Bundel - Algemeen bestuursvergadering MidZuid van 11 juli 2024

1 Opening, mededelingen en vaststellen agenda
- Mededelingen Algemeen Directeur
v Algemene stand van zaken MidZuid door Algemeen Directeur
1 opening en agenda
1.1 agenda AB MidZuid

2 Notulen en actielijst
1. Notulen AB 30-05-2024 ter vaststelling voor AB
2. Actielijst bestuur ter bespreking
2.1 Concept-notulen AB 30-05-2024
2.2 Actielijst bestuur MidZuid

3 Ter instemming
1. Jaarrekening 2023 GR WAVA
2. Opening AVA MidZuid B.V.
2.1 Jaarrekening 2023 MidZuid B.V.
2.2 Formeel vaststellen jaarrekening MidZuid B.V.
2.3 Decharge directie MidZuid B.V.
2.4 Besluit resultaatbestemming
2.5 Afsluiting AVA
3. Herziene begroting 2024 inclusief zienswijzen (hamerstuk)
4. Vaststellen begroting 2025 met reactie op zienswijzen
5. Agio storting ivm issue bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering
Zodra de accountantsverklaring beschikbaar is wordt deze toegevoegd.
De reactie op de zienswijzen bij agendapunt 3.3 wordt later toegezonden.
Eventuele zienswijzen bij agendapunt 3.4 worden later nagezonden.
3.0 Aanbieding jaarstukken 2023
3.0.1 AC 30-05-2024 - kernboodschappen
3.0.2 Definitieve uitgebreide accountantsverslag 2023 - nieuw
3.1 Jaarrekening GR WAVA 2023 - defintief - gestempeld
3.1.1. Cover letter GR WAVA 2023
3.1.2. Kopie Controleverklaring - GR WAVA 2023
3.2.1. Gestempelde-DEF-Jaarrekening-2023-MidZuid-B.V.
3.3 Hamerstuk: Nota voor het bestuur herziene begroting 2024
3.2.2. Cover-Letter-Midzuid-BV-2023
3.3.1 Hamerstuk: DEF Herziene begroting 2024 V2.0
3.2.3. Kopie-Controleverklaring-Midzuid-BV-2023
3.3.2. Hamerstuk: Aanbiedingsbrief herziene begroting MidZuid 2024 na AB 30 mei 2024 V5.0 n.a.v. AV incl. reacties
3.3.2. 2e versie aanbiedingsbrief herziene begroting MidZuid 2024 na AB 30 mei 2024 V5.0 n.a.v. AV incl. reacties
3.4 Nota voor het bestuur begroting 2025
3.4.1 Begroting MidZuid 2025 DEF
3.4.2. Aanbiedingsbrief begroting 2025 na AB 11 juli 2024 incl reactie zienswijze algemeen
3.5 Nota voor het bestuur inzake agio
3.5. Aanvulling op nota voor bestuur inzake agio
3.5.1 Comfort Letter 2024
3.5.2 Comfort Letter 2019

4 Ter bespreking
1. Proces vervanging extern bestuurslid
Agendapunt 4.1 wordt tijdens de vergadering toegelicht.

5 Ter kennisname
1. Cedris kwaliteitsverslag naar aanleiding van kwaliteitsaudit MidZuid
2. Beleidsproducten Interbestuurlijk Toezicht 2024
Het stuk behorend bij agendapunt 5.1 wordt later toegezonden.
5.1 Nota voor het bestuur Kwaliteitsverslag Cedris
5.1.1 240621 verslag kwaliteitsbezoek Midzuid
5.2 Beleidsproducten Interbestuurlijk Toezicht 2024
5.2.1 Beleidskader Toekomstbestendig bestuur
5.2.2 2024_jaarplan_ibt_eindversie

5.2.2.1 visueel_jaarplan_2024
5.2.3 jaarverslag_interbestuurlijk_toezicht_ibt_2023 (1)
5.2.3.1 visual_2023

6 Rondvraag en sluiting

Agendapunt 1

Aan: Algemeen Bestuur MidZuid
Van: Directie
CC:
Betreft: Opening, mededelingen en vaststellen agenda

Vergadering van: 11 juli 2024 | 13:30 uur tot 15:30 uur

Bijlagen:

1. agenda

Voorstel

Het Algemeen Bestuur wordt voorgesteld om:
1) Mededelingen te bespreken
2) De agenda vast te stellen

Mededelingen

- Mededelingen Algemeen Directeur

❖ Algemene stand van zaken MidZuid door Algemeen Directeur

Agenda vergadering Algemeen Bestuur MidZuid van 11 juli 2024

13:30 uur – 15:30 uur

1. Opening, mededelingen en vaststellen agenda
- Mededelingen Algemeen Directeur
❖ Algemene stand van zaken MidZuid door Algemeen Directeur

2. Notulen en actielijst
1. Notulen AB 30-05-2024 ter vaststelling voor AB
2. Actielijst bestuur ter bespreking

3. Ter instemming
1. Jaarrekening 2023 GR WAVA
2. Opening AVA MidZuid B.V.
2.1 Jaarrekening 2023 MidZuid B.V.
2.2 Formeel vaststellen jaarrekening MidZuid B.V.
2.3 Decharge directie MidZuid B.V.
2.4 Besluit resultaatbestemming
2.5 Afsluiting AVA
3. Herziene begroting 2024 inclusief zienswijzen (hamerstuk)
4. Vaststellen begroting 2025 met reactie op zienswijzen
5. Agio storting ivm issue bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering

4. Ter bespreking
1. Proces vervanging extern bestuurslid

5. Ter kennisname
1. Cedris kwaliteitsverslag naar aanleiding van kwaliteitsaudit MidZuid
2. Beleidsproducten Interbestuurlijk Toezicht 2024

6. Rondvraag en sluiting

Notulen Algemeen bestuur MidZuid

30 mei 2024

Aanwezig:	De heer H.T.M. Bakker, gemeente Drimmelen, lid De heer T.C.N. Simons, gemeente Drimmelen, lid De heer W.J. van der Zanden, gemeente Oosterhout, vicevoorzitter De heer H. Tanis, gemeente Altena, lid Mevrouw A. van Hunnik, gemeente Altena, voorzitter De heer H.H.M. de Jongh, gemeente Geertruidenberg, lid De heer H.J.M. Timmermans, externe adviseur (online via Teams) De heer mr. S.M.T.P. Vermeulen, externe adviseur De heer M. Maaijwee, concerncontroller Mevrouw J. Flohr, adviseur bedrijfsvoering/notulist
Afwezig met kennisgeving:	De heer J. Rooijmans, secretaris en algemeen directeur, De heer D.F.J. Melsen, gemeente Oosterhout, lid, De heer M. Hofkens, gemeente Geertruidenberg, lid.
Afwezig zonder kennisgeving:	

De vergadering vindt plaats in de Heuvel bij MidZuid en online via Teams.

1. Opening, mededelingen en vaststellen agenda

De vergadering wordt om 13.06 uur geopend door de vicevoorzitter.
De voorzitter, mevrouw van Hunnik, sluit later aan en de heer Timmermans sluit aan via Teams.

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

- Mededelingen namens algemeen directeur door concerncontroller

❖ Algemene stand van zaken MidZuid door concerncontroller
  - De meicirculaire pakt relatief gunstig uit. De verwachting is dat MidZuid €300.000 a €400.000 duizend Euro extra over heeft aan het einde van het jaar.
  - De algemeen directeur is momenteel op vakantie.
  - Middels een schriftelijke ronde heeft er op 21 februari 2024 formele vaststelling van het akkoord op het definitieve voorstel GR WAVA 2024 door het algemeen bestuur plaatsgevonden.

De vicevoorzitter geeft kort aan dat iedereen vanuit het DB akkoord is met de onderzoeksopdracht zoals die nu is geformuleerd. Wegens privéomstandigheden ontbreekt nog een formeel akkoord van wethouder Hofkens namens Geertruidenberg. Echter mondeling was wethouder Hofkens eerder al akkoord en de formele goedkeuring voor de onderzoeksopdracht wordt dan ook gegeven door het DB.
Wethouder de Jongh geeft aan dat dit een onderwerp van het DB is en niet van het AB waarvoor we nu bij elkaar zitten.
Dat klopt, echter de vicevoorzitter wilde het toch kort vermelden.

2. Notulen en actielijst

1. Notulen AB 14-03-2024 ter vaststelling voor AB
Inhoudelijk: x
Tekstueel: x
Naar aanleiding van:
Wethouder de Jongh heeft een vraag naar aanleiding van de onderzoeksopdracht voor de langere termijn. Hij geeft aan dat er daarvoor ook nog een periode te bezien is en dat er eerder gesproken is over de toekomstvisie tot 2035. Dit ziet hij echter weinig gestalte krijgen.
Vicevoorzitter: Daar is ook op de heidag over gesproken. Er is nu met dit onderzoek van Berenschot ook wel naar voren gekomen dat een aantal zaken nog helderder moeten worden voor de kortere termijnvisie.
De heer Vermeulen: Eigenlijk moet het onderzoek nog bouwstenen aanleveren voor de kortere/middellange termijn termijnvisie.
Wethouder de Jongh: Ik vind het niet helemaal logisch ook niet tijdsordelijk maar als het bedebateerd is dan laat ik het hier voor nu bij. Ik was er niet bij de vorige keer en lees het ook niet in de notulen terug maar dan is het helder.
De concerncontroller geeft nog een aanvullende toelichting.
Vicevoorzitter: Zijn de notulen van 14-03-24 zoals ze zijn opgesteld akkoord ter vaststelling?
Allen: Ja.

De notulen worden ongewijzigd vastgesteld.

2. Actielijst bestuur ter bespreking
De actielijst wordt ongewijzigd vastgesteld.

3. Ter instemming
Gezien de aanwezigheid van de accountant (via Teams) wordt de volgorde van de agenda aangepast. Er wordt gestart met agendapunt 3.2. Agendapunt 3.1 wordt behandeld na agendapunt 3.6.
1. Voortgangsrapportage archief- en informatiebeheer 2023
2. Kernboodschap controle jaarrekeningen 2023
Toelichting door de accountant en concerncontroller.
Accountant: De jaarrekeningen zijn nog in concept. Beide jaarrekeningcontroles zijn nog niet volledig afgerond. Ik zal zo de status en oorzaken aan geven. Er is voor beide jaarrekeningen wel een slide met kernboodschappen.
Ten aanzien van de GR is het nog zoeken met de rechtmatigheidsverantwoording. Dit is al wel besproken met de concerncontroller en daar gaan we ook uitkomen, maar we moeten dit nog wel uitwerken. Ten aanzien van MidZuid B.V. moeten we nog wat informatie ontvangen over lonen en salarissen en over de memoriaalboekingen. Dit alles zal in de cijfers niet iets aanzienlijk veranderen.
De verwachting was wel dat we er met elkaar sneller doorheen zouden komen. Maar MidZuid is een nieuwe klant, er is veel informatie nodig en voor een jaarrekening zijn er meer details nodig. Vandaar dat er wat langer tijd nodig is.
Concerncontroller: We misten ook onze financieel controller. Een interim-controller pakt het logisch minder snel op. In combinatie met een nieuwe accountant levert dat vertraging op. Maar met het AB op 11 juli zijn we nog steeds op tijd. Het is wel goed om nu de conceptstukken door te nemen en de kernboodschappen.
Vicevoorzitter: Laten we een ronde doen voor vragen.
Wethouder de Jongh: De cijfers spreken wel voor zich, maar ik heb wel wat zorgen over de solvabiliteit en liquiditeit. Bij een agiostorting zou ik me afvragen wat het zou opleveren, een storting van MidZuid aan de GR. Een schuld ontstaat die zich niet zomaar oplost. Hoe verhoudt zich dit tot de GR.
Concerncontroller: Er moet naar een structurele oplossing gekeken worden om MidZuid uit het negatief saldo te halen. We moeten de winstgevendheid van de BV anders presenteren en kijken naar de agio mogelijkheden. Maar daar zijn we ook nog niet helemaal uit. Daarom hebben we de agiostorting nu ook weer van de agenda afgehaald. Iedereen moet het rustig kunnen doornemen.
Vicevoorzitter: We spreken bij deze af dat het later terugkomt. Ik wil wel aangeven dat er meerdere stukken later binnen druppelen. Dat maakt de voorbereiding ook wel lastig. Graag nog wat meer aandacht hiervoor.
Concerncontroller: Per 1 juli hebben we gelukkig een nieuwe financieel controller. Daarmee gaan we hopelijk weer naar tijdige aanlevering.

Wethouder Tanis: Kun je een termijn aangeven waarop je verwacht dit onderwerp te kunnen behandelen.
Concerncontroller: Zo snel mogelijk. Er zat nu wat druk op vanwege de verlening van de bestuurders aansprakelijkheidsverzekering. Maar ik moet een goed gesprek met de verzekering voeren hierover. Nu erdoorheen drukken zou niet goed zijn. We werken meteen naar een structurele oplossing toe.
Wethouder de Jongh: Zaken worden ook gepubliceerd. Wat doet het met de buitenwereld?
Concerncontroller: We moeten soms wel meer uitleggen, maar het levert nog niet echt problemen op.
Accountant: Het is een beperkt negatief resultaat. De kostenstijgingen in personeelskosten maakt dat het onder druk staat. Dit kun je niet zomaar goedmaken in opbrengsten. Het subsidieresultaat is wel weer positiever. Dus het is goed om de mitsen en maren tegen elkaar te houden.
Concerncontroller: Het is de juridische structuur die het ongelukkig maakt.
Wethouder Bakker: Wel goed dat de omzet met 1,5 miljoen Euro gestegen is.
Concerncontroller: Dat zit ook wel voor een groot deel in de indexeringen.
Wethouder Bakker: ja, maar toch.
Wethouder van der Zanden: Nog even voor de zekerheid; het negatief resultaat, waaruit wordt dat gedekt? Uit de reserves?
Concerncontroller: ja uit de reserves.
3. (Concept) Jaarrekening 2023 GR WAVA
Zie toelichting ook onder agendapunt 3.2.
Concerncontroller: Formele instemming is nu nog niet mogelijk omdat de controleverklaring er nog niet is.
Wethouder Bakker: We gaan toch wel richting een goedgekeurde verklaring?
Accountant: Ja voor MidZuid B.V. in ieder geval wel. Voor de GR is er een kleine onder voorbehoud in verband met de WNT die van toepassing is op de bestuurder. Nadere uitleg hierover volgt, maar dit zit in een onduidelijkheid in de wetgeving en niet zozeer op het handelen binnen de GR.
Vicevoorzitter: De technische vragen zijn nu gesteld. Formele besluitvorming vindt plaats tijdens de vergadering van het algemeen bestuur op 11 juli.
4. Opening AVA MidZuid B.V.
Zie toelichting onder 3.2 en 3.3
Er wordt vastgesteld dat het volledige aandelenkapitaal is vertegenwoordigd en dat rechtsgeldige besluiten kunnen worden genomen. Dat met in achtneming van de toelichting onder 3.2 en 3.3 er formeel uitstel wordt verleend voor het opmaken van de jaarrekening 2023 van MidZuid B.V. voor een periode van 5 maximaal maanden. De overige punten worden verplaatst naar 11 juli omdat formele besluitvorming pas mogelijk is na de afgegeven controleverklaring door de accountant.
4.1 (Concept) Jaarrekening 2023 MidZuid B.V.
X
4.2 Formeel vaststellen jaarrekening MidZuid B.V.

X
4.3 Decharge directie MidZuid B.V.
X
4.4 Besluit resultaatbestemming
X
4.5 Afsluiting AVA
X
5. Herziene begroting 2024 inclusief zienswijzen
Concerncontroller:
De opzet van de aanbiedingsbrief en de reactie op de zienswijzen zijn besproken in het ambtelijk vooroverleg. De reactie op de zienswijzen is iets genuanceerder geworden ten opzichte van eerdere versie.
Vicevoorzitter: Laten we een vragenrondje doen.
Wethouder Tanis: Ik heb een punt namens wethouder van Hunnik. Het punt dat gaat over de P-wet bij ad.5 ten aanzien van de begeleidingsvergoeding. Het gaat over de wenselijkheid van de wethouder om MidZuid in gesprek te laten gaan met de gemeenten over de organisatie van de begeleidingsvergoeding.
Concerncontroller: Het punt van discussie hierin is de 31 uur. Als iemand hier minder uren werkt waarom er dan niet minder begeleidingsvergoeding betaald wordt, dat is de vraag.
Wethouder Bakker: Je kunt ook niet op persoonsniveau gaan kijken.
Wethouder van der Zanden: Het gaat erom dat je altijd bepaalde kosten hebt maar dat het niet zo kan zijn dat je voor iemand van 15 uur hetzelfde betaald dan voor iemand van 31 uur.
Wethouder de Jongh: Het was ook wel het verzoek vanuit ons om daarover in gesprek te gaan, maar dat proefde ik ook uit de zienswijze.
Vicevoorzitter: Is dit een wens alle gemeenten? En is het tekstvoorstel van Anneloes akkoord voor alle gemeenten?
Allen akkoord.
Wethouder de Jongh: Ik heb nog een opmerking ten aanzien van punt 1 en 2 van de zienswijze. De gemeentelijke bijdrage is een bijdrage boven op de rijksmiddelen. Ik weet niet of die nuancering is aangebracht in de laatste versie van de aanbiedingsbrief? Rijksmiddelen worden 1 op 1 doorgegeven maar daar bovenop betalen wij gemeentelijke bijdrage.
Wethouder van der Zanden: Wij worden gecompenseerd, maar niet 1 op 1.
Concerncontroller: Maar dat zeggen we ook niet. MidZuid krijgt een gemeentelijke bijdrage die jaarlijks iets oploopt door inflatie. De onderliggende kosten die hiermee gedekt worden zijn immers aan diezelfde inflatie onderhevig.
Wethouder de Jongh: Over welke gemeentelijke bijdrage heb je het nu?
Concerncontroller: Onderaan de streep.
Wethouder de Jongh: Maar daarvoor worden wij niet gecompenseerd.
Wethouder van der Zanden: Er is vorig jaar een flinke stijging geweest van de gemeentelijke bijdrage in verband met de stijging van de lonen. Daarvoor worden wij niet gecompenseerd.
Concerncontroller: Maar dan heb je het over de loonkosten. Daar heb ik het ook niet over. Het gaat puur om de inflatiecomponent die in de totale gemeentelijke bijdrage zit, niet de

volledige stijging van de gemeentelijke bijdrage.
Wethouder de Jongh: Dan wil ik gelijk graag de koppeling maken naar punt 4. De Financiering vanuit het Rijk wordt een hele andere, daarom wordt hiernaar verwezen, het gaat niet om de verdeelsleutel. Ik zou willen verzoeken om hierover ook het debat met de financiële afdelingen van de gemeenten aan te gaan.
Wethouder van der Zanden: In algemene zin bij alle GR-en beginnen raden te pruttelen, het wordt steeds meer van de GR-en.
Wethouder Bakker: Er wordt op beschutwerk gedoeld volgens mij en dat gaat wel 1 op 1 door.
Vicevoorzitter: Dan moet dat zo opgeschreven worden.
Wethouder de Jongh: Ja maar volgens mij heeft de concerncontroller het niet alleen over de beschutwerk compensatie.
Concerncontroller: Nee, in de discussie hiervoor gaat het om het bedrag onderaan de streep inderdaad. Elk jaar vindt er geldontwaarding plaats, daarvoor worden we allemaal gecompenseerd. De gemeente ook. Bij punt 4 gaat het wel om alle financieringsstromen.
De heer Timmermans: Ja de concerncontroller heeft gelijk dat het Rijk ons compenseert voor inflatie. Maar het geeft te veel onduidelijkheid in de discussie hier al, dus het is beter de reactie daarop achterwegen te laten.
Concerncontroller: De raden begonnen in hun zienswijze over inflatie daarom hebben we daarop gereageerd. We halen het eruit.
Vicevoorzitter: Ik stel voor dat we via een schriftelijke ronde akkoord geven op de input van de heer Timmermans. De concerncontroller en de heer Timermans zullen deze input formeel opstellen en rondsturen.
Wethouder de Jongh: Ten aanzien van punt 6 vraagt Geertruidenberg ook aandacht voor de onderbouwing van nieuwe activiteiten. Het gaat dan ok activiteiten zoals bijvoorbeeld de TINT en kledinginzameling.
Wethouder van der Zanden: Ik had ook nog een paar punten. Ten aanzien van ad 6.; daar zijn we binnen het bestuur over geïnformeerd. Maar er is nooit een businessplan met ons besproken zodat we er meer gevoel bij krijgen. Daar zou ik wel voor willen pleiten.
Concerncontroller: Dat klopt maar van de andere kant is het ook een stukje bedrijfsvoering van waaruit wij ook nieuwe activiteiten moeten kunnen zoeken. Kijkend naar de TINT is dat voor nu helemaal gefinancierd door subsidies. Dat is een officieel onderzoek samen met TNO en tevens een marktverkenning om er daarna een businesscase op te maken. Het zou jammer zijn als we op kleine schaal geen marktverkenning zouden kunnen doen.
Wethouder van der Zanden: zo bedoel ik hem ook niet helemaal. Kijkend naar de kledinginzameling. Daar doen nu gemeenten aan mee. Stel dat het toch geen succes is voor MidZuid, dan moeten wij als gemeenten wel weten hoe of wat.
Concerncontroller: Vanuit de kleding inzameling begrijp ik dat wel omdat het direct de gemeenten raakt inderdaad.
Wethouder van der Zanden: We hoeven niet alles te weten, respect voor de BV die moet kunnen ondernemen. Maar we willen wel iets meer meegenomen worden in bijvoorbeeld is het de bedoeling dat de TINT gesubsidieerd blijft worden of wat zijn andere mogelijkheden van financiering?

Wethouder de Jongh: Je moet wel met elkaar durven praten over deze onderwepen.
De heer Timmermans: Het bedrijfsrisico is in mijn optiek uiteindelijk altijd van de gemeenten. Winst en verlies deel je altijd met de vier gemeenten. Blijkbaar is daar veel ruis over. Dat moet met elkaar besproken worden.
Wethouder van Hunnik: Ten aanzien van de businesscases doe ik een oproep aan het bestuur als onszelf om kritische vragen te stellen en een oproep aan MidZuid om daar ruimte aan te geven in de vergaderingen. Dat hoorde ik ook een beetje terug bij wethouder van der Zanden volgens mij.
Vicevoorzitter: Concluderend worden er wijzigen aangebracht in de reactie op de zienswijzen behorend bij punt 1 en punt 5. Deze worden op papier gezet en worden rondgestuurd waarbij er om een schriftelijk akkoord wordt gevraagd.
Wethouder van Hunnik: Komen er geen aanpassing op ad 4? Ik dacht daar ook iets over te horen.
Concerncontroller: Die was met de nieuwe versie van de aanbeidingsbrief al akkoord bevonden.
Vicevoorzitter: Dat klopt.
Onder dankzegging aan wethouder van der Zanden wordt de vergadering onder leiding van wethouder van Hunnik voortgezet.
6. Proces vervanging externe bestuursleden
Voorzitter: We hebben het hier in het DB over gehad, het is formeel aan het AB om hier een besluit over te nemen. We hebben in het DB met name ook over de termijn gesproken. Er is besloten om vast te houden aan de huidige GR en voor nu dus te gaan voor een tweede extern bestuurslid.
Allen akkoord.
Voorzitter: De vorige keer zaten wethouder Melsen en wethouder Hofkens in de sollicitatiecommissie, voor nu dient er ook weer een besluit genomen te worden over wie de commissie vormt. Het voorstel is een DB-lid en een AB-lid. Het idee was wethouder Tanis vanuit het AB en wethouder van der Zanden vanuit het DB.
Beiden zijn akkoord.
Het voorstel wordt vastgesteld en kan in werking gezet worden.
Agendapunt 3.1 volgt nu: Voortgangsrapportage archief- en informatiebeheer 2023
Voorzitter: Wil er iemand iets over zeggen of vragen?
Er zijn geen opmerkingen of vragen. De voortgangsrapportage wordt als zodanig vastgesteld.
7. Formele benoeming mandaat Jos Rooijmans ten aanzien van GR WAVA (hamerstuk)
Het stuk wordt als zodanig vastgesteld.

4. Ter bespreking
X

5. Ter kennisname
1. Uitnodiging afscheid Mark Buijs.
Alle gemeenten zullen vertegenwoordigd zijn.

6. Rondvraag en sluiting

De vergadering sluit om 14:12 uur.

Mevrouw A. van Hunnik
Voorzitter

De heer M.P.M. Maaijwee
Secretaris

Actielijst bestuur MidZuid

Beschrijving	Toelichting	Datum	Verantw.	Uitvoer	Status/actie
Niet wettelijke wijzigingen GR WAVA	Naar aanleiding van het Berenschot onderzoek dat plaats zal gaan vinden in 2024 zal voor het proces rondom de eventuele niet wettelijke wijzigingen een roadmap opgesteld kunnen worden. Deze zal naar verwachting in Q4 2024 opgesteld kunnen worden.	Q4 2024	AB	Directie	Eind mei 2024 is er door het DB akkoord gegeven op de opdracht door Berenschot. In de komende maanden zal het onderzoek uitgevoerd worden.
Te zijner tijd brief opmaken vanuit DB tav huisvesting MidZuid opnemen in begrotingen van de gemeenten.	Wanneer er meer bekend is over de volgende fase van de huisvestingsplannen en bijbehorende termijnen zal het DB een brief richting de colleges sturen ter aankondiging van een aanpassing in de meerjarenbegroting van MidZuid,	Tweede helft 2024	DB	Directie	Bespreken van vervolg stappen en plannen richting een volgende fase.
Door MT vastgestelde KPI's mbt de doelgroep meenemen in de kwartaalrapportages vanaf Q1 2024	Deze KPI's in de kwartaalrapportages geven ambtelijk en bestuurlijk meer inzicht in de ontwikkeling van de doelgroep.	Vanaf Q1 2024	Directie	Concerncontroller	Wordt vanaf Q1 2024 meegenomen in kwartaalrapportages

MIDZUID

Laatste aanpassing: 21 maart 2024

Agendapunt 3.0

Aan: Algemeen Bestuur MidZuid

Van: Directie

Betreft: Jaarstukken 2023

Vergadering van: 11 juli 2024

Bijlagen: 3.0.1 Rapportage PWC
3.1 Jaarrekening 2022 GR WAVA
3.2 Jaarrekening 2022 MidZuid B.V.

Voorstel

Het algemeen bestuur wordt voorgesteld om:

1) Kennis te nemen van het rapport van bevindingen en de accountsverklaringen van de accountant PWC; en
2) de aangeboden concept-jaarrekeningen 2023 van GR WAVA en MidZuid B.V. vast te stellen; en
3) aan het negatieve resultaat van € 424.000 ten laste van de overige reserves te brengen; en
4) aan het algemeen bestuur voor te stellen om een bedrag van € 0 over 2023 uit te keren aan de gemeenten,: en
5) ten laste van de bestemmingsreserve 'WSP Dongemond' (voorheen : WSP MidZuid) het negatieve resultaat 2023 van WSP Dongemond ad € 34.000 ten laste van de algemene reserve van WSP Dongemond te brengen. De besluitvorming hierover berust bij het dagelijks bestuur; en
6) overeenkomstig de bepalingen in de Wet Gemeenschappelijke Regelingen de definitieve jaarstukken aan de provincie en de raden van de deelnemende gemeenten te versturen.

Toelichting

Bestemming resultaten

Het te bestemmen resultaat over 2023 bedraagt voor GR WAVA € 424.000 negatief. Het voorstel is om dit resultaat ten late te brengen op de overige reserves. Het WSP Dongemond heeft met ingang van 2018 een eigen begroting. Ten opzichte van de begroting is over 2023 een negatief resultaat van € 34.000 behaald. De financiële verantwoording van WSP Dongemond is opgenomen in de jaarrekening van MidZuid B.V. (hoofdstuk 4).

Het besluit over de bestemming van het jaarresultaat GR WAVA moet worden genomen door het algemeen bestuur. Uit de herberekening van de algemene reserve op basis van het vastgestelde beleid blijkt dat het maximale bedrag aan reserve € 1.523.000 mag bedragen. Volgens het reservebeleid heeft het bestuur altijd de mogelijkheid om af te wijken van de standaard berekening. Na resultaatbestemming bedraagt de reserve € 1.347.000. Daarmee zit het vermogen binnen de bandbreedte van het vastgestelde reservebeleid. Derhalve is het voorstel dan ook om verder geen aanvullende uitkeringen uit de reserve te doen aan de deelnemende gemeenten en het bestaande bedrag aan reserve volledig aan te houden.

Een belangrijke post in het resultaat wordt gevormd door de LIV (lage inkomens voordeel). De LIV over 2023 moet volgens de BBV-verslaggevingsvoorschriften al in de jaarrekening 2023 als bate worden opgenomen, maar wordt pas in de 2e helft van 2024 door de belastingdienst uitbetaald. Over 2023 betreft dit een bedrag van € 373.000. Voorgesteld wordt om eventuele verrekeningen van het resultaat over 2023 pas uit te betalen als de LIV opbrengst is ontvangen, omdat anders de liquiditeitspositie te ver onder druk komt te staan.)

Een uitsplitsing van de verrekening per gemeente is in onderstaande tabel opgenomen.

	Altena	Drimmelen	Geertruidenberg	Oosterhout	Totaal
omslag vaste lasten	26,83%	12,17%	15,61%	45,39%	100,00%
Aantal plaatsingen 2023	115	50	72	180	417
Gemeentelijke bijdrage:					
Voorschot	540.928	236.243	328.971	878.858	1.985.000
Afrekening	5.178	2.088	10.847	-18.113	0
Totaal gemeentelijke bijdrage	***546.106***	***238.331***	***339.818***	***860.745***	***1.985.000***
Te bestemmen resultaat*:					
Resultaat op vaste lasten	0	0	0	0	0
Resultaat op overige activiteiten	0	0	0	0	0
Mutatie reserve	0	0	0	0	0
Te verrekenen resultaat/reserves	0	0	0	0	0
Totale bijdrage per gemeente	**546.106**	**238.331**	**339.818**	**860.745**	**1.985.000**
Te verrekenen met gemeenten					
Gemeentelijke bijdrage	5.178	2.088	10.847	-18.113	0
Afrekening resultaat/reserves	0	0	0	0	0
Totaal afrekening	**5.178**	**2.088**	**10.847**	**-18.113**	**0**

* alle positieve resultaten zijn op nihil gezet, omdat voorgesteld wordt deze binnen het vermogen van MidZuid te houden

Het resultaat van WSP Dongemond ad € 34.000 negatief moet eveneens worden bestemd. Zoals in de jaarrekening van MidZuid B.V. (in bijlage 1) is toegelicht. Voorgesteld wordt om het verlies ten laste van de opgebouwde reserves van het WSP te brengen.
Volgens de dienstverleningsovereenkomst vindt financiële besluitvorming plaats door het bestuurlijk overleg (portefeuillehouders sociale zaken) en wordt verder aangesloten bij de werkwijzen en rapportagecyclus van GR WAVA. De portefeuillehouders sociale zaken zijn tevens de deelnemers aan het dagelijks bestuur van GR WAVA. Gelet op het vorenstaande is het dagelijks bestuur daarmee bevoegd om te besluiten over de resultaatbestemming.

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Onze samenwerking

Accountantsverslag 2023

Gemeenschappelijke Regeling WAVA & Midzuid B.V.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
30 mei 2024

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Onze samenwerking

Aanbiedingsbrief

Gemeenschappelijke Regeling WAVA en MidZuid B.V.
T.a.v. het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur
Wilhelminakanaal Noord 3
4902 VR OOSTERHOUT

30 mei 2024

Referentie:

Geachte bestuursleden,

Hierbij bieden wij u ons accountantsverslag aan dat wij hebben opgesteld in het kader van onze opdracht om de jaarrekening 2023 van de gemeenschappelijke regeling Wava en de jaarrekening 2023 van MidZuid B.V. te controleren. We hebben de controle uitgevoerd in overeenstemming met ons controleplan.

Ons accountantsverslag gaat in op de belangrijkste bevindingen uit onze controle van uw jaarrekening en is met uw organisatie besproken op 30 mei 2024.

Mocht u vragen hebben, aarzel dan niet om contact met ons op te nemen.

Wij willen van deze gelegenheid gebruik maken om u en uw medewerkers te bedanken voor de medewerking die wij hebben ontvangen tijdens onze controle.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

A.C.M. Kros RA
director

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., N.V., Boschdijktunnel 10, 5611 AG Eindhoven, Postbus 6365, 5600 HJ Eindhoven, T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl

'PwC' is the brand under which PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (Chamber of Commerce 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (Chamber of Commerce 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (Chamber of Commerce 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (Chamber of Commerce 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (Chamber of Commerce 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (Chamber of Commerce 34180289) and other companies operate and provide services. These services are governed by General Terms and Conditions ('algemene voorwaarden'), which include provisions regarding our liability. Purchases by these companies are governed by General Terms and Conditions of Purchase ('algemene inkoopvoorwaarden'). At www.pwc.nl more detailed information on these companies is available, including these General Terms and Conditions and the General Terms and Conditions of Purchase, which have also been filed at the Amsterdam Chamber of Commerce.

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Onze kernboodschappen
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Onze samenwerking

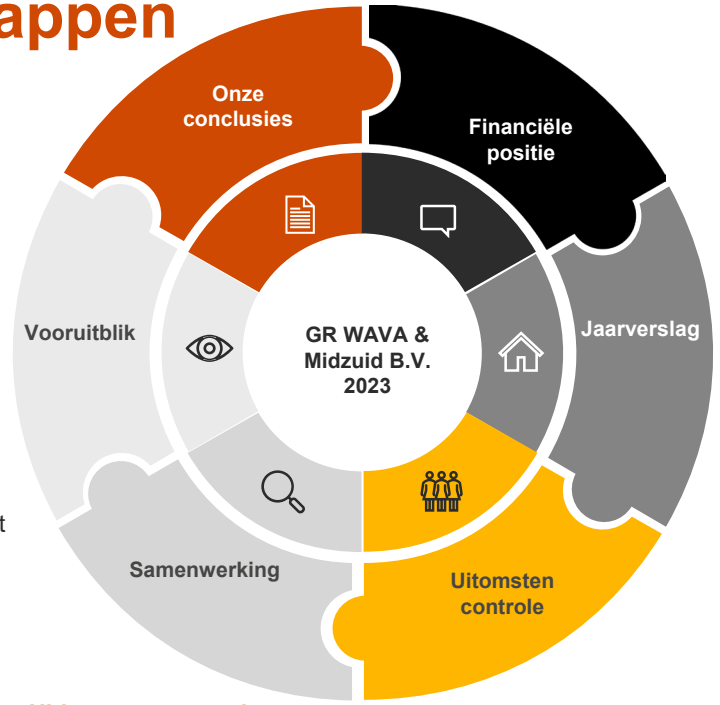
Onze boodschap

In dit hoofdstuk hebben we onze kernboodschappen en de resultaten van onze controle samengevat.

01

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Onze kernboodschappen
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Onze samenwerking

Onze kernboodschappen

Onze conclusies

- Wij hebben de controle van de jaarrekening van de GR WAVA nog niet afgerond. Wij werken samen met de organisatie aan de juiste invulling van de rechtmatigheidsverantwoording.
- Wij hebben onze controle van de jaarrekening van MidZuid nagenoeg afgerond en verwachten hierover een controleverklaring af te geven, onder voorbehoud van vaststelling door de directie.

Vooruitblik

- Na het vaststellen van 'Mens*en*werk' is de basis en het hereiken van de visie op MidZuid met de basistaken, wordt gewerkt aan het uitwerken van de toekomststrategie voor de periode 2025-2030.
- We benadrukken het belang van de concerncontrol functie die een onafhankelijke toets kan uitvoeren op de werkzaamheden uit de eerste en tweede lijn. We denken graag met jullie mee over de invulling hiervan zodra er een nieuwe vaste financieel controller in dienst is.

Onze samenwerking

- Constructieve samenwerking, met uitdagingen van het eerste controlejaar. De inhoudelijke reacties van vragen en het kennisniveau binnen de organisatie moet verbeteren. Uitdaging hierbij is het samenwerken met extern ingehuurde medewerkers.
- Goede verhouding van zowel fysiek als digitaal samenwerken.
- Geen bevindingen rondom onafhankelijkheid.

Uitkomsten controle

GR WAVA:

- De rechtmatigheidsverantwoording wordt in 2023 voor het eerst opgenomen. Op basis hiervan hebben wij voorstellen gedaan tot de invulling
- Dotatie aan voorziening groot onderhoud verwerkt op basis van de actualisatie van de plannen.

MidZuid:

- In de jaarrekening zijn diverse tekstuele aanpassingen verwerkt in de toelichtingen.
- In de jaarrekening is WSP Dongemond integraal verwerkt, inclusief de vergelijkende cijfers.
- Over de RC-positie tussen GR WAVA en Midzuid B.V. wordt geen rente berekend. Ook is er geen formele huurovereenkomst tussen de twee entiteiten. We bevelen aan deze overeenkomsten te formaliseren.

Financiële positie

- Het resultaat van de GR WAVA is €1,361 miljoen positief, het resultaat van MidZuid is €1,785 miljoen negatief wat een gezamenlijk resultaat geeft een resultaat van €424.000 negatief.
- De financiële kengetallen zijn hiermee negatiever dan begroot en 2022. Buiten de structurele exploitatie-ruimte, die met 0,54% positief is. Deze geeft de uitdaging van de schaarste en het structureel inzetten van capaciteit weer. De verhouding in de schuldenlast en de benodigde liquiditeiten zijn een belangrijke uitdaging.
- Het positieve resultaat bij GR WAVA komt naar voren door incidentele subsidievoordelen. Het negatieve resultaat van €1,8 miljoen bij MidZuid wordt verklaard door hogere kosten uitbesteed werk, hogere personeelskosten (CAO) en beperkt hogere netto omzet niet goed hebben kunnen maken.
- Het eigen vermogen van MidZuid is €1,5 miljoen negatief, waarbij de GR WAVA garant staat. Het doel is om de schuld aan GR WAVA om te zetten in een agio. Door het negatieve resultaat zijn tevens de Current en Quick ratio onder de norm van 1 gekomen in 2023.

Jaarverslag

- **GR WAVA:** Het jaarverslag past in de kaders van het BBV. De doelstellingen en risico's zijn duidelijk uitgewerkt.
- **MidZuid:** Het jaarverslag heeft een goede informatiewaarde over de ontwikkelingen en risico's.

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen

Accountantsverslag 2023

Gemeenschappelijke Regeling WAVA & Midzuid B.V.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
9 juli 2024

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen

Aanbiedingsbrief

Gemeenschappelijke Regeling WAVA en Midzuid B.V.
T.a.v. het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur
Wilhelminakanaal Noord 3
4902 VR OOSTERHOUT

9 juli 2024

Referentie:NLE00028275.1.1

Geachte bestuursleden,

Hierbij bieden wij u ons accountantsverslag aan dat wij hebben opgesteld in het kader van onze opdracht om de jaarrekening 2023 van de gemeenschappelijke regeling WAVA en de jaarrekening 2023 van Midzuid B.V. te controleren.
We hebben de controle uitgevoerd in overeenstemming met ons controleplan.

Ons accountantsverslag gaat in op de belangrijkste bevindingen uit onze controle van uw jaarrekening en is met uw organisatie besproken op 30 mei 2024.

Mocht u vragen hebben, aarzelt u dan niet om contact met ons op te nemen.

Wij willen van deze gelegenheid gebruikmaken om u en uw medewerkers te bedanken voor de medewerking die wij hebben ontvangen tijdens onze controle.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Annemarie Kros

A.C.M. Kros RA
director

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., N.V., Boschdijktunnel 10, 5611 AG Eindhoven, Postbus 6365, 5600 HJ Eindhoven,
T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Onze kernboodschappen
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen

Onze boodschap

In dit hoofdstuk hebben we onze kernboodschappen en de resultaten van onze controle samengevat.

01

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Onze kernboodschappen
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen

Onze kernboodschappen

Onze conclusies

- Wij hebben de controle van de jaarrekening van GR WAVA nagenoeg afgerond en zijn van plan hierbij een verklaring met beperking af te geven ten aanzien van WNT-aangelegenheden bij intra-groepsdetachering. We hebben vastgesteld dat de rechtmatigheidsverantwoording voldoet aan de vereisten.
- Wij hebben onze controle van de jaarrekening van Midzuid B.V. afgerond en hebben hierover een goedkeurende controleverklaring afgegeven.

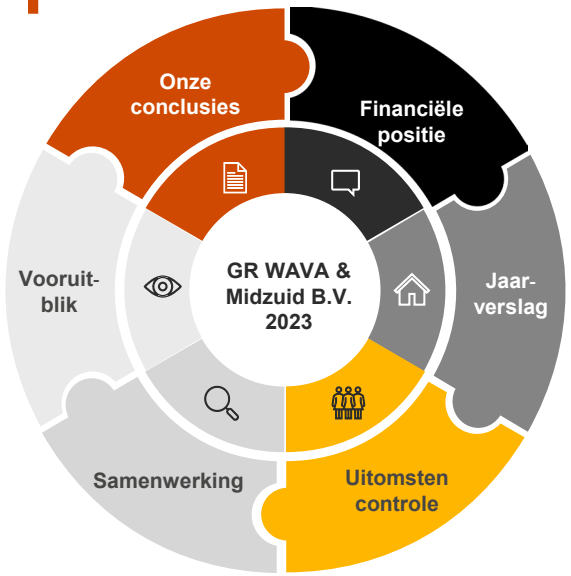
Vooruitblik

Na het vaststellen van 'Mens*en*werk' is de basis en het herijken van de visie op Midzuid B.V. met de basistaken gelegd, en wordt er nu gewerkt aan het uitwerken van de toekomststrategie voor de periode 2025–2030.

We benadrukken het belang van de concerncontrol-functie die een onafhankelijke toets kan uitvoeren op de werkzaamheden uit de eerste en tweede lijn. We denken graag met jullie mee over de invulling hiervan zodra er een nieuwe vaste financieel controller in dienst is.

Onze samenwerking

- Constructieve samenwerking, met uitdagingen van het eerste controlejaar. De inhoudelijke reacties op vragen en het kennisniveau binnen de organisatie moeten verbeteren. Uitdaging hierbij is het samenwerken met extern ingehuurde medewerkers.
- Goede verhouding van zowel fysiek als digitaal samenwerken.
- Geen bevindingen rondom onafhankelijkheid.

Uitkomsten controle

GR WAVA

- De rechtmatigheidsverantwoording wordt in 2023 voor het eerst opgenomen. Op basis hiervan hebben wij voorstellen tot de invulling gedaan.
- Dotatie aan voorziening groot onderhoud verwerkt op basis van de actualisatie van de plannen.

Midzuid B.V.

- In de jaarrekening zijn diverse tekstuele aanpassingen verwerkt in de toelichtingen.
- In de jaarrekening is WSP Dongemond integraal verwerkt, inclusief de vergelijkende cijfers.
- Over de rekening-courantpositie tussen GR WAVA en Midzuid B.V. wordt geen rente berekend. Ook is er geen formele huurovereenkomst tussen de twee entiteiten. We bevelen aan deze overeenkomsten te formaliseren.

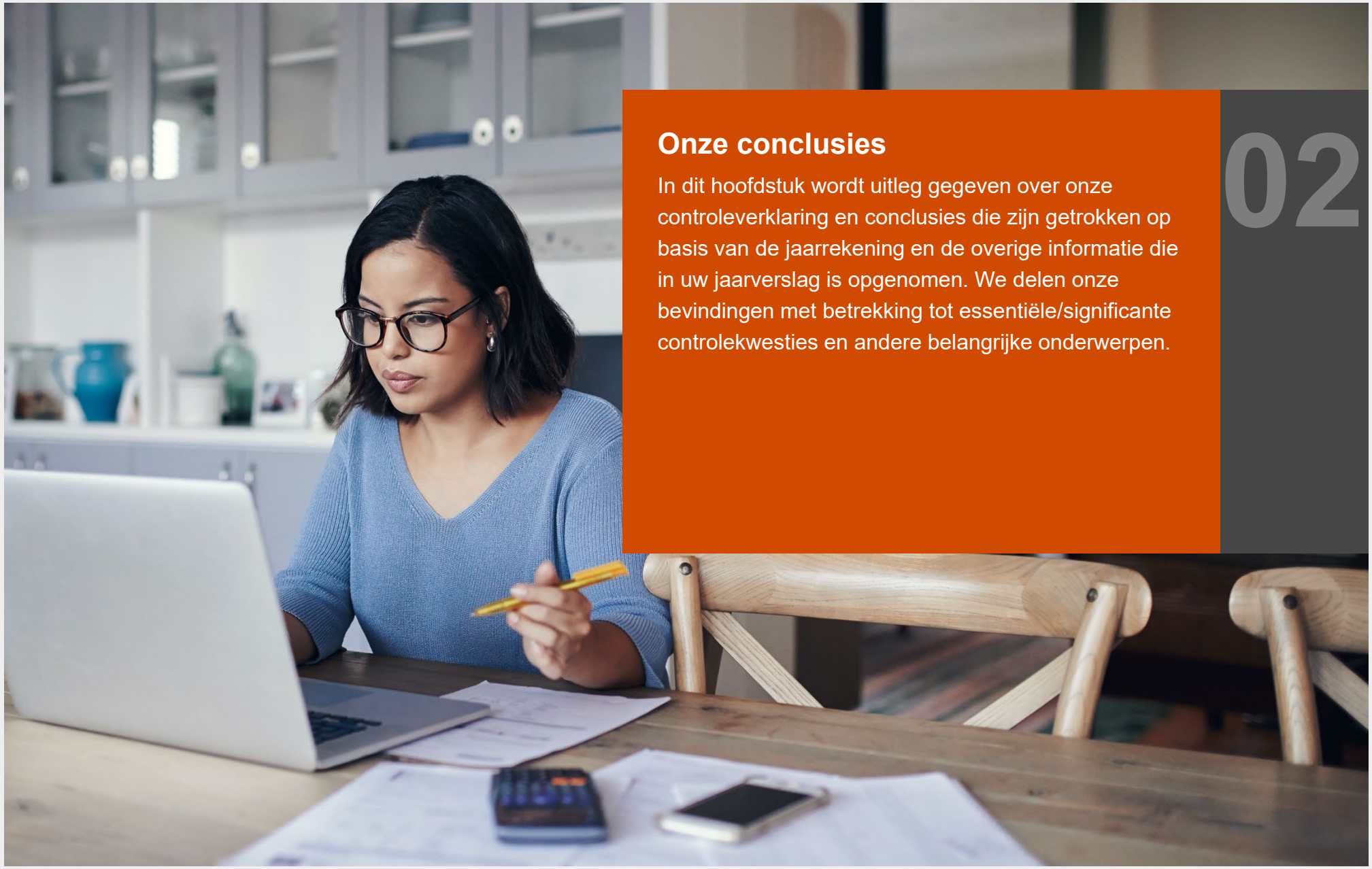
Financiële positie

- Het resultaat van GR WAVA is €1,361 miljoen positief; het resultaat van Midzuid B.V. is €1,785 miljoen negatief wat een gezamenlijk resultaat geeft van €424.000 negatief.
- De financiële kengetallen zijn hiermee negatiever dan begroot en 2022. Buiten de structurele exploitatieruimte, die met 0,54% positief is. Deze geeft de uitdaging van de schaarste en het structureel inzetten van capaciteit weer. De verhouding in de schuldenlast en de benodigde liquiditeiten zijn een belangrijke uitdaging.
- Het positieve resultaat bij GR WAVA komt naar voren door incidentele subsidievoordelen. Het negatieve resultaat van €1,8 miljoen bij Midzuid B.V. wordt verklaard door hogere kosten uitbesteed werk en hogere personeelskosten (cao) die het beperkt hogere netto-omzet niet goed hebben kunnen maken.
- Het eigen vermogen van Midzuid B.V. is €1,5 miljoen negatief, waarvoor GR WAVA garant staat. Het doel is om de schuld aan GR WAVA om te zetten in een agio. Door het negatieve resultaat zijn ook de Current en Quick ratio onder de norm van 1 gekomen in 2023.

Jaarverslag

- **GR WAVA:** Het jaarverslag past in de kaders van het BBV. De doelstellingen en risico's zijn duidelijk uitgewerkt.
- **Midzuid B.V.:** Het jaarverslag heeft een goede informatiewaarde over de ontwikkelingen en risico's.

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Onze conclusies – GR WAVA
Observaties – GR WAVA
Onze conclusies – Midzuid B.V.
Observaties – Midzuid B.V.
Controleaanpak
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen

02

Onze conclusies

In dit hoofdstuk wordt uitleg gegeven over onze controleverklaring en conclusies die zijn getrokken op basis van de jaarrekening en de overige informatie die in uw jaarverslag is opgenomen. We delen onze bevindingen met betrekking tot essentiële/significante controlekwesties en andere belangrijke onderwerpen.

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Onze conclusies – GR WAVA
Observaties – GR WAVA
Onze conclusies – Midzuid B.V.
Observaties – Midzuid B.V.
Controleaanpak
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen

Onze conclusies – GR WAVA

Een controleverklaring met beperking ten aanzien van WNT-aangelegenheden

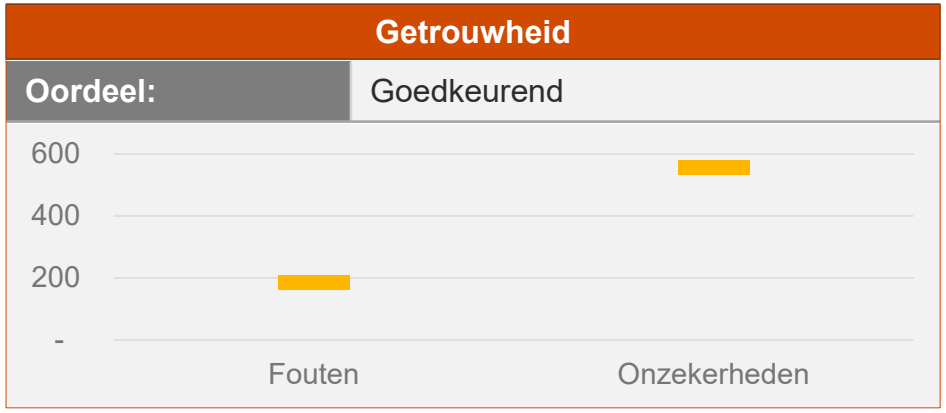
De accountantscontrole van de jaarrekening 2023 van GR WAVA is nagenoeg afgerond. Wij zijn van plan een controleverklaring met beperking te verstrekken inzake de getrouwheid van de jaarrekening, waarin ook de rechtmatigheids-verantwoording is opgenomen, onder het voorbehoud dat de jaarrekening ongewijzigd wordt vastgesteld door het algemeen bestuur. De basis voor het oordeel met beperking heeft betrekking op de WNT-aangelegenheden bij intra-groepsdetachering en is in lijn met NBA Alert 47.

Fouten en onzekerheden geconstateerd in relatie tot getrouwheid

We hebben geen controleverschillen geconstateerd in relatie tot getrouwheid. Wel zijn er enkele tekstuele bevindingen in onder andere de rechtmatigheids-verantwoording en de WNT, die alle zijn gecorrigeerd in de definitieve versie van de jaarrekening.

Overige informatie in uw jaarverslag is consistent met uw jaarrekening

Als accountants zijn wij ervoor verantwoordelijk dat wij in onze controleverklaring verslag uitbrengen over de overige informatie die in het jaarverslag is opgenomen. De overige informatie omvat uw jaarverslag, inclusief de paragrafen en het hoofdstuk overige gegevens. Wij hebben geen materiële inconsistenties, materiële onjuistheden en/of omissies opgemerkt in de informatie die op grond van het BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) moet worden verstrekt.

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Onze conclusies – GR WAVA
Observaties – GR WAVA
Onze conclusies – Midzuid B.V.
Observaties – Midzuid B.V.
Controleaanpak
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen

Observaties bij het jaarverslag – GR WAVA

Financiële positie

Het resultaat van GR WAVA is €1,361 miljoen positief en wordt voornamelijk gedreven door incidentele subsidievoordelen. Het gezamenlijk resultaat van GR WAVA en Midzuid B.V. is €424.000 negatief.

De financiële kengetallen zijn hiermee negatiever dan begroot en 2022. Buiten de structurele exploitatieruimte, die met 0,54% positief is. Deze geeft de uitdaging van de schaarste en het structureel inzetten van capaciteit weer. De verhouding in de schuldenlast en de benodigde liquiditeiten is een belangrijke uitdaging.

Getrouwheid rechtmatigheidsverantwoording

Het dagelijks bestuur heeft in 2023 voor het eerst verantwoording afgelegd over de rechtmatigheid van de baten, lasten en balansmutaties via de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. In de paragraaf Rechtmatigheid in het jaarverslag heeft het dagelijks bestuur vervolgens een nadere toelichting hieromtrent gegeven. Als uw accountant beoordelen wij de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording (indirect oordeel over de rechtmatigheid) van het dagelijks bestuur.

- De toelichting op rechtmatigheid in de jaarrekening voldoet aan de vereisten van de financiële verordening 2023 en de nota Rechtmatigheidsverantwoording.
- Er zijn geen onrechtmatigheden geconstateerd ten aanzien van het M&O-criterium en het voorwaardencriterium, waaronder ten aanzien van de Europese aanbestedingen.
- Wij hebben geen onacceptabele onrechtmatigheden geïdentificeerd in het kader van begrotingsrechtmatigheid boven de verantwoordingsgrens.
- GR WAVA heeft een aparte paragraaf opgenomen ten aanzien van de rechtmatigheid. Deze voldoet aan de toelichtingsvereisten in het jaarverslag.
- We hebben de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording vastgesteld.

Toelichting begrotingsrechtmatigheid

Volgens artikel 28 van het BBV moeten over- en onderschrijdingen van zowel de baten als de lasten ten opzichte van de begroting na wijziging bij het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening worden toegelicht.
De overschrijdingen van lasten gelden als onrechtmatig en bedragen €395.000 en blijven daarmee onder de verantwoordingsgrens van 3% zoals door het algemeen bestuur is vastgesteld.

In de financiële verordening en de nota Rechtmatigheidsverantwoording zijn verdere afspraken gemaakt tussen het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur over welke afwijkingen ten opzichte van de begroting rechtmatig zijn. De nota Rechtmatigheidsverantwoording is echter nog niet herzien naar aanleiding van de laatste wijzigingen in de Kadernota Rechtmatigheid en heeft daarmee nog niet specifiek betrekking op welke afwijkingen als acceptabel kunnen worden beschouwd (dus wel onrechtmatig, maar acceptabel). We adviseren om deze afspraken te herzien.

Daarnaast kunnen er over- en onderschrijdingen van baten of onderschrijdingen van lasten en investeringen zijn. Deze afwijkingen zijn onrechtmatig als deze niet tijdig aan het algemeen bestuur zijn gemeld. Hierbij is melden voldoende; een begrotingswijziging is niet noodzakelijk.
GR WAVA heeft in 2023 geen onrechtmatigheden die voortvloeien uit het niet tijdig melden van over- en onderschrijdingen van baten of onderschrijdingen van lasten/investeringen.

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Onze conclusies – GR WAVA
Observaties – GR WAVA
Onze conclusies – Midzuid B.V.
Observaties – Midzuid B.V.
Controleaanpak
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen

Onze conclusies – Midzuid B.V.

Uw jaarrekening geeft een getrouw beeld

Wij hebben onze accountantscontrole van de jaarrekening 2023 van Midzuid B.V. afgerond. Wij hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt op 28 juni 2024 met betrekking tot de jaarrekening 2023. Het bestuur heeft de jaarrekening is op 27 juni 2024 vastgesteld.

U hebt de jaarrekening opgesteld op basis van het continuïteitsbeginsel.
We hebben bij al onze werkzaamheden onze verantwoordelijkheden en onafhankelijkheid behouden. Wij hebben onze naleving van externe normen, de PwC Global Independence Policy en het onafhankelijkheidsbeleid van het Midzuid B.V. met betrekking tot onze dienstverlening in 2023 bewaakt en bevestigen dat wij aan deze onafhankelijkheidsvereisten voldoen en hebben voldaan.

Gecorrigeerde en niet-gecorrigeerde controleverschillen

Tijdens onze controle en tot de datum van dit verslag hebben wij geen ongecorrigeerde controleverschillen geconstateerd boven onze rapportagedrempel van €16.390.

Grondslagen voor financiële verslaggeving worden juist toegepast

Het bestuur heeft de jaarrekening, opgesteld in overeenstemming met Titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (‘BW’), vastgesteld. Als onderdeel van onze controle van de jaarrekening hebben wij de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en de juistheid en volledigheid van de toelichtingen beoordeeld. Wij zijn van mening dat de grondslagen voor financiële verslaggeving zoals die door het bestuur bij het opstellen van de jaarrekening 2023 zijn toegepast, aanvaardbaar zijn.

Toelichtingen van de jaarrekening zijn toereikend

Wij hebben de toelichtingen in de jaarrekening gecontroleerd en zijn van mening dat deze in overeenstemming zijn met de vereisten van Nederlandse verslaggevingsregels en Titel 9, Boek 2 BW. Het resultaat en de bestemmingsreserve van WSP Dongemond zijn apart toegelicht binnen de toelichting op het eigen vermogen. Deze nadere toelichtingen vergroten het inzicht dat de jaarrekening aan haar gebruikers biedt.

Het bestuursverslag is verenigbaar met de jaarstukken

Als uw accountant moeten we op grond van de wettelijke verplichtingen ingevolge het BW en de Nederlandse controlestandaarden nagaan of het bestuursverslag zoals opgenomen op pagina 4 tot en met 11 van de jaarstukken 2023 alle informatie bevat die op grond van Titel 9, Boek 2 BW en RJ 400 is vereist. Verder moeten wij nagaan en rapporteren of het bestuursverslag verenigbaar is met de jaarrekening. Op basis van Controlestandaard 720 moeten wij, op basis van de kennis en het begrip verkregen tijdens de controle van de jaarrekening of anderszins, ook overwegen of de overige informatie, waaronder het bestuursverslag, materiële afwijkingen bevat en daarover verslag uitbrengen. Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden hebben wij geen tekortkomingen of inconsistenties vastgesteld die op dit gebied moeten worden gemeld.

Frauderisicoanalyse ontbreekt

In het bestuursverslag is een gedegen risicoparagraaf opgenomen. Hierin zijn voornamelijk operationele risico’s opgenomen en ontbreekt de frauderisicoanalyse. We bevelen aan om komend jaar een frauderisicoanalyse uit te voeren per proces en de frauderisico’s inclusief genomen beheersingsmaatregelen op te nemen in het bestuursverslag.

Bestuursverslag is goed leesbaar

Het bestuursverslag gaat in voldoende mate in op de realisatie van de taken en de verantwoordelijkheden van Midzuid B.V. Hierdoor is het bestuursverslag goed leesbaar.

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Onze conclusies – GR WAVA
Observaties – GR WAVA
Onze conclusies – Midzuid B.V.
Observaties – Midzuid B.V.
Controleaanpak
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen

Observaties bij het jaarverslag – Midzuid B.V.

Jaarrekening opgesteld op basis van criteria voor middelgrote ondernemingen

Om de jaarrekening geschikt te maken voor publicatie op de website, is de jaarrekening opgesteld op basis van criteria voor middelgrote ondernemingen, zoals opgenomen in Titel 9, Boek 2 BW. We hebben vastgesteld dat de jaarrekening voldoet aan alle relevante grondslagen.

Graag wijzen wij u erop dat de groottecriteria zijn gewijzigd. Dit kan impact hebben op de classificatie van Midzuid B.V. De groottecrtiteria om te bepalen of een organisatie als micro, klein, middelgroot of groot wordt aangemerkt, worden bepaald door drie elementen: netto-omzet, balanstotaal en gemiddeld aantal medewerkers. De huidige en bijgestelde maximale omvang is als volgt:

Classifcatie als	Balanstotaal	Netto-omzet	Aantal werknemers (ongewijzigd)
Micro	≤ €450.000 (was: ≤ €350.000)	≤ €900.000 (was: ≤ €700.000)	<10
Klein	≤ €7.500.000 (was: ≤ €6.000.000)	≤ €15.000.000 (was: ≤ €12.000.000)	<50
Middelgroot	≤ €25.000.000 (was: ≤ €20.000.000)	≤ €50.000.000 (was: ≤ €40.000.000)	<250
Groot	> €25.000.000 (was: > €20.000.000)	> €50.000.000 (was: > €40.000.000)	>250

Financiële positie

Het resultaat van Midzuid B.V. is in 2023 €1.819.000 negatief. Het resultaat over 2022 was €972.000 negatief). De daling in het resultaat van €847.000 komt met name door hogere personeelskosten. Enerzijds door een stijging van de loonkosten die in de cao is afgesproken en anderzijds door hogere kosten voor uitbesteed werk (deze zijn met €392.000 gestegen ten opzichte van vorig jaar). Het eigen vermogen van Midzuid B.V. is €1,5 miljoen negatief, waarvoor GR WAVA garant staat. Het doel is om de schuld aan GR WAVA om te zetten in een agio. Door het negatieve resultaat zijn ook de Current en Quick ratio onder de norm van 1 gekomen in 2023.

Kengetal solvabiliteit valt niet binnen de gestelde norm

Midzuid B.V. hanteert een norm tussen de 0,25 en 0,50 voor de solvabiliteit. De solvabiliteit in 2023 is -0,45 (2022: 0,08). Hiermee valt de solvabiliteit ver buiten de gestelde norm. Echter, GR WAVA staat garant voor Midzuid B.V., waardoor het risico bij solvabiliteitsissues bij Midzuid B.V. zeer beperkt is en gedragen wordt door GR WAVA. Hierdoor hebben wij geen verhoogd risico in het kader van de continuïteitsveronderstelling geïdentificeerd. Voor het komend jaar overweegt de onderneming hoe de solvabiliteit structureel verbeterd kan worden. Wij vragen uw aandacht om ons mee te nemen in deze overwegingen.

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Controleaanpak samengevat
Interne beheersing
Fraude en naleving
Continuïteit
Wet normering topinkomens
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen

Onze controleaanpak

Onze controleaanpak is gebaseerd op de doelen en behoeften van uw organisatie, de omgevings- en bedrijfsrisico's en op onze inschatting van de bijbehorende controlerisico's. In dit hoofdstuk rapporteren we over de belangrijkste punten in onze controleaanpak.

03

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Controleaanpak samengevat
Interne beheersing
Fraude en naleving
Continuïteit
Wet normering topinkomens
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen

Onze controleaanpak – GR WAVA

Materialiteit en reikwijdte van de controle

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip 'materieel' wordt toegelicht in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening' in onze controleverklaring. Afwijkingen worden als materieel beschouwd wanneer redelijkerwijs kan worden verwacht dat ze, elk afzonderlijk of in totaal, gevolgen kunnen hebben voor de economische beslissingen die gebruikers op grond van de jaarrekening nemen.

In het controleplan is de materialiteit bepaald op €164.000. De materialiteit wordt echter geactualiseerd op basis van de feitelijke financiële gegevens en wijzigingen in uw organisatie en omgeving gedurende het hele jaar. De goedkeurings-toleranties die de accountant ten behoeve van de oordeelsvorming over de jaarrekening van GR WAVA hanteert, zijn bepaald in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO). Dit betreft 1% van de totale werkelijke lasten van GR WAVA, inclusief reservemutaties.
De geactualiseerde materialiteit voor onze controle is daarmee vastgesteld op €185.550.

Significante controlerisico's

Wij hebben de volgende significante controlerisico's gesignaleerd:

- frauderisico: het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management (algemeen inherent risico voor iedere controle); conform NV COS 240 is dit een standaard significant risico;
- het risico dat aanbestedingen worden gegund aan bevriende partijen.

In het controleplan was ook nog een risico ten aanzien van de rechtmatigheid van de aanbestedingen opgenomen. Echter, omdat GR WAVA gebruikmaakt van serviceorganisatie Cedris, die voor hen alle EU-aanbestedingen uitvoert, hebben we dit risico ingeschat als een normaal risico.

Significante schattingen

De volgende significante schattingen zijn geïdentificeerd in de jaarrekening:

- de inbaarheid van debiteuren;
- de juistheid en waardering van de materiële vaste activa;
- de juistheid en waardering van de financiële vaste activa;
- de juistheid en volledigheid van de voorzieningen.

Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden omtrent deze significante schattingen hebben wij geconcludeerd dat de schattingen zoals die door het management zijn gemaakt, evenwichtig zijn bepaald.

Eén wijziging in ons controleplan

Onze controleverklaring en de bevindingen die in dit verslag zijn opgenomen, zijn gebaseerd op de werkzaamheden die wij hebben uitgevoerd.

De aanvankelijke reikwijdte van onze controle is afgestemd via de offerte en de rapportage interim-bevindingen die is besproken met het dagelijks bestuur op 1 maart 2024. De enige wijziging in ons controleplan heeft betrekking op het significante risico zoals hierboven al toegelicht. Er zijn geen andere onderdelen waarop de reikwijdte van de controle in de loop van onze controle is gewijzigd.

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Controleaanpak samengevat
Interne beheersing
Fraude en naleving
Continuïteit
Wet normering topinkomens
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen

Onze controleaanpak – Midzuid B.V.

Materialiteit en reikwijdte van de controle

De geactualiseerde materialiteit voor onze controle is als volgt bepaald:

- Overall materialiteit: €326.040.
- 2% van totale opbrengsten.
- Wij gebruikten deze, algemeen geaccepteerde, benchmark op basis van onze analyse van de gemeenschappelijke informatiebehoeften van gebruikers van de jaarrekening. Op basis daarvan zijn wij van mening dat de totale opbrengsten een belangrijk kerngetal is voor de financiële prestaties van Midzuid B.V.

Geen wijzigingen in ons controleplan

Onze controleverklaring en de bevindingen die in dit verslag zijn opgenomen, zijn gebaseerd op de werkzaamheden die wij hebben uitgevoerd.

De aanvankelijke reikwijdte van onze controle is afgestemd via de offerte en de rapportage interim-bevindingen die is besproken met het dagelijks bestuur op 1 maart 2024. Deze reikwijdte is in de loop van onze controle niet gewijzigd.

Significante controlerisico's

Wij hebben het volgende significante controlerisico gesignaleerd, in lijn met de rapportage interim-bevindingen:

- frauderisico: het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management (algemeen inherent risico voor iedere controle); conform NV COS 240 is dit een standaard significant risico.

Significante schattingen

De inbaarheid van debiteuren is geïdentificeerd als een significante schatting in de jaarrekening. Midzuid B.V. evalueert op individueel debiteurniveau of de verwachting is dat de openstaande positie betaald gaat worden. Per jaareinde is de externe debiteurenstand €1.753.000. Er is een voorziening voor oninbaarheid getroffen van €17.000.
Op 7 maart 2024 was er van de debiteurenpositie per jaareinde nog een resterend openstaand bedrag van €56.900. Op basis hiervan hebben wij geconcludeerd dat de getroffen voorziening toereikend is en dat we ons kunnen vinden in de schatting die het management heeft gemaakt.

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Controleaanpak samengevat
Interne beheersing
Fraude en naleving
Continuïteit
Wet normering topinkomens
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen

Kwaliteit interne beheersing

Door effectieve interne beheersingsmaatregelen neemt het risico af dat fouten en fraude zich voordoen of onontdekt blijven. De interne beheersing van GR WAVA en Midzuid B.V. is van een voldoende niveau om tot een betrouwbare jaarrekening te komen.

Tekortkomingen in de interne beheersing

In de rapportage interim-bevindingen hebben wij al gerapporteerd over de tot dan toe bekende tekortkomingen in de interne beheersing. Gedurende de jaarrekeningcontrole hebben wij aanvullende bevindingen. Deze zijn in de tabel hieronder opgenomen.

Diverse tekortkomingen in de IT General Controls ('ITGC's')

Wij zijn op grond van artikel 2:393 lid 4 BW verplicht melding te maken van onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van uw geautomatiseerde gegevensverwerking. Onze werkzaamheden richten zich op de algemene IT-beheersingsmaatregelen rondom de systemen. Wij hebben geen significante tekortkomingen geïdentificeerd naar aanleiding van deze werkzaamheden. We hebben wel diverse tekortkomingen geconstateerd in de IT-omgeving waardoor wij ervoor gekozen hebben om een gegevensgerichte controle uit te voeren. Dit is samengevat in tekortkoming 2 in de tabel hieronder.

Tekortkoming	Beschrijving	Aanbeveling
1. Formele huurovereenkomst tussen GR WAVA en Midzuid B.V ontbreekt	Midzuid B.V. huurt het pand in Oosterhout van GR WAVA. Daarnaast huren externe partijen delen van het pand van Midzuid B.V. Deze opbrengsten betaalt Midzuid B.V. door aan GR WAVA, evenals de huur voor het deel van het pand dat Midzuid B.V. zelf gebruikt. Voor de huur van het pand en voor de doorbetaling van de huur van de externe partijen is geen formele overeenkomst gesloten tussen GR WAVA en Midzuid B.V.	We bevelen aan een formele huurovereenkomst op te stellen voor de verhuur tussen GR WAVA en Midzuid B.V.
2. Formele vastlegging prestatielevering ontbreekt	Het vaststellen van de prestatielevering wordt niet formeel vastgelegd/onderbouwd in het systeem. Hierdoor is het achteraf niet eenvoudig controleerbaar of de prestatie daadwerkelijk geleverd is.	We bevelen aan om een onderbouwing voor de prestatielevering vast te leggen in het systeem, bijvoorbeeld door het afdwingen van een stap in het goedkeuringsproces van facturen in AFAS.
3. Tekortkomingen in de IT-omgeving	Er zijn diverse tekortkomingen in de ITGC's geconstateerd. De bevindingen zien onder andere toe op ontbrekende procesbeschrijvingen, veel zaken zijn informeel geregeld, en bijvoorbeeld het gebruik van superusers. Hierdoor wordt in de controle geen gebruik gemaakt/niet gesteund op de ITGC's.	We bevelen aan om, ondanks dat het beheer van de IT-systemen is uitbesteed aan Equalit, zelf voldoende grip te houden op de werking van beheersingsmaatregelen binnen het IT-systeem.

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Controleaanpak samengevat
Interne beheersing
Fraude en naleving
Continuïteit
Wet normering topinkomens
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen

Fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Fraude is een belangrijk probleem voor bedrijven in het algemeen en voor de samenleving als geheel. De verantwoordelijkheid voor het voorkomen en opsporen van fraude ligt bij zowel het management als bij degenen die verantwoordelijk zijn voor het bestuur. We hebben twee ervaren leden van raden van toezicht geïnterviewd. In dit interview hebben we de eerder genoemde verantwoordelijkheden met hen besproken. Het hele interview kan hier bekeken worden.

In dat kader verwachten wij dat u een frauderisicomanagementsysteem hebt geïmplementeerd dat bijdraagt aan het voorkomen en detecteren van fraude. Zoals eerder opgemerkt, is een dergelijke geformaliseerde frauderisicoanalyse niet aanwezig binnen GR WAVA en Midzuid B.V. Wel heeft uw concerncontroller onze frauderisico-enquête ingevuld en hebben wij zelf een frauderisicoanalyse uitgevoerd. Voor de geïdentificeerde frauderisico's verwijzen we naar het hoofdstuk Onze controleaanpak – GR WAVA en Onze controleaanpak – Midzuid B.V.

Geen aanwijzingen of signalen van fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving geïdentificeerd

Tijdens de controle van de jaarrekening 2023 zijn geen aanwijzingen van fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving onder onze aandacht gekomen.

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Controleaanpak samengevat
Interne beheersing
Fraude en naleving
Continuïteit
Wet normering topinkomens
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen

Continuïteit

Uitkomsten van onze beoordeling van de continuïteitsveronderstelling

Wij hebben de continuïteitsveronderstelling beoordeeld die het management heeft toegepast bij het opstellen van de jaarrekening 2023 van GR WAVA en Midzuid B.V. Hierbij hebben wij het volgende geconstateerd:

- Midzuid B.V. heeft een negatief resultaat van €1,8 miljoen en een negatief eigen vermogen van €1,5 miljoen. Echter, GR WAVA heeft een garantieverklaring afgegeven aan Midzuid B.V. waaruit blijkt dat GR WAVA garant staat voor de schulden en verplichtingen van Midzuid B.V. Daarom kunnen wij ons vinden in de beoordeling van de continuïteitsveronderstelling zoals Midzuid B.V. deze heeft toegelicht in de jaarrekening. Wel adviseren we dat GR WAVA de *comfort letter* bij de eerstvolgende vergadering met het dagelijks en algemeen bestuur vernieuwt.
- GR WAVA voert namens de vier deelnemende gemeenten de Participatiewet uit. Dit is de wettelijke taak van de gemeenten. GR WAVA ontvangt via de gemeenten de financiering om hun taak uit te kunnen voeren. Uit de begroting 2024 blijkt dat GR WAVA verwacht in 2024 te eindigen met een negatief resultaat van €282.000, maar in de jaren 2025–2027 break-even te eindigen. Het eigen vermogen van €1,3 miljoen van GR WAVA kan het negatieve resultaat van 2023 en het verwachte negatieve resultaat van 2024 dragen. Daarom kunnen wij ons ook voor GR WAVA vinden in de door het management gehanteerde continuïteits-veronderstelling.

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Controleaanpak samengevat
Interne beheersing
Fraude en naleving
Continuïteit
Wet normering topinkomens
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen

Wet normering topinkomens – GR WAVA

De bezoldiging van uw topfunctionarissen is juist verantwoord in de WNT-bijlage

Oordeel met beperking ten aanzien van WNT-aangelegenheden bij intra-groepsdetachering

De controle van de jaarrekening van GR WAVA ziet er onder andere op toe dat de opgenomen WNT-verantwoording inzake GR WAVA over 2023 in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld is in overeenstemming met de bepalingen bij en krachtens de Wet normering topinkomens ('WNT') en de brief van het ministerie van BZK aan de NBA van 14 februari 2023 met kenmerk 2023-0000083914.

Hierbij hebben we een beperking in ons oordeel bij de jaarrekening moeten geven, die betrekking heeft op WNT-aangelegenheden bij intra-groeps-detachering en ziet toe op de WNT-gegevens van de topfunctionarissen bij GR WAVA.

Wij zijn niet in staat geweest:

- vast te stellen of in de overige doorbelaste kosten nog bezoldigings-componenten zijn opgenomen die aan het vervullen van de topfunctie moeten worden toegerekend, omdat de WNT wet- en regelgeving niet voorziet in een limitatieve opsomming van de componenten die tot de WNT-bezoldiging gerekend moeten worden bij intra-groepsdetachering;
- vast te stellen of de verantwoorde deeltijdfactor van de desbetreffende leidinggevende topfunctionaris(sen) overeenkomt met de praktijk, onder meer omdat de WNT wet- en regelgeving niet voorziet in de wijze van toerekening van groepsbrede activiteiten aan individuele WNT-instellingen, en als gevolg van het ontbreken van een vorm van tijdsregistratie.

Wilt u meer weten over de WNT? Kijkt u dan op: https://www.topinkomens.nl.

De WNT is in 2023 beperkt gewijzigd

In 2023 is er voor de WNT weinig gewijzigd ten opzichte van 2022. Wel zijn de bedragen geïndexeerd op basis van de loonontwikkeling in de sector overheid. De wettelijke maximale bezoldiging voor topfunctionarissen is aangepast van €216.000 in 2022 naar €223.000 in 2023.

Bijlage WNT	
	U hebt vier topfunctionarissen verantwoord in de jaarrekening 2023. Dit betreffen drie externe bestuursleden die dienen als topfunctionarissen en één leidinggevende topfunctionaris die een vergoeding ontvangt via een gelieerde rechtsperoon.
	U hebt in 2023 geen ontslagvergoedingen boven de WNT-grens uitgekeerd.

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Vooruitblik
Relevante ontwikkelingen
Aandachtspunten komend jaar
Onze samenwerking
Bijlagen

04

Vooruitblik

In dit hoofdstuk van het verslag bespreken wij de relevante ontwikkelingen die vanaf het jaar 2024 relevant zijn voor uw organisatie.

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Vooruitblik
Relevante ontwikkelingen
Aandachtspunten komend jaar
Onze samenwerking
Bijlagen

Relevante ontwikkelingen

In gesprek met diverse stakeholders over belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen

Lokale overheden hebben een fundamentele rol rond belangrijke maatschappelijke thema's zoals de woningcrisis, de energietransitie, duurzaamheid en schaarste. In onze podcastserie 'Breed perspectief op lokale overheden' bespreken wij samen met diverse stakeholders, allen vanuit hun eigen perspectief, de realisatie van belangrijke maatschappelijke doelstellingen en het belang van goede beheersing en verantwoording daarbij om daarop te kunnen sturen en bijsturen.

In de dagelijkse praktijk krijgen gemeenten steeds meer te maken met schaarste aan mensen en middelen. Dat kan ook impact hebben op de middelen die de gemeenten aan GR WAVA ter beschikking stellen. In de drie afleveringen die dit voorjaar zijn gepubliceerd gaat Martine Koedijk in gesprek over hoe lokale overheden omgaan met deze druk op hun uitvoeringskracht en financiële mogelijkheden. Welke oplossingen worden gezocht, welke acties zijn al ingezet en waar lopen ze tegenaan? En wat is daarbij de rol van de gemeenteraad, het college en de organisatie?

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Vooruitblik
Relevante ontwikkelingen
Aandachtspunten komend jaar
Onze samenwerking
Bijlagen

Aandachtspunten komend jaar

Duurzaamheid is zichtbaar in uw ambities

Midzuid B.V. heeft ambities rondom duurzaamheid. Vanuit zowel het eigen handelen als bij het uitdagen van partners van Midzuid B.V. De verslaggeving omtrent de duurzaamheidsaspecten in brede zin is nog geen onderdeel van uw planning-en-controlcyclus. Ook in uw jaarverslag hebt u momenteel nog geen expliciete toelichting omtrent duurzaamheid opgenomen. De relevantie inzake duurzaamheid neemt toe, waardoor wij adviseren dit in te bedden in uw planning-en-controlcyclus en meer terug te laten komen in de jaarstukken.

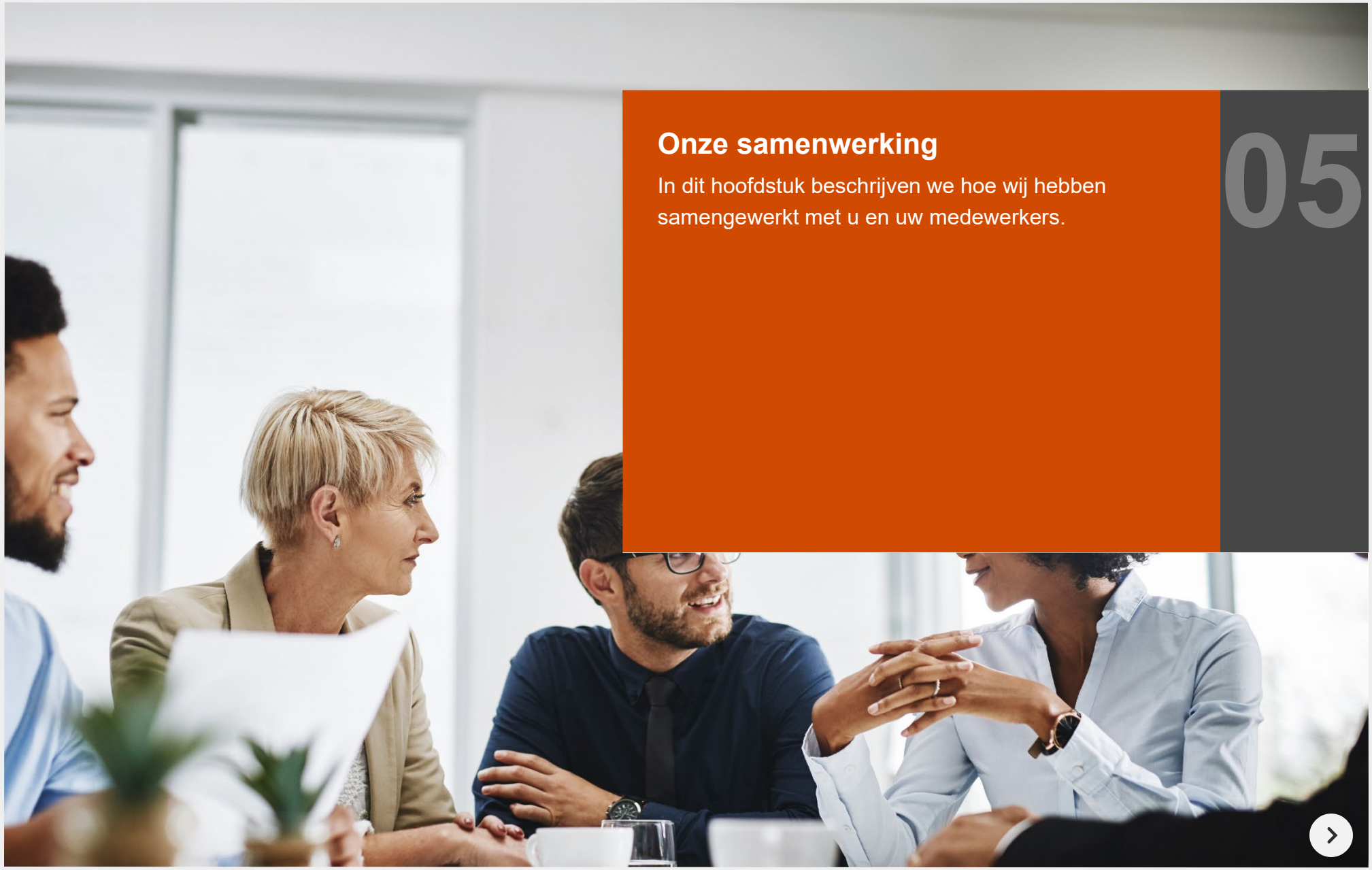
Belangrijke stap in de richting van verantwoord gebruik AI

Het Europees Parlement werkt aan regels om risico's rondom kunstmatige intelligentie ('AI') te beheersen en te komen tot verantwoord gebruik. Organisaties (privaat en publiek) die AI-systemen ontwikkelen, exploiteren, gebruiken, importeren of distribueren met impact op EU-burgers kunnen binnen het toepassingsgebied van de AI-wet vallen.

De AI-wet gaat uit van een risicogebaseerde aanpak voor het beheer van AI, gericht op het beoordelen van de verwachte risico's die een bepaalde AI kan opleveren voor de gezondheid, veiligheid of fundamentele rechten van EU-burgers. De AI-wet specificeert ook gebruiksscenario's en systemen die hiervan zijn vrijgesteld, denk aan de ontwikkeling en het gebruik van open-source-modellen die niet als grote impact zijn geïdentificeerd om tegelijkertijd innovatie niet te belemmeren.

Het merendeel van de clausules van de AI-wet zal naar verwachting twee jaar na de inwerkingtreding ervan worden geïmplementeerd. Dit houdt een korte implementatietijd in om aan de verplichting en de vereisten te voldoen. Het is belangrijk om na te gaan welke acties er noodzakelijk zijn binnen uw organisaties om bij AI-beheer en -ontwikkeling aan de wetgeving te blijven c.q. te gaan voldoen, indien u hier gebruik van gaat maken.

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen

Onze samenwerking

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe wij hebben samengewerkt met u en uw medewerkers.

05

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen

Onze samenwerking

We hebben een constructieve samenwerking ervaren tijdens het controleproces

Tijdens onze controle was er een combinatie van zowel fysiek als digitaal samenwerken. Wij hebben dit als een zeer plezierige samenwerking ervaren en de communicatie tussen de organisatie en PwC is daarbij goed verlopen. De communicatielijnen waren kort en dit heeft eraan bijgedragen dat het proces over het algemeen gestructureerd is geweest. We hebben een open en fijne cultuur ervaren.

Onze reflectie op het proces van de jaarrekeningcontrole

De controle van de jaarrekeningen van GR WAVA en Midzuid B.V. vereist voldoende tijd en aandacht van teamleden van het juiste niveau voor inhoudelijke werkzaamheden, beoordeling en begeleiding.

In overeenstemming met de maatregelen die zijn beschreven in het rapport *In het publiek belang* geven wij hiernaast een overzicht van de uren die PwC heeft besteed aan de controle van de jaarrekeningen van GR WAVA en Midzuid B.V. De geplande uren zijn overeenkomstig het controleplan en bevatten extra uren als gevolg van ons eerste jaar als controlerend accountant. Het werkelijke aantal uren is een inschatting per 3 juli 2024. De extra bestede uren ten opzichte van de geplande uren zijn het gevolg van een niet optimale oplevering van documenten, het in eerste instantie ontbreken van voldoende kennis bij de verantwoordelijke medewerkers, en het ontvangen en controleren van meerdere versies van de jaarrekening, zoals al is besproken gedurende het controleproces. Aangezien we voortdurend streven naar een verbetering van het controleproces en onze dienstverlening, evalueren we dit proces graag op korte termijn.

Geen bevindingen te melden rondom onafhankelijkheid

Wij hebben onze naleving van externe normen en ons wereldwijde onafhankelijkheidsbeleid met betrekking tot onze dienstverlening in 2023 bewaakt en bevestigen dat wij aan deze onafhankelijkheidsvereisten hebben voldaan en voldoen.

	Gepland aantal uren	Werkelijk aantal uren
Director	30	35
Manager	88	140
Overige teamleden	384	533
Totaal	**502**	**708**

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen
Verhoogde risico's
Bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden

Bijlagen

06

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen
Verhoogde risico's
Bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden

Verhoogde risico's – GR WAVA

Bij de uitvoering van de werkzaamheden ten aanzien van de verhoogde risico's hebben we geen uitzonderingen of aanwijzingen van frauduleuze activiteiten opgemerkt

In onderstaande tabel geven wij een samenvatting van de bevindingen van verrichte werkzaamheden met betrekking tot de significante risico's die in ons controleplan zijn vastgesteld.

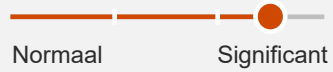
Ten opzichte van ons controleplan hebben wij geen nieuwe risico's geïdentificeerd.

Risico	Uitkomst controlewerkzaamheden	Risiconiveau
Management-beïnvloeding: het doorbreken van interne beheersings-maatregelen door het management	Het management bevindt zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken te werken. Daarom besteden wij bij al onze controles aandacht aan het risico van het doorbreken van maatregelen van interne beheersing door het management, waaronder risico's op mogelijke afwijkingen als gevolg van fraude op basis van een analyse van mogelijke belangen van het management. Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controle-werkzaamheden verricht. Deze werkzaamheden omvatten onder meer de inspectie van informatie uit brondocumenten. Wij hebben geen significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening geïdentificeerd. Ook hebben wij specifieke controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt. Daarnaast hebben we werkzaamheden uitgevoerd op belangrijke schattingen van het management, zoals de waardering van vaste activa en debiteuren. Tot slot hebben we werkzaamheden uitgevoerd op de betalingsorganisatie waarbij we getoetst hebben of de betaling conform het bankafschrift is overgemaakt naar het bankrekeningnummer op de factuur. Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door het management.	

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen
Verhoogde risico's
Bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden

Verhoogde risico's – GR WAVA

Bij de uitvoering van de werkzaamheden ten aanzien van de verhoogde risico's hebben we geen uitzonderingen of aanwijzingen van frauduleuze activiteiten opgemerkt

Risico	Uitkomst controlewerkzaamheden	Risiconiveau
Aanbestedingen: het risico dat aanbestedingen worden gegund aan bevriende partijen	Dit risico rondom mogelijke gunning aan bevriende partijen is doorgaans bij overheidsinstanties (in dit geval een regionaal samenwerkingsorgaan) een verhoogd risico. Dit komt omdat gemeenschappelijke regelingen zaken doen met een veelvoud aan leveranciers met ook nog een grote diversiteit in inkoop van goederen en diensten (met name inhuur personeel en ICT). Bij onze controlewerkzaamheden hebben we gecontroleerd of voldoende functiescheiding is gehanteerd bij aanbestedingstrajecten en bij het aangaan van contracten. Bij het uitvoeren van deze controlewerkzaamheden zijn geen bevindingen naar voren gekomen.	

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen
Verhoogde risico's
Bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden

Verhoogde risico's – Midzuid B.V.

Bij de uitvoering van de werkzaamheden ten aanzien van de verhoogde risico's hebben we geen uitzonderingen of aanwijzingen van frauduleuze activiteiten opgemerkt

In onderstaande tabel geven wij een samenvatting van de bevindingen van verrichte werkzaamheden met betrekking tot de significante risico's die in ons controleplan zijn vastgesteld.

Ten opzichte van ons controleplan hebben wij geen nieuwe risico's geïdentificeerd.

Risico	Uitkomst controlewerkzaamheden	Risiconiveau
Management-beïnvloeding: het doorbreken van interne beheersings-maatregelen door het management	Het management bevindt zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken te werken. Daarom besteden wij bij al onze controles aandacht aan het risico van het doorbreken van maatregelen van interne beheersing door het management, waaronder risico's op mogelijke afwijkingen als gevolg van fraude op basis van een analyse van mogelijke belangen van het management. Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controle-werkzaamheden verricht. Deze werkzaamheden omvatten onder meer inspectie van informatie uit brondocumenten. Wij hebben geen significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening geïdentificeerd. Ook hebben wij specifieke controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt. Daarnaast hebben we werkzaamheden uitgevoerd op belangrijke schattingen van het management, zoals de waardering van vaste activa en debiteuren. Tot slot hebben we werkzaamheden uitgevoerd op de betalingsorganisatie waarbij we getoetst hebben of de betaling conform het bankafschrift is overgemaakt naar het bankrekeningnummer op de factuur. Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door het management.	

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen
Verhoogde risico's
Bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden

Bevindingen (1/4)

Overzicht van gecorrigeerde fouten inzake getrouwheid – GR WAVA

We hebben geen gecorrigeerde fouten en onduidelijkheden in relatie tot getrouwheid, boven de gestelde rapporteringstolerantie van €18.550, geïdentificeerd.

Wel hebben we fouten in de toelichtingen en/of grondslagen en het ontbreken van toelichtingen en/of grondslagen geconstateerd in eerdere versies van de jaarrekening, die allemaal gecorrigeerd zijn in de definitieve jaarrekening.

#	Beschrijving	Jaarrekeningpost	Fouten	Onzekerheden
1	-	-	-	-

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen
Verhoogde risico's
Bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden

Bevindingen (2/4)

Overzicht van ongecorrigeerde fouten en onduidelijkheden inzake getrouwheid – GR WAVA

We hebben geen ongecorrigeerde fouten en onduidelijkheden in relatie tot getrouwheid, boven de gestelde rapporteringstolerantie van €18.550, geïdentificeerd.

#	Beschrijving	Jaarrekeningpost	Fouten	Onzekerheden
-	-	-	-	-

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen
Verhoogde risico's
Bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden

Bevindingen (3/4)

Overzicht van gecorrigeerde fouten inzake getrouwheid – Midzuid B.V.

In de tabel geven we een overzicht van de geconstateerde afwijkingen. Dit betreffen de gecorrigeerde fouten in relatie tot getrouwheid, boven de gestelde rapporteringstolerantie van €16.390.

Daarnaast hebben we fouten in de toelichtingen en/of grondslagen en het ontbreken van toelichtingen en/of grondslagen geconstateerd in eerdere versies van de jaarrekening, die allemaal gecorrigeerd zijn in de definitieve jaarrekening.

#	Beschrijving	Jaarrekeningpost	Fouten
1	ICT-servicekosten van €647.959 waren in de toelichting op de overige bedrijfskosten onterecht opgenomen als onderhoudskosten. In de definitieve versie van de jaarrekening is dit aangepast naar ICT-servicekosten.	Toelichting overige bedrijfskosten	€647.959
2	Rekening-courant tussen Midzuid B.V. en Midzuid A.I.D. B.V. van €94.000 stond als vordering en als schuld weergegeven in de toelichting. De vordering in de enkelvoudige jaarrekening is weggehaald in de definitieve versie.	Intercompanypositie	€94.000
3	Onverdeeld resultaat WSP Dongemond onjuist weergegeven in het verloopoverzicht van het eigen vermogen	Eigen vermogen	€34.000
4	WSP Dongemond onterecht niet opgenomen in de cijfers van Midzuid B.V. en enkel toegelicht. In de definitieve versie van de jaarrekening zijn de cijfers van WSP Dongemond opgenomen in de cijfers van Midzuid B.V. (het is tenslotte op zichzelf geen juridische entiteit).	Meerdere jaarrekeningposten	Meerdere fouten, resultaatimpact €34.000

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen
Verhoogde risico's
Bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden

Bevindingen (4/4)

Overzicht van ongecorrigeerde fouten en onduidelijkheden inzake getrouwheid – Midzuid B.V.

We hebben geen ongecorrigeerde fouten en onduidelijkheden in relatie tot getrouwheid, boven de gestelde rapporteringstolerantie van €16.390, geïdentificeerd.

#	Beschrijving	Jaarrekeningpost	Fouten	Onzekerheden
-	-	-	-	-

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen
Verhoogde risico's
Bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden

Communicatie

Update over onze communicatie met u

Vereiste communicatie op grond van controlestandaarden	Controleplan/ offerte	Rapportage interim-bevindingen	Accountantsverslag
Mededeling over de verantwoordelijkheden van de accountant	●		●
Bevestiging van de onafhankelijkheid van PwC	●		●
De zaken die zijn aangemerkt als kernpunten van de controle	●		●
Eventuele significante tekortkomingen in de interne controle		●	●
Eventuele ontdekte of vermoede fraude		●	●
Niet naleven van wet- en regelgeving			●
Schriftelijke bevestigingen gevraagd van het dagelijks bestuur van burgemeester en wethouders			●
Alle zaken die van invloed zijn op de vorm en inhoud van de controleverklaring			●
Standpunt van de accountant over belangrijke kwalitatieve aspecten van de verslaggeving door het dagelijks bestuur			●
Rapporteren over significante moeilijkheden, aangelegenheden en overige zaken die van belang zijn voor het toezicht op het financiële verslaggevingsproces			●
Niet-gecorrigeerde afwijkingen			●
Significante aangelegenheden die naar voren komen tijdens de controle in verband met verbonden partijen van GR WAVA			●
Beschrijving van de reikwijdte en timing van de controle, waaronder significante risico's	●		●

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen
Verhoogde risico's
Bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden

Verantwoordelijkheden (1/2)

Overzicht van verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving

De verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur

Deze bestaan uit:

- het identificeren en monitoren van de wet- en regelgeving die van toepassing is op GR WAVA en Midzuid B.V. en zorgen voor volledigheid ervan;
- het uitvoeren van een risicobeoordeling die expliciet het risico op fraude omvat, door een analyse van prikkels en druk, kansen, gedrag en rationalisatie, en het risico van niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het opstellen en uitvoeren van programma's en beheersingsmaatregelen ter preventie, ontmoediging en opsporing van fraude (fraudebestrijdings-programma's) en niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het waarborgen dat de cultuur en de omgeving van GR WAVA en Midzuid B.V. integer zijn en ethisch gedrag bevorderen;
- ervoor zorgen dat de activiteiten van GR WAVA en Midzuid B.V. worden uitgevoerd conform de bepalingen van wet- en regelgeving, inclusief het voldoen aan de wet- en regelgeving waarin de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening wordt geregeld;
- het onderzoeken van iedere vermeende of vermoede misstand die onder de aandacht van het management wordt gebracht.

De verantwoordelijkheden van degenen die zijn belast met toezicht (algemeen bestuur)

Deze bestaan uit:

- het versterken van een cultuur van integriteit en ethisch gedrag door middel van actief toezicht;
- het beoordelen van de vaststelling van frauderisico's door het management en niet-naleving van wet- en regelgeving, het nemen van passende maatregelen en het zorgen voor een juiste *tone at the top*;
- het waarborgen dat het senior management, het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur passende maatregelen nemen om fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving te ontmoedigen en te voorkomen, voor een betere bescherming van investeerders, medewerkers en andere belanghebbenden;
- het onderzoeken van iedere vermeende of vermoede misstand die onder de aandacht van het algemeen bestuur wordt gebracht;
- het aannemen van een kritische houding ten opzichte van het dagelijks bestuur op het gebied van niet-gebruikelijke transacties met verbonden partijen en tussen ondernemingen binnen de groep.

Aanbiedingsbrief
Onze boodschap
Conclusies en verklaring
Controleaanpak
Vooruitblik
Onze samenwerking
Bijlagen
Verhoogde risico's
Bevindingen
Communicatie
Verantwoordelijkheden

Verantwoordelijkheden (2/2)

Overzicht van verantwoordelijkheden van ons als accountant met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving

De verantwoordelijkheid van de accountant

Deze bestaat uit:

- het plannen en uitvoeren van de controle om een redelijke zekerheid te krijgen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat, hetzij door fraude of door fouten;
- het beoordelen of de programma's en de interne beheersingsmaatregelen van GR WAVA en Midzuid B.V., waarmee geïdentificeerde risico's van materiële fouten als gevolg van fraude en van niet-naleving van wet- en regelgeving worden aangepakt, op de juiste wijze zijn opgezet en worden uitgevoerd;
- het evalueren van het proces dat het management hanteert voor het beoordelen van de doeltreffendheid van de programma's en interne beheersingsmaatregelen in verband met fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het evalueren van iedere fraude door het senior management en het effect op de beheersingsomgeving;
- het adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

Onze doelstellingen met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving in de context van onze controle van de jaarrekening

Deze zijn als volgt:

- het vaststellen en beoordelen van het risico van materiële onjuistheden in de jaarrekening als gevolg van fraude en als gevolg van niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot de beoordeelde risico's van materiële onjuistheden als gevolg van fraude, door een gepaste controleaanpak te ontwerpen en te implementeren;
- het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot de naleving van de bepalingen van die wet- en regelgeving waarvan algemeen wordt erkend dat ze directe gevolgen hebben voor de bepaling van materiële bedragen en toelichtingen in de jaarrekening; en
- het adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

MIDZUID

Jaarstukken 2023
Gemeenschappelijke Regeling WAVA

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
For identification
purposes only

Inhoudsopgave

Jaarstukken 2023 ..... **1**
Gemeenschappelijke Regeling WAVA **1**
Jaarverslag **4**

Programmaverantwoording 4
Paragrafen 7
Weerstandsvermogen en risicobeheersing 7
Onderhoud kapitaalgoederen 11
Financiering 11
Bedrijfsvoering 13
Verbonden partijen 14
Wet open overheid 14
Rechtmatigheid 15
Tot slot 18

Jaarrekening **19**
1. Balans per 31 december 2023 (vóór resultaatbestemming) **19**
2. Overzicht van baten en lasten 2023 ..... **21**

Specificatie van baten en lasten 22

3. Toelichting op de balans en het overzicht van baten en lasten **23**

3.1 Algemene toelichting 23

3.1.1 Algemeen 23
3.1.2 Grondslagen voor waardering van activa en passiva 24
3.1.3 Grondslagen voor bepaling van het resultaat 25
3.1.4 Normenkader relevante wet- en regelgeving 26

3.2. Toelichting op de balans 27

3.2.1 Materiële vaste activa 27
3.2.2 Financiële vaste activa 28
3.2.3 Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar 28
3.2.4 Liquide middelen 29
3.2.5 Overlopende activa 30
3.2.6 Eigen vermogen 30
3.2.7 Voorzieningen 31
3.2.8 Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer 31
3.2.9 Kortlopende schulden 32
3.2.11 Niet uit de balans blijkende verplichtingen 33
3.2.12 Gebeurtenissen na balansdatum 33

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
For identification purposes only

3.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten 33
3.3.1 Algemeen 33
3.3.2 Subsidieresultaat 34
3.3.4 Nieuwe doelgroepen (P-wet) 35
3.3.5 Vaste lasten 35
3.3.6 Overhead 35
3.3.7 Overige bedrijfskosten 36
3.3.9 Resultaat WSP Dongemond 36
3.3.10 Onvoorzien 36
3.3.11 Gemeentelijke bijdrage 36
3.3.12 Toepassing WNT 36
3.3.13 Overzicht gerealiseerde algemene dekkingsmiddelen 40
3.3.14 Incidentele baten en lasten 40
3.4 Rechtmatigheidsverklaring dagelijks bestuur 40
3.5 Overige informatie 42
3.5.1 Werknemers 42
3.5.2 Kengetallen per SW-medewerker in AJ 42
4. Overige gegevens 43
4.1 Bijdrage per gemeente, voorschot 44
4.2 Bijdrage per gemeente, afrekening 45
4.3 Rekening naar taakvelden 46
5. Controleverklaring van de onafhankelijke Accountant 47

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
For identification purposes only

Jaarverslag

Programmaverantwoording

Door het Rijk is de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) belegd bij gemeenten. Om te voldoen aan deze verplichting is door de destijds bestaande gemeenten, welke nu vallen onder de gemeenten Altena, Drimmelen, Geertruidenberg en Oosterhout, de Gemeenschappelijke Regeling WAVA (hierna: WAVA) opgericht.

In 2016 is het implementatieplan 'Mens*en*werk is de basis' vastgesteld door het Algemeen Bestuur van MidZuid[1]. Met dit plan is door de Raden van de deelnemende gemeenten in 2016/2017 unaniem ingestemd. Daarmee heeft het bedrijf de ruimte gekregen om, naast de uitvoering van de Wsw en nieuw beschut werk, activiteiten te ontwikkelen, mits deze een relatie hebben met de uitvoering van de Participatiewet. Daarmee is een duidelijke lijn naar de toekomst uitgezet. In het jaar 2018 is samen met de gemeenten volgens deze koers verder gewerkt.

In het verlengde hiervan is in 2018 het traject voortgezet om de visie, missie, koers en positionering te herijken en is een onderzoek gestart naar het imago en de profilering (verpopping) van het bedrijf. Dit heeft in 2018 geresulteerd in een nieuwe visie en missie, daarbij is vastgesteld dat de kernwaarden passend zijn maar nog wel een eigentijdse vertaling behoeven. Qua profilering is in 2018 door het bestuur besloten om over te gaan tot een herpositionering van het bedrijf en tot een wijziging van de naam over te gaan. Vanaf 1 januari 2019 is deze naamswijziging formeel ingegaan. Onder de naam MidZuid vallen de GR WAVA, MidZuid B.V., MidZuid AID B.V. en WerkgeversServicepunt (WSP) Dongemond. Soms is het noodzakelijk toch de naam GR WAVA te gebruiken, om voor de lezer helder te houden over welk bedrijfsonderdeel het specifiek gaat.

Voor WSP Dongemond is in 2017 een dienstverleningsovereenkomst afgesloten met de deelnemende gemeenten, waardoor voor WSP Dongemond met ingang van 2018 een eigen begroting en financiering (middels gemeentelijke bijdrage) van toepassing is. De afzonderlijke verantwoording van WSP Dongemond over 2023 is opgenomen in de jaarrekening van MidZuid B.V. en meegenomen in het geconsolideerde resultaat. In het kader van de resultaatbestemming zal door het bestuur over het resultaat van WSP Dongemond een afzonderlijk besluit worden genomen.

[1] MidZuid is de handelsnaam voor o.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. For identification purposes only

De samenwerking met de deelnemende gemeenten betreffende de Participatiewet is intensief en levert positieve resultaten op. Dit blijkt onder andere uit de verdere stijging van het aantal medewerkers in het kader van nieuw beschut werk (en de participatiewet) in 2023. Verder is de samenwerking met onder andere UWV, GGZ, de regio, ondernemers, scholen/onderwijs, woningbouwcoöperaties en zorginstellingen verder geïntensiveerd op het gebied van Participatiewet en WMO. Met de gewijzigde organisatiestructuur per 1 januari 2022 is de organisatie smaller geworden en zijn verantwoordelijkheden lager in de organisatie komen te liggen. Deze gewijzigde organisatiestructuur draagt bij aan een betere wendbaarheid van MidZuid. Eind 2022 zijn de deelnemende gemeenten voor het eerst gezamenlijk in overleg gegaan om hun visie op MidZuid te herijken en te concretiseren. In 2023 is hierop doorgegaan. Dit heeft tot nu geresulteerd in een document ten aanzien van de basistaken van MidZuid voor de vier gemeenten, dat door alle vier de gemeenten is bekrachtigd. Daarnaast wordt er door MidZuid in samenspraak met het bestuur gewerkt aan een toekomststrategie gericht op de periode 2025-2030. Dit wordt uiteengezet in een zestal strategieën. Hiermee wordt MidZuid voor de komende jaren weer sterk gepositioneerd om haar doelen te kunnen behalen. Meer mensen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt aan het werk.

Het boekjaar 2023 sluit met een negatief resultaat van € 424.000 (exclusief het resultaat van WSP Dongemond). Het resultaat van de deelneming MidZuid B.V. (hierna: MidZuid) is hierin voor 100% meegenomen. De verwachting van moeilijke jaren voor 2023 en ook 2024 is in 2022 reeds uitgesproken. De ontwikkelingen in loonkostenstijgingen als gevolg van nieuwe akkoorden voor de cao's SW en Aan de Slag waren toen nog niet eens bekend. We zien nog steeds dat de uitstroom harder gaat dan de instroom, waarmee de productiecapaciteit onder druk blijft staan. Anderzijds neemt het aantal opdrachten als gevolg van het economisch klimaat af. In combinatie met de kosten die blijven stijgen, onder andere ook als gevolg van de enorme inflatie en stijging van ICT-kosten geeft dit de uitdaging goed weer waar we dagelijks mee te maken hebben. De uitstroom is ook mede ingegeven door de grote vraag naar werknemers, waardoor ook de uitstroom naar werk buiten MidZuid in 2023 is doorgegaan hetgeen ook een doelstelling is van MidZuid. Neemt niet weg dat MidZuid ook fungeert als een vangnet voor de uitgestroomde medewerkers op basis van de terugkeergaranties in de van toepassing zijnde cao's wanneer de vraag naar werknemers zou wegvallen. In het resultaat 2023 zijn een aantal incidentele posten opgenomen, voor per saldo € 621.000 (bate). Incidentele baten betroffen het subsidieresultaat (€ 595.000), het hogere lage inkomensvoordeel (LIV) (€ 36.000); De Incidentele lasten hadden betrekking op kosten voor methodische arbeidsontwikkeling Werkstap (€ 10.000)

Voor WSP Dongemond is met ingang van 2018 sprake van een eigen begroting. Over 2023 is een negatief saldo van € 34.000 gerealiseerd, waarbij in de begroting werd uitgegaan van een sluitende begroting. De doelstelling in plaatsingen is ruim behaald. Administratief is dit opgenomen in het resultaat van de Gemeenschappelijk Regeling.

In de interne bedrijfsvoering wordt voortdurend gestreefd naar kostenefficiënt en effectief werken. Hierin is al vaker aangegeven dat, wil het bedrijf goed kunnen blijven functioneren, de grens van wat op dit punt verantwoord is, is bereikt. Sterker nog: de maatschappelijke ontwikkeling op het gebied van duurzaamheid, werknemers welzijn en aanscherping van wetgeving zorgt juist voor een stijging aan kosten, zoals onze deelnemende gemeenten die ook ervaren. Als onderdeel van de gemeenten zijn wij op dat vlak ook onderdeel van dezelfde ontwikkelingen.

Bij het vaststellen van de jaarrekening zal het bestuur een besluit nemen over de bestemming van het negatieve resultaat van GR WAVA en, zoals eerder opgemerkt, een afzonderlijk besluit nemen over het resultaat van WSP Dongemond.

pwc PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. For identification purposes only

Paragrafen
Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In de paragraaf weerstandsvermogen wordt ingegaan op de weerstandscapaciteit van WAVA en een inventarisatie van risico's, die vervolgens worden gerelateerd aan de weerstandscapaciteit. Daarnaast wordt nog ingegaan op enkele kengetallen met betrekking tot de financiële positie.

Weerstandscapaciteit

Onder weerstandscapaciteit worden de middelen en mogelijkheden bedoeld, die de organisatie heeft om niet begrote kosten te dekken. De weerstandscapaciteit bestaat voornamelijk uit de algemene reserve. Eind 2023 bedraagt de algemene reserve € 1.771.000 vóór de resultaatbestemming over 2023. De omvang van de algemene reserve bevindt zich, op basis van de cijfers uit de jaarrekening 2023, op het maximum van de beleidsmatige bandbreedte. Bij het vaststellen van de jaarrekening 2023 zal in het kader van de resultaatbestemming door het bestuur besloten worden over een eventuele aanpassing van dit maximum, op grond van de afgesproken rekenregels. Volgens deze rekenregels mag het maximum van de algemene reserve op grond van de cijfers over 2023 worden bijgesteld naar een bedrag van € 1.523.000. Echter zal het negatieve resultaat ten laste van de reserves moeten worden gebracht, waarmee de algemene reserve binnen de bandbreedte valt.

De algemene reserve dient om onvoorziene risico's, die samenhangen met de uitvoering, af te dekken. In december 2013 heeft het algemeen bestuur het volgende beleid vastgesteld:

1. WAVA brengt jaarlijks alle risico's die verbonden zijn aan haar activiteiten en de bedrijfsvoering in beeld.
2. WAVA splitst deze risico's enerzijds in vaste lasten en subsidieresultaat en anderzijds in overhead en exploitatieresultaat.
3. De berekening voor de weerstandscapaciteit voor WAVA wordt gebaseerd op 3% van de absolute bedragen van de aan WAVA toe te rekenen opbrengsten en kosten in de onderdelen overhead en exploitatieresultaat.
4. Een minimumomvang van de weerstandscapaciteit vast te stellen omdat WAVA niet gewoon is gedurende het boekjaar begrotingswijzigingen door te voeren.
5. De minimumomvang van de weerstandscapaciteit vast te stellen op éénmaal het berekende jaarrisico, het maximum op tweemaal dit risico.
6. De berekening van de weerstandscapaciteit is niet maatgevend voor een berekening van de bestemming bij het rekeningresultaat. Dat laatste vindt elk jaar apart plaats, waarbij wel het minimumniveau van de weerstandscapaciteit in acht wordt genomen

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
For identification purposes only

Hierbij wordt nog opgemerkt dat de algemene reserve beleidsmatig niet gerelateerd is en ook niet bedoeld is voor het opvangen van risico's en fluctuaties in de subsidie-systematiek. Bij het vaststellen van de resultaatbestemming over 2014 is door het bestuur overwogen om hiervoor eventueel een aparte risico- en egalisatiereserve te vormen. Begin 2015 is echter besloten tot het alternatief dat de individuele gemeenten hiervoor een eigen risicoreserve aanhouden.

Risico-inventarisatie (financieel)

In deze paragraaf wordt ingegaan op – relevante – risico's waarmee de organisatie in de komende tijd te maken heeft. De beschreven risico's moeten worden gezien in de totaliteit van GR WAVA en MidZuid B.V.. In deze risico-inventarisatie worden de risico's onderscheiden in enerzijds de risico's die samenhangen met de vaste lasten en het subsidieresultaat en anderzijds de risico's met betrekking tot overhead en het exploitatieresultaat. De gekwantificeerde risico's kunnen vervolgens worden gerelateerd aan de omvang van de weerstandscapaciteit.

Risico's in samenhang met vaste lasten en subsidieresultaat (WAVA):

- Het macrobudget voor de SW is gefixeerd op een vast bedrag, dat alleen voor loon- en prijsontwikkelingen wordt aangepast. Het macrobudget bestaat uit een prijscomponent (P) en een volumecomponent (Q). De gevolgde methodiek is dat het macrobudget gelijk blijft en dat mutaties in de Q leiden tot aanpassingen in de P. Als landelijk het volume achterblijft dan zal de prijscomponent per fte stijgen en andersom. Dit brengt risico's met zich mee die moeilijk zijn in te schatten. In de begroting is rekening gehouden met de laatst bekende cijfers (september-circulaire 2023).
  In opdracht van het ministerie heeft Berenschot de 2e thermometer Wsw uitgevoerd (over de jaren 2015-2016), waaruit blijkt dat als gevolg van rijks bezuinigingen ook in de komende jaren sprake is van een forse financiële problematiek rond de SW-financiering. Dit kan volgens Berenschot niet worden opgevangen met verbeteringen in het operationele resultaat. Dit betekent dat aanvullende middelen nodig zijn. Volgens de staatssecretaris zijn deze middelen via het IBP (interbestuurlijk programma) beschikbaar, maar deze mening wordt niet gedeeld door Cedris en de VNG. Uit het vervolgonderzoek van Berenschot in 2023 naar de infrastructuur sociaal ontwikkelbedrijven blijkt nogmaals de problematiek rond de financiering. Dit onderzoek is uitgevoerd in een gezamenlijke opdracht van Het ministerie van SZW, VNG en Cedris. Hierdoor is er een breed draagvlak over de uitkomsten hiervan, wat resulteert in breed politiek draagvlak voor verbeteringen van deze financiering. Er zijn vanuit SZW hierin voorstellen gedaan tot verbetering, maar deze zijn nog niet bekrachtigd.

Vorenstaande risico's dragen in sterke mate een politiek karakter en kunnen niet goed worden gekwantificeerd.

- De bijdrage per arbeidsjaar waarmee in de begroting is gerekend, is gebaseerd op de septembercirculaire 2023 en bedraagt voor het jaar 2024 € 34.260. Indien de situatie zich voordoet dat landelijk de uitstroom in 2023 lager blijkt te zijn dan waarmee rekening is gehouden zou het budget verder kunnen dalen. Voor 2024 kan dit risico maximaal € 276.000 bedragen. De kans hierop wordt ingeschat op 50%.
- Het risico bestaat dat de uitstroom van de Wsw-medewerkers bij WAVA ten opzichte van de in het budget berekende blijfkans achterblijft. Door de systematiek van T-1 betekent dit dat WAVA in die omstandigheid voor het verschil van de medewerkers de salarislasten voor één jaar moet voorfinancieren. Het risico voor 2024 wordt ingeschat op maximaal 9 arbeidsjaren (loonkosten € 285.000). De kans dat dit risico zich voordoet wordt ingeschat op 25%.
- In de brief van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is aangegeven dat er voor 2024 incidenteel extra geld beschikbaar komt voor de infrastructuur van SW-bedrijven en dat het voorstel is om dit via de Rijksbijdrage WSW uit te keren. Ook ligt er een voorstel voor een meerjarenbijdrage met instemming van het ministerie van Financiën. Alleen moet er nog een definitief akkoord vanuit de coalitie en de kamer op komen. Het niet akkoord gaan met deze financiering geeft een risico van maximaal € 428.000; de kans hierop wordt ingeschat op 50%.
- Met ingang van 2017 is het LIV (lage inkomens voordeel) ingevoerd. Het LIV is van toepassing op medewerkers die tussen de 100% en 125% van het wettelijk minimumloon (WML) verdienen. Voor deze groep kan, mits aan voorwaarden van het aantal gewerkte uren e.d. wordt voldaan, een vergoeding in het kader van het LIV worden ontvangen, die overigens pas een jaar later wordt uitbetaald. Inmiddels is er twee jaar ervaring opgedaan met het LIV. De omvang van het bedrag aan LIV kan vanuit de salarisadministratie redelijk worden benaderd. Een onzekerheid blijft echter het landelijke plafond in de middelen die voor het LIV beschikbaar zijn. In de begroting is rekening gehouden met LIV-opbrengsten voor de doelgroepen Wsw, nieuw beschut werk en P-wetters, totaal € 341.000. Deze opbrengsten zijn met enige voorzichtigheid ingeschat, maar door de hiervoor geschetste onzekerheden bestaat het risico dat de begrote opbrengsten niet worden gehaald. Dit risico wordt ingeschat op 50%

Risico's met betrekking tot de overhead en het exploitatieresultaat:

- Het niet geheel realiseren van de begrote netto-opbrengst. De omzet wordt deels gerealiseerd bij de deelnemende gemeenten en deels op de vrije markt. De mogelijkheden om d[illegible] dan ook afhankelijk van de

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
For identification purposes only

takenpakketten van onze deelnemende gemeenten en van de economische- en marktsituatie. De begrote omzetten zijn zo goed als mogelijk ingeschat, maar door veranderende omstandigheden bestaat het risico dat deze niet worden gehaald. De omvang van het risico is € 484.000 en de kans van optreden is normaliter minder dan 50%.

- Voor het realiseren van omzet is het nodig om voldoende mensen te hebben die bij de diverse PMC's kunnen worden ingezet. De terugloop van het aantal SW-medewerkers heeft hierop een negatief effect. In de begroting is ermee rekening gehouden dat deze terugloop voor een belangrijk deel kan worden gecompenseerd door medewerkers die via nieuw beschut werk of P-banen instromen, alsmede door de begeleidingsvergoeding die zij meebrengen. Als deze verwachtingen niet uitkomen kan het gaan voorkomen dat opdrachten niet kunnen worden geaccepteerd of teruggegeven moeten worden. Het financieel risico hiervan wordt ingeschat op € 400.000 en de kans daarop wordt geschat op 50%.

Als alle hier genoemde risico's (exclusief de risico's die betrekking hebben op de subsidiesystematiek) zich tegelijk zouden voordoen maal de kans, dan zou dat een bedrag omvatten van € 442.500. Hiertegenover staat een weerstandscapaciteit na resultaat bestemming 2023 van € 1.347.000, welke naar verwachting terugloopt naar € 1.064.000 eind 2024. Hierbij wordt nog opgemerkt dat de kans dat alle hiervoor genoemde risico's zich tegelijk zullen voordoen zeer klein is. Doordat in 2024 in totaal een bedrag van € 283.000 als gevolg van een negatieve exploitatie ten laste van de reserves te brengen ontstaat geen bijzonder extra risico voor de continuïteit van de bedrijfsvoering van MidZuid.

Financiële positie.
Door middel van onderstaande kengetallen wordt inzicht gegeven in de financiële positie van GR WAVA.

De netto schuldquote geeft de verhouding weer tussen schulden minus vorderingen ten opzichte van de netto-opbrengsten. Een netto schuldquote tussen 0% en 90% wordt als normaal beschouwd.

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin men in staat is aan financiële verplichtingen te voldoen. Dit kengetal geeft het percentage eigen vermogen weer ten opzichte van het totale vermogen. De minimumnorm voor deze ratio wordt gesteld op 30%.

Het kengetal structurele exploitatieruimte is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte er is om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Het is overigens bij WAVA niet de bedoeling om structureel (positieve) resultaten te boeken, maar om een sluitende exploitatie te hebben.

Verslagjaar 2023	**Verloop van de kengetallen**		
Kengetallen	2022	Begroting 2023	2023
netto schuldquote	22,28%	16,15%	8,60%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	22,28%	16,15%	8,60%
solvabiliteitsratio	13,06%	13,49%	13,87%
structurele exploitatieruimte	-2,43%	-2,78%	0,54%

De norm van 30% voor de solvabiliteitsratio wordt niet gehaald door de schuldenlast uit het verleden.

Onderhoud kapitaalgoederen

De doelstelling ten aanzien van de kapitaalgoederen is, dat deze goed worden beheerd. Het daartoe noodzakelijke onderhoud zal worden uitgevoerd.

Algemeen

WAVA heeft de gebouwen aan het Wilhelminakanaal Noord en de Esdoornlaan te Oosterhout in eigendom. In 2017 is op basis van een integrale inspectie de onderhoudstoestand van de gebouwen en installaties opnieuw in beeld gebracht en op grond daarvan is de onderhoudsplanning geactualiseerd. Het plan dient ter onderbouwing van de voorziening onderhoud en vormt de leidraad voor de in de begroting 2019 en volgende jaren opgenomen bedragen voor onderhoud. Bij het opstellen van de jaarrekening 2023 is de uitvoeringsplanning van het (groot) onderhoud geactualiseerd en zijn de opgenomen prijzen geïndexeerd. Op basis hiervan is ook de dotatie voor 2023 gebaseerd en zijn de werkelijke kosten ten laste van deze reserve gebracht. Eind 2024 vindt er een nieuwe actualisatie plaats.

Financiële consequenties

Alle kosten van doorlopend onderhoud aan gebouwen en installaties e.d. worden in de resultatenrekening opgenomen.

Financiering

Financiering vindt in belangrijke mate via vaste geldleningen plaats. Van de openstaande leningen op 31 december 2023 kan het volgende overzicht worden gegeven:

Overzicht leningen financiële instellingen	in euro's						
Verstrekker	**BNG**	**BNG**	**BNG**	**BNG**	**BNG**	**BNG**	**Totaal**
Oorspronkelijk bedrag	1.600.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.600.000	**7.200.000**
Datum laatste aflossing	28-12-2023	30-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	29-12-2027	29-12-2027	
Rentepercentage	**0,470%**	**0,120%**	**0,170%**	**0,150%**	**3,310%**	**2,740%**	
Rentelast 2023	7.520	1.200	1.700	1.500	33.100	0	
Datum renteherziening	28-12-2023	30-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	29-12-2027	29-12-2027	
Saldo bij renteherziening	-	-	-	-	-	-	
Restant lening begin van het jaar	**1.600.000**	**1.000.000**	**1.000.000**	**1.000.000**	**1.000.000**	**-**	**5.600.000**
In 2023 opgenomen						1.600.000	1.600.000
Aflossing 2023	1.600.000-	-	-				1.600.000-
Restant lening eind van het jaar	**-**	**1.000.000**	**1.000.000**	**1.000.000**	**1.000.000**	**1.600.000**	**5.600.000**

Oorspronkelijk was sprake van leningen van totaal € 11 miljoen, waarvan € 5 miljoen ter financiering voor de aankoop van het pand en € 6 miljoen voor verliesfinanciering. De laatste lening is in 2014 overgesloten voor een bedrag van € 5 miljoen. Door de aflossingen is de totale schuld eind 2022 teruggelopen tot € 5.600.000. De overige leningen betreffen herfinanciering van de aflossingen op de lening inzake verliesfinanciering, met een uitbreiding van € 600.000 voor de financiering van een investering in het wagenpark, begin 2019 (bestuursbesluit 22 november 2018).

Een verdere aflossing van schulden is op dit moment niet haalbaar. De voorziening groot onderhoud is op dit moment ook niet met liquide middelen gedekt, waardoor de uitvoering van het groot onderhoud in 2024 zal leiden tot een stijging van het totale lening saldo.

Verder is met ingang van 1 januari 2019 een kredietfaciliteit in rekening-courant bij de BNG beschikbaar van € 1.000.000 (met een intradaglimiet van 1,5 miljoen).

Het betalingsverkeer is volledig geautomatiseerd en verloopt middels een systeem van elektronisch bankieren. In lijn met de bepalingen van de wet FIDO is een treasurystatuut opgesteld. Eind 2018 is het treasurystatuut geactualiseerd; vaststelling hiervan door het algemeen bestuur heeft plaatsgevonden op 28 februari 2019. WAVA voldoet aan alle verplichtingen inzake het schatkistbankieren. Dagelijks wordt het saldo beoordeeld en indien nodig afgestort ten gunste van de centrale overheid.

Gelet op de gemaakte afspraken met de deelnemende gemeenten, waarbij de begrote gemeentelijke bijdrage op kwartaalbasis vooraf aan WAVA wordt vergoed, verwacht WAVA voorlopig geen beroep te hoeven doen op de kasgeldfaciliteit bij BNG. In dit kader moet nog wel worden opgemerkt dat de opbrengsten in het kader van het LIV en de

pwc PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. For identification purposes only

bonus nieuw beschut werken moeten worden voorgefinancierd, aangezien de betaling ervan pas plaatsvindt in het jaar volgend op het begrotingsjaar.

Op balansdatum 31 december 2023 zijn er geen lopende treasurytransacties.

Bedrijfsvoering

Resultaat

Het boekjaar 2023 sluit met een negatief resultaat van € 424.000 (exclusief het resultaat op WSP Dongemond (negatief € 34.000). Dit resultaat is gerealiseerd door de activiteiten van WAVA en MidZuid gezamenlijk. Het resultaat van WAVA bedraagt € 1.361.000 positief, het resultaat op de deelneming MidZuid bedraagt € 1.785.000 negatief. Het resultaat van MidZuid wordt voor 100% meegenomen in het resultaat van WAVA; dit is grotendeels opgenomen onder de post resultaat deelnemingen en, voor zover het onvoorziene lasten betrof, onder de post overige bedrijfskosten.

Toelichting op het resultaat

Zoals hiervoor al is opgemerkt is het negatieve resultaat 2023 ad € 424.000. (exclusief het resultaat op WSP Dongemond. In paragraaf 3.3.15 zijn de incidentele posten eveneens vermeld. Hier worden alleen de drie belangrijkste posten toegelicht.

Een belangrijke post in de exploitatie wordt gevormd door het subsidieresultaat. Dit betreft het verschil tussen de rijkssubsidie Wsw en de (loon)kosten van de Wsw-medewerkers. Het subsidieresultaat is € 595.000 gunstiger dan begroot, doordat de ontvangen rijksbijdrage hoger was dan voorzien in de begroting en door een positief verschil op begeleid werken en personeelslasten. Het effect kan grotendeels als incidenteel worden betiteld (totaal incidentele bate € 595.000), zoals ook nader is toegelicht in paragraaf 3.3.2.

Voor de activiteiten van WSP Dongemond is met ingang van 2018 een eigen begroting van toepassing. Het negatieve saldo van WSP Dongemond (ten opzichte van de begroting 2023 (€ 34.000 negatief) is afzonderlijk in het overzicht van baten en lasten vermeld. Bij het vaststellen van de jaarrekening besluit het bestuur apart over de bestemming van dit resultaat.

Fiscaliteit: Convenant Horizontaal Toezicht

Voor het Convenant Horizontaal Toezicht met de belastingdienst vindt jaarlijks een gesprek plaats, waarin de fiscale ontwikkelingen met betrekking tot WAVA en haar deelnemingen worden besproken. Eind 2022 is het Convenant afgelopen en voldoet MidZuid qua omvang niet meer aan de vereisten voor een nieuw convenant. Er is geen

pwc PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. For identification purposes only

beroep gedaan op de tijdelijke overgangsregeling, omdat dit weinig toevoegt aan de relatie met de belastingdienst en alleen gerealiseerd kon worden met een behoorlijke investering en een jaarlijkse toename van de kosten. Deze investering zou een verlenging van slechts drie jaar zijn, waarna het convenant alsnog zou vervallen. Ten aanzien van de vennootschapsbelastingplicht (Vpb) voor overheidsinstellingen is begin 2016 door de belastingdienst bevestigd dat sprake is van een Vpb-vrijstelling voor WAVA, doordat de gemeentelijke bijdrage als tekortfinanciering kan worden beschouwd.

Op 16 juli 2019 is door de belastingdienst vastgesteld dat MidZuid B.V. voldoet aan de voorwaarden voor het toepassen van de SW-vrijstelling en is goedgekeurd dat deze met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2018 wordt toegepast. Ook voor 2023 is de vrijstelling van toepassing. Jaarlijks toetst MidZuid B.V. zelf of zij nog aan de voorwaarden voldoet. MidZuid A.I.D. B.V. is wel zelfstandig belastingplichtig, maar het fiscale resultaat van deze B.V. bedraagt nihil.

Verbonden partijen

Overzicht verbonden partijen

De deelnemende gemeenten in de gemeenschappelijke regeling WAVA zijn: Altena, Drimmelen, Geertruidenberg en Oosterhout. Daarnaast zijn binnen de gemeenschappelijke regeling de volgende rechtspersonen aanwezig:

- MidZuid B.V., ten behoeve van het aangaan van samenwerkingsverbanden met derden, gericht op de verbetering van de mogelijkheden voor de uitvoering van de doelstelling van WAVA. MidZuid B.V. is voor 100% eigendom van WAVA. Het resultaat van MidZuid B.V. wordt volledig verrekend met WAVA.
- MidZuid A.I.D. B.V.; dit is een 100% deelneming van MidZuid B.V. MidZuid A.I.D. B.V. is de entiteit waarin onder meer de werknemers vanuit andere contracten dan de WSW, ambtenaren en het regulier personeel worden verloond. De activiteiten van MidZuid A.I.D. B.V. worden volledig verrekend met MidZuid B.V.

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) is per 1 mei 2022 in werking getreden en is de opvolger van de Wet openbaarheid bestuur (Wob). In deze paragraaf wordt beschreven hoe MidZuid invulling geeft en gaat geven aan de Wet open overheid.

Passieve openbaarmaking

Formeel heeft MidZuid als uitvoeringsorganisatie van de GR WAVA tot op heden nog niet de rol van Woo-contactfunctionaris ingevuld. Na actualisatie van de mandaatregeling, waarin ook de uitvoering van de Woo zal worden opgenomen, zal formele benoeming plaats kunnen vinden. De verwachting is dat dit in de tweede helft van 2024 plaats kan

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. For identification purposes only

vinden. Wel heeft MidZuid tot de formele benoeming van de Woo-contactfunctionaris de senior-adviseur bedrijfsvoering van MidZuid aangewezen als het eerste aanspreekpunt om vragen te beantwoorden over de beschikbaarheid van publieke informatie en om eventuele Woo-verzoeken te behandelen. Contactgegevens zijn gepubliceerd op de website van MidZuid en intern gecommuniceerd. Tevens zijn de contactgegevens te vinden onder de Woo-index op de website organisaties.overheid.nl. Ten behoeve van de behandeling van Woo-verzoeken zal een procesbeschrijving opgesteld worden die voldoet aan de gestelde eisen en termijnen in de Woo.

Actieve openbaarmaking
De Woo stelt de verplichting om 11 benoemde informatiecategorieën actief te publiceren. Deze verplichting geldt niet voor alle 11 categorieën tegelijk. Over de ingangsdatum per informatiecategorie is op het moment van schrijven van deze paragraaf nog niet op alle categorieën duidelijkheid. De publicatie van stukken in de Woo-index heeft op dit moment op een aantal informatiecategorieën plaatsgevonden.

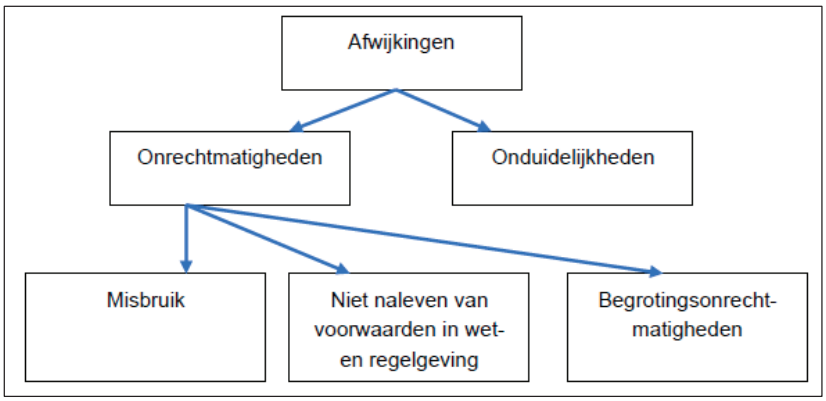
MidZuid zorgt ervoor dat de verplichte informatiecategorieën actief gepubliceerd worden conform de daarvoor geldende regels. Dit gebeurt in het Register van Overheidsorganisaties (ROO) specifieker in de Woo-index. Deze module wordt beheerd door KOOP (Kennis- en Exploitatiecentrum voor Officiële Overheidspublicaties).

Informatiehuishouding op orde
De Woo verplicht dat de digitale informatiehuishouding op orde wordt gebracht. Dit is een randvoorwaarde om uitvoering te geven aan openbaarheid. Dit betekent dat er maatregelen moeten worden genomen om informatiebestanden duurzaam toegankelijk te maken en te houden. MidZuid bekijkt de mogelijkheden hierin en hieraan wordt in de komende jaren verdere invulling gegeven.

Rechtmatigheid

In de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV wordt omgeschreven dat er een onderscheid wordt gemaakt tussen afwijkingen, fouten, onduidelijkheden en begrotingsonrechtmatigheden. Afwijkingen zijn posten die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen en/of posten waarbij er onduidelijkheid bestaat over de rechtmatigheid. Rechtmatigheidsfouten treden op bij financiële beheershandelingen, waarbij de in het normenkader beschreven wet- en regelgeving niet is nageleefd. Bij een onduidelijkheid zou, in dit geval, GR WAVA niet kunnen aangeven of er sprake is van wel of geen rechtmatigheidsfout. Tot slot is er sprake van een begrotingsonrechtmatigheid wanneer de gerealiseerde lasten de vastgestelde budgetten overschrijden, -onderschrijden dan

wel de baten lager of hoger zijn dan begroot waarbij de begroting niet is aangepast, en/of wanneer er toevoegingen of onttrekkingen worden gedaan aan de reserves die niet zijn vastgesteld door het algemeen bestuur. Hieronder wordt het bovenstaande schematisch weergegeven.

Rapportage naar taakvelden

*Bedragen * € 1.000*	Begroting 2023			Begroting na wijziging; herziene begroting 2023			Realisatie 2023			Verschil begroting na wijziging met realisatie		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
0.1 Bestuur		22	-22		22	-22		38	-38	-	16	-16
0.4 Overhead	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0.5 Treasury		24	-24		24	-24		45	-45	-	21	-21
0.8 Overige baten en lasten		100	-100		100	-100		-	-	-	-100	100
0.9 Vennootschapsbelasting			-			-			-	-	-	-
0.10 Mutatie reserves			-			-			-	-	-	-
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-	492	-	492	458	-	458	-34	-	-34
6.4 Begeleide participatie	16.545	16.399	146	17.669	18.015	-346	18.097	18.472	-375	428	457	-29
6.5 Arbeidsparticipatie	-		-	-		-	-		-	-	-	-
TOTALEN	16.545	16.545	-	18.161	18.161	-	18.555	18.555	-	394	394	-

Begrotingscriterium

Alle lasten in het begrotingsjaar vallen binnen de begroting (incl. wijzigingen) zoals door het algemeen bestuur is goedgekeurd. Eventuele begrotingsoverschrijdingen zijn niet verwijtbaar aan het dagelijks bestuur, omdat deze in dit geval ook gedekt zijn door extra baten.

Voor de rechtmatigheidsverklaring wordt gekeken op programma niveau. Als we kijken op taakniveau dan is er per saldo geen afwijking die boven de rapportagedrempel van € 50.000 komt met uitzonder onder de overige kosten

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
For identification purposes only

en baten is opgenomen. Wanneer naar de baten apart wordt gekeken wordt is er een overschrijding van € 428.000. Deze is in basis onrechtmatig, maar de extra baten zijn tijdig gemeld in de kwartaalrapportages, waarmee deze niet als onrechtmatig worden aangemerkt. De kosten zijn hoger dan begroot, dus deze zijn in basis onrechtmatig, maar deze vallen binnen de bandbreedte van 3%, waardoor deze niet van invloed zijn op de rechtmatigheidsverantwoording. Dit ondanks dat In de nota rechtmatigheidsverantwoording van MidZuid staat nog opgenomen dat een kostenoverschrijding die wordt gedekt door direct gerelateerde inkomsten, zoals kostendekkende omzet of subsidies, wordt beschouwd als een rechtmatige overschrijding. Echter is deze bepaling achterhaald op basis van de kadernota rechtmatigheid 2023 die is uitgekomen na het vaststellen van de nota rechtmatigheidsverantwoording van MidZuid. In deze kadernota wordt gesteld dat deze altijd onrechtmatig zijn, maar als acceptabel kunnen worden aangemerkt indien het algemeen bestuur hiertoe besluit. Wij zullen dit in de herziene nota rechtmatigheid als aanpassing meenemen, zodat dit in de toekomst niet leidt tot niet-acceptabele onrechtmatigheden. Ook zijn de herfinanciering van de leningen aangegaan conform de besluiten van het algemeen bestuur.

Voorwaardencriterium

Alle financiële beheers handelingen zijn verricht in overeenstemming met wet- en regelgeving

Hiervoor gelden de volgende specifiek gedefinieerde risico's binnen MidZuid:

1. Het onterecht niet voldoen aan de EU-aanbestedingsrichtlijnen
2. Het niet voldoen aan de Wet normering topinkomens
3. Het niet voldoen aan van toepassing zijnde Cao's
4. Het niet voldoen aan de belastingwetgeving
5. Handelen in strijd met het Treasurystatuut
6. Handelen in strijd met de organisatieverordening en de mandaatregeling

Binnen de uitgevoerde controlewerkzaamheden, waaronder middels het uitvoeren van een aselecte steekproef, zijn geen bevindingen naar voren gekomen die duiden op het niet naleven van het voorwaarden criterium.

M&O criterium

Door interne controlemaatregelen op naleving van de interne procedures wordt misbruik en oneigenlijk gebruik tegengegaan. Voor bestaande procedures en de nieuw in te regelen procedures wordt getoetst in hoeverre deugdelijke maatregelen ter voorkoming van het niet naleven van wet- en regelgeving kunnen worden genomen. Daarnaast worden specifie[illegible]ving hiervan.

Binnen MidZuid speelt dit criterium verder nauwelijks een rol, doordat er door MidZuid geen subsidies of uitkeringen worden verstrekt of tevens worden aan MidZuid geen heffingen betaald.

*(bedragen in € * 1.000)*	
Begrotingscriterium	
1A. Overschrijding lasten programma's (of indien van toepassing een ander door de gemeenteraad vastgesteld autorisatieniveau)	€ -
1B. Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	€ -
2. Ongeautoriseerde reservemutaties p.s. veelal zijn dit ook getrouwe beeld fouten, die in de jaarstukken aangepast kunnen worden	€ -
3.Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld (hangt af van de intern vastgelegde spelregels in bijvoorbeeld de financiële verordening art. 212 Gemeentewet over de planning & controlcyclus, budgetafwijkingen, budgetoverheveling etc.).	€ -
Totaal begrotingsonrechtmatigheden	€ -
4. Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden (van onderdeel 1 en 2) dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is geduid vermelden en verwijzen naar dit vooraf vastgestelde beleid.	€ -
5.Resterend saldo aan begrotingsonrechtmatigheden (inhoudelijk hier toelichten en in de paragraaf bedrijfsvoering))	€ -
Voorwaarden criterium	
Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed (inhoudelijk hier toelichten en in de paragraaf bedrijfsvoering))	€ -
M&O criterium	
Geen Bevindingen	

Tot slot

Met trots en dank voor de bijdrage van al onze partners en vooral van onze medewerkers, die 2023 tot een succesvol jaar hebben gemaakt, spreek ik de hoop uit ook in 2024 te mogen rekenen op hun inzet en betrokkenheid en zien wij de ontwikkelingen met vertrouwen tegemoet.

Drs. J.G. (Jos) Rooijmans MSc
Algemeen directeur

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
For identification purposes only

Jaarrekening

I. Balans per 31 december 2023 (vóór resultaatbestemming)

(bedragen x € 1.000)

ACTIVA

		31-12-2023		30-12-2022
VASTE ACTIVA				
3.2.1 Materiële vaste activa				
Overige investeringen met een economisch nut		**5.801**		**5.928**
3.2.2 Financiële vaste activa				
Deelnemingen		**1.535-**		**285**
Totaal vaste activa		**4.267**		**6.213**
VLOTTENDE ACTIVA				
3.2.3 Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		**5.047**		**3.444**
Vorderingen op openbare lichamen	219		299	
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	1.985		1.408	
Overige vorderingen	2.843		1.737	
3.2.4 Liquide middelen		**247**		**64**
Kassaldi	-		-	
Banksaldi	247		64	
3.2.5 Overlopende activa		**64**		**57**
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van de volgende begrotingsjaren komen	64		57	
Totaal vlottende activa		**5.358**		**3.565**
Totaal Generaal		**9.625**		**9.778**
Bedrag waarvan het recht bestaat op verliescompensatie krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969		**-**		**-**

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
For identification purposes only

(bedragen x € 1.000)

PASSIVA

		31-12-2023		30-12-2022
VASTE PASSIVA				
3.2.6 Eigen vermogen		**1.329**		**1.786**
Bestemmingsreserve	-		-	
Algemene reserve	1.786		1.790	
Gerealiseerd resultaat	458-		4-	
3.2.7 Voorzieningen		**1.877**		**1.594**
Voorzieningen ter egalisering van kosten	1.877		1.594	
3.2.8 Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		**5.600**		**5.600**
Onderhandse leningen van Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	5.600		5.600	
Totaal vaste passiva		**8.806**		**8.980**
VLOTTENDE PASSIVA				
3.2.9 Kortlopende schulden		**415**		**353**
Overige schulden	415		353	
3.2.10 Overlopende passiva		**404**		**445**
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	361		388	
Overige nog te betalen bedragen en de vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	43		57	
Totaal vlottende passiva		**819**		**798**
Totaal Generaal		**9.625**		**9.778**

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
For identification purposes only

2. Overzicht van baten en lasten 2023

Alle activiteiten vinden plaats binnen één programma: werk en re-integratie.
(bedragen x € 1.000)

	Raming begrotings-jaar voor wijziging	Raming begrotings-jaar na wijziging	Realisatie begrotings-jaar	Realisatie vorig begrotings-jaar
Programma werk en reintegratie - baten	16.612	17.669	18.097	16.413
Programma werk en reintegratie - lasten	16.612	18.160	18.555	16.417
Gerealiseerde salde van baten en lasten	**-**	**491-**	**458-**	**4-**
Overhead (last)	-	-	-	-
Vennootschapsbelasting (last)	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten	**-**	**491-**	**458-**	**4-**
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-	-	-	-
Gerealiseerde resultaat	**-**	**491-**	**458-**	**4-**

In het resultaat 2023 ad € 458.000 negatief is het resultaat van WSP Dongemond begrepen (€ 34.000 negatief). Zie verder de toelichting op het resultaat, hoofdstuk 3.3.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
For identification purposes only

Specificatie van baten en lasten

	2023	Begroting	2022
Subsidieresultaat			
Rijkssubsidie	12.521	12.007	11.927
Begeleid werken	-780	-596	-654
Subsidie beschikbaar voor WAVA	11.741	11.411	11.274
Personeelslasten	-11.404	-11.692	-11.403
Vervoer doelgroep	-216	-193	-196
Totaal personeelskosten	-11.620	-11.885	-11.599
Subsidieresultaat	121	-474	-325
Nieuw beschut			
Loonkostensubsidies	1.085	1.247	803
Personeelslasten (na aftrek LIV en bonus)	-2.150	-2.457	-1.617
Subsidieresultaat	-1.065	-1.210	-814
Begeleidingsvergoedingen	946	822	791
Saldo nieuw beschut	-119	-389	-23
Participatiebanen			
Loonkostensubsidies	791	700	585
Personeelslasten (na aftrek LIV en bonus)	-1.718	-1.788	-1.238
Subsidieresultaat	-927	-1.088	-653
Begeleidingsvergoedingen	392	330	304
Saldo participatiebanen	-535	-757	-348
Subtelling alle doelgroepen	-534	-1.620	-697
Vaste lasten WAVA			
Gebouw	-839	-737	-777
Huuropbrengsten derden	228	243	222
Doorbelast gebruik gebouwen	930	893	501
Rente lening BNG	-45	-24	-15
Energie	-397	-551	-172
Vaste lasten	-123	-176	-242
Overhead			
Personeelskosten	0	0	-40
Doorbelasting naar Midzuid B.V.	0	0	40
Totaal	0	0	0
Overige bedrijfskosten	33	-32	-28
Operationeel resultaat Midzuid B.V.	-1.785	-549	-853
Resultaat WSP Midzuid	-34	0	-119
Onvoorzien	0	-100	0
Resultaat voor gemeenteljke bijdrage	-2.443	-2.477	-1.939
Gemeentelijke bijdrage	1.985	1.985	1.935
Resultaat excl. incidentele baten en lasten	-458	-492	-4

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. For identification purposes only

3. Toelichting op de balans en het overzicht van baten en lasten

3.1 Algemene toelichting

3.1.1 Algemeen

Activiteiten

In verband met de herstructurering van de GR WAVA te Oosterhout is de uitvoering van de Wsw per 1 januari 2001 ondergebracht bij MidZuid. De gemeenschappelijke regeling is de enige aandeelhouder van MidZuid B.V. (hierna MidZuid).

De belangrijkste taak van de gemeenschappelijke regeling is een juiste uitvoering van de Wsw. Hiertoe is met MidZuid een overeenkomst afgesloten die onder andere de volgende onderdelen bevat:

- Het nemen van een aanwijzingsbesluit tot uitvoering van de sociale werkvoorziening;
- Het maken van afspraken over de te realiseren taakstellingen;
- Verhuren van onroerend goed aan MidZuid;
- Detacheren van Wsw- en ambtelijk personeel bij de diverse vennootschappen.

Met de invoering van de participatiewet in 2015 is tevens beschut werk ondergebracht bij de GR WAVA en vinden (via MidZuid) overige re-integratieactiviteiten plaats.

Dit betekent dat de balans per einde boekjaar, alsmede het overzicht van baten en lasten slechts betrekking heeft op bovenvermelde activiteiten.

Lijst van deelnemingen	***Aandeel in kapitaal***
Deelnemingen:	
MidZuid B.V. te Oosterhout	100%
en haar deelneming in:	
MidZuid Arbeids Integratie Diensten B.V. te Oosterhout	100%

Voor wat betreft MidZuid Arbeids Integratie Diensten B.V. (MidZuid A.I.D.) geldt dat deze gebruikt kan worden om mensen in dienst te nemen op andere arbeidsvoorwaarden dan die formeel voor MidZuid zijn vastgesteld. Dit is met name gewenst in het kader van bedrijfsactiviteiten gericht op het integreren van mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. For identification purposes only

Fiscale positie

Met de belastingdienst zijn samenwerkingsafspraken van toepassing in het kader van het Convenant Horizontaal Toezicht (HT) tot en met 2022. Vanaf 2023 voldoet MidZuid niet meer aan de criteria voor een individueel HT- convenant. Gemeenschappelijke regelingen waren tot en met 2015 niet vennootschapsbelastingplichtig (Vpb), aangezien zij kwalificeerden als een publiekrechtelijk rechtspersoon. Met ingang van 2016 is nieuwe wetgeving van toepassing die (lagere) overheidsinstellingen ook onder het regime van de Vpb brengt. De GR WAVA heeft een gemeentelijke bijdrage nodig, die feitelijk dient als tekortfinanciering en waarvan duidelijk is dat een positief resultaat in de GR WAVA in principe leidt tot verplichting tot terugbetaling van gemeentelijke bijdrage aan de gemeenten. Om deze reden heeft de belastingdienst begin 2016 aangegeven dat onder die condities vrijstelling voor de Vpb wordt verleend aan de GR WAVA. Overigens is eind 2018 de Vpb-regelgeving voor sociale werkbedrijven aangepast, waardoor de mogelijkheden voor toepassing van de Vpb-vrijstelling voor sw-bedrijven duidelijker zijn geworden. MidZuid B.V. maakt met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2018 gebruik van deze vrijstelling. MidZuid A.I.D. B.V. is wel zelfstandig belastingplichtig, maar het fiscale resultaat van deze B.V. bedraagt nihil.

3.1.2 Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het BBV. Activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij een andere waarderingsgrondslag is vermeld. Een geconsolideerde balans en overzicht van baten en lasten zijn conform het BBV niet in de jaarrekening opgenomen. De deelnemingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Mede in verband met de door de GR WAVA aan MidZuid afgegeven comfortletter is de deelneming op grondslag van continuïteit gewaardeerd. Tenzij anders vermeld worden de activa en passiva gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte economische levensduur. Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte economische levensduur of tegen lagere bedrijfswaarde. Niet aan de bedrijfsuitoefening dienstbare

activa worden gewaardeerd tegen verwachte directe opbrengstwaarde. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Financiële vaste activa
Financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen historische kostprijs dan wel duurzaam lagere waarde.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
Vorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen voor oninbaarheid.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gevormd voor risico's en verplichtingen die op de balansdatum bestaan en waarvan de omvang onzeker is, maar redelijkerwijs kan worden ingeschat. Daarnaast kunnen voorzieningen worden gevormd ter egalisatie van kosten. Voorzieningen worden, tenzij anders vermeld, opgenomen tegen nominale waarde.

Langlopende schulden en uitzettingen
Opgenomen leningen en kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen
Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen met een jaarlijks vergelijkbaar volume worden geen verplichtingen opgenomen op balansdatum.

3.1.3 Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen
Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De resultaten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd; verliezen zodra zij bekend of voorzienbaar zijn. Subsidies, niet zijnde investeringssubsidies, worden in het resultaat verantwoord zodra deze definitief zijn vastgesteld en zijn uitgekeerd.

Opbrengsten
Opbrengsten worden verantwoord op het moment dat deze zijn gerealiseerd. De met omzet samenhangende kosten worden aan dezelfde periode toegerekend.

Kosten
De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

3.1.4 Normenkader relevante wet- en regelgeving

Door het algemeen bestuur is op 25 mei 2023 onderstaande normenkader ten behoeve van de rechtmatigheidsverantwoording vastgesteld. Als relevante wet- en regelgeving is het volgende aangemerkt:

Externe regelgeving:

- Participatiewet (voor zover in de plaats tredend van WSW-oud)
- Wet sociale werkvoorziening (Wsw)
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
- Europese aanbestedingsrichtlijnen
- Algemene wet bestuursrecht (Awb)
- Wet ter voorkoming van witwassen en de financiering van terrorisme (WWFT)
- Mededingingswet (Wet Markt en Overheid)
- Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)
- Gemeentewet
- Provinciewet
- Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)
- Wet financiering decentrale overheden (FIDO)
- Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (RUDDO)
- Wet verplicht schatkistbankieren
- Cao gemeenten
- Ambtenarenwet
- CAO SW
- Cao Aan de slag
- Fiscale wetgeving
- Sociale verzekeringswetten
- PGB-verordeningen van deelnemende gemeenten
- Wet aanpak schijnconstructies (WAS)
- Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties (DBA)
- Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)
- Uitvoeringswet AVG (UAVG)

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
For identification purposes only

Interne regelgeving:

- Controleverordening ex 213 gemeentewet
- Financiële verordening ex 212 gemeentewet
- Treasurystatuut
- Organisatieverordening en mandaatregeling
- Samenwerkingsovereenkomst WAVA – MidZuid

3.2. Toelichting op de balans

3.2.1 Materiële vaste activa

OVERZICHT MATERIËLE VASTE ACTIVA

Het verloop van de materiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven.

bedragen in euro's x 1.000

	Grond	Voorzieningen aan terreinen	Gebouw/ kant.inr.	Installaties	Totaal materiële activa
Oorspronkelijke aanschaffingswaarde per 1 januari 2023	3.630	448	4.252	2.687	11.017
Investeringen 2023	-	-	5	31	36
Projecten in uitvoering	-	-	-	-	-
Desinvestering	-	-	-	-	-
Oorspronkelijke aanschaffingswaarde per 31 december 2023	3.630	448	4.257	2.718	11.053
Totaal afschrijvingen per 1 januari 2023		445	2.038	2.605	5.089
Afschrijvingen 2023		2	139	22	163
Terugboeking afschrijvingen wegens desinvesteringen		-	-	-	-
Totaal afschrijvingen per 31 december 2023	-	447	2.177	2.628	5.251
Boekwaarde per 1 januari 2023	3.630	3	2.214	82	5.928
Boekwaarde per 31 december 2023	3.630	1	2.080	90	5.801

De materiële vaste activa hebben betrekking op de gronden, gebouwen en installaties aan Wilhelminakanaal Noord/Esdoornlaan in Oosterhout. Deze worden lineair afgeschreven op basis van de geschatte economische levensduur van 5, 10, 20 of 40

jaar. Over de grond vindt geen afschrijving plaats. De materiële vaste activa bevatten uitsluitend investeringen met een economisch nut.

In 2023 is er voor € 36.000 geïnvesteerd.

In 2014 zijn de onroerende zaken getaxeerd. De taxatiewaarde is destijds bepaald op € 5,15 miljoen. Gelet op de prijsontwikkelingen in de markt zal de waarde eind 2023 ca. € 4,9 miljoen bedragen.

3.2.2 Financiële vaste activa

Deelneming MidZuid B.V.

Het verloop van de waardering van de deelneming kan als volgt worden weergegeven:

Boekwaarde per 1 januari 2023		285
Mutaties 2023:		
Resultaat WSP	34-	
Resultaat deelneming	1.785-	
Totaal mutaties 2023		1.819-
Boekwaarde per 31 december 2023		1.535-

De deelneming wordt gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. De totale verkrijgingsprijs van de deelneming bedraagt € 17.535.000 (aandelenkapitaal en agioreserve).

3.2.3 Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar

	2.023	**2.022**
Vorderingen op openbare lichamen		
Te ontvangen bedragen LIV	219	299
Totaal	**219**	**299**
Uitzettingen in rijksschatkist		
Schatkistbankieren U/G	1.985	1.408
Totaal Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**5.047**	**3.444**
Debiteuren		
Debiteuren derden	636	892
Voorziening voor oninbaarheid	0	0
Totaal	**636**	**892**
Vorderingen op groepsmaatschappijen		
Midzuid B.V.	2.207	845
Totaal	**2.207**	**845**

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. For identification purposes only

Totaal Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**5.047**	**3.444**

Het te ontvangen bedrag LIV heeft betrekking op de vordering over 2023. Uitbetaling vindt medio 2023 plaats.

Decentrale overheden zijn verplicht om hun overtollige middelen in 's Rijks schatkist aan te houden. Om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen is er een drempelbedrag, afhankelijk van het begrotingstotaal, dat buiten de schatkist mag worden gehouden. Voor de GR WAVA bedraagt dit drempelbedrag € 1.000.000. Hierna is een (voorgeschreven) overzicht opgenomen met betrekking tot de kwartaalcijfers schatkistbankieren.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
		Verslagjaar			
(1)	**Drempelbedrag**	**1000**			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	**Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen**	**231**	**230**	**353**	**257**
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	769	770	647	743
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	10.000			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	10.000			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat				
(1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van €1.000.000 als het begrotingstotaal kleiner of gelijk is aan 500 mln. En als begrotingstotaal groter dan € 500 miljoen is is het drempelbedrag gelijk aan € 10 miljoen, vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.	Drempelbedrag	1.000			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	20.799	20.964	32.498	23.650
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	231	230	353	257

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat het drempelbedrag voor schatkistbankieren in 2023 niet is overschreden.

3.2.4 Liquide middelen

	31-12-2023	**30-12-2022**
Rekening-courant BNG	247	64
Totaal	247	64

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. For identification purposes only

De liquide middelen staan ter vrije beschikking. Met ingang van 1 januari 2019 is een kredietfaciliteit in rekening-courant bij de BNG beschikbaar van € 1.000.000 (met een intradaglimiet van 1,5 miljoen).

3.2.5 Overlopende activa

	31-12-2023	30-12-2022
Overlopende activa		
Vooruitbetaalde kosten	0	0
Te vorderen omzetbelasting	57	38
Voorschot personeel	6	6
Overige vorderingen en overlopende activa	1	13
Totaal	**64**	**57**

3.2.6 Eigen vermogen

Het verloop van het eigen vermogen over 2023 is in onderstaand overzicht weergegeven.

		Resultaat bestemming 2022			
Verloop eigen vermogen	**1-1-2023**	**Toevoeging reserve**	**Terugbetaald aan gemeenten**	**Resultaat 2023**	**31-12-2023**
Bestemmingsreserve	-	-			-
Algemene reserve	1.656	115			1.771
Reserve WSP	134	119-			15
Resultaat voorgaand boekjaar WSP	119-	119			-
Resultaat voorgaand boekjaar WAVA	115	115-	-		-
Resultaat boekjaar WSP				34-	34-
Resultaat boekjaar WAVA				424-	424-
Saldo	1.786	-	-	458-	1.329

De algemene reserve bevond zich eind 2022 boven het gestelde maximum. Bij het vaststellen van de jaarrekening 2022 is het resultaat van € 115.000 over 2022 ten gunste van de overige reserve gebracht. Daarna bevond deze reserve zich nog steeds boven het maximumniveau, maar conform het reservebeleid kan het bestuur besluiten een hogere reserve aan te houden. In dit geval om de niet sluitende begroting 2023 en 2024 te kunnen dekken en voldoende reserve te hebben om de extra risico's in de begroting op te vangen.

pwc PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. For identification purposes only

Over het jaar 2023 heeft de GR WAVA een negatief resultaat van € 424.000 behaald. Daarnaast is op het WSP Dongemond een negatief resultaat behaald van € 34.000. Het resultaat van de GR WAVA staat ter bestemming van het algemeen bestuur, de bestemming van het resultaat van het WSP staat ter bestemming van het dagelijks bestuur.

3.2.7 Voorzieningen

De opbouw van de post voorzieningen is als volgt:

	Saldo per 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval in 2023	Totaal mutatie 2023	Saldo per 31-12-2023
Voorziening groot onderhoud	1.594	291	8-	-	283	1.877
Voorzienbare verplichtingen	-			-	-	-
Totaal	**1.594**	**291**	**8-**	**-**	**283**	**1.877**

Voorziening voor groot onderhoud

Deze voorziening dient ter egalisatie van de kosten van (groot) onderhoud. De omvang van de voorziening is gebaseerd op een onderhoudsinventarisatie, met daaraan gekoppeld een meerjarige onderhoudsprognose. In 2017 is de onderhouds-inventarisatie geactualiseerd en daarna jaarlijks bijgewerkt. Bij het opstellen van de jaarrekening 2023 is de uitvoeringsplanning van het (groot) onderhoud geactualiseerd en zijn de opgenomen prijzen geïndexeerd. In 2023 is hangende het huisvestingsbesluit geen groot onderhoud uitgevoerd.

3.2.8 Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Overzicht leningen financiële instellingen	in euro's						
Verstrekker	**BNG**	**BNG**	**BNG**	**BNG**	**BNG**	**BNG**	**Totaal**
Oorspronkelijk bedrag	1.600.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.600.000	**7.200.000**
Datum laatste aflossing	28-12-2023	30-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	29-12-2027	29-12-2027	
Rentepercentage	**0,470%**	**0,120%**	**0,170%**	**0,150%**	**3,310%**	**2,740%**	
Rentelast 2023	7.520	1.200	1.700	1.500	33.100	0	
Datum renteherziening	28-12-2023	30-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	29-12-2027	29-12-2027	
Saldo bij renteherziening	-	-	-	-	-	-	
Restant lening begin van het jaar	**1.600.000**	**1.000.000**	**1.000.000**	**1.000.000**	**1.000.000**	**-**	**5.600.000**
In 2023 opgenomen						1.600.000	1.600.000
Aflossing 2023	1.600.000-	-	-				1.600.000-
Restant lening eind van het jaar	**-**	**1.000.000**	**1.000.000**	**1.000.000**	**1.000.000**	**1.600.000**	**5.600.000**

In 2023 hebben de geplande aflossingen tijdig plaatsgevonden. In 2023 is conform begroting een extra lening van € 1.600.000 aangetrokken als herfinanciering voor de vervallen aflossingstermijn. De rentelast over 2023 met betrekking tot de langlopende leningen is € 45.000.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. For identification purposes only

3.2.9 Kortlopende schulden

	31-12-2023	31-12-2022
Crediteuren	150	96
Totaal	**150**	**96**
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Loonheffing	265	257
Pensioenpremie	0	0
Te betalen omzetbelasting	0	0
Totaal	**265**	**257**
Schulden aan groepsmaatschappijen		
Midzuid B.V.	0	0
Totaal	**0**	**0**
Totaal kortlopende schulden	**415**	**354**

3.2.10 Overlopende passiva

Personeelsvereniging	0	0
Tegoeden spaarverlof	360	387
	361	**388**
Transitorische passiva	43	57
Totaal	**404**	**445**

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. For identification purposes only

Ultimo 2023 waren er geen kasgeldleningen opgenomen door de GR WAVA.

3.2.11 Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Comfortletter
Het algemeen bestuur van de GR WAVA te Oosterhout heeft een comfortletter afgegeven die inhoudt dat de gemeenschappelijke regeling zich garant stelt voor alle schulden uit hoofde van de rechtshandelingen en een mogelijk negatief vermogen van MidZuid te Oosterhout. Deze toezegging vormt een zodanige regeling dat de nakoming van de verplichtingen van MidZuid in geval van een tekort aan middelen wordt gewaarborgd door de GR WAVA. Deze aansprakelijkheid geldt zolang de besloten vennootschap MidZuid bestaat, of tot het moment dat de aansprakelijkheid schriftelijk wordt ingetrokken door het algemeen bestuur van de GR WAVA. Het algemeen bestuur heeft geen enkele intentie om de garantstelling in te trekken.

3.2.12 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan, die van materieel belang zijn op de cijfers over het boekjaar 2023.

3.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten

3.3.1 Algemeen

Het boekjaar 2023 sluit met een negatief resultaat van € 424.000 (exclusief resultaat op WSP Dongemond). Het resultaat van de deelneming MidZuid B.V. is hierin voor 100% meegenomen. In het resultaat zijn enkele incidentele baten en lasten opgenomen; zie in dit verband het overzicht van incidentele baten en lasten in paragraaf 3.3.14. Het resultaat op WSP Dongemond bedroeg over 2023 € 34.000 negatief; ook dit is opgenomen en nader toegelicht in de jaarrekening van MidZuid B.V..

Hierna wordt een verklaring gegeven van de belangrijkste verschillen tussen de resultaten 2023 ten opzichte van de begroting 2023. De opgenomen begrotingscijfers betreffen de cijfers volgens de herziene begroting 2023 (zijnde de eerste begrotingswijziging 2023), die door het algemeen bestuur is vastgesteld op 4 mei 2023. In 2023 zijn er daarna geen begrotingswijzigingen meer geweest.

3.3.2 Subsidieresultaat

De opbouw van het subsidieresultaat is als volgt:

	2023	Begroting	2022
Rijkssubsidie	12.521	12.007	11.927
Begeleid werken	-780	-596	-654
Subsidie beschikbaar voor WAVA	**11.741**	**11.411**	**11.274**

	2023	Begroting	2022
Loonkosten	-11.628	-11.509	-11.703
Loonsubsidies	223	-183	300
Totaal	**-11.404**	**-11.692**	**-11.403**

	2023	Begroting	2022
Vervoer doelgroep	-216	-193	-196

De rijkssubsidie beschikbaar voor de GR WAVA is per saldo € 330.000 hoger dan begroot. De subsidie volgens de septembercirculaire 2023 is hoger vastgesteld dan de subsidie volgens de septembercirculaire 2022, die de basis vormde voor de herziene begroting 2023. De loonkosten van de sw-medewerkers zijn per saldo € 288.000 lager dan begroot. In de begroting is de post loonkosten en loonkostensubsidie samen genomen. In de begroting wordt ook het LIV meegenomen. Dit was voor een bedrag van € 183.000 meegenomen en valt nu dus € 36.000 voordeliger uit. De loonkosten vallen per saldo € 119.000 hoger uit als gevolg van cao verhogingen in combinatie met een hogere uitstroom dan begroot. Van het subsidieresultaat kan € 595.000 als incidenteel worden aangemerkt.

3.3.3 Nieuw beschut

	2023	Begroting	2022
Loonkostensubsidies	1.085	1.247	803
Personeelslasten (na aftrek LIV en bonus)	-2.150	-2.457	-1.617
Subsidieresultaat	-1.065	-1.210	-814
Begeleidingsvergoedingen	946	822	791
Saldo nieuw beschut	-119	-389	-23

In de begroting was uitgegaan van gemiddeld 101 medewerkers (79 fte) nieuw beschut werkplekken voor onze deelnemende gemeenten over het jaar 2023. De door het Rijk bepaalde taakstelling voor de deelnemende gemeenten bedroeg over 2023, ultimo jaar, 96 medewerkers (o.b.v. 31 uur per week). Ultimo 2023 (de peildatum van het rijk) zijn er 108 medewerkers nieuw beschut werk (81,8,3fte) in dienst. Gemiddeld over 2023 zijn er 104 (81.8 fte) aan nieuw beschut werkplekken ingevuld, waarmee de aantallen uit de begroting zijn behaald. Van het aantal medewerkers ultimo 2023 waren er 24 werkzaam binnen beschermd werk, 42 in publieke dienstverlening (groen), 17 in de facilitaire

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. For identification purposes only

dienstverlening, 21 in de groepsdetachering en 3 individueel gedetacheerd en 1 intern werkzaam onder de overhead van MidZuid.

3.3.4 Nieuwe doelgroepen (P-wet)

	2023	Begroting	2022
Loonkostensubsidies	791	700	585
Personeelslasten (na aftrek LIV en bonus)	-1.718	-1.788	-1.238
Subsidieresultaat	-927	-1.088	-653
Begeleidingsvergoedingen	392	330	304
Saldo participatiebanen	-535	-757	-348

In de begroting was uitgegaan van gemiddeld 72 medewerkers (57 fte) participatiebanen voor onze deelnemende gemeenten over het jaar 2023. Op 31 december 2023 waren 89 medewerkers in dienst. Gemiddeld over 2023 zijn dit er 81 (62.3 fte) , waarmee het beoogde gemiddelde aantal fte is behaald. Van de medewerkers ultimo 2023 waren er 53 werkzaam in publieke dienstverlening (groen), 20 in de facilitaire dienstverlening, 6 in de groepsdetachering, 3 individueel gedetacheerd bij werkgevers en 7 werkzaam op de productieafdeling.

3.3.5 Vaste lasten

De vaste lasten zijn feitelijk € 184.000 hoger dan begroot. Dit komt met name door de hogere belastingen, onderhoudskosten en energiekosten. Van de onder de vaste lasten begrepen kosten van de gebouwen kan het volgende overzicht worden gegeven:

	2023	Begroting	2022
Afschrijving Immateriele activa	0	0	0
Afschrijving terreinen	-2	-2	-2
Afschrijving installaties	-22	-24	-24
Afschrijving gebouwen	-139	-143	-143
Totaal afschrijvingskosten	-163	-169	-169
Belasting en verzekering	-73	-51	-61
Betaalde onderhoudskosten	-175	-81	-173
Mutatie in onderhoudsvoorziening	-291	-220	-264
Rente geldlening gebouw	0		0
Overige kosten gebouwen	-137	-72	-109
Totaal kosten gebouwen	**-839**	**-593**	**-777**

3.3.6 Overhead

De kosten van overhead hebben betrekking op enkele reguliere medewerkers die een ambtelijke aanstelling hebben binnen de GR WAVA. Deze kosten zijn nihil. In 2023 zijn er geen medewerkers in dienst welke een ambtelijke aanstelling hadden.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. For identification purposes only

3.3.7 Overige bedrijfskosten

De opbouw van de overige bedrijfskosten is als volgt:

	2023	Begroting	2022
Accountantskosten	-38	-25	-26
Kosten bestuur	0	-7	0
Rente en bankkosten	72	0	-1
Overige bedrijfskosten	-2	0	0
	33	-32	-28

3.3.8 Operationeel resultaat MidZuid B.V.

Het operationeel resultaat van MidZuid B.V. betreft het resultaat dat is behaald bij deze 100% deelneming. Door MidZuid B.V. wordt een afzonderlijke jaarrekening opgesteld. In het operationeel resultaat van MidZuid B.V. zijn enkele incidentele posten begrepen voor een totaalbedrag van € 10.000 (lasten). Deze incidentele post heeft betrekking op kosten voor doorontwikkeling werkstap.

3.3.9 Resultaat WSP Dongemond

Met ingang van 2018 heeft het WerkgeversServicepunt (WSP) Dongemond een eigen begroting en financiering. Financieel loopt WSP Dongemond mee in de administratie en jaarrekening van MidZuid B.V. Het resultaat is afzonderlijk zichtbaar gemaakt, aangezien het bestuur over de bestemming daarvan afzonderlijk besluit.

3.3.10 Onvoorzien

In de begroting was voor onvoorziene uitgaven een post van € 100.000 geraamd. De onvoorziene uitgaven worden in de jaarrekening opgenomen onder “overige bedrijfskosten” voor een bedrag van € 2.000. Dit zijn honorariumkosten voor verhaalde schade.

3.3.11 Gemeentelijke bijdrage

De gemeentelijke bijdrage over 2023 is gelijk aan het in het bedrijfsplan opgenomen bedrag. Bij het vaststellen van de jaarrekening vindt over 2023 nog een afrekening van de gemeentelijke bijdrage plaats.

3.3.12 Toepassing WNT

Jaarlijks dienen de gegevens in het kader van de Wet Normering Topinkomens (WNT) verstrekt te worden. De rapportage betreft de inkomens van de topfunctionarissen zoals die in het kader van de wet aangewezen zijn. Hierna zijn de gegevens van de topfunctionarissen bij de GR WAVA opgenomen over het jaar 2023. Daarbij zijn per functie ook de geldende maxima vermeld.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. For identification purposes only

Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Gegevens 2023	
bedragen x € 1	**Dhr. J.G. Rooijmans**
Functiegegevens	Algemeen directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,222
Dienstbetrekking?	nee
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	0,00
Beloningen betaalbaar op termijn	0,00
Subtotaal	*0,00*
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	*49.506,00*
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	0,00
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.
Gegevens 2022	
bedragen x € 1	**Dhr. J.G. Rooijmans**
Functiegegevens	Algemeen directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/07 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,222
Dienstbetrekking?	nee
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	0,00
Beloningen betaalbaar op termijn	0,00
Subtotaal	*0,00*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	23.976,00
Bezoldiging	0,00

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. For identification purposes only

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Gegevens 2023		
bedragen x € 1	**Dhr. J.G. Rooijmans**	
Functiegegevens	Algemeen directeur	
Kalenderjaar	**2022**	**2021**
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	01/01 - 30/06	01/07 - 31/12
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	6	6
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	208	208
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 206	€ 199
Maxima op basis van de normbedragen per maand	€ 42.848	€ 41.392
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 84.240	
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)		
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief?	Ja	Ja
Bezoldiging in de betreffende periode	0	0
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	0	0
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	0	0
Bezoldiging	**0**	**0**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

De maxima zoals genoemd in de wet worden door geen van de topfunctionarissen overschreden.

Gegevens 2023			
bedragen x € 1	**Dhr. J. van Huijgevoort**	**Dhr Mr. S.M.P.T. Vermeulen**	**Dhr H. Timmermans**
Functiegegevens	Extern bestuurslid	Extern bestuurslid	Extern bestuurslid
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 – 28/09	01/01 – 31/12	28/09 – 31/12
Bezoldiging			
Bezoldiging	5.250	7.000	1.667
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	16.557	22.300	5.804
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	5.250	7.000	1.667
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2022			
bedragen x € 1	**Dhr. J. van Huijgevoort**	**Dhr Mr. S.M.P.T. Vermeulen**	**Dhr H. Timmermans**
Functiegegevens	Extern bestuurslid	Extern bestuurslid	Extern bestuurslid
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	
Bezoldiging			
Bezoldiging	7.000	7.000	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	21.600	21.600	

1d. Topfunctionarissen met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder

Gegevens 2023	
Onbezoldigde bestuurders	
Naam topfunctionaris	Functie
mevrouw L. Schuitemaker	Bestuurslid algemeen bestuur tot 11 januari 2023
de heer J.P. Tanis	Bestuurslid algemeen bestuur
de heer H.T.M. Bakker	Bestuurslid dagelijks en algemeen bestuur
de heer M.P.C. Hofkens	Bestuurslid dagelijks en algemeen bestuur
de heer D.F.J. Melsen	Bestuurslid algemeen bestuur
mevrouw A. van Hunnik	Voorzitter dagelijks en algemeen bestuur
de heer W.J. van der Zanden	Plaatsvervangend voorzitter dagelijks en algemeen bestuur
de heer H.H.M. de Jongh	Bestuurslid algemeen bestuur
de heer T.C.N. Simons	Bestuurslid algemeen bestuur met ingang van 2 februari 2023

Bovenstaande topfunctionarissen ontvangen vanuit de Gemeenschappelijk Regeling geen vergoeding voor hun uitgeoefende functie.

1e Topfunctionarissen (vergoeding via een gelieerde rechtspersoon)

bedragen x € 1	**Dhr. J.G. Rooijmans**
Bezoldiging voor de werkzaamheden als topfunctionaris bij Gemeenschappelijke regelijk WAVA	0
Bezoldiging voor de werkzaamheden als topfunctionaris bij Gemeenschappelijke regelijk WAVA	N.v.t.
Bezoldiging voor de werkzaamheden als topfunctionaris bij Midzuid BV	145.306,86
-/- Dubbeltellingen door doorbelastingen	N.v.t.
Subtotaal	145.306,86
Het voor de WNT-instelling geldende bezoldigingsmaximum dan wel een voor de individuele topfunctionaris toegestane hogere bezoldiging	223.000,00
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Totale bezoldiging	145.306,86
Gegevens 2022	
bedragen x € 1	**Dhr. J.G. Rooijmans**
Bezoldiging voor de werkzaamheden als topfunctionaris bij Gemeenschappelijke regelijk WAVA	N.v.t.
Bezoldiging voor de werkzaamheden als topfunctionaris bij Gemeenschappelijke regelijk WAVA	136.407,46
Bezoldiging voor de werkzaamheden als topfunctionaris bij Gemeenschappelijke regelijk WAVA	N.v.t.
-/- Dubbeltellingen door doorbelastingen	N.v.t.
Subtotaal	N.v.t.
Het voor de WNT-instelling geldende bezoldigingsmaximum dan wel een voor de individuele topfunctionaris toegestane hogere bezoldiging	216.000,00
Totale bezoldiging	N.v.t.

Bovenstaande topfunctionaris ontvangen de vergoeding via MidZuid B.V.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. For identification purposes only

3.3.13 Overzicht gerealiseerde algemene dekkingsmiddelen

Gezien de aard van het SW-bedrijf kent de GR WAVA geen andere dekkingsmiddelen dan de rijkssubsidie in het kader van de Wsw, die rechtstreeks van de deelnemende gemeenten wordt ontvangen.

3.3.14 Incidentele baten en lasten

Volgens de geldende verslaggevingsregels (BBV) dient een overzicht van incidentele baten en lasten te worden opgenomen.

In de jaarrekening 2023 van de GR WAVA zijn de volgende incidentele posten opgenomen:

Subsidieresultaat Wsw (bate) (par. 3.3.2)	€ 595.000
Hogere LIV (bate) (par. 3.3.2.)	€ 36.000
In resultaat MidZuid B.V. begrepen incidentele posten (in overhead):	
Incidentele posten werkstap (last) (par 3.3.8)	€ 10.000
Per saldo (bate)	€ 621.000

3.4 Rechtmatigheidsverklaring dagelijks bestuur

Verantwoordelijkheid dagelijks bestuur gemeenschappelijke regeling WAVA

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het dagelijks bestuur toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door het algemeen bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting en interne verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door het algemeen bestuur op 26 oktober 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.
Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
For identification purposes only

algemeen bestuur bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 557.000. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van november 2023.

Bevinding
Het dagelijks bestuur is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

In de paragraaf rechtmatigheid is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met het algemeen bestuur aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het dagelijks bestuur ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Oosterhout, 8 juli 2024
Het Dagelijks Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling WAVA

Drs. J.G. (Jos) Rooijmans MSc
Algemeen directeur

A. (Anneloes) van Hunnik
Voorzitter dagelijks bestuur

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
For identification purposes only

3.5 Overige informatie

3.5.1 Werknemers

Realisatie sw over 2023, in arbeidsjaren (AJ) Gemeente	Volgens bedrijfsplan (gem. 2023)	In budget (mei en sept. circulaire 2023)	Realisatie binnen WAVA (gem. 2023)	Verschil met: bedrijfsplan	Verschil met: budget (mei en sept.circ.)
Altena	97,2	98,7	94,4	-2,8	-4,3
Drimmelen	41,1	38,6	39,4	-1,7	0,9
Geertruidenberg	58,8	56,7	56,9	-1,9	0,2
Oosterhout [1)]	177,5	179,9	173,7	-3,8	-6,3
	374,6	373,9	364,4	-10,2	-9,5

[1)] de medewerkers die vanuit 'buitengemeenten' werkzaam zijn bij WAVA worden geregistreerd onder de gemeente Oosterhout

Stand per ultimo jaar in FTE	2023	2022
WSW dienstverbanden	325,5	345,2
WSW begeleid werken	23,1	21,3

3.5.2 Kengetallen per SW-medewerker in AJ

Kengetallen per SW-medewerker in AJ	2023	2022
Rijkssubsidie	33.596	30.230
Gemeentelijk bijdrage	5.447	4.997
Loonkosten SW (dus excl. aantallen BW)	36.450	32.010

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. For identification purposes only

4. Overige gegevens

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
For identification
purposes only

4.1 Bijdrage per gemeente, voorschot

	Aantal plaatsingen vlgs bedrijfsplan	Bijdrage subsidieresultaat	Omslagfactor vaste lasten	Bijdrage vaste lasten	Totaal berekend voorschot
Gemeente Altena	131	493.705	26,83%	47.223	540.928
Gemeente Drimmelen	57	214.819	12,17%	21.424	236.243
Gemeente Geertruidenberg	80	301.500	15,61%	27.471	328.971
Gemeente Oosterhout	212	798.975	45,39%	79.880	878.855
Totaal	**480**	**1.809.000**	**100%**	**176.000**	**1.985.000**

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
For identification purposes only

4.2 Bijdrage per gemeente, afrekening

	Basis voorschot 2022	Ontvangen Voorschot Gemeentelijke bijdrage 2022	Werkelijk Aantal Plaatsingen 2023	Omslagfactor vaste lasten	Definitieve Gemeentelijke Bijdrage 2023	Verschil/ afrekening 2023
Gemeente Altena	131	540.928	115	26,83%	546.106	5.178
Gemeente Drimmelen	57	236.243	50	12,17%	238.331	2.088
Gemeente Geertruidenberg	80	328.971	72	15,61%	339.818	10.847
Gemeente Oosterhout	212	878.858	180	45,39%	860.745	-18.113
Totaal	**480**	**1.985.000**	**417**	**100%**	**1.985.000**	**0**

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
For identification purposes only

4.3 Rekening naar taakvelden

*Bedragen * € 1.000*	Begroting 2023			Begroting na wijziging; herziene begroting 2023			Realisatie 2023			Verschil begroting na wijziging met realisatie		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
0.1 Bestuur		22	-22		22	-22		38	-38	-	16	-16
0.4 Overhead	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0.5 Treasury		24	-24		24	-24		45	-45	-	21	-21
0.8 Overige baten en lasten		100	-100		100	-100		-	-	-	-100	100
0.9 Vennootschapsbelasting			-			-			-	-	-	-
0.10 Mutatie reserves			-			-			-	-	-	-
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-	492	-	492	458	-	458	-34	-	-34
6.4 Begeleide participatie	16.545	16.399	146	17.669	18.015	-346	18.097	18.472	-375	428	457	-29
6.5 Arbeidsparticipatie	-		-	-		-	-		-	-	-	-
TOTALEN	16.545	16.545	-	18.161	18.161	-	18.555	18.555	-	394	394	-

pwc
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
For identification purposes only

5. Controleverklaring van de onafhankelijke Accountant

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
For identification
purposes only

Gemeenschappelijke Regeling Werkbedrijf Arbeid voor Allen
T.a.v. het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur
Wilhelminakanaal Noord 3
4902 VR OOSTERHOUT

9 juli 2024

Referentie: NLE00028275.1.1

Betreft: jaarrekening en controleverklaring 2023

Geachte bestuursleden,

Hierbij ontvangt u een gestempeld exemplaar van de jaarrekening 2023 en onze getekende controleverklaring gedateerd 9 juli 2024. Ook zenden wij u één afschrift van bovengenoemde controleverklaring.

De controleverklaring, die is voorzien van een digitale handtekening, dient te worden opgenomen bij de originele, door de leden van het dagelijks bestuur ondertekende, jaarrekening. Dit origineel is bestemd voor uw eigen archief. Een afschrift van de controleverklaring is voorzien van de naam van de externe accountant, echter zonder handtekening. Wij bevestigen u akkoord te gaan met het opnemen van een afschrift bij een kopie van de jaarrekening 2023, die identiek is aan het bijgevoegde gestempelde exemplaar.

Ondertekening en vaststelling van de jaarrekening

Eén exemplaar van de jaarrekening (met daaraan toegevoegd het jaarverslag) dient te worden ondertekend door de leden van het dagelijks bestuur voordat de jaarrekening wordt aangeboden aan het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Werkbedrijf Arbeid voor Allen.
De jaarrekening dient te worden vastgesteld door het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Werkbedrijf Arbeid voor Allen. Deze vaststelling dient te worden genotuleerd.

Indien de jaarrekening niet binnen 45 dagen na de datum van afgifte van onze controleverklaring wordt vastgesteld, vervalt onze toestemming om onze controleverklaring bij de jaarrekening op te nemen. Wij verzoeken u in dat geval contact met ons op te nemen om de situatie te bespreken.

Wij verzoeken u een kopie van het ondertekende exemplaar van de jaarrekening aan ons toe te sturen voor ons dossier.

Gebeurtenissen na balansdatum

Indien er, vóór vaststelling van de jaarrekening, omstandigheden met belangrijke financiële gevolgen voor de gemeenschappelijke regeling (gebeurtenissen na balansdatum) blijken, dient de jaarrekening te worden aangepast. Uiteraard vervalt in die situatie onze bovengenoemde toestemming.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Boschdijktunnel 10, 5611 AG Eindhoven, Postbus 6365, 5600 HJ Eindhoven
T: 088 792 00 40, F: 088 792 94 13, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Toestemming openbaarmaking controleverklaring en daaraan verbonden voorwaarden

Wij bevestigen u ermee akkoord te gaan om een afschrift van onze controleverklaring openbaar te maken tezamen met de volledige jaarrekening (met daaraan toegevoegd het jaarverslag), mits de opgemaakte jaarrekening ongewijzigd wordt vastgesteld door het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Werkbedrijf Arbeid voor Allen.

Indien u de jaarrekening en een afschrift van de verklaring opneemt op het internet, dient u te waarborgen dat deze goed zijn afgescheiden van andere informatie op de internetsite. Afscheiding kan bijvoorbeeld plaatsvinden door de jaarrekening in niet-bewerkbare vorm als een afzonderlijk bestand op te nemen of door een waarschuwing op te nemen indien de lezer de jaarrekening verlaat (‘U verlaat de beveiligde, door de accountant gecontroleerde jaarrekening’).

Wij zijn graag bereid een nadere toelichting te geven.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Annemarie Kros

A.C.M. Kros RA
director

Bijlagen

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke regeling Werkbedrijf Arbeid voor Allen

Verklaring over de jaarrekening 2023

Ons oordeel met beperking

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Gemeenschappelijke regeling Werkbedrijf Arbeid voor Allen ('de GR WAVA'), uitgezonderd de mogelijke gevolgen van de aangelegenheid beschreven in de paragraaf 'De basis voor ons oordeel met beperking',

- een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de GR op 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten ('BBV'); en
- is de in de jaarrekening van de GR opgenomen WNT-verantwoording inzake de Gemeenschappelijke regeling WAVA over 2023 in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld in overeenstemming met de bepalingen bij en krachtens de Wet normering topinkomens ('WNT') en de brief van het ministerie van BZK aan de NBA d.d. 14 februari 2023 met kenmerk 2023-0000083914.

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in deze jaarstukken opgenomen jaarrekening 2023 van de gemeenschappelijke regeling WAVA gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- balans per 31 december 2023 (vóór resultaatbestemming);
- overzicht van baten en lasten 2023;
- toelichting op de balans en het overzicht van baten en lasten, met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2023; en
- de rekening naar taakvelden.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is het BBV en de brief van het ministerie van BZK aan de NBA d.d. 14 februari 2023 met kenmerk 2023-0000083914.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Boschdijktunnel 10, 5611 AG Eindhoven, Postbus 6365, 5600 HJ Eindhoven
T: 088 792 00 40, F: 088 792 94 13, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

De basis voor ons oordeel met beperking

Bevindingen die hebben geleid tot ons oordeel met beperking

De beperking in ons oordeel heeft betrekking op WNT-aangelegenheden bij intra-groep detachering en ziet toe op de WNT-gegevens van de volgende topfunctionaris(sen) bij de volgende WNT-instelling(en):

- de heer J.G. Rooijmans in functie als leidinggevende topfunctionaris van de GR WAVA;
- de heer J. van Huijgevoort in functie als toezichthoudende topfunctionaris van de GR WAVA;
- de heer mr. S.M.P.T. Vermeulen in functie als toezichthoudende topfunctionaris van de GR WAVA;
- de heer H. Timmermans in functie als toezichthoudende topfunctionaris van de GR WAVA.

Wij zijn niet in staat geweest:

- vast te stellen of in de overige doorbelaste kosten nog bezoldigingscomponenten zijn opgenomen die aan het vervullen van de topfunctie moeten worden toegerekend, omdat de WNT wet- en regelgeving niet voorziet in een limitatieve opsomming van de componenten die tot de WNT-bezoldiging gerekend moeten worden bij intra-groep detachering;
- vast te stellen of de verantwoorde deeltijdfactor van de betreffende leidinggevende topfunctionaris(sen) overeenkomt met de praktijk, onder meer omdat de WNT wet- en regelgeving niet voorziet in de wijze van toerekening van groepsbrede activiteiten aan individuele WNT-instellingen, alsmede als gevolg van het ontbreken van een vorm van tijdsregistratie.

Als gevolg hiervan zijn wij niet in staat geweest voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen om vast te stellen dat de WNT-gegevens over zowel 2023 als 2022 van de hiervoor genoemde topfunctionaris(sen) bij de WNT-instelling(en), inclusief een eventuele onverschuldigde betaling als gevolg van WNT-bezoldigingselementen die mogelijk in de overige doorbelaste kosten zijn begrepen, in overeenstemming zijn met de bepalingen bij en krachtens de WNT.

De basis voor onze controle

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het controleprotocol met als onderdeel het normenkader dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 28 september 2022 en het Controleprotocol WNT 2023 en de brief van het ministerie van BZK aan de NBA d.d. 14 februari 2023 met kenmerk 2023-0000083914 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel met beperking.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Gemeenschappelijke regeling WAVA zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Materialiteit

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip 'materieel belang' wordt toegelicht in de sectie 'Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening'.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de bij onze controle toegepaste materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op €185.550, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie voor fouten 1% bedraagt en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2023.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de €18.550 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen, of in het kader van WNT, relevant zijn.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, onderdelen n en o, Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, en of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten ook andere informatie. Dat betreft alle informatie in de jaarstukken anders dan de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met het BBV;
- de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten en balansmutaties in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het controleprotocol 2023 (inclusief normenkader);
- het getrouw toelichten van de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening; en voor
- een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de GR in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De raad is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de GR.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid en is geen garantie dat een controle die overeenkomstig de controlestandaarden is uitgevoerd altijd een afwijking van materieel belang ontdekt wanneer hier sprake van is.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Eindhoven, 9 juli 2024
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door A.C.M. Kros RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2023 van de gemeenschappelijke regeling WAVA

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 28 september 2022, het Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat
  - de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet, in alle van materieel belang zijnde aspecten, rechtmatig tot stand zijn gekomen.
- Het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing van de GR.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de GR.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde afweging dat de GR in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Ook het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de GR haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de GR financiële risico's niet kan opvangen.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de GR, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de GR. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Jaarstukken 2023 MidZuid B.V.

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

Inhoudsopgave

A. Bestuursverslag 4

1. Bestuursverslag 2023 4

1.1 Algemeen 4
1.2 Resultaat 4
1.3 Kwaliteitscode 5
1.4 Bedrijfsvoering 6
1.5 Risicoparagraaf 8
1.6 Toekomst 10

B. Jaarrekening 12

2. Geconsolideerde jaarrekening 2023 12

2.1 Geconsolideerde balans per 31 december 2023 (voor resultaatbestemming). 12
2.2 Geconsolideerde winst- en verliesrekening 2023 14
2.3 Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2023 15
2.4 Toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening 16

2.4.1 Algemene toelichting 16
2.4.2 Toelichting op de geconsolideerde balans 24
2.4.3 Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening 29

3. Enkelvoudige jaarrekening 2023 34

3.1 Enkelvoudige balans per 31 december 2023 (voor resultaatbestemming) 34
3.2 Enkelvoudige winst- en verliesrekening 2023 36
3.3 Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening 37

3.3.1 Algemeen 37
3.3.2 Toelichting op de enkelvoudige balans 37
3.3.3 Toelichting op de enkelvoudige winst- en verliesrekening 41
3.3.3.1 Lonen, salarissen en sociale lasten 42

3.4 Overige toelichtingen 43

3.4.1 Beloning bestuurders 43
3.4.2 Gebeurtenissen na balansdatum 43

4. Overige gegevens 44

4.1 Statutaire bepaling resultaatbestemming 44
4.2 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 45

Bijlagen 46

Bijlage 1 Financiële verantwoording WSP Dongemond 2023 46
Bijlage 2 Overzicht gelieerde partijen..... 47

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

A. Bestuursverslag
I. Bestuursverslag 2023

I.1 Algemeen

MidZuid B.V. (hierna: MidZuid) is een 100% dochter van de Gemeenschappelijke Regeling WAVA (hierna: WAVA). MidZuid A.I.D. B.V. is een 100% dochter van MidZuid B.V.. In WAVA nemen vier gemeenten deel: Altena, Drimmelen, Geertruidenberg en Oosterhout. MidZuid verzorgt in samenwerking met WAVA de uitvoering van de wet sociale werkbedrijven en onderdelen van de participatiewet (nieuw beschut werk en diverse overige producten in het kader van re-integratie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt uit de eerder genoemde gemeenten). De werkzaamheden van MidZuid worden uitgevoerd voor diverse marktpartijen en in belangrijke mate voor de deelnemende gemeenten. Voor gemeenten worden werkzaamheden verricht in de groenvoorziening, postbezorging, beheer van het milieustation, schoonmaak en catering van gemeentehuizen. Sommige werkzaamheden worden bij alle gemeenten gedaan, anderen voor enkele. De organisatie is onderverdeeld in vijf afdelingen en staat onder leiding van een managementteam, gevormd door de directie en de afdelingsmanagers. Ultimo 2023 bood MidZuid direct en in de samenwerking met de GR WAVA werk aan 743 (2022: 741) medewerkers (606.72 fte; 2022 605.6 fte). Deze jaarstukken doen verslag van de door MidZuid in 2023 uitgevoerde werkzaamheden.

Met ingang van 2018 heeft WSP Dongemond op basis van een met de deelnemende gemeenten afgesloten dienstverleningsovereenkomst een eigen begroting en financiering, door middel van een afzonderlijke gemeentelijke bijdrage. De activiteiten van WSP Dongemond worden uitgevoerd binnen de organisatie van MidZuid B.V. Om die reden vindt de financiële verantwoording van WSP Dongemond plaats via de jaarrekening van MidZuid B.V. Deze verantwoording is opgenomen in bijlage 1 (financiële verantwoording WSP Dongemond 2023).

I.2 Resultaat

MidZuid heeft het jaar afgesloten met een negatief resultaat van € 1.819.000 (2022: € 972.000) (inclusief het resultaat van WSP (€ 34.000 negatief (2022: € 119.000 negatief)). In de jaarrekening van WAVA wordt dit resultaat verantwoord als resultaat op deelnemingen. Het verschil tussen 2022 en 2023 is € 847.000 negatief. De totale bedrijfsopbrengsten zijn met € 1.535.000 toegenomen. Hiertegenover staan de kosten van uitbesteed werk, welke met € 392.000 zijn gestegen t.o.v. jaar 2022.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Daarnaast waren er hogere kosten voor personeel ten gevolge van cao verhogingen en door doorgroei in treden. De personeelskosten zijn € 1.902.000 hoger dan in 2022. De reguliere formatie is in 2023 gemiddeld 103,5 fte (2022 gem. 103,5 fte). De overige bedrijfskosten zijn met € 90.000 gestegen.

Met ingang van 2018 heeft het WerkgeversServicepunt (WSP) Dongemond een eigen begroting. Over 2023 is een negatief saldo van € 34.000 gerealiseerd. (in 2022 € 119.000 negatief) Dit resultaat is inbegrepen in het hiervoor genoemde negatieve resultaat van € 1.819.000. Het resultaat wordt toegelicht in Bijlage 1. Over de bestemming van het resultaat van WSP Dongemond wordt door het bestuur afzonderlijk besloten.

De netto omzet is ten opzichte van 2022 licht toegenomen. Dit is te danken aan de PMC publieke en facilitaire dienstverlening en Participatietrajecten en losse producten. De omzet van groepsdetacheringen is gedaald ten opzichte van het voorgaande jaar dit komt aan de ene kant door het vinden van juiste opdrachtgevers en de andere kant doordat de prijsindexering niet volledig is doorgevoerd.
Tevens moet rekening gehouden worden dat er meer kosten van uitbesteed werk tegenover de opbrengsten van publieke dienstverlening staat. (o.a. voor het inhuren van uitzendkrachten)

Zoals hiervoor opgemerkt zijn de overige bedrijfskosten met € 90.000 toegenomen. Deze posten zijn nader toegelicht in paragraaf 2.4.3.6.

1.3 Kwaliteitscode

MidZuid is aangesloten bij Cedris en volgt derhalve ook de Kwaliteitscode van Cedris. Deze Kwaliteitscode bestaat uit zes kernwaarden. Deze kernwaarden geven aan wat Cedris belangrijk vindt bij de leden. Deze kernwaarden zijn uit het eerder genoemde normeringskader gehaald, een samenvatting van de basis. Hieronder lichten we ze toe.

- Goed werkgeverschap
- Aanmoedigen van persoonlijke ontwikkeling
- Prettige werkomgeving
- Gezond en veilig werken
- Professionele dienstverlening
- Openheid

Vanuit Cedris wordt jaarlijks getoetst of wij voldoen aan deze kernwaarden en ontvangen wij daarover en rapportage kwaliteitscode. Op basis van deze uitgangspunten is er tevens een gedragscode en een integriteitscode binnen MidZuid van kracht.

1.4 Bedrijfsvoering

Het implementatieplan 'Mensenwerk is de basis' dat in 2016 is vastgesteld door het bestuur heeft in 2018 en 2019 duidelijk richting gegeven aan de koers van MidZuid. Dit komt onder meer tot uitdrukking in de samenwerking met de gemeenten en het toenemende aantal medewerkers vanuit nieuwe doelgroepen (P-wet) en nieuw beschut werk. De samenwerking met de deelnemende gemeenten betreffende de Participatiewet is intensief en levert positieve resultaten op. Dit blijkt onder andere uit de verdere stijging van het aantal medewerkers in het kader van nieuw beschut werk (en de participatiewet) in 2023. Verder is de samenwerking met onder andere UWV, GGZ, de regio, ondernemers, scholen/onderwijs, woningbouwcoöperaties en zorginstellingen verder geïntensiveerd op het gebied van Participatiewet en WMO. Met de gewijzigde organisatiestructuur per 1 januari 2022 is de organisatie smaller geworden en zijn verantwoordelijkheden lager in de organisatie komen te liggen. Deze gewijzigde organisatiestructuur draagt bij aan een betere wendbaarheid van MidZuid. Eind 2022 zijn de deelnemende gemeenten voor het eerst gezamenlijk in overleg gegaan om hun visie op MidZuid te herijken en te concretiseren. In 2023 is hierop doorgegaan. Dit heeft tot nu geresulteerd in een document ten aanzien van de basistaken van MidZuid voor de vier gemeenten, dat door alle vier de gemeenten is bekrachtigd. Daarnaast wordt er door MidZuid in samenspraak met het bestuur gewerkt aan een toekomststrategie gericht op de periode 2025-2030. Dit wordt uiteengezet in een zestal strategieën. Hiermee wordt MidZuid voor de komende jaren weer sterk gepositioneerd om haar doelen te kunnen behalen. Meer mensen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt aan het werk.

De werkgeversdienstverlening via het WerkgeversServicepunt (WSP) Dongemond is met ingang van 2018 op een andere manier vormgegeven, via een met de deelnemende gemeenten afgesloten dienstverleningsovereenkomst. In 2023 zijn 261 mensen (19 boven doelstelling) via WSP Dongemond duurzaam geplaatst, waarvan 89 vanuit het doelgroepenregister.

Solvabiliteit en liquiditeit

De solvabiliteit (de verhouding tussen eigen vermogen en totaal vermogen) bedraagt ultimo 2023 -/- 0,45 (2022: 0,08). Voor de solvabiliteit van een onderneming wordt vaak een minimumnorm van de waarde tussen 0,25 en 0,50 gehanteerd. Met een waarde van -/- 0,45 voor het jaar 2023 voldoet MidZuid niet aan deze norm. Echter staat GR WAVA garant voor MidZuid B.V., waardoor het solvabiliteitsgetal op dit niveau weinig zegt over het daadwerkelijke solvabiliteitsrisico. Om de solvabiliteit te verbeteren zal worden voorgesteld de schuld van GR WAVA om te zetten in agio.

Voor de liquiditeit worden de current ratio en de quick ratio als normeringen gebruikt. Voor MidZuid leidt dit tot de volgende uitkomsten:

	2023	2022
Current ratio		
Verhouding vlottende activa en kortlopende schulden	0,51	0,85
Quick ratio		
Verhouding vlottende activa -/- voorraden en kortlopende schulden	0,51	0,85

Current ratio

De current ratio geeft een indicatie over de mate waarin de onderneming aan haar verplichtingen op korte termijn kan voldoen. De norm ligt normaal op een factor 1. Hierboven wordt de onderneming geacht voldoende liquide te zijn.

Quick ratio

De quick ratio is nog iets strenger omdat de voorraden eerst in mindering worden gebracht op de vlottende activa. In het geval van MidZuid levert dit een minimaal verschil op, omdat nauwelijks voorraden worden aanhouden. De norm ligt normaal op een factor 1. Hierboven wordt de onderneming geacht voldoende liquide te zijn. Evenals bij de current ratio tonen de uitkomsten voor de markt normale verhoudingen. Naast deze ratio's is overigens van belang dat WAVA een comfortletter heeft afgegeven, waarin zij zich garant stelt voor de verplichtingen van MidZuid. Deze toezegging vormt een zodanige regeling dat de nakoming van de verplichtingen van MidZuid in geval van een tekort aan middelen wordt gewaarborgd door WAVA.

Prijs-, krediet-, liquiditeits- en kasstroomrisico's

MidZuid opereert in een markt met normale prijs-, krediet-, liquiditeits- en kasstroomrisico's. Omdat de gemeenten de voornaamste afnemers zijn in het gebied waarin MidZuid opereert, kan gesteld worden dat de onderneming in de bedrijfs-uitoefening niet is blootgesteld aan bovenmatige marktrisico's op de genoemde

aandachtsgebieden. Dit neemt niet weg, dat ook bezuinigingen die de rijksoverheid heeft opgelegd aan gemeenten effect kunnen hebben op de resultaten van MidZuid.

Financiële instrumenten
In de bedrijfsvoering maakt MidZuid geen gebruik van financiële instrumenten ter beperking van renterisico's of financiële risico's.

Financiële prestatie-indicatoren
Er worden geen separate prestatie-indicatoren opgemaakt voor MidZuid, omdat MidZuid het best beoordeeld wordt in samenhang met WAVA.

1.5 Risicoparagraaf

Risico-inventarisatie
In deze paragraaf wordt ingegaan op – relevante – risico's waarmee de organisatie in de komende tijd te maken heeft. De beschreven risico's moeten worden gezien in de totaliteit van GR WAVA en MidZuid B.V.. In deze risico-inventarisatie worden de risico's onderscheiden in enerzijds de risico's die samenhangen met de vaste lasten en het subsidieresultaat en anderzijds de risico's met betrekking tot overhead en het exploitatieresultaat. De gekwantificeerde risico's kunnen vervolgens worden gerelateerd aan de omvang van de weerstandscapaciteit.

Risico's in samenhang met vaste lasten en subsidieresultaat (WAVA):

- Het macrobudget voor de SW is gefixeerd op een vast bedrag, dat alleen voor loon- en prijsontwikkelingen wordt aangepast. Het macrobudget bestaat uit een prijscomponent (P) en een volumecomponent (Q). De gevolgde methodiek is dat het macrobudget gelijk blijft en dat mutaties in de Q leiden tot aanpassingen in de P. Als landelijk het volume achterblijft dan zal de prijscomponent per fte stijgen en andersom. Dit brengt risico's met zich mee die moeilijk zijn in te schatten. In de begroting is rekening gehouden met de laatst bekende cijfers (september-circulaire 2023).
  In opdracht van het ministerie heeft Berenschot de 2e thermometer Wsw uitgevoerd (over de jaren 2015-2016), waaruit blijkt dat als gevolg van rijks bezuinigingen ook in de komende jaren sprake is van een forse financiële problematiek rond de SW-financiering. Dit kan volgens Berenschot niet worden opgevangen met verbeteringen in het operationele resultaat. Dit betekent dat aanvullende middelen nodig zijn. Volgens de staatssecretaris zijn deze middelen via het IBP (interbestuurlijk programma) beschikbaar, maar deze mening wordt

niet gedeeld door Cedris en de VNG. Uit het vervolgonderzoek van Berenschot in 2023 naar de infrastructuur sociaal ontwikkelbedrijven blijkt nogmaals de problematiek rond de financiering. Dit onderzoek is uitgevoerd in een gezamenlijke opdracht van Het ministerie van SZW, VNG en Cedris. Hierdoor is er een breed draagvlak over de uitkomsten hiervan, wat resulteert in breed politiek draagvlak voor verbeteringen van deze financiering. Er zijn vanuit SZW hierin voorstellen gedaan tot verbetering, maar deze zijn nog niet bekrachtigd. Vorenstaande risico's dragen in sterke mate een politiek karakter en kunnen niet goed worden gekwantificeerd.

- De bijdrage per arbeidsjaar waarmee in de begroting is gerekend, is gebaseerd op de septembercirculaire 2023 en bedraagt voor het jaar 2024 € 34.260. Indien de situatie zich voordoet dat landelijk de uitstroom in 2023 lager blijkt te zijn dan waarmee rekening is gehouden zou het budget verder kunnen dalen. Voor 2024 kan dit risico maximaal € 276.000 bedragen. De kans hierop wordt ingeschat op 50%.
- Het risico bestaat dat de uitstroom van de Wsw-medewerkers bij WAVA ten opzichte van de in het budget berekende blijfkans achterblijft. Door de systematiek van T-1 betekent dit dat WAVA in die omstandigheid voor het verschil van de medewerkers de salarislasten voor één jaar moet voorfinancieren. Het risico voor 2024 wordt ingeschat op maximaal 9 arbeidsjaren (loonkosten € 285.000). De kans dat dit risico zich voordoet wordt ingeschat op 25%.
- In de brief van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is aangegeven dat er voor 2024 incidenteel extra geld beschikbaar komt voor de infrastructuur van SW-bedrijven en dat het voorstel is om dit via de Rijksbijdrage WSW uit te keren. Ook ligt er een voorstel voor een meerjarenbijdrage met instemming van het ministerie van Financiën. Alleen moet er nog een definitief akkoord vanuit de coalitie en de kamer op komen. Het niet akkoord gaan met deze financiering geeft een risico van maximaal € 428.000; de kans hierop wordt ingeschat op 50%.
- Met ingang van 2017 is het LIV (lage inkomens voordeel) ingevoerd. Het LIV is van toepassing op medewerkers die tussen de 100% en 125% van het wettelijk minimumloon (WML) verdienen. Voor deze groep kan, mits aan voorwaarden van het aantal gewerkte uren e.d. wordt voldaan, een vergoeding in het kader van het LIV worden ontvangen, die overigens pas een jaar later wordt uitbetaald. Inmiddels is er twee jaar ervaring opgedaan met het LIV. De omvang van het bedrag aan LIV kan vanuit de salarisadministratie redelijk worden benaderd. Een onzekerheid blijft echter het landelijke plafond in de middelen die voor het LIV beschikbaar zijn. In de begroting is rekening gehouden met LIV-opbrengsten voor

de doelgroepen Wsw, nieuw beschut werk en P-wetters, totaal € 341.000. Deze opbrengsten zijn met enige voorzichtigheid ingeschat, maar door de hiervoor geschetste onzekerheden bestaat het risico dat de begrote opbrengsten niet worden gehaald. Dit risico wordt ingeschat op 50%

Risico's met betrekking tot de overhead en het exploitatieresultaat:

- Het niet geheel realiseren van de begrote netto-opbrengst. De omzet wordt deels gerealiseerd bij de deelnemende gemeenten en deels op de vrije markt. De mogelijkheden om de begrote omzet te realiseren zijn dan ook afhankelijk van de takenpakketten van onze deelnemende gemeenten en van de economische- en marktsituatie. De begrote omzetten zijn zo goed als mogelijk ingeschat, maar door veranderende omstandigheden bestaat het risico dat deze niet worden gehaald. De omvang van het risico is € 484.000 en de kans van optreden is normaliter minder dan 50%.
- Voor het realiseren van omzet is het nodig om voldoende mensen te hebben die bij de diverse PMC's kunnen worden ingezet. De terugloop van het aantal SW-medewerkers heeft hierop een negatief effect. In de begroting is ermee rekening gehouden dat deze terugloop voor een belangrijk deel kan worden gecompenseerd door medewerkers die via nieuw beschut werk of P-banen instromen, alsmede door de begeleidingsvergoeding die zij meebrengen. Als deze verwachtingen niet uitkomen kan het gaan voorkomen dat opdrachten niet kunnen worden geaccepteerd of teruggegeven moeten worden. Het financieel risico hiervan wordt ingeschat op € 400.000 en de kans daarop wordt geschat op 50%.

I.6 Toekomst

Investeringen, financiering en personeel

Gelet op de voortdurende overheidsbezuinigingen zullen investeringen slechts onder zeer strikte voorwaarden kunnen plaatsvinden. In veel gevallen zal het dan gaan om vervangingsinvesteringen of investeringen rechtstreeks gerelateerd aan uitbreiding van opdrachten. Daarnaast zullen er investeringen op het gebied van duurzaamheid plaats moeten vinden om aan bestekvoorwaarden en duurzaamheidsregelgeving te kunnen voldoen. De activa zullen echter normaal onderhouden worden, teneinde de waarde van de activa tenminste in stand te houden. Ten aanzien van het regulier personeel wordt nog steeds uitgegaan van een strak te hanteren vacaturestop, tenzij.... . MidZuid verwacht

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

de financiering van haar reguliere activiteiten normaal te kunnen blijven verrichten uit de lopende kasstromen.

Toekomst

Met het vaststellen van het implementatieplan 'Mens*en*werk is de basis' is meer duidelijkheid gekomen voor de toekomstrichting van WAVA/MidZuid. In West-Brabant zijn WAVA en MidZuid mede betrokken bij het vorm- en inhoud geven aan de ontwikkeling van de arbeidsmarktregio, in samenwerking met de collega SW-bedrijven in West-Brabant. Eind 2022 zijn de deelnemende gemeenten gezamenlijk in overleg gegaan om hun visie op MidZuid te herijken en te concretiseren. In 2023 is hierop doorgegaan. Dit heeft tot nu geresulteerd in een document ten aanzien van de basistaken van MidZuid voor de vier gemeenten, dat door alle vier de gemeenten is bekrachtigd. Daarnaast wordt er door MidZuid in samenspraak met het bestuur gewerkt aan een toekomststrategie gericht op de periode 2025-2030. Hiermee wordt MidZuid voor de komende jaren weer sterk gepositioneerd om haar doelen te kunnen behalen.

Met trots en dank voor de bijdrage van al onze partners en vooral van onze medewerkers, die 2023 tot een succesvol jaar hebben gemaakt, spreek ik de hoop uit ook in 2024 te mogen rekenen op hun inzet en betrokkenheid en zien wij de ontwikkelingen met vertrouwen tegemoet.

Drs. J.G. (Jos) Rooijmans MSc
algemeen directeur

B. Jaarrekening

2. Geconsolideerde jaarrekening 2023

2.1 Geconsolideerde balans per 31 december 2023

(voor resultaatbestemming)

(bedragen x € 1.000)

		31-12-2023		31-12-2022
ACTIVA				
VASTE ACTIVA				
2.4.2.1 Materiële vaste activa				
machines en installaties	44		59	
andere vaste bedrijfsmiddelen	844		844	
		888		**903**
VLOTTENDE ACTIVA				
2.4.2.2 Vorderingen				
op handelsdebiteuren	1.753		2.049	
op groepsmaatschappijen	-		-	
overige vorderingen	190		410	
		1.943		**2.459**
2.4.2.3 Liquide middelen	561		408	
		561		**408**
TOTAAL ACTIVA		**3.392**		**3.770**

pwc PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

(bedragen x € 1.000)

	31-12-2023		31-12-2022	
PASSIVA				
2.4.2.4 Groepsvermogen				
gestort en opgevraagd kapitaal	91		91	
agioreserve	17.444		17.444	
overige reserves	17.250-		16.277-	
resultaat WSP	-		-	
onverdeeld resultaat	1.819-		972-	
		1.534-		**285**
2.4.2.5 Voorzieningen				
Voorziening personeel	0-		131	
		0-		**131**
2.4.2.5 Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)				
schulden aan leveranciers en handels-kredieten	606		596	
schulden aan participanten	2.206		845	
belastingen en premies sociale verzekeringen	1.089		934	
overige schulden	462		391	
overlopende passiva	563		588	
		4.926		**3.354**
TOTAAL PASSIVA		**3.392**		**3.770**

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

2.2 Geconsolideerde winst- en verliesrekening 2023

(bedragen x € 1.000)

		2023		2022
Netto-omzet (2.4.3.1)	**11.031**		**10.279**	
overige bedrijfsopbrengsten (2.4.3.2)	5.272		4.488	
Som der bedrijfsopbrengsten		**16.302**		**14.767**
kosten uitbesteed werk en andere externe kosten (2.4.3.3)	3.001		2.609	
lonen, salarissen en sociale lasten (2.4.3.4)	11.943		10.041	
afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa (2.4.3.5)	221		218	
overige bedrijfskosten (2.4.3.6)	2.960		2.870	
Som der bedrijfslasten		**18.125**		**15.738**
Bedrijfsresultaat (na som der bedrijfslasten)		**1.823-**		**971-**
andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten (2.4.3.7)		4		0
rentelasten en soortgelijke kosten (2.4.3.7)		1-		1-
Resultaat uit bedrijfsuitoefening voor belastingen		**1.819-**		**972-**
belastingen resultaat uit bedrijfsuitoefening (2.4.3.8)		-		-
Resultaat na belastingen		**1.819-**		**972-**

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

2.3 Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2023

Dit kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

(bedragen x € 1.000)

		2023		2022
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Bedrijfsresultaat		**1.823-**		**972-**
Resultaat Werklink		-		-
Aanpassingen voor				
Afschrijvingen		**221**		**218**
Mutatie voorzieningen		**131-**		**100-**
Vrijval uit overlopende activa		-		-
Veranderingen in werkkapitaal				
Mutatie handelsvorderingen	296		7-	
Mutatie overlopende activa	219		88-	
Mutatie voorraden	0		0	
Mutatie handelscrediteuren	10		246	
Mutatie RC GR WAVA	1.362		693	
Mutatie bel. en soc. premies	155		216-	
Mutaties overlopende passiva	46		15-	
		2.088		**614**
Kasstroom uit bedrijfsoperatie		**355**		**241-**
Ontvangen intrest	4		0	
Betaalde intrest	1-		1-	
		3		**1-**
Kasstroom uit operationele activiteiten van de groep		**359**		**242-**
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investeringen in MVA	229-		104-	
Desinvesteringen in MVA	23		0-	
		206-		**104-**
Kasstroom uit financieringsactiviteiten van de groep				
Aflossingen langlopende schulden (leasetermijnen)		-		-
Kasstroom uit financieringsactiviteiten van de groep		-		-
Toe- en afname geldmiddelen		**153**		**345-**

Saldo liquide middelen 31 12 2022	408
Mutatie 2023	153
Saldo liquide middelen 31 12 2023	561

pwc PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

2.4 Toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening

De in de toelichting vermelde bedragen zijn, tenzij anders vermeld, in € 1.000.

2.4.1 Algemene toelichting

2.4.1.1 Presentatiewijziging vergelijkende cijfers

In de jaarrekening 2023 zijn de cijfers van het WSP Dongemond integraal meegenomen in het resultaat. Voorheen werd het resultaat van het WSP Dongemond als aparte winst-en-verliesrekening opgenomen. Vanwege deze aanpassing zijn vergelijkende cijfers aangepast aan deze nieuwe presentatie.

2.4.1.2 Activiteiten

MidZuid B.V. (MidZuid), gevestigd op Wilhelminakanaal Noord 3 te Oosterhout, is een 100% dochteronderneming van de Gemeenschappelijke Regeling WAVA (GR WAVA). De kernactiviteiten van MidZuid bestaan uit het uitvoeren van de werkzaamheden in het kader van de Wet op de sociale werkvoorziening (Wsw). De werkzaamheden die binnen MidZuid worden uitgevoerd omvatten onder meer re-integratiewerkzaamheden, loonwerk, groepsdetachering, publieke dienstverlening, facilitaire dienstverlening en individuele detacheringen. Het KvK-nummer van MidZuid B.V. is 20094680. MidZuid B.V. is statutair gevestigd te Oosterhout.

Groepsverhoudingen

Aandeelhouder van MidZuid is de GR WAVA te Oosterhout. Dit is een rechtspersoonlijkheid bezittend openbaar lichaam van de gemeenten Altena, Drimmelen, Geertruidenberg, Oosterhout, met als doel de uitvoering van de Wsw. De GR WAVA heeft de bedrijfsmatige activiteiten ondergebracht in haar dochtermaatschappij MidZuid. De lijst van deelnemingen van MidZuid is hierna weergegeven.

Lijst van deelnemingen

Een overzicht van de gegevens vereist op grond van de artikelen 2:379 en 2:414 BW is onderstaand opgenomen:

Geconsolideerde maatschappijen

Naam	Statutaire Zetel	Aandeel in het geplaatste kapitaal
MidZuid Arbeids Integratie Diensten BV	Oosterhout	100%

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

MidZuid AID B.V. (hierna MidZuid AID) wordt als 100% deelneming, mede gelet op de nauwe verbondenheid van activiteiten met MidZuid, integraal geconsolideerd. Door MidZuid is voor MidZuid AID een aansprakelijkheidsverklaring volgens artikel 2.403 BW afgegeven. Het KvK-nummer van MidZuid AID is 20095485. Voor wat betreft MidZuid AID geldt dat deze onderneming gebruikt kan worden om mensen in dienst te nemen volgens andere arbeidsvoorwaarden dan die formeel voor MidZuid zijn vastgesteld. Dit is met name gewenst in het kader van bedrijfsactiviteiten gericht op het integreren van mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt.

2.4.1.3 Algemene grondslagen voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening.

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Sinds 2022 kwalificeert MidZuid B.V. als middelgrote rechtspersoon. De jaarrekening is echter omwille van de transparantie altijd al opgesteld conform de eisen die gelden met betrekking tot middelgrote rechtspersonen. Hierdoor is de opzet in 2023 gelijk aan die van voorgaande jaren. De grondslagen zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2023.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen historische kosten. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Continuïteit

Het groepsvermogen op 31 december 2023 bedraagt € 1.534.000 negatief, inclusief het nog te bestemmen negatief resultaat over 2023 ad € 1.819.000 van MidZuid. Dit is inclusief het resultaat van WSP Dongemond.(-/- € 34.000). Daarnaast heeft het algemeen bestuur van de GR WAVA te Oosterhout een comfortletter afgegeven die inhoudt dat de gemeenschappelijke regeling zich garant stelt voor alle schulden uit hoofde van de rechtshandelingen en een mogelijk negatief vermogen van MidZuid te Oosterhout. Deze toezegging vormt een zodanige regeling dat de nakoming van de verplichtingen van

MidZuid ingeval van een tekort aan middelen wordt gewaarborgd door de GR WAVA. Deze aansprakelijkheid geldt zolang de besloten vennootschap MidZuid bestaat, dan wel wanneer de aansprakelijkheid schriftelijk wordt ingetrokken door het algemeen bestuur van de GR WAVA. Het algemeen bestuur heeft geen enkele intentie om de garantstelling in te trekken. Hierdoor is de jaarrekening MidZuid op basis van continuïteit opgesteld.

Grondslagen voor informatieverschaffing over schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Grondslagen voor de consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening van MidZuid zijn de financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende maatschappijen en andere rechtspersonen waarop een overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend of waarover de centrale leiding wordt gevoerd. De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling van MidZuid. De financiële gegevens van de groepsmaatschappijen en de andere in de consolidatie betrokken rechtspersonen en vennootschappen zijn volledig in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties. De grondslagen voor financiële verslaggeving van groepsmaatschappijen en andere geconsolideerde entiteiten waar nodig zijn gewijzigd, om deze in lijn te brengen met de geldende grondslagen voor financiële verslaggeving van de groep.

Operationele leases

De vennootschap heeft leasecontracten waarbij de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, niet nagenoeg geheel door de vennootschap worden gedragen. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Leasebetalingen worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de geconsolideerde winst-en-verliesrekening over de looptijd van het contract.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en, indien van toepassing, met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs (lineair), rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Afhankelijk van de aard van de activa variëren de afschrijvingstermijnen van 5 tot 10 jaar (nader toegelicht bij de post materiële vaste activa). Voor de toekomstige kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen is een voorziening voor groot onderhoud gevormd. De toevoeging aan de voorziening wordt bepaald op basis van het geschatte bedrag van het onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden van groot onderhoud verloopt. Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

Financiële vaste activa

De niet-geconsolideerde deelnemingen waarop invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het zakelijke en financiële beleid, worden gewaardeerd op de nettovermogenswaarde, doch niet lager dan nihil. Deze nettovermogenswaarde wordt berekend op basis van de grondslagen van MidZuid. Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Wanneer de vennootschap geheel of ten dele instaat voor schulden van de desbetreffende deelneming, respectievelijk de feitelijke verplichting heeft de deelneming (voor haar aandeel) tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening gevormd. Bij het bepalen van de omvang van deze voorziening wordt rekening gehouden met reeds op vorderingen op de deelneming in mindering gebrachte voorzieningen voor oninbaarheid.

De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaardering worden de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening, uitgaande van de waarden bij eerste waardering.
Als resultaat wordt verantwoord het bedrag waarmee de boekwaarde van de deelneming sinds de voorafgaande jaarrekening is gewijzigd als gevolg van het door de deelneming behaalde resultaat.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa
De vennootschap beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.
Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder-waardeverminderingsverlies wordt direct als last verwerkt in de winst-en-verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

Vorderingen en overlopende activa
De vorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden hierop in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen. De reële waarde van vorderingen benadert de boekwaarde.

Liquide middelen
De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Indien middelen niet ter vrije beschikking staan, dan wordt hiermee bij de waardering rekening gehouden.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gevormd voor risico's en verplichtingen die op de balansdatum bestaan en waarvan de omvang onzeker is, maar redelijkerwijs kan worden ingeschat. Daarnaast kunnen voorzieningen worden gevormd ter egalisatie van kosten. Voorzieningen worden, tenzij anders vermeld, opgenomen tegen nominale waarde.

Langlopende schulden en vlottende passiva
Opgenomen leningen en kortlopende schulden worden gewaardeerd op reële waarde. De reële waarde van deze schulden benadert de boekwaarde.

2.4.1.5 Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen
Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten hiervan, alsmede andere lasten in het jaar. De resultaten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd; verliezen zodra zij

bekend of voorzienbaar zijn. Subsidies, niet zijnde investeringssubsidies, worden in het resultaat verantwoord zodra deze definitief zijn vastgesteld en zijn uitgekeerd.

Netto-omzet
Onder netto-omzet wordt verstaan de opbrengst van de in het verslagjaar geleverde goederen en verleende diensten onder aftrek van kortingen en de over de omzet geheven belastingen. Opbrengsten worden verantwoord op het moment dat deze zijn gerealiseerd. De met omzet samenhangende kosten worden aan dezelfde periode toegerekend.

Overige bedrijfsopbrengsten
Onder overige bedrijfsopbrengsten worden resultaten verantwoord die niet rechtstreeks samenhangen met de levering van goederen of diensten in het kader van de normale, niet-incidentele bedrijfsactiviteiten. De overige bedrijfsopbrengsten bestaan uit de opbrengsten van subsidies, opbrengsten uit de verkoop van vaste activa en de tijdelijke verhuur van beschikbare ruimte. Deze opbrengsten worden toegerekend aan de verslagperiode in overeenstemming met de inhoud van de overeenkomst.

Kosten van grond- en hulpstoffen
Kosten van grond- en hulpstoffen worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Lasten uit hoofde van personeelsbeloningen
Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst-en-verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

Pensioenlasten
De vennootschap heeft alle pensioenregelingen verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord. De van toepassing zijnde pensioenregeling voor het personeel is aan te merken als een beschikbare premieregeling.

Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Immateriële vaste activa inclusief goodwill en materiële vaste activa worden vanaf het moment van gereedheid voor ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven.
Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.
Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van immateriële en materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Overige bedrijfskosten
De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Financiële baten en lasten
Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Belastingen
Met ingang van 1 januari 2018 maakt MidZuid B.V. gebruik van de SW-vrijstelling voor de vennootschapsbelasting.

2.4.I.5 Grondslagen voor de opstelling van het geconsolideerd kasstroomoverzicht

Algemeen
Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. Dat betekent dat de operationele kasstromen zijn afgeleid uit het gerapporteerde resultaat en dat dit gerapporteerde resultaat wordt aangepast voor:

- posten van de winst-en-verliesrekening die geen invloed hebben op de ontvangsten en uitgaven in de periode;
- mutaties in voorzieningen, overlopende posten, voorraden, handelsdebiteuren en handelscrediteuren;
- posten van de winst- en verliesrekening waarvan de ontvangsten en uitgaven niet beschouwd worden als behorend tot de operationele activiteiten (maar als investerings- of financieringsactiviteiten)

De investerings- en financieringskasstromen worden bij de indirecte methode bepaalt op basis van de directe kasstromen.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen, met uitzondering van deposito's met een looptijd langer dan drie maanden. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen op geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten. De verkrijgingsprijs van de verworven groepsmaatschappij is opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geld heeft plaatsgevonden. De geldmiddelen die in de verworven groepsmaatschappij aanwezig zijn, zijn op de aankoopprijs in mindering gebracht. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder het aangaan van een financiële lease-overeenkomst, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De waarde van de gerelateerde activa en leaseverplichting zijn in de toelichting van balansposten verantwoord. De betaling van de leasetermijnen uit hoofde van het financiële leasingcontract zijn voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als een uitgave uit financieringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de interest als een uitgave uit operationele activiteiten.

2.4.2 Toelichting op de geconsolideerde balans

2.4.2.I Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

	Machines + Installaties	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Totaal materiële activa
Oorspronkelijke aanschaffingswaarde per 1 januari 2023	605	4.001	**4.606**
Investeringen 2023	4	225	**229**
Desinvesteringen 2023	-	35-	**35-**
Nog over te boeken activa		-	
Aanschaffingswaarde per 31-12-2023	609	4.191	**4.800**
Totaal afschrijvingen per 1-1-2023	546	3.157	**3.703**
Afschrijvingen 2023	20	201	**221**
Terugboeking afschrijvingen wegens desinvesteringen	0-	12-	**12-**
Totaal afschrijvingen per 31-12-2023	566	3.347	**3.912**
Boekwaarde per 1-1-2023	59	844	**903**
Boekwaarde per 31-12-2023	44	844	**888**

De materiële vaste activa worden lineair afgeschreven op basis van de geschatte economische levensduur, rekening houdende met een (eventuele) restwaarde.
De gehanteerde afschrijvingstermijnen betreffen:

- Machines: 10 jaar
- Inventarissen: 10 jaar
- Computers / ICT: 5 jaar
- Wagenpark: 5-7 jaar (afhankelijk van gegarandeerde restwaarde)
- Overige transportmiddelen: 10 jaar

De investeringen in de andere vaste bedrijfsmiddelen hebben in belangrijke mate te maken met uitbreiding vervoersmiddelen direct gerelateerd aan de uitbreiding van werkzaamheden (bedrijfsauto's € 174.000). Het bedrijfsrestaurant uitgerust met nieuwe

pwc PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

keukeninrichting € 13.000. Ten laste van het resultaat van het boekjaar is een bijzondere waardevermindering gebracht van €0.

2.4.2.2 Vorderingen

	31-12-2023	31-12-2022
Vorderingen op handelsdebiteuren		
Debiteuren derden	1.764	2.066
Voorziening voor oninbaarheid	11-	17-
Totaal	**1.753**	**2.049**
Vorderingen op groepsmaatschappijen		
Rekening-courant aandeelhouder GR WAVA	-	-
Totaal	**-**	**-**
Overige vorderingen		
Vooruit betaalde kosten	35-	85
Vordering op gemeenten	86	0
Voorschot personeel	5	2
Overlopende activa	135	323
Totaal	**190**	**410**

De totale vorderingen zijn gedaald ten opzichte van eind 2022, De openstaande posten zijn beoordeeld op volwaardigheid. De getroffen voorziening voor oninbaarheid is op de vorderingen in mindering gebracht. De post debiteuren heeft een looptijd van minder dan 1 jaar.

2.4.2.3 Liquide middelen

	31-12-2023	31-12-2022
Banken	560	407
Kassen	1	1
Totaal	**561**	**408**

De liquide middelen zijn toegenomen door een positieve cashflow, met name door de geldstroom vanuit GR WAVA naar MidZuid B.V. Zie voor een gedetailleerd overzicht van de aanwending van de middelen ook het geconsolideerde kasstroomoverzicht onder 2.3. Deze liquide middelen zijn vrij besteedbaar.

2.4.2.4 Groepsvermogen

Aandelenkapitaal

Het maatschappelijk kapitaal van de onderneming bedroeg per 31 december 2023

pwc PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

€ 453.780, verdeeld in 1.000 gewone aandelen van elk € 453,78. Het geplaatste aandelenkapitaal is groot € 90.756, bestaande uit 200 gewone aandelen van elk € 453,78 nominaal (ongewijzigd).

Reserves

Van het verloop van de reserves kan het volgende overzicht worden gegeven:

Omschrijving	Saldo per 1-1-22	Toe-voegingen	Ont-trekkingen	Saldo per 31-12-22
Agioreserve	17.444	-	-	17.444
Overige reserves	15.491-	920-		16.411-
Reserve WSP	174	40-		133
	15.317-	960-	-	16.277-
Onverdeeld resultaat WSP	40-	119-	40	119-
Onverdeelde resultaat	920-	853-	920	853-
Totaal	**16.277-**	**1.932-**	**960**	**17.250-**

Omschrijving	Saldo per 1-1-23	Toe-voegingen	Ont-trekkingen	Saldo per 31-12-23
Agioreserve	17.444	-	-	17.444
Overige reserves	16.411-	853-		17.264-
Reserve WSP	133	119-		14
	16.277-	972-	-	17.250-
Onverdeeld resultaat WSP	119-	34-	119	34-
Onverdeelde resultaat	853-	1.785-	853	1.785-
Totaal	**17.250-**	**2.792-**	**972**	**19.069-**

Resultaatbestemming

Voor wat betreft de resultaatbestemming wordt verwezen naar paragraaf 3.3.2.4.

2.4.2.5 Voorzieningen

Omschrijving	Saldo per 1-1-23	Toe-voegingen	Ont-trekkingen	Vrijval in	Saldo per 31-12-23
Voorziening personeel	131		131-		0-
Totaal	**131**	**-**	**131-**	**-**	**0-**

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Er is een voorziening getroffen voor de dubbele lasten die bij MidZuid ontstaan als gevolg van het (gedeeltelijk) uitvallen en/of wegvallen van kaderpersoneel. In deze voorziening zitten geen posten opgenomen die een langere looptijd hebben dan 1 jaar.

2.4.2.6 Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)

Schulden aan leveranciers en handelskredieten		
Handelscrediteuren derden	606	596
Totaal	**606**	**596**
Schulden aan participanten		
Rekening-courant aandeelhouder GR WAVA	2.206	845
Totaal	**2.206**	**845**

	31-12-2023	**31-12-2022**
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Loonheffingen	480	433
Omzetbelasting	609	501
Totaal	**1.089**	**934**

De rekening-courant met GR WAVA betreft een renteloze schuld, welke voor onbepaalde tijd is aangegaan. In verband met de garantstelling van GR WAVA voor de tekorten van MidZuid B.V. is deze schuld in de praktijk niet direct opeisbaar.

Overige schulden

	31-12-2023	**31-12-2022**
Overige schulden		
te betalen vakantiegelden	462	391
Totaal	**462**	**391**
Overlopende passiva		
Verplichting vakantiedagen	489	383
Personele verplichtingen	1	83
Vooruit gefactureerde omzet	-	-
Vooruit gefactureerde huur	0-	0-
Overige overlopende passiva	73	122
Totaal	**563**	**588**

pwc PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Fiscale eenheid Omzetbelasting

De vennootschap vormt met GR WAVA, MidZuid B.V. en MidZuid A.I.D. B.V. een fiscale eenheid voor de omzetbelasting. Op grond van de Invorderingswet zijn de vennootschap en de met haar gevoegde onderneming ieder hoofdelijk aansprakelijk voor ter zake door de combinatie verschuldigde belasting.

Huur bedrijfspanden

De bedrijfspanden zijn eigendom van WAVA. Voor het gebruik van deze panden worden de jaarlijkse kosten doorbelast aan MidZuid, zijnde € 466.000. Daarnaast wordt de door MidZuid aan een derde in rekening gebrachte huur doorbelast door WAVA (€ 189.000). De huur van WAVA vindt plaats voor onbepaalde tijd. Ten behoeve van activiteiten buiten de locatie te Oosterhout worden verschillende locaties in de regio gehuurd (huur circa € 93.000 per jaar; onbepaalde tijd).

Operationele lease

MidZuid heeft ten behoeve van de bedrijfsvoering de behoefte aan auto's, voornamelijk betreft het materieel voor de groenvoorziening. Om in deze behoefte te voorzien is een overeenkomst met een leasemaatschappij afgesloten. In 2023 is een deel van het wagenpark vervangen en zijn daarvoor nieuwe leasecontracten afgesloten. Hierdoor stijgen ook de (meerjarige) leaseverplichtingen 2023 ten opzichte van 2022. Van de leaseverplichtingen kan het volgende overzicht worden gegeven:

Toekomstige minimale leasebetalingen:	31-12-2023	31-12-2022
1. Verschuldigd binnen een jaar na balansdatum	140	69
2. Verschuldigd in de periode langer dan een jaar, maar niet langer dan vijf jaar na balansdatum	458	90
3. Verschuldigd in de periode langer dan vijf jaar na balansdatum	0	0

pwc PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

2.4.3 Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening

2.4.3.1 Netto-omzet

	2023	2022
Beschermd werk	964	959
Groepsdetacheringen	652	724
Individuele detacheringen	1.162	1.234
Publieke dienstverlening	6.833	6.233
Facilitaire dienstverlening	1.089	972
Participatietrajecten en losse producten	331	157
Totaal	**11.031**	**10.279**

De netto omzet bestaat uit het verlenen van diensten. De omzet wordt toegerekend aan de periode waarin de dienstverlening heeft plaatsgevonden. Aangezien er achteraf wordt gefactureerd is er geen sprake van onderhanden werk, slechts van nog te factureren omzet van openstaande termijnstaten. De lichte stijging van de netto-omzet is enerzijds te danken aan de indexeringen bij publieke en facilitaire dienstverlening. Daarnaast aan de extra opdrachten met betrekking tot participatietrajecten en losse producten. Deze extra opdrachten waren onder andere de MAP-training en praktijklerenopdracht van gemeente Breda.

Bij de PMC's publieke dienstverlening en facilitaire dienstverlening wordt een belangrijk deel van de werkzaamheden uitgevoerd ten behoeve van deelnemende gemeenten. Dat gebeurt juridisch onder het regime van quasi-inbesteding. Dat is mogelijk omdat deze omzet, en ook de omzet behaald bij bedrijven, valt onder de intentie van de opdracht van de gemeenten aan WAVA/MidZuid. Daarmee wordt juridisch voldaan aan de eisen van quasi-inbesteding en past dit binnen Europese regelgeving. Dit is getoetst door een specialist in Europees aanbestedingsrecht van AKD.

2.4.3.2 Overige bedrijfsopbrengsten

De overige bedrijfsopbrengsten betreffen de opbrengsten samenhangend met de Wiw, nieuw beschut werken en participatiebanen en anderzijds de overige opbrengsten.

Wiw, nieuw beschut werken en participatiebanen

	2023	2022
Uitvoering Wiw	-	20
Uitvoering Beschut werken	2.083	1.662
Uitvoering Participatiebanen	1.284	1.003

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

De opbrengst uitvoering Wiw is in 2023 nihil. Het aantal Wiw-ers is in 2022 volledig uitgestroomd.

De opbrengsten met betrekking tot nieuw beschut werken en participatieactiviteiten zijn in 2023 ten opzicht van 2022 gestegen doordat het aantal mensen dat via deze regelingen in dienst was is toegenomen.

Overige opbrengsten:

	2023	2022
Verhuur onroerend goed	189	180
Boekresultaat verkoop activa	15	-
Uitleen stafpersoneel aan gemeenten	7	9
Diverse opbrengsten	914	960
Subsidie begeleid werken van GR WAVA	780	654
Totaal	**1.905**	**1.138**

De opbrengst verhuur onroerend goed betreft de verhuur van een gedeelte van het pand aan een derde, aangezien dit huurcontract via MidZuid is afgesloten. De huuropbrengst wordt verrekend met WAVA, als eigenaar van het gebouw.

2.4.3.3 Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten

	2023	2022
Uitbesteed werk en andere externe kosten	3.001	2.609

De kosten van uitbesteed werk betreffen kosten die rechtstreeks samenhangen met het realiseren van netto-omzet. De ontwikkeling van deze kosten vertoonde de voorgaande jaren een relatie met de ontwikkeling van de netto-omzet. We zien door de stijging van inzet van inhuur van uitzendkrachten (2023: € 730.000) dat de kosten sneller stijgen t.o.v de opbrengst. De grootste post hierin komt door de groenactiviteiten, maar ook bij groepsdetachering en in de facilitaire dienstverlening speelt dit.

2.4.3.4 Lonen, salarissen en sociale lasten

	2023	2022
Lonen en salarissen	9.571	8.021
Sociale lasten		
Sociale lasten	1.619	1.397
Pensioenpremies	753	623
Totaal	**2.372**	**2.020**

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

De stijging van de kosten van lonen en salarissen heeft te maken met de cao-maatregelen en door een doorgroei in treden. De reguliere formatie is in 2023 gemiddeld 103,5 fte (2022 gem. 103,0 fte).

	2023 gemiddelde aantallen	2023 gemiddelde fte	2022 gemiddelde fte
Werkzaam bij Midzuid B.V. (inclusief ambtelijke medewerkers	118,23	102,26	100,98
Werkzaam bij Midzuid A.I.D. B.V.			
- Nieuw beschut	103,69	81,48	72,73
- Participatiebanen	80,54	62,09	54,45
- Overig personeel	2,00	1,25	2,25
Totaal MidZuid A.I.D. B.V.	186,23	144,82	129,43
SW medewerkers (inclusief begeleid werken) in dienst bij GR WAVA	432,54	356,02	378,74
Totaal werkzaam binnen Nederland	737,00	603,10	609,15
Totaal werkzaam buiten Nederland	0	0	0
Totaal	737,00	603,10	609,15

2.4.3.5 Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

	2023	2022
Afschrijvingen materiële vaste activa	221	218
Totaal	**221**	**218**

Dit betreft afschrijvingen op materiële vaste activa. De stijging van de afschrijvingskosten ten opzichte van 2022 heeft te maken uitbreiding van vervoersmiddelen en aanschaf nieuwe keukeninrichting.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

2.4.3.6 Overige bedrijfskosten

	2023	2022
Kosten dienstverlening groep	655-	331-
Inhuurkosten extern personeel	137	115
Overige personeelskosten	29-	57
ESF scholingskosten	-	-
Indirecte productiekosten	197	207
Huur- en leasekosten	444	432
Kosten doorbelasting gebouwen van GR WAVA	930	501
Onderhoudskosten	266	250
Energieverbruik	235	245
Belasting en verzekeringen	211	191
Verkoopkosten	23	13
Telefoon	56	62
Abonnementen en contributies	64	43
IT-infrasctructuur	845	778
Reis- en verblijfkosten	0	1
Kantinekosten	36	37
Accountantskosten	38	24
Advieskosten	77	50
Dotatie voorzieningen dubieuze debiteuren	6-	-
Overig	90	196
Totaal	**2.960**	**2.870**

De kosten van dienstverlening groep betreft de doorbelasting het subsidieresultaat nieuw beschut werk en nieuwe doelgroepen, welke in 2023 negatief is, vanuit MidZuid B.V. naar GR WAVA.
Onder de overige personeelskosten was in 2022 een dotatie opgenomen aan de personeelsvoorziening, terwijl dit in 2023 niet aan de orde is. Dit verklaart het verschil tussen beide jaren.
Kosten doorbelasting gebouwen van GR WAVA bevat de energiekosten welke zijn gestegen t.o.v. 2022. De stijging in de huur- en lease kosten zit in de huur van vervoermiddelen, mede door de lange levertijden op nieuwe vervoermiddelen. De onderhoudskosten zijn t.o.v. 2022 gestegen door de hogere prijzen en meer incidenteel onderhoud. De kosten voor de IT-infrastructuur zijn met name de gestegen kosten van de IT-leveranciers. De energiekosten bevat alleen de energiekosten van externe locaties. In de overige bedrijfskosten is een incidentele post begrepen van € 10.000 betreffende werkstap.

2.4.3.7 Andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten, rentelasten en soortgelijke kosten

	2023	2022
Ontvangen rente overig	1	1
Totaal baten	**1**	**1**
Betaalde rente overig	4-	0-

2.4.3.8 Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening

MidZuid maakt gebruik van de SW-vrijstelling voor de vennootschapsbelasting. Hierdoor is er geen verplichting vennootschapsbelasting af te dragen over positieve resultaten. Echter houdt dit ook in dat er geen verliesverrekening plaats kan vinden, waardoor er geen actieve belastinglatentie wordt opgenomen in de jaarrekening voor het negatieve resultaat.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

3. Enkelvoudige jaarrekening 2023

3.1 Enkelvoudige balans per 31 december 2023 (voor resultaatbestemming)

(bedragen x € 1.000)

		31-12-2023		31-12-2022
ACTIVA				
VASTE ACTIVA				
Materiële vaste activa				
machines en installaties	44		59	
andere vaste bedrijfsmiddelen	844		844	
		888		**903**
Financiële Vaste Activa (3.3.2.1.)				
deelneming Midzuid A.I.D. B.V.	0		0	
VLOTTENDE ACTIVA				
Vorderingen (3.3.2.2)				
op handelsdebiteuren	1.753		2.049	
op groepsmaatschappijen	-		22	
overige vorderingen	36		229	
		1.789		**2.300**
Liquide middelen (3.3.2.3)	560		380	
		560		**380**
TOTAAL ACTIVA		**3.237**		**3.584**

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

(bedragen x € 1.000)

		31-12-2023		31-12-2022
PASSIVA				
Eigen vermogen				
gestort en opgevraagd kapitaal	91		91	
agioreserve	17.444		17.444	
overige reserves	17.250-		16.277-	
resultaat WSP	-		119-	
onverdeelde resultaat (3.3.2.4)	1.819-		853-	
		1.534-		**285**
Voorzieningen (3.3.2.5)				
Voorziening deelneming in MidZuid AID B.V.	9		9	
Voorziening personeel			131	
		9		**140**
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar) 3.3.2.6				
schulden aan leveranciers en handels-kredieten	606		596	
schulden aan participanten	2.301		845	
belastingen en premies sociale verzekeringen	1.008		880	
overige schulden	285		250	
overlopende passiva	563		587	
		4.763		**3.159**
TOTAAL PASSIVA		**3.237**		**3.584**

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

3.2 Enkelvoudige winst- en verliesrekening 2023

(bedragen x € 1.000)

		2023		2022
Netto-omzet	**11.031**		**10.279**	
overige bedrijfsopbrengsten	5.272		4.488	
Som der bedrijfsopbrengsten		**16.302**		**14.767**
kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	3.001		2.609	
lonen, salarissen en sociale lasten (3.3.3.1)	7.625		6.666	
afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	221		218	
overige bedrijfskosten (3.3.3.2)	7.278		6.245	
Som der bedrijfslasten		**18.125**		**15.738**
Bedrijfsresultaat (na som der bedrijfslasten)		**1.823-**		**971-**
andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten		4		0
rentelasten en soortgelijke kosten		1-		1-
Resultaat uit bedrijfsuitoefening voor belastingen		**1.819-**		**972-**
belastingen resultaat uit bedrijfsuitoefening (2.4.3.8)		-		-
aandeel in winst/verlies van ondernemingen waarin wordt deelgenomen (3.3.3.3)		-		-
Resultaat na belastingen		**1.819-**		**972-**

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

3.3 Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

De in de toelichting vermelde bedragen zijn, tenzij anders vermeld, in € 1.000.

3.3.1 Algemeen

3.3.1.1 Algemene grondslagen het opstellen van de enkelvoudige jaarrekening

Algemeen

De enkelvoudige jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving.
Voor de algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening, de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat, alsmede voor de toelichting op de onderscheiden activa en passiva en de resultaten wordt, voor zover hierna niet anders wordt vermeld, verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening (zie paragraaf 2.4).

3.3.2 Toelichting op de enkelvoudige balans

Zoals in paragraaf 3.3.1.1 is aangegeven worden alleen de posten die (qua bedrag) afwijken van de geconsolideerde cijfers hierna nader toegelicht. Voor de overige posten wordt verwezen naar de geconsolideerde cijfers.

3.3.2.1 Financiële vaste activa

Deelnemingen

De deelneming in de balans betreft MidZuid Arbeids Integratie Diensten B.V. Deze B.V. is met name belast met bedrijfsactiviteiten gericht op het integreren van mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt. De kosten van de inzet van het haar ter beschikking staande personeel wordt doorbelast aan MidZuid B.V..

Lijst van deelnemingen

Navolgende 100% deelnemingen zijn gewaardeerd tegen nettovermogenswaarde.	*Kapitaal*
MidZuid Arbeids Integratie Diensten B.V. te Oosterhout (MidZuid AID)	100%

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Waardering MidZuid AID B.V.

Het gehele in de deelneming MidZuid AID B.V. geïnvesteerde aandelenkapitaal is per balansdatum voorzien. Het betreft hier een bedrag groot € 18.151.

Achtergestelde leningen aan groepsmaatschappijen

MidZuid Arbeids Integratie Diensten B.V.	
Saldo 1 januari 2023	€ 227.000
Mutaties boekjaar	€ 0
Saldo 31 december 2023	€ 227.000

De tekorten van de deelneming uit het verleden zijn van dien omvang dat zij groter zijn dan de omvang van de lening. Omdat MidZuid AID B.V. geen winst maakt, noch verwacht mag worden dat er in de toekomst winst gemaakt gaat worden, is de lening gesaldeerd met het tekort. Het resterend saldo is in zijn geheel voorzien, zie ook 3.3.2.5.

Het verloop van de post financiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

Gestort kapitaal deelneming	€ 18.151
Negatieve reserves deelneming	€ 253.952-
Negatief eigen vermogen deelneming	€ 235.801-
Afwaardering achterstelde lening aan deelneming	€ 227.000
Negatieve waarde deelneming	€ 8.801
Voorziening deelneming	€ 8.801-
Boekwaarde deelneming 1 januari 2023	€ 0
Mutaties 2023	€ 0
Boekwaarde deelneming 31 december 2023	€ 0

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

3.3.2.2 Vorderingen

	31-12-2023	31-12-2022
Vorderingen op handelsdebiteuren		
Debiteuren derden	1.764	2.066
Voorziening voor oninbaarheid	11-	17-
Totaal	**1.753**	**2.049**
Vorderingen op participanten		
Rekening-courant aandeelhouder GR WAVA	-	-
Rekening-courant Midzuid A.I.D. BV	-	22
Totaal	**-**	**22**
Overige vorderingen		
Vooruit betaalde kosten	35-	85
Vordering op gemeenten	86	0
Voorschot personeel	2	0
Overlopende activa	17-	144
Totaal	**36**	**229**

De post debiteuren heeft een looptijd van minder dan 1 jaar.

De rekening-courant met MidZuid A.I.D. B.V. betreft een renteloze vordering, welke voor onbepaalde tijd is aangegaan.

3.3.2.3 Liquide middelen

	31-12-2023	31-12-2022
Banken	559	379
Kassen	1	1
Totaal	**560**	**380**

3.3.2.4 Eigen vermogen, onverdeelde winst

Voorstel resultaatbestemming boekjaar 2023

In de algemene bestuursvergadering waarin de jaarrekening wordt vastgesteld zal een voorstel voor de bestemming van het negatieve resultaat over 2023 ad € 1.750.000 worden gedaan. Dit zal gebeuren in combinatie met het resultaat van de GR WAVA. In dit voorstel zal tevens de bestemming van het resultaat van WSP Dongemond bijlage 1 worden betrokken, waarbij het dagelijks bestuur formeel over de bestemming van het resultaat van het WSP gaat.

pwc PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

3.3.2.5 Voorzieningen

	31-12-2023	31-12-2022
Voorziening deelneming in Midzuid A.I.D. BV		
Negatief eigen vermogen Midzuid A.I.D. BV	236	236
Af: Achtergestelde lening Midzuid A.I.D. BV	227	227
Totaal	**9**	**9**

MidZuid AID B.V. had per saldo een negatief eigen vermogen bij aanvang van het boekjaar, bestaande uit een geplaatst aandelenkapitaal van € 18.151 en reserves ten bedrage van € 253.952 negatief. Het saldo, groot € 235.801, zoals voorzien aan het begin van het boekjaar is ongewijzigd gebleven. De activiteiten van MidZuid AID B.V. bestaan uitsluitend uit het verlonen van medewerkers. MidZuid AID B.V. kan deze kosten voor 100% doorberekenen aan MidZuid B.V.; hierdoor is het resultaat nihil. Als gevolg hiervan vindt er geen mutatie in de omvang van de voorziening plaats. MidZuid B.V. heeft een art. 2.403 BW garantieverklaring voor MidZuid AID B.V. afgegeven, dientengevolge is MidZuid B.V. volledig verantwoordelijk voor de resultaten van MidZuid AID B.V.. Deze voorziening heeft daarmee een resterende looptijd van langer dan 1 jaar. Het verschil met de geconsolideerde jaarrekening bestaat uit de daar opgenomen personeelsvoorziening. Voor het verloop hiervan verwijzen wij naar paragraaf 2.4.2.5.

Voor de toelichting op de Voorziening personeel wordt naar de toelichting op de geconsolideerde balans verwezen.

3.3.2.6 Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)

De opbouw van deze post is als volgt:

	31-12-2023	31-12-2022
Schulden aan leveranciers en handelskredieten		
Handelscrediteuren derden	606	596
Schulden aan overige verbonden maatschappijen	-	-
Totaal	**606**	**596**
Schulden aan participanten		
Rekening-courant aandeelhouder GR WAVA	2.207	845
Rekening-courant Midzuid A.I.D. BV	94	-
Totaal	**2.301**	**845**

	31-12-2023	31-12-2022
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Loonheffingen	399	380
Omzetbelasting	609	501
Totaal	**1.008**	**880**

	31-12-2023	31-12-2022
Overige schulden		
te betalen vakantiegelden	285	250
Totaal	**285**	**250**
Overlopende passiva		
Verplichting vakantiedagen	489	383
Personele verplichtingen	1	83
Vooruit gefactureerde omzet	-	-
Vooruit gefactureerde huur	0-	0-
Overige overlopende passiva	73	122
Totaal	**563**	**587**

De rekening-courant met GR WAVA betreft een renteloze schuld, welke voor onbepaalde tijd is aangegaan. In verband met de garantstelling van GR WAVA voor de tekorten van MidZuid B.V. is deze schuld in de praktijk niet direct opeisbaar.

De rekening-courant met MidZuid A.I.D. B.V. betreft een renteloze schuld, welke voor onbepaalde tijd is aangegaan.

3.3.3 Toelichting op de enkelvoudige winst- en verliesrekening

Zoals in paragraaf 3.3.1.1. is aangegeven worden alleen de posten die (qua bedrag) afwijken van de geconsolideerde cijfers hierna nader toegelicht. Voor de overige posten wordt verwezen naar de geconsolideerde cijfers.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

3.3.3.1 Lonen, salarissen en sociale lasten

	2023	2022
Lonen en salarissen	6.103	5.326
Sociale lasten		
Sociale lasten	1.003	897
Pensioenpremies	518	443
Totaal	**1.522**	**1.340**

In de toelichting op de geconsolideerde cijfers is bij de lonen, salarissen en sociale lasten een overzicht opgenomen van de aantallen medewerkers (en fte's), waarnaar wordt verwezen.

3.3.3.2 Overige bedrijfskosten

	2023	2022
Kosten dienstverlening groep	3.691	3.066
Inhuurkosten extern personeel	137	115
Overige personeelskosten	57-	35
ESF scholingskosten	-	-
Indirecte productiekosten	197	207
Huur- en leasekosten	444	432
Huur gebouwen van GR WAVA	930	501
Onderhoudskosten	266	250
Energieverbruik	235	245
Belasting en verzekeringen	211	191
Verkoopkosten	23	13
Telefoon	56	62
Abonnementen en contributies	64	43
IT-infrastructuur	845	778
Reis- en verblijfkosten	0	1
Kantinekosten	36	37
Accountantskosten	38	24
Advieskosten	77	50
Dotatie voorzieningen dubieuze debiteuren	6-	-
Overig	90	196
Totaal	**7.278**	**6.245**

Voor een toelichting op bovenstaande cijfers wordt verwezen naar de geconsolideerde jaarrekening. De enige verschillen ten opzichte van de geconsolideerde cijfers betreft de kosten dienstverlening groep en overige personeelskosten.

3.3.3.3 Aandeel in winst/verlies van ondernemingen waarin wordt deelgenomen

Het resultaat deelnemingen betreft het resultaat van MidZuid AID. MidZuid AID berekent alle kosten die zij maakt zonder opslag door aan MidZuid. Hierdoor is het resultaat op de deelneming nihil.

pwc PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

3.4 Overige toelichtingen

3.4.1 Beloning bestuurders

Ultimo 2023 is één statutair directeur, de heer J.G. Rooijmans, benoemd. Hij is per 1 juli 2021 in dienst getreden bij de MidZuid B.V. In die hoedanigheid is hij ook bestuurder bij GR Wava. De directeur ontvangt geen bezoldiging vanuit GR WAVA. Omdat de onderneming slechts één statutair directeur heeft, wordt ingevolge de bepalingen van BW 2:383 lid1 hier geen nadere opgave gedaan van de bestuurdersbeloningen.

3.4.2 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan, die van materieel belang zijn op de cijfers over het boekjaar 2023.

Opgemaakt d.d. 27 juni 2024.

Drs. J.G. (Jos) Rooijmans MSc
Algemeen directeur

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

4. Overige gegevens

4.1 Statutaire bepaling resultaatbestemming

Artikel 16

1. De winst staat ter vrije beschikking van de Algemene Vergadering.
2. De vennootschap kan aan de aandeelhouders en andere gerechtigden tot de voor uitkering vatbare winst slechts uitkeringen doen voor zover het eigen vermogen groter is dan het gestorte en opgevraagde deel van het kapitaal vermeerderd met de reserves die krachtens de wet moeten worden aangehouden.
3. Uitkering van winst geschiedt na de vaststelling van de jaarrekening waaruit blijkt dat zij geoorloofd is.
4. Bij de berekening van de winstverdeling tellen de aandelen die de vennootschap in haar eigen kapitaal houdt niet mede, tenzij deze aandelen belast zijn met een vruchtgebruik of daarvan met medewerking van de vennootschap certificaten zijn uitgegeven.
5. De vennootschap mag tussentijds slechts uitkeringen doen, indien aan het vereiste van lid 2 is voldaan.

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

4.2 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Bijlagen

Bijlage I Financiële verantwoording WSP Dongemond 2023

Met ingang van 2018 wordt, op basis van de met de deelnemende gemeenten gesloten dienstverleningsovereenkomst, voor WSP Dongemond een afzonderlijke verantwoording gemaakt. Vanaf 2023 worden de opbrengsten en kosten geïntegreerd in de jaarrekening van MidZuid B.V. en wordt in deze bijlage apart de financiële verantwoording van WSp Dongemond opgenomen. De werkelijke en begrote cijfers over 2023 zijn in onderstaand overzicht opgenomen.

*Bedragen * € 1.000*	**Werkelijk 2023**	**Begroting 2023**	**Werkelijk 2022**
Kosten			
Personele kosten voor aansturing, accountmanagement, nazorg en administratieve ondersteuning	650	718	635
Inhuur jobcoaching	38	38	33
Organisatie banenbeurzen / verkoopkosten	5	15	9
Bijdrage in regionale kosten	-	-	-
Uitvoeringskosten:			
- gebruik kantoorruimten	17	18	17
- kosten ICT en telefonie	47	47	47
- auto- en reiskosten	47	48	52
- diversen (kantoorbenodigdheden e.d.)	25	18	17
- kosten overhead	41	41	39
Totaal kosten	871	943	848
Opbrengsten			
Opbrengsten uit externe financieringsbronnen	106	30	73
Opbrengsten uren projecten en inzet extern		143	
Opbrengst subsidies		40	
Gemeentelijke bijdrage	730	730	656
Totaal opbrengsten	836	943	729
Saldo (+ = batig)	-34	-	-119

Ten opzichte van de begroting is sprake van een negatief resultaat van € 34.000. Deze afwijking betreft vooral de opbrengsten uit externe financieringsbronnen. Deze laatste betreffen subsidies voor projecten.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Bijlage 2 Overzicht gelieerde partijen

Omzet januari t/m december 2022, per deelnemende gemeente

	Detachering	Publieke dienstverlening	Facilitaire dienstverlening	Beschermd werk incl dagbesteding	Totaal werkzaamheden	Participatie	Bijdrage WIW en Beschut werken trajecten	WSP	Totaal per gemeente
Gemeente Altena	19.831	2.159.540	265.960	4.790	2.450.121	373.995	633.224	217.260	3.674.600
Gemeente Drimmelen		1.463.563	86.773		1.550.336	156.068	167.461	90.884	1.964.749
Gemeente Geertruidenberg		912.059	89.905		1.001.964	368.623	367.201	111.517	1.849.305
Gemeente Oosterhout	95.436	1.928.841	245.550	1.367	2.271.194	284.811	796.798	310.339	3.663.142
Totaal per activiteit	**115.267**	**6.464.003**	**688.188**	**6.157**	**7.273.615**	**1.183.497**	**1.964.684**	**730.000**	**11.151.796**

Opbrengsten en kosten vanuit GR WAVA

Opbrengsten	
Subsidie begeleid werken	780
Geleverde diensten:	
Groen	1828
Facilitair	106
Totaal opbrengsten	**2714**
Kosten	
Doorbelasting staf	-
Huur	1.134
Totaal kosten	**1.134**

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Nota voor het bestuur

Aan: Algemeen Bestuur MidZuid
Van: Dagelijks Bestuur MidZuid
CC:
Betreft: Herziene begroting 2024

Bijlagen:
1. Herziene begroting 2024
2. Aanbiedingsbrief inclusief reactie op zienswijzen

Voorstel

Het stuk wordt geagendeerd:

1. Ter vaststelling

Voorstel

Het algemeen bestuur wordt voorgesteld om:

1) kennis te nemen van de aangeboden herziene begroting 2024; en tevens
2) kennis te nemen van de binnengekomen zienswijzen inclusief de reactie daarop;
3) in te stemmen met de aangeboden herziene begroting 2024 en deze als zodanig vast te stellen; en tevens
4) in te stemmen de reactie op de binnengekomen zienswijzen en deze als zodanig vast te stellen;
5) overeenkomstig de bepalingen in de Wet Gemeenschappelijke Regelingen de herziene begroting 2024 inclusief zienswijzen en de reactie daarop aan de raden van de deelnemende gemeenten evenals aan de provincie te versturen.

Midzuid B.V.
T.a.v. het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur
Wilhelminakanaal Noord 3
4902 VR OOSTERHOUT

28 juni 2024

Referentie: NLE00028275.1.1

Betreft: jaarrekening en controleverklaring 2023

Geacht bestuur,

Hierbij ontvangt u een gestempeld exemplaar van de jaarrekening 2023 en onze getekende controleverklaring gedateerd 28 juni 2024. Ook zenden wij u één afschrift van bovengenoemde controleverklaring.

De controleverklaring, die is voorzien van een digitale handtekening, dient te worden opgenomen in de 'overige gegevens' bij de originele, door de leden van het dagelijks bestuur ondertekende, jaarrekening. Dit origineel is bestemd voor uw eigen archief. Een afschrift van de controleverklaring is voorzien van de naam van de externe accountant, echter zonder handtekening. Wij bevestigen u akkoord te gaan met het opnemen van een afschrift in de 'overige gegevens' bij een kopie van de jaarrekening 2023, die identiek is aan het bijgevoegde gestempelde exemplaar.

Ondertekening en vaststelling van de jaarrekening

Eén exemplaar van de jaarrekening (met daaraan toegevoegd het bestuursverslag en de 'overige gegevens') dient te worden ondertekend door de leden van het dagelijks bestuur en door de leden van het algemeen bestuur voordat de jaarrekening wordt aangeboden aan de algemene vergadering van Midzuid B.V. De jaarrekening dient te worden vastgesteld door de algemene vergadering van Midzuid B.V. Deze vaststelling dient te worden genotuleerd.

Indien de jaarrekening niet binnen 45 dagen na de datum van afgifte van onze controleverklaring wordt vastgesteld, vervalt onze toestemming om onze controleverklaring in de 'overige gegevens' bij de jaarrekening op te nemen. Wij verzoeken u in dat geval contact met ons op te nemen om de situatie te bespreken.

Wij verzoeken u een kopie van het ondertekende exemplaar van de jaarrekening aan ons toe te sturen voor ons dossier.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Boschdijktunnel 10, 5611 AG Eindhoven, Postbus 6365, 5600 HJ Eindhoven
T: 088 792 00 40, F: 088 792 94 13, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Gebeurtenissen na balansdatum

Indien er, vóór vaststelling van de jaarrekening, omstandigheden met belangrijke financiële gevolgen voor de vennootschap (gebeurtenissen na balansdatum) blijken, dient de jaarrekening te worden aangepast. Uiteraard vervalt in die situatie onze bovengenoemde toestemming.

Toestemming openbaarmaking controleverklaring en daaraan verbonden voorwaarden

Wij bevestigen u ermee akkoord te gaan om een afschrift van onze controleverklaring openbaar te maken tezamen met de volledige jaarrekening (met daaraan toegevoegd het bestuursverslag en de 'overige gegevens'), mits de opgemaakte jaarrekening ongewijzigd wordt vastgesteld door de algemene vergadering van Midzuid B.V.

Indien u de jaarrekening en een afschrift van de verklaring opneemt op het internet, dient u te waarborgen dat deze goed zijn afgescheiden van andere informatie op de internetsite. Afscheiding kan bijvoorbeeld plaatsvinden door de jaarrekening in niet-bewerkbare vorm als een afzonderlijk bestand op te nemen of door een waarschuwing op te nemen indien de lezer de jaarrekening verlaat ('U verlaat de beveiligde, door de accountant gecontroleerde jaarrekening').

Deponeringsplicht

De jaarrekening moet binnen zeven maanden na afloop van het desbetreffende boekjaar zijn vastgesteld of indien door de algemene vergadering van Midzuid B.V. uitstel is verleend voor het opmaken van de jaarrekening, moeten de vaststelling en deponering uiterlijk twaalf maanden na afloop van het desbetreffende boekjaar plaatsvinden. Uiterlijk acht dagen na vaststelling van de jaarrekening moet deponering in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel plaatsvinden.

Indien u de jaarrekening (met daaraan toegevoegd het bestuursverslag en de 'overige gegevens') zonder aanpassingen deponeert in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel, gaan wij ermee akkoord dat onze controleverklaring gedateerd 28 juni 2024 bij de jaarrekening 2023 wordt gepubliceerd als onderdeel van de te deponeren stukken mits dit binnen 45 dagen na de datum van afgifte van onze controleverklaring geschiedt.

Indien dit niet het geval is, bijvoorbeeld door het verstrijken van de termijn van 45 dagen, de toepassing van eventuele vrijstellingen en/of artikel 2:394 lid 4 BW, en/of vanwege deponering via XBRL of andere aanpassingen in de te deponeren stukken, verzoeken wij u contact met ons op te nemen ten behoeve van onze toestemming voor openbaarmaking van onze controleverklaring bij de te deponeren stukken.

Wij willen u erop wijzen dat het deponeren van de stukken wettelijk verplicht is en dat het niet deponeren bij wet strafbaar is gesteld. In bepaalde gevallen kan het niet deponeren er zelfs toe leiden dat u als bestuurder persoonlijk aansprakelijk gesteld wordt.

De te deponeren stukken zelf hoeven niet persoonlijk door de leden van het dagelijks bestuur en de leden van het algemeen bestuur ondertekend te worden. Met het oog op het risico van identiteitsfraude adviseren wij u geen stukken te deponeren die voorzien zijn van een handtekening. U dient de datum van vaststelling van de jaarrekening op het gedeponeerde exemplaar aan te geven.

Kwaliteit IT-omgeving

Op grond van artikel 2:393 lid 4 BW is de accountant verplicht om zijn bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking te rapporteren. In het kader van onze controle van de jaarrekening hebben wij geen aangelegenheden te melden als gevolg van onze controlewerkzaamheden.

De verantwoordelijkheid met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking ligt primair bij het dagelijks bestuur van Midzuid B.V. Het doel van onze jaarrekeningcontrole is het vormen van een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening als geheel. Het is niet de doelstelling van een jaarrekeningcontrole om zekerheid te verschaffen over de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of delen daarvan.

Wij zijn niet gevraagd een separaat onderzoek uit te voeren naar de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of delen daarvan. Wij wijzen u erop dat, als wij aanvullende werkzaamheden zouden hebben verricht naar de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of delen daarvan, wij wellicht aanvullende bevindingen zouden hebben en hebben gerapporteerd die voor u van belang zijn.

Fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude en onjuistheden berust bij het dagelijks bestuur. Het algemeen bestuur ziet erop toe dat het dagelijks bestuur hiertoe adequate procedures volgt en actie onderneemt als daartoe aanleiding bestaat. Als uw accountant hebben wij de verantwoordelijkheid om risico's van fraude te herkennen, voor zover deze risico's kunnen leiden tot materiële fouten in de jaarrekening.

Zouden wij tijdens de controlewerkzaamheden een fraude hebben ontdekt, dan zouden wij deze aan u hebben gerapporteerd. Indien, in het geval van fraude van materieel belang ten aanzien van de financiële verantwoording, door u geen adequate maatregelen worden getroffen, zijn wij gehouden hiervan melding te maken bij de bevoegde autoriteiten.

Tijdens onze controle van de jaarrekening 2023 zijn ons geen aanwijzingen van fraude gebleken.

Wij zijn graag bereid tot het geven van een nadere toelichting.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Annemarie Kros

A.C.M. Kros RA
director

Bijlagen

MIDZUID

werkt voor iedereen

Eerste herziene begroting 2024
Bestendige lijn naar de toekomst

Wij zijn MidZuid

MidZuid is er voor alle mensen in onze regio die een duwtje in de rug nodig hebben naar werk. Ze zijn klaar voor het werkproces, maar kunnen zonder hulp de afstand niet overbruggen. Wij bieden die hulp. Alles wat we doen draagt eraan bij dat zoveel mogelijk mensen zo dicht mogelijk bij werk komen. Ze dragen bij, hebben betekenis en zijn daardoor waardevol onderdeel van de maatschappij.

We zijn een kei in het begeleiden naar werk. Omdat we ons altijd richten op wat iemand wél kan en wil. We zijn er namelijk van overtuigd dat er altijd wat kan. Ieder op zijn tempo met de juiste ondersteuning en begeleiding. We laten mensen inzien dat er meer uit jezelf te halen is dan dat je dacht dat erin zat.

We herkennen het als iemand nog niet klaar is voor het werkproces, ze hebben eerst andere hulp nodig. Dan verwijzen we door naar specialisten met de passende kennis uit ons netwerk. We bieden dat wat iemand op dat moment nodig heeft om de stap naar werk te kunnen maken. Dat kunnen we omdat we observeren, luisteren, praten.

Doordat we kijken naar de persoon en zijn situatie en veel kennis en kunde in huis hebben, kunnen we de juiste knoppen vinden om aan te draaien. De ene keer past een standaard-procedure prima en de andere keer proberen we iets nieuws als dat beter werkt. Dat doen we resultaatgericht. Soms is dat eenvoudig, soms vraagt het meer vindingrijkheid; wij zorgen dat het voor elkaar komt. En investeren continu in de ontwikkeling van onze medewerkers zodat ze dat ook als de besten kunnen blijven doen.

We zoeken of creëren samen met werkgevers in de regio passende werkplekken, we ontwikkelen mensen waar nodig. En je kunt ook bij MidZuid zelf aan het werk in bijvoorbeeld industrie, catering, schoonmaak en groenvoorziening.

Het mag duidelijk zijn dat samenwerken cruciaal is om ons werk goed te kunnen doen. Samen met degenen die we helpen naar werk, samen met de werkgevers in de regio, samen met andere specialisten, samen met de gemeente, samen komen we tot een passende duurzame oplossing.

MidZuid
Werkt voor iedereen

“Wat ik het mooiste vind? Dat ik mijn eigen geld verdien en dat ik elke dag mensen zie op mijn werk”.
Esmeralda van der Velden
Productiemedewerker bij MidZuid

Inhoudsopgave

1. Inleiding 6
2. Belangrijkste financiële ontwikkelingen 6
3. Wat mag het kosten in 2024 7

3.1. Beeld van de financiële ontwikkeling 2023/2024 7
3.2. Belangrijkste uitgangspunten in de herziene begroting 7
3.3. De herziene begroting 2024 op hoofdlijnen 8
3.4. De herziene begroting 2024 in cijfers en de toelichting per onderdeel 8

3.4.1. Herziene begroting 2024 WAVA 9
3.4.2. Meerjarenperspectief 2024-2027 WAVA 11
3.4.3. Herziene begroting 2024 WAVA 12

3.5. Kosten en besparingen 21

3.5.1. Ontwikkelingen in bestaande regelgeving 21
3.5.2. Overige ontwikkelingen 22
3.5.3. Indexeringen overige kosten 23
3.5.4. Recapitulatie 23
3.5.5. Maatregelen en kansen 24
3.5.6. Ontwikkeling gemeentelijke bijdragen MidZuid versus besparingen 25

4. Jaarplan en begroting 2024 WSP 27

4.1. Jaarplan 2024 27

4.1.1. Ontwikkelingen algemeen 27
4.1.2. Ontwikkelingen omtrent Technohub West-Brabant 28
4.1.3. Doelstelling 2024 28
4.1.4. Werkgeversdienstverlening en regionale aanpak 29

4.2. Begroting 2024 WSP 31
4.3. Toelichting op begroting WSP en verdeling gemeentelijke bijdrage 31

5. Overige paragrafen 35

5.1. Bedrijfsvoering 35

5.1.1. Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering 35
5.1.2. Ontwikkelingen in samenstelling personeel 35

5.2. Weerstandscapaciteit en risicobeheersing 36
5.3. Onderhoud kapitaalgoederen 41
5.4. Investeringen 42
5.5. Financiering 42

5.6. Verbonden partijen 44

6. Bijlagen 45

6.1. Bijlage 1: Inzicht in gemeentelijke bijdrage 45

6.2. Bijlage 2: (Financiële) uitgangspunten 47

1. Inleiding

Voor u ligt de herziene begroting van 2024. Sinds 2024 wordt in het begin van het jaar een uitgebreide begroting op gemaakt. Deze herziene begroting betreft een actualisatie van de begroting van MidZuid, welke op 7 juli 2023 door het algemeen bestuur is vastgesteld.

2. Belangrijkste financiële ontwikkelingen

De belangrijkste ontwikkeling in deze herziene begroting betreffen de stijgingen van de minimumlonen en de nieuwe cao-afspraken voor de cao SW, de nieuwe cao Aan de Slag en de cao Gemeenten. Waarbij vanuit de overheid zelf wordt aangegeven dat er voor de aanpassingen in de cao SW geen aanvullende beschikbare middelen beschikbaar worden gesteld.

Voor 2024 zien we de energiekosten weer dalen, maar nemen de ICT kosten fors toe door onder meer de doorbelasting van hogere beveiligingskosten. Ook diverse overige kosten stijgen in 2024 verder door als gevolg van indexeringen door onze toeleveranciers.

Om al deze kostenstijgingen op te kunnen vangen zijn onze tarieven, zowel richting het bedrijfsleven als richting onze gemeenten geïndexeerd met 9,8%, wat is gebaseerd op de loonstijgingen van onze medewerkers die vallen onder de cao Aan de Slag en de cao SW.

Vanuit de rijksoverheid is aangekondigd dat er voor de versterking van de SW-infrastructuur in 2024 extra geld beschikbaar komt. In eerste instantie incidenteel, maar in de communicatie van december 2023 is er ook budget gevonden om dit meerjarig in te zetten. Deze bedragen zijn meegenomen in deze begroting alsmede de aangekondigde verhoging van de begeleidingsvergoeding.

Voor de huisvesting is uitgegaan van de huidige situatie, dus tevens met daarbij de behorende uit te voeren onderhoudswerkzaamheden volgens het meerjarenonderhoudsplan (MJOP).

3. Wat mag het kosten in 2024

3.1. Beeld van de financiële ontwikkeling 2023/2024

Uit de halfjaarrapportage en de rapportage over het derde kwartaal 2023 blijkt dat het resultaat 2023 zich positief ontwikkelt. Het subsidieresultaat is gunstiger, doordat de meicirculaire én de septembercirculaire 2023 leidden tot hogere budgetten dan de septembercirculaire 2022, waarop de herziene begroting 2023 was gebaseerd. Dit moet grotendeels worden betiteld als een incidentele bate, die slechts beperkt doorwerkt naar 2024. Sterker nog, het structurele deel van deze verbeteringen dekt nog steeds niet de structurele verhogingen van het minimumloon voor onze medewerkers onder de cao SW. Van deze verhoging nemen we vanuit 2023 € 92.000 ongedekt mee naar 2024. Uit de incidentele verhoging in de circulaires van 2023 moet onder meer de verhoging van de lonen van de WSW-ers worden voldaan.
De budgetten voor 2024 e.v., zoals opgenomen in deze herziene begroting, zijn gebaseerd op de septembercirculaire 2023. Hieraan liggen meer actuele cijfers met betrekking tot de werkelijke personeelsbezetting ten grondslag. Voor 2024 is er een onderhandelingsovereenkomst voor de cao Aan de Slag en cao SW. Voor deze 'cao's is geen (structurele) financiële dekking geregeld. De lasten hiervan zijn meegenomen in de herziene begroting van 2024. Bij het opstellen van deze herziene begroting is rekening gehouden met de (financiële) ontwikkelingen die zich in 2023 hebben voorgedaan, waarbij de stijging van alle kosten ook MidZuid raken. Indexeringen van toeleveranciers met 8-12% zijn geen uitzondering meer. Naast deze algemene prijsstijgingen zit de uitdaging voor 2024 in de financiering van de stijging van de verbetering van de cao SW en de nieuwe cao aan de slag (inclusief stijging minimumloon). Dit raakt de organisatie direct met een lastenverzwaring van € 515.000. Dit heeft voor de diverse begrotingsposten tot aangepaste cijfers geleid. De extra toegezegde bijdrage vanuit het ministerie van SZW is meegenomen onder de WSW-subsidie In paragraaf 3.3. zijn de verschillen ten opzichte van de begroting in een overzicht weergegeven.

3.2. Belangrijkste uitgangspunten in de herziene begroting

1. Aantallen WSW is lager opgenomen dan het verloop van de meicirculaire 2023
2. Beschut werkplekken nemen toe met de taakstelling en ook na 2025 wordt deze stijgende lijn voortgezet
3. Instroom participatiebanen neemt per saldo (instroom minus uitstroom) met 5 werknemers per jaar toe
4. De indexeringen op de omzetten worden daadwerkelijk gerealiseerd

5. De WSW bijdrage is hoger op basis van de toezegging voor extra gelden door het ministerie van SZW voor 2024 voor versterking van de infrastructuur voor SW-bedrijven.
6. De herziene begroting is gebaseerd op de huidige huisvestingssituatie, waarbij door de onzekerheid van de huisvesting er op dit moment geen nieuwe grote huurders kunnen worden aangetrokken die de vertrekkende huurders compenseren. Met de huidige huuropzeggingen is rekening gehouden.

3.3. De herziene begroting 2024 op hoofdlijnen

Samengevat laat de herziene begroting 2024 de hierna opgenomen cijfers zien. Zie paragraaf 3.4 voor een meer gedetailleerde uitwerking.

*Bedragen * € 1.000*	Oorspronkelijke begroting 2024	Herziene begroting 2024	Verschil (+ = batig)
Subsidieresultaat wsw	-213	-225	**-/-**
Saldo nieuw beschut	-449	-312	**+**
Saldo P-banen	-822	-940	**-/-**
Subtotaal saldo alle doelgroepen	*-1.484*	*-1.477*	
Vaste lasten WAVA	-382	-425	**-/-**
	-1.866	-1.902	
Operationeel resultaat	-605	-771	**-/-**
Onvoorzien	-100	-100	
	-2.571	-2.773	**-/-**
Gemeentelijke bijdrage	2.290	2.491	

3.4. De herziene begroting 2024 in cijfers en de toelichting per onderdeel

De (herziene) begroting 2024 heeft betrekking op WAVA, omdat formeel gezien alleen de Gemeenschappelijke Regeling WAVA voor haar activiteiten een begroting(swijziging) moet opstellen. Aangezien de feitelijke activiteiten in belangrijke mate plaatsvinden via de 100% dochteronderneming MidZuid B.V. wordt, in het kader van de transparantie, ook inzicht gegeven in de begrote cijfers van MidZuid B.V. door in de toelichting op de begroting een geconsolideerde begroting van WAVA en MidZuid B.V. (met toelichting) op te nemen. De lijn in de presentatie uit de oorspronkelijke begroting 2024 is ook doorgezet in deze herziene begroting en geactualiseerd naar de huidige maatstaven. Concreet betekent dit dat in paragraaf 3.4.1 wordt ingegaan op de herziene begroting 2024 van WAVA en in paragraaf

3.4.2 op het geactualiseerde meerjarenperspectief van WAVA. Vervolgens wordt in paragraaf 3.4.3 nadere toelichtingen op de cijfers gegeven, waarbij tevens een overzicht wordt gegeven op de geconsolideerde cijfers van WAVA en MidZuid B.V.

3.4.1. Herziene begroting 2024 WAVA

Hierna wordt een overzicht gegeven van de oorspronkelijke begrotingscijfers 2024, zoals door het bestuur vastgesteld in juli 2023, en de aangepaste cijfers volgens de herziene begroting 2024. Verder zijn in dit overzicht ter vergelijking de cijfers van het bedrijfsplan 2023 opgenomen.

Herziene begroting 2024 WAVA

*Bedragen * € 1.000*	Begroting 2023 herzien	Begroting 2024	Begroting 2024 herzien
Subsidieresultaat wsw			
Rijkssubsidie	12.007	11.815	12.548
Begeleid werken	-596	-585	-778
Subsidie beschikbaar voor WAVA	11.411	11.230	11.770
Personeelslasten (na aftrek LIV)	-11.692	-11.257	-11.783
Vervoer doelgroep	-193	-186	-212
Totaal personeelskosten ca.	-11.885	-11.443	-11.995
Subsidieresultaat wsw	-474	-213	-225
Nieuw beschut			
Loonkostensubsidies	1.247	1.386	1.515
Personeelslasten (netto, na aftrek LIV)	-2.457	-2.749	-3.011
Subsidieresultaat nieuw beschut	-1.210	-1.363	-1.496
Begeleidingsvergoedingen	822	913	1.184
Saldo nieuw beschut	-389	-449	-312
Nieuwe doelgroepen (P-wet)			
Loonkostensubsidies	700	749	940
Personeelslasten (netto, na aftrek LIV)	-1.788	-1.923	-2.293
Subsidieresultaat nieuwe doelgroepen	-1.088	-1.175	-1.353
Begeleidingsvergoedingen	330	353	413
Saldo nieuwe doelgroepen	-757	-822	-940
Subtelling saldo alle doelgroepen	-1.620	-1.484	-1.477
Vaste lasten WAVA			
Gebouw	-737	-773	-828
Huuropbrengst derden	243	213	185
Doorbelast gebruik gebouwen	893	893	580
Rente lening BNG	-24	-164	-146
Energie	-551	-551	-217
Vaste lasten	-176	-382	-425
Overhead			
Personeelskosten	-	-	-
Doorbelasting naar MidZuid B.V.	-	-	-
Totaal	-	-	-
Overige bedrijfskosten	-22	-22	-22
Operationeel resultaat MidZuid B.V.	-558	-583	-749
Onvoorzien	-100	-100	-100
Resultaat voor gemeentelijke bijdrage	-2.477	-2.571	-2.773
Gemeentelijke bijdrage	1.985	2.290	2.491
Resultaat excl. incidentele baten en lasten	-492	-282	-283
Incidentele baten en lasten	-	-	-
Resultaat exploitatie WAVA	-492	-282	-283

3.4.2. Meerjarenperspectief 2024-2027 WAVA

In onderstaand overzicht staan de geactualiseerde meerjarencijfers van WAVA.

*Bedragen * € 1.000*	Begroting 2024 herzien	Meerjarenraming 2025	2026	2027
Subsidieresultaat wsw				
Rijkssubsidie	12.548	11.904	11.505	11.094
Begeleid werken	-778	-803	-827	-853
Subsidie beschikbaar voor WAVA	11.770	11.101	10.679	10.241
Personeelslasten (na aftrek LIV)	-11.783	-11.177	-10.631	-10.054
Vervoer doelgroep	-212	-195	-182	-169
Totaal personeelskosten ca.	-11.995	-11.372	-10.813	-10.222
Subsidieresultaat wsw	-225	-271	-134	19
Nieuw beschut				
Loonkostensubsidies	1.515	1.650	1.786	1.921
Personeelslasten (netto, na aftrek LIV)	-3.011	-3.302	-3.572	-3.842
Subsidieresultaat nieuw beschut	-1.496	-1.652	-1.786	-1.920
Begeleidingsvergoedingen	1.184	1.290	1.396	1.502
Saldo nieuw beschut	-312	-362	-390	-418
Nieuwe doelgroepen (P-wet)				
Loonkostensubsidies	940	997	1.054	1.110
Personeelslasten (netto, na aftrek LIV)	-2.293	-2.482	-2.622	-2.762
Subsidieresultaat nieuwe doelgroepen	-1.353	-1.485	-1.568	-1.652
Begeleidingsvergoedingen	413	438	463	488
Saldo nieuwe doelgroepen	-940	-1.046	-1.105	-1.164
Subtelling saldo alle doelgroepen	-1.477	-1.679	-1.629	-1.563
Vaste lasten WAVA				
Gebouw	-828	-827	-823	-818
Huuropbrengst derden	185	60	60	60
Doorbelast gebruik gebouwen	580	580	580	580
Rente lening BNG	-146	-197	-231	-264
Energie	-217	-217	-217	-217
Vaste lasten	-425	-601	-630	-659
Overhead				
Personeelskosten	-	-	-	-
Doorbelasting naar MidZuid B.V.	-	-	-	-
Totaal	-	-	-	-
Overige bedrijfskosten	-22	-22	-22	-22
Operationeel resultaat MidZuid B.V.	-749	-734	-746	-767
Onvoorzien	-100	-100	-100	-100
Resultaat voor gemeentelijke bijdrage	-2.773	-3.137	-3.127	-3.111
Gemeentelijke bijdrage	2.491	3.137	3.127	3.111
Resultaat excl. incidentele baten en lasten	-283	0	0	-0
Incidentele baten en lasten	-	-	-	-
Resultaat exploitatie WAVA	-283	0	0	-0

3.4.3. Herziene begroting 2024 WAVA

Uitgangspunten bij het opstellen van de herziene begroting
De bij het opstellen van de herziene begroting gehanteerde (financiële) uitgangspunten zijn uitgebreid toegelicht in bijlage 2, waarnaar wordt verwezen. Hieronder wordt eerst een toelichting gegeven op de specifieke cijfers van WAVA.

Subsidieresultaat WSW
Het subsidieresultaat in de begroting 2024 was gebaseerd op de septembercirculaire 2022. Uit de mei-/septembercirculaire 2023 kwam een gunstiger beeld naar voren, dat nagenoeg geheel te danken is aan de loon- en prijsaanpassing en een extra compensatie voor de gestegen minimumlonen voor de SW-medewerkers. De compensatie voor de loon- en prijsaanpassingen vertaalt zich door naar de algemene salarisontwikkeling van de SW-medewerkers, zodat dit batige effect vooral zichtbaar is in 2023. De structurele verbetering dekt de stijging van de minimumlonen niet, waardoor een ongedekte kostenpost mee gaat naar 2024 van € 92.000. Voor 2024 heeft verder de opengebroken cao SW een behoorlijke impact op de loonkosten van deze groep medewerkers. Er ontstaat een gat van € 198.000.

In onderstaande overzichten zijn de aantallen opgenomen waarmee rekening is gehouden in de herziene begroting. Daarbij wordt zowel een overzicht gegeven in fte's als in arbeidsjaren (aj). Het aantal aj is hoger dan het aantal fte, omdat in aj rekening wordt gehouden met de ernst van de handicap van de medewerkers. Een medewerker met de handicapcode 'ernstig' telt in aj's mee voor 1,25 fte. In de berekening van de subsidie wordt uitgegaan van aj's; in de berekening van de salariskosten van fte's. In onderstaand overzicht is zichtbaar dat het aantal SW-medewerkers steeds verder terugloopt. En dat daarmee de effecten van mei- en septembercirculaires steeds beperkter wordt.

Aantal uitgedrukt in fte's:

	Herziene Begroting 2024	**Begroting 2025**	**2026**	**2027**
Gemiddeld aantal fte in dienst bij WAVA	318,9	292,8	273,1	253,4
Gemiddeld aantal fte begeleid werken	22,2	22,3	22,3	22,3

Aantal uitgedrukt in arbeidsjaren (aj):

	Herziene Begroting	Begroting		
	2024	**2025**	**2026**	**2027**
Gem aantal AJ in dienst bij WAVA	331,0	304,0	283,5	263,0
Gem aantal AJ begeleid werken	22,7	22,8	22,8	22,8

In de brief van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 21 december 2023 met als kenmerk 2023-0000595931 wordt nogmaals de € 63,9 miljoen aangekondigd voor de verbetering van de sociale inftrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven en daarin wordt aangegeven dat deze na akkoord via de Rijksbijdrage WSW beschikbaar wordt gesteld in de meicirculaire 2024. Dit betekent voor MidZuid een bedrag van zo'n € 428.000 welke extra is opgenomen onder de te ontvangen Rijkssubsidie. Tevens is meerjarig € 400.000 opgenomen op basis van de beslisnota van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 14 december 2023, waarin een meerjarige bijdrage is opgenomen voor de verbetering van de Infrastructuur, waarop akkoord is van het ministerie van Financiën. Deze lijn is in de meerjarenraming meegenomen.

Nieuw beschut

De kosten en opbrengsten zijn voor wat betreft 2024 gebaseerd op het aantal medewerkers nieuw beschut volgens een publicatie van het Rijk van eind december 2022 in combinatie per het in juli 2019 gepubliceerde nieuwe in-groeipad. In onderstaand overzicht is de ontwikkeling van het aantal medewerkers nieuw beschut (o.b.v. 31 uur per week) weergegeven, uitgaande van een doorlopende stijging vanaf 2026.

Aantal uitgedrukt in fte's:

Medewerkers nieuw beschut	Herziene Begroting	Begroting			
	2024	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Gemiddelde jaarlijkse taakstelling	84	92	99	107	114

Uit de hiervoor opgenomen herziene begroting blijkt dat het resultaat op nieuw beschut werk iets verbeterd is. Echter zijn de loonkosten fors hoger. Dit komt met name door de nieuwe cao Aan de Slag, waarin de bruto lonen per 1 januari 2024 stijgen met 7,47% en de onkosten vergoeding sterk omhoog gaat. De definitieve aantallen zijn iets lager, maar in totaal levert deze cao Aan de Slag een hogere last op voor 2024 van € 155.000. Dat het saldo nieuw beschut werk uiteindelijk hoger uit komt dan in de initiële begroting heeft te maken met de

extra toegezegde begeleidingsvergoeding van € 2.157 per persoon. Dat levert een positief effect op van € 239.000. Uit het hiervoor opgenomen financieel meerjarenperspectief blijkt dat er een dalende lijn in het resultaat waar te nemen is naarmate de aantallen medewerkers in deze groep toenemen. Dit heeft ermee te maken dat een deel van de kosten van deze werknemers terug wordt verdiend door de arbeid die zij verrichten. Als de aantallen hoger worden neemt het negatieve subsidiebedrag toe, maar is er ook meer terugverdiencapaciteit beschikbaar, wat zich door vertaalt in behoud van omzet en daarmee tevens diversiteit in werkzaamheden bij de diverse PMC's .

Participatiebanen

Naast WSW en nieuw beschut werk wordt in de herziene begroting uitgegaan van het aanbieden van participatiebanen (P-banen) aan mensen die óf binnen de eigen organisatie (PMC's[1]) werken óf worden gedetacheerd. In de herziene begroting wordt uitgegaan van een groeiende groep in de komende jaren volgens onderstaand overzicht. Uitgangspunt van de ontwikkeling van de aantallen is de bestendige gedragslijn van de afgelopen jaren en de verwachte groei van de doelgroep op basis van het model van Berenschot van per saldo een stijging van 5 werknemers per jaar. In onderstaand overzicht is de ontwikkeling van aantallen medewerkers in participatiebanen weergegeven.

Aantal uitgedrukt in fte's

	Herziene Begroting	**Begroting**			
	2024	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Gemiddelde jaarlijkse taakstelling	64,04	67,90	71,76	75,62	79,48

Het subsidieresultaat op deze doelgroep is verslechterd. Dit komt door de stijging van de lasten door de nieuwe cao Aan de Slag, waarin de bruto lonen per 1 januari 2024 stijgen met 7,47%, een extra last van € 139.000. Verder gaan de onkostenvergoeding sterk omhoog. Uiteindelijk nemen de aantallen participatiebanen per saldo toe (instroom minus uitstroom). Dat levert op subsidieniveau een klein nadeel op, maar dat is voordelig voor de omzetontwikkeling binnen de PMC's met als gevolg dat daar meer capaciteit beschikbaar is, waardoor hogere instroom per saldo voordelig is voor het totaalresultaat van MidZuid. De toename van de aantallen betekent ook meer uitstroom, doordat we meer mensen naar regulier werk aan het begeleiden zijn. Als mensen vanuit een bijstandsuitkering in dienst komen via een participatiebaan, dan leidt dit voor de betrokken gemeente tot een besparing

[1] De term **product-marktcombinatie** (PMC) beschrijft de **combinatie** van een bepaald **product** met een bepaalde **markt**. Een voorbeeld hiervan is de afdeling Groen.

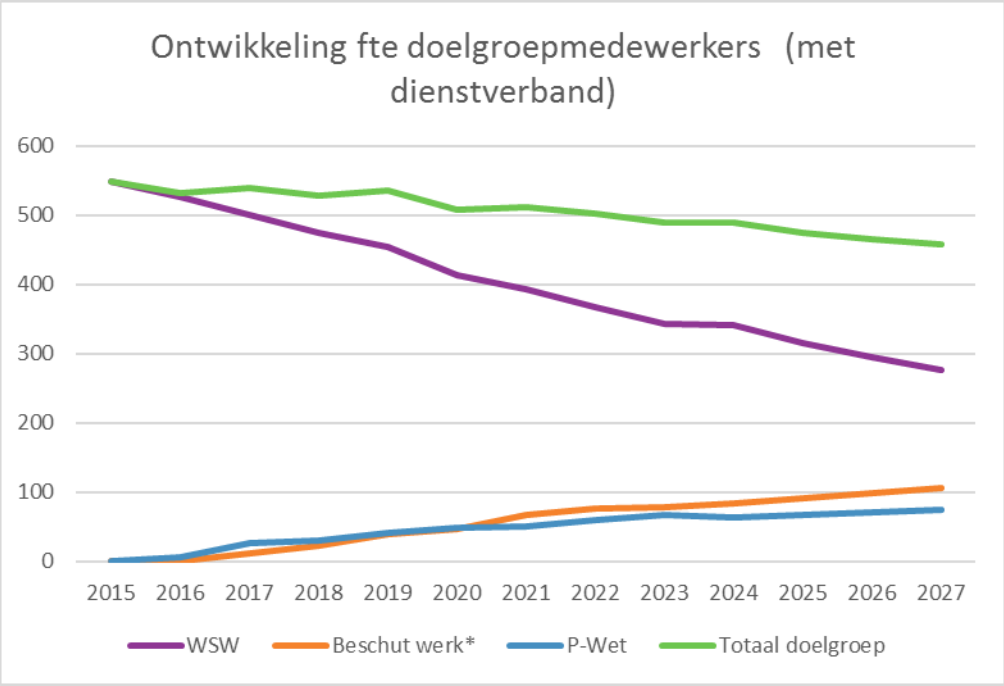
van de uitkeringslasten (verschil tussen uitkering en loonkostensubsidie). Met ingang van 2022 krijgen de gemeenten de loonkostensubsidie ook gecompenseerd op basis van T-1. Hiermee is het nog aantrekkelijker om loonkostensubsidie als instrument in te zetten. Dit voordeel is er niet als het bijvoorbeeld een niet uitkeringsgerechtigde ('Nugger') betreft. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat in het macrobudget BUIG een bedrag is opgenomen om voor deze groep (Nuggers) iets te organiseren, waarbij de voordelen voor een gemeente niet alleen op het financiële vlak moeten worden gezien.

Ontwikkeling doelgroepen samengevat

In het voorgaande is een overzicht gegeven van de geraamde ontwikkeling in het aantal fte uit de diverse doelgroepen. Hieronder is dit samengevat in één tabel op basis van Fte:

	Herziene begroting 2024	**2025**	**2026**	**2027**
Medewerkers WSW + beschut werk	341,1	315,1	295,4	275,7
Medewerkers nieuw beschut werk	84	92	99	107
Medewerkers Participatiebanen	64,04	67,9	71,76	75,62
Totaal in Fte	489,14	475	466,16	458,32

Deze gegevens zijn ter illustratie samengevoegd in onderstaande grafiek.

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de teruggang van WSW-medewerkers slechts voor een deel wordt opgevangen door medewerkers uit de andere doelgroepen. Overigens zien we in

de praktijk in 2023 dat het aantal P-banen iets hoger ligt dan begroot en dat het aantal nieuw beschut werk op taakstelling wordt gerealiseerd. In de ontwikkeling is wel duidelijk zichtbaar dat de WSW aantallen in 2020 sneller zijn gedaald dan voorzien. In de groene lijn is deze trendbreuk goed te zien. Dit heeft enerzijds met uitstroom te maken richting begeleid werk en anderzijds met uitstroom vanwege pensioen of eerder uitvallen vanwege ziekte of overlijden. In 2020 en daarna is dat ook duidelijk merkbaar geweest, al dan niet te wijten aan de coronapandemie. De uitstroom uit de WSW gaat met golven, waardoor er richting 2026 een daling van de doelgroep zichtbaar is. Langjarig wordt dit echter wel opgevangen als de instroom nieuw beschut werk en P-banen verder doorzet zoals deze zich afgelopen jaren heeft ontwikkeld.

Vaste lasten
De meest belangrijke ontwikkeling binnen de vaste lasten is de daling van de energielasten. Na de enorme piek in 2023 is deze voor 2024 weer iets lager. De gezamenlijke aanbesteding hiervoor in 2022 van SW-bedrijven via Cedris heeft niet geleid tot inschrijvingen. Dit betekent dat we voor 2023 e.v. jaren afhankelijk zijn geworden van de marktprijsontwikkeling. Deze is voor 2024 weer een stuk gunstiger. De daling is gebaseerd op de gefixeerde energietarieven voor 2024. De ontwikkeling die nu wel zichtbaar is en ook in de meerjarencijfers is de opzegging van huurders. Op basis van de nieuwbouwplannen van MidZuid zien we dat de huurders andere strategische keuzes maken waar het gaat om huisvesting. De rentelasten zijn lager dan begroot, doordat groot onderhoud wéér is uitgesteld, wat nu wel tegen kritieke waarde aan begint te lopen. Dit heeft de laatste jaren wel als bijeffect dat de incidentele onderhoudskosten stijgen. De doorbelasting van de vaste lasten aan de PMC's is gemaximeerd op € 580.000 (geïndexeerde bedrag met correctie voor de gedaalde energiekosten). Hier zit de gedachte achter, dat een overcapaciteit aan ruimte niet ongelimiteerd doorbelast kan worden aan de PMC's. Dat risico ligt bij de GR WAVA. Derhalve resteert er daar een kostenpost voor vaste lasten.

Overhead
De overhead had betrekking op de loonkosten van enkele reguliere medewerkers die een ambtelijke dienstbetrekking hadden binnen WAVA. Deze zijn met ingang van 2023 door pensionering niet meer in dienst. Zij waren werkzaam in (staf)functies die vallen binnen de definitie van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) met betrekking tot overhead.

Overige bedrijfskosten
Dit betreft de accountantskosten voor controle administratie en jaarrekening WAVA. Deze sluiten aan bij de reële bedragen.

Operationeel resultaat

Dit betreft per saldo het resultaat op de activiteiten die in MidZuid B.V. zijn uitgevoerd. Aan het einde van deze paragraaf wordt daarop nader ingegaan. Het in de begroting opgenomen operationeel resultaat is wat hoger dan hierna vermeld in de geconsolideerde cijfers, omdat de overige bedrijfskosten WAVA ook in het geconsolideerde operationeel resultaat worden meegenomen.

Onvoorzien

Deze post is, mede op aandringen van de provincie als toezichthouder, opgenomen om niet begrote bijzondere kosten op te kunnen vangen.

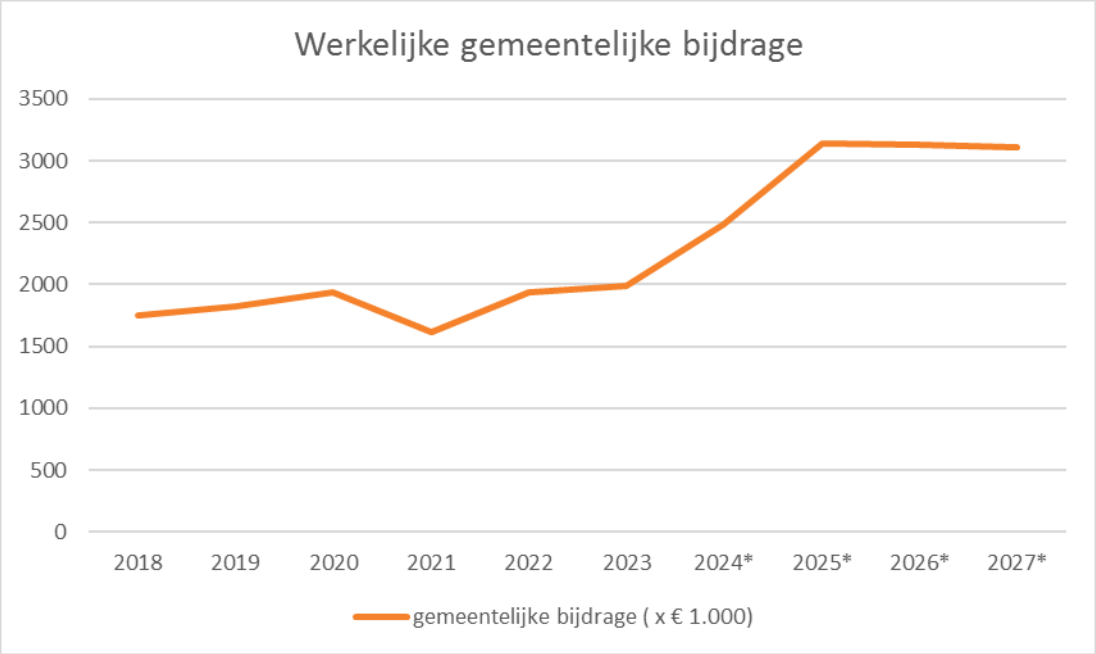
Gemeentelijke bijdrage

Ten opzichte van de eerste begroting 2024 is de gemeentelijke bijdrage fors hoger. Zoals aangegeven is voor de cao SW helemaal geen dekking. In het geval van MidZuid gaat het om een bedrag van € 198.000. Hiervoor is bij de gemeenten al aangegeven dat die post er ook nog extra aan komt, waarop reeds actie is genomen vanuit de ambtelijk medewerkers. Daarmee blijven de extra kosten voor de gemeenten beperkt tot de extra last van € 198.000, zijnde de ongedekte verbetering van de cao SW. In de begroting is verder uitgegaan van continuering van de volledige bestaande dienstverlening aan onze deelnemende gemeenten en een indexering op de dienstverlening van 9,8%. Voor 2025 en verder is nog veel te doen. In dat jaar loopt de gemeentelijke bijdrage nog verder op door het wegvallen van huuropbrengsten en door het afschaffen van de LIV. Ook zitten daar nog extra lasten in van onder meer de stijging van de rente. De komende maanden gaan we daarmee aan de slag om met een plan van aanpak te komen om deze stijgingen zo ver mogelijk te beperken.

*Bedragen * € 1.000*	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Begroting 2024:				
Totaal gemeentelijke bijdrage	2.290	2.397	2.416	2.467
Herziene begroting 2024:				
Totaal gemeentelijke bijdrage	2.490	3.137	3.127	3.110
Verschil begroting-herziene begroting				
(- = herziene begroting is lager)	200	740	711	643

Ten opzichte van de begroting 2024 zijn in het meerjarenperspectief wel verschillen. Er zijn zowel posten die tegenvallen als die meevallen. In paragraaf 3.5. wordt hier verder op in gegaan. De beleidsmatige afspraak was eerder dat de gemeentelijke bijdrage het subsidietekort SW en de vaste lasten zou dekken. Volgens het besluit van het DB in november 2016, wordt met ingang van 2017 de lijn gevolgd dat via de gemeentelijke bijdrage de exploitatie als geheel sluitend wordt gemaakt. In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de opbouw van de gemeentelijke bijdrage en de verdeling over de deelnemende gemeenten.

Het meerjarige verloop van de gemeentelijke bijdrage is hieronder schematisch opgenomen.

Overzicht incidentele baten en lasten
Volgens het BBV moet in de begroting een overzicht van incidentele baten en lasten worden opgenomen. In de begrotingscijfers zijn geen incidentele baten en/of lasten opgenomen; de cijfers zijn derhalve allen structureel van karakter.

Geconsolideerde cijfers
Zoals al is opgemerkt vindt een belangrijk deel van de activiteiten plaats binnen MidZuid B.V. Deze activiteiten vertalen zich uiteindelijk in het operationeel resultaat, zoals opgenomen in de herziene begroting van WAVA. Ter verbetering van het inzicht in deze post, zijn hierna de geconsolideerde begrotingscijfers van WAVA en MidZuid B.V. opgenomen.

Begroting WAVA en MidZuid B.V., geconsolideerd

*Bedragen * € 1.000*	Begroting 2024 oorspronkelijk	Herziene begroting 2024	Meerjarenraming 2025	2026	2027
Subsidieresultaat wsw					
Rijkssubsidie	11.815	12.548	11.904	11.505	11.094
Begeleid werken	-585	-778	-803	-827	-853
Subsidie beschikbaar voor WAVA	11.230	11.770	11.101	10.679	10.241
Personeelslasten (na aftrek LIV)	-11.257	-11.783	-11.177	-10.631	-10.054
Vervoer doelgroep	-186	-212	-195	-182	-169
Totaal personeelskosten ca.	-11.443	-11.995	-11.372	-10.813	-10.222
Subsidieresultaat wsw	-213	-225	-271	-134	19
Nieuw beschut					
Loonkostensubsidies	1.386	1.515	1.650	1.786	1.921
Personeelslasten (netto, na aftrek LIV)	-2.749	-3.011	-3.302	-3.572	-3.842
Subsidieresultaat nieuw beschut	-1.363	-1.496	-1.652	-1.786	-1.920
Begeleidingsvergoedingen	913	1.184	1.290	1.396	1.502
Saldo nieuw beschut	-449	-312	-362	-390	-418
Nieuwe doelgroepen (P-wet)					
Loonkostensubsidies	749	940	997	1.054	1.110
Personeelslasten (netto, na aftrek LIV)	-1.923	-2.293	-2.482	-2.622	-2.762
Subsidieresultaat nieuwe doelgroepen	-1.175	-1.353	-1.485	-1.568	-1.652
Begeleidingsvergoedingen	353	413	438	463	488
Saldo nieuwe doelgroepen	-822	-940	-1.046	-1.105	-1.164
Subtelling saldo alle doelgroepen	-1.484	-1.477	-1.679	-1.629	-1.563
Vaste lasten WAVA					
Gebouw	-773	-828	-827	-823	-818
Huuropbrengst derden	213	185	60	60	60
Doorbelast gebruik gebouwen	893	580	580	580	580
Rente lening BNG	-164	-146	-197	-231	-264
Energie	-551	-217	-217	-217	-217
Vaste lasten	-382	-425	-601	-630	-659
Overhead					
Bedrijfskosten	-1.084	-1.344	-1.342	-1.342	-1.342
Indirect personeel	-2.196	-2.366	-2.366	-2.366	-2.366
Doorbelast gebruik gebouw	-234	-150	-150	-150	-150
Doorbelasting naar PMC's (en WSP MidZuid)	3.514	3.860	3.858	3.858	3.858
	0	0	0	0	0
Exploitatieresultaat PMC's					
Omzet (excl. begel.vergoedingen) incl.subs.BW	12.917	12.830	12.846	12.830	12.817
Kosten van de omzet	-3.977	-3.142	-3.150	-3.146	-3.154
Netto omzet	8.941	9.687	9.696	9.684	9.662
Begel.vergoed./nettoloonkn. P-banen/beschut	-	-	-	-	-
Loonkosten direct	-5.167	-5.890	-5.890	-5.890	-5.890
Doorbelast gebr. gebouw	-642	-411	-411	-411	-411
Beheerskosten	-309	-353	-350	-349	-349
Doorbelasting overhead	-3.427	-3.804	-3.802	-3.802	-3.802
Totaal kosten PMC's	-9.545	-10.458	-10.453	-10.452	-10.451
Operationeel resultaat PMC's	-605	-772	-756	-768	-789
Onvoorzien	-100	-100	-100	-100	-100
Resultaat voor gemeentelijke bijdrage	-2.571	-2.774	-3.137	-3.127	-3.111
Gemeentelijke bijdrage	2.290	2.491	3.137	3.127	3.111
Resultaat excl. incidentele baten en lasten	-281	-283	0	-0	-0
Incidentele baten en lasten	-	-	-	-	-
Te bestemmen resultaat operationeel	-281	-283	0	-0	-0

Toelichting op de geconsolideerde cijfers
Hierna worden nog enkele specifieke posten uit het overzicht met geconsolideerde cijfers toegelicht, voor zover deze nog niet zijn toegelicht bij de begrotingscijfers van WAVA.

Overhead
De kosten van overhead liggen € 346.000 hoger dan de oorspronkelijke begroting. Voor de salarissen van het reguliere personeel wordt de cao gemeenten gevolgd. Deze cao loopt eind maart 2025 af. Op basis van deze cao is in deze begroting uitgegaan van een gewogen stijging van 5,06 % voor 2024. Deze verhoging is in de herziene begroting 2024 meegenomen. Hier is tevens ook de groei van een aantal medewerkers in de loonschalen in opgenomen. Voor de jaren na 2024 is geen rekening gehouden met een eventueel na-effect van de stijging in 2024 omdat de indexering voor 2024 in de begroting ook niet wordt meegenomen. Overigens kan worden opgemerkt dat de indexering van deze kosten nagenoeg volledig binnen de eigen organisatie (PMC's) wordt opgevangen. De kosten van overhead worden geheel verrekend met de PMC's (incl. participatieactiviteiten).

De ontwikkeling van de overhead, uitgedrukt in een percentage van de totale lasten ziet er als volgt uit:

	Herziene begroting	**Begroting**		
	2024	**2025**	**2026**	**2027**
Overhead in % totale lasten, geconsolideerd	12,0%	12,0%	12,0%	12,1%

De kosten van overhead blijven de komende jaren nagenoeg constant. Aangezien de daling van de totale kosten relatief groter is (voornamelijk door daling aantal SW-medewerkers) stijgt het percentage overhead iets.

Exploitatieresultaat product markt combinaties (PMC's)
Het begrote resultaat op de PMC's is gebaseerd op de verwachte omzetontwikkelingen in 2024. Per PMC worden zo zuiver mogelijk alle opbrengsten en kosten (incl. overhead) toegerekend. In vergelijking met de oorspronkelijke begroting 2024 is het saldo van de PMC's (inclusief participatie) iets verslechterd. Dit komt vooral door het hogere ziekteverzuim. Dit is een landelijk beeld dat na corona is ontstaan. Dit staat los van de indexeringen op de omzet van 9,8%. De resultaten verbeteren niet ondanks de forse indexaties van de prijzen, wat feitelijk betekent dat de toegepaste indexaties echt strikt noodzakelijk zijn. Op iets langere termijn neemt het resultaat van de PMC's wat af als gevolg van de iets teruglopende capaciteit

binnen MidZuid. Hiervoor wordt op bestuurlijk niveau constructief overlegd om daar een passende oplossing voor te vinden.

3.5. Kosten en besparingen

MidZuid heeft continue de opgave om kritisch te zijn op kosten en processen om daarmee de gemeentelijke budgetten zo min mogelijk te belasten. In de begrotingscyclus wordt kritisch gekeken naar de ontwikkeling van de kosten en de noodzaak van een kostenstijging. Daardoor wordt de gemeentelijke bijdrage niet zomaar geïndexeerd, maar wordt alleen de bijdrage gevraagd die noodzakelijk is voor de uitvoering van de taken van MidZuid. Hierdoor presenteert MidZuid langjarig een relatief constante gemeentelijke bijdrage. Dit neemt niet weg dat in de huidige marktsituatie een bepaald niveau van indexering op de gemeentelijke bijdrage noodzakelijk is, aangezien de gemeentelijke bijdrage een aantal kostenposten dekt die ook fors zijn gestegen.

3.5.1. Ontwikkelingen in bestaande regelgeving

Wsw-bijdrage meicirculaire 2023; € 92.000 te kort
Uit de meicirculaire 2023 blijkt een hogere Wsw-bijdrage, welke doorwerkt naar 2024. Na aftrek van loonsverhoging en verhogingen van het minimumloon levert dit een extra last op van € 92.000. De compensatie voor de stijging van de minimumlonen blijkt incidenteel wel voldoende, maar werkt meerjarig onvoldoende door.

Cao SW: € 198.000 extra te kort
Het onderhandelaarsakkoord waarin de lopende cao wordt opgebroken leidt tot een extra last van € 198.000 in 2024 en loopt door in de jaren daarna. Dit is een combinatie van hogere salarissen en hogere reiskostenvergoedingen. Voor deze extra last heeft het ministerie van SZW geen aanvullende middelen beschikbaar gesteld.

Cao aan de slag: € 23.000 extra kosten
De kilometervergoeding is van € 0,10 naar € 0,21 verhoogd. Dit effect is € 23.000.

Algemene stijging minimumloon participatiewet: € 294.000 extra last
De medewerkers die onder de participatiewet vallen verdienen op basis van de regelgeving minimumloon. Op basis van de initiële begroting 2024 betekent de stijging van het minimumloon een stijging in kosten van € 294.000, van dit bedrag is 24,42% een extra last als gevolg van de werkweek van 37 uur in de cao Aan de Slag, terwijl het minimumloon voortaan op een werkweek van 36 uur is gebaseerd. Dit is dus € 72.000 die een sw-bedrijf als bovenmatige last erbij krijg.

Loonstijgingen kaderpersoneel op basis van cao Gemeenten: € 467.000 extra last
Op basis van de cao gemeenten is een loonstijging van 6% overeengekomen dat effectief een stijging over 2024 heeft van 5,1%, zijnde een bedrag van € 389.000. Daarbij stijgen medewerkers in treden wat een effect heeft van € 78.000.

Uitbreiding in begeleidingsorganisatie: € 146.000 extra last
In de begroting van 2024 zit een uitbreiding van 3 Fte in de begeleidingsorganisatie, zijnde 2 vakkrachten en 1 tijdelijke kracht voor opvang van ziekte. Hiermee spelen we in op de hogere begeleidingsbehoefte voor de nieuwe doelgroepen. De dekking zit in de verhoogde begeleidingsvergoeding.

Hogere begeleidingsvergoeding nieuw beschut werk: € 239.000 extra opbrengst
De begeleidingsvergoeding wordt in 2024 extra verhoogd met € 2.175 per beschutwerkplek. Op basis van 110 werkplekken gaat het om een bedrag van € 239.000.

Totale effect van de bestaande regelgeving;
Op basis van de hierboven geschetste ontwikkelingen is er per saldo een negatieve ontwikkeling van € 981.000.

3.5.2. Overige ontwikkelingen

Hogere aantallen medewerkers onder de P-wet: € 60.000 hogere kosten
Waar we over 2023 de aantallen participatiebanen iets lager hadden gesteld door de wat lagere instroom, zien we een inhaaleffect met name in de tweede helft van 2023. Hierdoor zijn de aantallen voor 2024 iets naar boven bijgesteld. De hiermee gepaard gaande extra kosten in het subsidieresultaat bedragen € 60.000.

Ontwikkeling energiekosten: € 217.000 lagere kosten
De meest belangrijke ontwikkeling binnen de vaste lasten is de daling van de energielasten. Voor 2024 hebben we de tarieven al kunnen fixeren op een lager niveau dan 2023. Dit levert in de begroting een voordeel op van € 217.000.

Ontwikkeling huuropbrengsten: € 28.000 lagere opbrengsten
Doordat een grote huurder een deel van de huur heeft opgezegd is ondanks de indexering de huuropbrengst € 28.000 lager dan in de initiële begroting. Dat we deze verlaging meenemen in de begroting heeft te maken met de nieuwbouwplannen van MidZuid, waardoor het moeilijk is om een nieuwe huurder aan te trekken. Ook voor 2025 zijn er inmiddels

huuropzeggingen binnen, waardoor de huur in 2025 nog eens € 125.000 lager is in de begroting. Op dit moment wordt nog gezocht naar een passende oplossing voor dit probleem.

Effect ziekteverzuim: € 190.000 lagere omzet
Vanwege het hoge ziekte verzuim dat na corona is gebleven zijn wij genoodzaakt om de omzet individuele detachering met € 190.000 bij te stellen naar beneden. Met de arbodienst wordt zorgvuldig bekeken hoe dit verzuim toch terug kan worden gedrongen.

ICT-kosten: € 143.000 hogere kosten
Los van de algemene indexering van de automatiseringskosten heeft Equalit aangegeven dat we rekening moeten houden een stijging van € 63.000 vanwege extra beveiligingskosten. Verder zijn in 2023 de kosten harder gestegen dan voorzien, dat wordt nu in deze herziene begroting 2024 rechtgetrokken.

Totale effect van overige ontwikkelingen;
Op basis van de hierboven geschetste ontwikkelingen is er per saldo een negatieve ontwikkeling van € 204.000.

3.5.3. Indexeringen overige kosten

Ten opzichte van de initiële begroting 2024 is in deze herziene begroting 2024 uitgegaan van een indexering van 6,2% op de overige kosten conform de ontwikkeling 2023 van de prijs bruto binnenlands product (pbbp) zoals deze is weergegeven in de meicirculaire van 2023. Een grove benadering van het effect van deze indexering is € 325.000.

3.5.4. Recapitulatie

Hieronder is een korte samenvatting opgenomen van de extra lasten in de herziene begroting 2024 ten opzichte van de oorspronkelijke begroting 2024 zoals deze in paragraaf 3.5.1 tot en met 3.5.3 zijn opgenomen.

Recapitulatie effecten ontwikkelingen 2024		
*Bedragen * € 1*		
Bestaande regelgeving (par. 3.5.1.)	€	981.000
Overige ontwikkelingen (par. 3.5.2.)	€	204.000
Indexering overige kosten (par. 3.5.3.)	€	325.000
Totaal extra last 2024 ten opzichte van eerste begroting 2024	**€**	**1.510.000**

3.5.5. Maatregelen en kansen

In 2024 gaan we verder door ontwikkelen, nieuwe business, innovatie, buiten de gebaande paden denken zodat er nog meer mooie nieuwe zaken aan het licht komen.
Het zijn van een innovatieve, meer projectmatige organisatie, die flexibel haar capaciteit kan inzetten. Dat vergt ook meer focus op het onderwerp ontwikkelen en wellicht het ontstaan van een circulair ambachtscentrum. De eerste stap hierin is gezet met de start van de kledingsortering, welke in 2024 verder opgeschaald zal worden. Verder wordt technische inclusie omarmt en verder in de organisatie ingebed om mensen maximaal te ontwikkelen. Methodische arbeidsontwikkeling, onder de naam Werkstap, wordt steeds meer ingebed in de organisatie wat de ontwikkeling van medewerkers ten goede komt.
Daarnaast zetten we ook traditionele middelen in om de kostenstijgingen te dekken. Zoals het indexeren van de verkooptarieven met 9,8%. Dat is fors, maar noodzakelijk om de kosten te dekken. Tevens worden de kosten op regelniveau per afdeling beoordeeld op mogelijke besparingen. De nadruk in de maatregelen en kansen is meer gericht op nieuwe kansen ontdekken aan de dienstverleningskant, omdat juist daar de ruimte ligt. De energievraagstukken en de daarmee samenhangende vraagstukken van CO2-reductie worden meegenomen in het huisvestingsvraagstuk, maar dit vraagt een meer strategische beslissing, dan dat dit meteen in 2024 tot aanpassingen leidt. Vooralsnog worden deze op basis van de laatste ontwikkelingen pas vanaf 2028 voorzien.

Indexeringen omzet PMC's: € 937.000 extra opbrengst

Om de stijgende kosten nog enigszins te kunnen opvangen is er fors ingezet op indexeringen voor 2024. Het grootste gedeelte van de omzet wordt geïndexeerd met 9,8% welke is ingegeven op de kostenstijging van de medewerkers die de werkzaamheden uitvoeren. Deze indexering is fors na de indexeringen die eind 2023 al zijn doorgevoerd, maar ook absoluut noodzakelijk om de gemeentelijke bijdrage enigszins in balans te houden. Daarnaast zijn er nog een aantal andere indexeringen, maar die hebben op specifieke afspraken betrekking. In totaal levert dit een extra netto-opbrengst op van € 937.000, welke volledig opgaat aan de extra kosten die worden verwacht voor 2024.

Circulair ambachtscentrum

Circulariteit staat volop in de belangstelling en biedt MidZuid kansen om voor hun gemeenten hiermee aan de slag te gaan. In 2023 zijn we gestart met het sorteren van kleding. In 2024 zijn we de opstartfase voorbij en kunnen we hierin verder gaan opschalen met andere werksoorten die in het verlengde liggen van onze actieve rol bij het vormen van een Circulair Ambachts Netwerk. Vanwege de flexibiliteit passen deze werkzaamheden prima bij MidZuid, omdat het meer variatie in werkzaamheden biedt, maar ook omdat het naar verwachting een verbetering oplevert van het resultaat van de afdeling beschermd werk.

Herbeoordeling kosten en opbrengsten

Bij het opstellen van de herziene begroting is ook kritisch gekeken naar de ontwikkeling van de kosten en zijn deze waar nodig bijgesteld. Op basis van de ontwikkeling tot en met het derde kwartaal 2023 is de kostenontwikkeling 2023 beoordeeld en doorvertaald naar de cijfers voor 2024, rekening houdende met specifieke indexeringen die voor 2024 worden verwacht. Daarnaast is kritisch gekeken naar de ontwikkelingen van opbrengsten in 2023 en zijn deze voor 2024 bijgesteld. Deze post is feitelijk een verzamelpost voor allerlei kleine aanpassingen, welke uiteindelijk tot een groot begrotingseffect leiden. Alle bovenstaande maatregelen zijn vertaald in de herziene begroting. Hieronder zijn alle posten schematisch weergegeven.

Recapitulatie maatregelen 2024		
Bedragen * € 1		
Indexeringen omzet PMC's	€	937.000
Circulair ambachtscentrum		p.m.
Herbeoordeling kosten en opbrengsten		p.m.
	€	937.000

3.5.6. Ontwikkeling gemeentelijke bijdragen MidZuid versus besparingen

De kostenstijgingen zijn hoog, maar ook de indexeringen aan de omzetkant. De ontwikkelingen zullen we nauwlettend volgen en waar nodig bij de vaststelling van de indexeringen eind 2024 voor 2025 inhalen wat we nu achteraf alsnog als extra indexering nodig hadden gehad. Ten opzichte van de eerste begroting 2024 is de gemeentelijke bijdrage hoger. De oorzaak hiervan ligt in doorgevoerde stijgingen van loonkosten van onze doelgroep medewerkers zonder dat hier dekking voor is. Hiermee ontstaat eigenlijk een situatie die begrotingstechnisch helemaal niet kan. Wij volgen net als onze gemeenten de ontwikkelingen

heel nauwgezet en ondersteunen ook onze gemeenten in hun verzoek bij het ministerie om te zorgen voor een structureel passende financiering voor deze kostenverzwaring die via MidZuid nu bij de gemeenten komt te liggen.

In de begroting is er verder uitgegaan van continuering van de volledige bestaande dienstverlening aan onze deelnemende gemeenten. Hierdoor vindt er geen verschuiving plaats van een lagere omzet van onze deelnemende gemeenten in de PMC's, naar een verhoging van de gemeentelijke bijdrage. Onderstaand wordt beknopt de totale aanpassingen in deze herziene begroting weergegeven:

Overzicht opgenomen wijzigingen in herziene begroting 2024					
Doelgroepmedewerkers:					
1.	De stijgingen gerelateerd aan de Cao afspraken of de wettelijke stijgingen:				
	a.	SW-groep (extra last)	-290.000		
	b.	Participatiegroep (extra last)	-317.000		
	c.	Volumeverschil in particpatie aantallen (extra last)	-60.000		
	d.	Totaal lastenstijging in Subsidieresultaat		-667.000	extra last
2.	Dekkingen om dit te bekostigen:				
	a.	Aandeel MidZuid in toegezegde 63,9 miljoen door SZW	428.000		
	b.	Extra bijdragen van gemeente voor SW-deel 2024	200.000		
	c.	Totaal dekking vanuit overheid/gemeente		628.000	dekking via gemeente
	subtotaal:				**-39.000 dekkingstekort**
Begeleidingsorganisatie					
3.	a.	Ontwikkelingen kosten kaderpersoneel (extra last)	-613.000		
	b.	Omzet derving door hoger ziekteverzuim (extra last)	-190.000		
	c.	Hogere bedrijfskosten (incl. ICT, indexering en huurontw.) (extra last)	-334.000		
	d.	Totaal lastenstijging aan bedrijfsvoeringskant		-1.137.000	
4.	Dekkingen van deze kosten stijgingen uit eigen bedrijfsvoering:				
	a.	Hogere begeleidingsvergoeding	239.000		
	b.	Indexeringen omzet	937.000		
	c.	Totaal dekking vanuit eigen maatregelen:		1.176.000	
	subtotaal:				**39.000 dekkingsoverschot**
Totaal:					**-**

4. Jaarplan en begroting 2024 WSP

4.1. Jaarplan 2024

Het WSP blijft ook voor 2024 de algemene doelstelling behouden: realisatie van duurzame uitstroom (minimaal 6 maanden betaald werk en geheel of gedeeltelijk uit de uitkering) voor diverse mensen uit de Participatiewet, WW, Wajong, WIA, WIW en Nuggers. Daarnaast ook voor Statushouders, inburgeraars en Oekraïners.

4.1.1. Ontwikkelingen algemeen

In 2021 is er reeds een update gepresenteerd omtrent de doorontwikkeling van deze afdeling, waarin werd aangegeven dat de arbeidsmarkt verandert, de capaciteit onder druk staat door diverse projecten en samenwerkingsverbanden en er steeds minder kandidaten instromen om succesvolle matches te maken. Dit betekent dat de plaatsingen relatief meer tijd vergen van de werkgeversadviseurs en er met name in goede samenwerking met gemeenten en UWV een beter en completer inzicht verkregen moet worden in kandidaten die bemiddeld kunnen worden naar werk (op korte termijn of na een ontwikkeltraject). Het WSP kent 2 verschillende functies om de slagingskans te vergroten. Dit zijn werkgeversadviseur en matcher. Eerstgenoemde is meer een strategisch partner voor werkgevers, die kansen creëert voor mensen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie. De matcher opereert meer aan de kant van de kandidaat en begeleidt deze in de verkenning, sollicitatieprocedures en gesprekken bij de operationele leiding van het werk. Zij behouden een totaaloverzicht op de kandidaten binnen Dongemond om ook buiten de gemeente succesvol te kunnen matchen.
Bij de gemeenten zijn er de afgelopen jaren veel wisselingen geweest bij de klantmanagers en is er veel noodzakelijke capaciteit ingezet voor de opvang van Oekraïners (ook door het WSP) en statushouders of inburgeraars volgens de nieuwe Wet Inburgering, hetgeen de matchingsprocedure enigszins heeft vertraagd. In de samenwerking probeert het WSP deze kandidaten inzichtelijk te krijgen om te begeleiden naar werk. De tijdspanne van bemiddeling naar werk wordt groter en verschuift meer naar jobhunting en functiecreatie dan naar het eenvoudig matchen op een vacature. In 2023 zijn er na een lange Coronaperiode weer kleinschalige evenementen georganiseerd en is ervoor gekozen om geen banenbeurs te organiseren vanwege het ontbreken van voldoende massa aan kandidaten. Wel is er eind 2023 als pilot een kleine banenbeurs georganiseerd voor statushouder/inburgeraars met het gebruik van tolken voor 1 specifieke gemeente. Dit was succesvol en zal in 2024 verder worden voortgezet. Deze inspanningen worden gedaan ter ondersteuning van deze doelgroep binnen de gemeenten, maar leiden in het algemeen pas op veel langere termijn tot duurzame plaatsingen.

In 2023 is een start gemaakt met verdere uitbouw van externe leerwerkplekken bij werkgevers met gebruik van de methodiek van Werkstap. Dit zal in 2024 worden voortgezet, om naast de bestaande werksoorten binnen MidZuid een grotere diversiteit te bieden.

Het regionale platform MetWerk is verder uitgebouwd met thans circa 80 partners en hier worden goede bijeenkomsten voor georganiseerd die voorlichting aan werkgevers geven om kwetsbare mensen aan het werk te helpen. Hier vervult het WSP een belangrijke rol in.

4.1.2. Ontwikkelingen omtrent Technohub West-Brabant

Wat allemaal begonnen is met een pilot vanuit het CTI voor werkgever MondzorgPlus, is inmiddels uitgegroeid tot de start van een Technohub Inclusieve Technologie (TINT) voor West-Brabant. De fysieke locatie van de TINT is bij MidZuid en wordt door een projectleider vanuit het WSP aangestuurd. Het is een publiek-private samenwerking tussen WSP West-Brabant, de SW-bedrijven, gemeenten, Onderwijs en werkgevers. De opening heeft formeel plaatsgevonden in oktober 2023 en deze TINT gaat regionaal een functie vervullen op het gebied van voorlichting omtrent (nieuwe) technologieën om mensen met een kwetsbare positie te ondersteunen naar werk, of om dit werk te behouden. Het project Mondzorgplus is inmiddels afgerond met positieve bevindingen vanuit TNO en biedt nu structureel een opschaling bij deze werkgever door plaatsing van een aantal kandidaten. Financieel wordt de inzet vanuit WSP/MidZuid gecompenseerd door vergoedingen uit regionale en landelijke subsidiestromingen zoals “Dichterbij dan je denkt” en ligt het plan voor om structureel meerjarig deze kosten en investeringen gedekt te krijgen door de Regiodeal, die door het WSP samen met Avans en Curio is aangevraagd en waar in Q3 van 2024 definitief uitsluitsel over wordt gegeven vanuit het Rijk. De TINT voldoet overigens aan de plannen van het Ministerie op het gebied van innovatieve oplossingen bij de arbeidsmarkt.

4.1.3. Doelstelling 2024

De doelstelling voor 2024 wordt in januari pas definitief bepaald in samenspraak met het gehele team van WSP en de onderliggende gemeenten. Hierbij wordt enerzijds rekening gehouden met een mindere instroom aan kandidaten, langdurigere tijdsbesteding om tot een duurzame plaatsing te komen, meer te besteden tijd voor statushouders/inburgeraars en anderzijds een groot aantal beschikbare vacatures bij werkgevers. Voorlopig is rekening gehouden met verhoging van de doelstelling naar een ambitie van 261 duurzame plaatsingen, ondanks de mindere instroom aan kandidaten en het langere tijdsbestek in het

matchingsproces, maar wel dankzij een intensievere en optimale samenwerking met enkele gemeenten. Door allerlei oorzaken is er ook verschil per gemeente in de aanpak, samenwerking en resultaten tot nu toe. Naast deze totale doelstelling stuurt het WSP regionaal en sub-regionaal ook gericht op het duurzaam plaatsen van mensen uit hoofde van de Wet Banenafspraak.

Aantal plaatsingen gespecificeerd per gemeente in 2024

Alhoewel de afstemming met gemeenten nog niet heeft plaatsgevonden volgt hieronder een indicatie wat de duurzame plaatsingen per gemeente ongeveer zal worden als doelstelling:

	Doelstelling 2024
Altena	100
Drimmelen	21
Geertruidenberg	40
Oosterhout	100

Totaal	**261**

4.1.4. Werkgeversdienstverlening en regionale aanpak

Het WSP Dongemond maakt deel uit van het WSP West-Brabant en werkt hierin nauw samen met het UWV en levert ook afgevaardigden voor de sectorteams, die een regionale aanpak kennen. Door de SUWI-wetgeving met Breda als centrumgemeente is er onduidelijkheid gekomen in de governance van het Bestuur van regio West-Brabant. Hierover zijn gesprekken gaande om deze netwerkorganisatie goed vast te leggen in een vorm die past bij de instructies vanuit het ministerie omtrent de arbeidsmarktregio's. Huidige ontwikkeling is dat er een regionaal beraad zal komen met hierin de algemeen directeur van MidZuid als afgevaardigde van de 3 SW-bedrijven in West-Brabant.

Sub regionale activiteiten en evenementen in 2024:

Deze worden met het WSP-team in december/januari vastgesteld. In ieder geval maken de volgende activiteiten/evenementen onderdeel uit van de jaaragenda:

- Doorontwikkeling van de TINT binnen de muren van MidZuid voor de gehele arbeidsmarktregio West-Brabant
- Deelname en organiseren van het wekelijkse matchingsoverleg tussen WSP (werkgeversadviseurs en matchers) en gemeenten (klantmanagers en consulenten).
- Organiseren van een maandelijks matchingsoverleg Doelgroepregister met betrokkenen
- Vertegenwoordiging in de netwerken in de vier Dongemond gemeenten.
- Te plannen evenementen in 2024:
    - Voorlichting werkgevers op de open dag bij 70-jarig bestaan MidZuid
    - Banenbeurs per gemeente voor anderstaligen
    - Informatiemarkt 'Naar de werkvloer' voor mensen uit het doelgroepregister
    - Banenbeurs hele regio Dongemond (optioneel)
    - Diverse bijeenkomsten gerelateerd aan de TINT
    - Diverse bijeenkomsten MetWerk
- Extra aandacht/activiteiten met betrekking tot statushouders en Oekraïners voor alle gemeenten.
- Monitoring in kwartaaloverleggen van de resultaten zoals afgesproken in de DVO.

Regionale activiteiten

- Het organiseren van een bijeenkomst (2x per jaar) met de werkgeversadviseurs vanuit de arbeidsregio West-Brabant ter bevordering en borging van de samenwerking (thema's en werkafspraken).
- Het organiseren van 3 tot 4 events voor MetWerk in de regio West-Brabant
- Sectorteams organiseren diverse activiteiten
- Aansluiten bij thema-bijeenkomsten die UWV organiseert voor werkgevers en kandidaten
- Extra aandacht voor plaatsing van mensen uit het doelgroepregister.
- Bijdrage leveren vanuit WSP en MidZuid in de nieuw te vormen organisatie en uitvoeringsplan voor West-Brabant.

4.2. Begroting 2024 WSP

*Bedragen * € 1*	**Begroting 2024**	**Begroting 2023**
KOSTEN		
Personele kosten voor aansturing, accountmanagement, nazorg en administratieve ondersteuning	763.360	718.000
Inhuur jobcoaching bij MidZuid 211 personen * 60% * 3 uur p/p	40.356	38.000
Organisatie evenementen	16.000	15.000
Bijdrage in regionale kosten (participatie-event e.d.)	P.M.	P.M.
Uitvoeringskosten:		
Gebruik kantoorruimten	19.116	18.000
Kosten ICT en telefonie	49.914	47.000
Auto- en reiskosten	50.976	48.000
Diversen (kopieerkosten, kantoorbenodigdheden e.d.	19.116	18.000
Kosten overhead	43.542	41.000
Totaal begrote kosten	1.002.380	943.000
OPBRENGSTEN		
Opbrengsten uit externe financieringsbronnen		30.000
Opbrengsten uren projecten en inzet extern	187.018	143.000
Opbrengst subsidies huisvesting TINT	40.000	40.000
Gemeentelijke bijdrage	775.362	730.000
Totaal begrote opbrengsten	1.002.380 -	943.000

4.3. Toelichting op begroting WSP en verdeling gemeentelijke bijdrage

Algemene toelichting op de begroting van WSP

In de begroting 2024 zijn bedragen ten opzichte van de begroting 2023 als volgt geïndexeerd:

- De bedragen worden geïndexeerd met 6,2% conform de index 'prijs bruto binnenlands product' (pbbp) 2023 uit de septembercirculaire 2023, van waaruit doorverwezen wordt voor de actuele waarde naar de CPB-raming. Voor de loongerelateerde zaken is

6% aangehouden conform het onderhandelaarsakkoord voor de cao-gemeenten aangehouden met een individuele loondoorrekening per medewerker.

Toelichting op kosten

Personele kosten

De personele kosten hebben betrekking op reguliere medewerkers (totaal 7,75 fte; leiding 0,4 fte, werkgeversadviseurs 5,95 fte en matchers 1,4 fte) en enkele doelgroepmedewerkers voor administratieve ondersteuning. Daarnaast is er nog 1 werkgeversadviseur die volledig wordt ingezet voor de arbeidsregio West-Brabant (regio W-B) op de TINT en diens kosten worden vergoed door de regio W-B.

Nazorg en jobcoaching bij plaatsing

De doelstelling voor 2024 betreft 261 duurzame plaatsingen van inwoners uit de deelnemende gemeenten. Dit betreft zowel mensen met een gemeentelijke uitkering op grond van de Participatiewet (60% van het totaal), als mensen met een WW- of Wajonguitkering en vanuit de WSW. De nazorg geldt voor alle geplaatsten; de kosten van jobcoaching alleen voor mensen met een gemeentelijke uitkering. Voor de jobcoaching worden consulenten van MidZuid ingehuurd. De nazorg wordt uitgevoerd door de matchers, zodat de kosten daarvan onderdeel uitmaken van de personele kosten. Behoudens indexering zijn deze kosten gelijk gehouden aan 2023.

Bijdrage in regionale kosten

Deze post is 'PM' opgenomen, aangezien deze kosten nu nog kunnen worden gedekt uit (tijdelijke) middelen die in de regio West-Brabant beschikbaar zijn. Er moet rekening mee worden gehouden dat indien in de (nabije) toekomst deze middelen uitgeput raken deze kosten ten laste van de regio Dongemond kunnen gaan komen, echter is hier op dit moment nog geen sprake van.

Toelichting op opbrengsten

In de begroting is, in lijn met de realisatie in 2023, rekening gehouden met de opbrengst uit externe financieringsbronnen onder meer als kostendekking voor georganiseerde evenementen. De opbrengsten uit projecturen en rechtstreekse inzet bestaan uit gesubsidieerde uren voor innovatie en de rechtstreekste inzet van medewerkers van het WSP voor de arbeidsmarktregio. De opbrengstsubsidies zijn de overige subsidies die worden ontvangen onder meer voor de dekking van huisvesting voor projecten.

Gemeentelijke bijdrage

De kosten van het WSP worden gedekt via een aparte gemeentelijke bijdrage. Vanwege de tijdsbesteding aan diverse regionale projecten zijn er regionaal meer opbrengsten behaald die voor kostendekking zorgen, waardoor de totale gemeentelijke bijdrage in de pas blijft lopen qua indexering met MidZuid. Voor de verdeling van de gemeentelijke bijdrage over de deelnemende gemeenten is in de dienstverleningsovereenkomst een verdeelsleutel opgenomen die is gebaseerd:

- voor 2/3 op het aantal bijstandsgerechtigden (bijstand, IOAW, IOAZ)
- voor 1/3 op het aantal inwoners.

De peildatum voor deze aantallen is 30 juni van het jaar voorafgaande aan het begrotingsjaar.

De basisgegevens voor de verdeling 2024 zijn als volgt:

Gemeente	aantal inwoners	aantal uitkerings-dossiers
Altena	57.776	535
Drimmelen	28.096	184
Geertruidenberg	22.087	299
Oosterhout	57.600	861
	165.559	1.879

Volgens de hiervoor vermelde wegingsfactoren voor inwoners en uitkeringsdossiers wordt het aandeel van de gemeenten in de gemeentelijke bijdrage en taakstelling:

Altena	30,6%
Drimmelen	12,2%
Geertruidenberg	15,1%
Oosterhout	42,1%
	100,0%

Op basis van deze uitgangspunten wordt de gemeentelijke bijdrage voor WSP in 2024:

*Bedragen * € 1*	begroting 2024	begroting 2023
Altena	237.371	217.260
Drimmelen	94.478	90.884
Geertruidenberg	116.734	111.517
Oosterhout	326.778	310.339
	775.362	730.000

Overige dekking kosten 2024

Voor 2024 zijn de kosten weer door de gemeentelijke bijdrage gedekt. Inmiddels wordt de rechtstreekse uren inzet van het WSP Dongemond voor de Arbeidsmarktregio West-Brabant vanuit deze regiogelden gefinancierd. Door de afgesloten SWO tussen MidZuid en Altena is er ook voldoende dekking beschikbaar voor de matcher binnen het WSP, die specifiek voor Altena wordt ingezet en met de binnen gehaalde subsidie voor de techhub van de arbeidsregio West-Brabant zijn ook de kosten van de daarmee samenhangende uren gedekt.

Plaatsingsdoelstellingen per gemeente

De doelstelling voor het aantal plaatsingen wordt onder meer afgeleid van de verdeling van de gemeentelijke bijdragen. Volgens het jaarplan 2024 bedraagt de doelstelling van het aantal plaatsingen in 2024: 261 Op grond van individuele afspraken met de gemeenten wordt de plaatsingsdoelstelling per gemeente als volgt:

Gemeente	Doelstelling 2024 duurzame plaatsingen	Doelstelling 2023 duurzame plaatsingen
Altena	100	80
Drimmelen	21	25
Geertruidenberg	40	35
Oosterhout	100	100
TOTAAL	**261**	**240**

5. Overige paragrafen

5.1. Bedrijfsvoering

De toelichtingen in deze alinea zijn gebaseerd op de bedrijfsvoering van de GR WAVA en MidZuid B.V. gezamenlijk, aangezien de bedrijfsvoering in belangrijke mate plaatsvindt binnen MidZuid B.V.

5.1.1. Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

Door het vaststellen van de notitie `Mens*en*werk is de basis' heeft het bedrijf de ruimte gekregen om, naast de uitvoering van de Wsw en nieuw beschut werk, activiteiten te ontwikkelen, mits deze een relatie hebben met de uitvoering van de Participatiewet. Daarmee is duidelijk richting gegeven aan de toekomst van het bedrijf. Het jaar 2017 was het eerste jaar waarin volgens deze koers is gewerkt. Dit wordt in de komende jaren doorgezet. Dit komt in de begroting onder meer tot uitdrukking in de samenstelling en ontwikkeling van het personeelsbestand (waaronder P-banen) en in het behoud en verdere uitbouw van participatieactiviteiten.

5.1.2. Ontwikkelingen in samenstelling personeel

Hierna wordt ingegaan op de verwachte ontwikkelingen in de samenstelling van het personeel: de doelgroep medewerkers en de reguliere medewerkers.

Doelgroep medewerkers
Doordat geen instroom vanuit de Wsw plaatsvindt zal het aantal SW-medewerkers de komende jaren dalen. In aantallen komen hiervoor medewerkers met een arbeidsbeperking terug vanuit de doelgroepen: nieuw beschut werk en P-wetters. Echter vallen deze onder een andere wetgeving, waardoor deze binnenkomen met een lagere financiële dekking. Per saldo zal het aantal doelgroep medewerkers in de komende jaren naar verwachting licht gaan dalen. In paragraaf 3.4.3. is een overzicht gegeven van het verwachte verloop.

Reguliere medewerkers
In de afgelopen jaren is een forse bezuinigingsslag doorgevoerd. Vooral door het invoeren van andere manieren van werken en het hanteren van een 'vacaturestop, tenzij'. Bovendien is er intern een beweging op gang gebracht om binnen het reguliere personeel meer medewerkers te verplaatsen van een overheadfunctie naar een functie in de directe aansturing of begeleiding van medewerkers. In de herziene begroting 2024 is de formatie van reguliere werknemers iets hoger dan in de begroting 2024. Dit heeft te maken met de extra begeleidingsbehoefte op de werkvloer.

Enkele uitgangspunten bij de te bereiken doelen

In het voorgaande zijn al enkele cijfers genoemd met betrekking tot aantallen medewerkers e.d. Voor 2024 gelden de volgende te bereiken aantallen voor de doelgroepen:

- nieuw beschut werk, gemiddeld te realiseren aantal 2024 (o.b.v. budgetontwikkeling; gebaseerd op een gemiddelde werkweek van 28,35 uur per week): 110
- P-wetters, gemiddeld te realiseren aantal 2024 (o.b.v. budgetontwikkeling; gebaseerd op een gemiddelde werkweek van 29,55 uur per week): 83

Voor wat betreft het bereiken van de hiervoor genoemde aantallen medewerkers voor nieuw beschut werk en P-wetters spelen overigens de deelnemende gemeenten een grote rol, aangezien deze mensen (deels) door hen worden voorgedragen. Het aantal SW-medewerkers zal dalen, maar deze daling is voor het bedrijf niet beïnvloedbaar. Om die reden wordt het aantal hier niet als afzonderlijk doel genoemd. De verwachte aantallen op basis van de landelijke uitstroomcijfers zijn vermeld in paragraaf 3.4.

Mensontwikkeling is een belangrijk uitgangspunt voor MidZuid. Doordat de instroom vanuit de Wsw is beëindigd, zijn ook de mogelijkheden tot groeien op de werkladder voor deze doelgroep beperkter. Het uitgangspunt voor de komende jaren blijft om het aantal stijgers en dalers op de werkladder ten minste in evenwicht te houden en liefst per saldo een stijging te realiseren. Om dat te kunnen bereiken is voldoende instroom van mensen uit de nieuwe doelgroepen noodzakelijk.

Er wordt naar gestreefd om medewerkers een werkplek zo dicht mogelijk bij de eigen woonomgeving te bieden. Bij dit uitgangspunt moet wel de kanttekening worden gemaakt dat werk gezocht moet worden dat past bij de talenten van de betrokken werknemer.

5.2. Weerstandscapaciteit en risicobeheersing

Weerstandscapaciteit

Onder weerstandscapaciteit worden de middelen en mogelijkheden bedoeld die de organisatie heeft om niet begrote kosten te dekken. De weerstandscapaciteit bestaat voornamelijk uit de algemene reserve. Eind 2022 bedraagt de algemene reserve € 1.656.000 vóór de resultaatbestemming over 2022. Naast de algemene reserve is in de begroting € 100.000 opgenomen voor onvoorziene uitgaven. De algemene reserve dient om onvoorziene risico's die samenhangen met de uitvoering af te dekken. In december 2013 heeft het bestuur het volgende beleid vastgesteld:

1. WAVA brengt jaarlijks alle risico's die verbonden zijn aan haar activiteiten en de bedrijfsvoering in beeld.

2. WAVA splitst deze risico's enerzijds in vaste lasten en subsidieresultaat en anderzijds in overhead en exploitatieresultaat.
3. De berekening voor de weerstandscapaciteit voor WAVA wordt gebaseerd op 3 % van de absolute bedragen van de aan WAVA toe te rekenen opbrengsten en kosten in de onderdelen overhead en exploitatieresultaat.
4. Een minimumomvang van de weerstandscapaciteit vast te stellen omdat WAVA niet gewoon is gedurende het boekjaar begrotingswijzigingen door te voeren.
5. De minimumomvang van de weerstandscapaciteit vast te stellen op 1 maal het berekende jaarrisico, het maximum op tweemaal dit risico.
6. De berekening van de weerstandscapaciteit is niet maatgevend voor een berekening van de bestemming bij het rekeningresultaat. Dat laatste vindt elk jaar apart plaats, waarbij wel het minimumniveau van de weerstandscapaciteit in acht wordt genomen.

Hierbij wordt nog opgemerkt dat de algemene reserve beleidsmatig niet gerelateerd is en ook niet bedoeld is voor het opvangen van risico's en fluctuaties in de subsidie-systematiek. Bij het vaststellen van de resultaatbestemming over 2014 is door het bestuur overwogen om hiervoor eventueel een aparte risico- en egalisatiereserve te vormen. Begin 2015 is echter besloten tot het alternatief dat de individuele gemeenten hiervoor een eigen risicoreserve aanhouden. Bij het vaststellen van de jaarrekening 2022 is op grond van de genoemde uitgangspunten de bandbreedte van de algemene reserve als volgt berekend: ondergrens € 696.000; bovengrens € 1.391.000. Echter door de negatieve begroting voor 2023 en 2024 is het bovenmatige deel van de reserve aangehouden. Waardoor na resultaatbestemming 2022 de algemene reserve op 1.771.000 staat. De stand van de algemene reserve na vaststelling van het resultaat 2022 bevindt zich dus boven het maximum. Ter afdekking van de hierna geïnventariseerde risico's is een weerstandscapaciteit beschikbaar van € 1.771.000 (algemene reserve) + € 100.000 (onvoorzien) - € 492.000 (begrote verlies 2023) - €283.000 (begrote verlies 2024) = € 1.096.000.

Risico-inventarisatie (financieel)
In deze risico-inventarisatie worden de risico's onderscheiden in enerzijds de risico's die samenhangen met de vaste lasten en subsidieresultaat en anderzijds de risico's met betrekking tot overhead en exploitatieresultaat. De gekwantificeerde risico's kunnen vervolgens worden gerelateerd aan de omvang van de weerstandscapaciteit.

Risico's in samenhang met vaste lasten en subsidieresultaat:

- Het macrobudget voor de SW is gefixeerd op een vast bedrag, dat alleen voor loon- en prijsontwikkelingen wordt aangepast. Het macrobudget bestaat uit een prijscomponent (P) en een volumecomponent (Q). De gevolgde methodiek is dat het

macrobudget gelijk blijft en dat mutaties in de Q leiden tot aanpassingen in de P. Als landelijk het volume achterblijft dan zal de prijscomponent per fte stijgen en andersom. Dit brengt risico's met zich mee die moeilijk zijn in te schatten. In de begroting is rekening gehouden met de laatst bekende cijfers (september-circulaire 2023).

In opdracht van het ministerie heeft Berenschot de 2e thermometer Wsw uitgevoerd (over de jaren 2015-2016), waaruit blijkt dat als gevolg van rijks bezuinigingen ook in de komende jaren sprake is van een forse financiële problematiek rond de SW-financiering. Dit kan volgens Berenschot niet worden opgevangen met verbeteringen in het operationele resultaat. Dit betekent dat aanvullende middelen nodig zijn. Volgens de staatssecretaris zijn deze middelen via het IBP (interbestuurlijk programma) beschikbaar, maar deze mening wordt niet gedeeld door Cedris en de VNG. Uit het vervolgonderzoek van Berenschot in 2023 naar de infrastructuur sociaal ontwikkelbedrijven blijkt nogmaals de problematiek rond de financiering. Dit onderzoek is uitgevoerd in een gezamenlijke opdracht van Het ministerie van SZW, VNG en Cedris. Hierdoor is er een breed draagvlak over de uitkomsten hiervan, wat resulteert in breed politiek draagvlak voor verbeteringen van deze financiering. Er zijn vanuit SZW hierin voorstellen gedaan tot verbetering, maar deze zijn nog niet bekrachtigd.

Vorenstaande risico's dragen in sterke mate een politiek karakter en kunnen niet goed worden gekwantificeerd.

- De bijdrage per arbeidsjaar waarmee in de begroting is gerekend, is gebaseerd op de septembercirculaire 2023 en bedraagt voor het jaar 2024 € 34.260. Indien de situatie zich voordoet dat landelijk de uitstroom in 2023 lager blijkt te zijn dan waarmee rekening is gehouden zou het budget verder kunnen dalen. Voor 2024 kan dit risico maximaal € 276.000 bedragen. De kans hierop wordt ingeschat op 50%.
- Het risico bestaat dat de uitstroom van de Wsw-medewerkers bij WAVA ten opzichte van de in het budget berekende blijfkans achterblijft. Door de systematiek van T-1 betekent dit dat WAVA in die omstandigheid voor het verschil van de medewerkers de salarislasten voor één jaar moet voorfinancieren. Het risico voor 2024 wordt ingeschat op maximaal 9 arbeidsjaren (loonkosten € 285.000). De kans dat dit risico zich voordoet wordt ingeschat op 25%.
- In de brief van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is aangegeven dat er voor 2024 incidenteel extra geld beschikbaar komt voor de infrastructuur van SW-bedrijven en dat het voorstel is om dit via de Rijksbijdrage WSW uit te keren. Ook ligt er een voorstel voor een meerjarenbijdrage met instemming van het ministerie van Financiën. Alleen moet er nog een definitief akkoord vanuit de coalitie en de kamer op

komen. Het niet akkoord gaan met deze financiering geeft een risico van maximaal € 428.000; de kans hierop wordt ingeschat op 50%.

- Met ingang van 2017 is het LIV (lage inkomens voordeel) ingevoerd. Het LIV is van toepassing op medewerkers die tussen de 100% en 125% van het wettelijk minimumloon (WML) verdienen. Voor deze groep kan, mits aan voorwaarden van het aantal gewerkte uren e.d. wordt voldaan, een vergoeding in het kader van het LIV worden ontvangen, die overigens pas een jaar later wordt uitbetaald. Inmiddels is er twee jaar ervaring opgedaan met het LIV. De omvang van het bedrag aan LIV kan vanuit de salarisadministratie redelijk worden benaderd. Een onzekerheid blijft echter het landelijke plafond in de middelen die voor het LIV beschikbaar zijn. In de begroting is rekening gehouden met LIV-opbrengsten voor de doelgroepen Wsw, nieuw beschut werk en P-wetters, totaal € 341.000. Deze opbrengsten zijn met enige voorzichtigheid ingeschat, maar door de hiervoor geschetste onzekerheden bestaat het risico dat de begrote opbrengsten niet worden gehaald. Dit risico wordt ingeschat op 50%

Risico's met betrekking tot de overhead en het exploitatieresultaat:

- Het niet geheel realiseren van de begrote netto-opbrengst. De omzet wordt deels gerealiseerd bij de deelnemende gemeenten en deels op de vrije markt. De mogelijkheden om de begrote omzet te realiseren zijn dan ook afhankelijk van de takenpakketten van onze deelnemende gemeenten en van de economische- en marktsituatie. De begrote omzetten zijn zo goed als mogelijk ingeschat, maar door veranderende omstandigheden bestaat het risico dat deze niet worden gehaald. De omvang van het risico is € 484.000 en de kans van optreden is normaliter minder dan 50%.
- Voor het realiseren van omzet is het nodig om voldoende mensen te hebben die bij de diverse PMC's kunnen worden ingezet. De terugloop van het aantal SW-medewerkers heeft hierop een negatief effect. In de begroting is ermee rekening gehouden dat deze terugloop voor een belangrijk deel kan worden gecompenseerd door medewerkers die via nieuw beschut werk of P-banen instromen, alsmede door de begeleidingsvergoeding die zij meebrengen. Als deze verwachtingen niet uitkomen kan het gaan voorkomen dat opdrachten niet kunnen worden geaccepteerd of teruggegeven moeten worden. Het financieel risico hiervan wordt ingeschat op € 400.000 en de kans daarop wordt geschat op 50%.

Als alle hier genoemde risico's (exclusief de risico's die betrekking hebben op de subsidiesystematiek) zich tegelijk zouden voordoen maal de kans, dan zou dat een bedrag omvatten van € 643.000. Hiertegenover staat een weerstandscapaciteit na resultaat bestemming 2022 van € 1.871.000, welke naar verwachting terugloopt naar € 1.379.000 begin

2024. Hierbij wordt nog opgemerkt dat de kans dat alle hiervoor genoemde risico's zich tegelijk zullen voordoen zeer klein is. Door in 2024 een bedrag van € 283.000 als gevolg van een negatieve exploitatie ten laste van de reserves te brengen ontstaat geen bijzonder extra risico voor de continuïteit van de bedrijfsvoering van MidZuid.

Hierna is een overzicht opgenomen van het verwachte verloop van de reserves.

Overzicht verloop reserves

*Bedragen * € 1.000*	**Begrotingsjaar 2024**				**Meerjarenraming (saldi 31-12)**		
	Saldo 1-1	Bij	Af	Saldo 31-12	**2025**	**2026**	**2027**
Algemene reserve	1.294	-	-	1.294	1.012	1.012	1.012
Resultaat lopend jaar	-	-	282	282-		-	-
Totaal reserves	1.294	-	282	1.012	1.012	1.012	1.012

Voorzieningen

Bij het beoordelen van de financiële positie is het ook van belang of de voorzieningen op peil zijn. WAVA beschikt ultimo 2023 over een voorziening voor groot onderhoud. Deze is nader toegelicht, inclusief een overzicht van het verloop, in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen. Op grond van de al aanwezige kennis kan worden geconcludeerd dat de omvang van de voorzieningen toereikend is.

Financiële positie en kengetallen

Door middel van onderstaande kengetallen wordt inzicht gegeven in de financiële positie van GR WAVA. De netto schuldquote geeft de verhouding weer tussen schulden minus vorderingen en overige opbrengsten. Een netto schuldquote tussen 0% en 90% wordt als normaal beschouwd. De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin men in staat is aan de financiële verplichtingen te voldoen. Dit kengetal geeft het percentage eigen vermogen weer ten opzichte van het totale vermogen. De minimumnorm voor deze ratio wordt gesteld op 30%. Het kengetal structurele exploitatieruimte is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte er is om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Begroting 2024	Verloop van de kengetallen					
Kengetallen	Jaarrek.	Begroting:				
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Netto schuldquote	17,3%	16,2%	24,1%	23,6%	22,1%	20,2%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor verstrekte leningen	17,3%	16,2%	24,1%	23,6%	22,1%	20,2%
Solvabiliteitsratio	18,3%	13,5%	10,2%	10,3%	10,1%	9,9%
Structurele exploitatieruimte	0,0%	-2,8%	-1,6%	0,0%	0,0%	0,0%

De netto schuldquote daalt in 2023, doordat het groot onderhoud is doorgeschoven. In de jaren daarna neemt deze toe als gevolg van de uit te voeren onderhoudskosten en investeringen in bedrijfsmiddelen. De solvabiliteitsratio voldoet nog niet aan de hiervoor genoemde minimumnorm, hetgeen te maken heeft met in het verleden aangetrokken leningen. Het is bij WAVA niet de bedoeling om structureel (positieve) resultaten te boeken, maar om een sluitende exploitatie te hebben, hetgeen ook tot uitdrukking komt in het kengetal structurele exploitatieruimte.

5.3. Onderhoud kapitaalgoederen

De activiteiten van WAVA zijn erop gericht de kapitaalgoederen, bestaande uit materiële vaste activa, voorraden en vorderingen goed te beheren. Het daartoe noodzakelijke onderhoud zal worden uitgevoerd.

Algemeen

WAVA heeft de gebouwen aan de Esdoornlaan/Wilhelminakanaal Noord te Oosterhout in eigendom. Eind 2019 is op basis van een integrale inspectie de onderhoudstoestand opnieuw in beeld gebracht en is de onderhoudsplanning geactualiseerd. Bij het opstellen van de herziene begroting 2024 is de uitvoeringsplanning van het groot onderhoud geactualiseerd en zijn de opgenomen prijzen geïndexeerd. Het plan heeft ook als leidraad gediend voor het begrote bedrag aan uit te voeren onderhoud en als onderbouwing voor het verloop van de voorziening onderhoud. Overigens wordt gestreefd naar optimalisatie van de verhouding tussen kosten en de hinder door werkzaamheden. Dit vindt onder meer plaats door onderdelen te bundelen en zodoende kostentechnische- en planning-technische voordelen te behalen. Hierdoor kunnen onderdelen tussen de verschillende jaren doorschuiven. Voorop staat de instandhouding van de activa op het overeengekomen niveau.

Financiële consequenties

Alle kosten van doorlopend onderhoud aan gebouwen en installaties e.d. worden in de resultatenrekening opgenomen. In het kader van het groot onderhoud is een voorziening voor het groot onderhoud beschikbaar. Zoals vermeld is eind 2019 een inventarisatie van de

onderhoudstoestand uitgevoerd, met daaraan gekoppeld een jaarlijkse actualisatie van de onderhoudsprognose. Op basis daarvan is de voorziening geactualiseerd; ook zijn de dotaties en onttrekkingen in de begrote cijfers hierop gebaseerd. Onderstaand is een overzicht opgenomen van het verwachte verloop van de voorziening onderhoud.

Overzicht verloop onderhoudsvoorziening

*Bedragen * € 1.000*	**Begrotingsjaar 2024**				**Meerjarenraming (saldi 31-12)**			
					2025	**2026**	**2027**	**2028**
	Saldo 1-1	Bij	Af	Saldo 31-12				
Voorziening onderhoud	1.858	264	1.677	445	388	543	763	486

5.4. Investeringen

Voor 2024 zijn er wederom vervangingsinvesteringen gepland voor het wagenpark. Al naargelang zullen deze auto vervangen worden door brandstof eenheden of bij beschikbaarheid elektrische eenheden. De investering bedraagt tussen de € 586.000 en de € 1.080.000. Daarnaast zullen er de jaarlijkse vervangingsinvesteringen plaatsvinden in overige bedrijfsmiddelen. De verduurzaming van het wagenpark gaat gepaard met extra kosten. MidZuid heeft meegedaan aan een Europese aanbesteding voor koop en lease van vervoermiddelen. Juist voor de verduurzaming van het wagenpark is operational lease een aantrekkelijk alternatief, waarbij we dit ook zullen gaan inzetten. Qua overige investeringen schatten we dit in op, in afwachting van de huisvestingsplannen, een vervangingsinvesteringsbedrag van maximaal € 200.000 .

5.5. Financiering

WAVA is in de afgelopen jaren sterk afhankelijk gebleken van externe financiering. Dit wordt veroorzaakt door het ontbreken van voldoende eigen vermogen. Van het verloop van de langlopende leningen in het begrotingsjaar 2024 kan het volgende overzicht worden gegeven:

	1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**Totaal**
			begroot	begroot	begroot	begroot	
Oorspronkelijk bedrag	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.600.000	3.000.000	
Ingangsdatum	27-dec-2019	12-jun-2020	29-dec-2021	29-dec-2022	28-dec-2023	30-dec-2024	
Looptijd tot	30-dec-2024	31-dec-2025	29-dec-2026	29-dec-2027	29-dec-2027	29-dec-2029	
Aflossing	op einddatum	op einddatum	op einddatum	op einddatum	op einddatum	op einddatum	
Rentepercentage	0,12%	0,17%	0,15%	3,31%	2,74%	3,50%	
Restant bedrag 31 dec. 2023	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.600.000	-	5.600.000
Aflossing in 2024	-1.000.000	-	-		-	-	-1.000.000
Nieuwe lening 2024				-	-	3.000.000	3.000.000
Restantbedrag 31 dec. 2024	-	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.600.000	3.000.000	7.600.000

Oorspronkelijk was sprake van leningen van totaal € 11 miljoen, waarvan € 5 miljoen ter financiering voor de aankoop van het pand en € 6 miljoen voor verliesfinanciering. De laatste lening is in 2014 overgesloten voor een bedrag van € 5 miljoen. Door de aflossingen is de totale schuld eind 2021 teruggelopen tot € 5.600.000. De overige leningen betreffen herfinanciering van de aflossingen op de lening inzake verliesfinanciering, met een uitbreiding van € 600.000 voor de financiering van een investering in het wagenpark, begin 2019 (bestuursbesluit 22 november 2018).
De verwachting is dat de aflossingen in de toekomst geherfinancierd zullen worden. Dit komt doordat de reserves op maximaal staan en de bedragen daarboven normaliter aan de deelnemende gemeenten worden terugbetaald. Vanwege het geplande onderhoud is de verwachting dat de schuldpositie in 2024 toe neemt. Het geld dat voor dit onderhoud nodig is, is in het verleden aangewend om de schulden verder af te lossen. Bij de BNG is een kredietfaciliteit beschikbaar van € 1 miljoen (met een intradaglimiet van € 1,5 miljoen).

Het betalingsverkeer is volledig geautomatiseerd en verloopt middels een systeem van elektronisch bankieren. In lijn met de bepalingen van de wet FIDO is een treasurystatuut beschikbaar dat is geactualiseerd begin 2019. WAVA voldoet aan alle verplichtingen inzake het Schatkistbankieren. Dagelijks wordt het saldo beoordeeld en indien nodig afgestort ten gunste van de centrale overheid.

Gelet op de gemaakte afspraken met de deelnemende gemeenten, waarbij de begrote gemeentelijke bijdrage op kwartaalbasis vooraf wordt vergoed, wordt verwacht dat voorlopig geen beroep hoeft te worden gedaan op de kredietfaciliteit bij de BNG. In dit kader moet nog wel worden opgemerkt dat in de begroting rekening is gehouden met opbrengsten in het kader van het LIV en de bonus nieuw beschut werk. Deze opbrengsten moeten worden voorgefinancierd, aangezien de betaling ervan pas plaatsvindt in het jaar volgend op het begrotingsjaar.

5.6. Verbonden partijen

Overzicht verbonden partijen

De deelnemende gemeenten in de gemeenschappelijke regeling WAVA zijn: Altena, Drimmelen, Geertruidenberg en Oosterhout.

Daarnaast zijn binnen de gemeenschappelijke regeling de volgende rechtspersonen aanwezig:

- MidZuid B.V., ten behoeve van het aangaan van samenwerkingsverbanden met derden, gericht op de verbetering van de mogelijkheden voor de uitvoering van de doelstelling van WAVA.
  MidZuid B.V. is voor 100% eigendom van WAVA.
  Het resultaat van MidZuid B.V. wordt volledig verrekend met WAVA.
- MidZuid A.I.D. B.V.; dit is een 100% deelneming van MidZuid B.V.
  MidZuid A.I.D. B.V. is de entiteit waarin onder meer de werknemers vanuit andere contracten dan de WSW, ambtenaren en het regulier personeel worden verloond. De activiteiten van MidZuid A.I.D. B.V. worden volledig verrekend met MidZuid B.V.

6. Bijlagen

6.1. Bijlage I: Inzicht in gemeentelijke bijdrage

Algemeen

In deze bijlage is de berekening van de gemeentelijke bijdrage aan WAVA opgenomen. De gemeentelijke bijdrage aan WAVA bestaat uit een bijdrage in de vaste lasten en een bijdrage in het subsidieresultaat c.q. om te komen tot een sluitende begroting.

Gemeentelijke bijdrage 2024

De bijdrage in de *vaste lasten* wordt over de gemeenten verdeeld op basis van een eerder vastgesteld omslagpercentage. Dit leidt tot de volgende verdeling:

Verdeling vaste lasten:

*Bedragen * € 1*	Omslagfactor	Begroting 2024	Herziene begroting 2024
Altena	26,83%	102.500	114.038
Drimmelen	12,17%	46.500	51.734
Geertruidenberg	15,61%	59.625	66.337
Oosterhout	45,39%	173.375	192.891
	100,00%	382.000	425.000

Voor de gemeentelijke bijdrage in het *subsidieresultaat/begrotingssaldo* is het aantal plaatsingen bepalend. Daarvoor is als basis genomen het definitieve aantal plaatsingen in 2022 van SW-medewerkers vanuit de deelnemende gemeenten bij WAVA. Het hierna opgenomen bedrag per gemeente betreft een voorschotbedrag; bij de jaarrekening vindt een verrekening plaats op basis van het werkelijk aantal plaatsingen.

Verdeling subsidieresultaat / begrotingssaldo			
*Bedragen * € 1*	Aantal plaat-singen 2020	Begroting 2024	Herziene begroting 2024
Altena	121	520.725	564.302
Drimmelen	51	226.575	237.847
Geertruidenberg	76	318.000	354.438
Oosterhout	195	842.700	909.413
	443	1.908.000	2.066.000

Vorenstaande cijfers zijn getotaliseerd weergegeven in de volgende tabel:

Totale bijdrage per gemeente		
*Bedragen * € 1*	Begroting 2024	Herziene begroting 2024
Altena	623.225	678.340
Drimmelen	273.075	289.581
Geertruidenberg	377.625	420.775
Oosterhout	1.016.075	1.102.304
	2.290.000	2.491.000

Meerjarencijfers

Op basis van de in deze herziene begroting opgenomen meerjarencijfers ontwikkelt de gemeentelijke bijdrage zich volgens onderstaande cijfers:

Totale gemeentelijke bijdrage, meerjarig

	Herziene begroting 2024	Begroting 2025	2026	2027	2028
Altena	678.340	853.940	851.069	846.286	844.370
Drimmelen	289.581	365.113	364.153	362.388	361.589
Geertruidenberg	420.775	528.878	526.714	523.349	522.132
Oosterhout	1.102.304	1.389.069	1.385.064	1.377.977	1.374.910
	2.491.000	3.137.000	3.127.000	3.110.000	3.103.000

6.2. Bijlage 2: (Financiële) uitgangspunten

Hierna wordt op hoofdlijnen een overzicht gegeven van de bij het opstellen van de herziene begroting gehanteerde (financiële) uitgangspunten:

- De herziene begroting is opgemaakt op basis van de meest recente gegevens en inzichten.
- De kosten en opbrengsten worden zo zuiver mogelijk toegerekend aan de diverse posten in de herziene begroting.
- De laatste begrotingscijfers van het macrobudget voor de subsidie van het rijk voor de uitvoering van de Wsw worden als uitgangspunt genomen voor het te verwachten subsidiebedrag. Dit betekent dat de cijfers van de septembercirculaire 2023 zijn aangehouden voor wat betreft de rijkssubsidie SW voor 2024 en volgende jaren. De macrocijfers kunnen aangepast worden aan eventuele ontwikkelingen betreffende de hoogte van het wettelijk minimumloon (WML) en de lonen in de gesubsidieerde sector. Dit wordt meestal pas bekend in de loop van het begrotingsjaar. Hiermee is, conform bestendige gedragslijn, geen rekening gehouden.
  Binnen het macrobudget is sprake van een prijscomponent (P) en een volumecomponent (Q). Afwijkingen in het volume kunnen effect hebben op de prijs. Dit kan financiële risico's met zich meebrengen.
- Er is rekening gehouden met de aan de branche toegezegde € 63,9 miljoen en dat deze via de rijksbijdrage WSW zal lopen. Tevens is dit bedrag meerjarig meegenomen op basis van de beslisnota van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 14 december 2023. Dit is een risico omdat dit nog bekrachtigd moet worden door de nieuwe coalitie.

- Voor de SW is rekening gehouden met een teruglopend personeelsbestand. Deze terugloop is gebaseerd op de 'blijfkans' volgens het rijksbudget met betrekking tot de deelnemende gemeenten en de daaruit voortvloeiende volumecomponent (Q). Het aldus bepaalde aantal is bepalend geweest voor zowel de begrote rijkssubsidie als voor de berekening van de formatie/salariskosten SW-medewerkers.
- Voor nieuw beschut werk is uitgegaan van opbrengsten in de vorm van loonkostensubsidie en een begeleidingsvergoeding (€ 10.775 per medewerker). Voor wat betreft de loonkostensubsidie is uitgegaan van de gemiddelde loonwaarde van de medewerkers nieuw beschut werk die bij het opstellen van dit bedrijfsplan in dienst waren. Het subsidieresultaat (verschil tussen loonkosten en loonkostensubsidie) is afzonderlijk zichtbaar gemaakt in de herziene begroting. Het aantal medewerkers nieuw beschut werk is gebaseerd op de in december 2022 door het ministerie per gemeente gepubliceerde taakstelling ultimo 2023 teruggerekend naar gemiddelden over het jaar. Voor de jaren 2024 en volgende is het aantal gebaseerd op het in juli 2019 gepubliceerde aangepaste ingroeipad van de banenafspraak, waarbij voor 2026 en 2027 uit is gegaan van een verdere stijging in lijn met de voorliggende jaren.
- Voor 2023 is uitgegaan van gemiddeld 78 medewerkers die werkzaam zijn via een participatiebaan. Voor de jaren erna is dit aantal jaarlijks met 5 verhoogd. Voor wat betreft de loonkostensubsidie is uitgegaan van de gemiddelde loonwaarde van de medewerkers P-banen die bij het opstellen van de herziene begroting in dienst waren. Voor deze doelgroep is rekening gehouden met een begeleidingsvergoeding van € 5.256 per persoon. Het verschil tussen de loonkosten en loonkostensubsidie van deze medewerkers is afzonderlijk zichtbaar gemaakt in de herziene begroting.
- De loonkosten van de SW-medewerkers zijn gebaseerd op de cao SW. Op grond van deze cao volgt de loonontwikkeling de prijsontwikkeling van het rijksbudget (LPO) resp. het wettelijk minimumloon. Hierbij is rekening gehouden met de tussentijdse aanpassingen op de cao. De cao SW loopt van 2021 – 2025, waarin de systematiek uit de vorige cao voor wat betreft het berekenen van de algemene loonstijgingen is voortgezet. Verder is rekening gehouden met het vervallen van het lage inkomensvoordeel (LIV) vanaf 2025.
- De loonkosten van het reguliere personeel zijn gebaseerd op de nieuwe cao-gemeenten en de daarin gemaakte afspraken voor loonontwikkeling van 5,1% in 2024.
- De loonkosten van de overige medewerkers (nieuw beschut, participatiebanen) zijn gebaseerd op de nieuwe cao "Aan de slag".
- Voor de ontwikkeling van de prijzen is voor 2024 uitgegaan van de prijsontwikkeling BBP volgens de septembercirculaire 2023 over 2023 van 6,2%. Waar sprake is van specifieke indexcijfers voor een begrotingspost (bijvoorbeeld voor de omzet, zie

hierna) is de indexering hoger gesteld. Voor de jaren erna is het prijspeil 2024 aangehouden; dit geldt zowel voor de kosten als opbrengsten.

- De omzet wordt voornamelijk gerealiseerd binnen MidZuid B.V. en maakt daarmee onderdeel uit van het operationeel resultaat in de herziene begroting.
- Voor de diverse te factureren opbrengsten is in het najaar de indexatie voor 2024 vastgesteld, welke ontwikkeling is gevolgd in de begrotingscijfers. De indexering is mede gebaseerd op de loonontwikkeling per 1 januari 2024 ten opzichte van 1 januari en komt daarmee op 9,8%. Voor de jaren na 2024 is, zoals hiervoor vermeld, het prijspeil 2024 aangehouden.
- Onder de vaste lasten wordt verstaan de kosten van het gebouw en de rentekosten van een lening uit het verleden waar geen activa tegenover staan. De vaste lasten worden volgens een vastgesteld percentage verdeeld over de deelnemende gemeenten (zie hiertoe bijlage 1).
- De term overhead is bij de laatste wijziging van het BBV nader gedefinieerd. De onder overhead WAVA in de herziene begroting opgenomen kosten betreffen de ambtelijke medewerkers die werkzaam zijn in functies die binnen de nieuwe definitie van overhead vallen.
  In de geconsolideerde cijfers is ook een post overhead opgenomen. Aangezien MidZuid B.V. niet hoeft te voldoen aan de verslaggevings-eisen van het BBV, wordt het begrip overhead in de geconsolideerde cijfers ruimer geïnterpreteerd. Deze overhead bestaat uit de algemene bedrijfskosten en de kosten van indirect personeel. Deze posten worden begroot op basis van een realistische inschatting van de ontwikkelingen op gebied van volume, loon en prijs. De kosten van overhead worden geheel verrekend met de PMC's.
- Voor het bepalen van de hoogte van de post onvoorzien is uitgegaan van 2% van de loonkosten van het reguliere personeel van WAVA en MidZuid B.V. (afgerond naar beneden). De verwachting is namelijk dat de grootste kans op onvoorziene uitgaven in de personele sfeer ligt (vervanging bij langdurige ziekte e.d.)
- Oorspronkelijk was de afspraak dat de gemeentelijke bijdrage beperkt blijft tot het subsidieresultaat en de vaste lasten. Doelstelling is dat de bedrijfsvoering over alle werksoorten samen neutraal verloopt. In de vergadering van het bestuur van 24 november 2016 is de afspraak gemaakt dat de begroting (en meerjarenbegroting) sluitend moet zijn. Dit heeft effect op de hoogte van de gemeentelijke bijdragen: de vaste lasten zijn geheel opgenomen in de gemeentelijke bijdrage; in de gemeentelijke bijdrage in het subsidieresultaat/begrotingssaldo worden, naast het subsidieresultaat SW ook de saldi van de doelgroepen nieuw beschut en participatiebanen, het operationeel resultaat en de post onvoorzien betrokken.

- Vennootschapsbelasting. In de herziene begroting is geen rekening gehouden met eventuele lasten in het kader van de vennootschapsbelasting. Begin 2016 heeft de belastingdienst bericht dat, gelet op de activiteiten van WAVA en de wijze waarop eventuele resultaten worden verrekend, er geen sprake is van winstoogmerk en dat daarom ook geen sprake is van vennootschapsbelastingplicht.
- Deze eerste begrotingswijziging 2024 is een begrotingswijziging en hoeft daarmee niet, zoals voor de begroting geldt, op alle punten te voldoen aan het BBV. Om die reden is een aantal kengetallen, een geprognosticeerde balans en de begroting naar taakvelden niet opgenomen in deze herziene begroting.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur van Midzuid B.V.

Verklaring over de jaarrekening 2023

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Midzuid B.V. ('de vennootschap') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de vennootschap en de groep (de vennootschap samen met haar dochtermaatschappijen) op 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek ('BW').

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in deze jaarstukken opgenomen jaarrekening 2023 van Midzuid B.V. te Oosterhout gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde jaarrekening van de groep en de enkelvoudige jaarrekening.

De jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2023;
- de geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2023; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Midzuid B.V. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Boschdijktunnel 10, 5611 AG Eindhoven, Postbus 6365, 5600 HJ Eindhoven
T: 088 792 00 40, F: 088 792 94 13, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot fraude en continuïteit, en de aangelegenheden daaruit, bepaald in de context van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. De informatie ter ondersteuning van ons oordeel, zoals onze bevindingen en observaties ten aanzien van de controleaanpak frauderisico's en de controleaanpak continuïteit, moet in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude geïdentificeerd en ingeschat. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in Midzuid B.V. en zijn omgeving en de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het dagelijks bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop het toezicht uitoefent en de uitkomsten daarvan. Wij constateren dat het dagelijks bestuur niet beschikt over een geformaliseerde frauderisicoanalyse en dat deze niet is opgenomen in het bestuursverslag.

Wij hebben ten aanzien van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude de opzet en implementatie van de interne beheersing geëvalueerd, waaronder de frauderisicoanalyse van het management, de integriteitscode, de klokkenluidersregeling en de incidentenregistratie.

Wij hebben om inlichtingen gevraagd bij de concerncontroller, de directeur, de leden van het dagelijks bestuur en de leden van het algemeen bestuur of zij op de hoogte zijn van feitelijke, vermeende of vermoede fraude. Hieruit volgden geen signalen van feitelijke, vermeende of vermoede fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van frauderisico's.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

Geïdentificeerde frauderisico's	*Onze controlewerkzaamheden en observaties*
Het doorbreken van interne beheersings-maatregelen door het management Het management bevindt zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken te werken. Daarom besteden wij bij al onze controles aandacht aan het risico van het doorbreken van maatregelen van interne beheersing door het management, waaronder risico's op mogelijke afwijkingen als gevolg van fraude op basis van een analyse van mogelijke belangen van het management.	Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controle-werkzaamheden verricht. Deze werkzaamheden omvatten onder meer inspectie van informatie uit brondocumenten. Wij hebben geen significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening geïdentificeerd. Tevens hebben wij specifieke controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt.

Geïdentificeerde frauderisico's	*Onze controlewerkzaamheden en observaties*
In dat kader hebben wij specifiek aandacht besteed aan: • journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt; • significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening; • schattingen.	Daarnaast hebben we werkzaamheden uitgevoerd op belangrijke schattingen van het management, zoals de waardering van vaste activa en debiteuren. Tot slot hebben we werkzaamheden uitgevoerd op de betalingsorganisatie waarbij we getoetst hebben of de betaling conform het bankafschrift is overgemaakt naar het bankrekeningnummer op de factuur. Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door management.

Wij hebben in onze controle een element van onvoorspelbaarheid ingebouwd. Daarnaast zijn wij tijdens de controle alert gebleven op indicaties voor fraude. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die een aanwijzing vormen voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Controleaanpak continuïteit

Zoals toegelicht in het onderdeel 'Continuïteit' op pagina 17 van de jaarrekening, heeft het dagelijks bestuur de continuïteitsbeoordeling van de vennootschap voor ten minste twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening uitgevoerd en geen gebeurtenissen of omstandigheden geïdentificeerd die gerede twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de entiteit om haar continuïteit te handhaven (hierna: continuïteitsrisico's).

Onze werkzaamheden om de continuïteitsbeoordeling van het dagelijks bestuur te evalueren omvatten onder andere:

- Overwegen of de continuïteitsbeoordeling van het dagelijks bestuur alle relevante informatie bevatte waarvan wij als gevolg van onze controle kennis hadden en het dagelijks bestuur bevragen over de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten. Wij hebben hierbij onder andere aandacht besteed aan de garantstelling van GR Werkbedrijf Arbeid voor Allen voor alle schulden van Midzuid B.V.
- Evalueren van de begrote operationele resultaten en daaraan gerelateerde kasstromen voor de periode van ten minste twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening rekening houdend met de ontwikkelingen in de branche zoals en onze kennis uit de controle.
- Analyseren of de huidige en de benodigde financiering voor het kunnen continueren van het geheel van de bedrijfsactiviteiten is gewaarborgd, inclusief het voldoen aan relevante convenanten.
- Inwinnen van inlichtingen bij het dagelijks bestuur over zijn kennis van continuïteitsrisico's na de periode van de door het dagelijks bestuur verrichte continuïteitsbeoordeling.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het dagelijks bestuur over de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten ook andere informatie. Dat betreft alle informatie in de jaarstukken anders dan de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:
- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde vereisten

Onze benoeming

Wij zijn op 31 oktober 2023 middels het ondertekenen van de opdrachtbrief benoemd als externe accountant van Midzuid B.V.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor:
- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het dagelijks bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het dagelijks bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid en is geen garantie dat een controle die overeenkomstig de controlestandaarden is uitgevoerd altijd een afwijking van materieel belang ontdekt wanneer hier sprake van is.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Eindhoven, 28 juni 2024
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door A.C.M. Kros RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2023 van Midzuid B.V.

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden.
  Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen bepaald om te waarborgen dat we voldoende controlewerkzaamheden verrichten om in staat te zijn een oordeel te geven over de jaarrekening als geheel. Bepalend hierbij zijn de geografische structuur van de groep, de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten, de bedrijfsprocessen en interne beheersingsmaatregelen en de bedrijfstak waarin de vennootschap opereert. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Gemeente .....
T.a.v. het college
.....
....

Datum: 30 mei 2024
Ons kenmerk: AB/JR/MM
Onderwerp: Aanbieding herziene begroting MidZuid 2024

Geacht college,

Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling WAVA heeft op 11 juli 2024 de herziene begroting 2024 van MidZuid vastgesteld.

Dagelijks Bestuur
Het dagelijks bestuur van WAVA heeft in december 2023 de eerste herziene begroting 2024 vastgesteld en toegestuurd naar de deelnemende gemeenten, waarmee deze de mogelijkheid geboden kregen om hun zienswijze in te dienen.

Met het aanbieden van deze begroting beseffen wij dat de hierin opgenomen meerjarenbegroting impact heeft op de begroting van de deelnemende gemeenten. In zijn algemeenheid merken we op dat wij ons altijd maximaal inspannen om onze activiteiten zo kostenefficiënt mogelijk uit te voeren. We opereren al 70 jaar op het snijvlak van overheid en bedrijfsleven waardoor bedrijfsmatig opereren onderdeel uitmaakt van het DNA van ons bedrijf. Daarbij concentreren wij ons op die zaken die door ons direct beïnvloedbaar zijn. Helaas geldt dat niet voor ontwikkelingen zoals onder meer Cao-onderhandelingen, inflatieontwikkelingen en ontwikkelingen in wetgeving, welk direct effect hebben op het resultaat onder aan de streep. Hierbij ervaren wij ook dat het optimistisch denken dat deze effecten volledig opgevangen kunnen worden binnen de exploitatie, niet altijd realistisch is, aangezien de combinatie van factoren op dit moment de in de markt geaccepteerde indexeringen ruim overstijgt.

Zienswijzen
Van alle vier de gemeenten heeft MidZuid een zienswijze ontvangen. De zienswijzen zijn in grote lijnen eensluidend. De belangrijkste verzoeken aan het bestuur van MidZuid vanuit alle gemeenten zijn:

1. Wij onderkennen dat MidZuid wordt geconfronteerd met stijgende kosten als gevolg van de inflatie en de cao-ontwikkelingen. Mede hierdoor zien wij een toename van de gemeentelijke bijdrage. Ook gemeenten hebben echter te maken met kostenstijgingen. Dit betekent wat ons betreft dat het niet vanzelfsprekend is dat kostenstijgingen waarmee MidZuid wordt geconfronteerd direct moeten leiden tot een hogere gemeentelijke bijdrage. Wij vragen MidZuid dan ook continu kritisch te zijn op de financiële huishouding en de uitkomsten hiervan met ons te delen.
2. Meerjarig zien wij vanaf 2025 een forse stijging van de gemeentelijke bijdrage. Wij beseffen dat mogelijke compensatie vanuit het Rijk hiervoor nu nog onduidelijk is. Wij vragen jullie om met aanvullende maatregelen te komen om de stijging van de gemeentelijke bijdrage te beperken dit omdat ook de meerjarige gemeentelijke begrotingen flink onder druk staan.
3. In de oorspronkelijke begroting is het onderdeel WSP niet opgenomen. In de herziene begroting is dit nu wel gedaan. De verdeling van de kosten van het WSP vindt plaats op basis van het aantal uitkeringsgerechtigden en het inwonertal. In de dienstverleningsovereenkomst is opgenomen dat de doelstelling die het WSP per gemeente heeft wordt afgeleid van de financiële bijdrage die de gemeente betaalt. De doelstelling die per gemeente is bepaald, is echter niet altijd in overeenstemming met het aandeel dat een gemeente bijdraagt in de kosten. We verzoeken MidZuid om de doelstelling weer in overeenstemming te brengen met de financiële bijdrage.
4. De gemeente heeft verschillende geldstromen vanuit het Rijk voor de bekostiging van de uitvoering van de Participatiewet en de Wet sociale werkvoorziening. Wat ons betreft is het geen automatisme dat wijzigingen in deze bekostiging voor wat betreft de taken die MidZuid uitvoert direct moet leiden tot een wijziging in de financiële stromen van de gemeente naar MidZuid. Wij verzoeken u dan ook om te onderzoeken welke alternatieve bekostigingssystemen er mogelijk zijn, waarbij wijzigingen van bekostiging van gemeenten door het Rijk niet automatisch leiden tot wijziging in de bekostiging aan MidZuid. Dit is te meer van belang omdat niet altijd inzichtelijk is wat de consequentie is van een wijziging van macrobudgetten voor de individuele gemeente.
5. Ten aanzien van de begeleidingskosten die worden gehanteerd voor arbeidsovereenkomsten op grond van de Participatiewet is er alleen een differentiatie tussen beschut werk en Pwet-banen. Wij zouden graag zien dat onderzoek gedaan wordt naar de differentiatie in de begeleidingskosten, waarbij de noodzakelijke omvang van de begeleiding en de omvang van het dienstverband een rol spelen in de hoogte van de begeleidingsvergoeding. In het kennisdocument beschut werk van Cedris wordt bijvoorbeeld gerekend met een bedrag aan begeleidingsvergoeding van gemiddeld 31 uur per week.
6. Wij zien de uitdagingen die MidZuid in het kader van een duurzaam financieel perspectief heeft. Het is goed dat MidZuid verkent welke mogelijkheden er voor

nieuwe activiteiten zijn. Echter, voordat MidZuid nieuwe activiteiten start, dienen de financiële en maatschappelijke consequenties inzichtelijk te zijn. Zodat het bestuur een weloverwogen besluit kan nemen over nieuwe activiteiten op basis van een businesscase met begroting, eventuele risico's, planning en doelstellingen.

In afwijking van de overige gemeenten geeft de gemeente Altena nog de volgende zienswijze mee:

7. In algemene zin heeft de gemeenteraad een wat afwachtende en passieve houding geconstateerd in de presentatie van de eerste herziene begroting. We vragen het bestuur van MidZuid om meer concrete plannen en ambities voor te leggen, gebruikmakend van kansen om het maatschappelijk nut en financieel rendement van MidZuid te vergroten. Op basis van een goede maatschappelijke kosten-batenanalyse, onder meer in de aangekondigde Meerjarenstrategie, zijn we mogelijk bereid om, in samenwerking met de andere deelnemende gemeenten, extra te investeren in MidZuid.

Overwegingen ten aanzien van de zienswijzen

Ad 1.
MidZuid is een unieke gemeenschappelijke regeling, omdat deze enerzijds een overheidstaak uitvoert, maar voor de uitvoering van deze taken midden in het economisch verkeer opereert om mensen zo ver mogelijk te kunnen begeleiden naar een reguliere baan, danwel zo ver mogelijk in de richting van een reguliere baan. De gemeentelijke bijdrage is noodzakelijk om een aantal specifieke kosten te dekken die wij als bijzondere onderneming aan de bedrijfsmatige kant niet kunnen terugverdienen. Voor wat betreft kostenstijgingen zijn wij ons ervan bewust dat stijging van kosten niet automatisch leidt tot stijging van de gemeentelijke bijdrage. Echter bij een stijging van de diverse Cao’s hebben de gemeenten uitdrukkelijk zelf ingestemd met alle Cao-verhogingen, waardoor bewust gekozen wordt voor de extra loonkosten bij haar eigen organisatie én die van haar eigen gemeenschappelijke regeling. Daarnaast is in tijden van hoge inflatie niet uit te sluiten dat ook om die reden de gemeentelijke bijdrage toeneemt. Neemt niet weg dat wij ons altijd maximaal zullen inspannen om kostenstijgingen binnen de bedrijfsexploitatie op te vangen.

Ad 2.
MidZuid is inmiddels volop bezig met het treffen van maatregelen:

1. ICT-kosten: Er is een onafhankelijk onderzoek uitgevoerd naar de ICT kosten van MidZuid ten opzichte van de andere aanbieders in de markt, wat geleid heeft tot een reductie van de automatiseringskosten met 10% voor 2024 en de daarop volgende jaren

2. Huisvestingskosten:
    a. Er is een actieve makelaar ingeschakeld om alle vrijgekomen ruimten bij MidZuid tegen een marktconforme huur in te laten vullen, waarbij een complete verdieping aan de Esdoornlaan inmiddels weer is verhuurd en er voor een aantal leegstaande kantoorruimten ook weer invulling is gevonden
    b. Daarnaast wordt gekeken om het beschikbare aantal werkplekken voor MidZuid zelf verder te beperken, waardoor een groter deel van het pand beschikbaar komt voor externe verhuur
    c. De gehuurde units voor de groenafdeling op locatie Wilhelminakanaal Noord 3 zijn opgezegd en deze medewerkers hebben een plek gekregen in het pand van MidZuid
    d. In Veen wordt een gedeelte van het buitenterrein verhuurd wat door MidZuid zelf niet in gebruik was
3. Personeelskosten: Alle tijdelijk contracten worden voorlopig als tijdelijk verlengd om de maximale flexibiliteit te houden.
4. Ontwikkeling omzet: Bij de indexatie van de omzetten wordt afgeweken van de bestaande indexeringen, zodat de hogere stijgingen van de kosten die gerelateerd zijn aan deze omzetten in de markt terug worden gehaald, zodat de stijging van deze kosten niet extra op de gemeentelijke bijdrage gaat drukken

Ad. 3
De doelstellingen van het WSP worden in overleg met iedere individuele gemeente bepaald. We zullen er in de toekomst meer rekening mee houden dat de aantallen meer in evenwicht zijn met de gemeentelijke bijdrage.

Ad 4.
In het algemeen bestuur van 6 juli 2023 is er comfort gegeven aan de gemeenten dat de systematiek van financiering niet gewijzigd wordt voor 2029. Dit is tevens in de aanbiedingsbrief van de begroting 2023 expliciet ook zo benoemd. Dit om de gemeenten enerzijds comfort te geven dat de hogere financieringslasten als gevolg van het voorgenomen nieuwbouwbesluit niet meteen tot extra hoge lasten leiden bij aanpassing van de financieringssystematiek. Anderzijds geeft dit tijdspad de ruimte om inhoudelijk goed naar een nieuwe financieringssystematiek te kijken. In deze herijking van de nieuwe financieringssystematiek is tussentijds derhalve ook de ruimte om te onderzoeken welke alternatieve bekostigingssystemen mogelijk zijn. We nemen dit mee binnen de herziening van de financieringssystematiek van MidZuid.

Ad 5.
Wij zien de uitdagingen die gesteld worden aan de participatievoorziening beschut werk en de P-wet banen. Ook het financiële kader speelt hier in een nadrukkelijke rol. Enerzijds moet de

uitvoering betaalbaar worden gehouden, anderzijds wordt van gemeenten verwacht dat zij hun taak/doelstelling realiseren waarvoor de Rijksoverheid middelen beschikbaar stelt. De begeleidingsvergoeding is echter een van overheidswege vastgesteld bedrag per persoon. Als MidZuid zijn we graag bereid met de gemeenten in gesprek te gaan over de participatievoorziening beschut werk en de P-wet banen. Ter gelijker tijd verwijzen we naar het onderzoek uit 2023 wat door Significant APE is uitgevoerd in opdracht van het ministerie van SZW. Hierin stellen de onderzoekers: "We slaan deze cijfers niet om naar een bedrag per fte. Dit heeft te maken met de bevinding dat begeleidingskosten niet sterk variëren naar deeltijdfactor". Daarnaast is het kennisdocument 'Beschut werk in de Participatiewet" recent geactualiseerd door hetzelfde ministerie. Deze documenten vormen voor ons het startpunt van de gesprekken.

Ad 6.
Bij nieuwe activiteiten wordt het bestuur uitgebreid meegenomen in de plannen en consequenties. In Nederland is er juist een breed scala aan mogelijkheden om met behulp van subsidies nieuwe richtingen te verkennen, zonder dat deze kosten op de exploitatie van MidZuid drukken. Een mooi voorbeeld hiervan is de inzet van inclusieve technologie, waaronder het cognitieve support systeem, voor een opdrachtgever welke is uitgevoerd op basis van een volledig gesubsidieerd onderzoek met TNO en diverse andere partners. Ook de opstart van de kledingsortering voor het circulair ambachtscentrum is met minimale middelen opgestart en past binnen de ruimte in de planning voor de productieafdeling. In dat kader is het risico minimaal en draagt het altijd bij aan de verbetering van de winstgevendheid. Vanuit die gedachte is tijdens de bestuursdag in 2023 uitgebreid stilgestaan bij de mogelijkheden van circulariteit. Derhalve kunnen we stellen dat er bij de nieuwe activiteiten reeds gehandeld wordt in de geest van de zienswijze. Echter zien we op dit vlak richting de toekomst zeker ook ruimte voor verbetering, waar we invulling aan zullen geven.

Ad 7.
Deze zienswijze hebben wij zeer positief ontvangen en in het kader van de verdere ontwikkeling van MidZuid nemen wij deze handschoen graag op. Wij zien de huidige intensivering van de samenwerking met de gemeente Altena ook als een zeer positieve ontwikkeling om te komen tot een meer effectieve en meer doelmatige inzet van middelen van het domein participatie.

Bijgaand treft u de op 11 juli 2024 door het algemeen bestuur vastgestelde herziene begroting MidZuid 2024 aan.

Met vriendelijke groet,

Het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling WAVA,
Namens dit bestuur,

Drs. J.G. (Jos) Rooijmans MSc
Algemeen directeur

Gemeente .....
T.a.v. het college
.....
....

Datum: 30 mei 2024
Ons kenmerk: AB/JR/MM
Onderwerp: Aanbieding herziene begroting MidZuid 2024

Geacht college,

Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling WAVA heeft op 11 juli 2024 de herziene begroting 2024 van MidZuid vastgesteld.

Dagelijks Bestuur
Het dagelijks bestuur van WAVA heeft in december 2023 de eerste herziene begroting 2024 vastgesteld en toegestuurd naar de deelnemende gemeenten, waarmee deze de mogelijkheid geboden kregen om hun zienswijze in te dienen.

Met het aanbieden van deze begroting beseffen wij dat de hierin opgenomen meerjarenbegroting impact heeft op de begroting van de deelnemende gemeenten. In zijn algemeenheid merken we op dat wij ons altijd maximaal inspannen om onze activiteiten zo kostenefficiënt mogelijk uit te voeren. We opereren al 70 jaar op het snijvlak van overheid en bedrijfsleven waardoor bedrijfsmatig opereren onderdeel uitmaakt van het DNA van ons bedrijf. Daarbij concentreren wij ons op die zaken die door ons direct beïnvloedbaar zijn. Helaas geldt dat niet voor ontwikkelingen zoals onder meer Cao-onderhandelingen, inflatieontwikkelingen en ontwikkelingen in wetgeving, welk direct effect hebben op het resultaat onder aan de streep. Hierbij ervaren wij ook dat het optimistisch denken dat deze effecten volledig opgevangen kunnen worden binnen de exploitatie, niet altijd realistisch is, aangezien de combinatie van factoren op dit moment de in de markt geaccepteerde indexeringen ruim overstijgt.

Zienswijzen
Van alle vier de gemeenten heeft MidZuid een zienswijze ontvangen. De zienswijzen zijn in grote lijnen eensluidend. De belangrijkste verzoeken aan het bestuur van MidZuid vanuit alle gemeenten zijn:

1. Wij onderkennen dat MidZuid wordt geconfronteerd met stijgende kosten als gevolg van de inflatie en de cao-ontwikkelingen. Mede hierdoor zien wij een toename van de gemeentelijke bijdrage. Ook gemeenten hebben echter te maken met kostenstijgingen. Dit betekent wat ons betreft dat het niet vanzelfsprekend is dat kostenstijgingen waarmee MidZuid wordt geconfronteerd direct moeten leiden tot een hogere gemeentelijke bijdrage. Wij vragen MidZuid dan ook continu kritisch te zijn op de financiële huishouding en de uitkomsten hiervan met ons te delen.
2. Meerjarig zien wij vanaf 2025 een forse stijging van de gemeentelijke bijdrage. Wij beseffen dat mogelijke compensatie vanuit het Rijk hiervoor nu nog onduidelijk is. Wij vragen jullie om met aanvullende maatregelen te komen om de stijging van de gemeentelijke bijdrage te beperken dit omdat ook de meerjarige gemeentelijke begrotingen flink onder druk staan.
3. In de oorspronkelijke begroting is het onderdeel WSP niet opgenomen. In de herziene begroting is dit nu wel gedaan. De verdeling van de kosten van het WSP vindt plaats op basis van het aantal uitkeringsgerechtigden en het inwonertal. In de dienstverleningsovereenkomst is opgenomen dat de doelstelling die het WSP per gemeente heeft wordt afgeleid van de financiële bijdrage die de gemeente betaalt. De doelstelling die per gemeente is bepaald, is echter niet altijd in overeenstemming met het aandeel dat een gemeente bijdraagt in de kosten. We verzoeken MidZuid om de doelstelling weer in overeenstemming te brengen met de financiële bijdrage, danwel deze afhankelijk te maken van de afgenomen trajecten of behaalde resultaten.
4. De gemeente heeft verschillende geldstromen vanuit het Rijk voor de bekostiging van de uitvoering van de Participatiewet en de Wet sociale werkvoorziening. Wat ons betreft is het geen automatisme dat wijzigingen in deze bekostiging voor wat betreft de taken die MidZuid uitvoert direct moet leiden tot een wijziging in de financiële stromen van de gemeente naar MidZuid. Wij verzoeken u dan ook om te onderzoeken welke alternatieve bekostigingssystemen er mogelijk zijn, waarbij wijzigingen van bekostiging van gemeenten door het Rijk niet automatisch leiden tot wijziging in de bekostiging aan MidZuid. Dit is te meer van belang omdat niet altijd inzichtelijk is wat de consequentie is van een wijziging van macrobudgetten voor de individuele gemeente.
5. Ten aanzien van de begeleidingskosten die worden gehanteerd voor arbeidsovereenkomsten op grond van de Participatiewet is er alleen een differentiatie tussen beschut werk en Pwet-banen. Wij zouden graag zien dat onderzoek gedaan wordt naar de differentiatie in de begeleidingskosten, waarbij de noodzakelijke omvang van de begeleiding en de omvang van het dienstverband een rol spelen in de hoogte van de begeleidingsvergoeding. In het kennisdocument beschut werk van Cedris wordt bijvoorbeeld gerekend met een bedrag aan begeleidingsvergoeding van gemiddeld 31 uur per week.

6. Wij zien de uitdagingen die MidZuid in het kader van een duurzaam financieel perspectief heeft. Het is goed dat MidZuid verkent welke mogelijkheden er voor nieuwe activiteiten zijn. Echter, voordat MidZuid nieuwe activiteiten start, dienen de financiële en maatschappelijke consequenties inzichtelijk te zijn. Zodat het bestuur een weloverwogen besluit kan nemen over nieuwe activiteiten op basis van een businesscase met begroting, eventuele risico's, planning en doelstellingen.

In afwijking van de overige gemeenten geeft de gemeente Altena nog de volgende zienswijze mee:

7. In algemene zin heeft de gemeenteraad een wat afwachtende en passieve houding geconstateerd in de presentatie van de eerste herziene begroting. We vragen het bestuur van MidZuid om meer concrete plannen en ambities voor te leggen, gebruikmakend van kansen om het maatschappelijk nut en financieel rendement van MidZuid te vergroten. Op basis van een goede maatschappelijke kosten-batenanalyse, onder meer in de aangekondigde Meerjarenstrategie, zijn we mogelijk bereid om, in samenwerking met de andere deelnemende gemeenten, extra te investeren in MidZuid.

Overwegingen ten aanzien van de zienswijzen

Ad 1.
MidZuid is een unieke gemeenschappelijke regeling, omdat deze enerzijds een overheidstaak uitvoert, maar voor de uitvoering van deze taken midden in het economisch verkeer opereert om mensen zo ver mogelijk te kunnen begeleiden naar een reguliere baan, danwel zo ver mogelijk in de richting van een reguliere baan. De gemeentelijke bijdrage is noodzakelijk om een aantal specifieke kosten te dekken die wij als bijzondere onderneming aan de bedrijfsmatige kant niet kunnen terugverdienen. Voor wat betreft kostenstijgingen zijn wij ons ervan bewust dat stijging van kosten niet automatisch leidt tot stijging van de gemeentelijke bijdrage. Echter bij een stijging van de diverse Cao’s hebben de gemeenten uitdrukkelijk zelf ingestemd met alle Cao-verhogingen, waardoor bewust gekozen wordt voor de extra loonkosten bij haar eigen organisatie én die van haar eigen gemeenschappelijke regeling. Daarnaast is in tijden van hoge inflatie niet uit te sluiten dat ook om die reden de gemeentelijke bijdrage toeneemt. Neemt niet weg dat wij ons altijd maximaal zullen inspannen om kostenstijgingen binnen de bedrijfsexploitatie op te vangen.

Ad 2.
MidZuid is inmiddels volop bezig met het treffen van maatregelen:
1. ICT-kosten: Er is een onafhankelijk onderzoek uitgevoerd naar de ICT kosten van MidZuid ten opzichte van de andere aanbieders in de markt, wat geleid heeft tot een

reductie van de automatiseringskosten met 10% voor 2024 en de daarop volgende jaren

2. Huisvestingskosten:
    a. Er is een actieve makelaar ingeschakeld om alle vrijgekomen ruimten bij MidZuid tegen een marktconforme huur in te laten vullen, waarbij een complete verdieping aan de Esdoornlaan inmiddels weer is verhuurd en er voor een aantal leegstaande kantoorruimten ook weer invulling is gevonden
    b. Daarnaast wordt gekeken om het beschikbare aantal werkplekken voor MidZuid zelf verder te beperken, waardoor een groter deel van het pand beschikbaar komt voor externe verhuur
    c. De gehuurde units voor de groenafdeling op locatie Wilhelminakanaal Noord 3 zijn opgezegd en deze medewerkers hebben een plek gekregen in het pand van MidZuid
    d. In Veen wordt een gedeelte van het buitenterrein verhuurd wat door MidZuid zelf niet in gebruik was
3. Personeelskosten: Alle tijdelijk contracten worden voorlopig als tijdelijk verlengd om de maximale flexibiliteit te houden.
4. Ontwikkeling omzet: Bij de indexatie van de omzetten wordt afgeweken van de bestaande indexeringen, zodat de hogere stijgingen van de kosten die gerelateerd zijn aan deze omzetten in de markt terug worden gehaald, zodat de stijging van deze kosten niet extra op de gemeentelijke bijdrage gaat drukken

Ad. 3
De doelstellingen van het WSP worden in overleg met iedere individuele gemeente bepaald. We zullen er in de toekomst meer rekening mee houden dat de aantallen meer in evenwicht zijn met de gemeentelijke bijdrage. Op basis van de huidige DVO is niet voorzien in een bijdrage op basis van afgenomen trajecten.

Ad 4.
In het algemeen bestuur van 6 juli 2023 is er comfort gegeven aan de gemeenten dat de systematiek van financiering niet gewijzigd wordt voor 2029. Dit is tevens in de aanbiedingsbrief van de begroting 2023 expliciet ook zo benoemd. Dit om de gemeenten enerzijds comfort te geven dat de hogere financieringslasten als gevolg van het voorgenomen nieuwbouwbesluit niet meteen tot extra hoge lasten leiden bij aanpassing van de financieringssystematiek. Anderzijds geeft dit tijdspad de ruimte om inhoudelijk goed naar een nieuwe financieringssystematiek te kijken. In deze herijking van de nieuwe financieringssystematiek is tussentijds derhalve ook de ruimte om te onderzoeken welke alternatieve bekostigingssystemen mogelijk zijn. We nemen dit mee binnen de herziening van de financieringssystematiek van MidZuid.

Ad 5.
Wij zien de uitdagingen die gesteld worden aan de participatievoorziening beschut werk en de P-wet banen. Ook het financiële kader speelt hier in een nadrukkelijke rol. Enerzijds moet de uitvoering betaalbaar worden gehouden, anderzijds wordt van gemeenten verwacht dat zij hun taak/doelstelling realiseren waarvoor de Rijksoverheid middelen beschikbaar stelt. De begeleidingsvergoeding is echter een van overheidswege vastgesteld bedrag per persoon. Als MidZuid zijn we graag bereid met de gemeenten in gesprek te gaan over de participatievoorziening beschut werk en de P-wet banen. Ter gelijker tijd verwijzen we naar het onderzoek uit 2023 wat door Significant APE is uitgevoerd in opdracht van het ministerie van SZW. Hierin stellen de onderzoekers: "We slaan deze cijfers niet om naar een bedrag per fte. Dit heeft te maken met de bevinding dat begeleidingskosten niet sterk variëren naar deeltijdfactor". Daarnaast is het kennisdocument 'Beschut werk in de Participatiewet" recent geactualiseerd door hetzelfde ministerie. Deze documenten vormen voor ons het startpunt van de gesprekken.

Ad 6.
Bij nieuwe activiteiten wordt het bestuur uitgebreid meegenomen in de plannen en consequenties. In Nederland is er juist een breed scala aan mogelijkheden om met behulp van subsidies nieuwe richtingen te verkennen, zonder dat deze kosten op de exploitatie van MidZuid drukken. Een mooi voorbeeld hiervan is de inzet van inclusieve technologie, waaronder het cognitieve support systeem, voor een opdrachtgever welke is uitgevoerd op basis van een volledig gesubsidieerd onderzoek met TNO en diverse andere partners. Ook de opstart van de kledingsortering voor het circulair ambachtscentrum is met minimale middelen opgestart en past binnen de ruimte in de planning voor de productieafdeling. In dat kader is het risico minimaal en draagt het altijd bij aan de verbetering van de winstgevendheid. Vanuit die gedachte is tijdens de bestuursdag in 2023 uitgebreid stilgestaan bij de mogelijkheden van circulariteit. Derhalve kunnen we stellen dat er bij de nieuwe activiteiten reeds gehandeld wordt in de geest van de zienswijze. Echter zien we op dit vlak richting de toekomst zeker ook ruimte voor verbetering, waar we invulling aan zullen geven.

Ad 7.
Deze zienswijze hebben wij zeer positief ontvangen en in het kader van de verdere ontwikkeling van MidZuid nemen wij deze handschoen graag op. Wij zien de huidige intensivering van de samenwerking met de gemeente Altena ook als een zeer positieve ontwikkeling om te komen tot een meer effectieve en meer doelmatige inzet van middelen van het domein participatie.

Bijgaand treft u de op 11 juli 2024 door het algemeen bestuur vastgestelde herziene begroting MidZuid 2024 aan.

Met vriendelijke groet,

Het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling WAVA,
Namens dit bestuur,

Drs. J.G. (Jos) Rooijmans MSc
Algemeen directeur

Nota voor het bestuur

Aan: Algemeen Bestuur MidZuid
Van: Dagelijks Bestuur MidZuid
CC:
Betreft: Begroting 2025

Bijlagen:
1. Begroting 2025
2. Aanbiedingsbrief inclusief reactie op zienswijzen
3. Vaststellingsbesluit

Voorstel

Het stuk wordt geagendeerd:

1. Ter vaststelling

Voorstel

Het algemeen bestuur wordt voorgesteld om:

1) kennis te nemen van de aangeboden begroting 2025; en tevens
2) kennis te nemen van de binnengekomen zienswijzen inclusief de reactie daarop;
3) in te stemmen met de aangeboden begroting 2025 en deze als zodanig vast te stellen; en tevens
4) in te stemmen de reactie op de binnengekomen zienswijzen en deze als zodanig vast te stellen;
5) overeenkomstig de bepalingen in de Wet Gemeenschappelijke Regelingen de begroting 2025 inclusief zienswijzen en de reactie daarop aan de raden van de deelnemende gemeenten evenals aan de provincie te versturen.

MIDZUID

Werkt voor iedereen

Ontwerpbegroting 2025 en meerjarenraming 2025-2028

van

Gemeenschappelijke regeling WAVA,
(mede inhoudende de begroting van MidZuid B.V.)

Dagelijks Bestuur d.d. 11 april 2024

COLOFON

Wij zijn MidZuid

MidZuid is er voor alle mensen in onze regio die een duwtje in de rug nodig hebben naar werk. Ze zijn klaar voor het werkproces, maar kunnen zonder hulp de afstand niet overbruggen. Wij bieden die hulp. Alles wat we doen draagt eraan bij dat zoveel mogelijk mensen zo dicht mogelijk bij werk komen. Ze dragen bij, hebben betekenis en zijn daardoor waardevol onderdeel van de maatschappij.

We zijn een kei in het begeleiden naar werk. Omdat we ons altijd richten op wat iemand wél kan en wil. We zijn er namelijk van overtuigd dat er altijd wat kan. Ieder op zijn tempo met de juiste ondersteuning en begeleiding. We laten mensen inzien dat er meer uit jezelf te halen is dan dat je dacht dat erin zat.

We herkennen het als iemand nog niet klaar is voor het werkproces, ze hebben eerst andere hulp nodig. Dan verwijzen we door naar specialisten met de passende kennis uit ons netwerk. We bieden dat wat iemand op dat moment nodig heeft om de stap naar werk te kunnen maken. Dat kunnen we omdat we observeren, luisteren, praten.

Doordat we kijken naar de persoon en zijn situatie en veel kennis en kunde in huis hebben, kunnen we de juiste knoppen vinden om aan te draaien. De ene keer past een standaard-procedure prima en de andere keer proberen we iets nieuws als dat beter werkt. Dat doen we resultaatgericht. Soms is dat eenvoudig, soms vraagt het meer vindingrijkheid; wij zorgen dat het voor elkaar komt. En investeren continu in de ontwikkeling van onze medewerkers zodat ze dat ook als de besten kunnen blijven doen.

We zoeken of creëren samen met werkgevers in de regio passende werkplekken, we ontwikkelen mensen waar nodig. En je kunt ook bij MidZuid zelf aan het werk in bijvoorbeeld industrie, circulaire activiteiten, catering, schoonmaak en groenvoorziening.

Het mag duidelijk zijn dat samenwerken cruciaal is om ons werk goed te kunnen doen. Samen met degenen die we helpen naar werk, samen met de werkgevers in de regio, samen met andere specialisten, samen met de gemeente, samen komen we tot een passende duurzame oplossing.

MidZuid
Werkt voor iedereen

“Ik ben me steeds zelfverzekerder gaan voelen en ik durf weer met kleine stapjes mijn grenzen te verleggen.”

Mariska, via MidZuid werkzaam bij de Bibliotheek Altena

Inhoudsopgave

COLOFON **2**
1. Algemene toelichting op de begroting **5**
2. Begroting 2025 en meerjarenraming **9**
2.1 Uitgangspunten voor de begroting 9
2.2 Begroting 2024 GR WAVA 11
2.3 Meerjarenperspectief 2023-2027 GR WAVA 12
2.4 Toelichting op de begroting 2025 en meerjarenraming 13
2.5 Samenvattend overzicht van baten en lasten 23
3. Paragrafen **23**
3.1 Bedrijfsvoering 23
3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 27
3.3 Meerjarig risico 31
3.4 Onderhoud kapitaalgoederen 32
3.5 Financiering 33
3.6 Verbonden partijen 34
4. Begroting 2025 WSP Dongemond **35**
4.1. Algemeen 35
4.2. Begroting 2025 WSP Dongemond 35
4.3. Toelichting op begroting WSP en verdeling gemeentelijke bijdrage 36
Bijlage 1: Voorlopige bijdrage per gemeente voor MidZuid **39**
Bijlage 2: (Financiële) uitgangspunten **41**
Bijlage 3: Begroting naar taakvelden **44**
Bijlage 4: Geprognosticeerde balans en EMU-saldo **45**

I. Algemene toelichting op de begroting

Inleiding

Hierbij ontvangt u de begroting 2025 met daarin opgenomen de meerjarenraming 2026 tot en met 2028. In deze begroting zijn de meest recente ontwikkelingen en verwachtingen meegenomen. In tegenstelling tot voorgaande jaren is in deze begroting al rekening gehouden met de verwachte indexeringen van lonen en kosten op basis van de septembercirculaire 2023.

In het 4e kwartaal van 2024 wordt de eerste herziene begroting 2025 opgesteld met daarin, indien van toepassing, een eerste begrotingswijziging. Bij het opstellen van de herziene begroting worden de ontwikkelingen die spelen in 2024 en 2025 en van invloed zijn op de activiteiten en financiën betrokken.

Momenteel lopen we op bestuurlijk en ambtelijk niveau een proces over de strategische toekomstvisie van MidZuid na 2035. Tijdens het proces over de strategische toekomstvisie van MidZuid kijken we naar de huidige en toekomstige taakuitvoering van MidZuid voor de vier gemeenten en komen hiermee tot een organisatieadvies/model voor MidZuid. We maken daarmee ook onder meer de ambities van de diverse gemeenten inzichtelijk. Zo komt er inzicht in de doelgroepen en aantallen medewerkers die de komende jaren gebruik gaan maken van de infrastructuur van MidZuid. Met de daarbij behorende financieringsmogelijkheden. Eerder is er ook gesproken over de meerjaren strategische toekomstvisie MidZuid 2025-2035. Daarin willen we al toewerken naar een meer stabiele en voorspelbare situatie in de financiële lasten voor MidZuid en de deelnemende gemeenten. Rust en een bestendig beeld is het doel. Dit doen we door op de middellange termijn met elkaar te kijken naar de dienstverlening die MidZuid levert aan de deelnemende gemeenten, als ook door op de lange termijn te kijken naar mogelijke aanpassingen van de organisatie van MidZuid aan de gewijzigde omstandigheden.

Ontwikkelingen bij MidZuid

In 2016/2017 is door de raden van alle deelnemende gemeenten unaniem ingestemd met de notitie ‘Mens*en*werk is de basis’. Daarmee heeft MidZuid de ruimte gekregen om, naast de uitvoering van de Wsw en Beschut Werk, activiteiten te ontwikkelen mits deze een relatie hebben met de uitvoering van de Participatiewet. Daarmee is duidelijk richting gegeven aan de toekomst van het bedrijf. Middels het document over de basistaken van MidZuid is dit in 2023 bevestigd, waarmee er ook duidelijkheid is over Beschut Werk, wat de basis is voor de toekomstige huisvesting. Tevens is dit de basis voor de strategie 2025-2035 van MidZuid. Waar het in het document over de basistaken gaat over de doelgroepen zien we de noodzaak om te komen tot een duurzaam organisatiemodel voor de langere termijn (na 2035). Daarvoor zijn we vorm aan het geven aan de hiervoor genoemde strategische toekomstvisie.

In de afgelopen jaren is de huisvesting van MidZuid onderwerp van discussie geweest. In 2023 is door het algemeen bestuur het besluit tot een voorgenomen besluit sloop/nieuwbouw vastgesteld. De gemeenteraden van de vier gemeenten zijn afzonderlijk geïnformeerd over de stand van zaken en als vervolg daarop hebben er ook afzonderlijke debatraden plaatsgevonden bij de gemeenten. Een definitief besluit is er hiermee nog niet genomen. Het proces rondom huisvesting krijgt zijn vervolg in 2024 en volgende jaren. Na besluitvorming zal dit in de meerjarenraming worden verwerkt.

In het kader van circulariteit zien we een nieuwe markt ontstaan binnen de regio Dongemond waar we als MidZuid op acteren door het oprichten van een circulair ambachtscentrum. Met kleding als eerste loot aan deze stam. Dit zal het komende jaar en de daaropvolgende jaren verder worden uitgebreid.
In het verlengde hiervan willen we ook dat we in onze eigen bedrijfsvoering zo duurzaam mogelijk opereren indien dit kan en niet tot excessieve kostenverhogingen leidt. Zo zien we een steeds verdere elektrificering van ons materiaal en wagenpark en stimuleren we dit via een nieuw vastgestelde mobiliteitsregeling.

Daarnaast vertellen we meer en meer ons duidelijke verhaal naar buiten toe. Wat we betekenen en wat de toegevoegde waarde is van ons werk binnen de vier gemeenten. Ook via nieuwe media, zoals een podcastserie, vertellen we ons verhaal.

Inclusieve technologie wordt meer en meer onderdeel van MidZuid als ondersteunend hulpmiddel in het beter kunnen inzetten van medewerkers op hun talenten, waardoor zij hoogwaardiger werk kunnen verrichten.
Het TINT West Brabant zal in 2025 met de werkontwikkelbedrijven en opleiders Curio en Avans een duidelijker gezicht krijgen bij werkgevers. Ook in Brabants verband is er een start gemaakt om kennis te delen en wellicht gezamenlijk ontwikkelcapaciteit te werven.

Ten aanzien van het aantal medewerkers uit de verschillende doelgroepen wordt verwacht dat de lijn, die na de invoering van de Participatiewet is ingezet, zich doorzet. Waardoor een afname van het aantal Wsw-medewerkers te zien is. In de praktijk gaat dit met golfbewegingen. Daar staat een groei van het aantal medewerkers via de doelgroepen Beschut Werk en andere participatiebanen tegenover. In deze begroting wordt ervan uitgegaan dat de uitgangspunten voor 2025 e.v., zowel voor Beschut Werk als voor participatiebanen gehaald kunnen worden. Daarnaast wordt blijvend ingezet op andere instrumenten, zoals leerwerken, om zo veel mogelijk mensen te ondersteunen om aan het werk te komen. Echter is in 2025 en 2026 op basis van de huidige verwachtingen een krimp zichtbaar in de totale omvang van deze medewerkers. Toch wordt er door onderzoeksbureau Berenschot op langere termijn wel een groei verwacht van het aantal mensen met een

kwetsbare positie op de arbeidsmarkt. De vraag is echter of er voldoende middelen vanuit het Rijk beschikbaar komen om deze inwoners mee te kunnen laten doen.

In de arbeidsmarktregio West-Brabant wordt er door de gemeenten, UWV en de sociale werkontwikkelbedrijven samengewerkt en worden afspraken gemaakt over beleid en uitvoering en de vorming van een Regionaal Werkcentrum. MidZuid neemt namens de drie werkontwikkelbedrijven deel aan het Regionaal Beraad, het nieuwe bestuur van de arbeidsmarktregio West-Brabant.
Dit komt onder andere tot uiting in het samenwerkingsverband Werkgevers Servicepunt West-Brabant. De werkgeversadviseurs die in Oosterhout dichtbij de collega's van gemeenten en MidZuid werken zorgen voor de dienstverlening voor werkgevers in de gemeente Altena, Drimmelen, Geertruidenberg en Oosterhout. Ook wel de regio Dongemond genoemd. Sinds januari 2022 is de naam van het Werkgevers Servicepunt dan ook officieel verandert in WSP Dongemond. In 2017 is er een dienstverleningsovereenkomst (DVO) afgesloten tussen de betrokken gemeenten, de GR WAVA en MidZuid B.V.. De in de DVO gemaakte afspraken komen tot uitdrukking in het feit dat met ingang van 2018 voor WSP Dongemond een eigen jaarplan en begroting is opgesteld en vastgesteld door het dagelijks bestuur. Om die reden maakt het WSP Dongemond (financieel) geen onderdeel uit van deze begroting, maar is deze in hoofdstuk 4 als aparte begroting opgenomen.

De begroting 2025 in cijfers
In januari 2024 heeft het dagelijks bestuur de herziene begroting 2024 vastgesteld om aan te bieden aan de colleges van de deelnemende gemeenten. Zoals hiervoor al is opgemerkt zijn de cijfers in de begroting 2025 in lijn met de meerjarencijfers uit de herziene begroting 2024, waarbij deze is geïndexeerd en geactualiseerd voor wat betreft de netto-omzet. In de huidige begroting wordt uitgegaan van het in stand houden van het huidige pand met een beperkte investering om aan de eisen van energielabel-C te voldoen. Ook de voorziening van het meerjarig onderhoudsplan is hierop gebaseerd. In de meerjarenraming is in 2028 een stijging van de gemeentelijke bijdrage zichtbaar. Deze hangt samen met de investeringen die in 2028 staan gepland om het huidige pand tijdig naar energielabel-A te krijgen.

Vanaf 2015 zijn er vastgelegde afspraken over de opbouw en de verdeelsleutels gemeentelijke bijdrage voor de begroting en de meerjarenraming. Deze afspraken kennen een basis in collectiviteit en solidariteit, met een heldere verrekening over de zogeheten vaste lasten, maar ook een ontwikkeling richting een individuele verrekening per gemeentelijke opdrachtgever voor participatieactiviteiten. Het dagelijks bestuur heeft in november 2016 het uitgangspunt vastgelegd dat de (meerjaren)begrotingen vanaf 2017 sluitend moeten zijn. Dit uitgangspunt heeft consequenties voor de hoogte van de gemeentelijke bijdrage. In de voorliggende begroting betekent dit dat bij het bepalen van de gemeentelijke bijdrage, naast het

subsidieresultaat Wsw en vaste lasten, ook de overige posten uit de begroting worden betrokken.

Verwacht resultaat jaarrekening 2023

Voor 2023 was een negatief resultaat begroot. Bij het vaststellen van de jaarrekening 2022 werd voorzien dat het resultaat 2023 lastig te halen zou zijn. Uiteindelijk leveren de inspanningen gedurende 2023 wel een resultaat op dat boven de begroting eindigt. De gerealiseerde bezuinigingen uit het verleden hebben geleid tot een structureel betere financiële bedrijfsvoering, maar door onder andere de inflatie en stijging van de minimumlonen en forse aanpassingen in de cao's gaan deze meerjarig volledig teniet. De concept-jaarrekening 2023 vertoont desondanks een beter resultaat dan begroot, maar het blijft een fors verlies. In de begroting 2025 is met de structurele effecten uit de jaarcijfers 2023 rekening gehouden.

Recente ontwikkelingen

Voor 2025 spelen er zaken als de gevolgen van de eerdere stijging van het WML, hogere rente, lagere huuropbrengst en fors stijgende ICT-(beveiligings)kosten. De uitstroom van de Wsw gaat door, mede als gevolg van gunstige regelingen om minder te gaan werken of eerder volledig te stoppen, die in de cao SW zijn opgenomen. Hierdoor komt de productiecapaciteit onder druk te staan en daarmee het resultaat van de bedrijfsvoering. Voor de ontwikkeling in 2025 en verder wordt samen met de deelnemende gemeenten naar een passende oplossing gekeken, waarbij de bereidheid van de gemeenten tot het faciliteren van instroom een belangrijke factor is.

Voor 2024 is de cao SW aangepast zonder dat daarvoor vanuit de overheid passende financiële middelen beschikbaar zijn gesteld. Ook de cao Aan de Slag is afgesloten zonder dat daar en structurele dekking voor is. In de begroting 2025 is er, naast de gemeentelijke bijdrage, vanuit gegaan dat er uiteindelijk wel een structurele dekking via de SW-bijdrage komt om deze tekorten te dekken.

2. Begroting 2025 en meerjarenraming

2.1 Uitgangspunten voor de begroting

Bij het samenstellen van de begroting 2025 en meerjarenraming zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd.

Opzet van de begroting

De begroting van de Gemeenschappelijke Regeling WAVA (GR WAVA) heeft primair betrekking op de activiteiten en financiën van GR WAVA zelf. De bedrijfsactiviteiten vinden echter in belangrijke mate plaats binnen de 100% dochter van GR WAVA: MidZuid B.V. In de begroting wordt wel duidelijk onderscheid gemaakt tussen beide rechtspersonen. Dit betekent dat de (formele) begrotingscijfers uitsluitend betrekking hebben op de GR WAVA. Het verwachte resultaat van MidZuid B.V. komt in de begroting van GR WAVA tot uitdrukking in één begrotingspost: het operationeel resultaat. Om ook inzicht te verschaffen in de begrote cijfers van MidZuid B.V. is in de toelichting op de begroting een geconsolideerde begroting van GR WAVA en MidZuid B.V. (met toelichting) opgenomen. De begroting is opgesteld rekening houdende met de meest recente regels op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV). De activiteiten waarop de begroting betrekking heeft, vinden plaats in één programma: werk en re-integratie.

Financiële uitgangspunten

In de herziene begroting 2024 die in december 2023 door het dagelijks bestuur is vastgesteld en aangeboden is aan de colleges, zijn ook de meerjarencijfers 2025 e.v. opgenomen. Aangezien de ontwikkelingen hard gaan sinds het moment van opstellen van de herziene begroting 2024 zijn de cijfers op onderdelen geactualiseerd waar het gaat om omzet ontwikkelingen. Verder vormen de meerjarencijfers uit deze herziene begroting de basis voor de begroting 2025 en zijn zowel de kosten als de opbrengsten naar het prijspeil van 2025 gebracht op basis van de indexeringsverwachtingen uit de septembercirculaire 2023. Voor 2028 zijn de kosten om het huidige pand naar energielabel-A te krijgen opgenomen. De loonkosten en de subsidieopbrengsten voor de Wsw zijn niet geïndexeerd, omdat deze aan elkaar gekoppeld zijn en deze muteren aan de hand van de komende circulaires. Een belangrijke opbrengstpost vormt de rijkssubsidie Wsw. Binnen het macrobudget is sprake van een prijscomponent (P) en een volumecomponent (Q). Afwijkingen in het volume kunnen effect hebben op de prijs. In deze begroting zijn de laatst bekende cijfers van het Rijk aangehouden op basis van de septembercirculaire 2023. De (financiële) uitgangspunten die betrekking hebben op de diverse begrotingsposten zijn nader in detail uitgewerkt in bijlage 2, waarnaar wordt verwezen. Verdere bijzondere ontwikkelingen worden eind 2024 in de herziene begroting 2025 meegenomen.

Visie, missie en gemeentelijke bijdrage

Vanuit de vastgestelde visie en missie vervult de GR WAVA (hierna: WAVA) voor haar vier deelnemende gemeenten een publieke opdracht in een private omgeving. Deze opdracht luidt: mensen naar duurzaam passend werk begeleiden en dat zo efficiënt mogelijk doen. Ze voelen zich en zijn daardoor waardevol onderdeel van de maatschappij.

Dit leidt tot 3 uitgangspunten:

- Het ontwikkelen van mensen is leidend, dat betekent dat wij medewerkers zo hoog mogelijk plaatsen op de werkladder en binnen een trede hun loonwaarde of toegevoegde waarde optimaliseren.
- Om dit te behalen werken we duurzaam samen met onze partners en dat betekent:
    - We maken heldere afspraken over prijs en kwaliteit op basis van marktconforme tarieven en loonwaarden van medewerkers.
    - We maken heldere afspraken over de begeleiding en ondersteuning op de werkvloer.
    - We zorgen voor een prettige en veilige werkomgeving voor medewerkers, conform de wettelijke eisen.
- Doelstelling is dat de bedrijfsvoering over alle werksoorten die MidZuid uitvoert samen budgettair neutraal verloopt en dat de gemeentelijke bijdrage zoveel als mogelijk wordt beperkt. Zie in dit kader ook hetgeen in hoofdstuk 1 over de gemeentelijke bijdrage is opgemerkt, alsmede de financiële uitgangspunten die zijn opgenomen in bijlage 2.

2.2 Begroting 2025 GR WAVA

*Bedragen * € 1.000*	**Begroting 2023 herzien**	**Realisatie 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2024 herzien**	**Begroting 2025**
Subsidieresultaat wsw					
Rijkssubsidie	12.007	12.521	11.815	12.548	11.904
Begeleid werken	-596	-780	-585	-778	-803
Subsidie beschikbaar voor WAVA	11.411	11.741	11.230	11.770	11.101
Personeelslasten (na aftrek LIV)	-11.692	-11.404	-11.257	-11.783	-11.177
Vervoer doelgroep	-193	-216	-186	-212	-195
Totaal personeelskosten ca.	-11.885	-11.620	-11.443	-11.995	-11.372
Subsidieresultaat wsw	-474	121	-213	-225	-271
Nieuw beschut					
Loonkostensubsidies	1.247	1.085	1.386	1.515	1.700
Personeelslasten (netto, na aftrek LIV)	-2.457	-2.151	-2.749	-3.011	-3.401
Subsidieresultaat nieuw beschut	-1.210	-1.066	-1.363	-1.496	-1.702
Begeleidingsvergoedingen	822	946	913	1.184	1.326
Saldo nieuw beschut	-389	-120	-449	-312	-375
Nieuwe doelgroepen (P-wet)					
Loonkostensubsidies	700	791	749	940	1.027
Personeelslasten (netto, na aftrek LIV)	-1.788	-1.725	-1.923	-2.293	-2.556
Subsidieresultaat nieuwe doelgroepen	-1.088	-934	-1.175	-1.353	-1.529
Begeleidingsvergoedingen	330	390	353	413	450
Saldo nieuwe doelgroepen	-757	-544	-822	-940	-1.079
Subtelling saldo alle doelgroepen	-1.620	-544	-1.484	-1.477	-1.725
Vaste lasten WAVA					
Gebouw	-737	-786	-773	-828	-851
Huuropbrengst derden	243	228	213	185	62
Doorbelast gebruik gebouwen	893	930	893	580	597
Rente lening BNG	-24	-45	-164	-146	-197
Energie	-551	-397	-551	-217	-223
Vaste lasten	-176	-69	-382	-425	-613
Overhead					
Personeelskosten	-	-	-	-	-
Doorbelasting naar MidZuid B.V.	-	-	-	-	-
Totaal	-	-	-	-	-
Overige bedrijfskosten	-22	-26	-22	-22	-35
Operationeel resultaat MidZuid B.V.	-558	-1.719	-583	-749	-809
Onvoorzien	-100	-52	-100	-100	-100
Resultaat voor gemeentelijke bijdrage	-2.477	-2.411	-2.571	-2.773	-3.282
Gemeentelijke bijdrage	1.985	1.985	2.290	2.491	3.282
Resultaat excl. incidentele baten en lasten	-492	-426	-282	-283	-0
Incidentele baten en lasten	-	-	-	-	-
Resultaat exploitatie WAVA	-492	-426	-282	-283	-0

[1)] Betreffen de cijfers 2023 op basis van de concept-jaarrekening excl. WSP

2.3 Meerjarenperspectief 2025-2028 GR WAVA

*Bedragen * € 1.000*	Begroting 2024 herzien	Begroting 2025	Meerjarenraming 2026	2027	2028
Subsidieresultaat wsw					
Rijkssubsidie	12.548	11.904	11.505	11.094	10.863
Begeleid werken	-778	-803	-827	-853	-879
Subsidie beschikbaar voor WAVA	11.770	11.101	10.679	10.241	9.985
Personeelslasten (na aftrek LIV)	-11.783	-11.177	-10.631	-10.054	-9.688
Vervoer doelgroep	-212	-195	-182	-169	-160
Totaal personeelskosten ca.	-11.995	-11.372	-10.813	-10.222	-9.848
Subsidieresultaat wsw	-225	-271	-134	19	137
Nieuw beschut					
Loonkostensubsidies	1.515	1.700	1.839	1.979	2.119
Personeelslasten (netto, na aftrek LIV)	-3.011	-3.401	-3.679	-3.957	-4.235
Subsidieresultaat nieuw beschut	-1.496	-1.702	-1.840	-1.978	-2.116
Begeleidingsvergoedingen	1.184	1.326	1.435	1.544	1.653
Saldo nieuw beschut	-312	-375	-405	-434	-463
Nieuwe doelgroepen (P-wet)					
Loonkostensubsidies	940	1.027	1.085	1.143	1.202
Personeelslasten (netto, na aftrek LIV)	-2.293	-2.556	-2.700	-2.845	-2.989
Subsidieresultaat nieuwe doelgroepen	-1.353	-1.529	-1.615	-1.701	-1.787
Begeleidingsvergoedingen	413	450	476	502	527
Saldo nieuwe doelgroepen	-940	-1.079	-1.139	-1.200	-1.260
Subtelling saldo alle doelgroepen	-1.477	-1.725	-1.678	-1.615	-1.586
Vaste lasten WAVA					
Gebouw	-828	-851	-846	-841	-1.063
Huuropbrengst derden	185	62	62	62	62
Doorbelast gebruik gebouwen	580	597	597	597	597
Rente lening BNG	-146	-197	-231	-264	-406
Energie	-217	-223	-223	-223	-223
Vaste lasten	-425	-613	-641	-670	-1.034
Overhead					
Personeelskosten	-	-	-	-	-
Doorbelasting naar MidZuid B.V.	-	-	-	-	-
Totaal	-	-	-	-	-
Overige bedrijfskosten	-22	-35	-35	-35	-35
Operationeel resultaat MidZuid B.V.	-749	-809	-817	-835	-854
Onvoorzien	-100	-100	-100	-100	-100
Resultaat voor gemeentelijke bijdrage	-2.773	-3.282	-3.271	-3.254	-3.609
Gemeentelijke bijdrage	2.491	3.282	3.271	3.254	3.608
Resultaat excl. incidentele baten en lasten	-283	-0	-0	-0	-0
Incidentele baten en lasten	-	-	-	-	-
Resultaat exploitatie WAVA	-283	-0	-0	-0	-0

[1)] Betreffen de cijfers 2023 op basis van de concept-jaarrekening excl. WSP

2.4 Toelichting op de begroting 2025 en meerjarenraming

Zoals hiervoor is opgemerkt betreft deze begroting de GR WAVA. In de begroting zijn daarom uitsluitend de posten opgenomen die betrekking hebben op de GR WAVA. Hierna wordt in eerste instantie een toelichting gegeven op deze posten. Daarna wordt een overzicht gegeven van de geconsolideerde cijfers van GR WAVA en MidZuid B.V. en wordt, voor zover dat niet al is gebeurd in het kader van de begroting van de GR WAVA, een nadere toelichting op enkele geconsolideerde posten gegeven.

Bij de financiële ontwikkelingen in meerjarenperspectief kan het volgende worden opgemerkt. Met name het subsidieresultaat over de komende jaren vertoont een positieve ontwikkeling, wat wordt veroorzaakt door een stijgende subsidie van het Rijk per arbeidsjaar (AJ). Deze ontwikkeling vertaalt zich langjarig niet door in de ontwikkeling van de gemeentelijke bijdrage. Dit heeft te maken met de ontwikkeling van beschikbare arbeidsomvang, de loonontwikkeling van de doelgroep medewerkers, de sterke stijging van de automatiseringskosten, de hogere rente die jaarlijks resulteert in een lastenverzwaring ten opzichte van het voorgaande jaar en gestegen onderhoudskosten waarvoor liquide middelen aangetrokken moeten worden welke direct resulteren in een stijging van de rentelast. Hier staat tegenover dat er in de begroting is uitgegaan van een daling van de energielasten vanaf 2024, die stabiliseert vanaf 2025. De uitstroom van de Wsw ligt op een iets hoger niveau dan eerdere jaren, doordat er steeds meer mensen op basis van aantrekkelijke regelingen in de cao-SW in aanmerking komen voor vermindering van arbeidsuren, dan wel het volledig eerder stoppen met werken. Ook de komende jaren gaat een behoorlijke groep Wsw-medewerkers met pensioen/RVU, waarbij verwacht wordt dat de instroom dit in die periode niet compenseert. Hierdoor komt de productiecapaciteit verder onder druk en daarmee het resultaat van de bedrijfsvoering. Los van de strategische ontwikkelingen wordt samen met de deelnemende gemeenten naar een passende oplossing gekeken voor de langere termijn, waarbij de bereidheid van de gemeenten tot het faciliteren van instroom een belangrijke factor is.

Subsidieresultaat Wsw

Het subsidieresultaat Wsw bestaat uit het verschil tussen de loonkosten van de medewerkers met een sw-indicatie en de rijkssubsidie Wsw. Aangezien de rijkssubsidie lager is dan de loonkosten is sprake van een negatief subsidieresultaat.

Volgens de septembercirculaire 2023 bedraagt voor 2025 het bedrag per AJ € 35.209; In de jaren erna wordt tevens een lichte stijging van dit bedrag verwacht, mede dankzij de loon- en prijscompensatie. De personeelskosten van de Wsw-medewerkers zijn gebaseerd op de verwachte omvang van de formatie en daarbij is rekening gehouden met de verwachte prijsontwikkeling (zie ook toelichting in bijlage 2, financiële uitgangspunten). Door de lichte stijging in het bedrag per AJ en doordat het aantal Wsw-medewerkers landelijk harder

afneemt dan de daling van het totaalbudget, is er sprake van een verbetering van het subsidieresultaat.

De personeelskosten van de Wsw-medewerkers en de toerekening van de subsidie voor Wsw-medewerkers die begeleid werken zijn gebaseerd op de volgende jaargemiddelden:

Uitgedrukt in fte:

	Begroting			
	2025	**2026**	**2027**	**2028**
Gemiddeld aantal fte in dienst bij WAVA	292,8	273,1	253,4	239,6
Gemiddeld aantal fte begeleid werken	22,3	22,3	22,3	22,3

Uitgedrukt in arbeidsjaren (AJ):

	Begroting			
	2025	**2026**	**2027**	**2028**
Gem aantal AJ in dienst bij WAVA	304,0	283,5	263,0	248,7
Gem aantal AJ begeleid werken	22,8	22,8	22,8	22,8

Nieuw beschut

De kosten en opbrengsten zijn voor wat betreft de begroting 2025 gebaseerd op het aantal medewerkers nieuw beschut werk volgens een publicatie van het Rijk van eind 2022, met de te realiseren aantallen ultimo 2023. Voor de jaren erna is het aantal gebaseerd op de budgetontwikkeling/ingroeiregeling genoemd in de brief van de staatssecretaris aan de Tweede Kamer inzake de Uitvoering en evaluatie Participatiewet van juli 2019. In onderstaand overzicht is de ontwikkeling van het aantal medewerkers nieuw beschut werk (o.b.v. 31 uur per week) weergegeven.

Medewerkers nieuw beschut	Begroting			
	2025	**2026**	**2027**	**2028**
Gemiddelde jaarlijkse taakstelling	120	130	139	149

Uit het financieel meerjarenperspectief blijkt dat er sprake is van een negatief resultaat op Beschut Werk. Hierdoor ontstaat ten onrechte het beeld dat meer Beschut werkplekken direct leidt tot een lager resultaat voor MidZuid. Door de inzet van deze medewerkers wordt er namelijk ook omzet gerealiseerd binnen de PMC's en verdienen zijn hun resterende subsidieresultaat (grotendeels) terug.

Participatiebanen

Naast de Wsw en Beschut Werk wordt in de begroting uitgegaan van het aanbieden van participatiebanen (P-banen) aan mensen die óf binnen de eigen organisatie (PMC's) werken óf worden gedetacheerd.

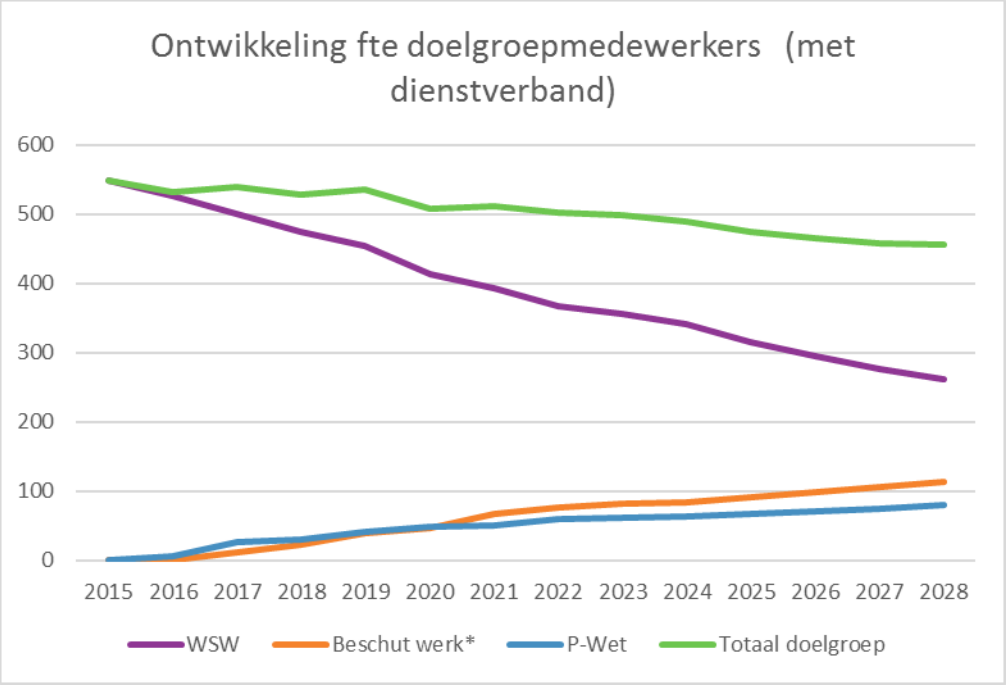
Uitgegaan wordt van een groeiende groep in de komende jaren volgens onderstaand overzicht.

	Begroting			
	2025	**2026**	**2027**	**2028**
Gemiddeld aantal medewerkers met P-baan	88	93	98	103

Hierbij wordt rekening gehouden met de stijging in P-banen op basis van de ontwikkelingen van de afgelopen jaren. Als mensen vanuit een bijstandsuitkering in dienst komen via een participatiebaan, dan leidt dit voor de betrokken gemeente tot een besparing van de uitkeringslasten (verschil tussen uitkering en loonkostensubsidie), waarbij de vergoeding voor loonkostensubsidie op basis van realisatie gecompenseerd wordt.

Ontwikkeling aantal doelgroepmedewerkers (fte)

Van de verwachte ontwikkeling in de omvang van de diverse doelgroepen kan het volgende beeld worden gegeven.

Uit dit overzicht blijkt een geleidelijke teruggang in het aantal Wsw-medewerkers, die echter grotendeels wordt opgevangen door instroom van medewerkers uit de nieuwe doelgroepen Beschut Werk en P-wet. De terugval in 2020 is direct gerelateerd aan de coronacrisis. Voor 2025 en 2026 wordt een iets grotere uitstroom verwacht dan instroom. Dit komt omdat dan ineens een grote groep Wsw-medewerkers met pensioen gaat. Dit wordt nu al onderkent en er wordt samen met onze deelnemende gemeenten gekeken naar een passende oplossing.

Vaste lasten

In de meerjarencijfers zien we de vaste lasten verder oplopen. We verwachten dat de energielasten op het huidige lagere niveau stabiliseert, maar door de hogere rentestand zien we dat de totale rentelast jaarlijks toeneemt als het gevolg van herfinancieringen van leningen. De diverse groot onderhoud posten zijn steeds doorgeschoven en er wordt al een paar jaar alleen het echt noodzakelijke groot onderhoud uitgevoerd. Dit heeft de laatste jaren wel als bijeffect dat de incidentele onderhoudskosten stijgen. Bij de actualisering van het meerjarig onderhoudsplan (MJOP) bleek dat de jaarlijkse reservering verhoogd moet worden, om op lange termijn de onderhoudskosten te kunnen dekken. Deze begroting is op de meest actuele MJOP opgesteld. In afwachting van de besluitvorming over huisvesting zien we wel het wegvallen van een deel van de huurders, wat lastig in te vullen blijkt door de onzekerheid over de beschikbaarheid van de ruimtes. De aangekondigde opzegging van een huurder is in de begroting 2024 en volgende jaren meegenomen (€ 30.000 voor 2024 en € 60.000 voor de daarop volgende jaren). De doorbelasting van de vaste lasten aan de PMC's is gemaximeerd op € 580.470. Hier zit de gedachte achter, dat een overcapaciteit aan ruimte niet ongelimiteerd doorbelast kan worden aan de PMC's. Dat risico ligt bij de GR WAVA. Derhalve resteert er daar een kostenpost voor vaste lasten. Dat het gemaximeerde bedrag een stuk lager ligt dan voorgaande jaren heeft te maken met de lagere energielasten welke in deze doorbelasting is opgenomen. Daarnaast is de rentelast aangepast aan het huidige tarief van 3,5% (eind 2021 nog 0,17%) per vervaldatum van de leningen. Voor 2025 is dit effect € 51.000 die jaarlijks nog verder op loopt. Ervan uit gaande dat alle leningen uiteindelijk op 3,5% zijn gefinancierd. Met daarbij het risico dat de rente ook nog verder kan oplopen. Voor eind 2027 is meegenomen dat er een extra lening van € 4.000.000 wordt aangetrokken om in 2028 het pand op energielabel-A te krijgen. Deze extra rentelast en de afschrijving op deze investering komt in de meerjarenraming in 2028 tot uiting.

Overhead

De overhead heeft betrekking op de loonkosten van reguliere medewerkers die een ambtelijke dienstbetrekking hebben binnen de GR WAVA. Op dit moment zijn er geen medewerkers onder deze regeling in dienst. Zij waren werkzaam in (staf)functies die vallen binnen de definitie van het BBV met betrekking tot overhead. In het BBV zijn enkele indicatoren specifiek voorgeschreven. Eén ervan betreft de overhead, uitgedrukt in een percentage van de totale lasten. Het verloop van dit kengetal is als volgt:

	Herziene Begroting	Begroting			
	2023	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Overhead in % totale lasten	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Aangezien de overhead in de GR WAVA uitsluitend de loonkosten van medewerkers met een ambtelijke dienstbetrekking omvat, zeggen de in de tabel opgenomen percentages niet zoveel. Een beter beeld van de werkelijke overhead kan worden gevormd op basis van de geconsolideerde cijfers van de GR WAVA en MidZuid B.V. Daarop wordt hierna nog nader ingegaan.

Overige bedrijfskosten
Dit betreft de accountantskosten voor controle administratie en jaarrekening GR WAVA.

Operationeel resultaat
Dit betreft per saldo het resultaat op de activiteiten die binnen MidZuid B.V. zijn uitgevoerd. Aan het einde van deze paragraaf wordt daarop nog afzonderlijk (per PMC) ingegaan. Het in de begroting opgenomen operationeel resultaat is wat hoger dan hierna vermeld in de geconsolideerde cijfers, omdat de overige bedrijfskosten van de GR WAVA ook in de geconsolideerde cijfers worden meegenomen.

Onvoorzien
Deze post is, mede op aandringen van de provincie als toezichthouder, opgenomen om niet begrote bijzondere kosten op te kunnen vangen.

Gemeentelijke bijdrage
Zoals hiervoor al is toegelicht is er sprake van een redelijk stabiele gemeentelijke bijdrage in 2025 tot en met 2027. Dit is enerzijds omdat de meerjarenbegroting is opgesteld conform het prijspeil 2025 en er geen bijzondere kostenontwikkelingen worden voorzien. Verder gaan we ervan uit dat er in de resultaatsontwikkeling van MidZuid B.V. een stabilisatie optreed, waarbij afname van de Wsw-medewerkers wordt opgevangen met een stabiele instroom van Beschut Werk en P-banen. Voor 2028 verandert dit beeld als gevolg van de investeringen in energiebesparende maatregelen om in het huidige pand te komen tot het energielabel-A.

Ontwikkeling EMU-saldo

De cijfers met betrekking tot de ontwikkeling van het EMU-saldo zijn opgenomen in bijlage 4, waarnaar wordt verwezen.

Incidentele baten en lasten

In de begrotingscijfers 2025 e.v. is geen sprake van een incidentele onttrekking aan de overige reserves. Verder zijn er geen incidentele baten en/of lasten opgenomen; de vermelde cijfers zijn derhalve allen structureel van karakter.

Geconsolideerde cijfers

Zoals hiervoor al is opgemerkt vindt een belangrijk deel van de activiteiten plaats binnen MidZuid B.V. Deze activiteiten vertalen zich uiteindelijk in het operationeel resultaat zoals opgenomen in de begroting van de GR WAVA. Ter verbetering van het inzicht in deze post, zijn hierna de geconsolideerde begrotingscijfers van de GR WAVA en MidZuid B.V. opgenomen.

Begroting WAVA en MidZuid B.V., geconsolideerd

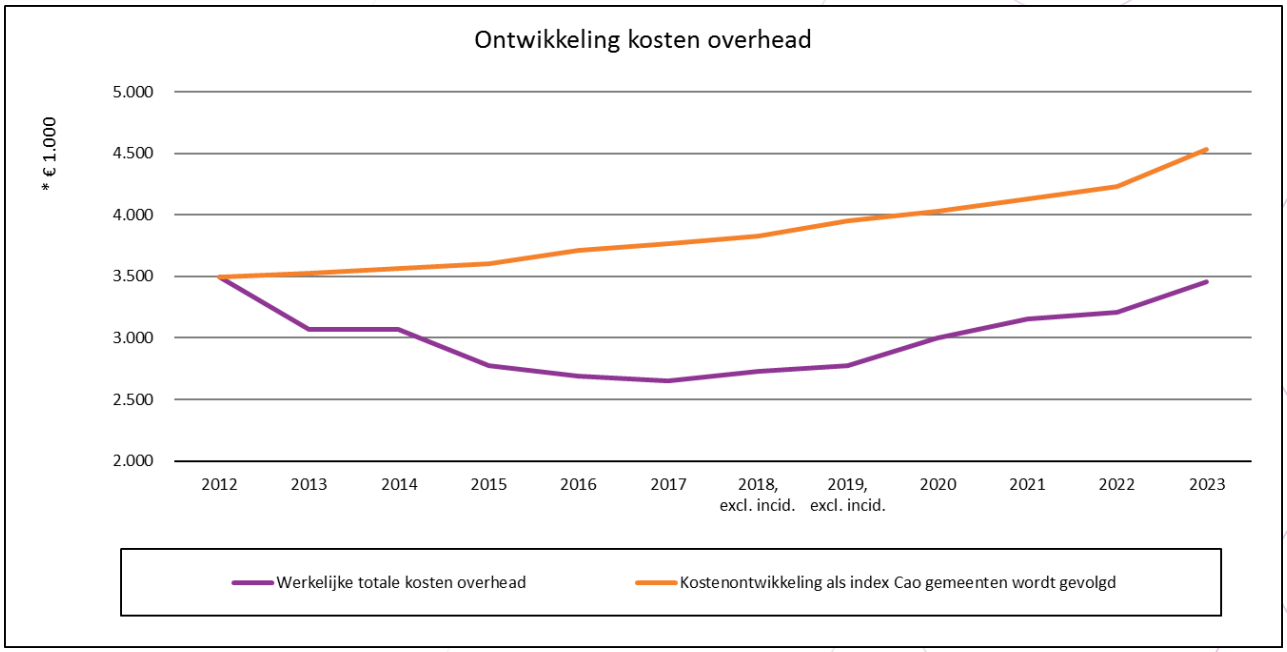
*Bedragen * € 1.000*	Herziene begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming 2026	2027	2028
Subsidieresultaat wsw					
Rijkssubsidie	12.548	11.904	11.505	11.094	10.863
Begeleid werken	-778	-803	-827	-853	-879
Subsidie beschikbaar voor WAVA	11.770	11.101	10.679	10.241	9.985
Personeelslasten (na aftrek LIV)	-11.783	-11.177	-10.631	-10.054	-9.688
Vervoer doelgroep	-212	-195	-182	-169	-160
Totaal personeelskosten ca.	-11.995	-11.372	-10.813	-10.222	-9.848
Subsidieresultaat wsw	-225	-271	-134	19	137
Nieuw beschut					
Loonkostensubsidies	1.515	1.700	1.839	1.979	2.119
Personeelslasten (netto, na aftrek LIV)	-3.011	-3.401	-3.679	-3.957	-4.235
Subsidieresultaat nieuw beschut	-1.496	-1.702	-1.840	-1.978	-2.116
Begeleidingsvergoedingen	1.184	1.326	1.435	1.544	1.653
Saldo nieuw beschut	-312	-375	-405	-434	-463
Nieuwe doelgroepen (P-wet)					
Loonkostensubsidies	940	1.027	1.085	1.143	1.202
Personeelslasten (netto, na aftrek LIV)	-2.293	-2.556	-2.700	-2.845	-2.989
Subsidieresultaat nieuwe doelgroepen	-1.353	-1.529	-1.615	-1.701	-1.787
Begeleidingsvergoedingen	413	450	476	502	527
Saldo nieuwe doelgroepen	-940	-1.079	-1.139	-1.200	-1.260
Subtelling saldo alle doelgroepen	-1.477	-1.725	-1.678	-1.615	-1.586
Vaste lasten WAVA					
Gebouw	-828	-851	-846	-841	-1.063
Huuropbrengst derden	185	62	62	62	62
Doorbelast gebruik gebouwen	580	597	597	597	597
Rente lening BNG	-146	-197	-231	-264	-406
Energie	-217	-223	-223	-223	-223
Vaste lasten	-425	-613	-641	-670	-1.034
Overhead					
Bedrijfskosten	-1.344	-1.379	-1.379	-1.379	-1.379
Indirect personeel	-2.366	-2.468	-2.468	-2.468	-2.468
Doorbelast gebruik gebouw	-150	-154	-154	-154	-154
Doorbelasting naar PMC's (en WSP MidZuid)	3.860	4.002	4.002	4.002	4.002
	0	-	-	-	-
Exploitatieresultaat PMC's					
Omzet (excl. begel.vergoedingen) incl.subs.BW	12.830	13.481	13.505	13.531	13.557
Kosten van de omzet	-3.142	-3.548	-3.553	-3.561	-3.569
Netto omzet	9.687	9.933	9.951	9.970	9.988
Begel.vergoed./nettoloonkn. P-banen/beschut	-	-	-	-	-
Loonkosten direct	-5.890	-6.051	-6.069	-6.105	-6.142
Doorbelast gebr. gebouw	-411	-423	-423	-423	-423
Beheerskosten	-353	-360	-368	-368	-368
Doorbelasting overhead	-3.804	-3.943	-3.943	-3.943	-3.943
Totaal kosten PMC's	-10.458	-10.777	-10.804	-10.840	-10.877
Operationeel resultaat PMC's	-772	-844	-852	-870	-889
Onvoorzien	-100	-100	-100	-100	-100
Resultaat voor gemeentelijke bijdrage	-2.774	-3.282	-3.271	-3.254	-3.609
Gemeentelijke bijdrage	2.491	3.282	3.271	3.254	3.608
Resultaat excl. incidentele baten en lasten	-283	-0	-0	-0	-0
Incidentele baten en lasten	-	-	-	-	-
Te bestemmen resultaat operationeel	-283	-0	-0	-0	-0

Toelichting op de geconsolideerde cijfers

Hierna worden nog enkele specifieke posten in het overzicht met geconsolideerde cijfers toegelicht, voor zover niet reeds toegelicht naar aanleiding van de begrotingscijfers van de GR WAVA.

Overhead GR WAVA/MidZuid B.V.

De kosten van overhead zijn in de periode 2014 tot 2017 fors gedaald en daarna stabiel in lijn met de kostenstijging van de cao. Zie onderstaande grafiek (waarin de ontwikkeling in de overhead tevens is afgezet tegen de salariskostenontwikkeling volgens de cao Gemeenten).

Inmiddels is de ondergrens van de kosten van overhead bereikt, aangezien verdere bezuinigingen de goede, professionele bedrijfsvoering in gevaar brengen. De kosten van overhead zullen zich naar verwachting in de komende jaren stabiliseren. Dit betekent overigens niet dat niet nauwlettend wordt bewaakt hoe de kosten zo beperkt mogelijk gehouden kunnen worden.

De ontwikkeling van de overhead, uitgedrukt in een percentage van de totale lasten, is in onderstaande tabel zichtbaar gemaakt. Volledigheidshalve wordt daarbij nog opgemerkt dat in de geconsolideerde cijfers het begrip overhead ruimer wordt geïnterpreteerd dan volgens de definitie in het BBV.

	Herziene begroting 2024	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Overhead in % totale lasten, geconsolideerd	12,0%	12,1%	12,1%	12,2%	12,0%

Gelet op de ontwikkeling van de doelgroepen (terugloop Wsw en toename overige doelgroepen) en de verwachte toename in het aantal participatietrajecten en participatieproducten, wordt verwacht dat de bedrijfsactiviteiten op een constant niveau blijven. In bovenstaande tabel zijn de overheadkosten uitgedrukt in een percentage van de totale lasten. De daling in 2028 heeft te maken met de stijging van de kosten in 2028 als gevolg van de investeringen in energiemaatregelen in dat jaar.

PMC's totaal

De mogelijkheden tot het realiseren van omzet zijn sterk afhankelijk van het aantal beschikbare mensen. In de komende jaren zal sprake zijn van terugloop van het aantal Wsw-medewerkers. Hiertegenover staat een toename van het aantal medewerkers vanuit andere doelgroepen: Beschut Werk en participatiebanen. Zoals uit het hiervoor opgenomen overzicht met doelgroep medewerkers blijkt, vertoont de totale populatie doelgroep medewerkers een beperkte daling, waardoor de verwachting is dat de omzet van de PMC's de komende jaren redelijk op peil kan blijven. Voor wat betreft de met de omzet samenhangende kosten kan in algemene zin gesteld worden dat deze flexibel meebewegen met de omzet. Voor de toekomstige ontwikkeling wordt samen met de deelnemende gemeenten naar een passende oplossing gekeken, waarbij de bereidheid van de gemeenten tot het faciliteren van instroom een belangrijke factor is.

Meerjarenbeeld per PMC

Algemeen

De resultaten van de PMC's bestaan enerzijds uit de netto-omzetten en de directe kosten van de PMC's. Anderzijds zijn in de resultaten ook doorbelaste kosten van overhead en gebouwen begrepen. Deze doorbelastingen zullen in de komende jaren stabiel blijven.

Beschermd werk

De verwachting bij deze PMC is dat de omzet de komende jaren op peil zal blijven, na een behoorlijke terugloop in 2019. Door de aard van de werkzaamheden zijn de toegevoegde waarden relatief laag, zodat sprake is van een negatief operationeel resultaat. Naar verwachting zal dit negatieve resultaat op een enigszins stabiel niveau blijven. Wel is er vanaf 2022 ingezet op de inzet van technologie, waarmee er hoogwaardiger werk kan worden aangetrokken en wordt binnen deze afdeling ingezet op circulariteitswerkzaamheden, waarvan de kledingsortering de eerste pijler is. Deze kledingsortering gaat levert uiteindelijk een verbetering op van de netto toegevoegde waarde van onze medewerkers. Dit zou op termijn moeten bijdragen aan een beter resultaat. In de huidige begroting is dat effect nog niet meegenomen en worden eerst de ervaringen afgewacht van de pilot die daarmee loopt.

Groepsdetachering
Ook bij groepsdetachering is de verwachting dat de omzet op peil blijft en de netto omzet verbeterd door verbeteringen van tarieven. Ook bij deze PMC worden negatieve operationele resultaten verwacht die weliswaar negatief zijn, maar wel stabiel.

Publieke dienstverlening
Onder deze PMC vallen de activiteiten groenvoorziening, beheer milieustations en postbezorging. Naar verwachting zal de omzet in de komende jaren stabiel blijven. Er is wel potentie tot groei van de omzet, maar de vraag is of voldoende mensen vanuit de doelgroep beschikbaar zijn/komen om daaraan invulling te kunnen geven. Indien dat niet het geval is leidt dat tot relatief hoge kosten van het werk door derden. In de begroting wordt daarom (nog) uitgegaan van een stabiele omzet en een daarmee samenhangend stabiel resultaat. Binnen deze PMC worden ook vakkrachten ingezet om de uitstroom van ervaren Wsw - medewerkers op te vangen. Dit is een mooie door ontwikkel kans voor deze medewerkers, maar leidt wel tot een stijging in personeelskosten.

Facilitaire dienstverlening
Onder deze PMC vallen de activiteiten met betrekking tot schoonmaak en catering. Door de beperkte instroom vanuit nieuwe doelgroepen en uitstroom als gevolg van een grote vraag in de markt staat het aantal beschikbare medewerkers voor het schoonmaakdeel in deze PMC erg onder druk. In 2023 is om deze reden afscheid genomen van bestaande opdrachten. Het operationeel resultaat van deze PMC blijft meerjarig wel stabiel.

Individuele Plaatsing & Detachering
Bij deze PMC is de verwachting dat de uitstroom van Wsw-medewerkers niet volledig gecompenseerd kan worden met mensen uit de nieuwe doelgroepen. Dit zal een dalend effect hebben op de omzet. Door het verbeteren van de detacheringstarieven en door scherp te blijven op ziekteverzuim blijft het operationeel resultaat in de komende jaren redelijk op niveau. Echter ligt bij deze PMC wel het grootste risico.

Participatieactiviteiten
Zoals in hoofdstuk 1 is toegelicht zijn de participatieactiviteiten nu onder de PMC's opgenomen. Voor de komende jaren wordt overigens een resultaat onder het nulpunt verwacht als gevolg van de overheadkosten. De verwachting voor de komende jaren is dat de netto-omzet en het operationeel resultaat stabiel blijft, waarbij de samenwerkingsovereenkomst met de gemeente Altena een nieuwe impuls geeft om de dalende trend te breken. Hierbij is MidZuid wel direct afhankelijk van alle deelnemende gemeenten hoe zij deze producten inzetten.

2.5 Samenvattend overzicht van baten en lasten

Volgens het BBV is een samenvattend overzicht van baten en lasten voorgeschreven. Dit overzicht is hierna opgenomen:

Overzicht van baten en lasten, begroting 2025

*Bedragen * € 1.000*	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
Totaal programma	19.538	-19.439	100
Algemene dekkingsmiddelen	-	-	-
Overhead	-	-	-
Heffing Vpb	-	-	-
Onvoorzien	-	-100	-100
Saldo van baten en lasten	19.538	-19.539	-0
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-	-	-
Resultaat	19.538	-19.539	-0

3. Paragrafen

3.1 Bedrijfsvoering

De toelichtingen in deze alinea zijn gebaseerd op de bedrijfsvoering van de GR WAVA en MidZuid B.V. gezamenlijk, aangezien de bedrijfsvoering in belangrijke mate plaatsvindt binnen MidZuid B.V.

Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

Door het vaststellen van de notitie ‘Mens*en*werk is de basis’ heeft het bedrijf de ruimte gekregen om, naast de uitvoering van de Wsw en Beschut Werk, activiteiten te ontwikkelen, mits deze een relatie hebben met de uitvoering van de Participatiewet. Daarmee is duidelijk richting gegeven aan de toekomst van het bedrijf. Het jaar 2017 was het eerste jaar waarin volgens deze koers is gewerkt. Anno 2025 zal dit nog steeds de koers zijn die gevolgd wordt. Dit komt in de begroting onder meer tot uitdrukking in de samenstelling en ontwikkeling van het personeelsbestand (waaronder P-banen) en in de verdere uitbouw van participatieactiviteiten. In 2021 heeft het scheidende bestuur een overdrachtsdocument opgesteld waarin deze werkwijze wordt bevestigd. In vervolg daarop hebben er in 2022 en 2023 gesprekken plaatsgevonden met het huidige bestuur hoe dit verder concreet vorm te gegeven. Er is daarbij gekeken naar de strategische toekomstvisie MidZuid 2025-2035. Daaruit is het document basistaken ontstaan, welk door de raden van de vier gemeenten opnieuw is

bekrachtigd. Tevens zijn hierbij een zestal strategieën geformuleerd waarmee het bedrijf verder wil bouwen aan een stabiele toekomst. Deze worden nog nader uitgewerkt.

Technologische inclusie
MidZuid heeft in 2022 een prijs gewonnen, waarmee zij een project gesubsidieerd kreeg om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt middels de inzet van technologische ondersteuning verder te ontwikkelen zodat zij meer en hoogwaardigere werkzaamheden kunnen verrichten. Dit maakt het werk voor onze medewerkers leuker, maar geeft ook een hoger rendement.

Wat allemaal begonnen is met een pilot vanuit de Coalitie voor Technologie en Inclusie (CTI) voor werkgever MondzorgPlus, is inmiddels uitgegroeid tot een Technohub Inclusieve Technologie (TINT) voor West-Brabant. De fysieke locatie van de TINT is bij MidZuid en wordt door een projectleider vanuit het WSP aangestuurd. Het is een publiek-private samenwerking tussen WSP West-Brabant, de SW-bedrijven, gemeenten, Onderwijs en werkgevers. De opening heeft formeel plaatsgevonden in oktober 2023 en deze TINT gaat regionaal een functie vervullen op het gebied van voorlichting omtrent (nieuwe) technologieën om mensen met een kwetsbare positie te ondersteunen naar werk, of om dit werk te behouden. Het project Mondzorgplus is inmiddels afgerond met positieve bevindingen vanuit TNO en biedt nu structureel een opschaling bij deze werkgever door plaatsing van een aantal kandidaten. Financieel wordt de inzet vanuit WSP/MidZuid gecompenseerd door vergoedingen uit regionale en landelijke subsidiestromingen zoals “Dichterbij dan je denkt” en ligt het plan voor om structureel meerjarig deze kosten en investeringen gedekt te krijgen door de Regiodeal, die door het WSP samen met Avans en Curio is aangevraagd en waar in Q3 van 2024 definitief uitsluitsel over wordt gegeven vanuit het Rijk. In de begroting is met deze ontwikkelingen nog geen rekening gehouden, maar het is wel een significant aandachtspunt van ontwikkelingen in de bedrijfsvoering. Hiermee wordt nog meer kennis en ervaring opgedaan om technologie in te zetten voor onze medewerkers.

Inclusieve technologie wordt meer en meer onderdeel van MidZuid als ondersteunend hulpmiddel in het beter kunnen inzetten van medewerkers op hun talenten waardoor men hoogwaardiger werk kan verrichten.
Het TINT West Brabant zal in 2025 met de werkontwikkelbedrijven en opleiders Curio en Avans een duidelijker gezicht krijgen bij werkgevers. Ook in Brabants verband is er een start gemaakt om kennis te delen en wellicht gezamenlijk ontwikkelcapaciteit te werven.

Ontwikkelingen in samenstelling personeel
Hierna wordt ingegaan op de verwachte ontwikkelingen in de samenstelling van het personeel: de medewerkers uit de verschillende doelgroepen en de reguliere medewerkers.

Doelgroep medewerkers
Doordat geen instroom vanuit de Wsw plaatsvindt zal het aantal Wsw-medewerkers de komende jaren een dalende lijn laten zien. Dit wordt in belangrijke mate gecompenseerd door de verwachte instroom vanuit de nieuwe doelgroepen, Beschut Werk en P-banen. Per saldo zal het aantal doelgroep medewerkers in de komende jaren naar verwachting licht gaan dalen. In paragraaf 2.4 is een overzicht gegeven van het verwachte verloop.

Reguliere medewerkers (kaderpersoneel)
De formatie van het kaderpersoneel is stabiel. Hierop hanteren we nog steeds een "vacaturestop, tenzij". Bovendien is er intern een beweging op gang gebracht om binnen het reguliere personeel meer medewerkers te verplaatsen van een overheadfunctie naar een functie in de directe aansturing of begeleiding van medewerkers. In de herziene begroting 2024 is uitgegaan van een (directe) formatie op 98,55 fte, met daarnaast 9,85 fte aan vakkrachten. De begroting 2025 is gebaseerd op de formatie volgens de herziene begroting 2024.

Enkele uitgangspunten met te bereiken doelen
In het voorgaande zijn al enkele cijfers genoemd met betrekking tot aantallen medewerkers e.d. Voor 2025 gelden de volgende te bereiken aantallen voor nieuwe doelgroepen:

- Nieuw beschut werk, te realiseren aantal gemiddeld over 2025 (o.b.v. budgetontwikkeling; gebaseerd op 31 uur per week): 110
- Aantal medewerkers via P-baan, te realiseren gemiddeld over 2025: 88

Voor wat betreft het bereiken van de hiervoor genoemde aantallen medewerkers voor nieuw beschut werk en P-wetters spelen de deelnemende gemeenten een grote rol, aangezien deze mensen (deels) door hen worden voorgedragen. Het aantal Wsw-medewerkers daalt en deze daling is voor het bedrijf niet beïnvloedbaar. Om die reden wordt het aantal hier niet als afzonderlijk doel genoemd. De verwachte aantallen op basis van de landelijke uitstroomcijfers zijn vermeld in paragraaf 2.4.

Het ontwikkelen van medewerkers is één van de uitgangspunten bij MidZuid. Doordat de instroom voor de Wsw is beëindigd, worden ook de mogelijkheden tot verdere groei op de werkladder voor deze doelgroep beperkter. Het uitgangspunt voor de komende jaren blijft om het aantal stijgers en dalers op de werkladder in evenwicht te houden. Het liefst realiseren we per saldo een stijging. Om dat te kunnen bereiken is voldoende instroom van mensen uit de nieuwe doelgroepen noodzakelijk.

We streven ernaar om medewerkers een werkplek zo dicht mogelijk bij de eigen woonomgeving te bieden. Bij dit uitgangspunt moet wel de kanttekening worden gemaakt dat werk gezocht moet worden, dat past bij de talenten van de betrokken werknemer.

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) is per 1 mei 2022 in werking getreden en is de opvolger van de Wet openbaarheid bestuur (Wob). In deze paragraaf wordt beschreven hoe MidZuid invulling geeft en gaat geven aan de Wet open overheid.

Passieve openbaarmaking

Formeel heeft MidZuid als uitvoeringsorganisatie van de GR WAVA tot op heden nog niet de rol van Woo-contactfunctionaris ingevuld. Na actualisatie van de mandaatregeling, waarin ook de uitvoering van de Woo zal worden opgenomen, zal formele benoeming plaats kunnen vinden. De verwachting is dat dit in de tweede helft van 2024 plaats kan vinden. Wel heeft MidZuid tot de formele benoeming van de Woo-contactfunctionaris de senior-adviseur bedrijfsvoering van MidZuid aangewezen als het eerste aanspreekpunt om vragen te beantwoorden over de beschikbaarheid van publieke informatie en om eventuele Woo-verzoeken te behandelen. Contactgegevens zijn gepubliceerd op de website van MidZuid en intern gecommuniceerd. Tevens zijn de contactgegevens te vinden onder de Woo-index op de website organisaties.overheid.nl. Ten behoeve van de behandeling van Woo-verzoeken zal een procesbeschrijving opgesteld worden die voldoet aan de gestelde eisen en termijnen in de Woo.

Actieve openbaarmaking

De Woo stelt de verplichting om 11 benoemde informatiecategorieën actief te publiceren. Deze verplichting geldt niet voor alle 11 categorieën tegelijk. Over de ingangsdatum per informatiecategorie is op het moment van schrijven van deze paragraaf nog niet op alle categorieën duidelijkheid. De publicatie van stukken in de Woo-index heeft op dit moment op een aantal informatiecategorieën plaatsgevonden.

MidZuid zorgt ervoor dat de verplichte informatiecategorieën actief gepubliceerd worden conform de daarvoor geldende regels. Dit gebeurt in het Register van Overheidsorganisaties (ROO) specifieker in de Woo-index. Deze module wordt beheerd door KOOP (Kennis- en Exploitatiecentrum voor Officiële Overheidspublicaties).

Informatiehuishouding op orde

De Woo verplicht dat de digitale informatiehuishouding op orde wordt gebracht. Dit is een randvoorwaarde om uitvoering te geven aan openbaarheid. Dit betekent dat er maatregelen moeten worden genomen om informatiebestanden duurzaam toegankelijk te maken en te houden. MidZuid bekijkt de mogelijkheden hierin en hieraan wordt in de komende jaren verdere invulling gegeven.

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandscapaciteit

Onder weerstandscapaciteit verstaan we de middelen en mogelijkheden die de organisatie heeft om niet begrote kosten te dekken. De weerstandscapaciteit bestaat voornamelijk uit de algemene reserve. Eind 2023 bedraagt de algemene reserve € 1.771.000 vóór de resultaatbestemming over 2023. Naast de algemene reserve is in de begroting € 100.000 opgenomen voor onvoorziene uitgaven.

De algemene reserve dient om onvoorziene risico's die samenhangen met de uitvoering af te dekken. In december 2013 heeft het algemeen bestuur het volgende beleid vastgesteld:

1. GR WAVA brengt jaarlijks alle risico's die verbonden zijn aan haar activiteiten en de bedrijfsvoering in beeld.
2. GR WAVA splitst deze risico's enerzijds in vaste lasten en subsidieresultaat en anderzijds in overhead en exploitatieresultaat.
3. De berekening voor de weerstandscapaciteit voor GR WAVA wordt gebaseerd op 3% van de absolute bedragen van de aan GR WAVA toe te rekenen opbrengsten en kosten in de onderdelen overhead en exploitatieresultaat.
4. Een minimumomvang van de weerstandscapaciteit vast te stellen omdat GR WAVA niet gewoon is gedurende het boekjaar begrotingswijzigingen door te voeren.
5. De minimumomvang van de weerstandscapaciteit vast te stellen op éénmaal het berekende jaarrisico, het maximum op tweemaal dit risico.
6. De berekening van de weerstandscapaciteit is niet maatgevend voor een berekening van de bestemming bij het rekeningresultaat. Dat laatste vindt elk jaar apart plaats, waarbij wel het minimumniveau van de weerstandscapaciteit in acht wordt genomen.

Hierbij wordt nog opgemerkt dat de algemene reserve beleidsmatig niet gerelateerd is en ook niet bedoeld is voor het opvangen van risico's en fluctuaties in de subsidie-systematiek. Bij het vaststellen van de resultaatbestemming over 2014 is door het bestuur overwogen om hiervoor eventueel een aparte risico- en egalisatiereserve te vormen. Begin 2015 is echter besloten tot het alternatief dat de individuele gemeenten hiervoor een eigen risicoreserve aanhouden.

Bij het vaststellen van de jaarrekening 2022 is op grond van de genoemde uitgangspunten de bandbreedte van de algemene reserve als volgt berekend: ondergrens € 696.000; bovengrens € 1.391.000. De stand van de algemene reserve ultimo 2023 bevindt zich na toevoeging van het resultaat over 2022 van € 115.000 nog steeds boven het maximum. Op grond van de voorlopige cijfers 2023 kunnen deze grenzen worden bijgesteld naar € 762.000 c.q. € 1.524.000. Het voorlopige negatieve resultaat over 2023 van € 426.000 zal ten laste komen van de reserve; daarover moet nog wel een besluit worden genomen bij het vaststellen van de jaarrekening 2023. Hierna zitten de reserves, zoals beoogd bij het tijdelijke aanhouden van

de hogere reserve, weer binnen de vastgestelde bandbreedte. Ter afdekking van de hierna geïnventariseerde risico's is na aftrek van het voorlopige resultaat over 2023 een weerstandscapaciteit beschikbaar van € 1.345.000 (algemene reserve) + € 100.000 (onvoorzien) = € 1.445.000.

Risico-inventarisatie (financieel)
In deze risico-inventarisatie worden de risico's onderscheiden in enerzijds de risico's die samenhangen met de vaste lasten en subsidieresultaat en anderzijds de risico's met betrekking tot overhead en exploitatieresultaat. De gekwantificeerde risico's kunnen vervolgens worden gerelateerd aan de omvang van de weerstandscapaciteit.

Risico's in samenhang met vaste lasten en subsidieresultaat:

- Het macrobudget voor de SW is gefixeerd op een vast bedrag, dat alleen voor loon- en prijsontwikkelingen wordt aangepast. Het macrobudget bestaat uit een prijscomponent (P) en een volumecomponent (Q). De gevolgde methodiek is dat het macrobudget gelijk blijft en dat mutaties in de Q leiden tot aanpassingen in de P. Als landelijk het volume achterblijft dan zal de prijscomponent per fte stijgen en andersom. Dit brengt risico's met zich mee die moeilijk zijn in te schatten. In de begroting is rekening gehouden met de laatst bekende cijfers (september-circulaire 2023).
  In opdracht van het ministerie heeft Berenschot de 2e thermometer Wsw uitgevoerd (over de jaren 2015-2016), waaruit blijkt dat als gevolg van rijks bezuinigingen ook in de komende jaren sprake is van een forse financiële problematiek rond de SW-financiering. Dit kan volgens Berenschot niet worden opgevangen met verbeteringen in het operationele resultaat. Dit betekent dat aanvullende middelen nodig zijn. Volgens de staatssecretaris zijn deze middelen via het IBP (interbestuurlijk programma) beschikbaar, maar deze mening wordt niet gedeeld door Cedris en de VNG. Uit het vervolgonderzoek van Berenschot in 2023 naar de infrastructuur sociaal ontwikkelbedrijven blijkt nogmaals de problematiek rond de financiering. Dit onderzoek is uitgevoerd in een gezamenlijke opdracht van Het ministerie van SZW, VNG en Cedris. Hierdoor is er een breed draagvlak over de uitkomsten hiervan, wat resulteert in breed politiek draagvlak voor verbeteringen van deze financiering. Er zijn vanuit SZW hierin voorstellen gedaan tot verbetering, maar deze zijn nog niet bekrachtigd.
  Vorenstaande risico's dragen in sterke mate een politiek karakter en kunnen niet goed worden gekwantificeerd.
- De bijdrage per arbeidsjaar waarmee in de begroting is gerekend, is gebaseerd op de septembercirculaire 2023 en bedraagt voor het jaar 2025 € 35.209. Indien de situatie zich voordoet dat landelijk de uitstroom in 2023 en 2024 lager blijkt te zijn dan

waarmee rekening is gehouden zou het budget verder kunnen dalen. Voor 2025 kan dit risico maximaal € 379.000 bedragen. De kans hierop wordt ingeschat op 50%.

- Het risico bestaat dat de uitstroom van de Wsw-medewerkers bij WAVA ten opzichte van de in het budget berekende blijfkans achterblijft. Door de systematiek van T-1 betekent dit dat WAVA in die omstandigheid voor het verschil van de medewerkers de salarislasten voor één jaar moet voorfinancieren. Het risico voor 2025 wordt ingeschat op maximaal 9 arbeidsjaren (loonkosten € 327.000). De kans dat dit risico zich voordoet wordt ingeschat op 25%.
- In de brief van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is aangegeven dat er voor 2024 incidenteel extra geld beschikbaar komt voor de infrastructuur van SW-bedrijven en dat het voorstel is om dit via de Rijksbijdrage WSW uit te keren. Ook ligt er een voorstel voor een meerjarenbijdrage met instemming van het ministerie van Financiën. Alleen moet er nog een definitief akkoord vanuit de coalitie en de kamer op komen. Het niet akkoord gaan met deze meerjarige financiering geeft een risico van maximaal € 400.000; de kans hierop wordt ingeschat op 50%.
- Met ingang van 2025 wordt het LIV (lage inkomens voordeel) beëindigd. In het daarmee samenhangende wetsvoorstel is een compensatie opgenomen voor SW-bedrijven. In de begroting 2025 is rekening gehouden met een bedrag € 118.000. Aangezien deze compensatie nog niet wettelijk is vastgelegd bestaat het risico dat deze lager uitvalt. In verband met de lopende kabinetsformatie wordt dit risico ingeschat op 50%

Risico's met betrekking tot de overhead en het exploitatieresultaat:

- Het niet geheel realiseren van de begrote netto-opbrengst. De omzet wordt deels gerealiseerd bij de deelnemende gemeenten en deels op de vrije markt. De mogelijkheden om de begrote omzet te realiseren zijn dan ook afhankelijk van de takenpakketten van onze deelnemende gemeenten en van de economische- en marktsituatie. De begrote omzetten zijn zo goed als mogelijk ingeschat, maar door veranderende omstandigheden bestaat het risico dat deze niet worden gehaald. De omvang van het risico is € 496.000 en de kans van optreden is normaliter minder dan 50%.
- Voor het realiseren van omzet is het nodig om voldoende mensen te hebben die bij de diverse PMC's kunnen worden ingezet. De terugloop van het aantal SW-medewerkers heeft hierop een negatief effect. In de begroting is ermee rekening gehouden dat deze terugloop voor een belangrijk deel kan worden gecompenseerd door medewerkers die via Beschut Werk of P-banen instromen, alsmede door de begeleidingsvergoeding die zij meebrengen. Als deze verwachtingen niet uitkomen kan het gaan voorkomen dat opdrachten niet kunnen worden geaccepteerd of teruggegeven moeten worden. Het financieel risico hiervan wordt ingeschat op € 440.000 en de kans daarop wordt geschat op 50%.

Als alle hier genoemde risico's (exclusief de risico's die betrekking hebben op de subsidiesystematiek) zich tegelijk zouden voordoen maal de kans, dan zou dat een bedrag omvatten van € 468.000. Hiertegenover staat een geraamde weerstandscapaciteit na resultaat bestemming 2023 van € 1.871.000, welke naar verwachting terugloopt naar € 1.445.000 begin 2024. Hierbij wordt nog opgemerkt dat de kans dat alle hiervoor genoemde risico's zich tegelijk zullen voordoen zeer klein is. Door in 2024 een bedrag van € 283.000 als gevolg van een negatieve exploitatie ten laste van de reserves te brengen ontstaat geen bijzonder extra risico voor de continuïteit van de bedrijfsvoering van MidZuid.

Hierna is een overzicht opgenomen van het verwachte verloop van de reserves.

Overzicht verloop reserves

*Bedragen * € 1.000*	**Begrotingsjaar 2025**				**Meerjarenraming (saldi 31-12)**		
	Saldo 1-1	Bij	Af	Saldo 31-12	**2026**	**2027**	**2028**
Algemene reserve	1.062	-	-	1.062	1.062	1.062	1.062
Resultaat lopend jaar	-	-	-	-		-	-
Totaal reserves	1.062	-	-	1.062	1.062	1.062	1.062

Het saldo per 1 januari 2025 is het reserve bedrag € 1.062.000. Dit bedrag ontstaat uit de algemene reserve per einde 2023 van € 1.771.000 (voor resultaatbestemming 2023) met daarop in mindering gebracht het verwachte negatieve resultaat over 2023 van € 426.000 verminderd met een bedrag van € 283.000 in 2024 op basis van het geprognosticeerde verlies 2024, waarna een saldo resteert dat binnen de bandbreedte van de maximale aan te houden algemene reserve van GR WAVA valt conform het reservebeleid.

Voorzieningen

Bij het beoordelen van de financiële positie is het ook van belang of de voorzieningen op peil zijn. De GR WAVA beschikt ultimo 2023 over een voorziening voor groot onderhoud. Deze is nader toegelicht, inclusief een overzicht van het verloop, in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen. Op grond van de thans aanwezige kennis kan worden geconcludeerd dat de omvang van de voorzieningen toereikend is.

Financiële positie en kengetallen

Door middel van onderstaande kengetallen wordt inzicht gegeven in de financiële positie van GR WAVA. De netto schuldquote geeft de verhouding weer tussen schulden minus vorderingen en overige opbrengsten. Een netto schuldquote tussen 0% en 90% wordt als normaal beschouwd. De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin men in staat is aan de financiële verplichtingen te voldoen. Dit kengetal geeft het percentage eigen vermogen

weer ten opzichte van het totale vermogen. De minimumnorm voor deze ratio wordt gesteld op 30%. Het kengetal structurele exploitatieruimte is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte er is om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Begroting 2025	Verloop van de kengetallen					
Kengetallen	Jaarrek.	Begroting:				
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Netto schuldquote	14,3%	22,5%	21,4%	19,7%	17,6%	38,0%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor verstrekte leningen	14,3%	22,5%	21,4%	19,7%	17,6%	38,0%
Solvabiliteitsratio	13,8%	10,7%	10,8%	10,6%	7,4%	7,6%
Structurele exploitatieruimte	-2,5%	-1,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

De netto schuldquote fluctueert de komende jaren. Dit komt doordat in 2024 met uitloop naar 2025 groot onderhoud staat gepland inzake de huisvesting, wat gepaard gaat met een stijging van de schuldquote, doordat de daarvoor gereserveerde gelden in het verleden zijn aangewend voor aflossing op langlopende schulden. In 2028 neemt de netto schuldquote toe als gevolg van de geplande investeringen in energiebesparende maatregelen om tijdig tot een energielabel-A te komen. In de tussenliggende jaren loopt het iets terug door de verwachte stijging van de uitzettingen. De solvabiliteitsratio voldoet nog niet aan de hiervoor genoemde minimumnorm, hetgeen te maken heeft met in het verleden aangetrokken leningen. De daling van de solvabiliteit in 2024 komt voort uit het begrote verlies en eind 2027 door de extra lening voor de investeringen in 2028. Het is bij de GR WAVA niet de bedoeling om structureel (positieve) resultaten te boeken, maar om een sluitende exploitatie te hebben, hetgeen ook tot uitdrukking komt in het kengetal structurele exploitatieruimte.

3.3 Meerjarig risico

In de meerjarencijfers is de gemeentelijke bijdrage hoger dan in de herziene begroting 2024. Daarna laat de gemeentelijke bijdrage weer wel een meer stabiele ontwikkeling zien. Op basis van de huidige ontwikkelingen is dat het meest reële beeld. De hogere bijdrage komt voort uit de hogere vaste lasten en iets lager ingeschatte netto omzet als gevolg van de hoge uitstroom in 2024 in combinatie met het gebruik van vroegpensioen- en seniorenregelingen door SW-medewerkers. Deze ontwikkeling zal stabiliseren, ondanks dat de uitstroom met pieken gaat. Dit loopt niet altijd exact gelijk met nieuwe instroom vanuit de Participatiewet.

Er vinden uitvoerige gesprekken plaats met het bestuur en de deelnemende gemeenten om tot een passend financieel perspectief te komen. Ook onderzoeksbureau Berenschot is hierbij betrokken om als onafhankelijke externe partij hierop te kunnen reflecteren. Verder wordt er binnen MidZuid steeds gezocht naar mogelijkheden om verdere besparingen te kunnen realiseren. Hiervoor is in 2024 een extern onderzoek afgerond naar de ICT kosten wat heeft

geleid tot een besparing van 10% voor MidZuid. MidZuid onderkent de noodzaak om heel efficiënt georganiseerd te blijven, waarbij strak wordt gestuurd op de inzet van formatieruimte. Een en ander wordt versterkt door het besef dat in 2026 de gemeenten geconfronteerd worden met een korting op hun begroting, onder meer door het afschaffen van de normeringssystematiek en het voornemen van de rijksoverheid om de opschalingskorting vanaf 2026 weer te gaan innen. Op dit moment kan MidZuid nog niet vooruitlopen op de uitkomsten van de lopende gesprekken, vandaar dat deze hogere gemeentelijke bijdragen in de begroting 2025 en de meerjarenraming zijn opgenomen. Dit mede vanuit de gedachte om op een later moment tegenvallende afwijkingen ten opzichte van deze oorspronkelijke begroting 2025 te voorkomen.

3.4 Onderhoud kapitaalgoederen

De activiteiten van de GR WAVA zijn erop gericht de kapitaalgoederen, bestaande uit materiële vaste activa, voorraden en vorderingen goed te beheren. Het daartoe noodzakelijke onderhoud zal worden uitgevoerd.

Algemeen

De GR WAVA heeft de gebouwen aan de Esdoornlaan en Wilhelminakanaal Noord te Oosterhout in eigendom. In 2017 is op basis van een integrale inspectie de onderhoudstoestand opnieuw in beeld gebracht en begin 2021 is de onderhoudsplanning geactualiseerd. Bij het opstellen van de begroting 2025 is de uitvoeringsplanning van het groot onderhoud geactualiseerd en zijn de opgenomen prijzen geïndexeerd. Het plan heeft ook als leidraad gediend voor het begrote bedrag aan uit te voeren onderhoud en als onderbouwing voor het verloop van de voorziening onderhoud. Overigens wordt gestreefd naar optimalisatie van de verhouding tussen kosten en de hinder door werkzaamheden. Dit vindt onder meer plaats door onderdelen te bundelen en zodoende kostentechnische en planning-technische voordelen te behalen. Hierdoor kunnen onderdelen tussen de verschillende jaren doorschuiven. Voorop staat de instandhouding van de activa op het overeengekomen niveau.

<u>Financiële consequenties</u>

Alle kosten van doorlopend onderhoud aan gebouwen en installaties e.d. worden in de resultatenrekening opgenomen. In het kader van het groot onderhoud is een voorziening voor het groot onderhoud beschikbaar. Zoals vermeld is in 2017 een inventarisatie van de onderhoudstoestand uitgevoerd, met daaraan gekoppeld een actualisatie begin 2024 van de onderhoudsprognose. Op basis daarvan is de voorziening geactualiseerd; ook zijn de dotaties en onttrekkingen in de begrote cijfers hierop gebaseerd. Onderstaand is een overzicht opgenomen van het verwachte verloop van de voorziening onderhoud.

Overzicht verloop onderhoudsvoorziening								
*Bedragen * € 1.000*	Begrotingsjaar 2024				Meerjarenraming (saldi 31-12)			
					2025	2026	2027	2028
	Saldo 1-1	Bij	Af	Saldo 31-12				
Voorziening onderhoud	1.877	291	1.924	244	168	343	577	300

3.5 Financiering

De GR WAVA is in de afgelopen jaren sterk afhankelijk gebleken van externe financiering. Dit wordt veroorzaakt door het ontbreken van voldoende eigen vermogen. Van het verloop van de langlopende leningen in het begrotingsjaar 2025 kan het volgende overzicht worden gegeven:

	1	2	3	4	5	6	Totaal
					begroot	begroot	
Oorspronkelijk bedrag	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.600.000	3.000.000	1.000.000	
Ingangsdatum	12-jun-2020	29-dec-2021	29-dec-2022	28-dec-2023	30-dec-2024	30-dec-2024	
Looptijd tot	31-dec-2025	29-dec-2026	29-dec-2027	29-dec-2027	29-dec-2029	29-dec-2029	
Aflossing	op einddatum	op einddatum	op einddatum	op einddatum	op einddatum	op einddatum	
Rentepercentage	0,17%	0,15%	3,31%	2,74%	3,50%	3,50%	
Restant bedrag 31 dec. 2024	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.600.000	3.000.000	-	7.600.000
Aflossing in 2025	-1.000.000	-		-	-	-	-1.000.000
Nieuwe lening 2025			-	-	-	1.000.000	1.000.000
Restantbedrag 31 dec. 2025	-	1.000.000	1.000.000	1.600.000	3.000.000	1.000.000	7.600.000

Oorspronkelijk was sprake van leningen van totaal € 11 miljoen, waarvan € 5 miljoen ter financiering voor de aankoop van het pand en € 6 miljoen voor verliesfinanciering. Deze laatste lening is in 2014 overgesloten voor een bedrag van € 5 miljoen. Door de aflossingen is de totale schuld eind 2022 teruggelopen tot € 5.600.000. De overige leningen betreffen herfinanciering van de aflossingen op de lening inzake verliesfinanciering, met een uitbreiding van € 600.000 voor de financiering van een investering in het wagenpark, begin 2019 (bestuursbesluit 22 november 2018).
De verwachting is dat de aflossingen in de toekomst geherfinancierd zullen worden. Dit komt doordat de reserves op maximaal staan en de bedragen daarboven normaliter aan de deelnemende gemeenten worden terugbetaald. Vanwege het geplande onderhoud is de verwachting dat de schuldpositie in 2024 toe neemt. Het geld dat voor dit onderhoud nodig is, is in het verleden aangewend om de schulden verder af te lossen. In en 2024 staat in totaal voor € 2.000.000 aan onderhoud gepland. Daarnaast is ook een investering nodig om het kantoorpand aan label-C te laten voldoen. Eind 2027 zal een extra lening van € 4 miljoen worden afgesloten voor de dekking van de uitgaven in het pand gedurende 2028 om tijdig tot

een energielabel-A te komen. Bij de BNG is een kredietfaciliteit beschikbaar van € 1 miljoen (met een intradaglimiet van € 1,5 miljoen).

Het betalingsverkeer is volledig geautomatiseerd en verloopt middels een systeem van elektronisch bankieren. In lijn met de bepalingen van de wet FIDO is een treasurystatuut beschikbaar dat is geactualiseerd begin 2019. De GR WAVA voldoet aan alle verplichtingen inzake het Schatkistbankieren. Dagelijks wordt het saldo beoordeeld en indien nodig afgestort ten gunste van de centrale overheid.

Gelet op de gemaakte afspraken met de deelnemende gemeenten, waarbij de begrote gemeentelijke bijdrage op kwartaalbasis vooraf wordt vergoed, wordt verwacht dat voorlopig geen beroep hoeft te worden gedaan op de kredietfaciliteit bij de BNG. In dit kader moet nog wel worden opgemerkt dat in de begroting rekening is gehouden met opbrengsten in het kader van het LIV en de bonus Beschut werken. Deze opbrengsten moeten worden voorgefinancierd, aangezien de betaling ervan pas plaatsvindt in het jaar volgend op het begrotingsjaar.

Geprognosticeerde balans en EMU-saldo

In bijlage 4 is de geprognosticeerde balans opgenomen, alsmede de ontwikkeling van het EMU-saldo. Daarnaar wordt verwezen.

3.6 Verbonden partijen

Overzicht verbonden partijen

De deelnemende gemeenten in de GR WAVA zijn: Altena, Drimmelen, Geertruidenberg en Oosterhout.

Daarnaast zijn binnen de gemeenschappelijke regeling de volgende rechtspersonen aanwezig:

- MidZuid B.V., ten behoeve van het aangaan van samenwerkingsverbanden met derden, gericht op de verbetering van de mogelijkheden voor de uitvoering van de doelstelling van de GR WAVA. MidZuid B.V. is voor 100% eigendom van WAVA. Het resultaat van MidZuid B.V. wordt volledig verrekend met de GR WAVA.
- MidZuid A.I.D. B.V.; is een 100% deelneming van MidZuid B.V. MidZuid A.I.D. B.V. is de entiteit waarin onder meer de werknemers vanuit andere contracten dan de WSW, ambtenaren en het regulier personeel worden verloond. De activiteiten van MidZuid A.I.D. B.V. worden volledig verrekend met MidZuid B.V.

4. Begroting 2025 WSP Dongemond

4.1. Algemeen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de begroting 2025 van WSP Dongemond. De cijfers zijn gebaseerd op de begroting 2024, waarbij de cijfers zijn geïndexeerd. In het najaar met de herziene begroting 2025 van MidZuid wordt het volledige jaarplan van WSP Dongemond opgenomen.

4.2. Begroting 2025 WSP Dongemond

*Bedragen * € 1*	**Begroting 2025**	**Begroting 2024**
KOSTEN		
Personele kosten voor aansturing, accountmanagement, nazorg en administratieve ondersteuning	808000	763.360
Inhuur jobcoaching bij MidZuid 260 personen * 60% * 3 uur p/p	48000	40.356
Organisatie evenementen	16500	16.000
Bijdrage in regionale kosten (participatie-event e.d.)	P.M.	P.M.
Uitvoeringskosten:		
Gebruik kantoorruimten	19500	19.116
Kosten ICT en telefonie	51500	49.914
Auto- en reiskosten	52000	50.976
Diversen (kopieerkosten, kantoorbenodigdheden e.d.	19500	19.116
Kosten overhead	44500	43.542
Totaal begrote kosten	1059500	1.002.380
OPBRENGSTEN		
Opbrengsten uit externe financieringsbronnen		
Opbrengsten uren projecten en inzet extern	194.000	187.018
Opbrengst subsidies huisvesting TINT	50.000	40.000
Gemeentelijke bijdrage	815.500	775.362
Totaal begrote opbrengsten	1.059.500	1.002.380

4.3. Toelichting op begroting WSP en verdeling gemeentelijke bijdrage

Algemene toelichting op de begroting van WSP

In de begroting 2025 zijn bedragen ten opzichte van de begroting 2024 als volgt geïndexeerd:

- De bedragen worden geïndexeerd met 2,8% conform de index 'prijs bruto binnenlands product' (pbbp) 2025 uit de septembercirculaire 2023. Voor de indexering van de loonkosten wordt in de begroting 2025 rekening gehouden met een indexering van 5,8% op basis van de loonvoet sector overheid 2025 uit de septembercirculaire van 2023.

Toelichting op kosten

Personele kosten

De personele kosten hebben betrekking op reguliere medewerkers (totaal 7,75 fte; leiding 0,4 fte, werkgeversadviseurs 5,95 fte en matchers 1,4 fte) en enkele doelgroep medewerkers voor administratieve ondersteuning. Daarnaast is er nog 1 werkgeversadviseur die volledig wordt ingezet voor de arbeidsregio West-Brabant (regio W-B) op de TINT en diens kosten worden vergoed door de regio W-B.

Nazorg en jobcoaching bij plaatsing

De doelstelling voor 2025 is nog niet bekend, vandaar dat hier voorlopig nog wordt uitgegaan van de doelstelling van 260 duurzame plaatsingen van inwoners uit de deelnemende gemeenten. Dit betreft zowel mensen met een gemeentelijke uitkering op grond van de Participatiewet (60% van het totaal), als mensen met een WW- of Wajonguitkering en vanuit de Wsw. De nazorg geldt voor alle geplaatsten; de kosten van jobcoaching alleen voor mensen met een gemeentelijke uitkering. Voor de jobcoaching worden consulenten van MidZuid ingehuurd. De nazorg wordt uitgevoerd door de matchers, zodat de kosten daarvan onderdeel uitmaken van de personele kosten.

Bijdrage in regionale kosten

Deze post is 'PM' opgenomen, aangezien deze kosten nu nog kunnen worden gedekt uit (tijdelijke) middelen die in de regio West-Brabant beschikbaar zijn. Er moet rekening mee worden gehouden dat indien in de (nabije) toekomst deze middelen uitgeput raken deze kosten ten laste van de regio Dongemond kunnen gaan komen, echter is hier op dit moment nog geen sprake van.

Toelichting op opbrengsten

In de begroting is, in lijn met de realisatie in 2023, rekening gehouden met de opbrengst uit externe financieringsbronnen onder meer als kostendekking voor georganiseerde evenementen. De opbrengsten uit projecturen en rechtstreekse inzet bestaan uit gesubsidieerde uren voor innovatie en de rechtstreekste inzet van medewerkers van het WSP

voor de arbeidsmarktregio. De opbrengstsubsidies zijn de overige subsidies die worden ontvangen onder meer voor de dekking van huisvesting voor projecten.

Gemeentelijke bijdrage
De kosten van het WSP worden gedekt via een aparte gemeentelijke bijdrage. Vanwege de tijdsbesteding aan diverse regionale projecten zijn er regionaal meer opbrengsten behaald die voor kostendekking zorgen, waardoor de totale gemeentelijke bijdrage in de pas blijft lopen qua indexering met MidZuid. Voor de verdeling van de gemeentelijke bijdrage over de deelnemende gemeenten is in de dienstverleningsovereenkomst een verdeelsleutel opgenomen die is gebaseerd:

- voor 2/3 op het aantal bijstandsgerechtigden (bijstand, IOAW, IOAZ)
- voor 1/3 op het aantal inwoners.

De peildatum voor deze aantallen is 30 juni van het jaar voorafgaande aan het begrotingsjaar.

De basisgegevens voor de verdeling 2024, welke voorlopig ook voor 2025 zijn aangehouden zijn als volgt:

Gemeente	aantal inwoners	aantal uitkerings-dossiers
Altena	57.776	535
Drimmelen	28.096	184
Geertruidenberg	22.087	299
Oosterhout	57.600	861
	165.559	1.879

Volgens de hiervoor vermelde wegingsfactoren voor inwoners en uitkeringsdossiers wordt het aandeel van de gemeenten in de gemeentelijke bijdrage en taakstelling:

Altena	30,6%
Drimmelen	12,2%
Geertruidenberg	15,1%
Oosterhout	42,1%
	100,0%

Op basis van deze uitgangspunten wordt de gemeentelijke bijdrage voor WSP in 2025:

*Bedragen * € 1*	begroting 2025	begroting 2024
Altena	249.659	237.371
Drimmelen	99.369	94.478
Geertruidenberg	122.777	116.734
Oosterhout	343.694	326.778
	815.500	775.362

Overige dekking kosten 2025

Inmiddels wordt de rechtstreekse uren inzet van het WSP Dongemond voor de Arbeidsmarktregio West-Brabant vanuit deze regiogelden gefinancierd. Door de afgesloten SWO tussen MidZuid en Altena is er ook voldoende dekking beschikbaar voor de matcher binnen het WSP, die specifiek voor Altena wordt ingezet en met de binnen gehaalde subsidie voor de techhub van de arbeidsregio West-Brabant zijn ook de kosten van de daarmee samenhangende uren gedekt. Hierbij wordt ervan uit gegaan dat dit ook voor 2025 op deze wijze wordt gecontinueerd.

Bijlage I: Voorlopige bijdrage per gemeente voor MidZuid

De gemeentelijke bijdrage bestaat uit een bijdrage in de vaste lasten en een bijdrage in het subsidieresultaat c.q. om te komen tot een sluitende begroting. De bijdrage in de *vaste lasten* wordt over de gemeenten verdeeld op basis van een eerder vastgesteld omslagpercentage. De mutaties in de vaste lasten component bestaat uit de hogere kosten van onderhoud, de hogere rentekosten en de lagere huurinkomstenkomt. Hierdoor zijn de vaste lasten hoger.

Verdeling vaste lasten:

*Bedragen * € 1*	Omslagfactor	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Altena	26,83%	164.483	171.996	179.777	277.448
Drimmelen	12,17%	74.619	78.027	81.558	125.866
Geertruidenberg	15,61%	95.681	100.051	104.578	161.393
Oosterhout	45,39%	278.217	290.925	304.087	469.293
	100,00%	613.000	641.000	670.000	1.034.000

Voor de gemeentelijke bijdrage in het *subsidieresultaat/begrotingssaldo* is het aantal plaatsingen bepalend. Daarvoor is het aantal definitieve plaatsingen in 2022 als uitgangspunt genomen. Op grond van deze verdeling bedraagt de bijdrage per gemeente in het subsidieresultaat/begrotingssaldo:

Verdeling subsidieresultaat / begrotingssaldo

*Bedragen * € 1*	Omslagfactor	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Altena	121	729.005	718.352	705.515	703.330
Drimmelen	51	307.266	302.777	297.366	296.445
Geertruidenberg	76	457.887	451.196	443.133	441.761
Oosterhout	195	1.174.842	1.157.675	1.136.986	1.133.465
	443	2.669.000	2.630.000	2.583.000	2.575.000

Hierbij wordt nog opgemerkt dat bovengenoemde bedragen voorschotbedragen zijn. Bij de jaarrekening vindt een onderlinge verrekening plaats op basis van het werkelijk aantal plaatsingen in dat jaar.

De totale bijdrage per gemeente is opgenomen in onderstaande tabel:

Totale bijdrage per gemeente

*Bedragen * € 1*	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Altena	893.487	890.348	885.292	980.777
Drimmelen	381.885	380.804	378.923	422.311
Geertruidenberg	553.568	551.248	547.711	603.154
Oosterhout	1.453.059	1.448.600	1.441.073	1.602.758
	3.282.000	3.271.000	3.253.000	3.609.000

Dit betekent ten opzichte van de herziene begroting 2024 de volgende wijzigingen:

*Bedragen * € 1.000*	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Herziene begroting 2024:				
Totaal gemeentelijke bijdrage	3.137	3.127	3.111	
Begroting 2025:				
Totaal gemeentelijke bijdrage	3.282	3.271	3.253	3.609
Verschil begroting-herziene begroting				
(- = herziene begroting is lager)	145	144	142	

Bijlage 2: (Financiële) uitgangspunten

Hierna wordt een overzicht gegeven van de bij het opstellen van de begroting gehanteerde (financiële) uitgangspunten voor de diverse begrotingsposten:

- De begroting is opgemaakt op basis van de meest recente gegevens en inzichten. De basis voor deze begroting wordt gevormd door de meerjarencijfers uit de herziene begroting 2024, rekening houdende met verwachte indexeringen op basis van de septembercirculaire en met tussentijdse ontwikkelingen die aanpassing van deze cijfers noodzakelijk maken.
- De kosten en opbrengsten worden zo zuiver mogelijk toegerekend aan de diverse posten in de begroting.
- De laatste bekende begrotingscijfers van het macrobudget voor de subsidie van het Rijk m.b.t. de uitvoering van de Wsw worden als uitgangspunt genomen voor het te verwachten subsidiebedrag. Dit betekent dat de cijfers van de septembercirculaire 2023 zijn aangehouden voor wat betreft de rijkssubsidie Wsw voor 2025 en volgende jaren. De macrocijfers kunnen aangepast worden aan eventuele ontwikkelingen betreffende de hoogte van het wettelijk minimumloon (WML) en de lonen in de gesubsidieerde sector. Dit wordt pas bekend in de loop van het begrotingsjaar. Hiermee is, conform bestendige gedragslijn, geen rekening gehouden. Binnen het macrobudget is sprake van een prijscomponent (P) en een volumecomponent (Q). Afwijkingen in het volume kunnen effect hebben op de prijs. Dit kan financiële risico's met zich meebrengen.
- Voor de Wsw is rekening gehouden met een teruglopend personeelsbestand. Deze terugloop is enerzijds gebaseerd op de 'blijfkans' volgens het rijksbudget met betrekking tot de deelnemende gemeenten en de daaruit voortvloeiende volumecomponent (Q). Anderzijds is deze gebaseerd op de verwachte daadwerkelijke uitstroom bij GR WAVA. Het aldus bepaalde aantal is bepalend geweest voor zowel de begrote rijkssubsidie als ook voor de berekening van de formatie/salariskosten Wsw-medewerkers.
- Voor Beschut Werk is uitgegaan van opbrengsten in de vorm van loonkostensubsidie en een begeleidingsvergoeding (€ 11.077 per medewerker). Het saldo op Beschut Werk is afzonderlijk zichtbaar gemaakt in de staat van baten en lasten. Het aantal medewerkers Beschut Werk voor 2025 is gebaseerd op de eind 2022 door het ministerie gepubliceerde aantallen (taakstelling ultimo jaar). Voor 2024 en volgende is het aantal hierop gebaseerd, aangepast aan de budgetontwikkeling met een doorlopende stijging van af 2026. Deze aantallen zijn teruggerekend naar gemiddelden over het jaar.
- Voor 2024 is uitgegaan van 83 medewerkers die werkzaam zijn via een participatiebaan. Voor de jaren erna is dit aantal jaarlijks met 5 verhoogd. Verder is voor deze doelgroep rekening gehouden met een begeleidingsvergoeding van

gemiddeld € 5.119 per persoon. Het saldo op de doelgroep participatiebanen is afzonderlijk zichtbaar gemaakt in de staat van baten en lasten

- De loonkosten van de SW-medewerkers zijn gebaseerd op de cao SW. Op grond van deze cao volgt de loonontwikkeling de prijsontwikkeling van het rijksbudget (LPO) resp. het wettelijk minimumloon. De nieuwe cao-SW loopt van 2021 – 2025, waarin de systematiek uit de vorige cao voor wat betreft het berekenen van de algemene loonstijgingen is voortgezet.
- De loonkosten van het reguliere personeel zijn gebaseerd op de cao-gemeenten en de daarin gemaakte afspraken voor loonontwikkeling. In de herziene begroting 2025 is uitgegaan van een loonstijging van 3% in 2025.
- De loonkosten van de overige medewerkers (nieuw beschut, participatiebanen) zijn gebaseerd op de cao “Aan de slag” en zijn voor 2023 geïndexeerd met 3%.
- De prijzen 2025 zijn gebaseerd op 2024 welke geïndexeerd zijn naar 2025. Voor de indexering van de loonkosten is in de begroting 2025 rekening gehouden met een indexering van 5,8% op basis van de loonvoet sector overheid 2025 uit de septembercirculaire van 2023. Voor de ontwikkeling van de prijzen is voor 2025 rekening worden gehouden met de prijsontwikkeling PBBP volgens de septembercirculaire 2023, zijnde 2,8%. Ook voor de meerjarenbegroting is dit prijspeil aangehouden. Dit geldt zowel voor de kosten als opbrengsten.
- De omzet wordt voornamelijk gerealiseerd binnen MidZuid B.V. en maakt daarmee onderdeel uit van het operationeel resultaat in de begroting. Voor 2025 is de omzet geïndexeerd met 4,6% en waar nodig geactualiseerd op de capaciteit ontwikkeling.
- Onder de vaste lasten wordt verstaan de kosten van het gebouw en de rentekosten van een lening uit het verleden. De vaste lasten worden volgens een vastgesteld percentage verdeeld over de deelnemende gemeenten (zie hiertoe bijlage 1).
- De term overhead is bij de laatste wijziging van het BBV nader gedefinieerd. De onder overhead bij de GR WAVA in de begroting opgenomen kosten betreffen de ambtelijke medewerkers die werkzaam zijn in functies die binnen de nieuwe definitie van overhead vallen. In de geconsolideerde cijfers is ook een post overhead opgenomen. Aangezien MidZuid B.V. niet hoeft te voldoen aan de verslaggevingseisen van het BBV, wordt het begrip overhead in de geconsolideerde cijfers ruimer geïnterpreteerd. Deze overhead bestaat uit de algemene bedrijfskosten en de kosten van indirect personeel. Deze posten worden begroot op basis van een realistische inschatting van de ontwikkelingen op het gebied van volume, loon en prijs. De kosten van overhead worden geheel verrekend met de PMC’s.
- Bij de PMC’s publieke dienstverlening en facilitaire dienstverlening wordt een belangrijk deel van de werkzaamheden uitgevoerd in opdracht van de deelnemende gemeenten. Dat gebeurt juridisch onder het regime van quasi-inbesteding. Dat is mogelijk omdat deze omzet, en ook de omzet behaald bij bedrijven, valt onder de intentie van de opdracht van de gemeenten aan MidZuid B.V.. Daarmee wordt juridisch

voldaan aan de eisen van quasi-inbesteding en past dit binnen de Europese regelgeving. Dit is getoetst door een specialist in Europees aanbestedingsrecht van AKD.

- Voor het bepalen van de hoogte van de post onvoorzien is uitgegaan van 2% van de loonkosten van het reguliere personeel van de GR WAVA en MidZuid B.V. (afgerond naar beneden). De verwachting is namelijk dat de grootste kans op onvoorziene uitgaven in de personele sfeer ligt (vervanging bij langdurige ziekte e.d.).
- De gemeentelijke bijdrage blijft beperkt tot het subsidieresultaat en de vaste lasten. Doelstelling is dat de bedrijfsvoering over alle werksoorten samen neutraal verloopt. In de vergadering van het Dagelijks Bestuur van 24 november 2016 is de afspraak gemaakt dat de begroting (en meerjarenbegroting) sluitend moeten zijn. Dit heeft effect op de hoogte van de gemeentelijke bijdragen: de vaste lasten zijn geheel opgenomen in de gemeentelijke bijdrage; in de gemeentelijke bijdrage in het subsidieresultaat/begrotingssaldo worden nu, naast het subsidieresultaat, ook de overige exploitatieposten betrokken.
- In de begroting is geen rekening gehouden met eventuele lasten in het kader van de vennootschapsbelasting. Begin 2016 heeft de belastingdienst bericht dat er, gelet op de activiteiten van de GR WAVA en de wijze waarop eventuele resultaten worden verrekend, geen sprake is van een winstoogmerk en dat daarom ook geen sprake is van vennootschapsbelastingplicht. Overigens is eind 2018 de Vpb-regelgeving voor sociale werkbedrijven aangepast, waardoor de mogelijkheden voor toepassing van de Vpb-vrijstelling voor SW-bedrijven duidelijker zijn geworden. Voor MidZuid B.V. wordt met terugwerkende kracht naar 2018 daar ook gebruik van gemaakt.

Bijlage 3: Begroting naar taakvelden

	Bedrijfsplan	Begroting	Meerjarenraming		
*Bedragen * € 1.000*	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
0.1 Bestuur					
Baten					
Lasten	22-	35-	35-	35-	35-
0.4 Overhead					
Baten	-	-	-	-	-
Lasten	-	-	-	-	-
0.5 Treasury					
Baten					
Lasten	146-	197-	231-	264-	406-
0.8 Overige baten en lasten					
Baten					
Lasten	100-	100-	100-	100-	100-
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)					
Baten					
Lasten					
0.10 Mutatie reserves					
Baten					
Lasten					
011. Resultaat van de rekening van baten en lasten					
Baten	-	-	-	-	-
Lasten	-	-	-	-	-
6.4. Begeleide participatie					
Baten	19.107	19.538	19.453	19.340	19.777
Lasten	19.122-	19.206-	19.088-	18.941-	19.237-
6.5. Arbeidsparticipatie					
Baten	-	-	-	-	-
Lasten					
Totalen taakvelden					
Baten	19.107	19.538	19.453	19.340	19.777
Lasten	19.390-	19.539-	19.453-	19.340-	19.777-
Saldo	283-	0-	0-	0-	0

Bijlage 4: Geprognosticeerde balans en EMU-saldo

Hieronder is een overzicht van het verwachte verloop van de balanscijfers opgenomen, alsmede de berekening van het EMU-saldo. Daarbij is gebruik gemaakt van de door de commissie BBV beschikbaar gestelde (berekenings)modellen.

Geprognosticeerde balans:

Begrotingsjaar T	**2025**					
*Bedragen * € 1.000*						
	T-2	**T-1**	**T**	**T+1**	**T+2**	**T+3**
Activa	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**	**31-12-2028**
(im) Materiële vaste activa	5.801	5.594	5.403	5.216	5.034	8.858
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	0	0	0	0	0	0
Financiële vaste activa: Leningen	0					
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	0					+
Totaal Vaste Activa	**5.801**	**5.594**	**5.403**	**5.216**	**5.034**	**8.858**
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	0					
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	0					
Uitzettingen <1 jaar	3.512	3.839	3.954	4.316	4.732	4.631
Liquide middelen	247	247	247	247	4.247	247
Overlopende activa	64	60	60	60	60	60 +
Totaal Vlottende Activa	**3.823**	**4.146**	**4.261**	**4.623**	**9.039**	**4.938**
Totaal Activa	9.624	9.740	9.664	9.839	14.073	13.796

Passiva	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**	**31-12-2028**
Eigen vermogen	1.329	1.046	1.046	1.046	1.046	1.046
Voorzieningen	1.877	244	168	343	577	300
Vaste schuld	5.600	7.600	7.600	7.600	11.600	11.600 +
Totaal Vaste Passiva	**8.806**	**8.890**	**8.814**	**8.989**	**13.223**	**12.946**
Vlottende schuld	415	450	450	450	450	450
Overlopende passiva	403	400	400	400	400	400 +
Totaal Vlottende Passiva	**818**	**850**	**850**	**850**	**850**	**850**
Totaal Passiva	9.624	9.740	9.664	9.839	14.073	13.796

EMU-saldo:

*Bedragen * € 1.000*	T-1	T	T+1	T+2	T+3
	2024	2025	2026	2027	2028
EMU-SALDO	-1.709	115	362	416	-4.101
EMU-SALDO referentiewaarde					
Verschil EMU-saldo & referentiewaarde	-1.709	115	362	416	-4.101

Mutaties (1 januari tot 31 december)	Activa	Financiële vaste activa	Kapitaalverstrekkingen en leningen	0	0	0	0	0
			Uitzettingen	0	0	0	0	0
		Vlottende activa	Uitzettingen	327	115	362	416	-101
			Liquide middelen	0	0	0	4.000	-4.000
			Overlopende activa	-4	0	0	0	0
	Passiva	Vaste Passiva	Vaste schuld	2.000	0	0	4.000	0
		Vlottende passiva	Vlottende schuld	35	0	0	0	0
			Overlopende passiva	-3	0	0	0	0
Eventuele boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa				0	0	0	0	0

Gemeente .....
t.a.v. het college
Postbus XX
XXXX XX XXXXXXXXXX

Datum: 12-07-2024
Ons kenmerk: AB/JR/MM
Onderwerp: Aanbieding begroting MidZuid 2025

Geacht college,

Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling WAVA heeft op 11 juli 2024 de begroting 2025 van MidZuid vastgesteld.

Dagelijks Bestuur
Het dagelijks bestuur van WAVA heeft in april 2024 de ontwerpbegroting 2025 vastgesteld en toegestuurd naar de deelnemende gemeenten, waarmee deze de mogelijkheid geboden kregen om hun zienswijze in te dienen.

Zienswijzen
Van de gemeente Geertruidenberg hebben we een zienswijze ontvangen. Deze zienswijze luidt als volgt:

1. “In algemene zin heeft de gemeenteraad een wat afwachtende en passieve houding van MidZuid geconstateerd. We vragen het bestuur van MidZuid om meer concrete plannen en ambities voor te leggen, gebruikmakend van kansen om het maatschappelijk nut en financieel rendement van MidZuid te vergroten. Op basis van een goede maatschappelijke kosten-batenanalyse, onder meer in de aangekondigde meerjarenstrategie, zijn we mogelijk bereid om, in samenwerking met de andere deelnemende gemeenten, extra te investeren in MidZuid. De gemeenteraad dringt aan op het opstellen van een toekomstbestendige visie voor MidZuid alvorens de huisvestingsplannen geconcretiseerd worden”.

Van de gemeente Drimmelen hebben we een zienswijze ontvangen. Deze zienswijze luidt als volgt:

2. Wij onderkennen dat dat MidZuid wordt geconfronteerd met stijgende kosten als gevolg van de inflatie en de CAO-ontwikkelingen. Mede hierdoor zien wij een toename van de gemeentelijke bijdrage. Ook gemeenten hebben echter te maken met deze kostenstijgingen. Dit betekent wat ons betreft dat het niet vanzelfsprekend is dat kostenstijgingen waarmee MidZuid wordt geconfronteerd direct moeten leiden tot een hogere gemeentelijke bijdrage. Wij vragen MidZuid dan ook continu kritisch te zijn op de financiële huishouding en de uitkomsten hiervan met de deelnemende gemeenten te delen. Wij vragen daarnaast om meer tekst en uitleg over het tot stand komen van de fors stijgende kosten zoals meerjarig weergegeven.
3. Meerjarig zien wij vanaf 2025 een forse stijging van de gemeentelijke bijdrage. Dit vinden wij niet acceptabel. Wij beseffen dat mogelijke compensatie vanuit het Rijk nu nog onduidelijk is. Wij vragen u met klem om met aanvullende maatregelen te komen nemen om de stijging van de gemeentelijke bijdrage te beperken, dit omdat ook de meerjarige gemeentelijke begrotingen onder druk staan.
4. De verdeling van de kosten van het WSP vindt plaats op basis van het aantal uitkeringsgerechtigden en het inwonertal. Als gevolg van de verschillende beleidsuitgangspunten bij de deelnemende gemeenten is er geen relatie tussen de afgenomen trajecten en de in rekening gebrachte bijdrages. We verzoeken MidZuid daarom om bij de bekostiging van WSP een groot deel afhankelijk te maken van de afgenomen trajecten of behaalde resultaten. Zienswijze met aandachtspunten die (meer) gericht zijn op toekomstige ontwikkelingen:
5. De gemeente heeft verschillende geldstromen vanuit het Rijk voor de bekostiging van de uitvoering van de Participatiewet en de Wet sociale werkvoorziening. Wat ons betreft is het geen automatisme dat wijzigingen in deze bekostiging voor wat betreft de taken die MidZuid uitvoert direct moet leiden tot een wijziging in de financiële stromen van de gemeente naar MidZuid. Wij verzoeken u dan ook om samen met de deelnemende gemeenten te onderzoeken welke alternatieve bekostigingssystemen er mogelijk zijn, waarbij het wijzigingen van bekostiging van gemeenten door het Rijk niet automatisch leidt dat wijziging in de bekostiging aan MidZuid. Dit is ook van belang omdat niet altijd inzichtelijk is wat de consequentie is van een wijziging van macrobudgetten voor de individuele gemeente.
6. Ten aanzien van de begeleidingskosten die worden gehanteerd voor arbeidsovereenkomsten op grond van de Participatiewet is er alleen een differentiatie tussen beschut werk en P-wet banen. Wij zouden graag zien dat samen met de deelnemende gemeenten onderzoek gedaan wordt naar de differentiatie in de begeleidingskosten, waarbij de noodzakelijke omvang van de begeleiding en de

omvang van het dienstverband een rol spelen in de hoogte van de begeleidingsvergoeding. In het kennisdocument beschut werk van Cedris wordt bijvoorbeeld gerekend met een bedrag aan begeleidingsvergoeding van gemiddeld 31 uur per week.

7. Wij zien de uitdagingen die MidZuid in het kader van een duurzaam financieel perspectief heeft. Het is goed dat MidZuid verkent welke mogelijkheden er voor nieuwe activiteiten zijn. Echter, voordat MidZuid nieuwe activiteiten start, dienen de financiële en maatschappelijke consequenties inzichtelijk te zijn. Zodat het bestuur een weloverwogen besluit kan nemen over nieuwe activiteiten op basis van een businesscase met begroting, eventuele risico's planning en doelstellingen.
8. Er wordt kritisch gekeken naar de uitvoering van het beleid en mogelijke bezuinigingsopties o.a. door het prioriteren van uitvoering.

Vanuit de gemeente Oosterhout en Altena is een reactie op de begroting 2025 ontvangen. Hierin geven zijn aan dat er op de herziene begroting 2024 een uitgebreide zienswijze is ingediend. Daarbij wordt aangegeven dat in de ontwerpbegroting 2025 nog geen rekening kon worden gehouden met deze zienswijze en dat voor de ontwerpbegroting 2025 daarom wordt verwezen naar de zienswijze op de herziene begroting 2024.

Overwegingen ten aanzien van de zienswijze

Ad. 1
Deze zienswijze hebben wij zeer positief ontvangen en in het kader van de verdere ontwikkeling van MidZuid nemen wij deze handschoen graag op. Wij zien de huidige intensivering van de samenwerking met de gemeente Geertruidenberg op het gebied van inburgering ook als een zeer positieve ontwikkeling om te komen tot een meer effectieve en meer doelmatige inzet van middelen van het domein participatie. De toekomstbestendige visie wordt in 2024 verder onderbouwd met een onderzoek van Berenschot. Uiteindelijk zullen de uitkomsten hiervan worden door vertaald in de concretisering van de huisvestingsplannen.

Ad 2.
MidZuid is een unieke gemeenschappelijke regeling, omdat deze enerzijds een overheidstaak uitvoert, maar voor de uitvoering van deze taken midden in het economisch verkeer opereert om mensen zo ver mogelijk te kunnen begeleiden naar een reguliere baan, danwel zo ver mogelijk in de richting van een reguliere baan. De gemeentelijke bijdrage is noodzakelijk om een aantal specifieke kosten te dekken die wij als bijzondere onderneming aan de bedrijfsmatige kant niet kunnen terugverdienen. Voor wat betreft kostenstijgingen zijn wij ons

ervan bewust dat stijging van kosten niet automatisch leidt tot stijging van de gemeentelijke bijdrage. Echter bij een stijging van de diverse Cao's hebben de gemeenten uitdrukkelijk zelf ingestemd met alle Cao-verhogingen, waardoor bewust gekozen wordt voor de extra loonkosten bij haar eigen organisatie én die van haar eigen gemeenschappelijke regeling. Daarnaast is in tijden van hoge inflatie niet uit te sluiten dat ook om die reden de gemeentelijke bijdrage toeneemt. Neemt niet weg dat wij ons altijd maximaal zullen inspannen om kostenstijgingen binnen de bedrijfsexploitatie op te vangen. Voor wat betreft de extra toelichting inzake de kostenstijging verwijzen wij naar de kadernota 2025 van begin dit jaar waarin een verdere detaillering van deze stijging is uitgewerkt.

Ad 3.
MidZuid is inmiddels volop bezig met het treffen van maatregelen:

1. ICT-kosten: Er is een onafhankelijk onderzoek uitgevoerd naar de ICT kosten van MidZuid ten opzichte van de andere aanbieders in de markt, wat geleid heeft tot een reductie van de automatiseringskosten met 10% voor 2024 en de daarop volgende jaren
2. Huisvestingskosten:
    a. Er is een actieve makelaar ingeschakeld om alle vrijgekomen ruimten bij MidZuid tegen een marktconforme huur in te laten vullen, waarbij een complete verdieping aan de Esdoornlaan inmiddels weer is verhuurd en er voor een aantal leegstaande kantoorruimten ook weer invulling is gevonden
    b. Daarnaast wordt gekeken om het beschikbare aantal werkplekken voor MidZuid zelf verder te beperken, waardoor een groter deel van het pand beschikbaar komt voor externe verhuur
    c. De gehuurde units voor de groenafdeling op locatie Wilhelminakanaal Noord 3 zijn opgezegd en deze medewerkers hebben een plek gekregen in het pand van MidZuid
    d. In Veen wordt een gedeelte van het buitenterrein verhuurd wat door MidZuid zelf niet in gebruik was
3. Personeelskosten: Alle tijdelijk contracten worden voorlopig als tijdelijk verlengd om de maximale flexibiliteit te houden.
4. Ontwikkeling omzet: Bij de indexatie van de omzetten wordt afgeweken van de bestaande indexeringen, zodat de hogere stijgingen van de kosten die gerelateerd zijn aan deze omzetten in de markt terug worden gehaald, zodat de stijging van deze kosten niet extra op de gemeentelijke bijdrage gaat drukken

Ad. 4
De doelstellingen van het WSP worden in overleg met iedere individuele gemeente bepaald. We zullen er in de toekomst meer rekening mee houden dat de aantallen meer in evenwicht zijn met de gemeentelijke bijdrage.

Ad 5.
In het algemeen bestuur van 6 juli 2023 is er comfort gegeven aan de gemeenten dat de systematiek van financiering niet gewijzigd wordt voor 2029. Dit is tevens in de aanbiedingsbrief van de begroting 2023 expliciet ook zo benoemd. Dit om de gemeenten enerzijds comfort te geven dat de hogere financieringslasten als gevolg van het voorgenomen nieuwbouwbesluit niet meteen tot extra hoge lasten leiden bij aanpassing van de financieringssystematiek. Anderzijds geeft dit tijdspad de ruimte om inhoudelijk goed naar een nieuwe financieringssystematiek te kijken. In deze herijking van de nieuwe financieringssystematiek is tussentijds derhalve ook de ruimte om te onderzoeken welke alternatieve bekostigingssystemen mogelijk zijn. We nemen dit mee binnen de herziening van de financieringssystematiek van MidZuid.

Ad 6.
Wij zien de uitdagingen die gesteld worden aan de participatievoorziening beschut werk en de P-wet banen. Ook het financiële kader speelt hier in een nadrukkelijke rol. Enerzijds moet de uitvoering betaalbaar worden gehouden, anderzijds wordt van gemeenten verwacht dat zij hun taak/doelstelling realiseren waarvoor de Rijksoverheid middelen beschikbaar stelt. De begeleidingsvergoeding is echter een van overheidswege vastgesteld bedrag per persoon. Als MidZuid zijn we graag bereid met de gemeenten in gesprek te gaan over de participatievoorziening beschut werk en de P-wet banen. Ter gelijker tijd verwijzen we naar het onderzoek uit 2023 wat door Significant APE is uitgevoerd in opdracht van het ministerie van SZW. Hierin stellen de onderzoekers: “We slaan deze cijfers niet om naar een bedrag per fte. Dit heeft te maken met de bevinding dat begeleidingskosten niet sterk variëren naar deeltijdfactor”. Daarnaast is het kennisdocument ‘Beschut werk in de Participatiewet” recent geactualiseerd door hetzelfde ministerie. Deze documenten vormen voor ons het startpunt van de gesprekken.

Ad 7.
Bij nieuwe activiteiten wordt het bestuur uitgebreid meegenomen in de plannen en consequenties. In Nederland is er juist een breed scala aan mogelijkheden om met behulp van subsidies nieuwe richtingen te verkennen, zonder dat deze kosten op de exploitatie van MidZuid drukken. Een mooi voorbeeld hiervan is de inzet van inclusieve technologie, waaronder het cognitieve support systeem, voor een opdrachtgever welke is uitgevoerd op basis van een volledig gesubsidieerd onderzoek met TNO en diverse andere partners. Ook de

opstart van de kledingsortering voor het circulair ambachtscentrum is met minimale middelen opgestart en past binnen de ruimte in de planning voor de productieafdeling. In dat kader is het risico minimaal en draagt het altijd bij aan de verbetering van de winstgevendheid. Vanuit die gedachte is tijdens de bestuursdag in 2023 uitgebreid stilgestaan bij de mogelijkheden van circulariteit. Derhalve kunnen we stellen dat er bij de nieuwe activiteiten reeds gehandeld wordt in de geest van de zienswijze. Echter zien we op dit vlak richting de toekomst zeker ook ruimte voor verbetering, waar we invulling aan zullen geven.

Ad 8.
Binnen MidZuid zijn we continue bezig om de kostenstijgingen beperkt te houden. Hierboven hebben we weer aantal maatregelen kunnen benoemen. We doen dit door bij iedere begroting kritisch naar alle kosten te kijken en in de uitvoering te werken met prioriteringen. Hiermee houden we de kostenstijgingen beperkt, maar zorgen we er wel voor dat we tijdig aan nieuwe en aangescherpte wetgeving te voldoen.

Tevens sturen wij u de op 11 juli 2024 door het algemeen bestuur vastgestelde begroting 2025.

Met vriendelijke groet,

Het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling WAVA,
Namens dit bestuur,

Drs. J.G. (Jos) Rooijmans MSc
Algemeen directeur

Nota voor het bestuur

Aan: Algemeen Bestuur MidZuid
Van: Directie
CC: Concerncontroller
Datum: 11 juli 2024
Onderwerp: Conversie vordering GR WAVA op MidZuid B.V.

Bijlagen:

a. *3.5.1 Comfort Letter d.d. 11 juli 2024*
b. *3.5.2 Comfort Letter d.d. 25 april 2019*

Voorstel

Het stuk wordt geagendeerd:

1. Ter instemming

Voorstel

Aan het Algemeen Bestuur van de GR WAVA wordt voorgesteld om kennis te nemen van de argumenten in het onderliggende document en te besluiten tot:

1. In te stemmen met het opnieuw tekenen van de comfort letter
2. Opdracht te verstrekken aan de directie tot afstemming met de belastingdienst, zodat aan alle formele vereisten van de omzetting van vorderingen in agio wordt voldaan.
3. Omzetting van de vorderingen voor een bedrag van € 2.000.000 van GR WAVA in rekening-courant per 1 juli 2024 naar agio in MidZuid B.V.
4. De opdracht te geven aan de directie van MidZuid om verder uit te werken op welke wijze bijdragen die nu binnen de GR WAVA ontvangen worden, rechtmatig aan MidZuid B.V. kunnen worden overgedragen om daarmee het structurele verlies van MidZuid B.V. te kunnen doorbreken.

Samenvatting

Doordat in de huidige situatie MidZuid B.V. jaarlijks verlies maakt en deze verliezen worden gefinancierd door GR WAVA is in MidZuid B.V. het vermogen steeds verder gedaald en is er ultimo 2023 een negatief eigen vermogen ontstaan met een steeds verder oplopende schuld aan GR WAVA. GR WAVA staat garant voor de tekorten van MidZuid B.V., dus de vordering van GR WAVA op MidZuid B.V. zal nooit worden opgeëist. Het is daarom van belang om de financiële verhoudingen tussen GR WAVA en MidZuid B.V. in het juiste beeld weer te geven.

Middels het tekenen van een nieuwe comfortletter wordt richting de accountant de continuïteit van MidZuid B.V. dit bevestigd ten behoeve van haar verklaring bij de jaarrekening van MidZuid B.V.

Vanwege de structurele verliessituatie bij MidZuid B.V. moet er een structurele oplossing komen om deze te doorbreken. Dit omdat we anders volgend jaar weer tegen dezelfde problematiek aan lopen. GR WAVA ontvangt gelden die deels worden ingezet om het exploitatietekort te dekken. Echter blijven deze gelden nu in de GR zitten, terwijl de exploitatie door MidZuid B.V. wordt uitgevoerd. Ook de kosten van begeleiding zitten in MidZuid B.V. en de vergoedingen hiervan, als gevolg van rapportageafspraken, zit in GR WAVA.

Huidige situatie

Momenteel is de situatie, dat GR WAVA een grote vordering heeft in de vorm van een tegoed in rekening courant, welke vrijwel geheel wegvallen tegen de voorziening die genomen wordt op de deelneming in MidZuid B.V.
MidZuid B.V. aan de andere kant heeft een groot geaccumuleerd tekort staan tegenover de verplichting in rekening courant.
Deze situatie is in de afgelopen jaren langzaam ontstaan, doordat GR WAVA de tekorten van MidZuid B.V. niet aanzuiverde doch financierde in de vorm krediet in rekening-courant. Door het begrote en ook daadwerkelijk gerealiseerde verlies over 2023 is het vermogen nu naar een negatief vermogen omgeslagen. Normaliter heeft dat niet direct gevolgen, maar om reden die verderop in dit document naar voren komen is het goed daarop nu toch op te handelen.

In de hiervoor geschetste situatie zijn er feitelijk twee opties om te financiële verhoudingen te normaliseren:
1. Omzetting naar agio (extra gestort kapitaal op uitgegeven aandelen)
2. Omzetting naar aandelenkapitaal

Omdat de omzetting naar aandelenkapitaal een statutenwijziging vereist alsmede de betrokkenheid van een notaris, ten behoeve van de statutenwijziging en de inschrijving van de verhoging van het kapitaal in het aandeelhoudersregister, en daarmee samenhangende kosten, heeft de omzetting naar agio de voorkeur, daar dit middels een onderhandse akte tussen GR WAVA en MidZuid B.V. kan plaatsvinden, zoals dit in 2011 ook is gebeurd. Het is echter raadzaam dit laatste voor alle zekerheid met de belastingdienst af te stemmen, alvorens hiertoe over te gaan.

Doordat in de huidige situatie MidZuid B.V. jaarlijks verlies maakt en deze verliezen worden gefinancierd door GR WAVA is in MidZuid B.V. het vermogen steeds verder gedaald en is er ultimo 2023 een negatief eigen vermogen ontstaan met een steeds verder oplopende schuld aan GR WAVA. GR WAVA staat garant voor de tekorten van MidZuid B.V., dus de vordering van GR WAVA op MidZuid B.V. zal nooit worden opgeëist. De omzetting zou de balansverhoudingen een normaler beeld geven en recht doen aan de situatie dat GR WAVA garant staat voor de tekorten van MidZuid B.V.

Bovenstaande was bij ons al in beeld en we zijn ook al bezig om tot een structurele oplossing te komen voor dit probleem, inclusief de mogelijkheid van een agio storting. Echter is het de eis van de verzekeringsmaatschappij die maakt dat dit onderwerp deels nu ineens eerder op de agenda staat.

Wat nu namelijk specifiek speelt is de verlenging van de bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering. Deze partij wil de dekking van aansprakelijkheid bij faillissement uitsluiten bij de huidige ontwikkeling van het vermogen. Echter zijn wij het daar niet mee eens, omdat er altijd een situatie kan ontstaan dat een B.V. gecontroleerd failliet gaat en dat vanuit de GR de tekorten worden aangezuiverd, zodat alle schuldeiser gewoon worden voldaan. Echter sluit dat niet uit dat er enig persoon is die het bestuur (ten

onrechte) aanspreekt op haar handelen. Juist in dat geval is de bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering meestal noodzakelijk en daarmee dus ook de dekking in geval van faillissement. Aangezien het uitleggen van de garantstelling door GR WAVA de verzekeringsmaatschappij niet op andere gedachten heeft kunnen brengen stellen wij u voor om, een bedrag van € 2.000.000 om te zetten in agiokapitaal, waarmee MidZuid B.V. weer tot een positief eigen vermogen komt.

MidZuid B.V.vóór agiostorting

Geconsolideerde jaarrekening 31 december 2023

ACTIVA		***Passiva***	
Vaste Activa		Groepsvermogen	-1534
Materiële vaste activa	888		
		Voorzieningen	0
Vlottende activa			
Vorderingen	1943		
Liquide middelen	561	Kortlopende schulden	4926
TOTAAL ACTIVA	**3392**	**TOTAAL PASSIVA**	**3392**
kengetal:			
Solvabiliteit	-31%		

MidZuid B.V. nà agiostorting

Geconsolideerde jaarrekening naar de stand per 31 december 2023 na agiostorting

ACTIVA		***Passiva***	
Vaste Activa		Groepsvermogen	466
Materiële vaste activa	888		
		Voorzieningen	0
Vlottende activa			
Vorderingen	1943		
Liquide middelen	561	Kortlopende schulden	2926
TOTAAL ACTIVA	**3392**	**TOTAAL PASSIVA**	**3392**
kengetal:			
Solvabiliteit	16%		

In 2019 is er een comfort letter door het algemeen bestuur afgegeven namens GR WAVA ten behoeve van MidZuid B.V. Dit staat ook zo in de jaarstukken vermeld. Het is goed om deze comfortletter periodiek te bevestigingen, zodat op basis van recente stukken kan worden aangetoond dat hetgeen in de comfortletter staat nog actueel is.

Voor 2024 zullen we kijken naar een structurele oplossing voor het in stand houden van het vermogen. Dit zou onder meer kunnen door een deel van de gemeentelijke bijdrage, die ook bedoeld is om de tekorten in de exploitatie af te dekken als subsidiebijdrage door te storten aan MidZuid B.V. We zullen hiervoor later dit jaar een voorstel doen aan het bestuur, nadat we dit verder hebben onderzocht hoe we deze bedragen rechtmatig richting MidZuid B.V. kunnen krijgen.

GR WAVA vóór agiostorting

Jaarrekening 31 december 2023

ACTIVA		*Passiva*	
Vaste Activa		Groepsvermogen	1329
Materiële vaste activa	5801		
Financiële vaste activa	-1535	Voorzieningen	1877
Vlottende activa		Langlopende schulden	5600
Vorderingen	5112		
Liquide middelen	247	Kortlopende schulden	819
TOTAAL ACTIVA	**9625**	**TOTAAL PASSIVA**	**9625**

kengetal:
Solvabiliteit 14%

GR WAVA nà agiostorting

Jaarrekening naar de stand per 31 december 2023 na agiostorting

ACTIVA		*Passiva*	
Vaste Activa		Groepsvermogen	1329
Materiële vaste activa	5801		
Financiële vaste activa	465	Voorzieningen	1877
Vlottende activa		Langlopende schulden	5600
Vorderingen	3112		
Liquide middelen	247	Kortlopende schulden	819
TOTAAL ACTIVA	**9625**	**TOTAAL PASSIVA**	**9625**

kengetal:
Solvabiliteit 14%

MidZuid B.V.
T.a.v. de heer Drs. J.G. Rooijmans MSc
Postbus 109
4900 AC Oosterhout

Datum: 11 juli 2024
Ons kenmerk: JRO/MMA
Onderwerp: Comfort Letter ten gunste van MidZuid B.V.

Geachte heer Rooijmans,

Hierbij verklaart het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling WAVA te Oosterhout dat de Gemeenschappelijke regeling zich garant stelt voor alle schulden uit hoofde van de rechtshandelingen en het negatieve vermogen van MidZuid B.V. te Oosterhout.

Deze toezegging vormt een zodanige regeling dat de nakoming van de verplichtingen van MidZuid B.V. ingeval van een tekort aan middelen wordt gewaarborgd door de Gemeenschappelijke Regeling WAVA. Deze aansprakelijkheid geldt zolang de besloten vennootschap MidZuid B.V. bestaat, dan wel de aansprakelijkheid schriftelijk wordt ingetrokken door het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijk Regeling WAVA

Deze verklaring mag aan derden ter beschikking worden gesteld en van deze verklaring mag melding worden gemakt in uw jaarrekening.

Hoogachtend,

Het algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling WAVA,
Namens Dit bestuur,

A. Van Hunnik
Voorzitter

MidZuid B.V.
T.a.v. de heer drs. E.B.A. Lichtenberg MCM
Postbus 109
4900 AC Oosterhout

Datum: 25 april 2019
Ons kenmerk: Eli/JvG
Onderwerp: Comfort Letter ten gunste van MidZuid B.V.

Geachte heer Lichtenberg,

Hierbij verklaart het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling WAVA te Oosterhout dat de Gemeenschappelijke Regeling zich garant stelt voor alle schulden uit hoofde van de rechtshandelingen en het negatieve vermogen van MidZuid B.V. te Oosterhout.

Deze toezegging vormt een zodanige regeling dat de nakoming van de verplichtingen van MidZuid B.V. ingeval van een tekort aan middelen wordt gewaarborgd door de Gemeenschappelijke Regeling WAVA. Deze aansprakelijkheid geldt zolang de besloten vennootschap MidZuid B.V. bestaat, dan wel de aansprakelijkheid schriftelijk wordt ingetrokken door het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling WAVA.

Deze verklaring mag aan derden ter beschikking worden gesteld en van deze verklaring mag melding worden gemaakt in uw jaarrekening.

Hoogachtend,

Het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijk Regeling WAVA,
Namens dit bestuur,

Drs. P. Jorritsma-Verkade
Voorzitter

MidZuid is de handelsnaam voor de rechtspersonen GR WAVA, MidZuid B.V., MidZuid Arbeids Integratie Diensten B.V. en WSP MidZuid.
Op alle werkzaamheden van MidZuid B.V. en alle overeenkomsten waarbij MidZuid B.V. partij is, zijn uitsluitend de algemene voorwaarden van MidZuid B.V. van toepassing die gedeponeerd zijn ter griffie van de Rechtbank te Breda onder nummer 47/2007. De tekst is tevens terug te vinden op www.midzuid.nl

c.c. Deloitte

Nota voor het bestuur

Aan: Algemeen Bestuur MidZuid
Van: Algemeen directeur
CC:
Betreft: Kwaliteitsaudit Cedris

Bijlagen: 1. Terugkoppeling Cedris kwaliteitsbezoek

Rapportage

Het stuk wordt geagendeerd:

1. Ter kennisname

Rapportage

Ik stuur u hierbij de rapportage van het kwaliteitsbezoek/audit van Cedris. Op 23 april jongstleden is vanuit Cedris een kwaliteitsbezoek gebracht aan MidZuid. Voorgezeten door de heer Verkuylen, voormalig directeur NLW.
In de bijlage vindt u de bevindingen.

Op deze bevindingen is door mij als algemeen directeur een reactie gegeven dat de verwachting er was dat er naast een beschrijving van de situatie ook een duidelijk advies zou komen te liggen. Dat mag je ook verwachten als er een kwaliteitscode aan ten grondslag ligt die voorzien wordt van een uitgebreide vragenlijst en bezoek van een hele dag.
Deze feedback is ook aan de voorzitter van de commissie Kwaliteit binnen Cedris reeds gecommuniceerd zodat dit in de toekomst opgepakt kan worden. Voor nu blijft het bij deze rapportage heeft men aangegeven.
De inspanningen die nu geleverd zijn aan de voorzijde door het MT en anderen staan niet in verhouding tot wat er nu als rapportage ligt.

Kijkend naar de rapportage die er nu ligt zijn er geen bijzonderheden op het terrein van de kwaliteitscode van Cedris die specifiek aandacht behoeven.

Terugkoppeling Cedris kwaliteitsbezoek aan MidZuid

Cedris ging op dinsdag 23 april 2024 in gesprek met diverse medewerkers van MidZuid over de kwaliteit van de dienstverlening van de organisatie zelf en van de gehele sector van sociale ontwikkelbedrijven in het algemeen. Doelstelling van het bezoek is om samen in gesprek te gaan over de thema's uit de kwaliteitscode en te kijken hoe de organisatie zich hierop ontwikkelt. Zo leren we van elkaar en helpen we elkaar verder. Hiervoor biedt Cedris een kwaliteitsteam aan die met een frisse blik naar de organisatie kijkt.

Op bezoek vanuit Cedris waren Ward Verkuylen (lid kwaliteitscommissie Cedris en directeur NLW), Leendert Bos (Cedris) en Joram de Does (Cedris). Landelijk besteden we vanuit Cedris in deze gesprekken met de leden, waar dit mogelijk is, extra aandacht aan de thema's sociale veiligheid, de ontwikkelingsplannen en cybersecurity.

De vier gemeenten Altena, Drimmelen, Geertruidenberg en Oosterhout werken met elkaar samen in de Gemeenschappelijke regeling Werkbedrijf Arbeid Voor Allen (WAVA), waarvan MidZuid B.V. het uitvoeringsbedrijf is.

MidZuid verzorgt de uitvoering van de wet sociale werkbedrijven en onderdelen van de participatiewet (nieuw beschut werk en diverse overige producten in het kader van re-integratie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt uit de eerder genoemde gemeenten).
Jos Rooijmans is sinds 1 juli 2021 algemeen directeur van MidZuid.

Tijdens het kwaliteitsbezoek zijn gesprekken geweest met het MT, een gesprek met de OR en een gesprek met de KAM-coördinator, met de vertrouwenspersonen (intern en extern) en HR. Tot slot was er een rondleiding door het bedrijf en een eindgesprek.
Onderstaand een terugblik op de beelden en bevindingen uit dit bezoek.

MidZuid in cijfers

MidZuid heeft eind 2022 ongeveer 611 personen in dienst.

Aantallen per doelgroep: uit sectorinformatie Cedris 2022

- 447 Wsw'ers
- 75 medewerkers LKS in dienst (LKS-bij)
- 89 medewerkers in Beschut werk
- 41 diverse leerwerktrajecten

Algemene indruk en bevindingen
MidZuid kenmerkt zich als een stabiele organisatie, met een prettige open sfeer. De relatie met de gemeenten is goed. Wel zijn er zorgen over de toekomstbestendigheid van MidZuid. Gemeenten hebben op dit moment geen gezamenlijke visie op de toekomst van MidZuid. Nieuwe instroom bestaat nu voornamelijk uit de doelgroep beschut en een gedeelte uit de banenafspraak, datgene wat de gemeenten doorsturen. Met de huidige nieuwe instroom binnen MidZuid kunnen werksoorten en opdrachten op gegeven moment niet op het huidige peil worden gehouden. Komende tijd vinden daarom gesprekken plaatst met de gemeenten over de toekomst van MidZuid.

Fijne en open sfeer

Het valt op in de gesprekken bij MidZuid dat er een fijne sfeer is. Er wordt op een open, toegankelijke en laagdrempelig manier met elkaar omgegaan en mensen zijn toegankelijk en goed aanspreekbaar. Er is aandacht voor elkaar en belangstelling in elkaar. Het contact wordt gefaciliteerd door MidZuid in vieringen, personeelsuitjes, vitaliteitsdoedagen, jubileums, introductiebijeenkomsten etc. In de organisatie ligt de focus op het hebben van contact met elkaar en het bevorderen van een goede sfeer.

Daar tegenover staat wel dat deze gemoedelijke sfeer, zorgt dat het moeilijker lijkt om elkaar kritisch aan te spreken. Dit punt komt in meerdere gesprekken op deze dag als aandachtspunt naar boven.

Informatieveiligheid
MidZuid is op dit moment aan het kijken of ze de CISO-functionaris gezamenlijk met meerdere collega-ontwikkelbedrijven kunnen invullen. Nog niet alle risico's zijn voldoende in kaart gebracht. Met de gemeente Oosterhout maakt MidZuid gebruik van Equalit en de expertise van de CISO van de gemeente Oosterhout (Equalit). Vanuit hier krijgt MidZuid informatie over veiligheidsissues, gaat de organisatie mee in de phishing campagnes en wordt er bewustwording voor het thema gecreëerd in de organisatie. Technisch zit dit goed in elkaar, waar er aandacht voor nodig is om nog sterker de bewustwording in de gehele organisatie te creëren.

Kwaliteit arbo en milieu

De meest recente uitgevoerde Risico-Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) is uit 2019/2020. Binnen MidZuid is dit een aandachtspunt en ligt er achterstallig onderhoud. Per afdeling worden er in 2024 RI&E's uitgevoerd. Eind 2024 zijn alle afdelingen en onderdelen opnieuw bekeken en is er een RI&E voor opgesteld. Vanuit daar komt een nieuw plan van aanpak om de risico's te beperken. Het aanbieden van een Periodiek Arbeidsgezondheidskundig Onderzoek (PAGO) maakt, waar dit in de RI&E als risico wordt benoemd, onderdeel uit van dit plan. De start is gemaakt in de groenvoorziening. Bij detacheringen vraagt MidZuid de RI&E van de inlener op, daarnaast worden trajectbegeleiders bewust gemaakt van veiligheid. Dit heeft blijvende aandacht nodig. Onderdeel van een kwartaalrapportage van meldingen aan het management, zijn de meldingen rondom ongevallen en incidenten.

OR
De OR heeft een omvang van 13 personen met een mooie afspiegeling vanuit meerdere cao's. Qua faciliteiten wordt de OR goed ondersteund, waarbij er formeel voldoende tijd is om het werk te doen. In de praktijk is dat soms lastig bij pieken het OR werk te combineren met de eigen werkzaamheden. Hiervoor kijken ze met elkaar zowel binnen de OR, als samen met de leidinggevenden hoe dit goed vorm te geven. De OR heeft alle ruimte om externe adviseurs in te schakelen, scholingen of trainingen te volgen. De OR heeft de afgelopen tijd een aantal grote thema's gehad, waaronder de mobiliteitsregeling die veel tijd kosten. De wens is meer proactief te zijn, maar door de grotere onderwerpen en tijdsdruk blijft het vaak reactief. Bij het recent afgenomen MTO is de OR aan de voorkant in de werkgroep betrokken. De OR is ook betrokken via de werkgroep arbo en veiligheid bij de RI&E's. De OR ziet dat MidZuid investeert in de ontwikkeling van de werkleiders en direct leidinggevenden. Het overleg met de bestuurder gaat op een prettige manier.

Ontwikkeling
MidZuid stuurt op doorstroom en uitstroom door middel van een gezamenlijke intake en diagnose, de inzet van Werkstap en een intern kenniscentrum. Dit kenniscentrum is recent opgericht. Leidinggevenden hebben zelf hierin een opleidingsprogramma opgesteld. In de regio sluiten WVS en Ergon ook bij deze opleidingen aan. Daarnaast hebben leidinggevenden de cursussen voor Werkstap gevolgd. Werkgeversadviseurs hebben allemaal een training functiecreatie afgerond.

De balans tussen werk en ontwikkeling blijft wel een lastige in de praktijk en een doorlopend aandachtspunt om door te ontwikkelen. Waarbij aandacht voor de IOP's een terugkerend aandachtspunt is.

Sociale veiligheid
MidZuid heeft aandacht voor het thema sociale veiligheid. De vertrouwenspersonen zijn bereikbaar en beschikbaar voor iedereen in de organisatie. Medewerkers weten wie de vertrouwenspersonen zijn binnen MidZuid. In het medewerkersonderzoek is er via een vraag ook extra aandacht geschonken aan de bekendheid van de vertrouwenspersoon. Tijdens de rondgang door het bedrijf zijn de posters van de vertrouwenspersonen overal zichtbaar. Per kwartaal worden de meldingen bijgehouden in een managementrapportage. De vertrouwenspersonen maken deel uit van een intervisiegroep met collega-bedrijven. Hier is onder andere de roadshow van SBCM in besproken.

Inclusieve technologie
MidZuid is via het WSP West Brabant onderdeel van het consortium van TINT West-Brabant. Binnen MidZuid in een demonstratieruimte en op de productieafdelingen wordt gewerkt met inclusieve technologie. MidZuid zet zich samen met de partners in om meer mensen duurzaam aan het werk te helpen met inclusieve technologie. Denk hierbij aan exoskeletten, de inzet van 3dprinters, AR-technologie etc. Dit maakt MidZuid één van de koplopers in Nederland op dit thema.

Provincie Noord-Brabant

27 JUN 2024

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
Fax (073) 680 76 80
www.brabant.nl
IBAN NL86INGB0674560043

Bereikbaarheid
openbaar vervoer en fiets:
www.brabant.nl/route

De algemeen besturen
van gemeenschappelijke regelingen in Noord-Brabant

Onderwerp
Beleidsproducten Interbestuurlijk Toezicht 2024

Datum
18 juni 2024
Ons kenmerk
C2332204/5943002
Uw kenmerk
-
Contactpersoon

Telefoon
(073) 681 28 12
Email
ibt@brabant.nl
Bijlage(n)
-

Geacht bestuur,

Zoals bij u bekend, is toezicht houden op de taakuitvoering door lokale overheden naast een wettelijke taak, ook één van de kerntaken van de provincie Noord-Brabant. Het moment is weer aangebroken om u te informeren over onze beleidsproducten van dit jaar en lopende ontwikkelingen, die u aangaan.

Nieuw beleidskader

In maart 2024 stelden Provinciale Staten het beleidskader Toekomstbestendig bestuur vast. De Brabantse gemeenten, gemeenschappelijke regelingen, waterschappen en de provincie werken samen aan grote maatschappelijke opgaven. Dat vraagt om toekomstbestendig bestuur. In het beleidskader schetst het onderdeel Rechtmatig bestuur de kaders en uitgangspunten voor de wijze waarop de provincie invulling geeft aan het interbestuurlijk toezicht (IBT), onze ambitie en onze aanpak die bijdraagt aan een sterk en toekomstbestendig bestuur.
Met het nieuwe beleidskader is de beleidscyclus binnen de provincie aangepast en heeft deze een horizon tot en met 2030. Het beleidskader wordt uitgewerkt in een uitvoeringsagenda met een reikwijdte van vier jaar en deze wordt vervolgens vertaald naar een praktische aanpak in een jaarplan.

Jaarplan 2024

Het jaarplan IBT 2024 beschrijft welke activiteiten wij dit jaar in het licht van interbestuurlijk toezicht uitvoeren. Ook is in het jaarplan per toezichtgebied beschreven welke informatie wij dit jaar van u verwachten voor het systematisch toezicht. En welke criteria wij hanteren bij onze beoordelingen. Bij het jaarplan is ook beeldende samenvatting opgenomen van de belangrijkste acties en beoogde resultaten voor 2024.

Provincie Noord-Brabant

Datum
18 juni 2024
Ons kenmerk
C2332204/5943002

Jaarverslag 2023

Naast de vooruitblik in het jaarplan kijken we ook terug. Het jaarverslag IBT 2023 beschrijft de activiteiten die vorig jaar zijn uitgevoerd en de resultaten die ermee zijn behaald. De hoogtepunten en opvallende zaken uit 2023 zijn in één oogopslag te zien in deze verbeelding.

Tot slot

Als deze brief of onze producten aanleiding geven tot vragen, kunt u contact opnemen met de heer S. Burghoorn via het telefoonnummer 073 - 681 28 12 of via e-mail: ibt@brabant.nl.

In verband met de belangrijke rol van het algemeen bestuur in de horizontale verantwoording, informeren wij u zoals gebruikelijk over deze onderwerpen rechtstreeks. Uw dagelijks bestuur hebben wij via een soortgelijke brief geïnformeerd.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,
namens deze,

B.J.H. Loeffen,
programmamanager Kwaliteit Openbaar Bestuur

In verband met geautomatiseerd verwerken is dit document digitaal ondertekend.

Beleidskader
Toekomstbestendig bestuur

Provincie Noord-Brabant

Inhoudsopgave

1 Waarom een beleidskader toekomstbestendig bestuur? 3

1.1 Omgevingsvisie als vertrekpunt 4
1.2 Veranderende rol 4
1.3 Meer samenwerking 4
1.4 Meer democratie 5
1.5 Wettelijke en algemene verantwoordelijkheden 5
1.6 Onze inzet 5

2 Toekomstbestendig openbaar bestuur 6

2.1 Pijlers en prioriteiten 7
2.2 Slagvaardig 8
2.3 Democratisch 8
2.4 Rechtmatig 8
2.5 Integer 9
2.6 Wat is toekomstbestendig besturen? 9

3 Staat van het openbaar bestuur in Brabant 10

3.1 Bestuurskracht onder druk 11
3.2 Financiële onzekerheid voor gemeenten 11
3.3 Decentralisatieparadox 11
3.4 Toename aantal samenwerkingsverbanden 12
3.5 Schaalvergroting 12
3.6 Bestuur onder druk 12
3.7 Werken in openbaar bestuur onder druk 16

4 Onze koers 17

4.1 We beginnen niet op nul 18
4.2 Huidige situatie in het kort 20
4.3 Van analyse naar aanpak 22

5 Slagvaardig bestuur 24

5.1 Investeren in bestuurskracht blijft noodzakelijk 25
5.2 Landelijke ontwikkelingen: beleidskader decentraal bestuur (BZK) 25
5.3 Realisatie centraal 25
5.4 Onze ambitie 25
5.5 Onze aanpak 26

6 Democratisch bestuur 33

6.1 Werken aan democratie 34
6.2 Onze ambitie 35
6.3 Onze aanpak 35

7 Rechtmatig bestuur 40

7.1 Inleiding 41
7.2 Evaluatie Beleidskader Interbestuurlijk Toezicht 2020-2023 41
7.3 Interbestuurlijk toezicht in Noord-Brabant 42
7.4 Nieuwe wetgeving, bepalend voor de toezichtkaders 45
7.5 Vormen van interbestuurlijk toezicht 46
7.6 Ambities en beleidsdoelen 48

8 Veilig en weerbaar bestuur 50

8.1 Schets van de huidige situatie 51
8.2 Trends en ontwikkelingen 52
8.3 Ambitie en doelstelling 53
8.4 De rol van de provincie 58
8.5 Uitvoeringsagenda 59

9 Monitoring 61

1

Waarom een **beleidskader** toekomstbestendig bestuur?

De Brabantse gemeenten, waterschappen en de provincie werken samen aan grote maatschappelijke opgaven. De aanpak van die opgaven vraagt om toekomstbestendig bestuur. Onze uitgangspositie is goed: Brabant wordt al goed bestuurd en samenwerking zit in het DNA van Brabant. Tegelijkertijd zien we aanleiding om te denken dat het beter kan.

1.1 Omgevingsvisie als vertrekpunt

**De Brabantse omgevingsvisie,
De kwaliteit van Brabant,
vormt voor ons het inhoudelijke vertrekpunt voor dit beleidskader.**

In de omgevingsvisie is afgesproken dat de provincie werkt aan vijf hoofdopgaven:

- Een gezonde en veilige leefomgeving
- De energietransitie
- Klimaatadaptatie
- Brabant als slimme netwerkstad
- Een concurrerende en duurzame economie

Een toekomstbestendig openbaar bestuur is een voorwaarde om deze opgaven te kunnen aanpakken.

1.2 Veranderende rol

Het Rijk verwacht dat wij steeds meer de rol van regisseur (of soms zelfs gebiedsautoriteit) op ons nemen bij de aanpak van complexe opgaven in het ruimtelijk domein. Dit brengt allerlei nieuwe verantwoordelijkheden en uitdagingen met zich mee. Niet in de laatste plaats omdat voor de provincie de uitvoering van taken ook meer centraal komt te staan.

De toenemende complexiteit raakt ook gemeenten. Zij vormen de eerste overheid en staan in direct contact met inwoners. Om die reden zijn veel overheidstaken de afgelopen jaren gedecentraliseerd naar gemeenten. De invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 komt daar bovenop.
Door de hoeveelheid en toegenomen complexiteit van deze taken kunnen gemeenten het vaak niet meer alleen. Zij moeten samenwerken met andere gemeenten en belanghebbenden.

1.3 Meer samenwerking

Om inwoners beter van dienst te zijn en complexe opgaven te kunnen aanpakken, moeten we samenwerken. Zo doen we steeds meer samen met andere overheden, als één overheid. Onze partners zien de overheid als één partij, zij gaan niet uit van afzonderlijke bestuurslagen. Voor opgaven die meerdere overheden (gemeenten, provincie, waterschappen) raken, is het dus niet de vraag óf we willen samenwerken, maar hóe. Bovendien vragen opgaven steeds vaker om samenwerking met partijen buiten de overheid. Denk aan ondernemers, onderwijsinstellingen of inwonersinitiatieven. Ook specifieke wetgeving zoals de Omgevingswet en de provinciale activiteiten rondom het bestrijden van ondermijnende criminaliteit, vragen om samenwerking van de provincie met haar partners. Dus werken we ook steeds vaker samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.
Dat verwachten ze ook van ons.

1.4 Meer democratie

Een andere aanleiding voor dit beleidskader zijn verontrustende maatschappelijke ontwikkelingen die samenhangen met de kwaliteit van ons bestuur. Een deel van de bevolking lijkt het vertrouwen in de overheid te hebben verloren. Dit kan zich uiten in maatschappelijk onbehagen en onrust. In haar hoofdlijnenbrief van 24 januari 2022 spreekt de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) dan ook de ambitie uit om onze democratie en het vertrouwen tussen inwoners en overheid te versterken. Daarnaast zien we dat inwoners steeds nauwer betrokken willen worden bij ontwikkelingen die gevolgen hebben voor hun leefomgeving. Alleen verkiezingen zijn niet voor iedereen voldoende voor een sterke en levendige democratie. Om inwoners en bestuur met elkaar in verbinding te brengen kan het helpen participatie en inwonersinitiatieven te stimuleren. Ook kan de overheid er werk van maken zich meer te verdiepen in wat inwoners bezighoudt en waar zij behoefte aan hebben.

1.5 Wettelijke en algemene verantwoordelijkheden

Als provincie hebben we, los van alle ontwikkelingen, een algemene verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het decentraal bestuur. Het is een van onze zeven kerntaken die kwaliteit te bewaken. Met deze visie op de kwaliteit van het decentraal bestuur vullen wij die taak in. Bovendien sluiten we ermee aan bij de inspanningen van de minister van BZK. Op 20 januari 2023 stuurde zij een brief naar de Tweede Kamer waarin zij de Actieagenda Sterk Bestuur aankondigde. In de brief zei zij dat het streven is samen met de decentrale overheden te werken om het bestuur te versterken. De grote maatschappelijke opgaven dienen daarbij als vertrekpunt. Naast de traditionele taken op het gebied van bestuurlijke organisatie is er de laatste jaren binnen het openbaar bestuur ook meer aandacht gekomen voor bestuurlijke weerbaarheid en integriteit.

De provincie heeft daarnaast een wettelijke verantwoordelijkheid voor interbestuurlijk toezicht in Brabant. Tot slot zijn er de Omgevingswet en de Wet versterking participatie op decentraal niveau. Die hebben mede tot doel op decentraal niveau de democratie te versterken. Zo willen ze onder meer het vertrouwen in de overheid vergroten door participatie mogelijk te maken. Al deze (wettelijke) taken en ambities willen we samen met onze partners (als één overheid) zeker stellen.

1.6 Onze inzet

In dit beleidskader beschrijven we wat we willen doen om het openbaar bestuur in Brabant te versterken. We beschrijven wat we als provincie verstaan onder toekomstbestendig bestuur, waar we naar streven, hoe we daar als provincie de komende jaren aan willen werken en welke rol we voor onszelf zien weggelegd.

2 Toekomst-bestendig openbaar bestuur

Het openbaar bestuur staat onder druk. Het vertrouwen van inwoners in de overheid daalt, terwijl de complexiteit van de vraagstukken toeneemt. Dat vraagt om verbetering van het openbaar bestuur. Om dat te bereiken, is het belangrijk eerst te definiëren wat we onder toekomstbestendig of goed openbaar bestuur verstaan.

2.1 Pijlers en prioriteiten

Het openbaar bestuur heeft als doel om op een democratische manier te werken aan wat we als samenleving belangrijk vinden. Burgers geven de overheid het mandaat om dat namens hen te doen.

De overheid pakt maatschappelijke vraagstukken aan vanuit verschillende principes en uitgangspunten. In de Nederlandse code voor goed openbaar bestuur worden bijvoorbeeld de volgende kenmerken genoemd:

- Integer
- Participatief
- Behoorlijk
- Doelgericht
- Legitiem
- Lerend
- Verantwoording afleggend

Andere veelgenoemde principes zijn:

- Effectief
- Responsief
- Democratisch
- Rechtmatig

Deze principes zijn op zichzelf allemaal belangrijk, maar kunnen tegelijkertijd ook op gespannen voet met elkaar staan. De coronacrisis heeft bijvoorbeeld laten zien dat een snelle, effectieve aanpak van een virus ook kan leiden tot kanttekeningen op het gebied van legitimiteit, doelgerichtheid en doelmatigheid. Andersom kan volledige openheid en transparantie ook ten koste gaan van effectiviteit en doelmatigheid. Denk bijvoorbeeld aan volledige transparantie over potentiële woningbouwlocaties die grondspeculatie in de hand kan werken of over sollicitatieprocedures voor burgemeesters.

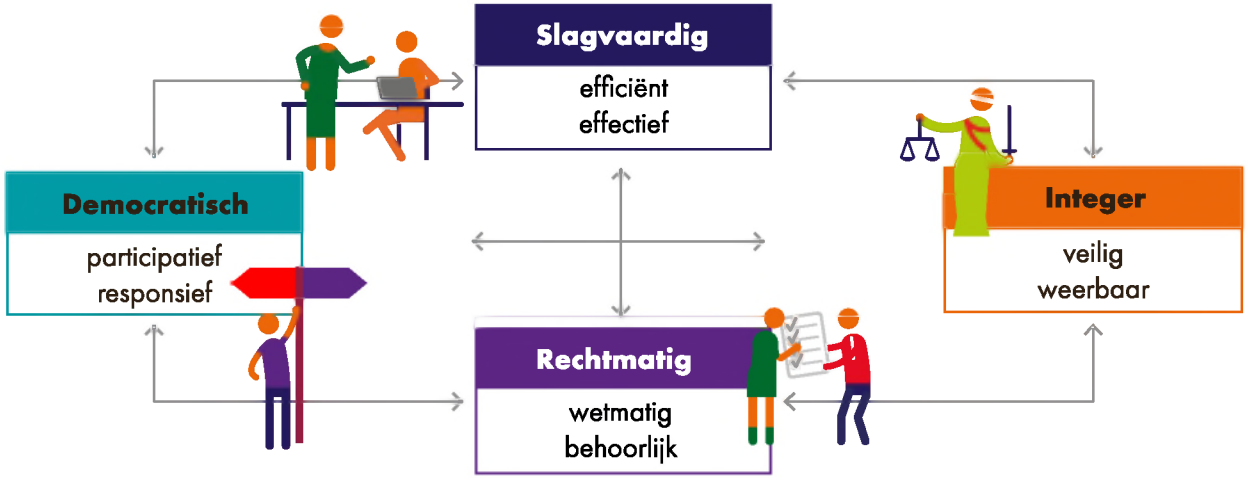
Goed openbaar bestuur is dus gebaseerd op veel principes die met elkaar samenhangen. Toch is er in de context van deze tijd en vanuit het perspectief van de provincie wel een rangorde in de principes aan te brengen. Oftewel: als provincie besteden we aan een aantal principes de komende tijd extra aandacht omdat de omstandigheden daarom vragen.

Om te bepalen welke principes het belangrijkst zijn, baseren we ons onder andere op wetenschappelijk onderzoek naar de meest genoemde principes in het kader van goed openbaar bestuur.

Vaak gaat het dan over:

- Slagvaardigheid
- Democratie
- Rechtmatigheid
- Integriteit

Werken aan de versterking van het openbaar bestuur betekent dus werken aan onder meer deze vier principes. Hierna lichten we ze kort toe, in de hoofdstukken 5 tot en met 8 werken we ze in de pijlers onder ons beleid verder uit.

2.2 Slagvaardig

De kwaliteit van het openbaar bestuur kan worden afgemeten aan de mate waarin dat bestuur zijn beleidsdoelstellingen daadwerkelijk haalt, terwijl het optimaal gebruik maakt van de beschikbare middelen. Het bestuur moet dus efficiënt en effectief handelen. Samenwerking wordt daarin steeds belangrijker.

2.3 Democratisch

Een tweede belangrijk principe van goed openbaar bestuur is recht doen aan het democratisch uitgangspunt dat het volk de macht heeft. Dat houdt meer in dan inwoners de mogelijkheid geven een keer in de vier jaar te stemmen. Het gaat bijvoorbeeld ook om het vermogen te luisteren naar hun behoeften en zorgen en op basis daarvan passende oplossingen voor problemen te vinden. Dit vereist van overheden een open houding en een bereidheid om samen te werken met belanghebbenden als inwoners, maatschappelijke organisaties, bedrijven en andere overheden. Hierbij moeten zij niet alleen rekening houden met de belangen en behoeftes van de belanghebbenden, ze moeten ook gebruikmaken van hun kennis, expertise en creativiteit. Wij moeten als provincie dus ruimte bieden aan de samenleving en partners uitnodigen met goede plannen en ideeën voor Brabant te komen.

2.4 Rechtmatig

Het openbaar bestuur heeft veel macht. Het bezit bijvoorbeeld monopolies als belasting heffen, wetten uitvaardigen, rechtspreken en geweld uitoefenen. Die macht moet worden gecontroleerd. Interbestuurlijk toezicht is een belangrijke en wettelijke taak van de provincie. Het betreft toezicht houden op het uitvoeren van taken door gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. Daaronder valt het financieel toezicht.

2.5 Integer

Betrouwbare politici en ambtenaren zijn cruciaal voor goed openbaar bestuur. Van politici en ambtenaren verwachten we dat zij volgens geldende waarden en normen handelen. Wanneer er twijfel bestaat over de integriteit van overheidsfunctionarissen, heeft dat niet alleen grote gevolgen voor henzelf maar ook voor het vertrouwen van inwoners in de overheid.

Behalve betrouwbaar moet de overheid weerbaar zijn. Zij moet structureel tegendruk kunnen bieden aan ondermijnende criminaliteit. De provincie is er medeverantwoordelijk voor dat de Brabantse overheden weerbaarder worden. Daarmee helpt zij te voorkomen dat de grondbeginselen van onze democratische rechtsstaat en het functioneren van het openbaar bestuur worden ondergraven.

2.6 Wat is toekomstbestendig besturen?

Als goed bestuur gefundeerd is op de voorgaande principes, dan betekent toekomstbestendig besturen deze principes in praktijk brengen. Dat houdt ook in op een effectieve en legitieme manier omgaan met spanning tussen die principes. Want het gelijktijdig nastreven van verschillende waarden leidt onherroepelijk tot dilemma's. Daar moeten besturen en bestuurders mee omgaan.

3 Staat van het openbaar bestuur in Brabant

Om te werken aan versterking van het bestuur is het belangrijk een beeld te hebben van de uitgangssituatie: waar staan we nu. Welke trends en ontwikkelingen hebben invloed op de kwaliteit van het openbaar bestuur? Hierna enkele relevante ontwikkelingen.

3.1 Bestuurskracht onder druk

De gezamenlijke overheden staan voor grote en complexe opgaven. Het gaat dan bijvoorbeeld om:

- wonen
- de energietransitie
- aanpassingen aan een veranderend klimaat
- bestrijding van ondermijnende criminaliteit
- beperking van de stikstofuitstoot.

Om die opgaven te realiseren is samenwerking tussen de verschillende overheidslagen en een sterk openbaar bestuur een absolute voorwaarde. Tegelijkertijd staat de bestuurskracht van gemeenten en provincie voortdurend onder druk. Dat komt door onder andere financiële, organisatorische en personele vraagstukken.

3.2 Financiële onzekerheid voor gemeenten

Uit alle gemeentelijke begrotingen blijkt hun onzekere financiële toekomst. Gemeenten verwachten de komende jaren een begrotingstekort. De gezamenlijke toezichthouders (vertegenwoordigd via het Interprovinciaal Overleg) hebben het Rijk gevraagd financiële duidelijkheid te scheppen over het meerjarige perspectief voor gemeenten en provincies.

Het onderzoek in samenwerking met de Vereniging Brabantse Gemeenten (VBG) naar de financiële situatie van Brabantse gemeenten, Investeren in de eerste overheid, bevestigt dit beeld en de gevolgen. Daarin is de volgende oproep aan de minister gedaan:

- schep duidelijkheid en stabiliteit
- koppel nieuwe taken aan bijbehorend budget
- schep meer gelijkwaardigheid in de relatie tussen gemeenten en Rijk
- kies voor structurele financiering in plaats van specifieke uitkeringen

Onzekerheid leidt tot beslissingen die de samenleving en de inwoners van Brabant raken. Denk bijvoorbeeld aan onomkeerbare bezuinigingen of uitstel van investeringen en onderhoud.

3.3 Decentralisatieparadox

Een aantal externe ontwikkelingen maakt het moeilijk de bestuurskracht op orde te houden. Zo constateert het Sociaal en Cultureel Planbureau dat de democratie steeds verder onder druk komt te staan. In de eerdergenoemde Actieagenda Sterk Bestuur van de minister van BZK staan de volgende uitgangspunten benoemd:

- investeren in de onderlinge samenwerking
- zorgen voor een passende verdeling van taken en bevoegdheden
- zorgen voor balans tussen ambities, taken, middelen en uitvoering
- zorgen voor goede ondersteuning van provincies, gemeenten en waterschappen

Voor de uitvoering van de actieagenda is het zaak dat gemeenten, provincie en waterschappen samen met het Rijk als één overheid optreden. Ook de studiegroep Interbestuurlijke- en Financiële Verhoudingen (IFV) stelt dat de samenleving overheden nodig heeft die door intensieve samenwerking als één overheid opereren. In zijn eindrapport doet de studiegroep daar aanbevelingen voor.

Decentralisatie heeft in de afgelopen jaren geleid tot de zogenoemde dubbele decentralisatieparadox. Door decentralisatie zouden taken dichter bij de inwoner moeten worden uitgevoerd. In de praktijk blijkt dat decentralisatie juist gepaard gaat met schaalvergroting (via regionalisering of herindeling). Het bestuur is daardoor verder van inwoners af komen te staan en de controlerende en sturende rol van de gemeenteraad is verzwakt.

Veel decentralisaties gingen gepaard met bezuinigingen die ertoe hebben geleid dat de financiële situatie van veel gemeenten kwetsbaar is. De speelruimte voor eigen keuzes is daardoor afgenomen. Uit onderzoek blijkt bovendien dat je vraagtekens kunt plaatsen bij het democratische gehalte van taken die binnen gemeenschappelijke regelingen worden belegd. Gemeenteraden hebben daar vaak geen zeggenschap over. Je kunt je ook afvragen wat dat betekent voor het draagvlak. In dit kader heeft kennisinstituut BrabantKennis na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022 een longread opgesteld die ingaat op de vraag hoe raadsleden zich kunnen verhouden tot regionale samenwerkingsverbanden.

3.4 Toename aantal samenwerkingsverbanden

Als gevolg van de decentralisaties heeft regionale samenwerking een grote vlucht genomen. De samenwerkingsverbanden waarin gemeenten samenwerken, variëren van informele netwerken tot formele gemeenschappelijke regelingen (Wet gemeenschappelijke regelingen, Wgr). Op landelijk niveau bestaat een register van regelingen in Nederland. Voor Brabant zijn daarin circa zestig gemeenschappelijke regelingen opgenomen. Daarnaast kennen gemeenten samenwerkingsverbanden die niet op de Wgr gebaseerd zijn. Uit onderzoek van Proof Adviseurs en Kwink Groep uit 2020 blijkt dat gemeenten gemiddeld aan 33 samenwerkingsverbanden deelnemen.

3.5 Schaalvergroting

Ongeveer dertig jaar geleden telde Noord-Brabant nog 131 gemeenten. Als gevolg van een grote herindelingsoperatie in de jaren 90 waren dat er in 2000 nog 70. De laatste twintig jaar heeft deze dalende trend zich doorgezet en per 1 januari 2023 zijn er nog 56 gemeenten in Brabant. De afname van het aantal Brabantse gemeenten volgt een landelijke trend. Nederland telde begin jaren negentig 672 gemeenten en dat waren er op 1 januari 2023 nog 342.

Ook het aantal waterschappen is de afgelopen decennia fors afgenomen. In 2004 is het aantal waterschappen in Brabant teruggebracht van negen naar drie (Brabantse Delta, Aa en Maas en De Dommel). Daarnaast is het waterschap Rivierenland actief in Brabant.

3.6 Bestuur onder druk

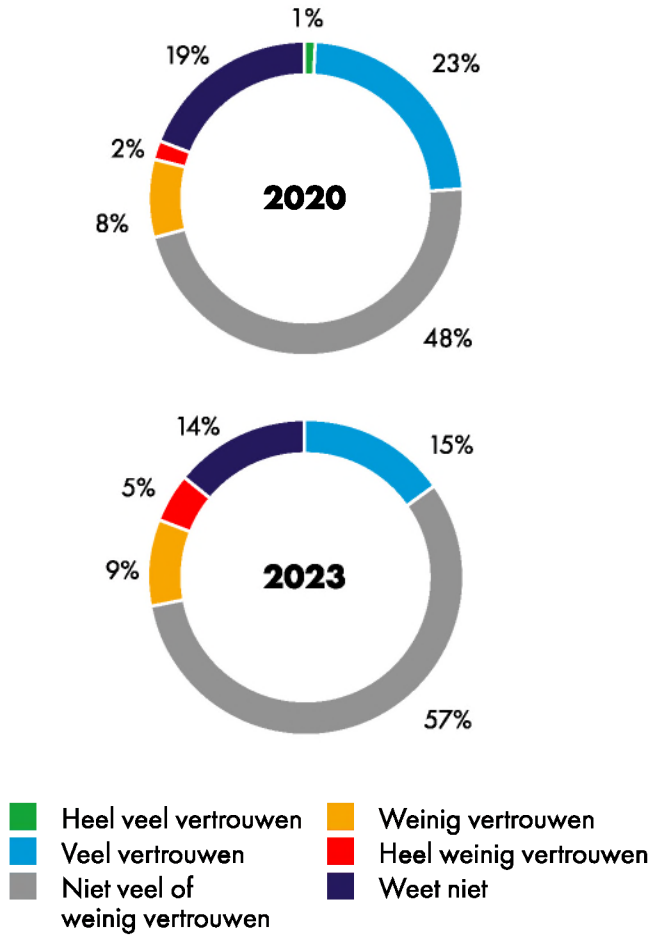
Voor antwoord op de vraag hoe goed Nederland, en dus ook Brabant, wordt bestuurd kunnen we ons baseren op de laatste versie van de Staat van het Bestuur 2022. Uit dit tweejaarlijks trendrapport rijst het beeld op van een decentraal bestuur met gedreven volksvertegenwoordigers en bestuurders. Zij werken hard voor onze samenleving en haar inwoners. Tegelijk zien we dat dit bestuur vanuit verschillende richtingen onder druk staat. Het toont kwetsbaarheden die blijvende aandacht behoeven. Ongelijkheid tussen groepen inwoners en tussen regio's op het gebied van opleiding, werk, gezondheid en leeftijd werken door in wat inwoners vinden van en doen in onze democratie. Sommige groepen en (sub)regio's zijn actiever en beter aangehaakt dan andere. Ongeveer 20 procent van de bevolking lijkt structureel af te drijven van de politieke instituties. Dit kan zich uiten in uiteenlopende vormen van maatschappelijk onbehagen en onrust.

3.6.1 Vertrouwen in het bestuur

Uit de Staat van het Bestuur 2022 concluderen wij dat Nederlanders in het algemeen tevreden zijn met de manier waarop de democratie hier werkt. Dit beeld was lange tijd behoorlijk stabiel en vanaf de jaren 90 was er zelfs een licht stijgende lijn te zien. Sinds kort lijkt daarin verandering op te treden. In het begin van 2022 was 70 procent van de burgers tevreden met hoe de democratie in Nederland functioneert. In de zomer van 2022 gaf 62 procent desgevraagd aan hier tamelijk of zeer tevreden over te zijn. Eind 2019 was dit nog 81 procent. Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) signaleert dat deze daling sterker is dan in andere EU-landen. Toch is de Nederlandse score in de EU nog steeds bovengemiddeld. De sterkste daling is zichtbaar in de afgelopen tien jaar.
Het *Burgeronderzoek naar draagvlak en participatie provinciebeleid*[1] zoomt verder in op de Brabantse situatie.

Uit dat onderzoek van augustus 2023 blijkt onder andere het volgende: als het gaat om het vertrouwen in de manier waarop de provincie wordt bestuurd, nemen steeds meer burgers een kritische middenpositie in (57 procent in 2023 versus 48 procent in 2020). Het aantal burgers dat (heel) veel vertrouwen heeft is afgenomen (van 24 naar 15 procent).

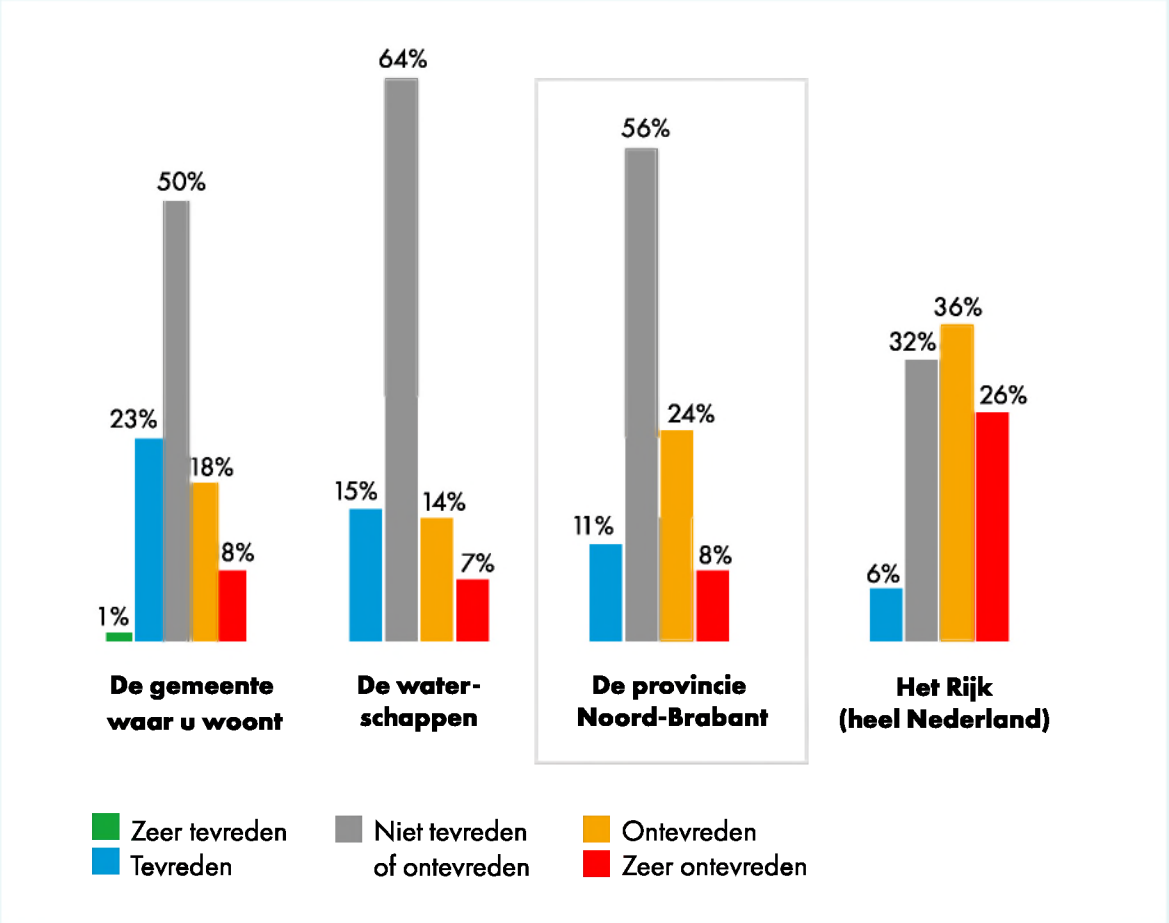
Figuur 1. Vertrouwen in de manier van besturen

3.6.2 Slagvaardigheid van het bestuur

Als het gaat om de slagvaardigheid (snel en krachtig handelen) van de verschillende besturen (gemeenten, waterschappen, provincie en Rijk) nemen de meeste inwoners een neutrale houding aan. Wel is er grote ontevredenheid over de slagvaardigheid van het Rijk. Ruim een op de tien Brabanders is tevreden over de slagvaardigheid van het provinciebestuur, bijna een derde is (zeer) ontevreden. De slagvaardigheid van gemeenten wordt het hoogst gewaardeerd.

Figuur 2. Tevredenheid slagvaardigheid bestuur

3.6.3 Tevredenheid over functioneren van de democratie

Ook als het gaat om het functioneren van de democratie nemen veel inwoners een neutrale houding aan. Een redelijk grote groep is tevreden over het functioneren van de democratie op gemeentelijk niveau. Grote ontevredenheid is er over het functioneren van de democratie op landelijk niveau. Opvallend bij de ontevredenheid over het functioneren van de democratie bij de provincie is dat veel inwoners die ontevreden zijn, graag zelf meer invloed zouden willen uitoefenen op het beleid van de provincie.

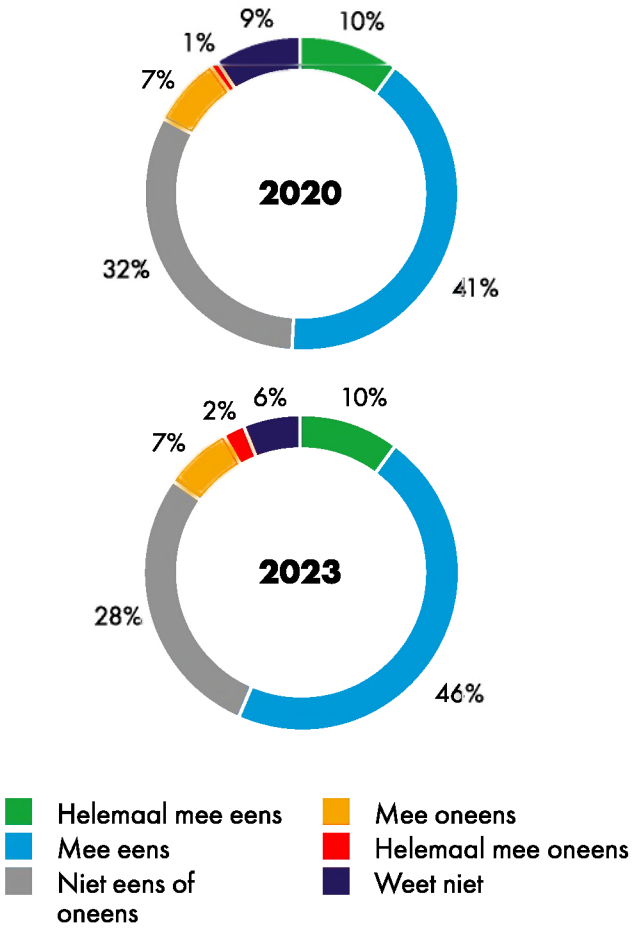
3.6.4 Participatie

Enerzijds zien we dat een deel van de bevolking afdrijft van politiek en bestuur, anderzijds willen steeds meer bewoners actief invloed uitoefenen op hun leef-omgeving, het maatschappelijk debat en ontwikkelingen in de samenleving.

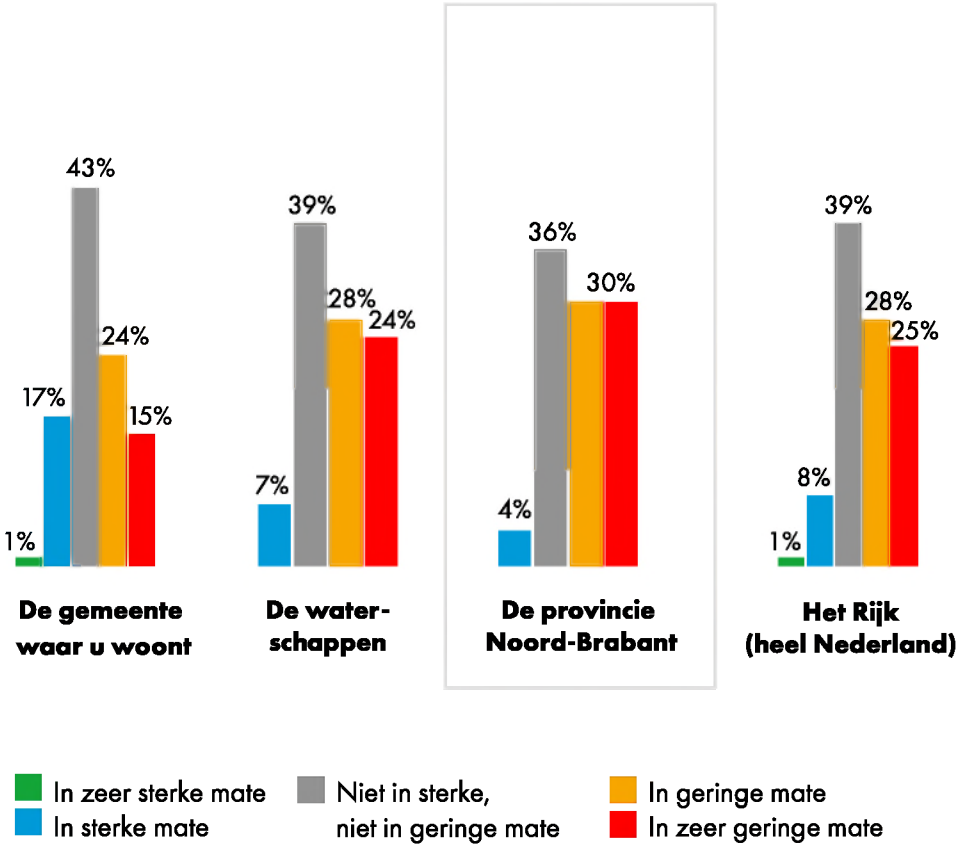
Meer dan de helft van de Brabanders vindt dat inwoners meer invloed moeten kunnen uitoefenen op het beleid van de provincie – en dat aantal is de afgelopen jaren toegenomen.

Thema's waar Brabanders zelf meer invloed op willen uitoefenen zijn onder meer het asielvraagstuk, openbaar vervoer en ruimtelijke ontwikkeling. Vergeleken met andere overheden zien we echter dat betrokkenheid bij beleid van de provincie laag scoort. Brabanders voelen zich meer betrokken bij het beleid van gemeenten, waterschappen en het Rijk. Ook wat betreft betrokkenheid bij de politiek gaan het Rijk en de gemeenten de provincie voor.

Figuur 3. Stelling: Burgers zouden meer invloed moeten kunnen uitoefenen op het beleid van de provincie, uit: *Burgeronderzoek naar draagvlak en participatie provinciebeleid*[2]

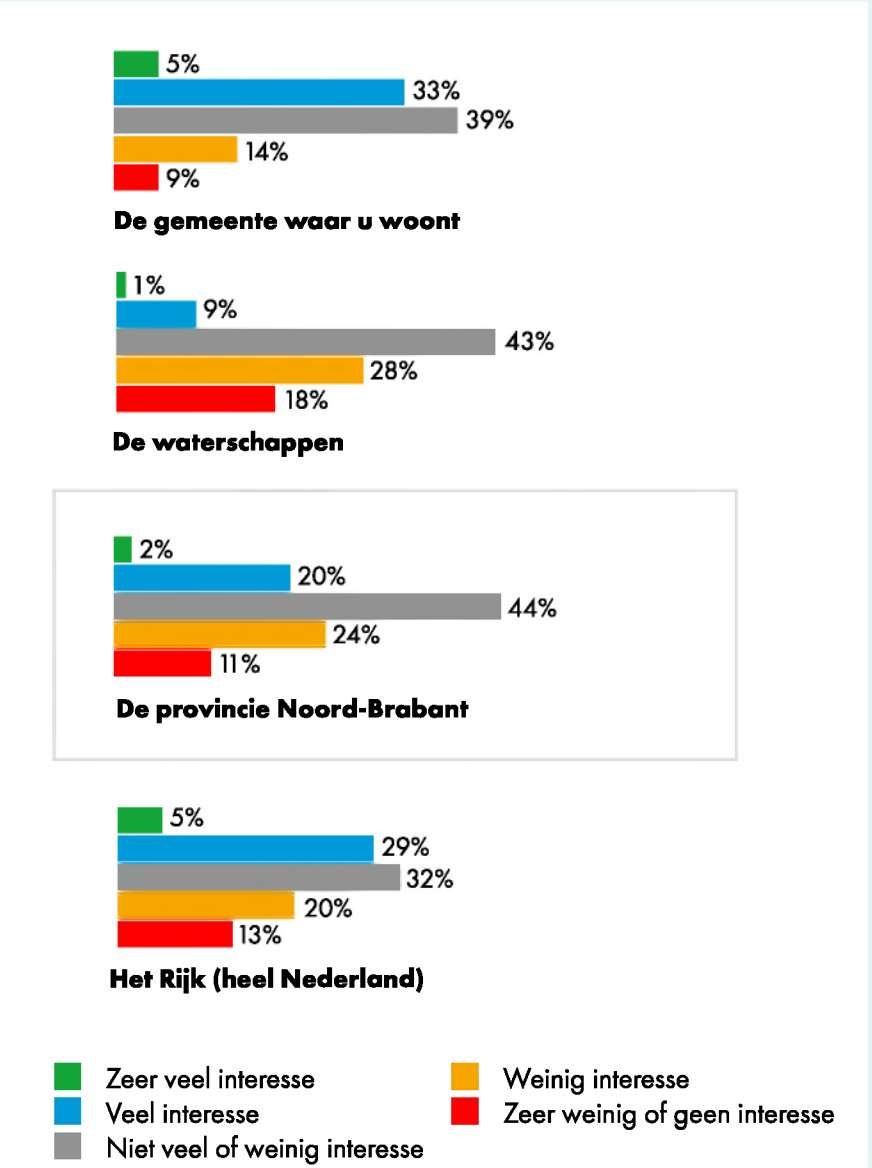

Figuur 4. Betrokkenheid bij het beleid

Brabanders is gevraagd naar de participatie-instrumenten waarmee zij betrokken willen worden. Zij denken in eerste instantie aan sociale media, inspraakavonden, online panels en referenda als gepaste middelen om invloed uit te oefenen.

Figuur 5. Interesse in de politiek

Staat

3.6.5 Opkomst verkiezingen

De opkomst bij verkiezingen voor de gemeenteraden en Provinciale Staten schommelt in Brabant rond de 50 procent. Het opkomstpercentage voor de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022 bedroeg in Brabant 46,9. In 2018 bedroeg dit nog 51,2, zodat sprake lijkt van een dalende trend. Voor de verkiezingen van de Tweede Kamer ligt het opkomstpercentage hoger. Toch lag ook dat in 2021 beduidend lager dan bij de verkiezingen in 2017: van 81,3 naar 77,7 procent. Wat in ieder geval duidelijk is, is dat de betrokkenheid van inwoners bij de decentrale democratie lager is dan bij de nationale.

In hoeverre het opmerkelijk hoge opkomstpercentage bij de Provinciale Statenverkiezingen van 2023 (55 procent) een structurele ontwikkeling betreft, zal de toekomst moeten uitwijzen.

3.7 Werken in openbaar bestuur onder druk

Tot slot van dit hoofdstuk zien we dat het werken in of voor het openbaar bestuur onder druk staat. De basis waaruit gemotiveerde volksvertegenwoordigers voortkomen wordt steeds smaller. Fracties worden kleiner, de zittingsduur van politici en bestuurders neemt af en de ondersteuning van volksvertegenwoordigers is beperkt. Het aantal partijen per gemeenteraad neemt toe. In 2010 waren er ongeveer 6,8 partijen per gemeenteraad, in 2018 waren dat er 7,6. Het verloop in het lokaal bestuur is groot. In de periode tussen de verkiezingen van 2018 en 2022 vertrok 38 procent van de raadsleden en 47 procent van de wethouders. Dit kan komen door herindelingen of het vertrek naar een ander politiek ambt, maar ook om andere redenen.

Politici en bestuurders hebben te maken met toenemende verharding en polarisatie, bijvoorbeeld via sociale media. Het percentage politieke ambtsdragers bij decentrale overheden dat vanuit hun functie te maken had met agressie of geweld, is gestegen van 23 in 2014 naar 49 in 2022. Verbale agressie, bedreigingen en intimidatie komen vooral online. Verbale agressie bereikte politieke ambtsdragers in 69 procent van de gevallen online. In drie op de tien gevallen deze offline (*face to face*) geuit. Bij bedreigingen en intimidatie is een vergelijkbaar beeld te zien: 62 procent werd online geuit, 38 procent *face to face*. De versplintering in het politieke landschap en de opkomst van lokale partijen maken de rekrutering, kennisdeling en opleidingsfunctie van 'traditionele' politieke partijen ook lastiger.

Daarnaast zien we meer (aandacht voor) georganiseerde criminaliteit. Die ondermijnt (het gezag van) de overheid en heeft een ontwrichtende werking op onze samenleving. Aan de kant van de overheid zien we dan weer toenemende aandacht voor integriteit. We hanteren steeds hogere normen voor politici en bestuurders; hun dagelijks handelen ligt meer en meer onder een vergrootglas.

4 Onze koers

De vraag is nu: welke stappen moeten we de komende tijd zetten om te komen tot een toekomstbestendig bestuur in Brabant? Welke specifieke rollen pakt de provincie op en wat is in het verleden al gedaan om het Brabants bestuur toekomstbestendig te maken? In dit hoofdstuk formuleren we onze koers. Daarbij nemen we de vier principes van goed bestuur als basis.

4.1 We beginnen niet op nul

Het vraagstuk toekomstbestendig bestuur in Brabant is eerder aan de orde geweest: in het programma (Veerkrachtig) Bestuur in Brabant (periode 2011-2018). Daarin werd geconcludeerd dat het versterken van de slagkracht op de agenda moet blijven staan. Tegelijkertijd zou de focus meer moeten liggen op de opgaven, de onderlinge relaties en de kwaliteit van de samenwerking en minder of niet op structuurdiscussies.

Een citaat uit het evaluatierapport:

> "Om als gemeenten, provincie en alle andere partners te werken aan bestuurskracht, bieden wij drie bouwstenen voor het gesprek: werken vanuit de maatschappelijke opgaven in de gehele samenwerkingsketen, bouwen aan relatie en vertrouwen en ontwikkelen van de kwaliteit van de samenwerkende partijen."

In dit beleidskader bouwen we voort op dit advies en de inzichten uit het verleden. We beschrijven onze ambities en aanpak voor 2030 aan de hand van de vier principes van goed bestuur (slagvaardig, democratisch, rechtmatig en integer). Die principes brengen we onder in vier provinciale pijlers die de basis vormen voor dit beleidskader. Het thema integriteit nemen we op in de pijler veilig en weerbaar bestuur. Binnen deze pijler gaat het ook over ondermijning en weerbaarheid.

4.1.1 Twee posities van de provincie

In dit beleidskader beschrijven we hoe we als provincie willen werken aan de *principes* van goed bestuur in Brabant. Daarnaast laten we zien hoe we willen bijdragen aan de *uitvoering* ervan in de praktijk (het besturen). Dat doen we vanuit twee posities. Die posities lopen in de praktijk door elkaar, allebei zijn ze nodig om het openbaar bestuur in onze provincie te laten functioneren.

1. De provincie heeft een *systeemverantwoordelijkheid* voor de kwaliteit van het lokale bestuur in Brabant. Zij kan bijvoorbeeld samen met decentrale overheden op zoek gaan naar een manier om individuele organisaties en/of samenwerkingsverbanden zo goed mogelijk te laten functioneren.

2. De provincie is als *middenbestuur* een *partner in samenwerking*, al dan niet volgens de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Het is zaak bewuste keuzes te maken over de wijze waarop de provincie samenwerkt met anderen. Ze moet duidelijk zijn over de rol die zij inneemt in de samenwerking.

4.1.2 De basis onder bestuurlijke kwaliteit

De afgelopen jaren heeft de gemeente nog meer dan in het verleden de positie van eerste overheid. Deze principiële keuze past bij de gedecentraliseerde eenheidsstaat die Nederland is. Hij past ook bij het perspectief van de Brabantse inwoner. De gemeente is voor inwoners het dichtstbij en kent de lokale context. Deze keuze betekent ook iets voor de positie van de provincie. Gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen zijn in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor hun eigen functioneren. Alleen wanneer gemeenten aantoonbaar slecht functioneren of hun taken verwaarlozen moet de provincie ingrijpen.

De provincie vult haar algemene verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het lokaal bestuur in, in samenspraak met haar partners. Deze keuze betekent ook dat de provincie in principe geen taken overneemt. Wij willen toegevoegde waarde leveren en impact hebben bij het realiseren van gezamenlijke doelen. Naast haar wettelijke taken draagt de provincie ook op vele andere manieren bij aan goed openbaar bestuur in Brabant. Bijvoorbeeld door gemeenten of maatschappelijke partners te ondersteunen, adviseren, faciliteren of stimuleren om ontwikkelingen door te voeren. We doen dat door kennis te vergroten en te delen, belangen en samenwerkingspartners bij elkaar te brengen en aan draagvlak bij en betrokkenheid van inwoners te werken.

4.1.3 Gezamenlijk versterken van regionale samenwerking

(Sub)regionale samenwerking heeft de laatste jaren een grote vlucht genomen. Dit heeft soms geleid tot bestuurlijke drukte. Tegelijkertijd weten Brabantse bestuurders elkaar als het nodig is steeds beter te vinden. De regio is en wordt wat ons betreft geen extra bestuurslaag, maar een coalitie van overheden (en maatschappelijke partners en bedrijven), gericht op de aanpak van complexe opgaven in een bepaald gebied. In het verleden werd soms het adagium *'je gaat erover of niet'* gehanteerd in de taakverdeling tussen overheden, maar zo'n benadering past niet meer.

Het bepalen van rol en positie van de provincie wordt meer maatwerk. Die rol en positie hangen af van wat nodig is voor een bepaalde opgave en van de manier waarop partners gezamenlijk de grootste meerwaarde kunnen bieden. De ambitie is om bij gezamenlijke opgaven te denken en handelen als één overheid. Gemeenten opereren zelfstandig, maar als we samen optrekken, kunnen we een toegevoegde waarde creëren waarbij iedereen baat heeft. Integraal onderdeel van de provinciale verantwoordelijkheid is haar functie als intermediair tussen Brabantse partijen en Den Haag, Brussel en de andere provincies: daarin staat zij schouder aan schouder met de Brabantse medeoverheden.

4.1.4 Investeren in bestuurs- en realisatiekracht

De vier eerdergenoemde principes van toekomstbestendig bestuur zijn in praktijk niet los van elkaar te zien. Het is bijvoorbeeld onmogelijk om effectief te presteren zonder voldoende draagvlak. Omgekeerd verdwijnt de steun voor het bestuur al snel als resultaten uitblijven. Met dit beleidskader, en later de uitvoeringsagenda's, presenteert de provincie een samenhangende aanpak om het Brabants openbaar bestuur toekomstbestendig te houden.

4.2 Huidige situatie in het kort

In hoofdstuk 3 beschreven we de staat van het openbaar bestuur in Brabant. Hierna geven we de staat kort samengevat weer en sluiten we af met de formulering van onze ambities en aanpak voor de pijlers onder ons beleid.

4.2.1 Slagvaardig bestuur

We staan voor grote en complexe opgaven terwijl allerlei factoren de mogelijkheden om die opgaven te realiseren bemoeilijken. Discussies in het verleden over de structuur van de bestuurlijke inrichting van Brabant hebben ons, een enkele uitzondering daargelaten, niet echt verder gebracht. Ze hebben vooral duidelijk gemaakt dat er meer moet gebeuren. De oplossing wordt nu vaak gezocht in meer (regionale) samenwerking. Dat vereist stevig(er)e deelnemers aan die samenwerking. Bovendien kun je vraagtekens plaatsen bij de democratische legitimiteit en het draagvlak voor het beleid dat binnen (regionale) samenwerkingsverbanden wordt vastgesteld.

4.2.2 Democratisch bestuur

Burgers en bedrijven hebben weinig vertrouwen in de overheid. Daardoor ontbreekt vaak het draagvlak voor oplossingen. Dat heeft verschillende oorzaken. Een belangrijke oorzaak is dat inwoners er onvoldoende vertrouwen in hebben dat de overheid problemen kan oplossen. Daar komt bij dat zij zich onvoldoende betrokken voelen bij grote besluiten die hen raken. Sommige stemmen, belangen en inzichten worden bij totstand-koming van beleid niet of niet op tijd mee-genomen. Tegelijkertijd zien we veel energie, dynamiek en wilskracht in de samenleving om vraagstukken aan te pakken. Het lukt nog onvoldoende om die energie te benutten en te vergroten. Brabant maakt de komende decennia grote veranderingen door, zowel in de stad als op het platteland. Daarbij moeten we nog meer streven naar de inzet en betrokkenheid van alle belanghebbenden. Dat betekent bijvoorbeeld: meer dan in het verleden inwoners en onder-nemers bij ons werk betrekken. De Omgevings-wet biedt die ruimte. We vullen die graag op onze eigen manier in, met een brede en tegelijkertijd realistische benadering van participatie.

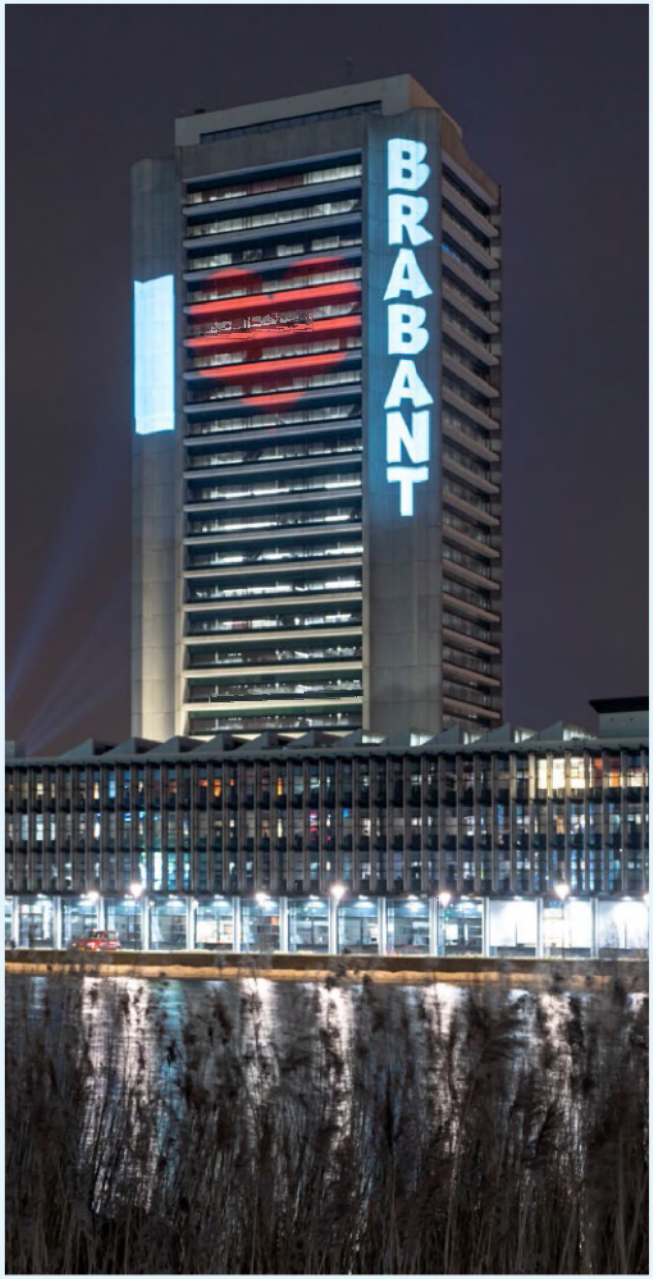
4.2.3 Rechtmatig bestuur

Interbestuurlijk toezicht draagt positief bij aan de kwaliteit van het openbaar bestuur. Dat blijkt uit een evaluatie in het voorjaar van 2023. Gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen staan continu voor nieuwe uitdagingen, maar bestaande taken vragen vaak ook om extra aandacht. Toezicht is een belangrijk middel om goed te blijven presteren. Dat toezicht is steeds meer datagestuurd en gericht op risico's. Behalve op diagnose, belangrijk om de situatie te kunnen beoordelen, richten wij ons sterk op verschillende manieren van interactie met de partijen waarop wij toezicht houden.

4.2.4 Veilig en weerbaar bestuur

Ondermijnende criminaliteit is manifest aanwezig in onze Brabantse samenleving. De strafbare feiten die ermee gepaard gaan, hebben schadelijke effecten op mensen en op de samenleving als geheel. Het gaat bijvoorbeeld om drugshandel en mensenhandel. We hebben in Brabant ook te maken met deze ondermijningsrisico's op kwetsbare locaties. Denk hierbij aan bedrijventerreinen, risicovolle locaties in het buitengebied en kwetsbare vakantieparken. Verder zien we (soms excessieve) dumpingen en lozingen van drugsafval in natuurgebieden, met milieuschade voor bodem en grondwater tot gevolg.

4.3 Van analyse naar aanpak

Hierna geven we per pijler kort aan wat onze ambitie is en welke aanpak we kiezen om de brug te slaan tussen de huidige en de gewenste situatie. In de hoofdstukken 5 tot en met 8 werken we onze aanpak verder uit.

4.3.1 Slagvaardig Bestuur

Ambitie
Brabantse overheden dragen efficiënt en effectief bij aan de aanpak van maatschappelijke vraagstukken.

Aanpak
- We investeren in het verbeteren van bestuurs- en realisatiekracht.
- We ondersteunen experimenten met nieuwe bestuursvormen.
- We investeren in slagkracht en democratische legitimiteit van regionale samenwerkingsverbanden.
- We agenderen thema's door kennis te bundelen en te ontsluiten.
- We staan schouder aan schouder met andere Brabantse overheden richting Den Haag en Brussel.
- We sturen op samenwerking via inhoud en *daily urban systems*.
- We zijn aanspreekbaar als partner en duidelijk over onze rol.
- We sturen op het functioneren als één overheid.

4.3.2 Democratisch bestuur

Ambitie
We versterken de democratie in Brabant door de samenleving te betrekken bij ons werk en ruimte te bieden voor de aanpak van maatschappelijke vraagstukken.

Aanpak
- We vertellen wat we doen.
- We weten wat er leeft.
- We investeren in democratisch burgerschap.
- We versterken bestaande democratische instrumenten.
- We betrekken belanghebbenden bij ons werk.
- We stimuleren maatschappelijk initiatief.
- We investeren in het betrekken van jongeren.
- We benutten de kansen van digitalisering voor democratisering.

4.3.3 Rechtmatig bestuur

Ambitie
Brabantse overheden voeren hun wettelijke taken structureel goed uit en geven daarmee inwoners en bedrijven het vertrouwen dat deze taken geborgd zijn en hen beschermen. Door middel van interbestuurlijk toezicht zien we erop toe dat deze taken naar behoren en op rechtmatige gronden worden uitgevoerd.

Aanpak
- We hanteren het principe 'Toezicht in balans'.
- We hanteren vertrouwen als basis tussen toezichtontvanger en toezichthouder
- We richten het toezicht in via vier toezicht-gebieden: Financieel toezicht, Huisvesting vergunninghouders, Informatie- en archiefbeheer en Omgevingsrecht.
- We gaan prominenter inzetten op risico-gericht toezicht op deze vier toezicht-gebieden.
- We gaan gepast data gebruiken voor onze onderzoeken en delen de door ons verzamelde data met belanghebbenden.
- We publiceren de uitkomsten van ons toezicht.
- We hanteren het interventieproces als het nodig is om bij te sturen.
- We dragen bij aan het versterken van de horizontale verantwoording.

4.3.4 Veilig en weerbaar bestuur

Ambitie
We dragen actief bij aan oplossingen ter vergroting van de bestuurlijke en maat-schappelijke weerbaarheid in de strijd tegen de ondermijnende criminaliteit. Zo beperken we de impact hiervan op de samenleving en vergroten we de veiligheid van de Brabantse leefomgeving.

Aanpak
- We dragen bij aan versterking van een weerbare overheid en samenleving.
- We zetten in op een veiliger buitengebied.
- We stimuleren kennis en onderzoek en kennisdeling.

5 Slagvaardig bestuur

De Brabantse overheden staan voor grote en complexe opgaven. Dat geldt voor gemeenten, waterschappen en provincie en alle samenwerkingsverbanden daartussen. De opgaven hangen met elkaar samen en vragen ondanks hun complexiteit om snel handelen. Dat vereist de nodige slagvaardigheid van het bestuur. Door met elkaar afspraken te maken over de opgaven proberen we onze gezamenlijke slagkracht te vergroten.

5.1 Investeren in bestuurskracht blijft noodzakelijk

De bestuurs- en realisatiekracht[3] van provincies, regio's en gemeenten staat onder druk. Daarom is het goed als overheden samen blijven reflecteren, innoveren en investeren. Meer nog dan in het verleden gaat de provincie uit van collegialiteit tussen overheidsorganisaties. Daarbij moet ook ruimte zijn om kwetsbaarheden met elkaar te bespreken. Dat investeren in de bestuurs- en realisatiekracht noodzakelijk is, valt ook af te leiden uit het op 31 januari 2023 verschenen rapport van BrabantAdvies: Visie, lef en partnerschap in tijden van grote opgaven.

Het rapport benadrukt het belang om als Brabantse overheden de basis op orde te hebben en regionale samenwerking effectiever te maken. Ook moet echt gewerkt worden aan de realisatiekracht. Het advies sluit af met de conclusie dat, om vernieuwing voor elkaar te krijgen, er grote behoefte is aan visie, lef en partnerschap. 'Voor verandering is een koers nodig, daarvoor moet je met elkaar tot een gedeelde visie komen. Bestuurders moeten over hun eigen schaduw heen kunnen stappen en vervolgens de rug recht houden'.

5.2 Landelijke ontwikkelingen: beleidskader decentraal bestuur (BZK)

Zoals eerder opgemerkt, is het een van de kerntaken van provincies de kwaliteit van het openbaar bestuur te bewaken. Naast de genoemde Actieagenda sterk bestuur heeft de minister van BZK de bouwstenen van een beleidskader decentraal bestuur naar de Tweede Kamer gezonden. Dit beleidskader bevat criteria voor de toedeling van taken. Het is namelijk van belang dat decentrale besturen taken uitvoeren die passen bij hun organisatievorm. Dit betreft de toekomst van het openbaar bestuur en daarmee dus de bestuurlijke organisatie van Brabant. Als het gaat om de kwaliteit van openbaar bestuur in Brabant zijn wij, ook ten aanzien van ons eigen handelen, aanspreekbaar.

5.3 Realisatie centraal

Bestuurders van gemeenten en provincies hebben te maken met de toegenomen complexiteit van hun taken. Toch moeten zij effectief zijn. Uitvoering is daarbij cruciaal. Het hiervoor genoemde rapport van BrabantAdvies schenkt daar bijzondere aandacht aan.

Het rapport roept gemeenten en provincie op om te werken aan versterking van de realisatiekracht (van beleid naar daadwerkelijke uitvoering via gebiedsgerichte aanpak met relevante partners). Het adviseert de effectiviteit van regionale samenwerking te vergroten en roept de provincie op om samen met gemeenten te werken aan versterking van de bestuurskracht.

Ook wat andere partijen van de provincie verwachten, verandert. Voorbeelden zijn het Nationaal Programma Landelijk Gebied en het traject rond de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Provincies krijgen bij die trajecten regie om gezamenlijke ambities te verwezenlijken.

5.4 Onze ambitie

We zien het als onze rol om samen met gemeenten, intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en waterschappen te werken aan de toekomstbestendigheid van het Brabants bestuur en de slagvaardigheid van ons bestuur te vergroten. Daarmee luidt onze ambitie op het vlak van slagvaardig bestuur:

> Brabantse overheden dragen efficiënt en effectief bij aan de aanpak van maatschappelijke vraagstukken.

5.5 Onze aanpak

Onze aanpak om te komen tot slagvaardig bestuur bestaat uit acht beleidsprioriteiten. Die lichten we hierna toe. De concrete uitwerking in activiteiten volgt in de uitvoeringsagenda. Onze prioriteiten beschouwen we vanuit de twee eerdergenoemde posities:

Als systeemverantwoordelijke

Als partner in samenwerking

Tot slot hanteren we in onze aanpak een aantal uitgangspunten:

- Gemeenten zijn de eerste overheid voor inwoners.
- Inhoudelijke opgaven bepalen de schaal waarop wordt (samen)gewerkt.
- De regio is geen extra bestuurslaag, maar zien we als een coalitie van overheden (en maatschappelijke partners en bedrijven), gericht op de gezamenlijke aanpak van complexe opgaven in een bepaald gebied.
- Gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen zijn verantwoordelijk voor hun eigen functioneren.
- De provincie heeft een algemene verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het lokaal bestuur in Brabant en geeft daar in samenspraak invulling aan.
- De inzet van de provincie is toegevoegde waarde te leveren bij het realiseren van gezamenlijke doelen, bijvoorbeeld door gemeenten of andere partners te ondersteunen, adviseren, faciliteren of stimuleren.
- Alleen wanneer gemeenten aantoonbaar slecht functioneren of hun taken verwaarlozen, grijpt de provincie in.
- De provincie brengt desgevraagd kennis en kunde in als het gaat om vraagstukken rond bestuurs- en realisatiekracht;
- We sluiten aan op Actieagenda sterk bestuur van de minister van BZK.

Jan van der Wolf / Shutterstock.com

Aanpak als systeemverantwoordelijke

5.5.1 We investeren in het verbeteren van bestuurs- en realisatiekracht

We zien de noodzaak om het Brabants openbaar bestuur toekomstbestendig te maken. Dat doen we door te:

- *Inspireren:*
  in een lerende en zich ontwikkelende organisatie is kennis nodig. Wij inspireren gemeenten en regio's met inzichten uit onderzoeken. Wij staan open voor inspirerende voorbeelden en zien het als onze taak om de kennis die wij verzamelen te delen met de Brabantse regio's en gemeenten.
- *Stimuleren:*
  in onze stimulerende rol leggen wij de focus op koplopers. Ons principe is dat verandering 'van onderop' moet komen. Daarom stimuleren we vooral gemeenten en regio's die zelf een (bestuurlijke) ontwikkeling willen doormaken.
- *Faciliteren:*
  waar nodig, ondersteunen wij de zoektocht naar effectieve en efficiënte samenwerkingsvormen. Als middenbestuur kunnen we schakelen tussen gemeenten, regio's, waterschappen en rijksoverheid.
- *Spiegelen:*
  we verwachten dat aangedragen oplossingen gebaseerd zijn op een gedegen analyse van oplossingsrichtingen die aansluiten bij het belang van inwoners en het bedrijfsleven op de lange termijn. Ook moeten ze in voldoende mate tot stand zijn gekomen in samenwerking met de lokale triple helix. In dat kader zijn wij een kritische vriend.
- *Bemiddelen:*
  bij obstakels in samenwerkingsverbanden zorgen wij in overleg met de betrokken partijen voor een passende vorm van bemiddeling. Als dat nodig is, kunnen wij daarbij ook (tijdelijk) een regierol innemen.
- *Reguleren:*
  op grond van onze wettelijke taken op het gebied van toezicht zijn er situaties denkbaar, zoals een zwakke financiële positie van een gemeente, waarin wij regulerend moeten optreden.

Bovengenoemde rollen van de provincie komen ook terug in de andere pijlers van dit beleidskader, dus democratisch, rechtmatig, veilig en weerbaar.

Versterking van onderop

Discussies over gemeentelijke bestuurs- en realisatiekracht worden vaak vernauwd tot discussies over herindelingen. Dat is een te beperkte benadering. Versterking van gemeentelijke bestuurs- en realisatiekracht kent vele invalshoeken en thema's. Gemeenten zijn als eerste zelf aan zet om manieren te vinden om hun opgaven beter te kunnen oppakken. Dat vraagt om een krachtig samenspel tussen gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie. En van de gemeente met haar inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven. Uiteraard ondersteunt de provincie gemeenten met kennis en kunde als zij aan de slag willen of moeten om hun bestuurs- of realisatiekracht te versterken. Van gemeenten verwachten we dat zij niet alleen oog hebben voor hun eigen functioneren. Zij kunnen naar vermogen bijdragen aan het functioneren van regionale samenwerking.

De provincie denkt dus in een faciliterende rol graag mee met gemeenten en regio's die hun bestuurskracht willen versterken. We nemen in dit soort gevallen geen verantwoordelijkheden van gemeenten en regio's over maar fungeren als adviseur en (kennis) partner. Omdat gemeenten en regio's verschillen durven we verschil te maken en te kiezen voor een aanpak die past bij de lokale context.

Ingrijpen bij bestuurskrachtproblemen

In het verleden waren provincies meer dan nu in een positie om een onvrijwillige herindeling te starten. Wel kan een provincie in actie komen als er duidelijk sprake is van problemen bij de bestuurskracht. Dat is bijvoorbeeld het geval als een gemeente niet meer in staat is adequate dienstverlening voor de inwoners te organiseren. Of als zij niet langer de nodige bijdrage kan leveren om maatschappelijke opgaven aan te pakken. In zo'n situatie kan de provincie haar bevoegdheid

gebruiken om aan te sturen en een modererende rol te spelen. Dat kan alsnog leiden tot een door de provincie geïnitieerd herindelingsadvies. De kaders van deze provinciale verantwoordelijkheid zijn opgenomen in het landelijke Beleidskader gemeentelijke herindeling 2018. In de praktijk zien we de afgelopen jaren dat het parlement dan vooral toetst op de aanwezigheid van lokaal draagvlak.

5.5.2 We ondersteunen experimenten met nieuwe bestuursvormen

Het is mogelijk dat de in het verleden meest gebruikte oplossingen (bestuurlijke of ambtelijke fusie en (sub)regionale samenwerkingsverbanden), nu onvoldoende recht doen aan de complexiteit van onze maatschappelijke opgaven. Daarom kiezen we als decentrale overheden voor passende oplossingen, uiteraard in samenwerking en overleg met het maatschappelijke middenveld. Als de standaardoplossingen onvoldoende uitkomst bieden, ondersteunen wij als provincie graag experimenten met nieuwe bestuursvormen. Mocht wet- en regelgeving daarbij in de weg staan, dan treden wij in contact met het ministerie van BZK.

5.5.3 We investeren in slagkracht en democratische legitimatie van regionale samenwerkingsverbanden

De opgaven van deze tijd kunnen we alleen gezamenlijk aanpakken. Meer nog dan in andere provincies gaat het in Brabant om intensieve samenwerkingen tussen overheid, onderwijs en bedrijfsleven, die alleen succesvol kunnen zijn als daarin bewust wordt geïnvesteerd.

Regionale samenwerking heeft de laatste jaren als gevolg van decentralisatie een grote vlucht genomen. We weten dat daaraan ook nadelen kleven, bijvoorbeeld op het vlak van slagkracht en democratische legitimatie. Zo is het voor volksvertegenwoordigers en bestuurders vaak zoeken hoe zaken geregeld zijn en hoe zij invloed kunnen uitoefenen op regionale samenwerkingsverbanden. De provincie kan meehelpen deze problematiek aan de orde te stellen. Wat kunnen mogelijke oplossingsrichtingen zijn? Zijn er voorbeelden, bijvoorbeeld van samenwerkingsverbanden die erin zijn geslaagd tegemoet te komen aan bezwaren als het gebrek aan grip op een samenwerkingsverband?

Hart van Brabant. Per 1 januari 2022 is daar een regionale adviescommissie (RAC) ingesteld om de positie en de rol van de gemeenteraden binnen de samenwerking te versterken.

De provincie is er voorstander van periodieke reflecties op te stellen voor de versterking van regionale samenwerkingsverbanden. Het rapport *'Droomland of niemandsland'* van de Raad voor het Openbaar Bestuur telt vijf uitgangspunten voor regionale samenwerking:

- De inhoud staat centraal.
- Het bestuur is democratisch gelegitimeerd.
- De regio's kennen een bepaalde mate van autonomie.
- De indeling is congruenter maar er is genoeg ruimte voor verschil.
- Bij het besturen van regio's hoort een passend financieel arrangement.

Deze uitgangspunten vormen een logische basis voor dergelijke reflecties. Op basis van de uitvoeringsagenda van dit beleidskader onderzoeken we met de regio's of en hoe we die invullen.

5.5.4 We agenderen thema's door kennis te bundelen en te ontsluiten

Kennis is een belangrijke bron van innovatie en verbetering. Kennis laat ons meer begrijpen van de opgaven waar Brabant voor staat. Ze helpt ons ook te bepalen hoe wij die opgaven zo goed mogelijk het hoofd kunnen bieden. De kracht van Brabant is dat wij gewend zijn met onze partners kennis te verwerven en te delen. De provincie ziet daarbij een belangrijke rol voor zichzelf. Zo heeft bijvoorbeeld BrabantKennis de afgelopen jaren voor Brabant belangrijke trends opgepikt, onderzocht en beschreven.

5.5.5 We staan schouder aan schouder richting Den Haag en Brussel

De ambities uit dit beleidskader sluiten, zoals eerder opgemerkt, aan op de Actieagenda sterk bestuur van het ministerie van BZK. Brabant loopt voorop in het meedenken en uitwerken van landelijke discussies op dit terrein. De provincie doet dat onder andere via de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de Unie van Waterschappen (UvW) en het Interprovinciaal Overleg (IPO). Daarnaast trekken de Brabantse overheden gezamenlijk op om de interbestuurlijke verhoudingen te borgen. Zij stellen bovendien de benodigde randvoorwaarden vast die het Rijk moet bieden op het gebied van regelgeving, samenwerking en bekostiging.

Om zich te kunnen presenteren als één overheid, is het belangrijk is dat de samenwerkende overheden hun afspraken nakomen. De spelregels en randvoorwaarden voor samenwerking zijn vastgelegd in de Code Interbestuurlijke Verhoudingen van januari 2023. Samen met VNG, UvW en IPO en het Rijk hebben we er voor gezorgd dat in de code duidelijke afspraken zijn gemaakt voor een goed samenspel tussen overheden. Doel is dat zij hun krachten bundelen om opgaven sneller, effectiever en democratisch gelegitimeerd aan te pakken. Zo zijn we als overheid een betrouwbare partner, voor elkaar en voor onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties.

Aanpak als partner in samenwerking

De provincie werkt met partners samen als deelnemer in een samenwerkingsverband, al dan niet geregeld via de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Door de Wgr kunnen gemeenten, provincies en waterschappen samenwerken in publiekrechtelijke constructies. Daarnaast werken de provincie en andere decentrale overheden ook samen met private partijen, veelal geregeld via samenwerkingsovereenkomsten of convenanten. Voor samenwerking in de regio valt nog wel eens de term regionalisering. Toch is de regio geen nieuwe bestuurslaag, maar een coalitie van overheden (en maatschappelijke partners en bedrijven). Zij richten zich op de aanpak van complexe opgaven in een bepaald gebied.

5.5.6 We sturen op samenwerking via inhoud en *daily urban systems*

Een van de uitgangspunten voor de provincie is dat zo effectief mogelijk op verschillende schaalniveaus wordt samengewerkt. Daarbij kijken we langs de lijn van de inhoud en de *daily urban systems* elke keer wat de schaal is waarop een maatschappelijke opgave zich manifesteert en hoe we dan het beste onze samenwerking vorm kunnen geven. Brabant kent van oudsher vier regio's: Noordoost-Brabant, Zuidoost-Brabant, Hart van Brabant en West-Brabant. Echter, de maatschappelijke dynamiek en de opgaven in de regio West-Brabant (de Baronie en West-Brabant West) en Hart van Brabant heeft geleid tot nieuwe samenwerkingsinitiatieven waardoor de bestuurlijke samenwerkingsgrenzen in Brabant op onderdelen verschuiven. Zo maken in de stedelijke regio Breda-Tilburg (SRBT) gemeenten, waterschappen en de provincie afspraken over de belangrijke opgaven voor de komende tien jaar. Een soortgelijke ontwikkeling zien we in de stedelijke regio West-Brabant-West (SRWBW). De RWB richt zich vanuit de *Economic Board* van REWIN met name op de economische transities. Deze nieuwe samenwerkingsinitiatieven zorgen ervoor dat we elke keer met elkaar bekijken waar welk onderwerp het beste past en hoe we de samenwerking het beste vorm kunnen geven. Zo wordt bijvoorbeeld de ruimtelijke puzzel in de verstedelijkingsregio's opgepakt. Als provincie bewegen we hierin mee en komen samen tot passende bestuurlijke samenwerkingsarrangementen.

Sinds 2017 zijn de regionale ontwikkeldagen belangrijke ontmoetings- en besluitvormingsmomenten voor bestuurders van gemeenten, waterschappen en provincie. Doel is om meer gebiedsgericht samen te werken en als één overheid te agenderen en te programmeren. We investeren in deze hoofdstructuur van samenwerking. Dat doen we door vanuit een gezamenlijke ambitie de ontwikkeldagen te transformeren naar brede omgevingsdagen. Omgevingsdagen vormen enerzijds het kristallisatiepunt voor bestuurlijke besluitvorming. Anderzijds vormen ze het platform voor ontmoeting, inspiratie en kennisuitwisseling. De binnen de regio's gemaakte afspraken leggen we vast in de regionale omgevingsagenda (ROA). Als provincie sturen we met de omgevingsdagen[4], in samenspraak met onze partners, op de integraliteit, efficiëntie en maximale impact (samen te vatten als realisatiekracht) die nodig is om de ROA's ten uitvoer te brengen.

Een tweede element uit de hoofdstructuur zijn de afspraken die we maken binnen BrabantStad-verband, het samenwerkingsverband tussen Breda, Eindhoven, Helmond, Oss, Roosendaal, Tilburg, 's-Hertogenbosch en de provincie. De Stedelijke Agenda BrabantStad is hierin leidend. De inhoud van de agenda kan door de tijd heen verschillen. De kern is wel dat BrabantStad zich specifiek richt op grootstedelijke vraagstukken en de samenhang daarvan met de omliggende regio's.
Het derde en laatste element uit de hoofdstructuur vormt de samenwerking met de Vereniging van Brabantse Gemeenten (VBG). Met de VBG hebben we voor de periode 2021-2023 een concrete samenwerkingsagenda opgesteld. Die voeren we samen uit. Deze samenwerking zetten we in de toekomst voort, de agenda passen we periodiek aan aan de actualiteit.

Behalve in deze bestuurlijke hoofdstructuur neemt de provincie ook deel in tal van andere ambtelijke en bestuurlijke samenwerkingsverbanden. De laatste tijd zien we een toename van (sub)regionale samenwerkingsverbanden. Dat laat zien dat de verschillende opgaven zich op wisselende schaalniveaus en gebieden manifesteren.

5.5.7 Wij zijn aanspreekbaar als partner en duidelijk over onze rol

De provincie neemt in verschillende vormen, rollen en met verschillende bijdragen deel aan (regionale) samenwerkingsverbanden. Wij zijn helder en transparant over de keuzes die de provincie daarin maakt en reflecteren daar regelmatig op. Een aandachtspunt daarbij is de bijzondere positie van de provincie. Bij voorkeur handelt de provincie als partner in horizontale samenwerking. Maar soms moet de provincie een hiërarchische rol vervullen, al dan niet vanuit een wettelijke taak. Met name in het ruimtelijk domein is de rol van de provincie anders dan in het verleden.

In november 2021 verscheen het rapport *Geef richting, maak ruimte!* van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli). Daarin staat een pleidooi voor versterking van het middenbestuur en vergroting van de decentrale realisatiekracht. Dat vraagt van provincies een veel sterkere sturing in het ruimtelijk domein, zowel inhoudelijk als procesmatig. Provincies moeten volgens de Rli bovendien opdrachtgever worden voor een nieuwe landinrichtingsronde voor het buitengebied. Een soortgelijke rol voor provincies wordt in het Nationaal Programma Landelijk Gebied en de Ruimtelijke Ordeningsbrief van het Rijk genoemd. Enerzijds biedt dit een basis om aan de slag te gaan met de grote transities. Een dominantere rol van de provincies en de medeoverheden is daarbij onmisbaar. Anderzijds zijn voor de 'grote verbouwing van Nederland' een aantal stevige randvoorwaarden nodig die nog niet zijn ingevuld. Het betreft vooral het structureel op orde brengen van de benodigde instrumenten en financiën voor decentrale overheden en integraal werken tussen ministeries.

5.5.8 We sturen op het functioneren als één overheid

Als de opgaven daarom vragen, werkt de provincie met de medeoverheden zoveel mogelijk samen *als één overheid*. Dat betekent dat de gezamenlijke overheden gestructureerd te werk gaan. Ze nemen de inhoud van de opgave als vertrekpunt om van daaruit eventuele organisatorische belemmeringen gezamenlijk op te lossen. Vaak zijn ook inwoners, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties nodig om complexe opgaven het hoofd te bieden. Dat leidt dan tot publiek-private samenwerking.

Wanneer we zulke samenwerkingsverbanden aangaan, hanteren we als provincie de volgende uitgangspunten:

- *Opgave is leidend:*
  Samen met partners bepalen we de opgave en wie daarbij een rol kunnen of wellicht moeten spelen. Deze opgave(n) nemen we als gezamenlijk vertrekpunt.
- *Voorkom drukte:*
  We gaan na of de (nieuwe) opgave ondergebracht kan worden binnen een al bestaand samenwerkingsverband. Dit ter voorkoming van ambtelijke en bestuurlijke drukte. Alleen wanneer de opgave niet binnen een bestaand samenwerkingsverband ondergebracht kan worden, roepen we een nieuw samenwerkingsverband in het leven.
- *Leren door evalueren:*
  We leren van onze ervaringen door tijdig te evalueren. Alleen op die manier kunnen we tot nieuwe inzichten en betere samenwerking komen. Uit de evaluatie dient telkens de meerwaarde van de samenwerking te blijken.

Ook in het beleidskader Leefomgeving wordt de noodzaak om als één overheid samen te werken benadrukt. De provincie wil met dit beleidskader richting geven. Ze wil een beweging op gang brengen in de eigen organisatie en bij andere stakeholders. Zo geeft ze duidelijkheid over haar rol, positie en werkwijze bij de gebiedsgerichte aanpak van opgaven in de leefomgeving. Aan haar samenwerkingspartners laat de provincie hiermee zien hoe zij regie voert op opgaven die elkaar raken en hoe zij keuzes maakt bij afwegingen tussen schaalniveaus.

Inspirerende voorbeelden

Bouwen aan een platform voor kennisdeling en ontmoeting

In meerdere provincies faciliteert de provincie in het bieden van een platform voor kennisdeling en ontmoeting. Bekend zijn de zogeheten Gelderland en Zuid-Holland academies. Beide initiatieven beogen een platform te vormen voor het delen van praktijkgerichte kennis en ervaring voor volksvertegenwoordigers, bestuurders en ambtenaren bij gemeenten, waterschappen en de provincie. Vanuit Brabant willen we hier, bij voorkeur in samenwerking met de Vereniging Brabantse Gemeenten, uitvoering aan gaan geven. Door het platform uit te voeren concrete activiteiten zouden kunnen zijn het verzorgen van podcasts over een actueel thema dat meerdere gemeenten en/of waterschappen raakt, excursies naar gebieden in Brabant waar opgaven met verschillende (uitvoerings) partners samenkomen en het verzorgen van sessies in het kader van leren (masterclass), ontwikkelen en ontmoeten. De verbinding met elkaar ontstaat niet zomaar en het helpt als mensen elkaar op een makkelijk toegankelijk platform kunnen ontmoeten. Op die manier maken we Brabant samen.

Kennisplatform: ontmoeten, delen, leren.

Deelnemers aan het werk tijdens de Omgevingsdag.

Van Ontwikkeldag naar Omgevingsdag

In Zuidoost-Brabant is de sinds 2017 bestaande regionale Ontwikkeldag getransformeerd naar de bredere Omgevingsdag. De regionale omgevingsagenda Zuidoost-Brabant is leidend bij de verdere uitwerking en bespreking van de opgaven op de Omgevingsdag. De omgevingsagenda Zuidoost-Brabant is de bestuurlijke samenwerkingsagenda van de decentrale overheden voor de fysieke leefomgeving van de regio. De omgevingsagenda wordt doorlopend geactualiseerd en elk halfjaar op de Omgevingsdag geagendeerd.

Daarnaast heeft de Omgevingsdag als functie om, via ontwikkelateliers, nieuwe opgaven in relatie tot de omgevingsagenda te verkennen, kennis te delen en elkaar te inspireren. Door de deelnemers aan de Omgevingsdag wordt een zorgvuldige en transparante werkwijze gehanteerd gericht op samenwerken en het maken van afspraken over de ontwikkeling en uitvoering van een integraal omgevingsbeleid. We hebben de ambitie om de systematiek van de Omgevingsdagen ook in de overige regio's toe te passen.

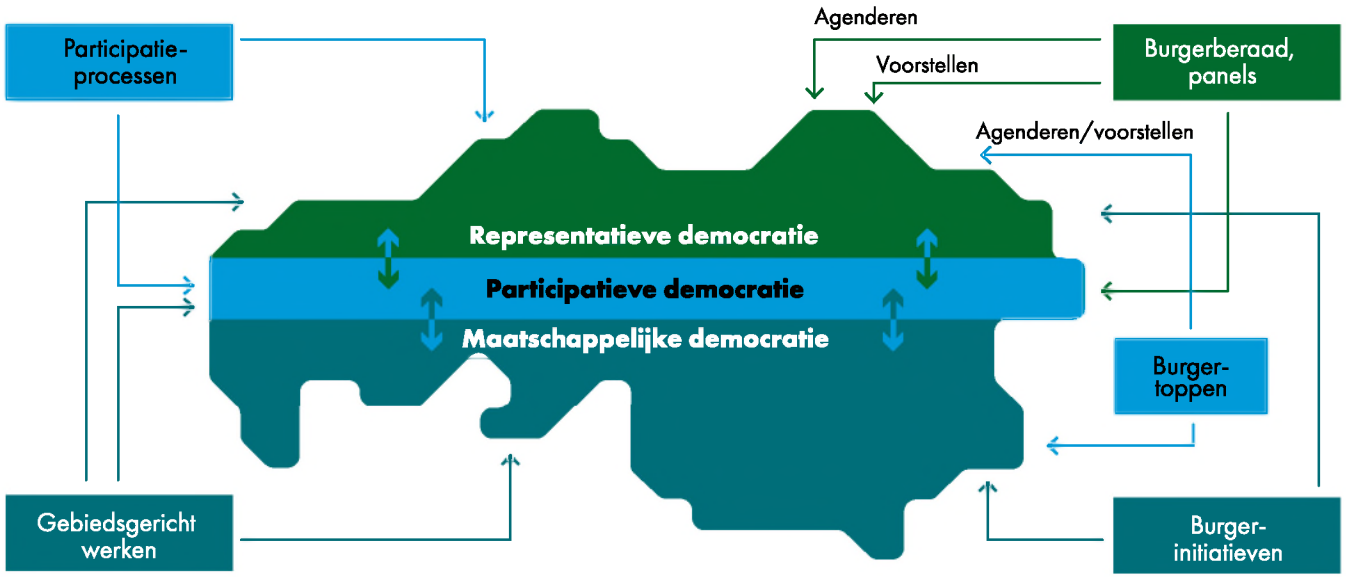

6 Democratisch bestuur

We leven in Brabant in een democratie: allemaal maken we onderdeel uit van ons democratisch systeem. De verbinding tussen burger en bestuur vormt een cruciaal onderdeel van dat systeem. Die verbinding is niet vanzelfsprekend en heeft aandacht en onderhoud nodig. Door te investeren in de verbinding tussen burger en bestuur, dragen we bij aan de bescherming van onze democratie.

Ons democratisch systeem bestaat uit drie onderdelen die nauw met elkaar verbonden zijn en elkaar voeden. Het gaat om de representatieve democratie (met volksvertegenwoordigers als hoofdrolspelers), de participatieve democratie (inwoners, overheden, ondernemers en maatschappelijke organisaties) en de maatschappelijke democratie (inwoners). De participatieve democratie kan de representatieve democratie bijvoorbeeld voeden door burgerberaden of andere participatievormen. Volksvertegenwoordigers kunnen burgerinitiatieven stimuleren door steunmaatregelen.

Figuur 6. Democratisch systeem (bron: provincie Groningen)

6.1 Werken aan democratie

Ons democratisch systeem heeft aandacht, onderhoud en verbetering nodig. Sinds de coronacrisis is het vertrouwen in de politiek afgenomen. Dat heeft gevolgen voor de representatieve democratie. We zien dat steeds minder mensen zich aangetrokken voelen om een rol te vervullen in de wereld van politiek en bestuur. Mensen die wel actief zijn in politiek en bestuur hebben steeds meer te maken met (publieke) druk en zelfs bedreigingen.

Op het niveau van de participatieve democratie is er groeiende aandacht voor het interesseren van belanghebbenden voor publieke vraagstukken. Dat zien we ook terug in de Omgevingswet. Die vraagt van provincies en gemeente zich in te spannen voor 'het in een vroegtijdig stadium betrekken van belanghebbenden [...] bij het proces van de besluitvorming over een project of activiteit.' Die ontwikkeling is mede te danken aan een toenemend aantal inwoners die behoefte hebben hun stem te laten horen over vraagstukken die hen aangaan. De Omgevingswet vraagt decentrale overheden ook om participatiebeleid vast te stellen. Met dit hoofdstuk en met het Brabants participatiekompas voldoen we aan die vereiste.
Tot slot kennen we de wereld van de maatschappelijke democratie. Inwoners zetten (weer) steeds vaker zelf initiatieven op om maatschappelijke vraagstukken aan te pakken. Daarbij is samenwerking met overheden en andere partners van groot belang. De grootste maatschappelijke meerwaarde wordt gerealiseerd waar die samenwerking het soepelst verloopt.

6.2 Onze ambitie

We zien voor onszelf een rol weggelegd om het democratisch systeem in Brabant te versterken en te vernieuwen. Daarbij richten we ons primair op de participatieve democratie. Maar ook op het gebied van de representatieve en maatschappelijke democratie zien we een rol voor de provincie. Onze ambitie op het vlak van democratisch bestuur luidt:

> We versterken het hele democratisch systeem in Brabant. Dat doen we door de samenleving eerder en beter bij ons werk te betrekken. We bieden actief ondersteuning aan initiatieven die bijdragen aan onze ambities en versterken bestaande democratische instrumenten.

6.3 Onze aanpak

Onze aanpak bestaat uit acht beleidsprioriteiten. Die lichten we hierna toe. De uitwerking van de prioriteiten in concrete activiteiten volgt in de uitvoeringsagenda. We beschouwen dit hoofdstuk over democratisch bestuur en het daarmee samenhangende Brabants participatiekompas als ons provinciaal participatiebeleid. Daarmee zetten we participatie bewust neer als een van de (belangrijke) instrumenten om ons democratisch systeem te versterken.

6.3.1 We weten wat er speelt

Een goed functionerende overheid weet wat er speelt in de samenleving. Daarvoor heeft zij een goede informatiepositie en luistervaardigheden nodig. Dat geldt zowel voor individuele medewerkers, politici en bestuurders als voor de organisatie als geheel.

Weten wat er speelt gaat in feite om het ophalen en herkennen van signalen en die, waar nodig, omzetten in passende acties. Dat kan op veel verschillende manieren. Denk bijvoorbeeld aan gestructureerde informatievoorziening via dashboards, onderzoeken en peilingen. Andere mogelijkheden zijn kranten en sociale media bijhouden en participatietrajecten. Maar signalen krijg je ook in gesprekken met inwoners tijdens werkbezoeken, met experts en met collega's van andere overheden.

Weten wat er speelt gaat beter als we een zekere mate van nabijheid en persoonlijkheid in ons werk organiseren. Goed openbaar bestuur is vóór alles mensenwerk.

6.3.2 We vertellen wat we doen

Het is belangrijk dat we als overheid transparant zijn over wat we doen en waarom. Daardoor wordt ons werk navolgbaar en controleerbaar.

Transparantie is ook van belang omdat inwoners en andere partners zich alleen met een overheid kunnen en willen verbinden, als ze weten met wie ze te maken hebben. Dat geldt eens te meer voor ons. Anders dan bij de gemeente of de rijksoverheid weten inwoners vaak niet goed wat de provincie doet en waar ze voor staat. Dat is problematisch, want we hebben inwoners hard nodig om maatschappelijke vraagstukken aan te pakken. Zeker nu de provincies op een aantal beleidsterreinen een grotere rol krijgen. De impact van ons werk voor inwoners neemt de komende periode naar verwachting alleen maar toe.

6.3.3 We investeren in democratisch burgerschap

Democratie is niet vanzelfsprekend. Met elkaar hebben we een grote verantwoordelijkheid om ons democratisch systeem te laten functioneren en waar mogelijk te verbeteren. Dat begint ermee dat jongeren op school de basisbeginselen van onze democratie leren kennen. Maar voor onszelf zien we ook een rol. Ook in de provincie komt de (representatieve) democratie tot leven komt en krijgt zij een gezicht. Samen met scholen en andere partners investeren we de komende periode dan ook in het versterken van de het democratisch burgerschap van Brabantse jongeren.

6.3.4 We versterken bestaande democratische instrumenten

De laatste tijd is er meer aandacht voor participatie als instrument om inwoners en andere belanghebbenden meer invloed te laten uitoefenen. Minder aandacht was er voor bestaande instrumenten waarmee inwoners zich kunnen laten horen aan met name de politiek. Het gaat dan om het inspreekrecht, het petitierecht en het agenderingsrecht. Die instrumenten zijn in theorie zeer effectief, maar we maken er nog niet altijd optimaal gebruik van. Door te investeren in de bekendheid van deze instrumenten geven we inwoners meer mogelijkheden om hun stem te laten horen en dragen we bij aan de versterking van de representatieve democratie.

6.3.5 We betrekken belanghebbenden bij ons werk

Democratie is meer dan een keer in de vier jaar stemmen. In een gezonde democratie biedt de overheid inwoners en andere belanghebbenden de ruimte om invloed uit te oefenen op beleid. Dat geldt zowel voor de voorbereiding als de uitvoering en evaluatie. We hebben daar als provincie al de nodige ervaring mee, maar door nieuwe ontwikkelingen zoals de Omgevingswet zetten we daar nog steviger op in. Met betere participatie krijgen de opvattingen, belangen en expertise (samengevat: de stem) van belanghebbenden een stevigere plek in ons werk. Op die manier neemt de kwaliteit van ons werk toe. Bovendien bereiken we daarmee doelen als draagvlak, vertrouwen en effectieve besluitvorming.

Met betere participatie bedoelen we dat we ons richten op alle groepen belanghebbenden (inwoners, overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties). Extra aandacht is er voor inwoners; met name de inwoners die deel uitmaken van het ‘stille midden’. Dat zijn inwoners die niet of beperkt geïnteresseerd zijn in de provincie en/of er geen of weinig vertrouwen in hebben. Als middenbestuur werken we al vaak nauw samen met overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Van individuele inwoners van Brabant staan we wat verder af. Met de toegenomen (digitale) mogelijkheden om inwoners te laten participeren willen we die afstand verkleinen.

Betere participatie betekent ook eerder in het beleidsproces. Dus niet op het moment dat de plannen bijna klaar zijn en het moment van besluitvorming nadert, maar op het moment dat het vraagstuk op de agenda komt. Verder streven we ernaar participatie in grote vraagstukken een structureel karakter te geven. De ruimte voor beïnvloeding en de intensiteit van de samenwerking kunnen in de loop van de tijd variëren, maar het gesprek met belanghebbenden blijft continu doorlopen.

Tot slot betekent betere participatie ook voorspelbaardere participatie. Dat wil zeggen dat anderen van de provincie weten over welke onderwerpen participatie georganiseerd wordt en hoe een participatieproces er op hoofdlijnen uitziet. Wat thematiek betreft sluiten we aan bij wat de Omgevingswet van ons vraagt. Dat betekent dat we participatie in beginsel inzetten voor alle beleidskaders en uitvoeringsagenda's die we door Provinciale Staten laten vaststellen. Daarnaast organiseren we participatie voor alle (ruimtelijke) projecten die impact hebben op de fysieke leefwereld van inwoners. In alle gevallen hanteren we daarbij wel het uitgangspunt 'stevig als het moet en dun als het kan'. Voor de opzet en uitvoering van ons participatiebeleid maken we gebruik van het Brabants participatiekompas. Dat kompas vormt de leidraad voor ons handelen op participatiegebied.

Los van alle inspanningen op het gebied van participatie blijft het uitgangspunt dat gekozen volksvertegenwoordigers uiteindelijk de besluiten nemen. De participatieve democratie is een aanvulling op de representatieve democratie.

6.3.6 We ondersteunen maatschappelijk initiatief

Belanghebbenden betrekken bij ons werk noemen we burgerparticipatie. Naast burgerparticipatie valt steeds vaker de term overheidsparticipatie. Daarmee wordt bedoeld dat het initiatief voor het aanpakken van een maatschappelijk vraagstuk uit de samenleving komt. De overheid wordt dan gevraagd een bijdrage te leveren. Dat kan bijvoorbeeld zijn in de vorm van steun, kennis, netwerk, geld of (aanpassen van) regelgeving – of een combinatie daarvan.

Het aantal maatschappelijke initiatieven groeit. Denk bijvoorbeeld aan wooncoöperaties, zorgcoöperaties, landbouwcoöperaties, energiecollectieven en broodfondsen. Die ontwikkeling juichen we toe, want uiteindelijk dragen deze initiatieven bij aan vraagstukken waar wij ook aan werken. Maar we willen maatschappelijke initiatieven niet alleen toejuichen; we willen ze in de toekomst ook stimuleren en ondersteunen. Dat willen we allereerst doen door transparant te zijn wat maatschappelijke initiatieven die bij ons aankloppen van ons kunnen verwachten. Daarvoor voegen we een extra hoofdstuk toe aan het participatiekompas.

Uitdaagrecht
In de Wet versterking participatie op decentraal niveau wordt het uitdaagrecht expliciet genoemd. Het uitdaagrecht houdt in dat burgers het recht krijgen om taken van de overheid over te nemen als zij die taken beter en/of goedkoper kunnen uitvoeren. Wij beschouwen het uitdaagrecht in zijn meest zuivere vorm (taken worden overgenomen door inwoners, maar de provincie blijft eindverantwoordelijk) als een specifieke vorm van privatisering. Het is mogelijk dat zich in de toekomst situaties voordoen waarin we als provincie taken overdragen aan de samenleving. Toch heeft deze vorm van overheidsparticipatie niet onze voorkeur. In Brabant doen we het liever echt samen. We geven er de voorkeur aan maatschappelijke initiatieven te stimuleren en samen te kijken wie daarin welke rollen, taken en verantwoordelijkheden op zich kan en wil nemen. Het is onze overtuiging (en deels ook al ervaring) dat we beter kunnen bouwen aan netwerken waaruit maatschappelijke initiatieven kunnen ontstaan of waarin ze kunnen landen, dan taken volledig over te dragen. Zie bijvoorbeeld de ervaringen rondom Zundert Floreert (voorheen de pilot Vitaal Buitengebied Zundert) of de proeftuin Elsendorp.

6.3.7 We investeren in het betrekken van jongeren

Afgelopen jaren hebben we extra geïnvesteerd in jongerenparticipatie, daartoe opgeroepen door de Staten in het initiatiefvoorstel Kinderen en Democratie. Dat deden we langs vier lijnen: jongeren betrekken bij onze organisatie, jongeren betrekken bij de politiek, jongeren betrekken bij beleid en extra inzet op communicatie. Die incidentele aandacht voor jongeren maken we structureel. We constateren namelijk dat de stem van jongeren nog te vaak ontbreekt in ons beleid en onze besluiten. We versterken onze huidige activiteiten en bouwen aan een jongerenplatform dat de provincie van advies kan voorzien. Daarnaast ontwikkelen we samen met jongeren een generatietoets die inzichtelijk maakt wat de effecten zijn van ons beleid op verschillende generaties.

6.3.8 We benutten de kansen van digitalisering voor democratisering

Onze provincie staat bekend om zijn innovatieve karakter. Digitalisering biedt kansen voor democratische vernieuwing en om onze innovatieve reputatie te versterken. Digitale technieken kunnen de betrokkenheid van burgers vergroten en participatie bij de besluitvorming stimuleren. Als we burgers in staat stellen via digitale platforms hun stem te laten horen, kunnen meer mensen betrokken raken bij lokale kwesties. Zo kunnen we diverse perspectieven verzamelen. Digitale tools kunnen het democratische proces efficiënter maken en de transparantie vergroten. Bijvoorbeeld, online platforms kunnen het gemakkelijker maken voor burgers om informatie te vinden, documenten in te zien en de voortgang van besluitvorming te volgen. Daardoor kan het vertrouwen van burgers in het systeem en de overheid toenemen. Door te pionieren met nieuwe tools en technieken, kan Brabant als voorbeeld dienen voor andere regio's en bijdragen aan de ontwikkeling van *best practices* op dit gebied.

De digitalisering van de samenleving geven we dan ook een prominente plek in onze participatieaanpak. We omarmen nieuwe, digitale participatievormen en daar willen we mee experimenteren. Daarbij ligt de focus op kansen en mogelijkheden maar zijn we ook niet blind voor de risico's. Zo maakt digitalisering het voor veel belanghebbenden leuker, makkelijker en toegankelijker om te participeren, maar kan het ook leiden tot nieuwe scheidslijnen tussen mensen die goed en minder goed met nieuwe technieken kunnen omgaan.

Daarnaast zullen we participatie ook vaker inzetten voor thema's rondom digitalisering. Denk aan de manier waarop we als overheid omgaan met algoritmes en AI. Over dat soort ontwikkelingen zullen we als provincie ook zelf in gesprek moeten met belanghebbenden.

Tot slot zien we een nieuwe manier van (digitale) participatie ontstaan waarmee we aan de slag gaan: burgerwetenschap. Burgerwetenschap, ook wel aangeduid met de Engelse term *citizen science*, is onderzoek dat in geheel of deels wordt uitgevoerd door burgers, in samenwerking met wetenschappers en vaak ondersteund door digitale instrumenten zoals een smartphone. Denk aan initiatieven zoals het meten van de luchtkwaliteit of het tellen van aantallen dieren of planten in een bepaald gebied.

Inspirerende voorbeelden

Jongerentop

In november 2023 organiseerden we de derde Brabantse jongerentop. De thema's, de locaties en het aantal bezoekers waren elke editie verschillend, maar de opzet bleef telkens hetzelfde: jongeren uit heel Brabant deelden concrete ideeën, adviezen en gedachtes over thema's die leven onder jongeren en waar de provincie iets mee wil, kan of moet. Laagdrempelig en toegankelijk, op een aantrekkelijke en bereikbare plek, voorzien van lekker eten en drinken.

Jongeren aan het werk tijdens de jongerentop.

Inmiddels heeft de jongerentop een vaste plek op onze kalender en groeit het animo om mee te werken aan de jongerentop. Tegelijkertijd willen we nieuwe stappen zetten. Zo werken we toe naar een situatie waarin de jongerentop geen opzichzelfstaand evenement is, maar onderdeel van een structurele aanpak om jongeren te betrekken bij vraagstukken waar wij én jongeren zich mee bezighouden. Onderdelen van die aanpak zijn dat we vaker in gesprek gaan met jongeren op scholen en andere plekken waar zij samenkomen, dat we een generatietoets ontwikkelen en dat we kennismaking en kennisdeling tussen Brabantse jongerenorganisaties faciliteren. Op die manier geven we jongeren de stem die ze verdienen in ontwikkelingen waar ze mee te maken hebben of krijgen.

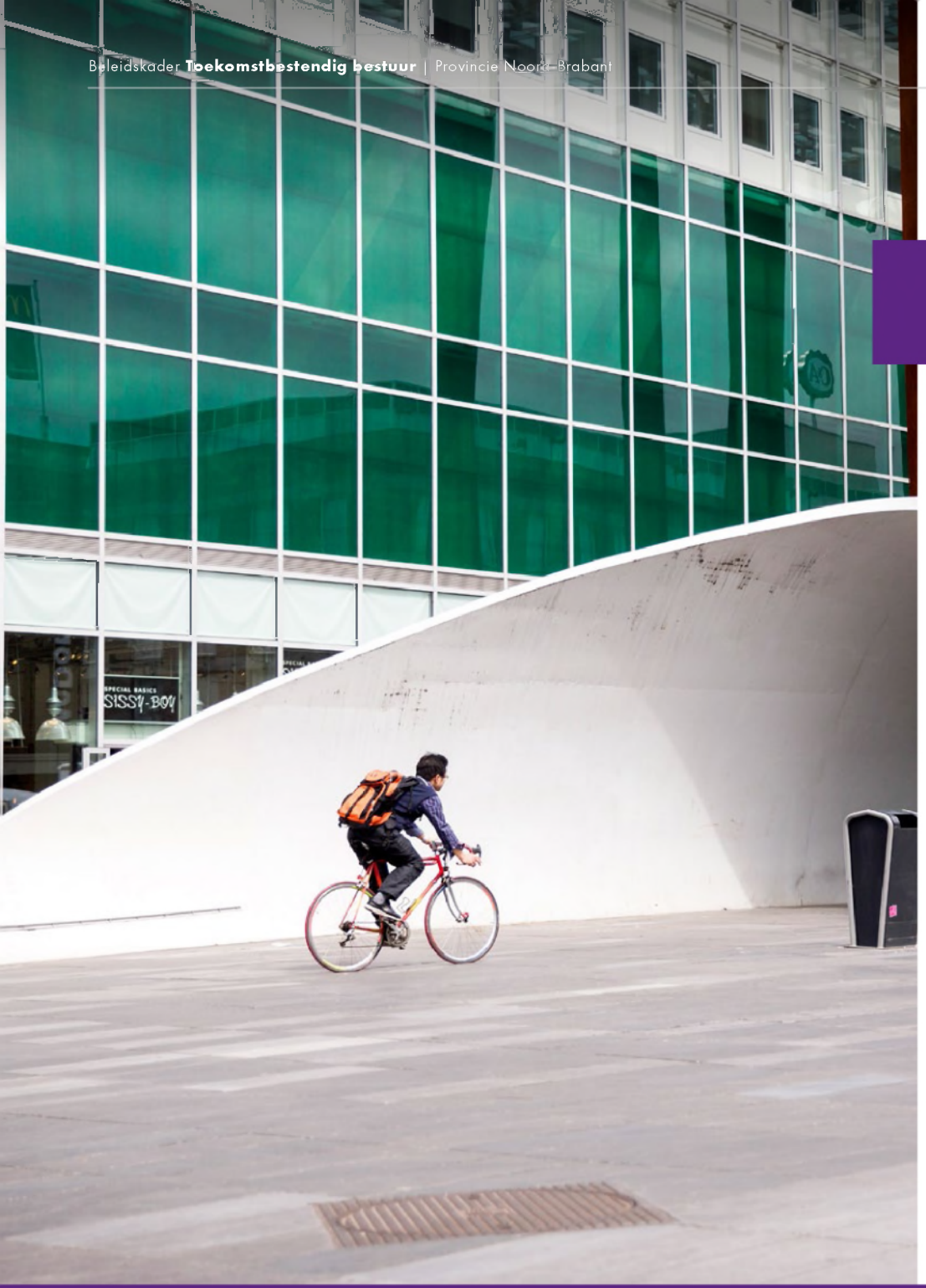

Zundertse inwoners maken plannen voor het buitengebied.

Zundert Floreert

Het buitengebied in Zundert heeft te maken heeft met agrarische leegstand en klimaatverandering. Om het gebied vitaal te houden werd in 2020 een pilot gestart waarin inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties samen en onder begeleiding van een gebiedsregisseur werken aan concrete plannen en oplossingen. In de pilot stonden de wensen en ideeën van inwoners centraal. De drie betrokken overheden (provincie, gemeente en waterschap) traden samen – als één overheid – op en pakten een faciliterende rol. Op die manier is een nieuwe 'flexibele' aanpak ontstaan, waarbij samen met inwoners en partners wordt gekeken hoe plannen en initiatieven verder kunnen worden gebracht. De pilotfase was succesvol en de werkwijze wordt sinds 2022 voortgezet onder de naam Zundert Floreert.

Deze manier van (samen)werken in Zundert past ook naadloos bij de gedachte achter de Omgevingswet. Die schrijft voor dat het de taak is van overheden om belanghebbenden in een vroegtijdig stadium te betrekken bij het proces van beleids- en besluitvorming. Niet voor niets dus dat Zundert Floreert in 2023 de Aandeslag-Trofee won, een prijs voor effectieve samenwerking tussen belanghebbenden in het kader van de Omgevingswet.

7 Rechtmatig bestuur

Interbestuurlijk toezicht: toezicht in balans

De kwaliteit van het Brabantse openbaar bestuur wordt voor een belangrijk deel bepaald door de wijze waarop gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen hun wettelijke medebewindstaken uitoefenen. Eén van de kerntaken van het provinciaal bestuur is om erop toe te zien dat die medebewindstaken naar behoren en op rechtmatige gronden worden uitgevoerd. We doen dit door middel van interbestuurlijk toezicht. De stelselverantwoordelijkheid voor het interbestuurlijk toezicht ligt bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

7.1 Inleiding

Interbestuurlijk toezicht bestaat uit een stelsel van controles en evenwicht[5] om de eenheid in de uitvoering van medebewindstaken door decentrale overheden te waarborgen[6].

Dit begint bij het stellen van heldere criteria in de wetgeving voor medebewindstaken.[7] In de wet moet duidelijk staan hoe lokale overheden nationaal beleid moeten uitvoeren. Ook moeten deze wetten laten zien welke ruimte er is voor een eigen invulling van de betreffende taak.[8]

Interbestuurlijk toezicht staat niet op zichzelf. Door toe te zien op de uitvoeringspraktijk van medebewindstaken bij de lokale overheden, onze toezichtontvangers, investeren we in de leefomgeving van de Brabantse inwoners. We dragen hiermee bij aan de versterking van de bestuurskracht van de lokale overheden in onze provincie. De horizontale verantwoording is de basis. Dat wil zeggen: de controle van de gemeenteraad of het algemeen bestuur op het college van burgemeester en wethouders of het dagelijks bestuur. Het interbestuurlijk toezicht versterkt.

7.2 Evaluatie Beleidskader Interbestuurlijk Toezicht 2020-2023

In het voorjaar van 2023 heeft een extern bureau het beleidskader uit de vorige beleidsperiode geëvalueerd[9]. Hieruit blijkt dat de wijze waarop de provincie het interbestuurlijk toezicht invult, positief bijdraagt aan de kwaliteit van het openbaar bestuur.

De volgende conclusies, aandachtspunten en aanbevelingen uit de evaluatie laten we van invloed zijn op de nieuwe beleidsdoelen van interbestuurlijk toezicht.

1. Het interbestuurlijk toezicht levert een positieve bijdrage aan de kwaliteit van het openbaar bestuur. De toezichtontvangers blijken systematisch toezicht nodig te hebben om goed te presteren op de medebewindstaken waarop we toezien. Ons oordeel creëert bestuurlijke bewustwording. Wat we beter kunnen doen is het toezicht baseren op inhoudelijke en maatschappelijke risico's. Daarbij kunnen we verschil maken in proportionaliteit[10].

2. In zijn algemeenheid zien de toezichtontvangers een lichte verbetering in de manier waarop we het interbestuurlijk toezicht in deze beleidsperiode hebben uitgevoerd, vergeleken met de beleidsperiode hiervoor. De toezichtontvangers zijn tevreden en kritisch over de wijze waarop we met hen communiceren. Het presenteren van de beoordelingen in de kleuren van een verkeerslicht wordt gezien als een vereenvoudiging van een complexe werkelijkheid. Nuance en lokale omstandigheden worden hierbij als belangrijke toevoegingen genoemd. De toezichtontvangers zijn in grote mate tevreden met de manier waarop het beoordelingsproces verloopt en de uitkomsten tot stand zijn gekomen. Tevens heerst er tevredenheid, zowel op ambtelijk als op bestuurlijk niveau, over de betrokkenheid tijdens het toezichtproces.

3. Van de lokale overheden wordt bij de taakuitvoering steeds vaker een integrale aanpak verlangd. Maar het toezicht verloopt vooral sectoraal. De impact op de uitvoeringspraktijk van het interbestuurlijk toezicht zal in grootte en kwaliteit toenemen als we het toezicht meer in samenhang bekijken.

4. De uitgangspunten van het beleidskader *Toezicht in balans* zijn toekomstbestendig. We hebben de aanbeveling gekregen deze de komende jaren nog verder in praktijk te brengen, waardoor dit de impact op de uitvoeringspraktijk van de toezichtontvangers vergroot, bijvoorbeeld door de combinatie van toezichthouden én adviseren verder uit te breiden en daarbij inhoudelijke aspecten te betrekken.

Om de rol van interbestuurlijk toezicht bij de horizontale verantwoording te versterken, is ons geadviseerd in te zetten op een nog sterkere verbinding met onze toezichtontvangers. We kunnen daarvoor de mogelijkheden verkennen om de griffiers en de gemeenteraden c.q. de algemeen besturen beter in positie te (laten) brengen.

Aanbevelingen van meer uitvoerende aard worden opgenomen in de *Uitvoeringsagenda Toekomstbestendig Bestuur 2024-2027.*

7.3 Interbestuurlijk toezicht in Noord-Brabant

7.3.1 Onze missie

Het interbestuurlijk toezicht zoals de provincie Noord-Brabant dit uitvoert, draagt bij aan een bestendig en veilig Brabant met een sterk openbaar bestuur. Een bestuur waarop de mensen kunnen vertrouwen.

Noord-Brabant heeft met de invulling van interbestuurlijk toezicht altijd gestreefd naar een overheid die haar taken structureel goed uitvoert. Het toezicht moet inwoners en bedrijven het vertrouwen geven dat die taakuitvoering, onder welke omstandigheden dan ook geborgd is en hen beschermen. Daardoor dragen we bij aan de kracht van de lokale overheden. Deze voeren hun medebewindstaken niet alleen in de geest van de wet uit, maar geven ook het goede voorbeeld aan inwoners en bedrijven.

Met dit hogere doel voor ogen hebben we onszelf de volgende strategische doelstellingen opgelegd:

1. We dragen gericht en proportioneel bij aan het goed functioneren van lokale overheden, zoals in dit beleidskader is beschreven. Ons doel hierbij is dat we maatschappelijke opgaven doelmatig en doeltreffend in samenwerking realiseren.

2. We bevorderen en zien toe op een correcte uitvoering van (wettelijke) taken bij gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen.

3. We bevorderen geloofwaardigheid naar burgers en bedrijven. Het is meer dan ooit van cruciaal belang dat de besturen van overheidsorganisaties betrouwbaar, transparant, slagvaardig en betrokken functioneren en daarmee een goed voorbeeld geven aan de gemeenschap.

7.3.2 De principes van interbestuurlijk toezicht

Interbestuurlijk toezicht is het toezien op de uitvoering van wettelijke medebewindstaken door andere, lokale overheden. De grondslag voor het toezicht door Gedeputeerde Staten is onder andere vastgelegd in de Gemeentewet.[11] Hiermee is het interbestuurlijk toezicht als provinciale taak een wettelijk geborgd onderdeel van de bestuurlijke verhoudingen tussen het Rijk en de lokale overheden.

De provincie Noord-Brabant oefent toezicht uit op de uitvoering van medebewindstaken door gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen in Noord-Brabant. Met de inwerkingtreding van de Wet revitalisering generiek toezicht (Wrgt) in 2012 is in interprovinciaal verband afgesproken op welke medebewindstaken de provincie toezicht houdt.

We delen ons toezicht in naar de volgende toezichtgebieden:

- Financieel toezicht
- Huisvesting vergunninghouders
- Informatie- en archiefbeheer
- Omgevingsrecht

In lijn met de aanbevelingen uit de evaluatie brengen we in Noord-Brabant het toezicht op water, monumentenzorg en ruimtelijke ordening onder in één toezichtgebied met Omgevingsrecht. Voor alle medebewindstaken behandelen Gedeputeerde Staten klachten, meldingen en signalen.

Interbestuurlijk toezicht, ook verticaal toezicht genoemd, komt altijd op de tweede plaats. We gaan primair uit van de deskundigheid en de professionaliteit van de lokale overheden. We verwachten dat zij op de goede manier hun wettelijke taken uitvoeren en daarbij financieel stabiel zijn. Het proces van horizontale verantwoording, zoals we dat in het duale stelsel kennen, is hierbij behulpzaam. Ons toezicht monitort, controleert, versterkt en corrigeert waar nodig.

7.3.3 Toezicht in balans

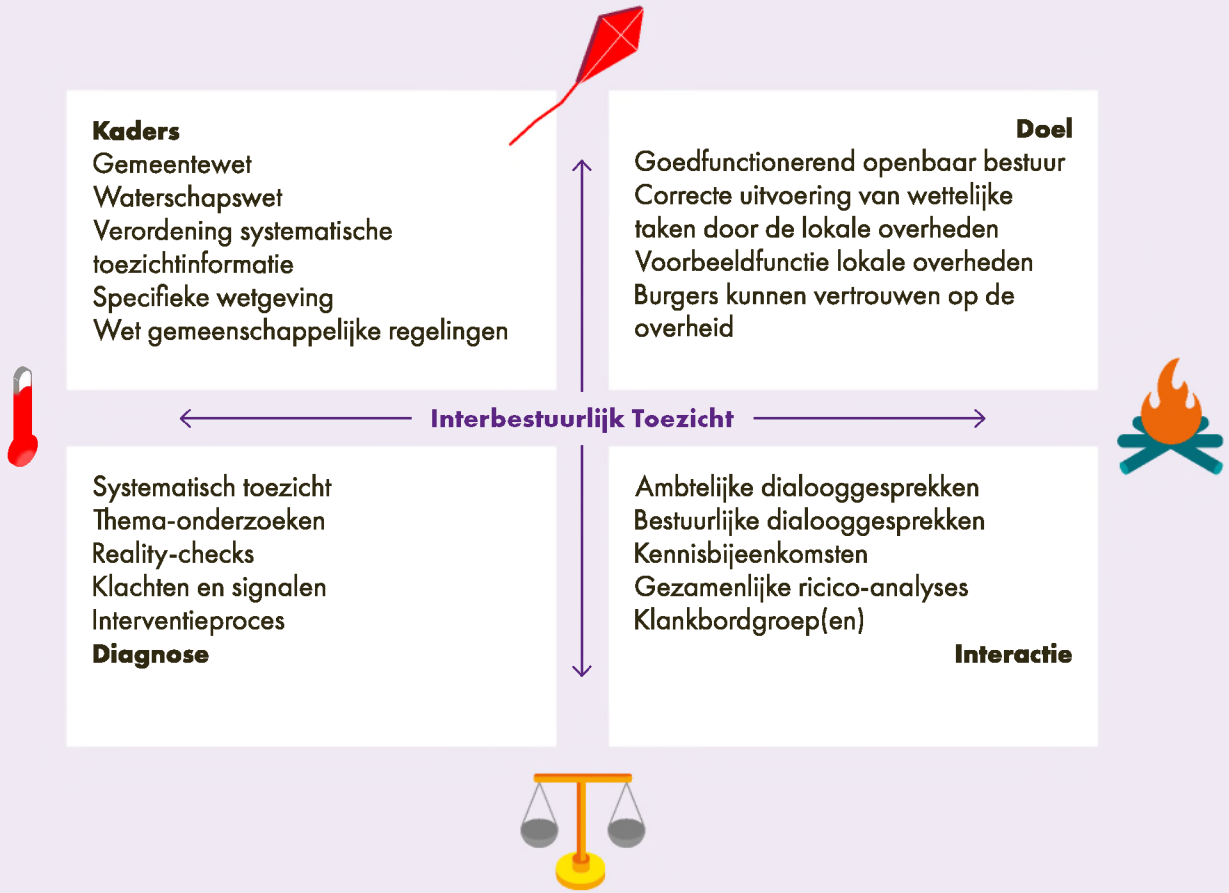
Het beleidskader *Toezicht in balans* was het belangrijkste uitgangspunt van het Brabantse interbestuurlijk toezicht van de afgelopen beleidsperiode. De evaluatie van het vorige beleidskader bevestigt dat *Toezicht in balans* zowel aan de kant van de provincie als aan de kant van de toezichtontvangers meerwaarde biedt. Bij het ontwerp van *Toezicht in balans* hebben we ons destijds onder meer laten inspireren door het landelijke programma Agenda Toekomst Toezicht. Met *Toezicht in balans* hebben we ingezet op het vinden van een goede balans tussen 'Diagnose' en 'Interactie'. We hebben handen en voeten weten te geven aan de begrippen 'lerend toezicht' en 'dialoog'. Dialooggesprekken en kennisbijeenkomsten bevorderen wederzijds het lerende effect op het betreffende vakgebied. De balans tussen toezicht houden en de interactie met de toezicht-ontvangers als vakinhoudelijke specialisten wordt wederzijds als positief ervaren.

We zijn altijd geïnteresseerd in en nieuwsgierig naar nieuwe bewegingen, en kijken daarbij naar onze eigen, Brabantse praktijk. We beoordelen nieuwe inzichten en oplossingen op toepasbaarheid in de provincie. Als we overtuigd zijn van de meerwaarde nemen we ze (al dan niet aangepast) over.

Voor alle toezichtgebieden geldt dat we de voorkeur geven aan proactief en preventief handelen boven het beperken van gevolgen en herstel. Door het juiste samenspel tussen Diagnose en Interactie (zie figuur 7) dragen wij met ons toezicht bij aan de kwaliteit en de toekomstbestendigheid van het openbaar bestuur.

Figuur 7. Toezicht in balans

We voeren het interbestuurlijk toezicht langs vier assen uit. In het licht van de uitgangspunten van de Omgevingswet hebben we hier vier begrippen aan toegevoegd: de thermometer, het kampvuur, de vlieger en de weegschaal. Hierna worden ze in deze context uitgelegd.

De thermometer
De thermometer staat voor het meten van de kwaliteit van de taakuitvoering van medeoverheden. Daarvoor baseren we ons in de eerste plaats op de beschikbare informatie.

Het kampvuur
Het kampvuur staat voor 'het verhaal achter de cijfers' delen. We luisteren daarbij goed naar elkaar. Als provincie stellen we ons op als een kritische vriend die waarneemt, spiegelt, uitdaagt en daarbij ook scherp kan zijn. Deze houding waarderen we ook van onze toezichtontvangers.

De vlieger
De vlieger staat voor het zoeken naar de juiste en flexibele balans tussen vasthouden en ruimte geven. We redeneren vooral vanuit casuïstiek en doelen in plaats vanuit regels. Als het nodig is interveniëren we.

De weegschaal
De weegschaal staat symbool voor de balans die we zoeken tussen 'diagnose' en 'interactie'. Altijd met als doel de bestuurskracht en de samenwerking van overheden te versterken.

7.3.4 De wettelijke en regelgevende kaders

Het interbestuurlijk toezicht is gebaseerd op de Gemeentewet en de Omgevingswet. Daarin is opgenomen dat wij toezien op de taken die gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen uitvoeren op basis van deze wetten of van wetten waarnaar hierin verwezen is. Dit zijn de kaders waarbinnen de toezichthouder en de toezichtontvanger opereren. Om toezichtinformatie te ontvangen, hebben wij aanvullend aan deze wetten de Verordening systematische toezichtinformatie Noord-Brabant vastgesteld. Hierin is onder andere opgenomen dat Gedeputeerde Staten voor de uitoefening van het systematisch toezicht informatie kunnen opvragen. De regelmaat en de omvang worden vooraf bepaald.

De normen voor onze beoordeling van de taakuitvoering zijn opgenomen in sectorale wetten. Hierin staan de taken die de lokale overheden door het Rijk opgedragen hebben gekregen. De betreffende wetten zijn onder andere de Archiefwet, de Huisvestingswet en de Omgevingswet.

De provincies richten op grond van de Waterschapswet waterschappen op en wijzen hun een gebied en taak aan. De Waterwet geeft een nadere invulling en normering aan de uitvoering van de taken van de waterschappen. Het inhoudelijk watertoezicht op de Waterschappen kent vele wettelijke normen.

De Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed bracht in december 2020 het rapport *Een Lappendeken. Zicht op toezicht door provincies* uit. In reactie daarop is een landelijke werkgroep aan de slag gegaan om te komen tot een meer uniforme basis voor het toezicht op de monumentenzorg. Tot 2030 hanteren we de principes zoals de landelijke werkgroep die heeft voorgesteld.

Voor het Financieel toezicht heeft de wetgever ons beoordelingsruimte gegeven. In de Beleidsregel gemeenschappelijk financieel toezicht gemeenschappelijke regelingen Noord-Brabant en de Beleidsregel gemeenschappelijk financieel toezichtkader gemeenten Noord-Brabant hebben we samen met de andere provincies ons toezichtproces, de kaders en begrippen vastgesteld.

Het Rijk heeft in het Algemeen beleidskader in de plaatsstelling bij taakverwaarlozing en het Beleidskader Schorsing en vernietiging opgenomen hoe we de instrumenten van interventie toepassen. In paragraaf 7.4 gaan we uitgebreider in op het interventieproces.

Voor de bijzondere toezichttaak bij herindelingen zijn de Wet algemene regels herindeling en Handreiking financieel toezicht bij herindeling Noord-Brabant van toepassing.

7.4 Nieuwe wetgeving, bepalend voor de toezichtkaders

7.4.1 De Omgevingswet

De Omgevingswet heeft als doel een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit te bereiken en in stand te houden. Met de Omgevingswet is (nagenoeg) alle voorheen bestaande wet- en regelgeving die dient ter bescherming van de fysieke leefomgeving, gemoderniseerd en gebundeld. Deze stelselherziening beoogt zowel integratie als vereenvoudiging van het omgevingsrecht.

De Omgevingswet gaat uit van vertrouwen: de overheid wil erop kunnen vertrouwen dat burgers en bedrijven zich houden aan de voor hen geldende regels. Burgers en bedrijven mogen er op hun beurt op vertrouwen dat de overheid degenen aanspreekt die de regels overtreden. Dat draagt bij aan een gelijk speelveld en doet recht aan het rechtsgevoel van de samenleving.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet worden de huidige toezichtgebieden Omgevingsrecht, Ruimtelijke Ordening, Monumentenzorg en Water geraakt. De wettelijke grondslag voor deze toezichtgebieden is onderdeel geworden van de Omgevingswet. Dit geldt ook voor de wettelijke basis van het toezicht uit de Waterwet.

7.4.2 Archiefwet

In deze beleidsperiode zal de Archiefwet 1995 worden vervangen door een herziene Archiefwet. De datum van inwerkingtreding is niet bekend.
De nieuwe Archiefwet is beter toepasbaar op digitale archiefvorming. Daarnaast wordt er zwaar gehecht aan openbaarheid en transparantie, waardoor met de nieuwe Archiefwet in navolging van de Wet open overheid (Woo) blijvend te bewaren archieven reeds na 10 jaar openbaar worden gemaakt in plaats van 20 jaar.

Sinds de inwerkingtreding van de Wet revitalisering generiek toezicht (Wrgt) in 2012 vindt het interbestuurlijk toezicht op naleving van de Archiefwet door lokale overheden niet meer specifiek plaats op grond van de Archiefwet. Hiervoor zijn generieke instrumenten vanuit de Provinciewet, Gemeentewet en de Waterschapswet in de plaats gekomen alsmede een provinciaal beleidskader voor meer eenduidigheid in de toezichtcriteria. Het is niet uitgesloten dat na de inwerkingtreding van de nieuwe Archiefwet er in interprovinciaal verband een Generiek Toezichtkader Informatie- en archiefbeheer wordt opgesteld. Indien dit initiatief vanuit het vakberaad (LOPAI) wordt genomen, zal Noord-Brabant hieraan bijdragen.

7.5 Vormen van interbestuurlijk toezicht

Het interbestuurlijk toezicht kent in de uitvoering een variatie aan vormen. Deze worden genoemd in figuur 7, 'Toezicht in balans' in het vlak linksonder bij 'Diagnose'. De bekendste vorm hierbij is het systematisch toezicht. Maar het bij herhaling toetsen op vooraf vastgestelde en gecommuniceerde criteria, die per toezichtgebied verschillen, is niet de enige manier van toezichthouden. Andere vormen zijn (integraal) thematisch toezicht en toezicht op basis van gericht onderzoek naar aanleiding van klachten, signalen en meldingen. Deze laatste vorm wordt ook wel 'casusgericht toezicht' genoemd. Hierna lichten we de verschillende vormen toe.

7.5.1 Systematisch toezicht

Het systematisch toezicht is een jaarlijks terugkerende vorm van toezicht. De toezichthouder baseert zich op beschikbare informatie of op basis van informatie die de toezichtontvanger aanbiedt, zoals is voorgeschreven in de Verordening systematische toezichtinformatie Noord-Brabant. Elk toezichtgebied kent een eigen methodiek en toezichtcriteria, die gebaseerd zijn op onderliggende wetgeving. Per toezichtgebied bestaat er een constante basis. Jaarlijks kunnen aanpassingen worden doorgevoerd. Die zijn afhankelijk van de actualiteit en de behoefte van zowel de provincie als de toezichtontvangers en, waar dit van toepassing is, van de horizontale toezichthouder.[12] Systematisch toezicht kent enkele uitgangspunten; daarvan is het begrip 'risicogericht' in alle toezichtgebieden belangrijk. De precieze criteria van het toezicht en de informatie die we nodig hebben (het zogenoemde 'informatiearrangement'), staan in het jaarplan, factsheets en een brief die we in het voorjaar aan de besturen van onze toezichtontvangers versturen.

De uitkomsten van het systematisch toezicht delen we per brief mee aan de raad c.q. het algemeen bestuur voor Financieel toezicht en aan het college, dan wel dagelijks bestuur, voor de generieke toezichtgebieden. De bevindingen per toezichtgebied zijn te vinden op een interactief digitaal dashboard. Dit is te vinden op de webpagina's van het interbestuurlijk toezicht op www.brabant.nl.

7.5.2 Thematisch toezicht

Elk toezichtgebied kent thema's die om specifiek onderzoek vragen. Ook zijn er thema's die meerdere toezichtgebieden raken. In dat geval steken we een themaonderzoek integraal in. Dit is nieuw en zal in deze beleidsperiode voor het eerst worden toegepast.

Een thema kan te maken hebben met een algemeen actueel probleem of met een specifiek onderdeel in de betreffende wetgeving. Met een onderzoek willen we doorgronden welke risico's hier spelen. Vooral willen we zien welke beheersmaatregelen onze toezichtontvangers nemen om ongewenste gebeurtenissen te voorkomen. En we willen van elkaar leren. Een onderzoek kan bestaan uit een mix van bureauonderzoek, interviews en realitychecks. De uitkomsten zijn breed en interessant voor onze toezichtontvangers en voor ons eigen inzicht. Ze helpen bestuurders om adequaat te handelen en passende beslissingen te nemen.

Het eindresultaat van een themaonderzoek is altijd een door Gedeputeerde Staten vastgesteld rapport. Dat wordt breed in onze provincie gedeeld, maar ook interprovinciaal en landelijk. Bovendien wordt het op de website gepubliceerd. In de meeste gevallen organiseren we ook een kennisbijeenkomst over het betreffende thema.

7.5.3 Toezicht naar aanleiding van signalen, meldingen en klachten

Interbestuurlijk toezicht komt ook in actie zodra er een signaal, incident, een melding of klacht uit de buitenwereld komt. Dat kunnen bijvoorbeeld berichten in de media of van burgers of bedrijven zijn. Zij kunnen erop wijzen dat er nader onderzoek nodig is naar de uitvoering van een medebewindstaak bij een toezichtontvanger. Aangezien we primair uitgaan van vertrouwen en professionaliteit, bieden we de betreffende gemeenteraad in niet-spoedeisende gevallen eerst de gelegenheid zelf zijn rol op te pakken.

Pas in tweede instantie doet de toezichthouder een onderzoek naar de ware toedracht van een klacht, signaal of een melding. Deze dienen te voldoen aan de criteria die we hiervoor hanteren. Als dat zo is, kan de toezichthouder op basis van de Verordening systematische toezichtinformatie Noord-Brabant informatie opvragen bij een toezicht-ontvanger, hetgeen de start vormt voor een diepgaand onderzoek.

7.5.4 Het interventieproces

De drie hierboven beschreven toezichtvormen maken het mogelijk om te constateren dat sprake is van taakverwaarlozing bij het uitvoeren van medebewindstaken.[13] Indien hiervan sprake is kan Gedeputeerde Staten besluiten tot indeplaatsstelling. Dat biedt de provincie mogelijkheid om in te grijpen. Maar voor het zover is, hebben we zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau een aantal stappen met de betreffende toezichtontvanger doorlopen. We doorlopen hiervoor het 'interventieproces', waaraan een vastgestelde interventieladder is verbonden. Het proces bestaat in principe uit zes fasen. Het tempo waarin we de fasen doorlopen, hangt af van de concrete omstandigheden. Als onomkeer-bare situaties dreigen te ontstaan, kunnen we fasen overslaan en direct ingrijpen. Zodra we zien dat een toezichtontvanger zijn taak weer naar behoren uitvoert, schalen we de interventie in fasen af of stopt deze. We streven ernaar dit binnen een jaar na de eerste formele constatering te bereiken.

In bijzondere situaties kunnen we kiezen voor een periode van nazorg. Dan is er buiten de periode van systematisch toezicht extra aandacht voor de betreffende toezicht-ontvanger.

7.6 Ambities en beleidsdoelen

7.6.1 Risicogericht toezicht

Bij een modern en professioneel uitgevoerd toezicht past een methodiek die potentiële calamiteiten met grote maatschappelijke gevolgen kan herkennen. Dat kunnen calamiteiten zijn op inhoudelijk, financieel, juridisch en organisatorisch gebied. De erkenning van grote risico's, in de zin van waarschijnlijke gebeurtenissen, kan voortvloeien uit bijvoorbeeld een landelijke actualiteit. Maar risico's kunnen ook voortkomen uit de bevindingen van de toezichthouder of een risicoanalyse die bij een toezichtontvanger is uitgevoerd.

Vergeleken met het vorige beleidskader krijgt risicogericht toezicht in alle toezichtgebieden een prominentere plek. Risicogericht denken helpt ons in het bepalen van de mate van proportioneel toezicht. Onze ambitie om risicogericht een grotere rol te laten spelen, werken we de komende jaren uit. In onze contacten met onze toezichtontvangers willen we vooral van elkaar leren.

7.6.2 Datagericht toezicht

Overheden produceren, verzamelen en beschikken over aanzienlijke hoeveelheden data. Ook als provincie produceren wij data als gevolg van onze wettelijke taken en verantwoordelijkheden. Al deze gegevens zijn van waarde om het provinciale beleid uit te voeren en te monitoren en om trends te signaleren. Voor onze toezichtrol kunnen deze helpen om weloverwogen toezichtoordelen te vormen.

Data krijgen een steeds prominentere rol in de moderne samenleving. In de toekomst kunnen ze belangrijk worden om beleidstaken te ondersteunen en te verbeteren. Ze kunnen de provincie ook helpen bij de verantwoordelijkheden voor het toezicht.

In de looptijd van dit beleidskader zullen we onderzoeken hoe wij data kunnen gebruiken om tijdig uitzonderingen en bijzonderheden te signaleren. De uitkomsten hiervan kunnen we gebruiken in de dialooggesprekken met onze toezichtontvangers.

Behalve voor intern gebruik, zien wij ook de meerwaarde die de door ons verzamelde data kan hebben voor de Brabantse gemeenten. Deze informatie kan een waardevolle bron zijn bij het nemen van lokale beslissingen en het optimaliseren van eigen beleidsprocessen.

Bij het werken met data is samenwerking van groot belang. Wij zoeken zowel intern als extern actief de samenwerking op met partners om data gedreven toezicht uit te werken en te introduceren. Intern doen we dat met het CIO Office en het dataplatform. Daarvoor sluiten we aan bij de Uitvoeringsagenda Digitale Transformatie. Extern delen we kennis met provincies, gemeenten en organisaties. Doel is gezamenlijk de mogelijkheden en meerwaarde van data in het interbestuurlijk toezicht te verkennen.

Door gebruik te maken van data kunnen we ons toezicht nog beter risicogericht en proportioneel uitvoeren. Dit stelt ons in staat om gerichte aandacht te schenken aan gemeenten of aandachtsgebieden waar wij het verschil voor Brabant kunnen maken.

Inspirerende voorbeelden

Themaonderzoeken

In aanvulling op het systematisch toezicht doet de provincie Noord-Brabant regelmatig ook diepgaander onderzoek naar specifieke thema's. Doel van dit soort verdiepende onderzoeken is samen met gemeenten te zoeken naar verbeterpunten en *best practices*. Gemeenten ontvangen na afloop een inspectierapport met eventuele verbeterpunten dat vervolgens met de gemeente wordt besproken. Voor andere Brabantse gemeenten levert dit soort onderzoeken interessante nieuwe informatie en goede voorbeelden op. De onderwerpen van de themaonderzoeken bepalen we veelal in overleg met gemeenten, bijvoorbeeld met de leden van de Klankbordgroep IBT.

Sprekend voorbeeld is het themaonderzoek dat de provincie in het voorjaar van 2023 deed naar de financiële druk bij Brabantse gemeenten

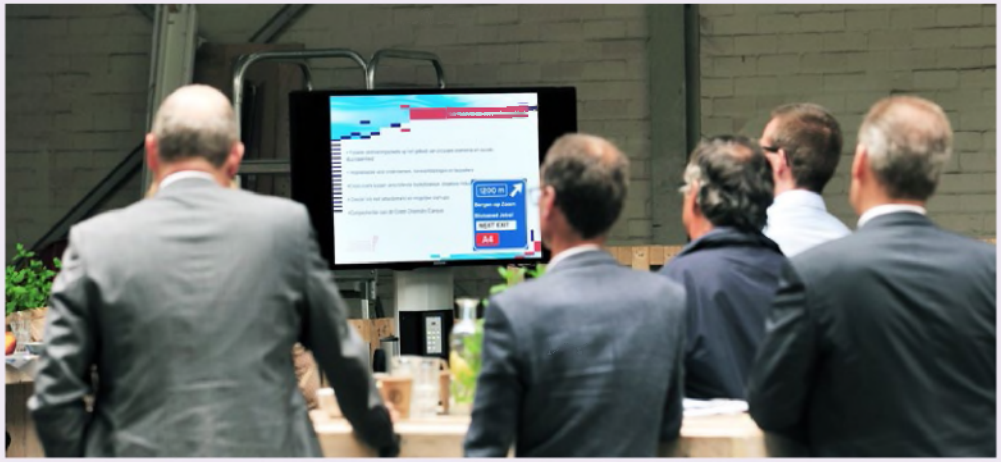
Minister Hanke Bruins Slot (BZK) ontvangt het VBG-onderzoek.

en de gevolgen die dat heeft voor de beleidsvoering. Met de resultaten van dit onderzoek hebben de Vereniging Brabantse Gemeenten (VBG) en de provincie aandacht gevraagd bij het Rijk voor duidelijkheid over de structurele financiële bijdrage die gemeenten vanaf 2026 kunnen verwachten. Het rapport werd met dank in ontvangst genomen door minister Hanke Bruins Slot van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Kennis- en regiobijeenkomsten

Vanuit de ambitie om toezicht in balans te houden wordt op de aspect 'interactie' en 'dialoog' regelmatig bijeenkomsten georganiseerd over specifieke thema's. Soms Brabantbreed vanuit een inhoudelijke invalshoek, soms om de samenwerking met en tussen de regio's te versterken. Doel van de kennisbijeenkomsten is om het lerende effect van en met elkaar te stimuleren. In de kennisbijeenkomsten komen actuele ontwikkelingen aan bod, eventueel aangevuld met handreikingen en toelichtingen, evenals de uitkomsten van uitgevoerde themaonderzoeken en best practices.

In december 2022 organiseerden wij bijvoorbeeld een themabijeenkomst over het omgaan met klachten en meldingen in het Natuurmuseum Brabant in Tilburg. Gastspreker hierbij was Reinier van Zutphen, de Nationale Ombudsman. Voor een geïnteresseerd publiek gaf hij een uiteenzetting over de rol van zijn instituut. Maar ook wat een burger van de gemeente mag verwachten als er een melding is gedaan. Belangrijkste les: ga met elkaar in gesprek en geef duidelijk aan waarop mensen kunnen rekenen en waarop niet.

Interactie, dialoog en kennisdelen.

8 Veilig en weerbaar bestuur

Toekomstbestendig bestuur betekent ook een weerbare overheid. Een overheid die het vermogen en de schakelkracht heeft om adequaat, samen met de samenleving, de schadelijke effecten van ondermijning op die samenleving tegen te gaan. Een weerbare overheid is een overheid die de betrouwbaarheid en integriteit van medewerkers, college, raads- en statenleden hoog in het vaandel heeft. Die overheid is open en toegankelijk en levert betrouwbare dienstverlening. Zij kiest een passende aanpak om met veiligheidsrisico's en kwetsbaarheden om te gaan.

8.1 Schets van de huidige situatie

Ondermijnende criminaliteit is zichtbaar aanwezig in de Brabantse samenleving. Die criminaliteit gaat gepaard met strafbare feiten, zoals drugs- en mensenhandel. Daarmee heeft ze schadelijke effecten op mensen en de samenleving als geheel. Een weerbare overheid en een weerbare samenleving zijn essentieel om hieraan structureel weerstand te bieden. We willen voorkomen dat de grondbeginselen van onze democratische rechtsstaat en het functioneren van het openbaar bestuur worden ondergraven door de groei van een parallelle economie.

We hebben in Brabant ook te maken met ondermijnings-risico's op kwetsbare locaties in het fysieke domein. Denk hierbij aan bedrijventerreinen, risicovolle locaties in het buitengebied en kwetsbare vakantieparken. Verder zien we (soms excessieve) dumping en lozing van drugsafval in natuurgebieden. Die brengen milieuschade voor bodem en grondwater met zich mee. Hier gaan de zorg voor de kwaliteit van de omgeving en de bestrijding van ondermijning hand in hand. Diverse provinciale (kern)taken over meerdere portefeuilles worden aangesproken.

Om deze problematiek in Brabant het hoofd te bieden vormen wij onder de noemer 'Veilig en weerbaar Brabant' al geruime tijd één front met Brabantse gemeenten en onze ketenpartners, als één overheid. Samenwerkingspartners zien de provincie als een waardevolle partner in de regionale aanpak van ondermijning. Zij zien de schaalvoordelen van de provincie als een meerwaarde. Het gaat dan om de ontwikkeling van instrumentarium en kennis en een gemeente-overstijgende aanpak van specifieke locaties (zoals vakantieparken, bedrijventerreinen en het buitengebied).

Wat is eigenlijk ondermijnende criminaliteit?
Een exacte definitie van ondermijnende criminaliteit is moeilijk te geven. Globaal genomen is ondermijning de vermenging van de onder- en de bovenwereld. Het gaat om de sluipende bedreiging van de integriteit van openbaar bestuur en bedrijfsleven, bestuurders en ambtenaren. We zien afpersingspraktijken, de innesteling van criminele fenomenen in buurten en woonwijken en het ontstaan van 'vrijplaatsen'. Ondermijnende criminaliteit is dan ook een maatschappelijk probleem dat ons allemaal aangaat. Praktijkvoorbeelden zijn er te over: misbruik en misleiding van beroepsgroepen of financieel kwetsbare personen en bedrijven; de buurman die wiet verbouwt op zolder; drugslabs in de dagelijkse leefomgeving; bedreiging van lokale bestuurders zoals burgemeesters en andere overheidsdienaren en dumping van giftig chemisch drugsafval in de natuur. Behalve voor de rechtsstaat brengen deze activiteiten risico's met zich mee voor de veiligheid, de volksgezondheid en de natuur.

8.2 Trends en ontwikkelingen

- Vrijwel alle provincies ontwikkelen beleid en programma's om ondermijnende criminaliteit tegen te gaan.
- Het kabinet heeft in de afgelopen periode incidenteel geld beschikbaar gesteld voor een stevige impuls in de bestuurlijke aanpak van ondermijning. Sinds Prinsjesdag 2021 zijn bovendien extra structurele middelen beschikbaar voor investeringen in een 'breed offensief tegen ondermijnende criminaliteit'. Voor de provincies Noord-Brabant en Zeeland (het werkgebied van Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland) betekende dit onder meer structureel 5,9 miljoen euro voor de regionale versterking. Daarop is een plan uitgewerkt dat concreet vormgeeft aan deze structurele intensivering van de ondermijningsaanpak. Het bevat concrete bestedingsvoorstellen op vier focusthema's:
  - logistieke knooppunten en transport;
  - criminele geldstromen;
  - weerbare samenleving;
  - weerbare overheid.

  Verder gaat een deel van het geld naar ondersteuning van het netwerk.

- Halverwege 2022 is de 'Brabantse norm weerbare overheid' tot stand gekomen. De Brabantse norm is een handreiking aan Brabantse overheden, zoals gemeenten en provincie, om criminele activiteiten te signaleren en te voorkomen. Criminelen maken gebruik van subsidieregelingen of vragen vergunningen aan. Dat vraagt om een overheid die weerbaar is tegen ondermijning. De handreiking helpt gemeenten en provincie te werken aan een Brabant-brede aanpak. Dat voorkomt dat criminelen die bot vangen bij de ene gemeente elders gaan 'winkelen' en zo alsnog hun slag slaan. De Brabantse norm is een groeimodel met tips voor:
  - bewustwording;
  - informeren en het beveiligen van informatie;
  - beleid en handhaving;
  - een veilige werkomgeving met aandacht voor integriteit. Interne en externe aandacht is nodig.

- Belangrijk is verder de oprichting van een Platvorm Veilig Ondernemen Brabant-Zeeland (PVO) in 2022. Het Platform houdt zich bezig met ondermijning, cybercrime, samenwerking in het buitengebied, vakantieparken, werklocaties, winkeldiefstal, overvallen en afpersing. De provincie is betrokken deelnemer aan het PVO. Zij draagt dit ook uit aan medeoverheden en ondernemers (en hun belangenverenigingen).

- Onze provincie werkt langjarig en gestructureerd aan de vitalisering van vakantieparken. Met de ervaringen die zijn opgedaan in zes pilotgemeenten is een vervolgaanpak opgesteld. Voor de gemeenten is via de provinciale website een wegwijzer beschikbaar, met informatie, kennis, tools, netwerken en praktijkverhalen. In 2023 is (na een 0-meting in 2018) een zogenoemde 1-meting uitgevoerd. Daarmee hebben we de ontwikkelingen en verdere kansen en uitdagingen inzichtelijk gemaakt. Samengevat is er een positieve trend waarneembaar, maar de urgentie voor een vervolgaanpak de komende jaren blijft. Gemeenten kunnen blijven rekenen op advies en ondersteuning. Ook vanuit het Rijk blijft er aandacht voor vakantieparken.

- Toenemende zorg en aandacht is er voor het borgen van een 'veilige publieke taak' (VPT). Daarbij gaat het om de rol die de provincie, gemeenten en andere overheden vervullen als werkgever. Hun medewerkers, bestuurders en volksvertegenwoordigers moeten te allen tijde hun werkzaamheden op een veilige manier kunnen uitvoeren. Belangrijk is dat zij zich niet gehinderd voelen door gevoelens van onveiligheid. De verwachting is dat de provincies hiervoor een adviserende en coördinerende taak krijgen. Meer hierover is te vinden in de Monitor Integriteit en Veiligheid 2022.

- Een zorgwekkende ontwikkeling betreft cybercrime. Met enige regelmaat zien we berichten in de media over hacks, gijzelsoftware of diefstal van data. Uit onderzoek van het tijdschrift Binnenlands Bestuur (2021) blijkt dat overheden ondanks gerucht-makende incidenten enigszins kwetsbaar blijven voor cyberaanvallen.

- De conclusies uit het onderzoeksrapport *Weerbare boeren in kwetsbaar gebied,* (Twynstra Gudde, oktober 2020) zijn nog steeds actueel. Wat betreft vrijkomende agrarische locaties (weerbare boeren) is van belang dat alle betrokken partners samenwerken om het platteland vitaal te houden. Met als motto: "Een vitaal platteland geeft criminaliteit geen kans".

8.3 Ambitie en doelstelling

De aanpak van ondermijning is topprioriteit op alle niveaus, van lokaal tot landelijk. In Brabant werken we samen met de politie, de Belastingdienst en het Openbaar Ministerie. Voor een veilig Brabant en de strijd tegen ondermijning hebben we een structurele aanpak nodig voor de langere termijn, met weerbare overheden en maatschappelijke partners. Overigens pakken we deze problematiek niet alleen met repressieve strategieën aan. Preventie is een belangrijk middel om te verhinderen dat ondermijnende criminaliteit een kans krijgt en dat personen, groepen of bedrijven erin verzeild raken.

Ondermijning van de overheid en de samenleving vinden we onacceptabel. De problematiek wordt breed gevoeld. Daarom zetten we als provincie nadrukkelijk een stap.

8.3.1 Ambitie

Onze ambitie bij de bestrijding van ondermijnende criminaliteit luidt:

We dragen actief bij aan oplossingen ter vergroting van de bestuurlijke en maatschappelijke weerbaarheid in de strijd tegen de ondermijnende criminaliteit. Zo beperken we de impact hiervan op de samenleving en vergroten we de veiligheid van de Brabantse leefomgeving.

8.3.2 Gewenste situatie/doel

Ons doel is een weerbaar Brabant te creëren waarin zo veel mogelijk mensen zich veilig voelen, ongeacht wie ze zijn of waar ze vandaan komen. Dat kunnen we voor elkaar krijgen als we een front vormen met Brabantse gemeenten en onze ketenpartners, als één overheid. Samen met hen bekijken we het probleem vanuit verschillende invalshoeken.

Om gezamenlijk tegendruk te kunnen geven aan ondermijning, delen we kennis, informatie en ervaring. Allereerst zullen we daarvoor de eigen provinciale organisatie verbeteren. Daarnaast zien wij een rol voor onszelf in de verbinding en het aanjagen van de samenwerking. Onze inzet laat zich samenvatten in drie kernthema's:

- Weerbare overheid en samenleving
- Veiliger buitengebied
- Kennis en onderzoek

Kernthema

Weerbare overheid en samenleving

Een weerbare overheid
Bedreiging, omkoping en infiltratie zijn enkele uitingsvormen van beïnvloeding met een crimineel oogmerk. Ze komen in alle provincies en zowel bij grote als bij kleine gemeenten voor. Dat blijkt uit het nog steeds actuele rapport *Criminele beïnvloeding van het lokale openbaar bestuur (ProFacto, 1 september 2017)*. Dergelijke beïnvloeding leidt tot ondermijning. Grotere weerbaarheid van overheid en samenleving hiertegen is noodzakelijk. Hoe beter overheden, burgers en maatschappelijke groeperingen zich bewust zijn van de verschijningsvormen van ondermijning en de risico's die ermee gepaard gaan, hoe groter hun weerbaarheid. Overheden kunnen bijvoorbeeld hun eigen ambtelijke organisatie doorlichten. Ze kunnen hun beleid nalopen op risico's voor de integriteit en ondermijnende criminaliteit.
Het vergroten van weerbaarheid vraagt om actiegericht aanjagen, het verzorgen van een dynamisch proces waarin velen meedoen, en dat vernieuwingen en *good practices* verspreid worden. Feitelijk een min of meer permanente 'impulsenstrategie'.

Om de weerbaarheid te vergroten brengen we een dynamisch proces op gang waaraan velen meedoen. Vernieuwingen en *good practices* moeten we met elkaar delen. In feite moeten we een permanente 'impulsenstrategie' invoeren.

Brabantse norm weerbare overheid
In Noord-Brabant hebben we een aanpak voorgesteld in de Brabantse norm weerbare overheid. De Brabantse norm is een handreiking aan Brabantse overheden om criminele activiteiten te signaleren en te voorkomen. Eerder gaven we al het voorbeeld van criminelen die gebruikmaken van subsidieregelingen of vergunningen aanvragen. Een Brabantbrede aanpak voorkomt dat criminelen die bot vangen bij de ene gemeente elders gaan 'winkelen'. De Brabantse norm is een groeimodel met tips voor:

- bewustwording;
- informeren en beveiliging van informatie;
- beleid en handhaving;
- een veilige werkomgeving met aandacht voor integriteit.

Ook in onze eigen organisatie is de Brabantse norm leidraad voor ons handelen. De norm is een logisch vervolg op het eerdere masterplan interne weerbaarheid.

Bibob-beleid provincie
We passen zonder uitzondering de Wet Bibob toe op interne processen bij eigen subsidies, overheidsopdrachten en omgevingsvergunningen voor bouw en milieu. Dat doen we om onze integriteit te beschermen en te voorkomen dat de eigen organisatie ongewild strafbare activiteiten faciliteert. Het Bibob-team zet graag kennis en kunde in om de deskundigheid bij anderen te vergroten.

Borgen van een veilige publieke taak
Hier gaat het om een visie op de rol die we als werkgever vervullen. Voor onze medewerkers, bestuurders en volksvertegenwoordigers is van groot belang dat zij te allen tijde hun werkzaamheden op een veilige manier kunnen uitvoeren. Daarbij moeten ze zich niet gehinderd voelen door gevoelens van onveiligheid.

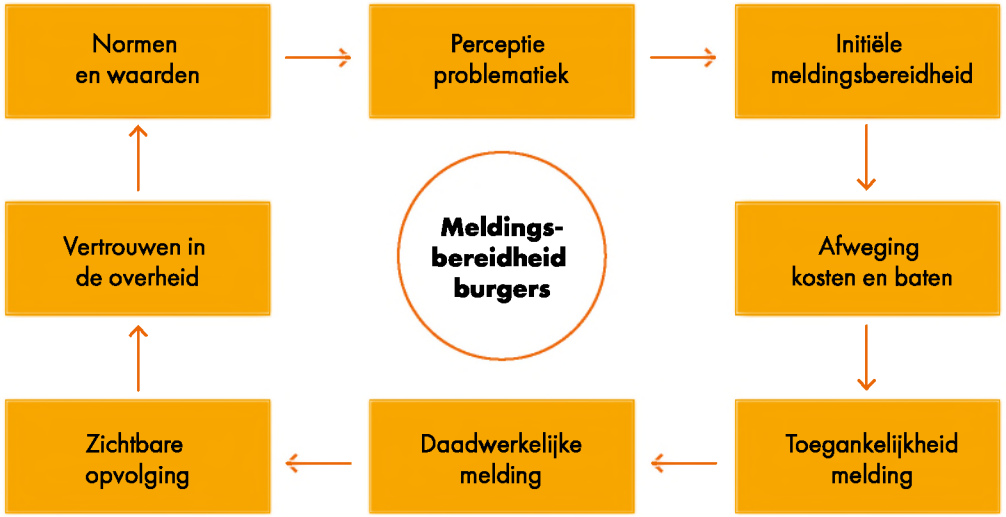
Een weerbare samenleving
Als het om de samenleving gaat, richten we ons er vooral op de bewustwording van ondermijnende criminaliteit te vergroten. Een ander doel is het vergroten van de meldingsbereidheid.

Vergroten bewustwording
De uitdrukking "Je gaat het pas zien als je het door hebt" van Johan Cruijff is breder toepasbaar dan alleen op de wereld van het voetbal. Deze wijsheid geldt zeker ook op het vlak van ondermijning. Die voltrekt zich niet zelden 'in alle openheid', onder onze ogen. Zonder dat we het zien. Bewustwording is van belang om tijdig de alarmbellen te laten afgaan. Zo zijn veel branden in Nederland drugsgerelateerd. Ze zijn bijvoorbeeld het gevolg van onveilige installaties bij hennepplantages op zolders van woningen. Ook de productie van synthetische drugs en de opslag van hiervoor benodigde chemische grondstoffen komt voor in de woonomgeving (schuurtjes, garageboxen). Als we signalen tijdig herkennen en melden, kan de veiligheid van de woonomgeving beter worden geborgd en kunnen slachtoffers worden voorkomen.

Vergroten van de meldingsbereidheid
Onderzoek laat zien dat de bereidheid in Nederland om ondermijnende criminaliteit te melden, over het algemeen in principe groot is (Broekhuizen e.a., 2018). Toch blijft feitelijke melding veelal achterwege. In het boek *Ondermijning op het platteland* (Iris Blatter/Toine Spapens, Boom Criminologie, Den Haag, 2023) gaan de schrijvers dieper in op het vraagstuk van de meldingsbereidheid. Als onderdeel van het Programma ondermijning De Langstraat (2020–2023) introduceren onderzoekers daarvoor een model (zie figuur 8).

Vergroten van de probleemperceptie, ofwel als burgers beter begrijpen hoe groot het probleem is, zou bijvoorbeeld direct kunnen leiden tot meer meldingen. Hetzelfde geldt voor het vergroten van de baten en verminderen van de kosten voor de melder. Het (vereenvoudigde) model maakt op hoofdlijnen inzichtelijk aan welke knoppen je kunt draaien om de meldingsbereidheid te vergroten.

Figuur 8. Model meldingsbereidheid burgers

Kernthema

Veiliger buitengebied

Vanuit enkele kerntaken (zoals ruimte, wonen, verblijfsrecreatie, natuur, bodem, water) hebben we als provincie belang bij locaties in het fysieke domein. Een aantal locaties is kwetsbaar voor ondermijning en andere criminele invloeden. We streven ernaar deze locaties te versterken.

Hierbij kun je in de eerste plaats denken aan het buitengebied in het algemeen: een gebied van 4000 km^2 voor ruim 2,5 miljoen inwoners. De provincie en de netwerksamenwerking Samen sterk in Brabant (SSiB) hebben beide belang bij een schoner en vooral veiliger buitengebied.

Toezicht en handhaving in het buitengebied (SSiB)

In de netwerksamenwerking 'Samen sterk in Brabant' (SSiB) nemen gemeenten, politie, terrein beherende organisaties, particuliere grond-eigenaren, waterschappen, waterwinbedrijven en de provincie Noord-Brabant deel. Zij verzorgen het zogenoemde vrijeveldtoezicht en de handhaving in het Brabantse buitengebied. SSiB heeft een nieuwe Visie SSiB 2030 opgesteld.

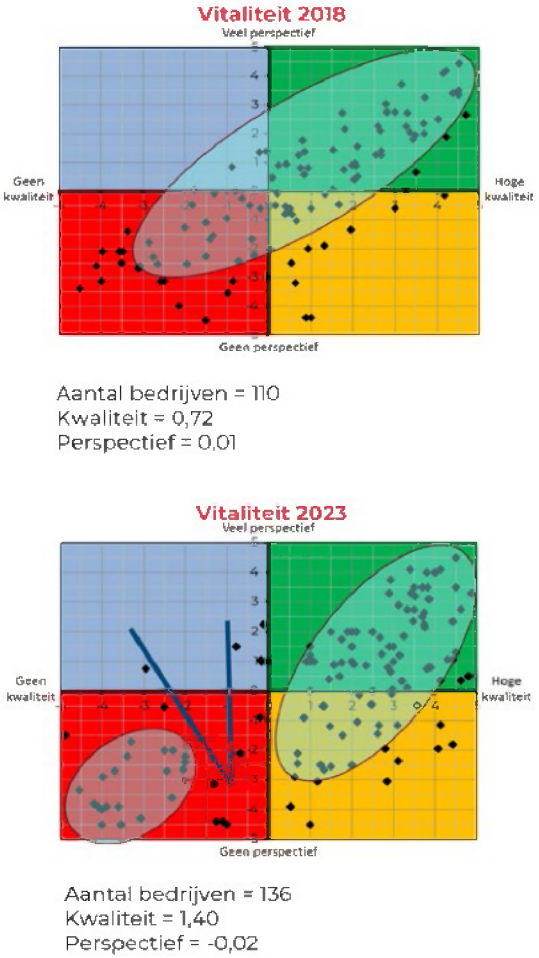
Vitale vakantieparken

In Brabant hechten we veel waarde aan het fijn en veilig recreëren op vakantieparken. Sinds 2018 wordt er hard gewerkt aan om vakantieparken te vitaliseren of transformeren. Uit de 1-meting van het vitaliteits-onderzoek vakantieparken Brabant blijkt dat de ontwikkeling positief is. We zien dat parken met veel perspectief en van hoge kwaliteit nog beter scoren. Daarnaast zien we dat parken zonder perspectief en kwaliteit slechter scoren dan in de 0-meting in 2018.

Eén park, één plan

Structurele aandacht heeft de afgelopen jaren geleid tot deze verbetering. Die aandacht houden we dan ook op landelijk en provinciaal niveau vast. De complexiteit van vitaliseren en transformeren vergt de één-park-één-plan-aanpak. Elk park is anders en heeft een eigen benadering nodig. Daarom bekijken we de parken met een integrale bril: vanuit ruimte, wonen, vrijetijds-economie, zorg en veiligheid. Hierbij neemt de provincie de rol op zich van adviseur, kennisdeler, facilitator en verbinder binnen het netwerk van ministeries, gemeenten en brancheorganisatie.

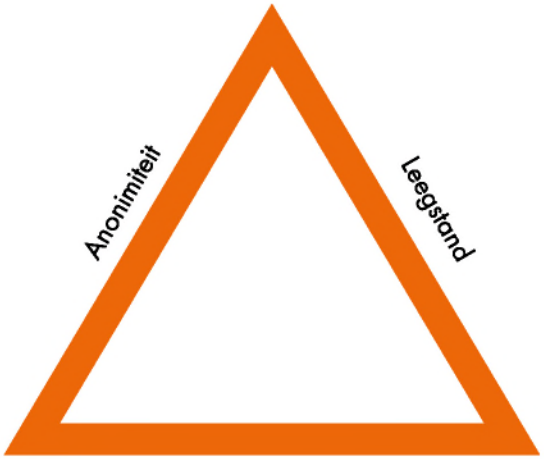
Figuur 9. Vitaliteit vakantieparken

Veilige en weerbare bedrijventerreinen
Provincie en lokale overheden staan samen voor de opgave om op bedrijventerreinen ondermijnende criminaliteit aan te pakken en inwoners en bedrijven weerbaarder te maken. Hiervoor is een 'risico-taxatietool bedrijventerreinen' beschikbaar. Daarmee kunnen gemeenten de kansen op ondermijning inschatten. De tool is vormgegeven als een dashboard. Gemeenten kunnen in voor-komende gevallen met een toolbox aan de slag.

Weerbare boeren in kwetsbaar gebied
Voor behoud van een vitaal platteland merkten we eerder in dit hoofdstuk al op dat het van belang is dat alle betrokken partners samenwerken. De focus zal liggen op het terugbrengen van de hoeveelheid van kwetsbaar agrarisch vastgoed. We hebben een integrale benadering nodig, die alternatieven biedt aan agrariërs die kwetsbaar zijn voor ondermijnende criminaliteit. De uitdaging is om het buitengebied toekomstbestendig in te richten, zodat criminele invloeden op 'natuurlijke' wijze worden geweerd. Voor onder meer vakantie-parken en ondernemers in het buitengebied werken we daarvoor samen met het Platform veilig ondernemen.

Figuur 10. Drie factoren van kwetsbaarheid voor ondermijning

Naast de persoonlijke situatie maken de volgende factoren ondernemers in het buitengebied kwetsbaar[14]:

- *anonimiteit:*
  een grote mate van anonimiteit kenmerkt het buitengebied. Dit is gunstig om criminele activiteiten aan het oog te onttrekken.
- *leegstand:*
  in het buitengebied staan grote panden en kassen leeg. Die zijn aantrekkelijk voor criminele activiteiten als hennepteelt, drugs-productie en opslag van drugsgerelateerde stoffen en middelen.
- *een kwetsbare (financiële) positie:*
  boeren en tuinders in een kwetsbare positie zijn mogelijk minder weerbaar voor druk vanuit het criminele netwerk.

Subsidiëring opruimen drugsafvaldumpingen
De provincie geeft subsidie aan grondeigenaren als (gedeeltelijke) compensatie voor de kosten om drugsafval op te ruimen. De subsidieregeling loopt tot eind 2024. De uitvoering is sinds 2021 voor alle provincies centraal in handen van BIJ12 van het IPO. Noord-Brabant is actief betrokken bij voorstellen voor een effectievere uitvoering. Daarbij wordt ook meer rekening gehouden met de hoge kosten van het opruimen van excessieve dumpingen.

Kernthema

Kennis en onderzoek

Binnen dit kernthema stimuleren we kennisontwikkeling, kennisdeling en onderzoek op het gebied van ondermijnende criminaliteit. We organiseren symposia en seminars, samen met partners, zoals de gemeenten, de Taskforce-RIEC en andere experts en branchegroepen. Daarnaast nemen we als partner deel aan een centrum voor ondermijnings-studies in onze provincie. De beoogde opbrengst van dit centrum is meer kennis over ondermijnende criminaliteit (onder andere ten behoeve van *evidence based policy*), meer kennis over kansrijke interventies (koppeling van wetenschap en praktijk) en intensievere samenwerking met Brabantse kennisinstellingen.

8.4 De rol van de provincie

De rol die de provincie aanneemt past in haar systeemverantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het openbaar bestuur. Hij past ook bij de provincie als onderdeel van één overheid.
De afgelopen jaren, in het bijzonder in de voorbije bestuursperiode, is in Brabant veel geïnvesteerd om de weerbaarheid van overheid en samenleving te vergroten. Samenwerkingspartners zien de provincie in het algemeen als een waardevolle partner bij de aanpak van ondermijning. Dat blijkt volgens Bureau Broekhuizen uit interviews en bronnenanalyse.[15] Het is van blijvend belang dat de rol van de provincie duidelijk is voor de partners in dit drukke speelveld. Onze partners mogen rekenen op een warme betrokkenheid en commitment op de thema's waar de provincie een toegevoegde waarde heeft of zelf verantwoordelijkheid draagt.

8.4.1 Rolduiding provincie

Stakeholders beschrijven onze kernkwaliteiten als: 'vanouds sterk in het fysieke domein', 'gezaghebbende autoriteit die nieuwe verbindingen kan leggen, allianties kan versterken en daardoor in staat is lange termijneffecten te bewerkstelligen'. Vanuit deze rolopvatting wil de provincie bijdragen door:

- de agenda te bepalen en aan te jagen. Dit betekent onder andere ondermijningsthema's op de agenda zetten en urgent houden. Het betekent ook gemeenten durven aanspreken die achterblijven op het gebied van de interne weerbaarheid en de aanpak van ondermijning. Dit laatste is een oproep van partners, die is terug te lezen in het rapport van Bureau Broekhuizen;
- kleine en middelgrote gemeenten te ondersteunen in hun aanpak van ondermijning en de versterking van de bestuurlijke weerbaarheid;
- samenwerking te faciliteren en te stimuleren en partners te verbinden;
- kennis en informatie te delen en innovaties aan te jagen;
- beleidsmatige en bestuurlijke instrumenten in te zetten (bijvoorbeeld Bibob, vitaal en veilig buitengebied, aanpak vitale vakantieparken);
- financiële capaciteit in te zetten om provinciale beleidsdoelen te realiseren.

Als middenbestuur schakelen wij in allerlei ambtelijke en bestuurlijke netwerken, ook met gemeenten. Vanuit die positie, en door op te trekken met de Taskforce-RIEC en de gemeenten, heeft de provincie aanvullende waarde in de strijd tegen de ondermijnende criminaliteit. De meerwaarde van de provincie zit erin dat zij als extra 'ambassadeur' nieuwe bruggen kan slaan of het gesprek kan aangaan over vergroting van weerbaarheid. Daarbij kan de betrokkenheid van de provincie extra stimulans geven aan de regionale samenwerking. Bovendien kan zij stimuleren dat goede voorbeelden uit andere regio's of uit het land worden geïmplementeerd in Brabant.

Op het terrein van veiligheid is de provincie een relatief nieuwe speler. Onze ketenpartners zijn enthousiast over de stap naar een partnerschap in de aanpak van ondermijning die wij eerder gezet hebben. Zij zien ons, met onze eigen autoriteit en beleidskracht, als een extra bondgenoot. De essentie is dat we als één overheid optreden tegen de ondermijnende criminaliteit.

De aanpak van ondermijning is voortdurend in beweging. Dit vraagt van ons dat wij voortdurend meebewegen met de ontwikkelingen. Wij handelen tegen de achtergrond van een digitale wereld in ontwikkeling, snelle technologische veranderingen en een complexe financiële wereld. Daarbij komen nog de barrières waar de overheid tegenaan loopt in de (privacy) wet- en regelgeving. Kortom, het is nodig dat de overheid zich beter organiseert tegen ondermijnende criminaliteit.

8.4.2 Rolduiding: wat doen we niet?

Voor een succesvolle aanpak moeten de partners elkaar niet voor de voeten lopen. Daarom is het goed te vermelden 'waar wij als provincie niet van zijn', namelijk:

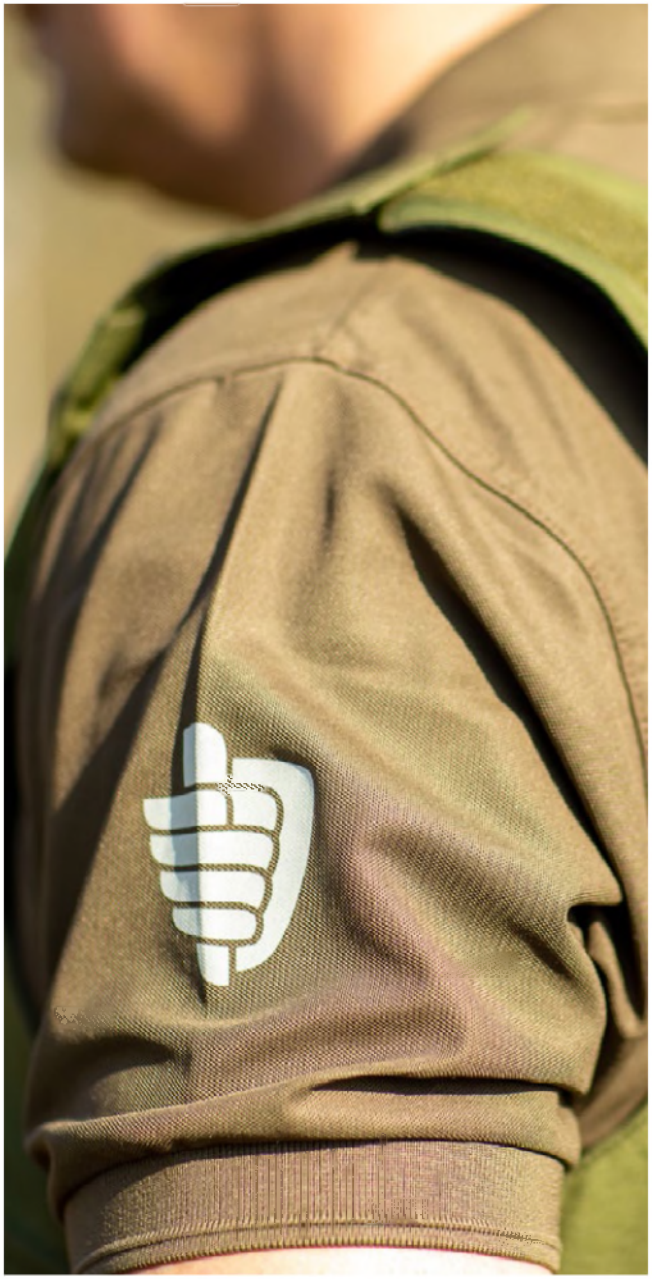
- Wij treden niet in de taken en verantwoordelijkheden van gemeenten, burgemeesters en colleges van B en W.
- Wij treden niet op in de driehoek van burgemeesters, het Openbaar Ministerie en de politie.
- Wij begeven ons niet op het speelveld van andere organisaties en instanties belast met de opsporing en vervolging, zoals Belastingdienst, FIOD en NVWA (meldingen en aanpak dierenmishandeling, misstanden dierenwelzijn).
- Wij zien voor ons geen directe rol of toegevoegde waarde bij de integrale wijkaanpak in de steden. Dit onderdeel heeft bij onder andere het Rijk en de grote steden grote prioriteit.

8.5 Uitvoeringsagenda

De aanpak van ondermijnende criminaliteit is een zaak van lange adem. We richten onze pijlen op 2030. Onze sterke focus op ondermijnende criminaliteit is relatief jong. In die zin zijn we 'net op stoom'. De onderwerpen uit de provinciale inzet zijn nog actueel en niet 'klaar'. Voortzetting van de koers uit de bestuursopdracht Veilig en weerbaar Brabant is daarom noodzakelijk. Denk aan het tegengaan van ondermijning op de verschillende kwetsbare fysieke locaties, het toezicht in het buitengebied en de wetenschappelijke onderzoeks-initiatieven. Ook willen we geen crimineel misbruik van vergunningen, subsidies, aanbestedingen en vastgoedtransacties!

De eerdergenoemde kernthema's uit de Brabantse aanpak worden ondergebracht in een uitvoeringsagenda met drie sporen. Langs die sporen hebben we de afgelopen periode al gewerkt:

1. weerbare overheid en samenleving;
2. veiliger buitengebied;
3. kennis en onderzoek.

Inspirerende voorbeelden

RiskFactory

De Riskfactory is een initiatief van de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant. Het is een interactief educatiecentrum op het gebied van veiligheid, gezondheid en duurzaamheid. Bezoekers leren via beleving hoe zij om kunnen gaan met onveilige situaties én hoe concreet te handelen. De Riskfactory richt zich in eerste instantie vooral op kinderen van groep 7 en 8 van de basisschool. Doel is om de redzaamheid van de bezoekers te vergroten, met als motto: Wat je me laat beleven vergeet ik nooit meer. Met als uiteindelijk doel positieve gedragsbeïnvloeding, individueel en groepsgebonden. Dat gebeurt met interactieve veiligheidsscenario's over onder andere brandveiligheid, cyberpesten, verkeersveiligheid, crisissituaties, gezondheid, effect van groepsdruk en 112-bellen.

Kinderen leren bij de RiskFactory omgaan met onveilige situaties.

Brabantse norm weerbare overheid

Brabantse norm uitgedeeld in boekvorm.

Dit is een handreiking aan gemeenten en provincie om criminele en ondermijnende activiteiten te signaleren en te voorkomen. Met de bedoeling dat de "dijken overal even hoog" zijn. Criminelen maken gebruik van subsidieregelingen of vragen vergunningen aan. Dat vraagt om een overheid die weerbaar is tegen ondermijning. De handreiking helpt gemeenten te werken aan een Brabant-brede manier van werken. Dat voorkomt dat criminelen die bot vangen bij de ene gemeente elders gaan 'winkelen' en zo hun slag slaan. De Brabantse norm is een groeimodel met tips om te werken aan bewustwording, informeren en het beveiligen van informatie, beleid en handhaving en een veilige werkomgeving met aandacht voor integriteit, zoals we ook met ons Masterplan interne weerbaarheid beogen.

9 Monitoring

Om de komende jaren de voortgang in de uitvoering te kunnen monitoren, zijn indicatoren nodig. Peilstokken die de stand van zaken weergeven in een waarde. In het kader van de monitoring verzamelen we nieuwe gegevens, waarbij we zoveel mogelijk gebruik maken van bestaande gegevensbronnen, zoals de Staat van het Bestuur en de Staat van Brabant.

De Staat van het Bestuur biedt elke twee jaar een beeld van hoe democratie en openbaar bestuur in Nederland er op decentraal niveau voor staan. Met de Commissie sturen en verantwoorden Provinciale Staten Noord-Brabant gaan we graag in gesprek om passende *outcome*-indicatoren te formuleren.

De aanname is dat de pijlers van toekomstbestendig bestuur (slagvaardig, democratisch, rechtmatig, en veilig en weerbaar bestuur) allemaal bijdragen aan de tevredenheid over en het vertrouwen in het openbaar bestuur in Brabant.

We bezien de vier pijlers van toekomstbestendig bestuur in samenhang. *Outcome*-indicatoren voor de vier pijlers kunnen zijn:

- Het percentage inwoners dat tevreden is over de slagvaardigheid van de overheid (provincie, gemeenten, waterschappen);
- Het percentage inwoners dat vertrouwen heeft in de manier waarop de overheid wordt bestuurd (provincie, gemeenten, waterschappen);
- Het percentage inwoners dat tevreden is over het functioneren van de democratie (provincie, gemeenten, waterschappen);
- Het opkomstpercentage in Noord-Brabant bij verkiezingen.

Als provincie proberen we invloed uit te oefenen op het toekomstbestendig maken van bestuurlijk Brabant. Dat doen we via de pijlers uit het beleidskader en de bijbehorende uitvoeringsagenda. Dat ook externe ontwikkelingen en invloeden een nadrukkelijke rol zullen spelen, is duidelijk en niet te vermijden. We moeten ons realiseren dat vele actoren en factoren van invloed zijn op de *outcome*-indicatoren zoals hierboven genoemd.

Zo is de aanpak van crises door overheden van invloed op het vertrouwen van inwoners in de democratie. Maar de invloed van externe factoren ontslaat ons als overheden niet van de plicht om alles in het werk te stellen het vertrouwen van inwoners terug te winnen en vast te houden. Dat doen we om te beginnen door te werken volgens de principes van toekomstbestendig bestuur. Dat kunnen we als provincie niet alleen. Een toekomstbestendig bestuur is iets wat we met alle betrokkenen moeten nastreven. Als waren we één overheid.

Eindnoten

1 Kantar Public, Burgeronderzoek naar draagvlak en participatie provinciebeleid, 1-meting. Augustus 2023.

2 Kantar Public, Burgeronderzoek naar draagvlak en participatie provinciebeleid, 1-meting. Augustus 2023.

3 Een gemeente is in onze ogen bestuurskrachtig als sprake is van een gezonde balans tussen enerzijds de lokale en regionale opgaven en bestuurlijke ambities en anderzijds de realisatiekracht die een gemeente daar tegenover stelt. Realisatiekracht zien wij daarbij als de optelsom van de mate waarin sprake is van een stabiele en slagvaardige politiek-bestuurlijke context, een krachtige en adaptieve ambtelijke organisatie, een mooi samenspel tussen gemeente, inwoners, ondernemers, instellingen en mede-overheden (een goed werkend ecosysteem) en de wijze waarop de gemeente zich positioneert in regionale samenwerkingsverbanden.

4 In de interim-omgevingsverordening Noord-Brabant is vastgelegd dat tenminste twee keer per jaar een regionaal omgevingsoverleg plaatsvindt met als doel samenhangende afspraken te maken over klimaatadaptatie, energietransitie, duurzame verstedelijking en bereikbaarheid, een duurzame concurrerende economie en zorgvuldig ruimtegebruik.

5 Vaak genoemd als 'checks and balances'.

6 Bron: Wet revitallisering generiek toezicht (Wrgt), Memorie van Toelichting. In het Eindrapport Evaluatie van de Wet revitalisering generiek toezicht door Pro Facto, oktober 2017 wordt deze uitspraak aangehaald.

7 Medebewindstaken zijn taken die de rijksoverheid in wetgeving aan lagere overheden opdraagt om uit te voeren.

8 Bron: Advies Raad van State 'Verzoek om voorlichting over interbestuurlijke verhoudingen' d.d. 14 december 2022.

9 Eindrapport 'Op weg naar de juiste balans: Evaluatie van het Beleidskader Interbestuurlijk Toezicht (IBT) 2020-2023: Toezicht in Balans' door & Van de Laar B.V. d.d. 30 augustus 2023.

10 Proportionaliteit in deze context wil zeggen dat we een evenwichtige verhouding nastreven tussen de beoordeelde kwalitatieve staat bij een toezichtontvanger en de daaropvolgende toezichtlast in frequentie dan wel in intensiteit.

11 Gemeentewet, artikel 124.

12 Bij het toezichtgebied Informatie- en archiefbeheer heeft elke toezichtontvanger een horizontale toezichthouder in de vorm van een archivaris. De archivarissen in Noord-Brabant worden elk jaar betrokken bij het bepalen van de toezichtcriteria.

13 Bron: Algemeen beleidskader indeplaatsstelling bij taakverwaarlozing.

14 Bron: onderzoek ondermijning in het buitengebied, www.kennisplatformondermijning.nl/kennisbank/bijlage/810

15 Reflectie op de provinciale bijdrage aan de aanpak van ondermijning in Noord-Brabant (Bureau Broekhuizen, juni 2022)

Provincie Noord-Brabant

Colofon
Redactie: Programma Kwaliteit openbaar bestuur
Fotografie: Provincie Noord-Brabant,
Risk Factory (pagina 60), gemeente Zundert (pagina 39),
Omgevingsdienst Brabant Noord (blz 50 en 59)
Vormgeving: Ontwerpwerk Den Haag
Vastgesteld: Provincie Noord-Brabant, maart 2024

Jaarplan 2024
Interbestuurlijk Toezicht (IBT)

Provincie Noord-Brabant

Inhoudsopgave

1 Doelstelling 3

2 Resultaten en werkwijze 5

2.1 Risicogericht toezicht 6
2.2 Datagericht toezicht 6

3 Acties en resultaten 7

3.1 Financieel toezicht 7
3.2 Huisvesting vergunninghouders 9
3.3 Informatie- en archiefbeheer 10
3.4 Omgevingsrecht 11
3.5 Klachten en meldingen 12

4 IBT-brede projecten 13

4.1 Klankbordgroep 13
4.2 Dashboard IBT 14

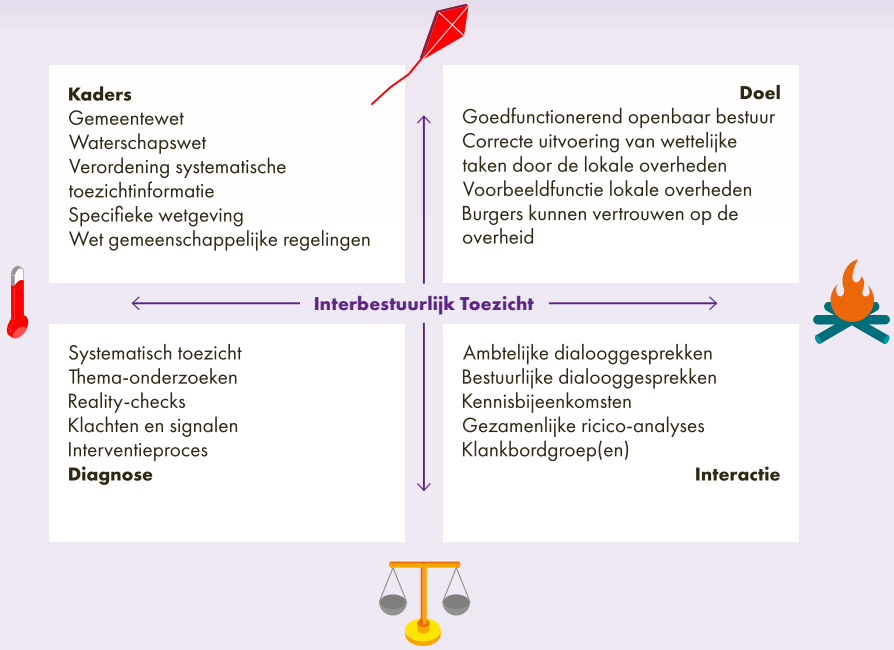
5 Communicatie 15

Bijlage 1
Beoordelingscriteria en toezichtintensiteit 17

Bijlage bij 3.1 Financieel toezicht gemeenten 17
Bijlage bij 3.2 Huisvesting vergunninghouders 19
Bijlage bij 3.3 Informatie- en archiefbeheer 21
Bijlage bij 3.4 Omgevingsrecht 23

Bijlage 2
Beoordelingsvragen omgevingsrecht 24

Bijlage 3
Procedure klachten en meldingen 27

1 Doelstelling

Het interbestuurlijk toezicht (IBT) zoals de provincie Noord-Brabant dit uitvoert, draagt bij aan een bestendig en veilig Brabant met een sterk openbaar bestuur. Een bestuur waarop de mensen kunnen vertrouwen en dat zelf het goede voorbeeld geeft. De kaders en uitgangspunten voor de wijze waarop de provincie invulling geeft aan het interbestuurlijk toezicht zijn vastgelegd in het beleidskader Toekomstbestendig bestuur.

Interbestuurlijk toezicht is een van de kerntaken van de provincie. Daarmee willen we bereiken dat gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen hun wettelijke taken conform de wet uitvoeren. Interbestuurlijk toezicht draagt hiermee bij aan een gezonde basis voor de taakuitoefening bij de toezichtontvangers.

Het belangrijkste uitgangspunt van het toezicht is het uitgangspunt Toezicht in balans. Daarmee wordt ingezet op een goede balans tussen 'Diagnose' en 'Interactie'. Behalve op diagnose, belangrijk om de situatie te kunnen beoordelen, richten wij ons sterk op verschillende manieren van interactie met de partijen waarop wij toezicht houden. In hoofdstuk 4 van dit jaarplan geven we aan met welke instrumenten daaraan invulling gegeven wordt bij de verschillende toezichtgebieden. Met deze instrumenten willen we de impact van het toezicht te vergroten, en de rol van de gemeenteraden - het horizontale toezicht - bij de toezichtontvanger vergroten. Toezicht is een belangrijk middel om goed te blijven presteren. Dat toezicht is steeds meer gericht op risico's, datagestuurd en integraal.

In dit jaarplan beschrijven we de activiteiten die IBT in 2024 gaat uitvoeren zoals die vanuit het beleidskader Toekomstbestendig bestuur zijn opgenomen onder diagnose en interactie. Ons toezicht monitort, controleert, versterkt en corrigeert waar nodig. Daarnaast geven we met dit jaarplan inzicht in wat de toezichtontvanger van ons kan verwachten, wat wij daar vanuit IBT voor nodig hebben en wat onze communicatiemomenten zijn. Vanuit het toezicht stellen wij ons daarbij op als kritische vriend.

In het bestuursakkoord 'Samen maken we Brabant' is een apart hoofdstuk opgenomen over de bestuursstijl die dit college wil hanteren. Daarin wordt nadrukkelijk gekozen voor gezamenlijke verantwoordelijkheid, en een positief mensbeeld dat uitgaat van partnerschap. Het college geeft dat invulling langs de waarden gelijkwaardigheid, betrokkenheid, verantwoordelijkheid en openheid, integriteit en eerlijkheid. De wijze waarop het IBT in Brabant wordt uitgevoerd past daar naadloos in, met een samenhangende aanpak van diagnose en interactie. Interbestuurlijk toezicht in balans. Voor het verder moderniseren en professionaliseren van het interbestuurlijke toezicht volgen we waar mogelijk het landelijke programma Agenda Toekomst van het (Interbestuurlijk) Toezicht.

Daarnaast wordt door de toezichtgebieden deelgenomen aan overlegstructuren van het IPO zoals het landelijke IBT-coördinatorenoverleg en de vakberaden Gemeentefinanciën en Omgevingsrecht. Verder nemen we deel aan het platform Huisvesting vergunninghouders en het landelijk overleg van provinciale archiefinspecteurs (lopai) De overlegstructuren ondersteunen IBT bij invoering van wetgeving waarbij een relatie ligt met toezicht, kwaliteit en uniformiteit van het toezicht, en het inspelen op ontwikkelingen vanuit de actualiteit in de uitvoering van het toezicht.

2 Resultaten en werkwijze

In hoofdstuk 3 wordt per toezichtgebied ingegaan op de invulling van het toezicht. De volgorde van instrumenten is weergegeven van de harde kant (diagnose) naar de zachte kant (interactie). Daarnaast wordt inzicht gegeven in overige activiteiten.

Met de vaststelling van het nieuwe beleidskader Toekomstbestendig Bestuur evalueren we in 2024 de bestaande IBT-indicatoren (onderdeel monitoring). Eventuele aanpassing of verfijning van indicatoren wordt dan op basis van de uitvoeringsagenda vanaf 2025 toegepast in de Sturing- en Verantwoordingscyclus van de provincie.

2.1 Risicogericht toezicht

Risicogericht toezicht is een methode om de diepgang van het onderzoek bij het toezicht te bepalen. Daarnaast helpt risicogericht toezicht bij het prioriteiten stellen en het bepalen van de proportionaliteit van het toezicht naar de individuele toezichtontvanger. De klankbordgroep IBT wordt gevraagd om bij te dragen aan de IBT-brede visie op risicogericht toezicht.

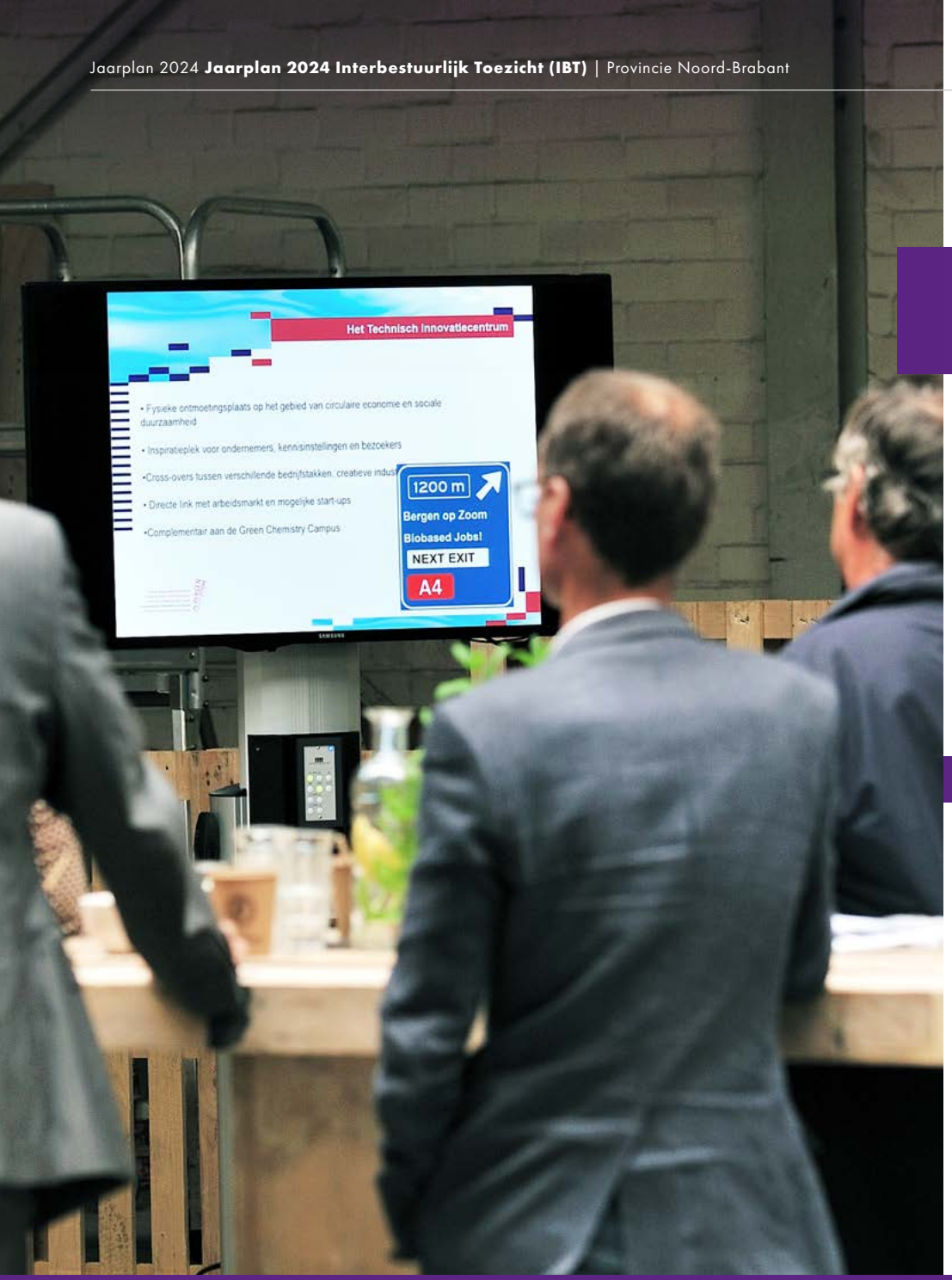
In 2024 wordt gestart met het toepassen van een risicoprofiel bij financieel toezicht (zie paragraaf 4.1) voor het bepalen van de diepgang van het begrotingsonderzoek.

Bij het toezichtonderdeel Huisvesting statushouders zijn risico-beperkende maatregelen onderdeel van het aan te leveren plan van aanpak door gemeenten die de taakstelling niet behalen.

2.2 Datagericht toezicht

In de komende jaren onderzoeken we hoe wij data kunnen gebruiken om tijdig uitzonderingen en bijzonderheden te signaleren. De uitkomsten hiervan gebruiken we in de dialooggesprekken met onze toezichtontvangers.

Dit jaar starten we bij financieel toezicht met het verkennen van mogelijkheden voor rapportages vanuit het softwarepakket voor financieel toezicht.

3 Acties en resultaten

Uitgangspunt in het beleidskader Toekomstbestendig bestuur is dat we het toezicht uitvoeren volgens het principe ‘toezicht in balans’. In dit hoofdstuk geven we inzicht in de instrumenten we dit jaar inzetten voor de toezichtgebieden.

3.1 Financieel toezicht

Het interbestuurlijk financieel toezicht op gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen beoogt een gezonde financiële huishouding te borgen. Het financieel toezicht draagt daarmee bij aan de basis van een toekomstbestendig bestuur in Brabant. Daarvoor gebruiken we in 2024 de volgende instrumenten:

1. het uitvoeren van systematisch toezicht;
2. het uitvoeren van themaonderzoek;
3. het voeren van ambtelijke dialooggesprekken, en
4. het uitvoeren van overige activiteiten ten behoeve van het systematisch toezicht

Systematisch toezicht

Jaarlijks voeren we systematisch toezicht uit op gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. Een gezonde financiële positie van de lokale overheden vormt een belangrijke basis voor een toekomstbestendig bestuur in Brabant. Daarmee willen wij voorkomen dat gemeenten in het uiterste geval via een artikel 12-procedure van de Financiële verhoudingswet een beroep moeten doen op de collectieve middelen van alle andere gemeenten. Daarnaast beoordelen we de wettelijk voorgeschreven financiële stukken, o.a. begrotingswijzigingen, de jaarrekening en de financiële verordening. De nadruk ligt op de begroting, daarop baseren wij de vorm van toezicht voor het komende begrotingsjaar. De criteria waaraan wij toetsen zijn opgenomen in de Gemeentewet, in het Gemeenschappelijk financieel Toezichtkader (GTK 2020 gemeenten en GTK 2022 GR-en) en in de Waterwet. Daarnaast nemen we voor gemeenten jaarlijks onze aandachtspunten en aanvullende richtlijnen op in een begrotingscirculaire.

Themaonderzoeken

In 2024 ronden we het vorig jaar gestarte themaonderzoek naar Onderwijshuisvesting af. We onderzoeken de beschikbare middelen in de gemeentelijke begrotingen in relatie tot (vervangings) investeringen en integrale huisvestingsplannen voor scholen. Medio 2024 worden de uitkomsten hiervan in een rapportage gepresenteerd. Daarbij trekken wij gezamenlijk op met de Vereniging Brabantse Gemeenten.

In opdracht van het vakberaad Gemeentefinanciën van het IPO voeren we dit jaar samen met de provincies Gelderland, Overijssel en Utrecht een themaonderzoek uit. We inventariseren de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen van de aan ons ingezonden begrotingen 2024 van gemeenten. Doel van het onderzoek is een beeld te geven van de kwaliteit en de informatiewaarde van de paragraaf. De uitkomsten van dit onderzoek worden opgenomen in het landelijk jaarverslag provinciaal toezicht 2025, de jaarlijkse rapportage namens alle provincies voor het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

Dialooggesprekken

Onder het systematisch toezicht valt het jaarlijks ambtelijk dialooggesprek met alle gemeenten en waterschappen. Ook met GR-en voeren we dialooggesprekken. Met welke GR-en we deze voeren is afhankelijk van de behoefte vanuit de GR of bevindingen vanuit de beoordeling van de begroting van de GR-en.

Overige activiteiten

Kader- en voorjaarsnota's

Vrijwel alle gemeenten hebben het begrotingsadvies van de VNG gevolgd voor het opstellen van de begroting 2024 en meerjarenraming. Uit alle begrotingen 2024 blijkt o.a. vanwege het naderende ravijnjaar 2026 een onzekere financiële toekomst. Het overgrote deel van de Brabantse gemeenten laat voor 2027 tekorten zien. In vervolg op ons eerdere onderzoek naar de financiële situatie van Brabantse gemeenten geven we in aanloop naar de beoordeling van begroting 2025 daarom extra aandacht aan de uitkomsten van de kadernota's of voorjaarsnota's van gemeenten. Dit geeft een indicatie waar gemeenten voor komen te staan in begroting 2025 en latere jaren, en mogelijke effecten voor onze toezichtrol. In het kader van risicogericht toezicht vindt waar nodig met individuele gemeenten aanvullend dialoog plaats.

Gemeenschappelijk Toezichtkader

Met het Gemeenschappelijk Toezichtkader (GTK) geven de gezamenlijke provincies de kaders mee voor de gemeentelijke begrotingen. In het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) van november 2023 is de notitie incidenteel/structureel vastgesteld. Deze notitie en de casuïstiek die hieruit voortkomt is input voor een actualisatie van het GTK. Via deelname aan het landelijk vakberaad Gemeentefinanciën start dit jaar de voorbereiding.

Risicogericht financieel toezicht

In het beleidskader Toekomtbestendig Bestuur is de ambitie opgenomen om risicogericht toezicht verder uit te werken. In 2023 zijn we voor financieel toezicht gestart door deelname aan de werkgroep van het vakberaad Gemeentefinanciën van het IPO. De werkgroep heeft een risicoprofiel opgesteld voor de toetsing van de begroting. Dit hebben wij voor het eerst toegepast bij de beoordeling van de begrotingen 2024 voor het bepalen van de diepgang van ons begrotingsonderzoek. In 2024 volgt vanuit de deelnemende provincies een evaluatie en rapportage aan het vakberaad Gemeentefinanciën met de ervaringen. Belangrijke vervolgstap bij risicogericht toezicht is onderzoeken hoe daarmee invulling kan worden gegeven aan proportionaliteit van het toezicht. Verdere implementatie van de systematiek op landelijk niveau volgt op initiatief van het vakberaad. Dit jaar onderzoeken we de toepassing van een risicoprofiel bij beoordeling van de begroting van gemeenschappelijke regelingen.

3.2 Huisvesting vergunninghouders

Elk halfjaar stelt de Rijksoverheid door middel van een taakstelling vast hoeveel vergunninghouders gemeenten moeten huisvesten. Het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA) publiceert elke maand de realisatiecijfers per gemeente. Op basis van deze maandelijkse cijfers monitort IBT de stand van zaken en neemt contact op met de toezichtontvanger als de prestatie hiervoor aanleiding geeft. Het interbestuurlijk toezicht op de huisvesting van vergunninghouders ziet er als volgt uit:

Systematisch toezicht

Twee keer per jaar, namelijk per 1 januari en 1 juli, wordt gecontroleerd of de Brabantse gemeenten hun taakstelling voor de huisvesting van vergunninghouders hebben gehaald.

Bij gemeenten die niet voldoen aan de taakstelling wordt een plan van aanpak gevraagd en een ambtelijk en eventueel bestuurlijk gesprek gevoerd over de tekortkomingen, inclusief schriftelijke vastlegging van de afspraken.

Dialooggesprekken

Het voeren van dialooggesprekken maakt onderdeel uit van het streven om meer impact te hebben op de uitvoeringspraktijk van de toezichtontvangers en draagt bij aan de doelen van het beleidskader. Tevens willen we samen met de toezichtontvangers met de dialooggesprekken de relatie versterken, de dagelijkse praktijk beter leren kennen op basis van dilemma's en casuïstiek en best practices delen. Voor dit toezichtgebied voeren we dit jaar met minimaal 14 Brabantse gemeenten (25%) een dialooggesprek.

Kennis- en regiobijeenkomsten

In navolging van de kennisbijeenkomsten die in 2022 en 2023 zijn georganiseerd rondom het huisvesten van vergunninghouders in de Brabantse gemeenten, wordt medio 2024 weer een bijeenkomst gehouden, waarbij de actualiteit rondom dit onderwerp vanuit verschillende invalshoeken wordt belicht.

Daarnaast organiseert en neemt de provincie deel aan het halfjaarlijks overleg met het COA en tevens met gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant over dit onderwerp.

3.3 Informatie- en archiefbeheer

Het interbestuurlijk toezicht op het informatie- en archiefbeheer (IBT I&A) richt zich op de beheersmaatregelen van risico's ten aanzien van een goede, geordend en toegankelijke informatiehuishouding en het voorkomen van voortijdig verlies van overheidsinformatie. Daarvoor gebruiken we in 2024 drie instrumenten:

1. het uitvoeren van systematisch toezicht;
2. het voeren van ambtelijke dialooggesprekken, en
3. het organiseren van een kennisbijeenkomst.

Systematisch toezicht

Voor de uitoefening van het systematisch toezicht baseren we ons primair op de verantwoording van het college c.q. het dagelijks bestuur aan de raad c.q. algemeen bestuur[1]. Aanvullend daarop vragen wij jaarlijks een SMART-verbeterplan.

Informatie- en archiefbeheer continueert de in 2021 ingevoerde toezichtmethodiek, welke specifiek inspeelt op risicogericht toezicht. Er zijn afspraken gemaakt met de Brabantse archivarissen, als horizontale toezichthouders, om de aanbevelingen vanuit de (twee) jaarlijkse inspecties naar aard en grootte van risico te prioriteren. Vervolgens dienen de toezichtontvangers de aanbevelingen 1-op-1 over te nemen in een verbeterplan.

Om tot een beoordeling voor het informatie- en archiefbeheer te komen wegen wij in 2024 vier categorieën:

1. Het proces van verslaglegging.
2. Het SMART-opgestelde verbeterplan en de voortgang van de verbeteracties daarin.
3. De kwalitatieve staat van de informatiehuishouding waarbij we ons baseren op het inspectieverslag van de archivaris.
4. De aanwezigheid van een actueel, compleet en logisch samenhangend overzicht van archiefbescheiden2. Dit is een inventarisatie van alle archiefbestanden die op grond van de Archiefwet 1995 beheerd moeten worden, gerelateerd aan de werkprocessen en applicaties waarin de bestanden gevormd worden.

De beoordeling wordt samengevat in een zogenaamd toezichtoordeel. Welke onderscheidende kwalificaties het toezichtoordeel kan hebben en welke criteria daarbij gehanteerd worden is weergegeven in de bijlage 1.

Dialooggesprekken

De dialooggesprekken maken onderdeel uit van het grotere streven om meer impact te hebben op de uitvoeringspraktijk van de toezichtontvangers. Tevens willen we samen met de toezichtontvangers met de dialooggesprekken de relatie versterken, de dagelijkse praktijk beter leren kennen op basis van dilemma's en casuïstiek en best practices delen.

In 2024 zal Interbestuurlijk Toezicht Informatie- en Archiefbeheer ongeveer 20 organisaties bezoeken om een ambtelijk dialooggesprek te voeren.

Kennisbijeenkomst overzicht archiefbescheiden

In 2022 is gestart met een meerdelige serie van kennisbijeenkomsten rondom het archiefwettelijke onderwerp 'Overzicht van archiefbescheiden'. Het overzicht is een basisinstrument om alle te beheren archiefbescheiden in beeld te brengen en grip te krijgen op het beheer ervan. De bijeenkomsten worden georganiseerd door de Brabantse archivarissen in samenwerking met IBT I&A. Op 28 mei 2024 vindt in het provinciehuis de derde bijeenkomst plaats. Deze is met name gewijd aan het beheer van de (digitale) informatie in elektronische systemen.

1 Hierna wordt alleen de verantwoording/verslaglegging van het college (van B&W) naar de raad beschreven. Hiermee is echter steeds ook de verantwoording/verslaglegging van het dagelijks bestuur aan het algemeen bestuur bedoeld zoals dat bij de waterschappen en de gemeenschappelijke regelingen in de vorm van een openbaar lichaam van toepassing is. Gemeenschappelijke regelingen, die de vorm hebben van een gemeenschappelijk orgaan of bedrijfsvoeringsorganisatie, verantwoorden zich bij de raden of colleges van de betrokken gemeenten, die de GR hebben ingesteld.
2 Conform artikel 18, Archiefregeling.

3.4 Omgevingsrecht

Omgevingsrecht is een verzamelterm voor wet- en regelgeving die gaat over de fysieke leefomgeving zoals milieu, natuur, water en ruimtelijke ontwikkeling. Hoofddoel is een veilige en gezonde leefomgeving te realiseren en deze op een duurzame en doelmatige wijze te behouden, beheren, gebruiken en ontwikkelen. De lokale overheden spelen daarbij een belangrijke rol door een adequate uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-taken). Als deze VTH-taken niet goed worden uitgevoerd, kan dat grote invloed hebben op de veiligheid en gezondheid van de leefomgeving.

De provincie houdt toezicht op de uitvoering van de VTH-taken door gemeenten en waterschappen. En wel daar waar er sprake is van risico's voor veiligheid en volksgezondheid of kans op onherstelbare schade.

In lijn met de aanbevelingen uit de evaluatie brengen we in Noord-Brabant het toezicht op water, erfgoed en ruimtelijke ordening met ingang van 2024 onder in één toezichtgebied met Omgevingsrecht.

Systematisch toezicht

Thema VTH-beleidscyclus
Op grond van de Omgevingswet dienen gemeenten en waterschappen periodiek de volgende documenten vast te stellen:

- Uitvoerings- & Handhavingsstrategie, gebaseerd op een adequate probleemanalyse, met inzicht in prioriteitenstelling. Deze sluit aan op de gestelde doelen, geeft inzicht in de methodiek om de gestelde beleidsdoelen te bereiken, biedt inzicht in de benodigde en beschikbare financiële middelen en personele capaciteit voor het bereiken van de doelen en het uitvoeren van de activiteiten.
- Jaarlijks programma Uitvoering & Handhaving, met daarin de voorgenomen activiteiten, waarbij rekening wordt gehouden met gestelde doelen en prioriteiten uit het beleidsplan en de verbeterpunten uit het voorgaande evaluatieverslag.
- Jaarlijks evaluatierapport, waarin wordt verantwoord in hoeverre de activiteiten uit het programma Uitvoering & Handhaving zijn uitgevoerd, in welke mate dat bedraagt aan het bereiken van de gestelde beleidsdoelen, en – indien van toepassing – aangevuld met verbeterpunten voor het volgende jaar.

De strategie, het programma Uitvoering & Handhaving en het evaluatierapport dienen betrekking te hebben op alle VTH-taken die onder de Omgevingswet vallen. Hierbij besteden wij in 2024 met prioriteit aandacht aan de beoordelingsvragen, bijgevoegd in bijlage 2 voor gemeenten en waterschappen, die direct of indirect voortvloeien uit de wettelijke procescriteria VTH.

Net als in 2023 nemen we ook vragen op met betrekking tot erfgoed en ruimtelijke ordening. Naast dit kwalitatieve oordeel, monitoren wij separaat of de lokale overheden de uitvoeringsprogramma's en evaluatieverslagen conform de wettelijke voorschriften tijdig bestuurlijk hebben vastgesteld.

Thema Erfgoed
In aanvulling op het systematisch onderzoek staat de tweejaarlijkse Monitor Monumenten en Archeologie Gemeenten van Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed (IOE) voor de cyclus 2023-2024. Overeenkomstig de afspraken in de landelijke werkgroep IBT Erfgoed naar aanleiding van het rapport 'Lappendeken' worden de resultaten van deze monitor geanalyseerd en waar nodig meegenomen in de gesprekken met de gemeenten.

Thema Waterbeheertaken
Toezichtgesprekken waterbeheertaken
Aan de hand van de uitkomsten van het systematisch onderzoek bij de 4 waterschappen die in Brabant actief zijn, wordt in elk geval per waterschap één keer per jaar in het tweede kwartaal op ambtelijk niveau een gesprek gevoerd. Op basis van de resultaten per waterschap wordt beoordeeld of een toezichtgesprek op bestuurlijk niveau noodzakelijk dan wel wenselijk is. De resultaten van de toezichtgesprekken worden besproken in de vergadering tussen Gedeputeerde Staten en de Noord-Brabantse Waterschapsbond.

Dialooggesprekken
De ambtelijke dialooggesprekken zijn hèt instrument om met de toezichtontvangers in gesprek te gaan over de 'zachte kant' van het werkveld. Tijdens deze 'kampvuur-gesprekken' staat de relatie tussen provincie en gemeente dan wel waterschap centraal. Met name gemeenten hebben te maken met personeelswisselingen en dan hebben deze gesprekken een duidelijke meerwaarde om toezichtontvangers inzicht te geven in de werkwijze van IBT en aan te geven wat er van een gemeente of waterschap verwacht wordt.

In 2024 gaan wij voor de VTH-beleidscyclus het gesprek aan met ten minste de helft van onze toezichtontvangers. Daarbij zal de inwerkingtreding van de Omgevingswet centraal staan. Ook vragen over de wijze van communiceren ("Wat gaat goed, wat kan beter, wat heb je nodig?"), en het bespreken van actuele onderwerpen komen aan bod.

Vanuit het thema Erfgoed worden tenminste vijf gemeenten bezocht die een lage score hadden bij systematisch toezicht IBT Omgevingsrecht, dan wel een lage score bij de Monitor IOE. Doel is om inzicht te krijgen in de uitvoeringspraktijk achter de cijfers, de vraagstukken te bespreken waar gemeenten tegenaan lopen en de belangrijkste risico's in kaart te brengen.

Kennis- en regiobijeenkomsten
Sinds 2017 worden voor de toezichtontvangers binnen het VTH-werkveld regiobijeenkomsten georganiseerd. Tijdens de regiobijeenkomsten delen gemeenten met een goed voorbeeld ('best practice') hun aanpak en ervaringen met andere gemeenten. Doel van deze regiobijeenkomsten is van elkaar leren en ook na deze regiobijeenkomst met elkaar in verbinding blijven om ervaringen uit te wisselen.

Ook in 2024 worden na afloop van de beoordelingsronde in het najaar systematisch toezicht gemeenten gevraagd hun goede voorbeeld te delen in twee kennisbijeenkomsten.

Vanuit het landelijke programma Erfgoed en Overheid, van het Ministerie van OCW, wordt in juni een provinciale bijeenkomst georganiseerd om aandachtspunten en knelpunten bij de uitvoering van erfgoedtaken door gemeentelijke overheden op te halen, zodat vervolgens gezamenlijk oplossingsrichtingen bepaald kunnen worden. In dit programma is naast het Ministerie van OCW en de provincie ook de Stichting Monumentenhuis Brabant betrokken, het Brabantse steunpunt monumentenzorg en archeologie voor gemeenten.

3.5 Klachten en meldingen

Onderdeel van onze wettelijke rol als interbestuurlijk toezichthouder is het behandelen van klachten en meldingen over de uitvoering van de wettelijke medebewindstaken door gemeenten en waterschappen. Op basis van ervaringen uit voorgaande jaren houden we in 2024 rekening met een twintigtal klachten en meldingen. In bijlage 3 is onze werkwijze opgenomen.

4 IBT-brede projecten

4.1 Klankbordgroep

Met de Klankbordgroep IBT vindt interactie plaats tussen toezichthouder en toezichtontvangers. In de Klankbordgroep IBT worden alle functiedisciplines, toezichtgebieden, typen toezichtontvangers (gemeenten, GR-en en waterschappen) en alle regio's vertegenwoordigd.

Het contact is gericht op:

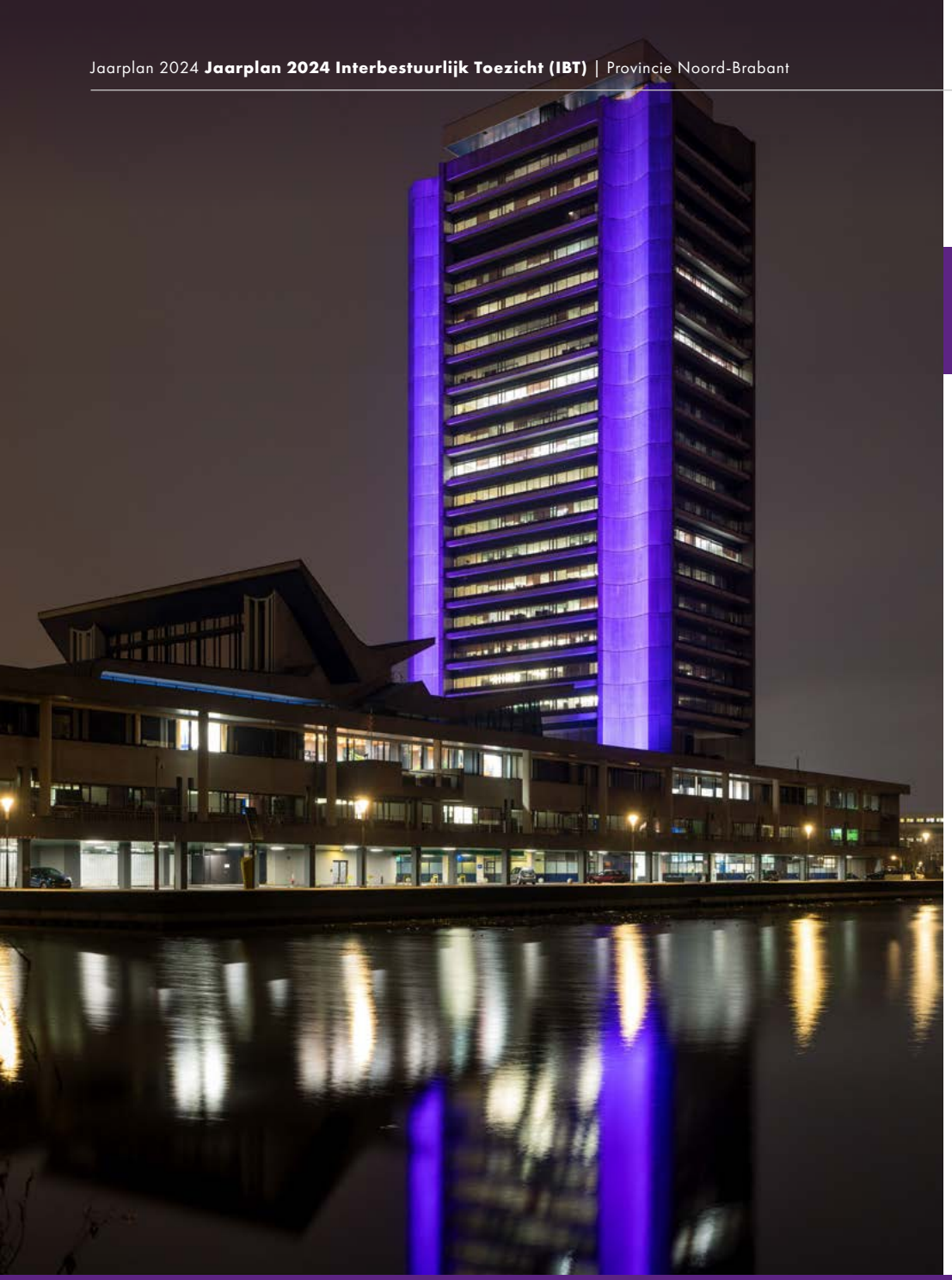
- gevraagde en ongevraagde feedback om het toezicht passend en impactvoller te laten zijn bij een gezamenlijke aanpak van maatschappelijke opgaven;
- input en draagvlak op de beleidsproducten, die bijdragen aan de modernisering en professionalisering van het interbestuurlijk toezicht;
- inzichten over de wijze en de uitkomsten van beoordelen van het systematisch toezicht.

Minimaal eenmaal per jaar vindt een bijeenkomst met de Klankbordgroep IBT plaats.

In 2024 betrekken we de Klankbordgroep IBT bij de invulling van het risicogericht toezicht en vergroting van de impact van het toezicht.

4.2 Dashboard IBT

Met het nieuwe beleidskader toekomstbestendig bestuur passen we het dashboard aan naar de vier toezichtgebieden. Op het dashboard worden de prestaties van de Brabantse gemeenten van de laatste vijf jaar per jaar en per toezichtgebied getoond. De toezichtresultaten worden aan de hand van de Brabantse kleurenkaart gepubliceerd, evenals de toezichtoordelen. Dit past bij de transparantie die de Wet open overheid voorstaat met betrekking tot actieve openbaarmaking van overheidsinformatie.

5 Communicatie

Bij de uitvoering van het interbestuurlijk toezicht is een goede communicatie met onze toezichtontvangers, zowel op ambtelijk als op bestuurlijk vlak, ontzettend belangrijk. Dit begint met een duidelijke beschrijving welke informatie en acties wij op welk moment en in welke vorm van de toezichtontvangers verwachten om het systematisch toezicht te kunnen uitoefenen. Tegelijkertijd geven wij op een transparante manier aan op welke wijze wij het toezichtgebied beoordelen en op welk moment de toezichtoordelen zijn te verwachten. Als het systematisch toezicht is afgerond, publiceren wij op de website www.brabant.nl/ibt alle toezichtoordelen per toezichtgebied via het interactieve dashboard. Daar zijn voor de toezichtgebieden ook de factsheets beschikbaar die beschrijven wat we verwachten van de toezichtontvangers, en welke criteria worden toegepast bij het systematisch toezicht.

De geplande communicatiemomenten voor 2024 zijn:

Kwartaal	Communicatie
Q1	• Publicatie van de uitkomsten van het systematisch toezicht over 2023 op het dashboard in de vorm van de Brabantse kleurenkaart. • Publicatie van het Jaarverslag IBT 2023 • Publicatie van het Jaarplan IBT 2024 • Toezenden toezichtresultaten huisvesting vergunninghouders over 2023 aan gemeenten • Nieuwsbrief Omgevingsrecht per kwartaal
Q2	• Jaarlijkse begrotingscirculaire aan de gemeenteraden met aandachtspunten voor de komende begroting. • Kennisbijeenkomst 'Overzicht archiefbescheiden, deel 3' door Informatie- en archiefbeheer. • Kennisbijeenkomsten op het gebied van Huisvesting vergunninghouders. • Provinciale bijeenkomst landelijk programma Erfgoed en Overheid • Toezichtgesprekken met waterschappen over waterbeheertaken • Nieuwsbrief Omgevingsrecht per kwartaal

Kwartaal	Communicatie
Q3	• Regiobijeenkomst Omgevingsrecht Best Practices op het gebied van Omgevingsrecht • Toezenden toezichtresultaten Omgevingsrecht en Informatie- en archieftoezicht aan toezichtontvangers • Toezenden toezichtresultaten huisvesting vergunninghouders voor eerste halfjaar 2024 aan gemeenten • Nieuwsbrief Omgevingsrecht per kwartaal
Q4	• Regiobijeenkomst Best Practices op het gebied van Omgevingsrecht. • Communicatie verslag en Gouden Tips uit de regiobijeenkomsten Omgevingsrecht. • Toezenden toezichtresultaten Financieel toezicht uiterlijk 1 januari aan toezichtontvangers. • Nieuwsbrief Omgevingsrecht per kwartaal

Bijlage 1 Beoordelingscriteria en toezichtintensiteit

Bijlage bij 3.1 Financieel toezicht gemeenten

Beoordeling	Criteria	Toezichtintensiteit
Voldoet	Uit het risicogerichte onderzoek blijkt dat de begroting (begrotingsjaar) structureel en reëel in evenwicht is. De vorm van toezicht is bepaald op basis van structureel en reëel evenwicht in het begrotingsjaar.	De gemeenteraad, met kopie aan het college, ontvangt een begrotingsbrief met de mededeling over de vorm van toezicht (repressief), eventueel inclusief inhoudelijke opmerkingen over het begrotingsonderzoek. Het contact beperkt zich tot het regulier ambtelijk contact.
Voldoet met kanttekeningen	Uit het risicogerichte onderzoek blijkt dat de begroting (begrotingsjaar) niet structureel en reëel in evenwicht is, maar het is voor ons wel voldoende aannemelijk dat uiterlijk de laatste jaarschijf van de meerjarenraming structureel en reëel in evenwicht is. De vorm van toezicht is bepaald op basis van structureel en reëel evenwicht in de laatste jaarschijf van de meerjarenraming.	De gemeenteraad, met kopie aan het college, ontvangt een begrotingsbrief met de mededeling over de vorm van toezicht (repressief), inclusief inhoudelijke opmerkingen over het begrotingsonderzoek. Verder beperkt het contact zich tot het regulier ambtelijk contact.

Beoordeling	Criteria	Toezichtintensiteit
Voldoet niet	Uit het risicogericht onderzoek blijkt dat de begroting of uiterlijk de laatste jaarschijf van de meerjarenraming niet structureel en reëel in evenwicht is.	De gemeenteraad, met kopie aan het college, ontvangt een begrotingsbrief met de mededeling dat de gemeente onder preventief toezicht staat. In deze brief staan inhoudelijke opmerkingen over het begrotingsonderzoek en de reden van het preventief toezicht. Dit betekent dat: de begroting goedkeuring vergt; er een verdiepingsonderzoek wordt uitgevoerd naar de financiële problematiek; er intensief contact zal zijn; begrotingswijzigingen ter goedkeuring moeten worden ingezonden.

Gemeenschappelijke regelingen

Met ingang van het begrotingsjaar 2018 is er een onderscheid aangebracht tussen regelingen met een normaal risico en regelingen met een laag risico. De risico's doen zich met name voor bij de gemeenschappelijke regelingen die betrekking hebben op de taakvelden van het 'sociale domein' en de zogenoemde 'ambtelijke fusies'. Dit houdt in dat de begrotingen en jaarrekeningen van deze regelingen aan een uitgebreidere toets worden onderworpen.

De overige gemeenschappelijke regelingen vallen in de 'lage' risicocategorie. Dit betekent dat bij deze regelingen slechts een globale toets wordt uitgevoerd om te beoordelen of de begroting tijdig én structureel en reëel sluitend is ingediend. Daarbij toetsen wij in elk geval ook het realiteitsgehalte van eventueel geraamde taakstellingen of ombuigingen. Uitgangspunt voor beoordeling is de wet- en regelgeving en het Gemeenschappelijk financieel Toezicht Kader-GR 2022.

Waterschappen

Op grond van de Waterschapswet stellen waterschappen jaarlijks een begroting en jaarrekening vast. Vanuit Financieel toezicht wordt de financiële continuïteit van het waterschap beoordeeld; is het waterschap financieel 'in control' om haar taken naar behoren te kunnen (blijven) uitvoeren? De nadruk van het financieel toezicht ligt op de toets van de begroting. Wij beoordelen of er sprake is van een begroting die structureel en reëel in evenwicht is. Bij het oordeel over de realiteit van de ramingen worden ook zaken als de reservepositie, risico's, het weerstandsvermogen en de schuldpositie op hoofdlijnen meegenomen.

Bijlage bij 3.2 Huisvesting vergunninghouders

Beoordeling	Criteria	Interventie-trede	Toezichtintensiteit
Voldoet	De gemeente realiseert op de peildatum van 1 januari en 1 juli 100% of meer van zijn taakstelling in het voorgaande kalenderjaar en er is geen sprake van achterstanden.	1	Waardering voor het behaalde resultaat.
Voldoet gedeeltelijk	De gemeente heeft één maand na de wettelijke peildatum zijn taakstelling gehaald.	Laatste van toepassing zijnde trede blijft in stand	Ambtelijk contact.
Voldoet niet, doch verschoon-baar	De gemeente heeft zijn taakstelling niet gehaald maar om verschoonbare, niet verwijtbare redenen. Óf Als gemaakte afspraken over gespreid inhalen van de achterstand worden nagekomen.	Laatste van toepassing zijnde trede blijft in stand	Ambtelijk contact. De laatste beoordeling wordt gehandhaafd tot het moment dat de verschoonbare redenen zijn opgeheven.
Voldoet niet	De gemeente heeft op de peildatum of, indien toegestaan, één maand na de peildatum zijn taakstelling niet gehaald.	**2**	Achterstand ≤33%: Ambtelijk contact met een korte 'stand van zaken rapportage' (vóór 1 april/1 oktober) Achterstand >33%: Ambtelijk contact en een Plan van Aanpak. Schriftelijke vastlegging van de afspraken.

Beoordeling	**Criteria**	**Interventie-trede**	**Toezichtintensiteit**
Actief toezicht	'Voldoet niet' op de peildatum van 1 juli en 1 januari bij onvoldoende resultaat in 2.	Geen vooruitgang 2: **3a** Geen vooruitgang 3(a): **3b**	Geactualiseerd Plan van Aanpak binnen 6 weken indienen. Ten minste 1 ambtelijk actieftoezicht-gesprek over de tekortkomingen. Schriftelijke vastlegging van de afspraken. Indien de ambtelijk gemaakte afspraken niet worden nagekomen, vindt er bestuurlijke interventie plaats.

Bijlage bij 3.3 Informatie- en archiefbeheer

Beoordeling	Criteria	Toezichtintensiteit
Voldoet	Het college doet vóór 15 juli verslag aan de raad[1] over het informatie- en archiefbeheer. Bij het verslag wordt een SMART-uitgewerkt verbeterplan gevoegd waarin alle aanbevelingen van de archivaris onverkort zijn vertaald naar concrete verbeteracties. Gedeputeerde Staten heeft deze stukken uiterlijk op 15 juli ontvangen. De kwalitatieve staat van de informatiehuishouding voldoet overwegend aan de uitgangspunten van goede, geordende en toegankelijke staat. Gedeputeerde Staten is inzicht gegeven in het overzicht archiefbescheiden dat minimaal bestaat uit een inventarisatie van alle categorieën te beheren archiefbestanden, gerelateerd aan de werkprocessen en applicaties waarin de bestanden gevormd worden.	Waardering wordt meegegeven in het toezichtoordeel. Tussentijdse monitoring is niet nodig.
Voldoet gedeeltelijk	De uitwerking in het verbeterplan is niet zodanig SMART beschreven of de verbeteracties worden niet tijdig en adequaat opgepakt dat er het vertrouwen is dat er op afzienbare termijn voldaan wordt aan de bepalingen die de Archiefwet stelt aan de informatie-huishouding. Of De kwalitatieve staat van de informatiehuishouding voldoet op onderdelen niet aan de uitgangspunten van goede, geordende en toegankelijke staat. Of Bij de inventarisatie van de te beheren archiefbestanden voor het overzicht archiefbescheiden ontbreken meerdere bronnen.	Het college c.q. het dagelijks bestuur wordt verzocht om de verbetermaatregelen meer SMART te beschrijven c.q. meer adequaat op te pakken. Tevens vindt er in aanloop naar het volgende systematische toezicht minimaal één ambtelijk toezichtgesprek plaats tussen IBT en de toezichtontvanger. Deze gesprekken zijn erop gericht om bij de volgende toezichtronde weer een 'voldoet' te behalen.

Beoordeling	Criteria	Toezichtintensiteit
Voldoet niet	Indien voor 15 juli: Geen verslag met verbeterplan is uitgebracht aan de raad of Gedeputeerde Staten geen inzicht is gegeven in het overzicht archiefbescheiden of Gedeputeerde Staten de stukken, behorende bij de verslaglegging niet heeft ontvangen. Of De kwalitatieve staat van de informatiehuishouding wordt als zéér verontrustend bezien.	In de aanloop naar de volgende systematische toezichtronde vindt er minimaal één ambtelijk voortgangsgesprek plaats tussen IBT en toezichtontvanger. Dit gesprek is erop gericht om bij de volgende toezichtronde weer een 'voldoet' te behalen.

1 Hierna wordt alleen de verantwoording/verslaglegging van het college (van B&W) naar de raad beschreven. Hiermee is echter steeds ook de verantwoording/verslaglegging van het dagelijks bestuur aan het algemeen bestuur bedoeld zoals dat bij de waterschappen en de gemeenschappelijke regelingen in de vorm van een openbaar lichaam van toepassing is. Gemeenschappelijke regelingen, die de vorm hebben van een gemeenschappelijk orgaan of bedrijfsvoeringsorganisatie, verantwoorden zich bij de raden of colleges van de betrokken gemeenten, die de GR hebben ingesteld.

Bijlage bij 3.4 Omgevingsrecht

Thema VTH-beleidscyclus

Beoordeling	Criteria	Toezichtintensiteit
Voldoet	De medebewindtaken / wettelijk verplichte VTH-documenten voldoen aan de eisen en zijn tijdig vastgesteld.	Waardering voor het behaalde resultaat. Verzoek om aandacht voor evt. tekortkomingen
Voldoet gedeeltelijk	De medebewindtaken / wettelijk verplichte VTH-documenten voldoen grotendeels aan de eisen en één of meer van die documenten zijn niet later dan één maand te laat vastgesteld.	Waarschuwing actief toezicht. Ambtelijk contact over de tekort-komingen, inclusief schriftelijke vastlegging van de afspraken.
Voldoet niet	De medebewindtaken / wettelijk verplichte VTH-documenten voldoen niet aan de eisen en één of meer van die documenten zijn meer dan één maand te laat vastgesteld.	Plaatsing onder actief toezicht. Ambtelijk en eventueel bestuurlijk contact over de tekortkomingen, inclusief schriftelijke vastlegging van de afspraken.

Bijlage 2 Beoordelingsvragen omgevingsrecht

Bijlage 2.1 Beoordelingsvragen Omgevingsrecht thema VTH-beleidscyclus gemeenten

Verordening uitvoering en handhaving (omgevingsrecht)

Vraag 1: Stelt de gemeenteraad regels over de uitoefening van de U&H-taken of de daarmee samenhangende werkzaamheden die in opdracht van B&W worden uitgevoerd om een goede kwaliteit van de uitoefening van die taken door de omgevingsdiensten te waarborgen?

Vraag 2.a. Evalueren B&W jaarlijks over de naleving van de actuele kwaliteitscriteria U&H voor de eigen organisatie en de omgevingsdienst en doen zij daarover mededeling aan de gemeenteraad?

Vraag 2.b. Als blijkt dat de kwaliteitscriteria U&H niet zijn of niet konden worden nageleefd, motiveren B&W dan de reden waarom en hoe wel voor de gestelde kwaliteit wordt gezorgd?

Vraag 3. Voldoen B&W aan deskundigheidsgebied 27 (Cultuurhistorie) van de actuele kwaliteitscriteria U&H?

Uitvoerings- en handhavingsstrategie (U&H-strategie)

Vraag 4: Stellen B&W een U&H-strategie vast in een of meer documenten waarin gemotiveerd wordt aangegeven welke U&H-doelen worden gesteld en welke werkzaamheden met het oog op die doelen zullen worden verricht?

Vraag 5: Wordt de handhavingsstrategie gebaseerd op een analyse van de problemen die zich kunnen voordoen bij de naleving van het bepaalde bij of krachtens de wet?

Vraag 6: Gaan B&W in de U&H-strategie ook in op de uitoefening van uitvoering en handhaving voor het onderdeel cultureel erfgoed? (

Vraag 7: Gaan B&W in de U&H-strategie ook in op de uitoefening van uitvoering en handhaving van de regels in het omgevingsplan?

Uitvoeringsprogramma

Vraag 8. Werken B&W jaarlijks de U&H-strategie uit in een uitvoeringsprogramma, waarin wordt aangegeven welke werkzaamheden het komende jaar zullen worden verricht, waarbij zij rekening houden met de gestelde doelen en gestelde prioriteiten?

Vraag 9. Gaan B&W in het uitvoeringsprogramma U&H ook in op de uitoefening van uitvoering en handhaving voor het onderdeel cultureel erfgoed?

Vraag 10: Gaan B&W in het uitvoeringsprogramma U&H ook in op de uitoefening van uitvoering en handhaving van de regels in het omgevingsplan?

Vraag 11: Stellen B&W het uitvoeringsprogramma U&H jaarlijks vóór 1 februari vast?

Borging van middelen

Vraag 12: Dragen B&W er zorg voor dat:

De voor het bereiken van de doelen en voor het verrichten van de werkzaamheden, benodigde en beschikbare financiële en personele middelen inzichtelijk worden gemaakt en in de begroting worden gewaarborgd;

Voor de uitvoering van het uitvoeringsprogramma voldoende financiële en personele middelen beschikbaar zijn?

Evaluatierapportage

Vraag 13. Rapporteren B&W jaarlijks over de mate waarin uitvoering van het uitvoeringsprogramma heeft plaatsgevonden en de mate waarin deze uitvoering heeft bijgedragen aan het bereiken van de gestelde doelen?

Vraag 14. Wordt naar aanleiding van het evaluatierapport de uitvoerings- en handhavingsstrategie bezien en zo nodig aangepast?

Vraag 15. Gaan B&W in het evaluatierapport ook in op de uitoefening van uitvoering en handhaving voor het onderdeel cultureel erfgoed?

Vraag 16: Gaan B&W in het evaluatierapport ook in op de uitoefening van uitvoering en handhaving van de regels in het bestemmingsplan (oud, vanaf 1-1-2024: omgevingsplan)?

Vraag 17. Stellen B&W het evaluatierapport jaarlijks vóór 1 mei vast?

Bijlage 2.2 Beoordelingsvragen Omgevingsrecht thema VTH-beleidscyclus waterschappen

Uitvoerings- en handhavingsstrategie (U&H-strategie)

Vraag 1: Stelt het DB een U&H-strategie vast in een of meer documenten waarin gemotiveerd wordt aangegeven welke U&H-doelen worden gesteld en welke werkzaamheden met het oog op die doelen zullen worden verricht?

Vraag 2: Wordt de handhavingsstrategie gebaseerd op een analyse van de problemen die zich kunnen voordoen bij de naleving van het bepaalde bij of krachtens de wet?

Uitvoeringsprogramma

Vraag 3. Werkt het DB jaarlijks de U&H-strategie uit in een uitvoeringsprogramma, waarin wordt aangegeven welke werkzaamheden het komende jaar zullen worden verricht, waarbij zij rekening houden met de gestelde doelen en gestelde prioriteiten?

Vraag 4: Stelt het DB het uitvoeringsprogramma U&H jaarlijks vóór 1 februari vast?

Borging van middelen

Vraag 5: Draagt het DB er zorg voor dat:

a. De voor het bereiken van de doelen en voor het verrichten van de werkzaamheden, benodigde en beschikbare financiële en personele middelen inzichtelijk worden gemaakt en in de begroting worden gewaarborgd;
b. Voor de uitvoering van het uitvoeringsprogramma voldoende financiële en personele middelen beschikbaar zijn?

Evaluatierapportage

Vraag 6. Rapporteert het DB jaarlijks over de mate waarin uitvoering van het uitvoeringsprogramma heeft plaatsgevonden en de mate waarin deze uitvoering heeft bijgedragen aan het bereiken van de gestelde doelen?

Vraag 7. Wordt naar aanleiding van het evaluatierapport de uitvoerings- en handhavingsstrategie bezien en zo nodig aangepast?

Vraag 8. Stelt het DB het evaluatierapport jaarlijks vóór 1 mei vast?

Bijlage 3
Procedure klachten en meldingen

Onderdeel van onze wettelijke rol als interbestuurlijk toezichthouder is het behandelen van klachten en meldingen over de uitvoering van de wettelijke medebewindstaken door de lokale overheden.

Wij hanteren de volgende werkwijze:

Gaat de klacht over de taakuitvoering van een van de toezichtgebieden door een lokale overheid?

Nee → Geen rol voor IBT.
Mogelijk wel doorverwijzen naar een ander loket binnen of buiten de provincie.

Ja ↓

Heeft de klager zelf al voldoende actie ondernomen om de klacht op te lossen?

Nee → We helpen de klager met tips en suggesties.

Ja ↓

Is er sprake van lopende juridische procedures?

Nee → We nemen de klacht in behandeling.*

Ja ↓

We delen de klager mee dat IBT in afwachting van de juridische afhandeling geen rol speelt.

↓

Bij de behandeling van een klacht kijken we wie binnen de provincie ook daarmee te maken kan hebben. We informeren die collega's dan.
Verder doen we aan hoor en wederhoor. Dat wil zeggen dat we contact opnemen met klager voor verduidelijking en met gemeente of waterschap om hun versie van het verhaal te vernemen. In alle gevallen krijgt de klager een terugkoppeling van onze inspanningen.

* Voor het toezichtgebied Omgevingsrecht geldt dat we prioriteit leggen bij klachten die gaan over gevaar voor veiligheid of volksgezondheid of gevaar voor onomkeerbare schade.

Provincie Noord-Brabant

Colofon
Fotografie: Provincie Noord Brabant,
Vormgeving: Ontwerpwerk Den Haag

Provincie Noord Brabant, maart 2024

Jaarplan 2024 Interbestuurlijk Toezicht

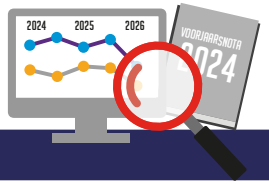
Provincie Noord-Brabant

Financieel toezicht

Themaonderzoek onderwijshuisvesting
Reserves en risico's van onderwijshuisvesting in gemeentelijke begrotingen

Kader- en voorjaarsnota's
Ravijnjaar nadert

Dialooggesprekken
Ontwikkelingen en het verhaal achter de cijfers

Systematisch toezicht
Begroting structureel in evenwicht, volledig en haalbaar?

Huisvesting vergunninghouders

Systematisch toezicht
Taakstelling gehaald?

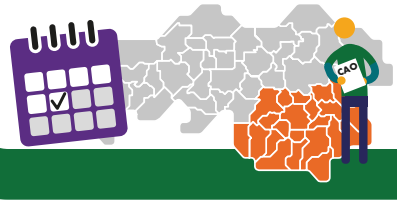
Dialooggesprekken
Relatie versterken met gemeenten

Kennisbijeenkomst
Belichten huisvesten van vergunninghouders

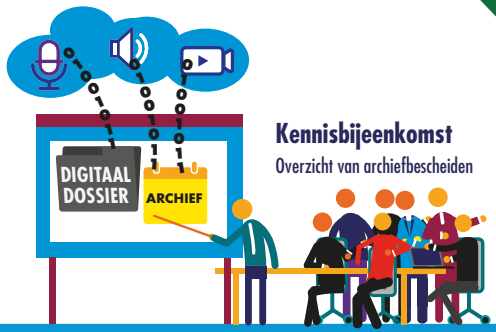

Regio-overleg
Met het COA en gemeenten

Informatie- en archiefbeheer

Kennisbijeenkomst
Overzicht van archiefbescheiden

Dialooggesprekken
Met gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen

Systematisch toezicht
Informatiebeheer op orde?

Omgevingsrecht

Systematisch toezicht
- Beleidscyclus VTH (kwaliteit actualiteit en tijdigheid)
- Thema Erfgoed (o.a. Monitor Monumenten en Archeologie Gemeenten)
- Thema Waterbeheertaken (waterveiligheid en waterkwaliteit)

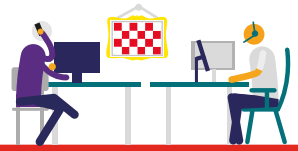

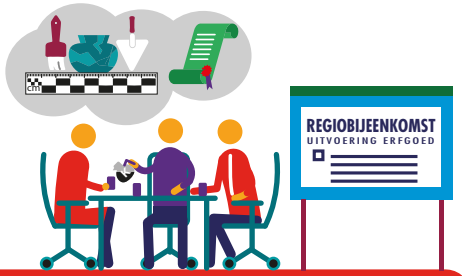
Dialooggesprekken
Eerste ervaringen met de implementatie van de Omgevingswet
Het verhaal achter de cijfers van Erfgoed

Klachtbehandeling
- zorgvuldig onderzoek doen
- toepassen mediationvaardigheden

Kennis- en regiobijeenkomsten
- bevorderen kennisdelen en samenwerken omgevingsrecht
- inventariseren knelpunten uitvoering taken Erfgoed

Jaarverslag Interbestuurlijk Toezicht 2023

Provincie Noord-Brabant

Inhoud

1.	**Inleiding**	**2**
2.	**Interbestuurlijk toezicht**	**3**
2.1	Wat is interbestuurlijk toezicht en wat willen we ermee bereiken?	3
2.2	Interactie	6
2.2.1	Ambtelijke dialooggesprekken	6
2.2.2	Bestuurlijke dialooggesprekken	7
2.2.3	Klankbordgroep IBT	7
2.2.4	Kennisbijeenkomsten	8
2.3	Diagnose	9
2.3.1	Systematisch toezicht	9
2.3.2	Dashboard en publiceren toezichtbrieven	12
2.3.3	Risicogericht toezicht	13
2.3.4	Harmonisatie processen systematisch toezicht	16
2.3.5	Inzet IBT-data van digitalisering en datamanagement	16
2.3.6	Thema-onderzoeken	17
2.3.7	Klachten en signalen	18
2.3.8	Landelijke werkgroep IBT Erfgoed	18
2.4	Overkoepelende activiteiten en projecten	19
2.4.1	Voorbereiding Omgevingswet	19
2.4.2	Voorbereiding Wet kwaliteitsborging voor het bouwen	20
2.4.3	Ontwikkelen vast inputkanaal voor toezichtstukken	20
3.	**Communicatie**	**22**
4.	**Bijlagen**	**23**
4.1	Doelstellingen per toezichtgebied	23
4.2	Systematisch toezicht 2023: Financieel toezicht	24
4.3	Systematisch toezicht 2023: Huisvesting vergunninghouders	25
4.4	Systematisch toezicht 2023: Informatie- en archiefbeheer	26
4.5	Systematisch toezicht 2023: Omgevingsrecht	29
4.6	Systematisch toezicht 2023: Water	31

1. Inleiding

Op 18 januari 2020 is door Gedeputeerde Staten het Beleidskader Interbestuurlijk Toezicht 2020–2023 vastgesteld. Het beleidskader beschrijft op welke manier de provincie Noord-Brabant het interbestuurlijk toezicht in die periode uitoefent en welke doelen het daarbij nastreeft. Het toezicht houden op de medebewindstaken door gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen is, naast een wettelijke taak, ook één van de kerntaken van de provincie. Met interbestuurlijk toezicht dragen we bij aan de kwaliteit van het openbaar bestuur in Noord-Brabant.

De Uitvoeringsagenda Interbestuurlijk Toezicht 2023 was de vierde en daarmee laatste uitvoeringsagenda die gebaseerd was op het genoemde beleidskader. We beschreven hierin de activiteiten die in 2023 op de planning stonden voor uitvoering en daarmee een bijdrage leverden aan de beleidsdoelen. In dit jaarverslag is een verantwoording over het uitvoeren van de voorgenomen activiteiten opgenomen.

Het verslag bestaat vier hoofdstukken. In het tweede hoofdstuk zijn de doelstellingen opgenomen en beschrijven we in hoeverre we de voorgenomen activiteiten hebben gerealiseerd. Het derde hoofdstuk gaat over de momenten waarop we met belanghebbenden communiceerden. Ten slotte zijn in de bijlage de uitkomsten van 2023 per toezichtgebied opgenomen.

2. Interbestuurlijk toezicht

2.1 Wat is interbestuurlijk toezicht en wat willen we ermee bereiken?

De definitie van interbestuurlijk toezicht zoals door de Rijksinspecties geformuleerd, luidt als volgt: Het interbestuurlijk toezicht is het toezicht op de wijze van uitoefening van publieke taken die door de wet zijn opgedragen aan andere overheden1.

Het interbestuurlijk toezicht is hiermee een onderdeel van de bestuurlijke verhoudingen tussen het Rijk en de decentrale overheden. Het interbestuurlijk toezicht wordt in principe belegd bij de bestuurslaag die een niveau hoger opereert dan de overheid die de uitvoering van de wettelijke taak opgedragen heeft gekregen.

In het Beleidskader Interbestuurlijk Toezicht 2020-2023 Provincie Noord-Brabant zijn we uitgegaan van het doel dat we met interbestuurlijk toezicht erop toezien dat de overheid haar taken blijvend goed uitvoert en dat inwoners en bedrijven erop kunnen vertrouwen dat dit onder welke omstandigheden dan ook, beschermd en geborgd is. We bevorderen hiermee dat de Brabantse lokale overheden krachtige overheden zijn, die hun medebewindstaken correct uitvoeren en het goede voorbeeld geven naar burgers en bedrijven. Hiermee wilde IBT de volgende strategische doelstellingen behalen:

1. bijdragen aan het goed functioneren van het openbaar bestuur zodat maatschappelijke opgaven aangepakt kunnen worden;
2. het borgen en bevorderen van een correcte uitvoering van (wettelijke) taken door gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen. Burgers moeten kunnen vertrouwen op een blijvend goed functionerend openbaar bestuur dat het goede voorbeeld geeft.

Volgend uit het vigerende beleidskader heeft IBT het streven bij te dragen aan de kwaliteit van het openbaar bestuur zodat er een grotere impact wordt bereikt op de uitvoeringspraktijk van de toezichtontvanger. En wel zodanig dat niet alleen de ambtelijke organisatie hiermee geholpen wordt, maar ook de gemeenteraden en de algemeen besturen in hun taak van de horizontale controle op het handelen van de colleges van burgemeester & wethouders c.q. de dagelijkse besturen. Dit vergt aanpassingen in de rechtstreekse contacten met onze toezichtontvangers.

Met de uitvoeringsagenda 2023 investeerden we verder in het moderniseren en professionaliseren van het interbestuurlijk toezicht naar een vorm, in lijn met het landelijke programma Agenda Toekomst van het Toezicht (ATT). Tegelijkertijd streefden we ernaar dat we eind 2023, aan het einde van de geldigheid van het beleidskader:

- geen enkele lokale overheid als ‘voldoet niet’ hoeven te beoordelen;
- minstens 75% van alle toezichtontvangers als voldoet kunnen beoordelen;
- maximaal 25% van alle toezichtontvangers als een voldoet gedeeltelijk beoordelen;
- interventies binnen een jaar kunnen afronden omdat een overheid de tekortkomingen op het specifieke onderdeel dan weer op orde heeft.

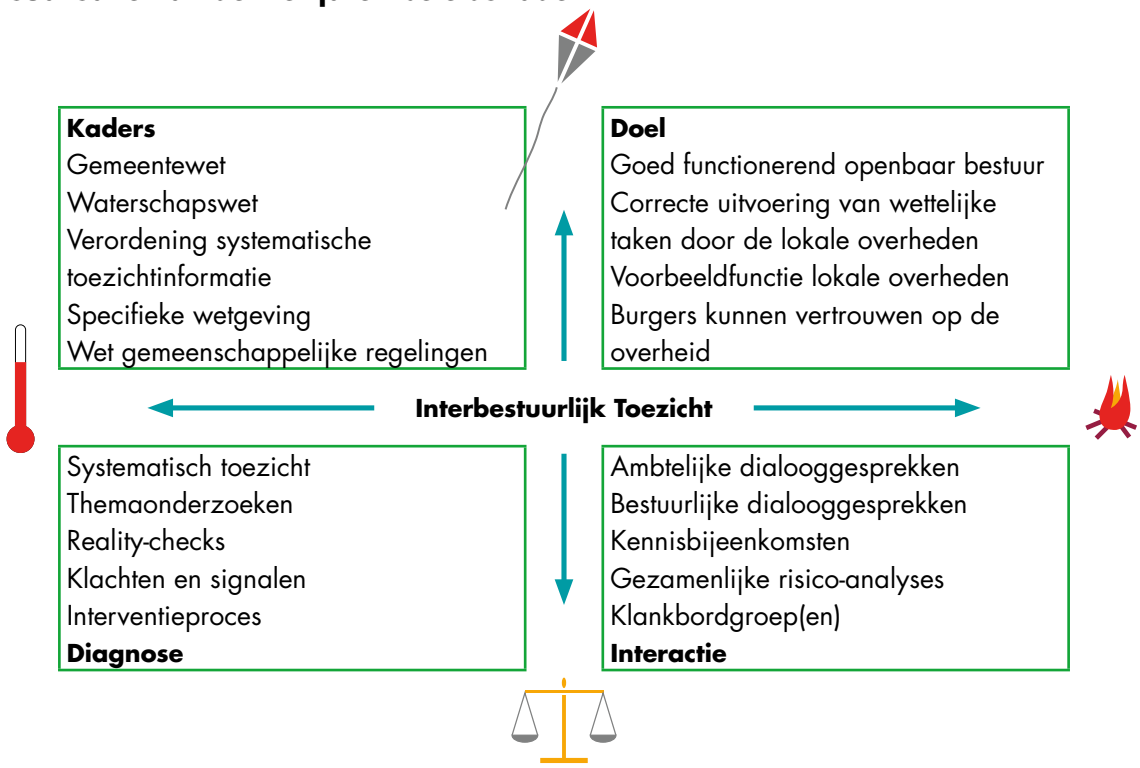
1 Bron: https://www.ensie.nl/rijksinspecties/interbestuurlijk-toezicht.

Taakuitvoering 2023	Voldoet niet	Voldoet gedeeltelijk	Voldoet
Alle lokale overheden	0%	<25%	≥75%

Het is belangrijk hieraan toe te voegen dat het toezicht niet het primaire instrument is om de bovengenoemde vier streefdoelen te bereiken. De eigen verantwoordelijkheid en de inzet van de horizontale checks en balances staan altijd voorop. Het interbestuurlijk toezicht, als verticaal toezicht, versterkt dit en stuurt bij waar nodig.

De volgende afbeelding uit het beleidskader visualiseert hoe wij de vier jaren van het beleidskader hebben ingezet om het toezicht in balans te houden. De balans tussen het toezicht houden en adviseren, tussen grip houden en loslaten, tussen corrigeren en leren.

Visualisatie van de vier jaren beleidskader

In de Uitvoeringsagenda Interbestuurlijk Toezicht 2023 waren de beoordelingscriteria opgenomen zodat voor de toezichtontvangers transparant is waar we ons oordeel op baseren.

In onderstaande tabel staan de doelstellingen en indicatoren zoals ze in de provinciale begroting voor 2023 waren opgenomen.

Doelstelling begroting 2023	Streef-waarde	Resultaat
Aantal toezichtontvangers dat door ons op een of meer toezichtgebieden wordt beoordeeld	104	Alle 56 gemeenten, 3 waterschappen (op het vierde waterschap houden wij geen IBT) en 42 gemeenschappelijke regelingen. (totaal 101 organisaties) zijn in 2023 beoordeeld op de desbetreffende toezichtgebieden.
Aantal toezichtontvangers waarmee minstens één voortgangsgesprek[2] gevoerd is	65	Dit geldt voor 56 gemeenten, drie waterschappen en 6 gemeenschappelijke regeling (totaal 65 organisaties).
Aantal georganiseerde regiobijeenkomsten	4	2 kennisbijeenkomsten, één door Informatie- en archiefbeheer en één door Huisvesting vergunninghouders
Aantal uitgevoerde themaonderzoeken	2	1 onderzoek samen met de VBG door Financieel toezicht
Verplichte indicator: Aantal gemeenten onder preventief financieel toezicht	0	Voor het begrotingsjaar 2023 valt geen gemeente onder het preventief toezicht.

Impact van het interbestuurlijk toezicht

In het beleidskader hebben we gesteld dat we met het interbestuurlijk toezicht daadwerkelijk de impact op de uitvoeringspraktijk willen bevorderen en zo bij willen dragen aan de kwaliteit van het openbaar bestuur. Enerzijds door het toepassen van het systematisch toezicht en anderzijds door bijvoorbeeld in open dialoog met de toezichtontvangers te spreken over de uitvoeringspraktijk. Hiermee kan een wederzijds lerend effect worden bereikt. In het verslagjaar hadden we impact door het systematisch toezicht uit te voeren en uitbreiding van dialooggesprekken in bijvoorbeeld het toezichtgebied Omgevingsrecht. De open dialoog zagen we in 2023 ook vooral terug bij de evaluatie van het beleidskader.

Daarnaast hebben we actie ondernomen op basis van de actualiteit. Voorbeelden hiervan zijn verderop beschreven.
Daarnaast is de kennisbijeenkomst van Informatie- en archiefbeheer een mooi voorbeeld van niet alleen interactie, maar ook om daarmee de impact te verbeteren. Verder is in samenwerking met de vereniging van Brabantse gemeenten (VBG) in 2023 het rapport naar de financiële situatie van gemeenten 'Investeren in de eerste overheid' aangeboden aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. In financieel onzekere tijden een duidelijk signaal.

2 In de provinciale begroting wordt conform het beleidskader gesproken over voortgangsgesprekken. Gedurende de uitvoering van het beleidskader zijn deze gesprekken veranderd naar ambtelijke dialooggesprekken.

2.2 Interactie

Om een goed beeld te krijgen van de dagelijkse praktijk bij de toezichtontvangers zijn gesprekken over dilemma's en casuïstiek voor de toezichthouder cruciaal. Op die manier krijgt de toezichthouder meer inzicht in het verhaal achter de indicatoren.

2.2.1 Ambtelijke dialooggesprekken

Beleidsdoel

De dialooggesprekken maken onderdeel uit van het grotere streven om meer impact te hebben op de uitvoeringspraktijk van de toezichtontvangers en draagt bij aan de actielijnen 2 en 3 van het Actieplan van het ATT, respectievelijk 'beter voeren dialoog' en 'beter leren via toezicht'. Tevens willen we samen met de toezichtontvangers met de dialooggesprekken de relatie versterken, de dagelijkse praktijk beter leren kennen op basis van dilemma's en casuïstiek en tegelijkertijd best practices delen.

Geplande activiteit

Wat als pilots begon aan het begin van de beleidsperiode is inmiddels een vast onderdeel van de toezichttaak geworden van de toezichtgebieden Financieel toezicht, Huisvesting vergunninghouders, Informatie- en archiefbeheer, Omgevingsrecht en Water.

Het aantal dialooggesprekken dat per jaar gevoerd kan worden, is per toezichtgebied verschillend.

Financieel toezicht houdt elk jaar met alle gemeenten en waterschappen een dialooggesprek. De toezichtgebieden Huisvesting vergunninghouders en Informatie- en archiefbeheer hebben als ambitie om elke vijf jaar alle toezichtontvangers te spreken, wat betekent dat jaarlijks met 20% van de toezichtontvangers een dialooggesprek wordt gevoerd. Omgevingsrecht laat het aantal gesprekken voor 2023 open. Monumentenzorg start in 2023 met het voeren van dialooggesprekken en streeft naar 12 gesprekken per jaar.

Realisatie

Financieel toezicht heeft met alle gemeenten een dialooggesprek gevoerd. Nieuw dit jaar was dialooggesprekken met een aantal gemeenschappelijke regelingen. Afhankelijk van de situatie zijn deze gesprekken gevoerd naar aanleiding van de vaststelling van een geactualiseerd Gemeenschappelijk toezichtkader voor gemeenschappelijke regelingen. Ook deze gesprekken zijn door beide partijen heel positief ervaren. Voor Informatie- en archiefbeheer en Huisvesting vergunninghouders zijn de gebruikelijke dialooggesprekken gevoerd. Informatie- en archiefbeheer wil iedere vijf jaar met alle toezichtontvangers een dialooggesprek voeren. Dat komt neer op ongeveer twintig gesprekken per jaar. In 2023 hebben we 21 dialooggesprekken gevoerd. Huisvesting vergunninghouders spreekt jaarlijks ongeveer een kwart van de gemeenten. In 2023 hebben we 11 gemeenten gesproken.

In 2023 spraken we bij Omgevingsrecht drie Brabantse waterschappen via de formule van een ambtelijk dialooggesprek. Daarbij is ook vooruitgekeken naar de situatie onder de Omgevingswet. De bijeenkomst was constructief en positief en van toegevoegde waarde voor begrip en een lerend effect over en weer. De geplande ambtelijke dialooggesprekken voor Monumentenzorg zijn in 2023 niet gevoerd en zijn doorgeschoven naar voorjaar 2024. Dit komt doordat er door gebrek aan capaciteit andere prioriteiten zijn gesteld.

Vanuit het toezichtgebied Water is met de Brabantse waterschappen op ambtelijk niveau een gesprek gevoerd in het tweede kwartaal. De resultaten van de toezichtgesprekken worden besproken in de vergadering tussen Gedeputeerde Staten en de Noord-Brabantse Waterschapsbond.

2.2.2 Bestuurlijke dialooggesprekken

Beleidsdoel

Tijdens deze gesprekken komen onderwerpen over de kwaliteit van het openbaar bestuur in de breedte aan de orde. Interbestuurlijk toezicht maakt onderdeel daarvan uit. Het kan daarbij zowel gaan over actuele lopende zaken ('going concern') als toekomstige zaken met mogelijkheden tot verbetering ('growing concern'). Dit bestuurlijk gesprek wordt voorafgegaan door een ambtelijk dialooggesprek. Daarbij wordt ook gekeken naar de gewenste deelnemers aan het bestuurlijke gesprek.

Geplande activiteit

In 2023 hebben we te maken met een nieuw bestuur en daarmee mogelijk met een nieuwe gedeputeerde als portefeuillehouder. Bij de kennismaking zal worden gepolst hoe deze aankijkt tegen het voeren van bestuurlijke dialooggesprekken als onderdeel van een bredere discussie met betrekking tot de kwaliteit van het openbaar bestuur. Dit onderwerp komt ook terug in het Beleidskader 'Toekomstbestendig bestuur' dat dit jaar wordt opgesteld.

Realisatie

Binnen het programma Kwaliteit Openbaar Bestuur, waarvan IBT onderdeel is, hebben er in 2023 geen bestuurlijke dialooggesprekken met toezichtontvangers plaatsgevonden op de wijze zoals in het beleidsdoel is geformuleerd. Dit vanwege het aantreden van een nieuw bestuur en de inspanningen om te komen tot het beleidskader Toekomstbestendig bestuur.

2.2.3 Klankbordgroep IBT

Beleidsdoel

Interactie tussen toezichthouder en toezichtontvangers. In 2021 is er een profiel van de Klankbordgroep IBT opgesteld, waarbij is vastgesteld dat de Klankbordgroep door middel van overleg en consultatieronden betrokken is bij het taakveld Interbestuurlijk Toezicht.

Het contact is gericht op:

- gevraagde en ongevraagde feedback om het toezicht passend en impactvoller te laten zijn bij een gezamenlijke aanpak van maatschappelijke opgaven;
- input en draagvlak op de beleidsproducten, die bijdragen aan de modernisering en professionalisering van het interbestuurlijk toezicht;
- inzichten over de wijze en de uitkomsten van beoordelen van het systematisch toezicht.

Geplande activiteit

Met de deelnemers van de Klankbordgroep worden alle functiedisciplines, toezichtgebieden, typen toezichtontvangers (gemeenten, GR'en en waterschappen) en alle regio's vertegenwoordigd. De Klankbordgroep wordt in 2023 onder andere uitgenodigd om bij te dragen aan de evaluatie van het aflopende beleidskader én voor het formuleren van nieuwe beleidsdoelen voor het nieuwe beleid van IBT.

Realisatie
In 2023 stonden de bijeenkomsten met de Klankbordgroep in het teken van het beleidskader. In mei hebben we samen teruggekeken en daarmee bijgedragen aan de evaluatie van het aflopende beleidskader. In juni is een inspirerende sessie met hen geweest over de beleidsdoelen voor het nieuwe beleidskader.

2.2.4 Kennisbijeenkomsten

Beleidsdoel
Het organiseren van plenaire kennisbijeenkomsten voor toezichtontvangers om het lerende effect van en met elkaar te stimuleren. In de kennisbijeenkomsten komen actuele ontwikkelingen, eventueel aangevuld met handreikingen en toelichtingen, evenals de uitkomsten van uitgevoerde themaonderzoeken en best practices, aan bod.

Voor Financieel toezicht waren geen kennisbijeenkomsten gepland. Reden hiervoor is dat voor het toepassen van wetgeving, bijvoorbeeld het Besluit Begroting en Verantwoording, al door andere partijen bijeenkomsten en netwerkdagen worden georganiseerd.

Geplande activiteit Huisvesting vergunninghouders
Voor Financieel toezicht waren geen kennisbijeenkomsten gepland. Reden hiervoor is dat voor het toepassen van wetgeving, bijvoorbeeld het Besluit Begroting en Verantwoording, al door andere partijen bijeenkomsten en netwerkdagen worden georganiseerd.
In navolging van de Rondetafelbijeenkomst die in november 2022 tijdens de Week van het Wonen is georganiseerd rondom het huisvesten van vergunninghouders in de Brabantse gemeenten, zal in het najaar een nieuwe bijeenkomst worden gehouden, waarbij de actualiteit rondom dit onderwerp vanuit verschillende invalshoeken wordt belicht.

Realisatie Huisvesting vergunninghouders
In december 2023 organiseerde we een kennis- en informatiebijeenkomst voor alle Brabantse gemeenten over Huisvesting vergunninghouders. Het onderwerp was de aanhoudende grote opgave in onzekere tijden. De gemeenten kregen de gelegenheid om hierover vragen te stellen aan het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), het ministerie van Justitie en Veiligheid en de Immigratie- en Naturalisatiedienst. Ook is door de Thuisgevers, een initiatief van de gemeente Kampen en de Protestantse Kerk Nederland, een toelichting geven over hoe zij vergunninghouders versneld aan een nieuw bestaan helpen.

Daarnaast zijn wij organisator en deelnemer aan het halfjaarlijks overleg van het COA met gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant.

Geplande activiteit Informatie- en archiefbeheer
In 2022 is gestart met een meerdelige serie van kennisbijeenkomsten rondom het archiefwettelijke onderwerp ‘Overzicht van archiefbescheiden’. Deze serie wordt georganiseerd door de Brabantse archivarissen in samenwerking met IBT. In het voorjaar van 2023 vindt de tweede bijeenkomst plaats, die gewijd wordt aan het beheer van een dergelijk overzicht en het erbij behorende Informatiebeheerplan.

Realisatie Informatie- en archiefbeheer

In mei 2023 was de tweede kennisbijeenkomst in het provinciehuis over het wettelijk verplichte overzicht van archiefbescheiden. In 2024 organiseren we een derde en laatste bijeenkomst. Samenvattend kan worden gesteld dat de bijeenkomst van 2023 geslaagd is. Aangetoond is dat toezichtontvangers aan de hand van gepresenteerde best practices aan de slag gaan in hun eigen praktijk.

Geplande activiteit Monumentenzorg

In het najaar van 2023 wordt tijdens een kennisbijeenkomst de nieuwe werkwijze van het interbestuurlijk toezicht, gericht op Monumentenzorg aan de toezichtontvangers gepresenteerd. Dat gebeurt in nauwe samenwerking met andere belanghebbende partijen op het gebied van Erfgoed, zoals het Monumentenhuis Noord-Brabant, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed.

Realisatie Monumentenzorg

De geplande bijeenkomst over de nieuwe werkwijze voor Monumentenzorg is niet georganiseerd. Wel is de nieuwe werkwijze van Monumentenzorg afgestemd en gecommuniceerd met het Monumentenhuis Noord-Brabant. Ook is de nieuwe werkwijze kort aan de orde geweest op een kennissessie voor gemeenten georganiseerd door Monumentenhuis Noord-Brabant en de provincie over de gevolgen van de nieuwe Omgevingsverordening voor het splitsten van waardevolle boerderijen.

Geplande activiteit Omgevingsrecht

In het voorjaar wordt er een themabijeenkomst georganiseerd met als onderwerp ‘VTH-beleidsdoelen’. In het najaar van 2023 vinden de regiobijeenkomsten Best Practices voor gemeenten en waterschappen plaats.

Realisatie Omgevingsrecht

Door onderbezetting (door langdurig ziekteverzuim) en daardoor herverdeling van prioriteiten zijn de voorgenomen themabijeenkomst ‘VTH-beleidsdoelen’ en de regiobijeenkomsten Best Practices doorgeschoven naar 2024.

2.3 Diagnose

Toezicht houden kan niet zonder inzicht te hebben in de uitvoeringspraktijk van de toezichtontvangers. Daarom voeren we onder andere het jaarlijkse systematisch toezicht uit, dat per toezichtgebied anders is, én themaonderzoeken en reality checks. Een belangrijke graadmeter zijn de klachten en de signalen die wij ontvangen van verontruste burgers en bedrijven.

2.3.1 Systematisch toezicht

Beleidsdoel

Om de taakuitvoering van de toezichtontvangers te kunnen beoordelen, hebben we informatie en bij voorkeur indicatoren nodig. In onze toezichtmethodieken streven we naar een zo minimaal mogelijk aantal indicatoren die tegelijkertijd ons maximaal informeren over de mate waarin de wettelijke taken worden uitgevoerd.

Concreet betekent dit dat we aan het systematisch toezicht invulling geven door:

- De toezichtontvangers periodiek te beoordelen op een aantal aspecten,
- Het toezichtoordeel bestaat uit de volgende kwalificaties en bijpassende kleuren:
  - voldoet: groen
  - voldoet gedeeltelijk: oranje
  - voldoet niet: rood
  - verschoonbaar: wit; alleen van toepassing bij Huisvesting vergunninghouders;
- De toepassing van de zogenoemde interventieladder. Bij geconstateerde tekortkomingen vindt er een actie plaats vanuit de toezichthouder, die past bij het desbetreffende landelijk afgesproken interventieproces. Dit proces wordt proportioneel en risicogericht toegepast;
- De toepassing van maatregelen vanuit Financieel toezicht, die horen bij repressief en preventief toezicht.

Geplande activiteit

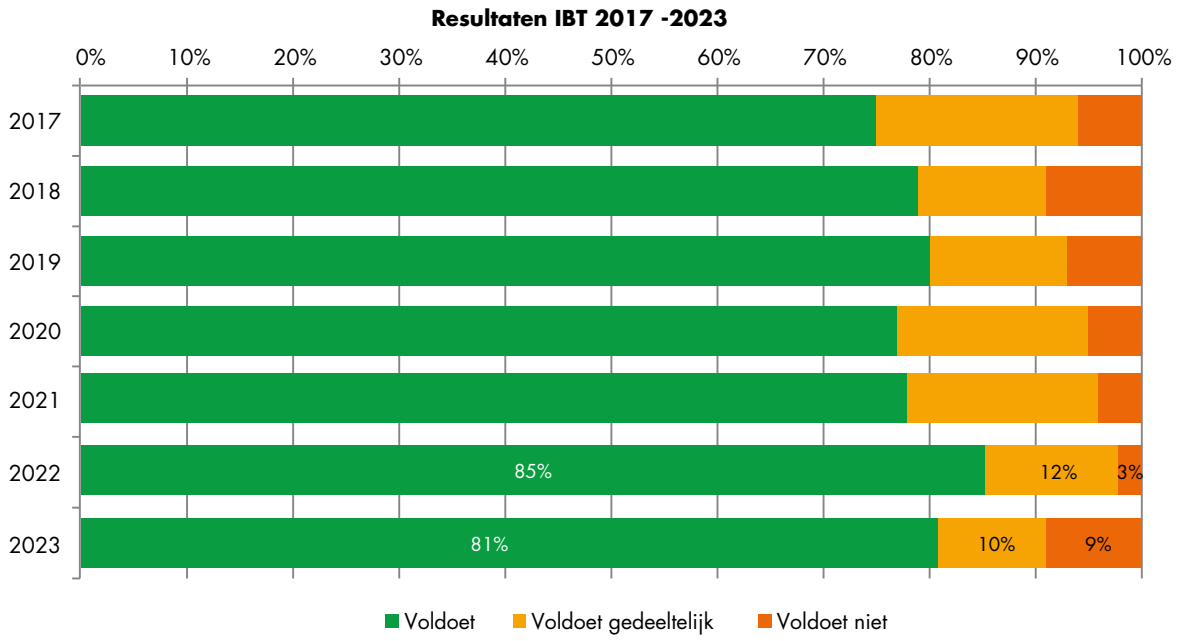
In 2023 wordt er systematisch toezicht ingezet voor de toezichtgebieden Financieel toezicht, Huisvesting vergunninghouders, Informatie- en archiefbeheer, Monumentenzorg, Omgevingsrecht, en Water. Het toezicht op de Wet Ruimtelijke Ordening (Wro) richtte zich in het verleden tweejaarlijks op de toepassing van de eisen bij gebiedsdekkende structuurvisies en actuele bestemmingsplannen. Door de aanpassing van de wet is de verplichting van actuele bestemmingsplannen komen te vervallen en daarmee de grondslag voor het toezicht. De Wro gaat met de komst van de nieuwe Omgevingswet hierin op, net als de Monumentenwet, de Wabo[3] en de Waterwet. Voor de toezichtmethodiek van 2023 heeft dit geen consequenties aangezien die nog gebaseerd is op de huidige wetgeving.

Realisatie

In 2023 hebben we op de gebieden Financieel toezicht, Huisvesting vergunninghouders, Informatie- en archiefbeheer, Omgevingsrecht, Monumentenzorg en Water systematisch toezicht gehouden. In bijlage 4.2 en verder is voor elk toezichtgebied de methode van het systematisch toezicht beschreven en wat de resultaten zijn. Ook zijn in het dashboard van de provincie Noord-Brabant alle prestaties in de vorm van een kleur van het systematisch toezicht in één oogopslag per gemeente te zien. Per toezichtgebied én per toezichtontvanger zijn daar ook de brieven met de toezichtoordelen te zien.

3 Wabo is de afkorting van de Wet algemene bepalingen Omgevingsrecht.

Aan het eind van 2023 is het overall beeld[4] over de toezichtgebieden als volgt:

In dit totaaloverzicht zijn de beoordelingen van 2023 gebaseerd op de volgende onderdelen:

1. Financieel toezicht: gemeentebegroting 2024.
2. Huisvesting vergunninghouders: taakstelling over 2023.
3. Informatie- en archiefbeheer: archiefverslag 2022 en verbeterplan.
4. Omgevingsrecht: naleving selectie procescriteria Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) waaronder evaluatieverslag 2022, uitvoeringsprogramma 2023 en actualiteit beleidsplan. En ook een aantal beoordelingsvragen over Monumentenzorg en Ruimtelijke ordening.
5. Water: bestuurlijke samenvatting stand van zaken 2023.

Conclusie

Met een gerealiseerde gemiddelde score van alle toezichtgebieden van 81% 'Voldoet' in 2023 wordt voldaan aan de doelstelling uit het beleidskader dat minstens 75% van alle toezichtontvangers 'Voldoet' en daarmee de kleur groen krijgt op het dashboard van Noord-Brabant. Dit geeft echter beperkte informatie over de bereikte resultaten in de afzonderlijke toezichtgebieden.

De uitvoering van het Interbestuurlijk toezicht geeft in de afzonderlijke toezichtgebieden voor 2023 het volgende beeld:

Financieel toezicht

53 gemeenten hebben de beoordeling 'Voldoet'. Bij 3 gemeenten is sprake van 'Voldoet gedeeltelijk' waarbij in het laatste begrotingsjaar financieel evenwicht wordt bereikt door de betreffende gemeente.

4 Hierbij is uitgegaan van de toezichtoordelen van alle toezichtontvangers. Zie de bijlage voor de toelichting per toezichtgebied.

Huisvesting vergunninghouders

Vanwege de vluchtelingencrisis is de druk op de gemeenten groot om te kunnen voldoen aan de taakstelling voor de huisvesting van vergunninghouders. Alhoewel de taakstelling in de tweede halfjaar is bijgesteld doordat de Immigratie- en Naturalisatiedienst en het Centraal Orgaan opvang asielzoekers een achterstand hadden met het verwerken van de vergunningaanvragen, is het de gemeenten niet gelukt om alle toegewezen vergunninghouders te huisvesten. Het aantal gemeenten dat 'Voldoet' is 21, 4 gemeenten kregen het oordeel 'Voldoet gedeeltelijk' en 22 gemeenten 'Voldoet niet'. 9 gemeenten kregen 'Verschoonbaar'.

Informatie- en archiefbeheer

Eén gemeente en één gemeenschappelijke regeling hebben het oordeel 'Voldoet niet'. Deze toezichtontvangers hebben het gevraagde informatiearrangement niet of niet tijdig aangeleverd. Twee gemeenschappelijke regelingen hebben, ondanks het indienen van een informatiearrangement, geen inhoudelijk oordeel ontvangen vanwege het ontbreken van een voldoende actuele inspectierapportage van de archivaris, en vanwege het voor het eerst indienen van een informatiearrangement.

Omgevingsrecht

45 gemeenten hebben een beoordeling 'Voldoet' gekregen, 10 gemeenten 'Voldoet gedeeltelijk' en één gemeente 'Voldoet niet' en is daardoor onder actief toezicht geplaatst. De onderdelen Monumentenzorg en Ruimtelijke Ordening maken hier ook onderdeel vanuit. Voor het toezicht Monumentenzorg zijn vier beoordelingsvragen opgenomen in de systematische toezichtronde van Omgevingsrecht. De vragen gingen over de naleving van de eisen over capaciteit, deskundigheid en de beleidscyclus VTH. We beoordeelden in het systematisch toezicht Omgevingsrecht ook twee vragen over Ruimtelijke ontwikkeling.

Water

Op basis van door de waterschappen aangeleverde informatie en de aanvullende toelichting tijdens de ambtelijke gesprekken beoordeelden we dat de waterschappen op alle onderdelen 'Voldoen'.

2.3.2 Dashboard en publiceren toezichtbrieven

Beleidsdoel

We zijn transparant over de resultaten van ons toezicht, waardoor mede een vorm van benchmarking mogelijk is.

Geplande activiteit

Begin 2023 wordt de doorontwikkelde digitale en integrale Brabantse kleurenkaart als dashboard voor de gemeenten van Noord-Brabant gepubliceerd. Hierop worden de prestaties van de gemeenten van de laatste vijf jaar per jaar en per toezichtgebied getoond. Niet alleen de look en de functionaliteit is van het nieuwe dashboard verbeterd, ook zullen vanaf dit jaar het toezichtoordeel aan de betreffende gemeente worden gekoppeld. Dit voorziet niet alleen in de behoefte van de gemeenteraden, maar past ook bij de transparantie die de per 1 mei 2022 ingevoerde Wet open overheid (Woo) voorstaat met betrekking tot actieve openbaarmaking van overheidsinformatie. De colleges van burgemeester en wethouders en de gemeenteraden zijn begin 2022 reeds schriftelijk over dit voornemen geïnformeerd en dit zal binnenkort worden herhaald.

Realisatie
Het nieuwe doorontwikkelde IBT-Dashboard is in april 2023 gepubliceerd. Op het dashboard zijn de toezichtoordelen van de Brabantse gemeenten over de afgelopen vijf jaar zichtbaar gemaakt op een kleurenkaart. Naast de toezichtoordelen worden in het kader van de Woo vanaf het onderzoeksjaar 2023 ook de aan de gemeente verstuurde brieven met daarin het toezichtoordeel gekoppeld aan het dashboard.

2.3.3 Risicogericht toezicht

Beleidsdoel
Ons toezicht richt zich op die situaties waar risico's zijn met potentieel grote maatschappelijke gevolgen, zowel inhoudelijk, financieel als organisatorisch. Eens in de twee jaar maken we samen met de toezichtontvangers een risicoanalyse die we gebruiken bij het bepalen op welke risico's we de periode aarna extra moeten letten.
Bij geconstateerde tekortkomingen interveniëren we proportioneel en risicogericht conform het interventieproces.

Geplande activiteit
Net als in 2022 diepen we actielijn 5 'Toezichthouder richt zich op gedeelde risico's' van het ATT in 2023 verder uit, rekening houdend met het gestelde beleidsdoel. In het nieuwe beleidskader Toekomstbestendig Bestuur zal het risicogericht toezicht opnieuw worden gedefinieerd, waarbij de ontwikkelingen binnen de actielijn van het ATT worden meegewogen.

Geplande activiteit Financieel toezicht
Het risicogericht toezicht komt bij Financieel toezicht met name tot uiting in de specifieke toezichtthema's die door het Vakberaad Gemeentefinanciën worden vastgesteld. Voor 2023 is geen toezichtthema vastgesteld. Wel wordt vanuit het vakberaad gestart met een verdere doorontwikkeling van de actielijn Risicogericht toezicht vanuit het ATT. Een projectgroep gaat hiermee aan de slag door het onderzoeken en ontwikkelen van risicoprofielen voor gemeenten en een eenduidige methode om daartoe te komen. Daarnaast vindt in 2023 de interne evaluatie plaats van de systematiek van beperkt en uitgebreid begrotingsonderzoek binnen het kader van risicogericht toezicht en de wijze van communicatie over de toezichtintensiteit naar de toezichtontvanger.

Realisatie Financieel toezicht
In 2023 is gestart met de toepassing van risicogericht toezicht bij de beoordeling van de gemeentelijke begrotingen 2024. Daarbij is gebruik gemaakt van het door de werkgroep ontwikkelde risicoprofiel om de diepgang van het begrotingsonderzoek op specifieke onderdelen van de begroting te bepalen.

Medio 2024 vindt de interne evaluatie van de systematiek plaats. Vervolgstap is het invulling geven aan het onderdeel proportioneel toezicht als het gaat om toezichtintensiteit naar de toezichtontvanger.

Geplande activiteit Huisvesting vergunninghouders
Het risicogericht toezicht is bij Huisvesting vergunninghouders in eerste instantie minder aan de orde dan bij de andere toezichtgebieden omdat dit toezicht zich vooral toespitst op het halen van de door het Rijk opgelegde halfjaarlijkse taakstelling. Echter, als de taakstelling niet is gehaald, vindt er een ambtelijke interventie plaats waarbij de desbetreffende gemeente een Plan van Aanpak moet

opleveren met daarin risicobeperkende maatregelen om te voorkomen dat de achterstand op gaat lopen. Met name voor 2023 is het belangrijk dit te voorkomen doordat de taakstelling fors omhoog gaat ten opzichte van voorgaande jaren. Vanaf 2023 worden de risicobeperkende maatregelen ook een agendapunt bij de dialooggesprekken.

Naast het systematisch toezicht draagt dit toezichtgebied actief bij aan het provinciale Kernteam dat zich bezighoudt met het asielbeleid in de provincie en aan de landelijke overlegorganen rondom dit onderwerp.

Realisatie Huisvesting vergunninghouders

Huisvesting was voor gemeenten moeilijk dit jaar. Dit kwam door de grote instroom van asielzoekers, de verhoogde taakstelling van vergunninghouders en de te krappe woningmarkt. Wij rapporteerden daarom maandelijks of de taakstelling vergunninghouders was gehaald. De beoordeling van deze informatie deelden wij ook met de veiligheidsregio's, de commissaris van de Koning en de gedeputeerden. Met gemeenten die achterliepen namen we ambtelijk contact op om oplopende achterstanden te voorkomen. Gemeenten onder actief toezicht en gemeenten met een te grote omvang van de achterstand, stelde op ons verzoek een Plan van Aanpak op. De plannen zijn door ons beoordeeld en we zijn in gesprek gegaan met de gemeenten over de betreffende problematiek. Met deze extra activiteiten richten we ons op het bevorderen van de uitstroom van vergunninghouders uit de AZC's. Hiermee beperken we het risico dat er te weinig opvangplaats is voor asielzoekers.

Geplande activiteit Informatie- en archiefbeheer

Informatie- en archiefbeheer continueert de in 2021 ingevoerde toezichtmethodiek, welke specifiek inspeelt op risicogericht toezicht. Er zijn afspraken met de Brabantse archivarissen, als horizontale toezichthouders, gemaakt om de aanbevelingen vanuit de (twee)jaarlijkse inspecties naar aard en grootte van risico te prioriteren. Vervolgens dienen de toezichtontvangers de aanbevelingen 1-op-1 over te nemen in een verbeterplan. Het verbeterplan wordt beoordeeld door de interbestuurlijk toezichthouder, waarbij het opvolgen van de aanbevelingen van de archivaris, en daarmee het mitigeren van de risico's, het belangrijkste toezichtcriterium vormt.

Naast het systematisch toezicht is in 2022 een werkgroep gestart van archivarissen en toezichthouders om een systematiek van risicoklassen uit te denken die bij het horizontale toezicht op het informatie- en archiefbeheer kan worden toegepast. Een dergelijke systematiek bestaat nog niet binnen dit vakgebied. De werkgroep zal in 2023 het resultaat zowel binnen de provincie als in landelijke gremia presenteren.

Realisatie Informatie- en archiefbeheer

In 2023 heeft een werkgroep van archivarissen en toezichthouders een systematiek van risicoklassen uitgewerkt die bij het horizontale toezicht op het informatie- en archiefbeheer kan worden toegepast. Deze werkgroep is in 2022 gestart, en heeft in het afgelopen jaar zijn inspanningen voortgezet. De eindpresentatie moet nog plaatsvinden.

In 2023 toetsen wij tevens, op verzoek van de archivarissen in Noord-Brabant, de kwalitatieve staat van de informatiehuishouding. De bevindingen van de archivarissen vormen daarbij ons uitgangspunt. Dit passen wij ook toe bij de gemeenschappelijke regelingen en de waterschappen. Deze aanpak heeft ertoe geleid dat in 2023 een groter aantal toezichtontvangers de beoordeling 'voldoet gedeeltelijk' kreeg, dan in 2022.

Ook hebben we in 2023, in samenspraak met de archivarissen, verder ingezet op het wettelijk verplichte overzicht van archiefbescheiden. Dit overzicht is een essentieel instrument om grip te krijgen op de informatiehuishouding. In 2023 voerden wij een inventarisatie uit naar de kwaliteit van de overzichten van archiefbescheiden. De uitkomsten daarvan zijn in december 2023 gedeeld met de toezichtontvangers in een rapport op hoofdlijnen. Uit de inventarisatie blijkt dat er nog het nodige werk te verzetten is om te voldoen aan de vereisten van het overzicht.

Geplande activiteit Monumentenzorg

Monumentenzorg richt het systematisch toezicht op relevante risico's bij de taakuitvoering door gemeenten op het gebied van het beschermen en onderhouden van archeologie, cultuurhistorie en monumentenzorg. Als gemeenten deze taken niet goed uitvoeren, is het risico groot dat onroerend cultureel erfgoed beschadigd wordt of voorgoed verloren gaat.

Realisatie Monumentenzorg

In 2023 lag de focus op het meer risicogericht inrichten van dit toezichtgebied in lijn met het gedachtengoed van het landelijk rapport 'Lappendeken'. Dit betekent concreet dat gemeenten niet meer de gebruikelijke toezichtinformatie op basis van de Verordening systematisch toezicht Noord-Brabant hoefden in te zenden. In plaats daarvan richten we ons voor Monumentenzorg op de taakuitvoering van toezicht en handhaving door gemeenten in de cyclus van beleid, uitvoering en rapportage en de naleving van de kwaliteitscriteria VTH (kritieke massa). Dat gebeurde in nauwe afstemming en samenwerking met het toezichtgebied Omgevingsrecht.

In het systematisch toezicht vanuit Omgevingsrecht zijn in 2023 vier specifieke vragen opgenomen met betrekking tot VTH aangaande Monumentenzorg. De gemeenten hebben elk een beoordelingsformulier gekregen met oordeel en verbeterpunten. Daarnaast zijn de resultaten uit de tweejaarlijkse Rijksmonitor gemeenten van de Erfgoedinspectie nader bekeken en vergeleken met de resultaten uit het systematisch toezicht. Met een aantal relatief slecht scorende gemeenten wordt voorjaar 2024 een open dialooggesprek gevoerd om een nader beeld te krijgen van de praktijk achter de scores en van de mogelijkheden tot verbetering.

Geplande activiteit Omgevingsrecht

De beoordelingsvragen richten zich bij het systematisch toezicht in 2023 op relevante risico's bij niet-naleving van de wettelijke procescriteria VTH. Enkele vragen gaan over Monumentenzorg en Ruimtelijke Ontwikkeling. Daarnaast kan het voorkomen dat er onderzoek wordt gedaan naar de VTH-taakuitvoering door het bevoegd gezag in het onverhoopte geval er in 2023 een incident plaatsvindt met grote maatschappelijke gevolgen of grote bestuurlijke impact. Dat komt tot op heden sporadisch voor. Verder gebeurt het regelmatig dat het Rijk vanuit haar rol als stelselverantwoordelijke, de provincies vraagt om in de rol van interbestuurlijk toezichthouder actie te ondernemen richting gemeenten. Dat gebeurt bij door het Rijk gesignaleerde risico's op basis van uitgevoerde stelselonderzoeken. Een voorbeeld is het onderwerp 'Inbreng basistaken'. In 2023 besteden we vanuit Omgevingsrecht nadrukkelijk aandacht aan het vervolg daarvan bij een kleine groep Brabantse gemeenten die nog niet alle basistaken bij een omgevingsdienst hebben ondergebracht.

Realisatie Omgevingsrecht

Ondanks de personele onderbezetting is het gelukt om de beoordeling van de VTH-documenten van alle gemeenten in 2023 af te ronden. De Brabantse waterschappen ontvingen in 2023 feedback op hun VTH-documenten. In 2023 besteedden we nadrukkelijk aandacht aan het vervolg van het onderwerp 'Inbreng basistaken' bij de Brabantse gemeenten die nog niet alle basistaken bij een

omgevingsdienst hadden ondergebracht. Eind 2023 zijn de resterende basistaken (voornamelijk asbest) alsnog bij de omgevingsdienst ingebracht mede door de aandacht die we vanuit onze IBT-rol aan dit onderwerp hebben besteed.

2.3.4 Harmonisatie processen systematisch toezicht

Beleidsdoel

Door een uniforme werkwijze te hanteren, is het transparant voor de toezichtontvanger hoe we het toezicht uitvoeren, op welke wijze er wordt getoetst (normen) en hoe we omgaan met de bevindingen. Hierdoor is de rechtszekerheid van de toezichtontvanger geborgd en zijn verwachtingen over en weer helder.

Geplande activiteiten

In 2022 zijn conformerend aan actielijn 4 'Uniformiteit' van het ATT alle eigenschappen van het systematisch toezicht per toezichtgebied in kaart gebracht. Voor 2023 staat de volgende fase van dit project gepland, namelijk de analyse op welke onderdelen binnen het systematisch toezicht eenduidigheid kan worden bereikt. In dit kader zullen ook de briefsjablonen van de toezichtoordelen tegen het licht worden gehouden.

Realisatie

Met het beleidskader 2020-2023 en daaruit volgende uitvoeringsagenda 2023 zijn onze toezichtontvangers op transparante wijze geïnformeerd over hoe wij het toezicht uitvoeren en omgaan met de bevindingen. In 2023 is een eerste stap gezet in het harmoniseren van de toezichtbrieven van de verschillende toezichtgebieden.

2.3.5 Inzet IBT-data van digitalisering en datamanagement

Beleidsdoel

We voeren het toezicht efficiënt uit door waar mogelijk gebruik te maken van bestaande gegevens en 'open' informatie. Uitgangspunt is het (her)gebruik van (de)centraal beschikbare data.

Geplande activiteiten

IBT vervolgt in 2023 de samenwerking met het CIO[5] Office om voor het programma Kwaliteit Openbaar Bestuur, waarvan IBT deel uitmaakt, te komen tot een passende Roadmap Datagedreven Werken. We sluiten hiermee aan bij de Uitvoeringsagenda Digitale Transformatie van de provincie Noord-Brabant.

De provincie blijft ook in 2023 deelnemen aan de interprovinciale werkgroep Datagedreven toezicht. Dit is een initiatief van het Landelijk Coördinatoren Overleg.

Financieel toezicht werkt, net als bijna alle provincies, sinds 2021 met de applicatie financieel toezicht, waarin de registratie en verslaglegging van het begrotingsonderzoek plaatsvindt. In 2023 worden deze werkwijze en rapportages in Power BI ontwikkeld zodat de data goed kan worden gebruikt bij het maken van analyses. Op deze wijze kunnen trends en ontwikkelingen van de financiele positie van gemeenten beter worden waargenomen en vergeleken.

---

5 De afkorting CIO staat voor Chief Information Officer.

Realisatie
De uitkomsten van het onderzoek "roadmap data gedreven werken" zijn in 2023 afgestemd met het CIO-office. Aanbevelingen in het rapport krijgen invulling in de Uitvoeringsagenda 2024 en worden aangesloten bij de speerpunten in ons (nieuwe) beleidskader.

De provincie was in 2023 ook vertegenwoordigd in de interprovinciale werkgroep Datagedreven toezicht. De werkgroep werkt aan de hand van het spoorboekje datagedreven IBT. Er is voor Brabant dit jaar geen resultaat geweest. De handreiking die in dit jaar door Noord-Holland voor Omgevingsrecht is opgeleverd hebben wij voor kennisgeving aangenomen. Deze is op dit moment niet toe te passen voor ons toezicht.

Financieel Toezicht heeft ook in de begrotingsronde 2024 de applicatie financieel toezicht toegepast. Het ontwikkelen van rapportages in PowerBI is vooruitgeschoven omdat er een andere prioritering is gemaakt in de inzet van het team Financieel toezicht.

2.3.6 Thema-onderzoeken

Beleidsdoel
Het bevorderen van samenwerking en kennisdeling aan de hand van zogeheten best practices.

Geplande activiteiten
1. In het voorjaar voert Omgevingsrecht een themaonderzoek Follow Up uit naar aanleiding van de themaonderzoeken 'Constructieve veiligheid' en 'Klachten en Meldingen'. Het beoogde resultaat is een overzicht van de wijze waarop gemeenten die onderdeel waren van een themaonderzoek, de verbeterpunten hebben geborgd voor de toekomst en waar nodig het bestaande handhavingsbeleid en/of de uitvoeringsorganisatie daarop hebben aangepast. Daarnaast van gemeenten die geen onderdeel waren van een themaonderzoek, een overzicht van de wijze waarop zij gebruik hebben gemaakt van de aanbevelingen van de algemene rapportage. De resultaten van onze analyse vormen belangrijke input om intern te evalueren en door te ontwikkelen wat een effectieve en efficiënte manier is om gemeenten te helpen hun taken op een correcte wijze uit te voeren.
2. Omgevingsrecht voert in 2023 tevens een themaonderzoek uit met het onderwerp 'Intrekking ongebruikte Wabo-vergunningen'. De keuze voor een risicothema is vooraf afgestemd met de contactpersonen bij gemeenten en waterschappen. Het onderzoek is gepland in het najaar van 2023.
3. Samen met de VBG wordt een onderzoek uitgevoerd naar de financiële situatie van onze gemeenten. De resultaten daarvan worden door de gezamenlijke Brabantse overheden aangeboden aan de minister van BZK.
4. Verder voert Financieel toezicht in 2023 een themaonderzoek uit naar onderwijshuisvesting, vanuit het oogpunt van (vervangings)investeringen en integrale huisvestingsplannen voor scholen in relatie tot de beschikbare middelen in de gemeentelijke begrotingen

Realisatie
1. Omgevingsrecht deed in het voorjaar bij negen gemeenten onderzoek naar de 'Follow Up' met de vraag wat er is gedaan met de conclusies en aanbevelingen uit een aantal Brabantbrede rapporten. Het betreft de themaonderzoeken 'Maatregelen externe veiligheid spoorzone', 'Gemeentelijk toezicht constructieve veiligheid' en 'Gemeentelijke taakuitvoering klachten en meldingen Wabo-overtredingen'. Onze conclusie is dat de Brabantbrede rapporten gemeenten

vaak nieuwe inzichten geven, waarna werkwijzen worden aangepast. Aandachtspunt is dat de rapporten niet altijd bij de 'vakafdeling' terecht komen en door personeelswisselingen de rapporten bij nieuwe medewerkers niet bekend zijn. Ook ontvingen we een aantal tips en tops over onze manier van communiceren over de uitkomsten van onze thema-onderzoeken. We doen daar ons voordeel mee bij toekomstige onderzoeken.

2. Door onderbezetting is het voorgenomen themaonderzoek 'Intrekking ongebruikte Wabo-vergunningen' niet uitgevoerd.
3. In samenwerking met de VBG stelden we in 2023 het rapport 'Investeren in de eerste overheid' op. Dit rapport naar de financiële situatie van gemeenten boden we aan de minister van BZK aan. In financieel onzekere tijden een duidelijk signaal, niet alleen namens onze Brabantse gemeenten, maar ook vanuit interbestuurlijk toezicht voor het scheppen van duidelijkheid en stabiliteit in de financiering van gemeenten om daarmee toekomstbestendig te zijn.
4. In 2023 is het themaonderzoek naar onderwijshuisvesting opgestart. Afronding hiervan vindt plaats in 2024.

2.3.7 Klachten en signalen

Beleidsdoel

Onderzoeken of de betreffende lokale overheid zijn wettelijke taken naar aanleiding van een klacht van een burger of bedrijf naar behoren uitvoert.

Geplande activiteiten

Onderdeel van onze wettelijke rol als interbestuurlijk toezichthouder is het behandelen van klachten en signalen over de uitvoering van de wettelijke medebewindstaken door de lokale overheden. Op basis van ervaringen uit voorgaande jaren houden we in 2023 rekening met een twintigtal klachten. De behandeling van klachten doen we in lijn met de prioritering en procedure die terug te vinden is in het beleidskader.

Realisatie

Onderdeel van onze wettelijke rol als interbestuurlijk toezichthouder is het behandelen van klachten en signalen over de uitvoering van de wettelijke medebewindstaken door de lokale overheden. We ontvingen 12 klachten op het gebied van Omgevingsrecht en één op het gebied van Informatie- en archiefbeheer. Bij de afhandeling daarvan maakten we gebruik van mediationvaardigheden. De indieners kregen een terugmelding telefonisch, per mail of per brief.

2.3.8 Landelijke werkgroep IBT Erfgoed

Beleidsdoel

Door het opstellen en uitvoeren van een concreet actieplan draagt een landelijke werkgroep eraan bij dat het Rijk, provincies en gemeenten schouder aan schouder staan om er samen voor te zorgen dat de kwaliteit van het openbaar bestuur op het speelveld van erfgoed naar een hoger niveau wordt getild zodat de inwoners daar uiteindelijk baat bij hebben.

Geplande activiteiten

Net als vorig jaar neemt Brabant ook in 2023 actief deel aan de landelijke werkgroep IBT Erfgoed.

Die tijdelijke werkgroep is medio 2021 op initiatief van het Inter Provinciaal Overleg (IPO) van start gegaan met ambtelijke vertegenwoordigers van provincies, Vereniging Nederlands Gemeenten (VNG) en de ministeries BZK en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Aanleiding was het rapport 'Een lappendeken. Zicht op toezicht door provincies'.

Realisatie
Ook in 2023 nam Brabant actief deel aan de landelijke werkgroep IBT Erfgoed.

Die tijdelijke werkgroep is medio 2021 op initiatief van het IPO van start gegaan met ambtelijke vertegenwoordigers van provincies, Vereniging Nederlands Gemeenten (VNG) en de ministeries BZK en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Aanleiding was het rapport 'Een lappendeken. Zicht op toezicht door provincies'. Op 14 maart 2023 is vanuit het IPO een brief verstuurd aan de ministeries van OCW en BZK, met daarin aangegeven dat de provincies het toezicht Monumentenzorg in de toekomst op een risico gerichte manier in willen richten met gebruikmaking van uniforme indicatoren en de resultaten uit de tweejaarlijkse Rijksmonitor gemeenten van de Erfgoedinspectie. Ook is in de brief vanuit het IPO gevraagd om extra middelen voor de provincies om het toezicht Monumentenzorg op een adequate manier te kunnen invullen. Eind 2023 was er nog geen concrete toezegging van het Rijk over de gevraagde middelen.

2.4 Overkoepelende activiteiten en projecten

2.4.1 Voorbereiding Omgevingswet

Beleidsdoel
Doel is om te komen tot een heldere IBT-strategie voor de situatie onder de Omgevingswet waaronder begrepen de rol en strategie van IBT-taken bij de provinciale Omgevingsverordening.

Geplande activiteiten
Bij het schrijven van de uitvoeringsagenda is de inwerkingtreding van de Omgevingswet voorzien per 1 juli 2023. Deze wet betreft een stelselherziening alsmede een vernieuwing van het omgevingsrecht. Zowel qua inhoud als taakuitvoering heeft de Omgevingswet grote gevolgen voor gemeenten, waterschappen en provincies. De wettelijke vereisten voor een professionele uitvoeringsorganisatie aan de hand van een goed werkende en sluitende beleidscyclus blijft onder de Omgevingswet ongewijzigd.

Als maatschappelijke doelen noemt de wetgever:
a. een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit bereiken en in stand houden;
b. de fysieke leefomgeving doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen om er maatschappelijke behoeften mee te vervullen.

Ook in 2023 worden de wetsontwikkelingen nauwlettend in de gaten gehouden. Via een projectmatige aanpak vervolgen we onze voorbereidingen uit voorgaande jaren en richten we ons op de bestaande IBT-activiteiten en de bestaande afspraken over interne organisatie en afstemming. Tevens gaan we de samenwerking op het terrein van de fysieke leefomgeving inventariseren, tegen het licht houden en waar nodig aanpassen. Ook passen we de bestaande 'Verordening systematisch toezichtinformatie Noord-Brabant' technisch en inhoudelijk aan op de nieuwe wetgeving.
Deze aanpak doen we zoveel mogelijk in afstemming en samenwerking met andere provincies via de landelijke vakgroep IBT-Omgevingsrecht.

Realisatie

De Omgevingswet betreft een stelselherziening alsmede een vernieuwing van het omgevingsrecht. Zowel qua inhoud als taakuitvoering heeft de Omgevingswet grote gevolgen voor gemeenten, waterschappen en provincies. De wettelijke vereisten voor een professionele uitvoeringsorganisatie aan de hand van een goed werkende en sluitende beleidscyclus blijft onder de Omgevingswet ongewijzigd. In de loop van 2023 werd bekend dat de inwerkingtreding van de Omgevingswet verder werd uitgesteld tot 1 januari 2024. Waar nodig hebben we bestaande IBT-activiteiten en afspraken over interne organisatie en afstemming op de nieuwe wetgeving aangepast. Ook zijn voorbereidingen getroffen voor technische en inhoudelijke aanpassing van de 'Verordening toezichtinformatie Noord-Brabant'. In de landelijke vakgroep IBT-Omgevingsrecht is het onderwerp afstemming en samenwerking in 2023 meermaals ter sprake gekomen.

2.4.2 Voorbereiding Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

Beleidsdoel

Doel is om te komen tot een heldere IBT-strategie voor de situatie onder de Omgevingswet.

Geplande activiteiten

Tegelijk met de Omgevingswet treedt ook de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) in werking. Deze wet regelt de invoering van een nieuw stelsel van bouwtoezicht. De Wkb heeft als doel de bouwkwaliteit te verbeteren. De toets vooraf op de bouwplannen wordt vervangen door de toets in de praktijk. Dit gebeurt op de bouwplaats zelf, tijdens het bouwproces. Deze toets in de praktijk wordt door onafhankelijke kwaliteitsborgers uitgevoerd. Daarnaast wordt de aansprakelijkheid van de bouwer vergroot voor bouwfouten. De Wkb geldt naar verwachting tot en met 2024 alleen voor bouwwerken in de laagste risicoklasse. Dit zijn bijvoorbeeld eengezinswoningen en kleinere bedrijfspanden. Op basis van een evaluatie na een aantal jaren bekijkt de wetgever of de werking van de Wkb wordt uitgebreid naar bouwwerken in hogere risicoklassen. De invoering van de Wkb heeft een grote impact op de gemeentelijke organisatie, waaronder begrepen beleid, organisatie en uitvoering van de VTH-taken. Wij volgen de wetsontwikkelingen op de voet en waar nodig houden wij daarmee rekening bij het opstellen van de IBT-strategie onder de Omgevingswet.

Realisatie

Tegelijk met de Omgevingswet treedt ook de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) in werking. Deze wet regelt de invoering van een nieuw stelsel van bouwtoezicht. De Wkb heeft als doel de bouwkwaliteit te verbeteren. De toets vooraf op de bouwplannen wordt vervangen door de toets in de praktijk. Dit gebeurt op de bouwplaats zelf, tijdens het bouwproces. Deze toets in de praktijk wordt door onafhankelijke kwaliteitsborgers uitgevoerd. Daarnaast wordt de aansprakelijkheid van de bouwer vergroot voor bouwfouten. De invoering van de Wkb heeft een grote impact op de gemeentelijke organisatie, waaronder begrepen beleid, organisatie en uitvoering van de VTH-taken. In de loop van 2023 werd bekend dat ook de gefaseerde inwerkingtreding van de Wkb werd uitgesteld tot 1 januari 2024. Wij houden hiermee rekening bij onze IBT-strategie.

2.4.3 Ontwikkelen vast inputkanaal voor toezichtstukken

Beleidsdoel

Uniformiteit en efficiëntie bewerkstelligen, passend binnen het harmoniseren van de toezichtprocessen.

Geplande activiteit

In 2022 is de mogelijkheid verkend om voor alle toezichtgebieden de te ontvangen stukken van de toezichtontvangers op één manier binnen te laten komen, namelijk via het digitaal loket van de provincie. Door dit inputkanaal te gebruiken, kan IBT geen stukken meer missen, is er meteen een toets op volledigheid en genereert het zaaksysteem automatisch een ontvangstbevestiging. Deze verkenning is positief ontvangen en in 2023 wordt deze wijze van ontvangst in gebruik genomen. De toezichtontvangers worden per toezichtgebied geïnformeerd met daarin duidelijke aanwijzingen hoe vanaf dat moment te handelen voor het aanbieden van de toezichtstukken.

Realisatie

In 2022 is de mogelijkheid verkend om voor alle toezichtgebieden de te ontvangen stukken van de toezichtontvangers op één manier binnen te laten komen, namelijk via het digitaal loket van de provincie. In 2023 is de ingebruikname van een digitaal loket niet gerealiseerd. De diversiteit in aan te leveren stukken voor de diverse toezichtgebieden maakt het lastig te realiseren. In plaats daarvan maken de toezichtontvangers gebruik van de Berichtenbox voor bedrijven voor het indienen van stukken en worden deze toegevoegd aan het zaaksysteem voor verdere behandeling. Voor organisaties die niet over de Berichtenbox beschikken werken we met een centraal IBT e-mailadres.

3. Communicatie

De communicatiestrategie uit het beleidskader hebben we in het verslagjaar voortgezet, waarbij we twee doelen voor ogen hadden, namelijk:

1. Alle lokale overheden op de hoogte stellen van de manier waarop we het interbestuurlijk toezicht uitoefenen.
2. Transparant zijn over de resultaten van ons toezicht.

De communicatiemomenten voor 2023 waren:

- Publicatie van de uitkomsten van het systematisch toezicht door middel van het gemeentelijk dashboard in de vorm van de Brabantse kleurenkaart.
- In februari 2023 is de Uitvoeringsagenda 2023 door Gedeputeerde Staten vastgesteld, gepubliceerd en gezonden aan de toezichtontvangers.
- In april is de jaarlijkse begrotingscirculaire aan de gemeenteraden verzonden met aandachtpunten voor de komende begroting.
- In april is het Jaarverslag IBT 2022 door Gedeputeerde Staten vastgesteld en gepubliceerd.

4. Bijlagen

4.1 Doelstellingen per toezichtgebied

Toezichtgebied	Doelstelling
Financieel toezicht	Financieel toezicht helpt bij het bevorderen van een gezonde financiële positie waarbij de nadruk van het toezicht ligt op de toets of de (meerjaren)begroting structureel en reëel in evenwicht is.
Huisvesting Vergunninghouders	Huisvesting vergunninghouders controleert elk halfjaar of vergunninghouders (asielzoekers met een verblijfsvergunning) tijdig zijn gehuisvest. Op grond van de Huisvestingswet moeten gemeenten hiervoor zorgdragen. De taakstelling wordt door het Rijk bepaald en is afhankelijk van het aantal inwoners van een gemeente.
Informatie- en archiefbeheer	Goed toegankelijke en betrouwbare overheidsarchieven zijn essentieel voor een goed bestuur. Bij deze vorm van toezicht ziet de provincie erop toe dat het informatie- en archiefbeheer op orde is, zodat de gemeenteraden en de algemene besturen het handelen van hun besturen hierop kunnen controleren. Het Interbestuurlijk toezicht is aanvullend op het horizontaal toezicht dat door de (gemeente) archivarissen wordt uitgevoerd.
Monumentenzorg	Om te voorkomen dat onroerend cultureel erfgoed verloren gaat, richt het toezicht op de monumentenzorg zich op de wijze waarop gemeenten hun taken op het gebied van archeologie, cultuurhistorie en monumenten uitvoert.
Omgevingsrecht	Omgevingsrecht houdt toezicht op de uitvoering van medebewindstaken door gemeenten en waterschappen met betrekking tot de wet- en regelgeving op het gebied van de fysieke leefomgeving zoals milieu, natuur, water en ruimtelijke ontwikkeling en richt zich daarbij op vergunningverlening, toezicht en handhaving. Het doel ervan is om een veilige en gezonde leefomgeving te realiseren en deze op een duurzame en doelmatige wijze te behouden, beheren, gebruiken en ontwikkelen.
Ruimtelijke ordening	De provincie ziet erop toe dat de gemeenten zich houden aan de wettelijke vereisten van het opstellen en actueel houden van hun ruimtelijke plannen.
Waterschappen	Door toezicht te houden op de meest wezenlijke taken van de Brabantse waterschappen draagt IBT bij aan een veilige en gezonde leefomgeving, waarbij een goed regionaal waterbeheer wordt bevorderd.

4.2 Systematisch toezicht 2023: Financieel toezicht

Het doel van financieel toezicht op gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen is het bevorderen van een gezonde financiële positie. Jaarlijks bepalen we voor de gemeenten en gemeenschappelijke regelingen de vorm van toezicht door te beoordelen of de begroting of meerjarenraming structureel en reëel in evenwicht is. Het onderzoeken van de jaarrekening, het houden van ambtelijke dialooggesprekken en het volgen van actuele ontwikkelingen geven input voor de beoordeling van de begroting.

Resultaten 2023

Gemeenten

Met alle gemeenten hebben we de jaarlijkse dialooggesprekken gevoerd. Naast de gebruikelijke communicatie hebben we in 2023 op meerdere momenten actief naar onze gemeenten gecommuniceerd.

- De meicirculaire gemeentefonds van het Rijk gaf ons aanleiding om gemeenten ambtelijk actief te informeren over onze beoordelingscriteria. Door de landelijke toezichthouders zijn aanvullende richtlijnen over de extra middelen jeugdzorg en de tijdelijke uitvoeringsmiddelen klimaat & energie opgesteld. Deze konden gemeenten toepassen voor de begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027.
- Medio 2023 publiceerde VNG een advies aan gemeenten om een realistische begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 vast te stellen, ook als de meerjarenraming tekorten laat zien. Wij hebben onze gemeenten per brief laten weten dat wij deze oproep ondersteunen.
- De notitie incidenteel/structureel, vastgesteld tijdens het Bestuurlijk Overleg Financiële Verhoudingen van november over verruimde inzet van reserves hebben wij ambtelijk onder de aandacht gebracht.

De begrotingen van alle Brabantse gemeenten zijn beoordeeld. Hierbij zijn de resultaten van het jaarrekening onderzoek 2022 betrokken. Onze Brabantse gemeenten hebben bijna allemaal gehoor gegeven aan de hier boven genoemde oproep van de VNG. Van de 56 Brabantse gemeenten beoordelen we 53 gemeenten (95%) als 'Voldoet' (groen) omdat naar ons oordeel de begroting structureel en reëel sluitend is in het begrotingsjaar 2024. Drie gemeenten (5%) beoordelen we als 'Voldoet met kanttekeningen' (oranje) omdat het begrotingsjaar 2024 naar ons oordeel niet structureel en reëel sluitend is, maar het voldoende aannemelijk is dat het evenwicht in de meerjarenraming tot stand wordt gebracht.

Met de cijfermatige verwerking van het VNG-advies in de begroting geven onze gemeenten een stevig signaal af aan het Rijk. De meerjarenraming 2025-2027 bij de begroting 2024 van onze Brabantse gemeenten geven het volgende beeld voor het jaar 2027: Van de 56 gemeenten hebben 13 gemeenten (23%) een structureel en reëel sluitende jaarschijf 2027, 43 gemeenten (77%) hebben geen structureel en reëel sluitende jaarschijf 2027 en laten tekorten zien.

Uit alle begrotingen blijkt een onzekere financiële toekomst. Grootste oorzaak hiervan is de daling van de algemene uitkering vanaf 2026, ook wel 'het ravijnjaar' genoemd, vanwege de nieuwe financieringssystematiek, de opschalingskorting en de Rijksbijdrage voor jeugdzorg.

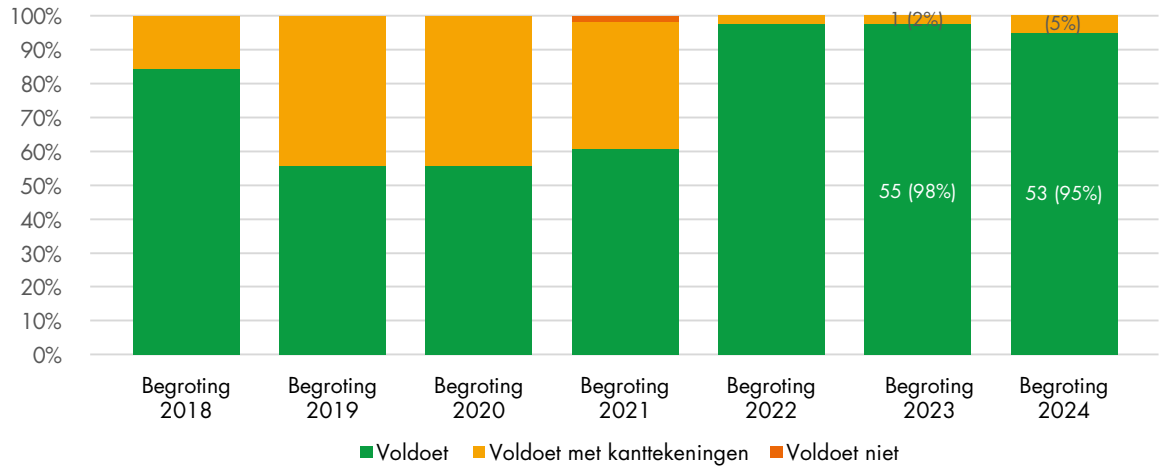
Met de val van het kabinet blijft er voor gemeenten onzekerheid. Over een eventuele aanpassing van de herverdeling van het gemeentefonds, afschaffing van de opschalingskorting en de invulling van besparingen op jeugdzorg waarvan het Rijk de verantwoordelijkheid neemt voor de invulling

met daarvoor benodigde wettelijke maatregelen. Ook blijft er onduidelijkheid over verruiming van het eigen belastinggebied van gemeenten. De begrotingspositie 2024 en de meerjarenraming staat in contrast met de resultaten van de jaarrekeningen 2022 die vaak (forse) overschotten laten zien, mede als gevolg van uitkeringen uit het gemeentefonds in de decembercirculaire 2023 die niet meer ingezet konden worden.

Het hoge aantal structureel en reëel sluitende begrotingen 2024 wordt, naast het VNG-advies, vermoedelijk voor een deel verklaard door de toegekende extra middelen jeugdzorg in de meicirculaire 2023 voor het jaar 2024 en 2025 en voor een aantal gemeenten de extra middelen uit de septembercirculaire 2023. Dit is echter niet uit de begrotingen te herleiden: gemeenten presenteren enkel het totaal van de inkomsten uit het gemeentefonds.

Onze richtlijn extra middelen jeugdzorg is door 48 van de 56 Brabantse gemeenten toegepast in de meerjarenraming 2025-2027.

Resultaten financieel toezicht 2017-2023

Gemeenschappelijke regelingen

De begrotingen van alle 42 gemeenschappelijke regelingen zijn beoordeeld en voldoen aan de toetscriteria. In brieven aan het algemeen bestuur van een aantal gemeenschappelijke regelingen hebben wij opmerkingen gemaakt ter bevordering van de realiteit van de ramingen.

Waterschappen

De drie waterschappen waarop wij toezicht houden voldoen aan het toetscriterium van het inzenden van hun jaarverslag, jaarrekening en begroting. De jaarrekeningen over 2022 en de begrotingen voor 2024 zijn begin 2024 onderzocht. Naar ons oordeel zijn de begrotingen in evenwicht. Wij hebben deze daarom voor kennisgeving aangenomen.

4.3 Systematisch toezicht 2023: Huisvesting vergunninghouders

De Huisvestingswet bepaalt dat gemeenten zorg moeten dragen voor de voorziening in de huisvesting van vergunninghouders in de gemeente overeenkomstig de voor de gemeente geldende taakstelling. Tijdige realisatie van die vastgestelde taakstelling is belangrijk. Ten eerste voor het optimaal kunnen blijven benutten van de centrale opvangcentra waarvoor ze bedoeld zijn, namelijk de opvang van asielzoekers die nog in procedure zijn. Ten tweede het bevorderen van een

snelle integratie in de Brabantse samenleving. De provincie beoordeelt twee keer per jaar, namelijk vanaf januari en juli of de gemeenten hun taakstelling hebben gehaald. De provincie heeft voor het jaar 2023 de formele peilronden teruggebracht van twee naar één peilronde. De peildatum van 1 januari wordt de formele peildatum. Hierbij wordt teruggekeken over het gehele voorgaande kalenderjaar.

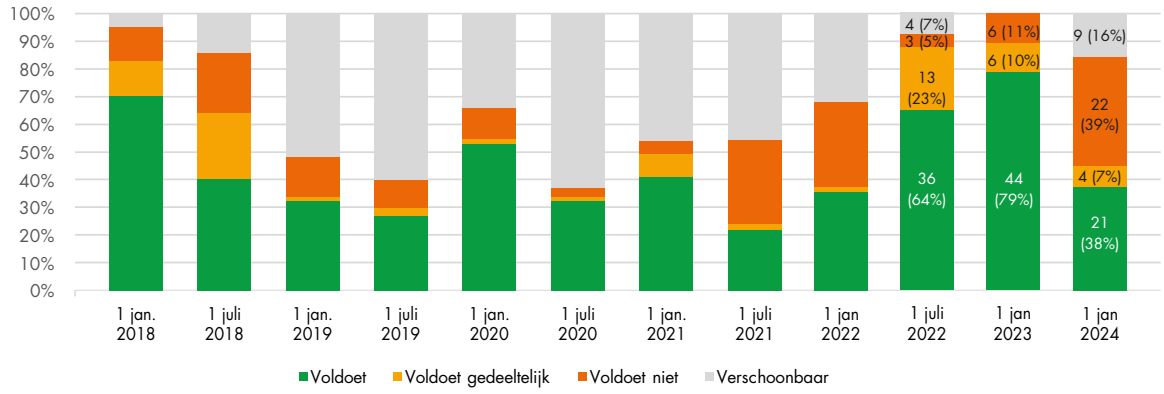
Resultaten 2023

In 2023 moesten er 5.947 vergunninghouders gehuisvest worden in 56 gemeenten. Hiervan zijn 4.767 vergunninghouders gehuisvest. Alhoewel de taakstelling in de tweede halfjaar is bijgesteld doordat de IND een achterstand had met het verwerken van de vergunningaanvragen is het de gemeenten niet gelukt om 1.180 vergunninghouders te huisvesten. Dit heeft mede te maken met de hoge taakstellingen en de krapte op de woningmarkt. Eenvoudige oplossingen zijn niet voorhanden ondanks de inzet en samenwerking.

Voor het jaar 2023 beoordeelden we 21 gemeenten (38%) als 'Voldoet' (groen) en 4 gemeenten (7%) als 'Voldoet gedeeltelijk' (oranje). Het aantal gemeenten die hun taakstelling niet hebben gehaald is toegenomen ten opzichte van het jaar 2022. In 2023 beoordeelden we 22 gemeenten (39%) als 'Voldoet niet' (rood) waarbij 7 gemeenten onder actief toezicht zijn gesteld. Goed om ook te vermelden dat voor 3 gemeenten, die in eerdere perioden onder actief stonden, het actief toezicht is opgeheven. Daarnaast zijn 9 gemeenten (16%) 'Verschoonbaar' (wit). Verschoonbaar wil zeggen dat deze gemeenten buiten hun invloed om de taakstelling niet hebben kunnen halen.

We hebben met 25% van de Brabantse gemeenten dialooggesprekken gevoerd. Om de relatie te versterken, de dagelijkse praktijk beter leren kennen op basis van de dilemma's en casuïstiek en best practices te delen.

Resultaten huisvesting vergunninghouders 2018-2023

4.4 Systematisch toezicht 2023: Informatie- en archiefbeheer

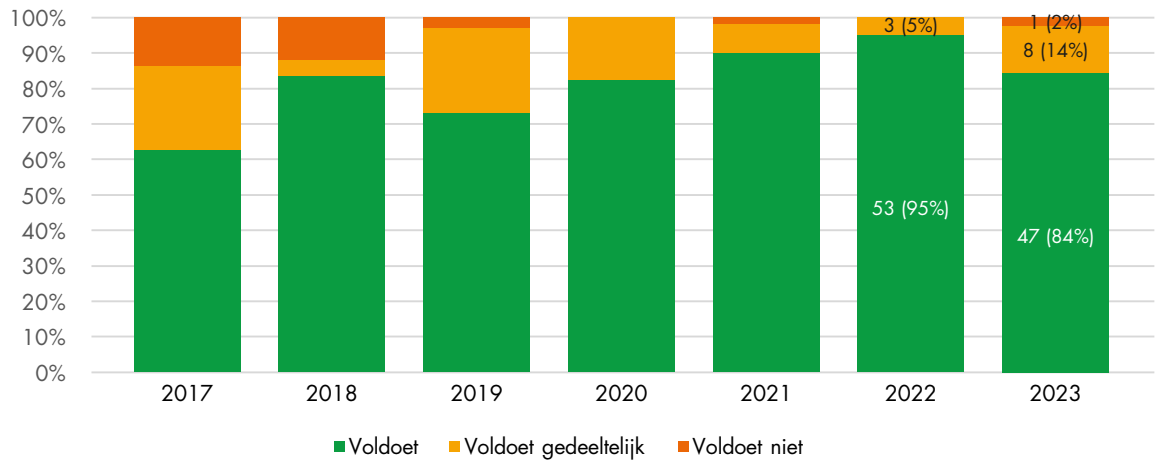
Het doel van het toezicht op informatie- en archiefbeheer is om bij gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen te komen tot een betrouwbare informatievoorziening. Toegankelijke en betrouwbare overheidsarchieven zijn immers essentieel voor een goede democratische controle op het bestuurlijk handelen. Met het interbestuurlijk toezicht op het informatie- en archiefbeheer wordt er getoetst of de taken die volgen uit de Archiefwet worden nageleefd en goede maatregelen zijn getroffen voor het tegengaan van risico's

Resultaten 2023

Gemeenten

In 2023 beoordeelden we 47 gemeenten (84%) als 'Voldoet' (groen), 8 gemeenten (14%) als 'Voldoet gedeeltelijk' (oranje), en 1 gemeente (2%) als 'Voldoet niet' (rood). De gemeente die het oordeel 'Voldoet niet' toegekend heeft gekregen, heeft dat gekregen omdat zij geen informatiearrangement heeft ingediend. In alle toezichtbrieven is aangegeven welke acties er gedaan moeten worden om volgend jaar als 'Voldoet' beoordeeld te worden. Toezichtontvangers die geen 'Voldoet' hebben gescoord krijgen minimaal één voortgangsgesprek. Bij de start van het verslagjaar stonden twee gemeenten onder actief toezicht (fase 3a van het interventieproces). Met betrekking tot beide gemeenten is in 2023 het actief toezicht opgeheven, terwijl bij één andere gemeente actief toezicht is ingesteld.

Resultaten informatie- en archiefbeheer gemeenten 2017-2023

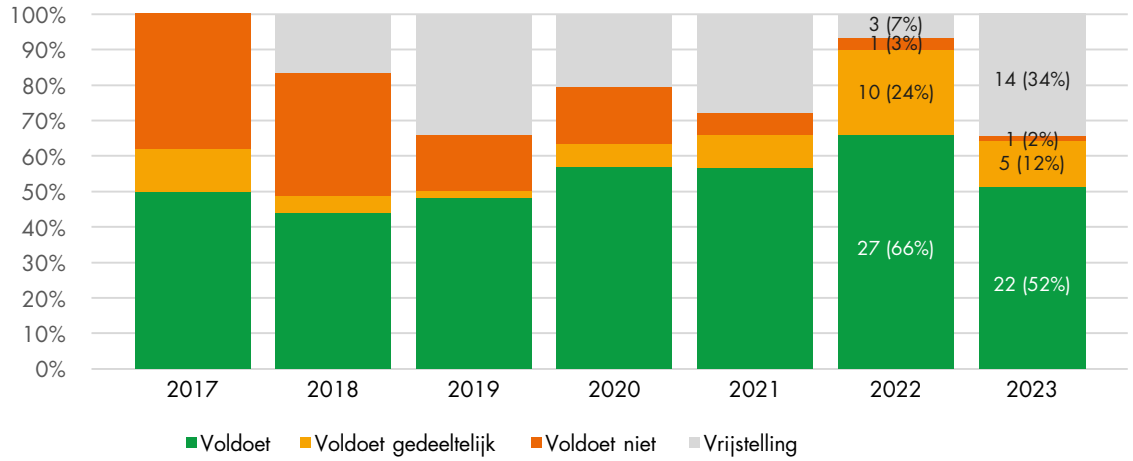
Gemeenschappelijke regelingen

We houden toezicht op totaal 42 gemeenschappelijke regelingen. In 2023 zijn 12 gemeenschappelijke regelingen (29%) niet beoordeeld omdat zij een vrijstelling hadden voor het indienen van een informatiearrangement, waaronder 1 die in opheffing was. Een gemeenschappelijke regeling kan vrijgesteld worden van toezicht als de toezichthouder, onder andere op basis van het verslag van de archivaris, beoordeelt dat de gemeenschappelijke regeling grip heeft op de informatiestromen én de laatste jaren steeds een 'Voldoet' heeft gehaald. Als er dan toch een informatiearrangement is ingediend, hebben we deze voor kennisgeving aangenomen en niet inhoudelijk behandeld.

In 2023 beoordeelden we 30 gemeenschappelijke regelingen. We beoordeelden 22 (52%) als 'Voldoet' (groen), 5 (12%) als 'Voldoet gedeeltelijk' (oranje) en 1 (2%) als 'Voldoet niet' (rood). In 2023 kregen 2 gemeenschappelijke regelingen (5%) een vrijstelling van beoordeling (grijs). Eén omdat de gemeenschappelijke regeling in het verslagjaar voor het eerst een verslag indiende over haar informatie- en archiefbeheer. We hebben deze organisatie dit jaar geen inhoudelijk oordeel toegekend, maar zijn eerst in dialoog gegaan. Eén andere gemeenschappelijke regeling, die al langer onder ons toezicht valt en een informatiearrangement indiende, hebben wij ook geen inhoudelijk oordeel toegekend, omdat een recent inspectierapport van een externe archivaris ontbrak.

De gemeenschappelijke regeling die aan begin 2023 onder actief toezicht stond is onder actief toezicht gebleven. In het verslagjaar is geen andere gemeenschappelijke regeling onder actief toezicht gesteld.

Informatie- en archiefbeheer gemeenschappelijke regelingen 2017-2023

Waterschappen

De drie waterschappen waarop wij toezicht houden hebben volgens onze beoordeling hun informatiehuishouding in voldoende mate op orde, 100% 'Voldoet' (groen). De wijze van toezicht houden op de waterschappen is dezelfde als voor gemeenten.

Overig toezicht

Op grond van de Archiefwet 1995 zijn de lokale overheden verplicht om:

- Aan Gedeputeerde Staten een machtiging met redenen omkleed te vragen als archieven die ouder zijn dan 20 jaar nog niet overgebracht kunnen worden[6]. 5 gemeenten.
- Toestemming te vragen aan Gedeputeerde Staten indien de openbaarheid van overgebrachte archieven langer dan 75 jaar wordt beperkt[7]. Dit is in 2023 niet aan de orde geweest.
- Vastgestelde archiefverordeningen mee te delen aan Gedeputeerde Staten[8]. In 2023 is van twee gemeenten en twee gemeenschappelijke regelingen een kennisgeving van een nieuwe archiefverordening ontvangen. Deze zijn voor kennisgeving aangenomen.

Resultaten 2023

In 2023 bestond het toezicht Monumentenzorg uit 4 vragen aangaande Monumentenzorg die waren opgenomen in het systematisch toezicht Omgevingsrecht. Op die basis is het toezichtoordeel voor 2023 beoordelen we 30 gemeente (54%) als 'Voldoet' (groen), 17 gemeente (30%) als 'Voldoet gedeeltelijk' (oranje) en 9 gemeenten (16%) als 'Voldoet niet' (rood).

6 Overeenkomstig artikel 13, derde lid van de Archiefwet 1995.

7 Overeenkomstig artikel 15, vierde lid van de Archiefwet 1995.

8 Overeenkomstig de artikelen 30, 32, 35 en 37 van de Archiefwet 1995.

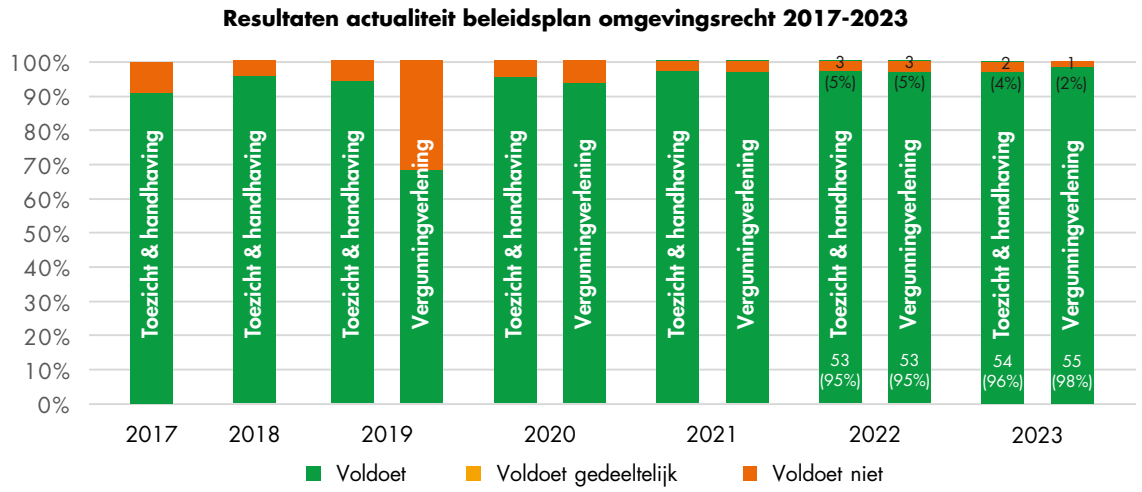
4.5 Systematisch toezicht 2023: Omgevingsrecht

Resultaten 2023

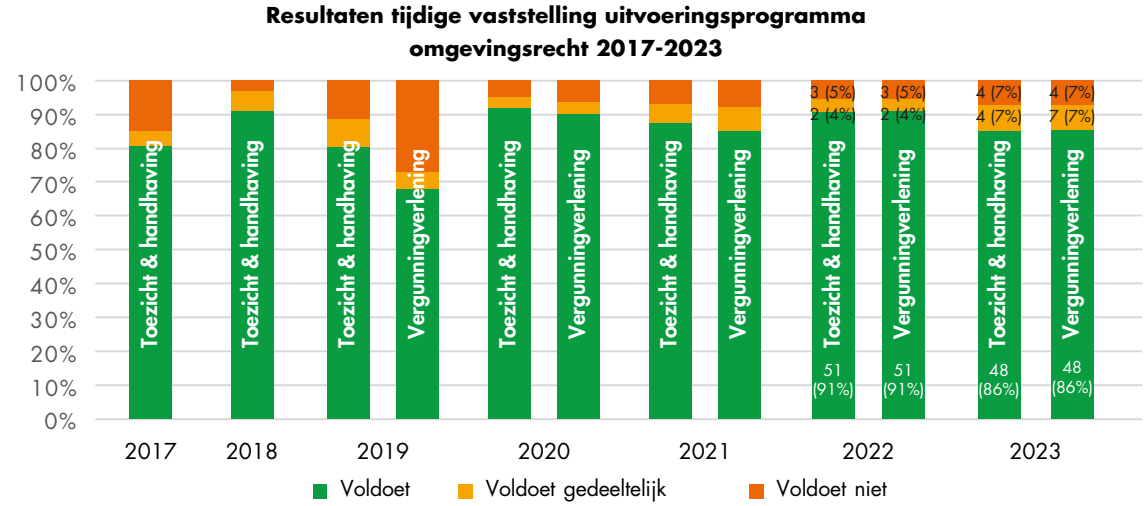
Tijdigheid VTH-documenten

We hebben de monitoring gedaan van a) tijdige vaststelling van de evaluatieverslagen en uitvoeringsprogramma VTH en b) actualiteit van de beleidsplannen VTH. De resultaten daarvan zijn – na hoor en wederhoor – vertaald in jaarlijkse Brabantbrede kleurenkaartjes. We publiceerden die kaartjes onder meer op onze provinciale website. Doel van de kaartjes is naast benchmarking tussen gemeenten ook het stimuleren van onderlinge samenwerking.

Actualiteit beleidsplan

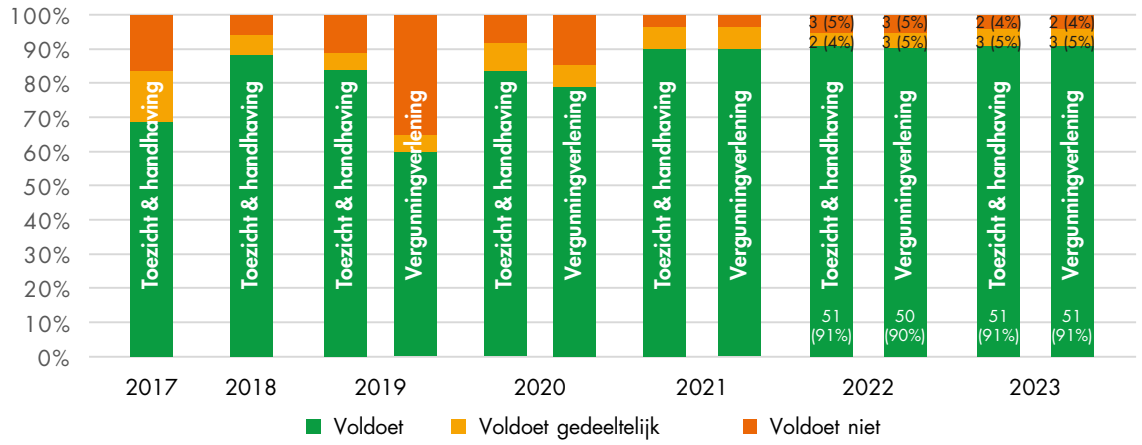

Tijdige vaststelling uitvoeringprogramma

Tijdige vaststelling evaluatieverslag

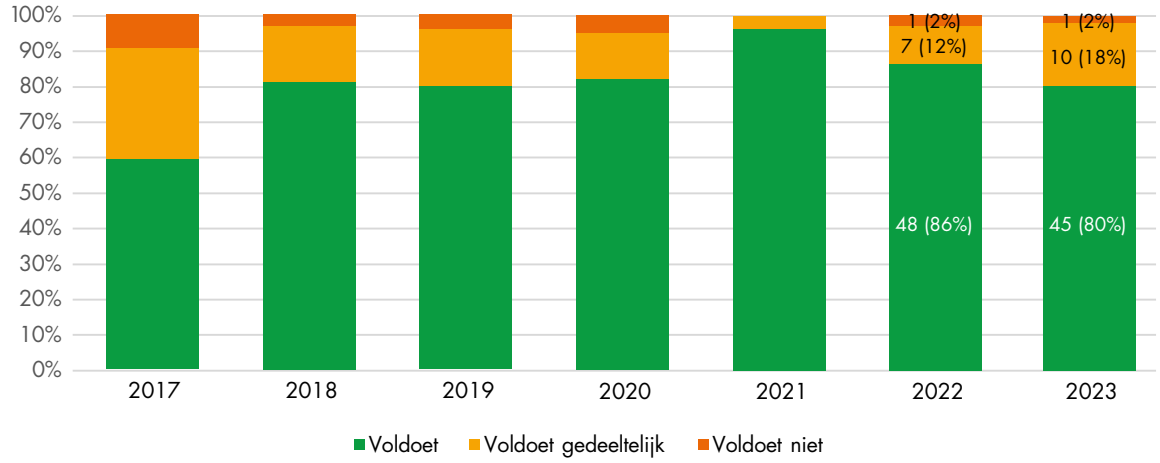
Resultaten tijdige vaststelling evaluatieverslag omgevingsrecht 2017-2023

Kwaliteit VTH-documenten

Naast het tijdig vaststellen en actueel houden van de VTH-documenten, moeten gemeenten en waterschappen ook voldoen aan de overige wettelijke criteria voor een professionele kwaliteit van de uitvoering van de VTH-taken. Ook voor 2023 maakten we een selectie van procescriteria. Voordat we deze definitief vaststelden zijn de beoordelingsvragen gedeeld met de toezichtontvangers om op te reageren. Deze criteria zijn opgenomen in de Uitvoeringsagenda Interbestuurlijk Toezicht 2023. Een deel daarvan toetsten we ook in 2022 en voorgaande jaren, om een goede vergelijking over de jaren heen te maken. In 2023 beoordeelden we 45 gemeenten (80%) als 'Voldoet' (groen), 10 gemeenten (18%) als 'Voldoet gedeeltelijk' (oranje) en 1 gemeente (2%) als 'Voldoet niet' (rood). Drie gemeenten zijn onder actief toezicht geplaatst. Bij één gemeente is het actief toezicht verlengd. Vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Omgevingswet bestond het toezicht Monumentenzorg uit 4 vragen aangaande Monumentenzorg die waren opgenomen in het systematisch toezicht Omgevingsrecht. Voor het toezicht Ruimtelijke ontwikkeling waren 2 vragen opgenomen.

Resultaten kwaliteit VTH-documenten omgevingsrecht 2017-2023

Waterschappen

Door een juridisch mankement in de wet ontvingen de Brabantse waterschappen ook in 2023 nog geen beoordeling maar wel feedback op hun VTH-documenten. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet is het juridische mankement hersteld en doen ook de waterschappen in 2024 weer mee in onze jaarlijkse IBT-beoordelingsronde.

4.6 Systematisch toezicht 2023: Water

De organisatie van het toezicht op de wettelijke taken van waterschappen is ingericht aan de hand van het beoordelingskader[9] en het informatiearrangement[10]. Op basis van deze uitgangspunten vragen we per jaar aan de waterschappen een overzicht van de stand van zaken. Dit is geen herhaling van zetten ten opzichte van de afspraken over evaluatie en monitoring van het Regionaal Water- en Bodemprogramma (RWP). We zien dit als een bestuurlijke samenvatting die speciaal gericht is op toezicht en de invulling van de wettelijke taken.

Resultaten 2023

Met ieder waterschap hebben wij in 2023 een ambtelijk dialooggesprek gehouden.
Daarin bespraken we de informatie die het waterschap had aangeleverd over de verschillende toezichtonderwerpen.

Het gesprek richtte zich op de voortgang over 2022. Op basis van de aangeleverde informatie en de aanvullende toelichting tijdens de gesprekken beoordeelden we dat de waterschappen op alle onderdelen ‘voldoen’. Er was geen aanleiding voor een bestuurlijk toezichtgesprek.

9 Per doel kaderen we de wettelijke hoofdtaak van het waterschap heel specifiek in. Daarbij bepalen we de vragen die gesteld moeten worden om te kunnen beoordelen of er voortgang wordt geboekt bij het bereiken van die gestelde taak. Het antwoord op de vragen geeft ons het inzicht of de waterschappen in control zijn.

10 Per doel bepalen we welke achtergrondinformatie nodig is om deze vragen te beantwoorden. Als er vanuit de monitoring op de voortgang van het RWP al rapportages gemaakt worden, sluiten we daarbij aan en vragen we geen extra achtergrondinformatie

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
www.brabant.nl

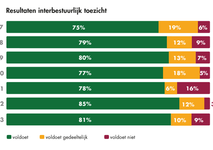
Jaarverslag Interbestuurlijk Toezicht 2023

Provincie Noord-Brabant

Financieel toezicht | Huisvesting vergunninghouders | Informatie- en archiefbeheer | Monumentenzorg | Omgevingsrecht | Water

Toezicht op de kwaliteit van het openbaar bestuur is een wettelijke taak én kerntaak van de provincie. Interbestuurlijk toezicht (IBT) draagt bij aan krachtige Brabantse lokale overheden. Die hun wettelijke taken correct uitvoeren en het goede voorbeeld geven richting burgers en bedrijven. Daardoor kunnen burgers vertrouwen op hun overheid. IBT is een onmisbare schakel in het geheel van 'checks & balances'. Deze visual is een samenvatting van het Jaarverslag IBT 2023[1].

Resultaten interbestuurlijk toezicht

Doelen

Doelen voor 2023 uit Beleidskader IBT 2020-2023
'Toezicht in balans':

- *In systematisch toezicht geen enkele Brabantse lokale overheid beoordeeld als 'voldoet niet'.*
- *Tenminste 75% als 'voldoet' beoordeeld.*
- *Eventuele interventies binnen een jaar afgerond.*

Hiervoor moderniseren we ons toezicht in lijn met landelijke ontwikkelingen:

- *Met nadruk op lerend toezicht en dialoog.*
- *Met focus op 'interactie' tussen toezichthouder en toezichtontvanger en 'diagnose' (verzamelen en beoordelen van informatie over de toetsuitvoering).*

Ons toezicht krijgt zo meer impact op de uitvoeringspraktijk van toezichtontvangers. En op het optimaal functioneren van het openbaar bestuur in Noord-Brabant.

Algemeen

Dit jaar evalueerden we ons beleidskader en werkten we samen met de Klankbordgroep IBT aan het nieuwe beleidskader 'Toekomstbestendig bestuur'. Het nieuwe doorontwikkelde IBT-Dashboard is in april 2023 gepubliceerd. Op het dashboard zijn de toezichtoordelen van de Brabantse gemeenten over de afgelopen vijf jaar zichtbaar op een kleurenkaart. Voor 2023 zijn daaraan de brieven gekoppeld met het toezichtoordeel.

Financieel toezicht

Vanuit 'interactie' verspreidden we de jaarlijkse begrotingscirculaire met actualiteiten die de begroting kunnen beïnvloeden. Verder is in samenwerking met de vereniging van Brabantse gemeenten (VBG) het rapport naar de financiële situatie van gemeenten 'Investeren in de eerste overheid' aangeboden aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. In financieel onzekere tijden een duidelijk signaal. Ook startten we het themaonderzoek naar onderwijshuisvesting op.

cijfers van gemeentebegrotingen 2024

Vanuit 'diagnose':

- beoordeelden we de begrotingen van alle gemeenten
- was er met iedere gemeente een dialooggesprek over actualiteiten en voorjaars- of kadernota's in aanloop naar het maken van de begroting 2024,
- beoordeelden we 53 gemeenten als 'voldoet' voor een structurele en reëel sluitende begroting 2024,
- beoordeelden we 3 gemeenten als 'voldoet met kanttekeningen'. De begroting 2024 was naar ons oordeel niet structureel en reëel sluitend. Het evenwicht kant tot stand in de meerjarenraming.

Uit alle begrotingen blijkt een onzekere financiële toekomst. Grootste oorzaak hiervan is de daling van de algemene uitkering vanaf 2026, ook wel 'het ravijntjaar' genoemd, vanwege de nieuwe financieringssystematiek, de opschalingskorting en de Rijksbijdrage voor jeugdzorg. Met de val van het kabinet blijft er voor gemeenten onzekerheid. Het grote aantal structureel en reëel sluitende begrotingen 2024 komt onder andere door het advies van de VNG om een realistische begroting 2024 en meerjarenraming 2025 – 2027 vast te stellen, ook als de meerjarenraming tekorten laat zien. De meerjarenraming geeft het volgende beeld. Bij 43 van de 56 gemeenten is er nu nog geen zicht op een structureel en reëel evenwicht in de jaarschijf 2027.

Voor de gemeenschappelijke regelingen zijn geen bijzonderheden. 'Onze' drie waterschappen voldoen aan de toets van inzenden van jaarverslag, jaarrekening en begroting. Wij beoordelen de begrotingen als evenwichtig.

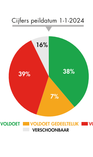
Huisvesting vergunninghouders

Vanuit 'interactie' organiseerde we in december een kennis- en informatiebijeenkomst voor alle Brabantse gemeenten over de aanhoudende grote opgave in onzekere tijden. De gemeenten kregen de gelegenheid om hiervoor vragen te stellen aan het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, het ministerie van Justitie en Veiligheid en de Immigratie- en Naturalisatiedienst. Ook is de praktijk toegelicht over hoe versneld aan een nieuw bestaan te helpen.

Cijfers peildatum 1-1-2024

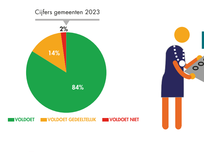
Vanuit 'diagnose' beoordeelden we op 1 januari 2024 of gemeenten het jaar ervoor voldoende vergunninghouders (asielzoekers met een verblijfsvergunning) hadden gehuisvest. Dit is helaas niet helemaal gelukt. Dit heeft mede te maken met de hoge taakstellingen en de krapte op de woningmarkt. Eenvoudige oplossingen zijn niet voorhanden ondanks de inzet en samenwerking. We hebben met 25% van de Brabantse gemeenten dialooggesprekken gevoerd. Om de relatie te versterken, de dagelijkse praktijk beter te leren kennen op basis van de dilemma's en casuïstiek en best practices te delen.

Informatie- en archiefbeheer

Vanuit 'interactie' is in mei de tweede van drie kennisbijeenkomsten georganiseerd over het wettelijk verplichte overzicht van archiefbeschieden. Een geslaagde bijeenkomst, waaruit blijkt dat toezichtontvangers aan de hand van gepresenteerde best practices aan de slag gaan in hun eigen praktijk.

Cijfers gemeenten 2023

Vanuit 'diagnose' beoordeelden we:

- of colleges aan de raden voor 15 juli verslag uitbrachten over informatie- en archiefbeheer,
- of de colleges daarbij een SMART verbeterplan maakten met geconstateerde tekortkomingen en maatregelen,
- gemeenschappelijke regelingen.

Toezichtontvangers die geen 'Voldoet' hebben gescoord kregen minimaal één voortgangsgesprek. Daarnaast voerden we met 21 toezichtontvangers in een dialooggesprek.

Monumentenzorg

Vanuit 'interactie'is de nieuwe werkwijze van Monumentenzorg afgestemd en gecommuniceerd met gemeenten en het Monumentenhuis Noord-Brabant. Ook is de nieuwe werkwijze kort aan de orde geweest op een kennissessie voor gemeenten georganiseerd door Monumentenhuis Noord-Brabant en de provincie over de gevolgen van de nieuwe Omgevingsverordening voor het splitsten van waardevolle boerderijen.

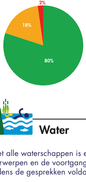
Vanuit 'diagnose' namen we vier beoordelingsvragen over Monumentenzorg op in de systematische toezichtronde van Omgevingsrecht. De vragen gingen over de naleving van de eisen over capaciteit, deskundigheid en de beleidscyclus VTH.

Omgevingsrecht

Vanuit 'interactie' is bij negen gemeenten onderzoek naar de 'Follow Up' gedaan met de vraag wat er is gedaan met de conclusies en aanbevelingen uit onze rapporten 'Maatregelen externe veiligheid spoorzone', 'Gemeentelijk toezicht constructieve veiligheid' en 'Gemeentelijke taakuitvoering klachten en meldingen Wabo-overtredingen'. De Brabantbrede rapporten blijken gemeenten vaak nieuwe inzichten te geven, waarna werkwijzen worden aangepast. We ontvingen ook een aantal tips en tops over onze manier van communiceren over de uitkomsten van onze thema-onderzoeken. We doen daar ons voordeel mee bij toekomstige onderzoeken.

Cijfers Kwaliteit VTH documenten 2023

Vanuit 'diagnose' zijn beleidsplannen, uitvoerings programma's en evaluatieverslagen van alle gemeenten beoordeeld. De gebruikte beoordelingsvragen komen voort uit wettelijke procescriteria voor VTH. Aan de hand van dezelfde vragen, antwingen de waterschappen schriftelijke feedback op hun documenten. We beoordeelden in het systematisch toezicht Omgevingsrecht ook 2 vragen over Ruimtelijke Ontwikkeling.

Water

Met alle waterschappen is een ambtelijk toezichtgesprek gevoerd over de verschillende toezichtonderwerpen en de voortgang ervan over 2022. Volgens de aangeleverde informatie en toelichting tijdens de gesprekken voldoen de waterschappen op alle onderdelen.

[1] Het toezichtgebied Ruimtelijke ordening ontbreekt in de visual: er is geen systematisch toezicht uitgevoerd door het vervallen van de wettelijke grondslag. Ruimtelijke ordening gaat op in de Omgevingswet.